Daniela Veronica Gușă de Drăgan

CONDAMNAT la ADEVĂR

General Ștefan Gușă

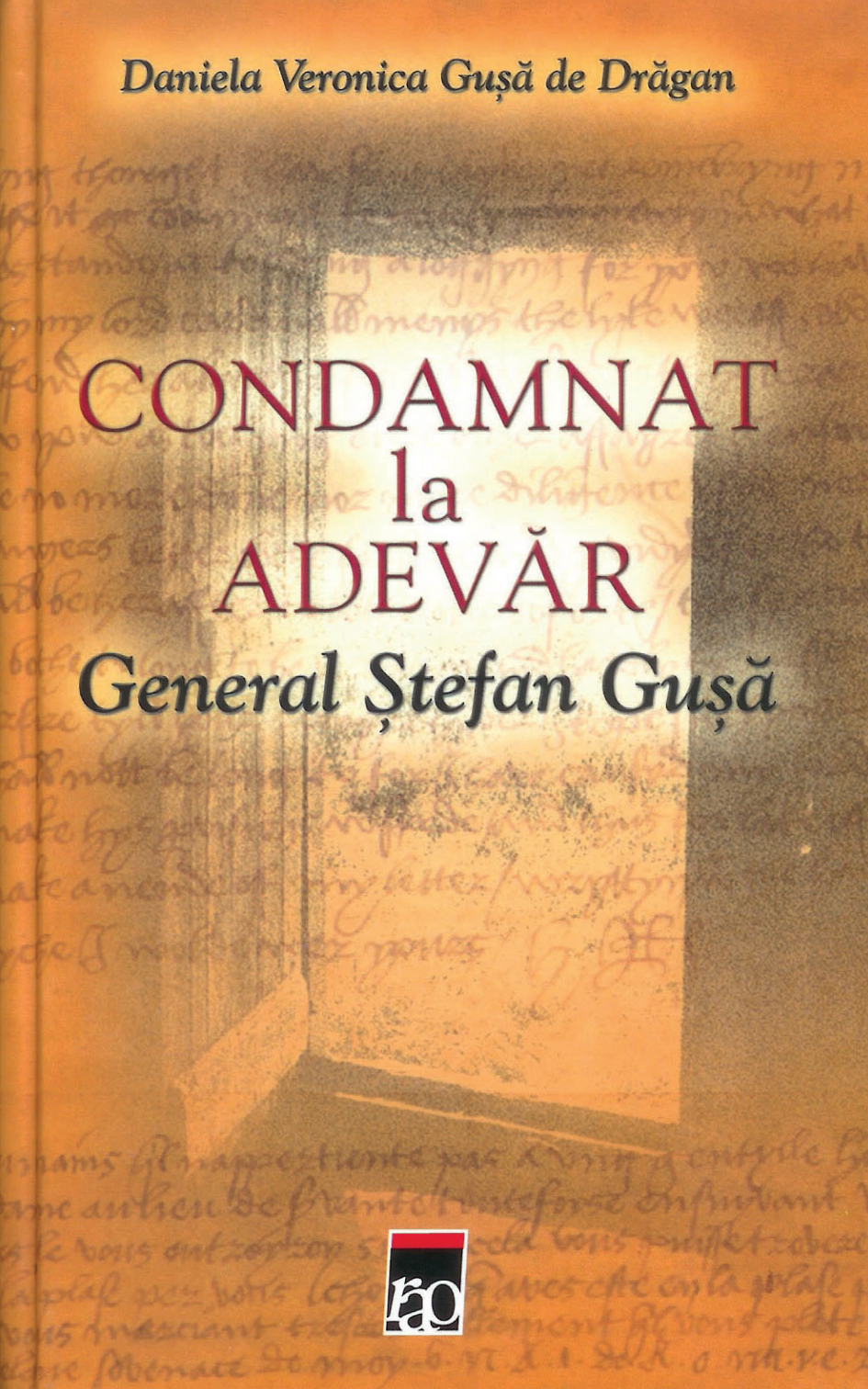

biblioteca rao

Daniela Veronica Guşă de Drăgan

CONDAMNAT LA ADEVĂR

GENERAL ŞTEFAN GUŞĂ

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
GUŞĂ DE DRĂGAN, DANIELA VERONICA
Condamnat la adevăr: general Ştefan Guşă / Daniela Veronica Guşă de Drăgan
Bucureşti: RAO International Publishing Company, 2004

ISBN 973-576-754-6

94(498) „1989.12“ Guşă, Şt.
929 Guşă, Şt.

RAO International Publishing Company
Grupul Editorial RAO
Str. Turda 117-119, Bucureşti, ROMÂNIA

DANIELA VERONICA GUŞĂ de DRĂGAN
Condamnat la adevăr —
general Ştefan Guşă

© RAO International Publishing Company, 2004

Tiparul executat de
R.A. „Monitorul Oficial“
Bucureşti, România

2004

ISBN 973-576-754-6

În memoria tatălui meu

Nu te lăsa biruit, ci biruieşte răul prin bine...

Apostolul Pavel către Romani,
cap. 12, v. 21

... căci Dumnezeu va aduce orice faptă la judecată împreună cu orice lucru ascuns, fie bun, fie rău.

Ecleziastul, cap. 12, v. 14

CUVÎNT ÎNAINTE

Cine, dintre oameni, nu reuşeşte să se dăruiască pe sine însuşi semenilor este ca şi cum şi-ar fi risipit traiul, este ca şi cum nu ar fi dat nimic acestora. Doar aceia care oferă întreaga lor existenţă celorlalţi, sacrificînd tot ceea ce le aparţine, nimicindu-se existenţial, aflîndu-se în slujba celor care le stau aproape din neamul lor, fără a cere nimic în schimb, sînt înţeleşi şi pot înţelege, fără a se sluji de cuvinte.

Faptele sînt măsura vieţii lor.

Atunci cînd adevărul este singura lumină a paşilor unei vieţi, valoarea sa eternă sacrificînd acea viaţă, spre binele semenilor şi a tărîmului numit ţară, orice om — chiar fiind celebru, faimos, glorificat — primeşte cea mai gravă sentinţă a destinului: să fie condamnat la adevăr.

Destinele oamenilor eterni, aşa cum este şi memoria generalului inginer Ştefan Guşă, păşesc mereu alături de acesta.

Timpurile pe care le trăim, caracterizate de dispariţia — aproape totală — a OAMENILOR, împing destinele cele mai puternice în lupta cu neadevărul, cu non-valoarea. A păşi, într-o asemenea vitregie, îmbrăţişînd doar ADEVĂRUL, ca sens suprem al vieţii tale, ţine de voinţă, de dăruire, de caracter, fără a lua în calcul binele propriu. Devii, astfel, etern, precum lumea este, în complexitatea ei. Cu riscul aparent de a pierde bătălia unei vieţi, al cărui singur înţeles asumat conştient şi urmat îndeaproape este ADEVĂRUL! De dragul semenilor, în slujba semenilor, spre zidirea semenilor şi a neamului din care tragi sevă!

Paginile ce urmează restituie neamului românesc adevăruri îndelung refuzate, în memoria omului solitar, contemporan cu adevărul, prieten bun al acestuia: generalul Ştefan Guşă!

Orice generaţie, orice om lasă după sine, neamului şi posterităţii, un patrimoniu. Pentru generalul inginer Ştefan Guşă, acesta este ADEVĂRUL! Pentru că uitarea este, în fond, o trădare, rămîne neamului pentru care a luptat, generaţiei actuale, să ridice obrocul de pe lumina istoriei, pentru a înlătura insidia minciunii.

Daniela Veronica Guşă de Drăgan

CARTE EXEMPLARĂ
DESPRE UN DESTIN EXEMPLAR

De-o fi ca moartea să-şi arate colţii,
Să nu cedaţi, e împotriva firii.
Şi n-o lăsaţi pe ea să-şi tragă sorţii,
Opriţi-o voi cu armele iubirii!...

General Ştefan Guşă

Premonitorii, rîndurile de mai sus definesc destinul celui care, în tumultul evenimentelor cardinale din Decembrie 1989, s-a impus, incontestabil, drept omul de fier şi de onoare al României Eterne. Nimeni altul decît Generalul Ştefan Guşă, acela care, în calitatea-i de Şef al Marelui Stat Major al Armatei Române, a ajuns, după moartea brutală a lui Nicolae Ceauşescu şi Vasile Milea, să ţină în mîinile sale, pentru cel mult 150 de ore, soarta României întregi. S-a comportat, beneficiind de o profundă şi exactă cunoaştere a condiţiilor interne şi externe ale momentului, cu maxim curaj şi demnitate, cu neînduplecată hotărîre, iar, la nevoie, chiar cu brutalitate, pentru că, pe deasupra a tot şi a toate, trebuia protejat Poporul Român şi, nu mai puţin, România trebuia salvată. Liberă şi suverană, în consens cu voinţa maselor dezlănţuite în acele clipe astrale, indiferent de faptul că, peste revolta generală firească a mulţimii, s-a altoit — o spun cu convingerea şi ştiinţa istoricului — o lovitură de stat mediocru pregătită, abil declanşată şi mizerabil înfăptuită, de vreme ce a rezervat Ţării o aşa-zisă perioadă de tranziţie care nu conduce, după nu mai puţin de 15 ani, nicăieri....

Cartea prezentă reuneşte o serie de documente edite şi inedite (mesaje, scrisori, declaraţii, dispoziţii, interviuri etc), toate prezentînd un interes fundamental pentru investigarea evenimentelor din 1989 în

spiritul adevărului. Ele sînt precedate de inspiratele şi temeinicile *Repere ale carierei militare* a Generalului Ştefan Guşă (1940-1994).

Volumul a fost pregătit de Doamna Daniela Veronica Guşă de Drăgan, cu migală, talent, profesionalism şi exemplară dăruire pentru memoria excelentului său tată, prăbuşit, în condiţii dintre cele mai dubioase, la o vîrstă nedreaptă, pe atunci cînd — după cum singur constata — îl „păcălise destinul", pe care se străduise să-l aibă „în mînă". Editoarea cărţii ne-a mărturisit, fără ocoliş, că impresionanta construcţie dedicată tatălui său constituie nu atît un volum cu şi despre Ştefan Guşă, ci pentru General şi pentru Adevăr. Reuşita Doamnei Daniela Veronica Guşă de Drăgan este deplină, cartea de faţă situîndu-se, chiar din clipa apariţiei, între lucrările de bază consacrate lui Decembrie 1989, iar cititorul trebuie să ştie că bibliografia acoperind subiectul este, de-acum, deja enormă! Din volum, se desprinde, fără dificultate, preocuparea autoarei ca, îndrumîndu-ne „pe urmele" ilustrului său părinte, să ne apropie decisiv de Adevăr. Este Adevărul pentru care, la timpul său, Generalul Ştefan Guşă însuşi a pledat: *„Domnule preşedinte, declară Generalul la 21 septembrie 1993 în faţa Comisiei Senatoriale pentru cercetarea evenimentelor din decembrie 1989, promit că voi face tot ce este posibil ca, fie azi, fie şi altă dată, poate, să spun tot ceea ce am trăit şi văzut... Aceasta în scopul, în primul rînd, aşa cum am arătat-o şi altă dată, de a arăta, într-adevăr, indiferent că îmi place sau nu, exact aşa cum s-au întîmplat evenimentele din decembrie '89 şi mai ales că, în calitate de militar, simt răspunderea pentru colegi, subordonaţi şi Armată, care a fost unul din factorii principali în aceste evenimente..."*

Doamna Daniela Veronica Guşă de Drăgan nu dovedeşte — şi este bine ca procedează astfel — nici un fel de reticenţe în studiul închinat Generalului. Pentru Domnia Sa, de exemplu, în decembrie 1989 nu s-a produs o revoluţie, ci o „revoluţie" (lovitură de stat), iar, sub acest aspect, multe probleme au rămas... „fără răspuns"... Mulţi cred — conchide autoarea — că, prin moartea sa, Generalul Ştefan Guşă ar fi dus *„cu sine, în pămînt, soluţia enigmelor din decembrie. Noi vom spune, doar, că Generalul a plecat, dar nu s-a plecat..."* Iată o încheiere exemplară, demnă de o carte exemplară, pe care o recomandăm fără rezerve şi cu deosebită plăcere stăpînului nostru absolut — CITITORUL!

Prof. Univ. Dr. GH. BUZATU
Bucureşti, 9 noiembrie 2004

REPERE ALE CARIEREI MILITARE A GENERALULUI INGINER ŞTEFAN GUŞĂ

Evocarea momentelor de referinţă ale vieţii şi personalităţii generalului-locotenent inginer Ştefan Guşă este una dintre încercările dificile ale oricărui biograf sau istoric. Fără a avea pretenţia de a ne numi astfel, vom încerca, totuşi, să surprindem cîteva evenimente ce ar putea schiţa biografia sa.

Nici unul dintre cei care vor încerca să scrie istoria contemporană a României nu va putea face abstracţie de importanţa gestului său, din decembrie 1989, gest în care s-au îngemănat, deopotrivă, suprema sa iubire cu asumarea unui destin tragic.

Cine s-ar fi gîndit atunci, la 17 aprilie 1940, că fiul născut în familia lui Gheorghe şi a Mariei Guşă, din satul Spătaru, judeţul Buzău, aspri şi înţelepţi ţărani români, care şi-au botezat fiul cu numele sfîntului Ştefan, se va ridica prin propriile merite în culmea ierarhiei oştirii române?

După ce în 1952 a absolvit clasele elementare în satul natal, ulterior a urmat cursurile renumitului liceu „B.P. Haşdeu“ din Buzău.

La finalizarea acestor studii, tînărul absolvent de liceu s-a îndreptat spre cariera armelor. De aceea, în intervalul de timp marcat de anii 1957—1960, îl întîlnim ca elev al Şcolii Militare de Ofiţeri de Tancuri şi Auto din Piteşti, comandată atunci de viitorul general Vasile Milea. Tînărul buzoian a intrat pe porţile şcolii la 1 noiembrie 1957, pentru ca, la 23 august 1960, să fie declarat

absolvent, să primească gradul de locotenent şi să păşească în viaţa militară.

Notările comandanţilor şi dascălilor care l-au îndrumat pe perioada acestei pregătiri s-au mai păstrat în arhive. Ele menţionează că: „În anul întîi de studii a obţinut rezultate bune şi foarte bune.“ Drept urmare, după examenul de promovare în anul doi, a fost declarat elev de frunte şi avansat la gradul de caporal.

În continuare, aprecierile s-au adunat în foaia de notare a elevului, care, la sfîrşitul anului al doilea, a fost avansat plutonier şi numit încheietor de şcoală.

Iată concluzia: „Elevul este foarte bine pregătit din punct de vedere militar“, ceea ce a demonstrat cu prisosinţă atît „cu ocazia practicii militare, precum şi în aplicaţiile ce s-au executat... Are mari posibilităţi de dezvoltare şi poate comanda, în condiţii foarte bune, plutonul de tancuri.“

Tânărul locotenent îndeplineşte, în perioada 23.08.1960 — 15.06.1961, funcţia de comandant al Plutonului 2 Tancuri, din compania a IV-a, a Regimentului 68 Tancuri şi Autotunuri.

Încă de la începutul carierei de ofiţer, viitorul general de divizie şi-a demonstrat calităţile indispensabile unui comandant: „exigent cu militarii din subordine, totodată cald şi omenos în relaţiile cu aceştia... avînd o bună pregătire de cultură generală, iar cunoştinţele sale le împărtăşea, cu generozitate, în procesul de instruire şi educare a militarilor.“

Ce anume l-a determinat pe bravul buzoian să aleagă ca armă tancul şi nu altceva, nu vom şti, cu exactitate, niciodată. Întîlnim, însă, o mărturie a sa, în legătură cu această opţiune, într-un interviu acordat unui reporter militar, în anul 1992:

„ — Şi tancul are suflet, nu-i aşa? Are, domnule general?

— Are suflet. Se leagă de cei care îl exploatează, îl conduc, îl mînuiesc în luptă. Pe undeva, orice echipaj se leagă, trupeşte şi sufleteşte, de maşina de luptă. Sufletul lor se transmite şi tancului. Poate şi invers, tancul îi însufleţeşte pe cei care îl conduc. Oricum, cine îşi iubeşte arma are dreptul să spună că arma lui are un suflet. Însă primează sufletul soldatului, care a fost, este şi trebuie să fie respectat. El este sufletul Armatei, în ultimă instanţă. Ce mult contează sufletul soldatului... şi ce mult contează să poţi umbla la sufletul soldatului, să poţi să fii înţeles de el. Comandanţii care au cîştigat bătălii au ştiut să umble la sufletul

subordonaţilor. E o mare artă să reuşeşti acest lucru, mai ales că Armata nu se concepe fără exigenţă, fără disciplină... Dar, să revenim la sufletul soldatului, al armei... Iubesc toate armele, dar îi stimez foarte mult pe aviatori.

Să ştiţi că am vrut să fiu aviator mai întîi, dar n-am trecut de unele bareme medicale. Şi, atunci, am optat pentru blindate. Şi le-am îndrăgit."

O etapă aparte în viaţa ofiţerului Ştefan Guşă a constituit-o perioada 15.06.1961 — 06.09.1966. În acest interval de timp a ocupat, pe rînd, funcţiile de comandant de pluton, apoi de companie, la Şcoala Militară Superioară de Ofiţeri de Tancuri şi Auto. În foile de notare, din această perioadă, găsim consemnat faptul că „avea tact pedagogic".

În intervalul de timp menţionat, ofiţerul Ştefan Guşă a fost avansat, la 30 decembrie 1963, la gradul de locotenent-major şi, numai peste doi ani, la 30 decembrie 1965, la cel de căpitan.

Rezultatele obţinute în toată activitatea şi perspectivele ce le arăta au determinat trimiterea ofiţerului la Academia Militară Generală, Secţia Tancuri şi Auto. De la 6 septembrie 1966, pînă la 30 martie 1972, acesta a urmat cursurile Facultăţii Tehnice de Tancuri şi Auto.

La încheierea cursurilor, comisia avea să noteze: „Proiectul de diplomă întocmit a fost apreciat de către comisia examenului de stat ca fiind foarte bun şi i s-a acordat nota 10." La data de 30 decembrie 1971 a fost avansat la gradul de maior.

După absolvirea Academiei Militare, a fost oprit în cadrul facultăţii în care studiase, îndeplinind, în perioada 30 martie — 7 octombrie 1972, funcţiile de lector şi şef de lucrări.

La 7 octombrie 1972, maiorul inginer Ştefan Guşă a fost numit comandant al Regimentului 6 Tancuri „Ion Buteanu".

O dată cu numirea în această funcţie avea să se deschidă, aşa cum mărturisea el însuşi, în acelaşi interviu, „o pagină frumoasă din viaţa mea" şi avea să se întoarcă la „dragostea dintîi — la trupe".

Activitatea desfăşurată în anul 1972—1973 avea să fie remarcată şi de comandantul Armatei a III-a Transilvania, generalul-locotenent Vasile Milea, cel care avea să devină, peste ani, ministru al Apărării Naţionale.

Acesta făcea următoarele aprecieri la adresa proaspătului comandant de regiment: „...caracterizîndu-i exigenţa, în primul rînd

faţă de propria persoană, dîrzenia, perseverenţa, puterea de analiză şi percepere, precum şi dorinţa de a obţine rezultate foarte bune, consider că are perspectiva de a deveni, în cel mai scurt timp, un foarte bun comandant de regiment.“ Activitatea de comandant de regiment a desfăşurat-o în două perioade: 07.10.1972 — 01.12.1975 şi 31.05.1976 — 13.08.1976.

Întreaga activitate depusă, în acest arc de timp, a primit aprecieri foarte bune. Faptul că a făcut totul cu dăruire şi plăcere este, de asemenea, confirmat de domnia sa, care preciza: „Toate aceste funcţii le-am îndeplinit în Transilvania... Etapa Tîrgu-Mureş a însemnat mult pentru mine. A fost o foarte bună şcoală. Acolo am cunoscut mai bine mentalitatea, dar şi sufletul soldatului, precum şi viaţa unităţilor militare. Sînt legat de Transilvania. Aici am cunoscut oameni minunaţi, pentru care nu contează ce limbă vorbeşti.“

Recunoaşterea muncii sale, dovedită şi prin aprecierile pozitive ale şefilor ierarhici, a avut consecinţa firească: avansarea sa, la 23 august 1974, la gradul de locotenent-colonel inginer.

Cu acest prilej, comandantului de regiment Ştefan Guşă i se face următoarea caracterizare: „Este sănătos şi rezistent la eforturi fizice şi intelectuale. Se preocupă pentru îngrijirea sănătăţii sale, pentru menţinerea şi dezvoltarea aptitudinilor fizice. Sînt apreciate, în egală măsură, şi aptitudinile specifice armei, precum şi capacitatea de organizare şi conducere, de analiză şi sinteză şi spiritul de iniţiativă.“

Între 1 decembrie 1975 şi 31 mai 1976 a urmat, la Academia Militară, Cursul post-academic de perfecţionare — Secţia Arme întrunite, obţinînd, la finalizarea acestuia, calificativul foarte bine. La 13 august 1976, este promovat în funcţia de şef de Stat Major al Diviziei 6 Tancuri „Horia, Cloşca şi Crişan“.

În această funcţie a activat pînă la data de 10 noiembrie 1981. În consemnările de atunci sînt evidenţiate preocupările sale referitoare la problemele de cultură generală, militară şi tehnici de specialitate.

Rezultatele activităţii sale au determinat avansarea, la 23 august 1979, a lui Ştefan Guşă la gradul de colonel inginer.

Data de 10 noiembrie 1981 îl aduce la comanda Diviziei 6 Tancuri „Horia, Cloşca şi Crişan“, al cărei şef de Stat Major fusese, funcţie pe care o va exercita pînă în 26 septembrie 1986.

La 23 august 1984, colonelul Ştefan Guşă este avansat la gradul de general-maior (general de brigadă).

După numai doi ani, la data de 25 septembrie 1986, a fost numit în funcţia de prim-adjunct al ministrului Apărării Naţionale şi şef al Marelui Stat Major. În această înaltă funcţie ce i-a fost încredinţată, şi-a valorificat, la maximum, întreaga sa pregătire militară şi de specialitate, acumulată în decursul anilor, în scopul îndeplinirii atribuţiilor ce-i reveneau în conducerea Armatei Române. Munca depusă în această perioadă îşi găseşte cea mai fidelă reflectare în gradul înalt de organizare şi instruire a forţelor noastre armate.

Evenimentele care au avut loc în România la sfîrşitul lunii decembrie 1989 îl vor găsi la comanda Marelui Stat Major al Armatei. Între 17 şi 23 decembrie este pus în situaţia de a lua hotărîri de o importanţă fără precedent pentru ţară, armată şi pentru propria viaţă. Pe 17 decembrie 1989, ajunge la Timişoara, cînd în oraş se trăgea. Va sosi, la timp, pentru a opri ceea ce părea că fusese planificat să devină un masacru. „Am evitat un dezastru — mărturisea el — recuperînd tancurile ajunse în mîinile răsculaţilor Timişoarei, dar n-am executat ordinele de reprimare sau pe acelea de arestare a celor din clădirea Operei."

Pe 20 decembrie s-a dus la întreprinderea „Elba" pentru a discuta cu muncitorii răsculaţi. A retras armata în cazărmi. Atunci s-a scandat pentru prima oară „Armata e cu noi!". Pe 20 decembrie Timişoara era un oraş liber. Dacă Ceauşescu trăia, gestul său l-ar fi costat condamnarea la moarte.

„La Timişoara — îşi amintea generalul Ştefan Guşă — revoluţia s-a încheiat pe 20 decembrie. Aceasta e o certitudine istorică. Noi cei de acolo puteam fi consideraţi nişte trădători, fie şi numai pentru faptul că am acceptat ca armata să fie alături de muncitori, de părinţii şi fraţii noştri... Vă spun sincer că eram conştienţi, dar ne şi temeam de eventualele represalii. Pe 20 decembrie, dictatorul s-a întors din Iran şi mă gîndeam cum va reacţiona cînd i se va raporta că la Timişoara armata a pactizat cu poporul. Mă aşteptam la nişte măsuri extraordinare. Aveam însă conştiinţa împăcată."

După întoarcerea în capitală, de la Timişoara, generalul Guşă, potrivit regulamentelor şi legislaţiei militare, a condus şi dirijat, în calitate de şef al Marelui Stat Major, acţiunile armatei în apărarea revoluţiei. Va rămîne, mereu, în amintirea noastră, ca un gest de

curaj şi datorie faţă de ţară, opoziţia sa categorică faţă de acceptarea „ajutorului prietenesc“ cu trupe sovietice, dispunînd, totodată, anihilarea oricărei pătrunderi de forţe armate din afară.

Potrivit Tratatului de la Varşovia, în vigoare la acea dată, deşi pregătiţi pentru o intervenţie, ruşii nu puteau intra în ţară decît la solicitarea şi cu acordul a trei persoane: Nicolae Ceauşescu (scos din cauză la acea dată), ministrul Apărării, generalul Vasile Milea (mort în dimineaţa zilei de 22 decembrie 1989) şi generalul Ştefan Guşă, şeful Marelui Stat Major.

I se va recunoaşte în totalitate, peste timp, rolul istoric de a fi prevenit ca România să nu aibă soarta de mai tîrziu a Iugoslaviei, de a fi stăvilit invazia şi haosul, de a fi salvat onoarea şi prestigiul Armatei, de a fi apărat integritatea teritorială a ţării?

Ulterior, credincios onoarei militare, generalul nu s-a amestecat în politicul derizoriu, cum mulţi dintre colegii săi de arme au făcut-o. S-a retras în lumea comenzilor militare şi s-a supus unei nemeritate marginalizări, ştiind că el, martorul unor evenimente ce nu trebuiau dezvăluite, incomoda. Păcat că proverbiala sa bună-cuviinţă l-a determinat să refuze a accepta faptul că incomoda, în aşa măsură încît cineva putea să fie în stare să-i provoace moartea!

În data de 28 decembrie 1989, este eliberat abuziv din funcţia de şef al Marelui Stat Major, fără nici o explicaţie sau motiv întemeiat. La două zile distanţă va fi numit ca prim-locţiitor al comandantului şi Şef al Statului Major al Armatei a IV-a Transilvania. Deşi retrogradat în funcţie, îşi va face, şi aici, datoria, aşa cum şi-o făcuse întotdeauna, cu dăruire şi respect pentru valorile ostăşeşti.

Concluziile comisiei de notare continuă pe aceeaşi linie constantă a aprecierilor deosebite. Aflăm, astfel, că: „S-a adaptat cu uşurinţă noilor atribuţii... A stabilit măsuri eficiente pentru ridicarea capacităţii de luptă şi de mobilizare a Armatei, de consolidare a unităţii acesteia, de perfecţionare a procesului de instruire şi educare a efectivelor, de întărire a ordinii şi disciplinei militare...“. Aprecierile directe sînt şi mai tranşante: „Inteligent, cu maturitate în gîndire, discernămînt şi responsabilitate, cinstit şi corect, se bucura de autoritate şi prestigiu... Manifesta solicitudine faţă de cererile justificate ale cadrelor, acţionînd pentru respectarea adevărului şi a spiritului de dreptate.“ Nici n-ar fi putut fi altfel, dacă ne gîndim la spiritul în care a fost crescut în familia sa şi la valorile care-i ghidau viaţa.

Şi, pentru a ne da mai bine seama de acest lucru, revenim la un alt interviu dat unui ziar al Armatei:

„— Sînteţi credincios, domnule general?

— Uitaţi că sînt născut într-o familie de ţărani? Creştin şi — ca orice creştin — am fost crescut în acest spirit. Da, am fost şi sînt credincios ortodox... cum se spune, om cu frica lui Dumnezeu. Iar în momentele grele am făcut apel la credinţă, chiar dacă, uneori, a trebuit să o fac în sufletul meu, fără a mă manifesta. Sper ca Dumnezeu să aibă grijă şi de români, să nu ne uite mai ales în aceste vremuri.

— Care sînt, pentru dumneavoastră, valorile ostăşeşti fundamentale?

— Multe... Oamenii au suflet. Cred că valorile ostăşeşti pleacă de la suflet. Fundamentală, pentru mine, este dragostea de ţară, de pămînt, respectul faţă de strămoşi, conştiinţa că nici o furtună nu ne va mişca de pe moşia lăsată de daci şi de romani. Să duci tradiţiile mai departe este o valoare ostăşească. Dacă ar fi să rezum, valoarea fundamentală pentru un ostaş este să fie bun român, nu dintre cei care declară, ci dintre cei care, într-adevăr, sînt şi simt româneşte, fără să facă mare caz din asta. (...)

— Cum vedeţi evoluţia Armatei după revoluţie?

— După revoluţie Armata a simţit un şoc, ca şi întreaga societate, de altfel. Dar şi-a văzut de rolul ei. Sîntem pe drumul de a face o armată modernă. Armata şi-a văzut de treabă, căci pericolul a fost şi este real pentru România. Cine nu înţelege acest lucru, înseamnă că nu înţelege româneşte. Nu sînt naţionalist sau şovin. Că sînt acuzat de românism? Asta chiar îmi face plăcere şi aş vrea să păstrez această acuzaţie pentru toată viaţa.

Mi se pare firească pentru orice român de bun-simţ. Cert este un lucru — Armata a fost şi rămîne un element de echilibru şi încredere pentru societate. Avem în faţă exemplul iugoslav, situaţia care există în Transnistria. Nu ne pot lăsa indiferenţi. O ţară mică aşa cum sîntem noi, cu o poziţie geostrategică deosebită, va fi, şi în continuare, ţinta multora. Bănuiesc, şi simt pe undeva, că România este în jocul unor interese extraordinar de mari în viitor. De aici şi dorinţa ca armata să fie pregătită şi dotată corespunzător pentru a-şi îndeplini menirea.

— Ce vedeţi cînd priviţi spre Transnistria?

— Lacrimi şi durere. Un imperiu care nu renunţă la vechile lui metode, fără să se dea în lături de la nimic. O durere imensă atunci cînd văd că le mor copiii şi bătrînii. Sîntem alături de ei cu toată fiinţa noastră. Oricum, ca om şi ca militar, comandant de armată, sînt hotărît să-i ajut din toate puterile.

— Puteţi să vă puneţi singur o întrebare şi să încercaţi să-i daţi un răspuns?

— Oare cînd Dumnezeu se vor strînge toţi românii şi vor înţelege că nu avem decît o singură scăpare: o unitate totală, firească, cinstită, şi munca pînă în pînzele albe ca să ieşim din situaţia în care ne aflăm? Sper, cît mai curînd."

La data de 26 februarie 1990 a fost numit în funcţia de comandant al Armatei a II-a. Mai întîi, la 11 ianuarie 1990, fusese avansat la gradul de general-locotenent.

În aprecierea anuală ministrul Apărării Naţionale concluziona: „General foarte bun, cu calităţi profesionale şi morale excepţionale, care-l recomandă pentru funcţii superioare celei pe care o îndeplineşte în prezent. Cult, cu o inteligenţă vie, creatoare, remarcabil strateg în domeniul apărării naţionale. Mare capacitate de mobilizare a subordonaţilor în îndeplinirea obiectivelor stabilite, mai ales în momentele grele, în care îşi pune în valoare competenţa şi experienţa." Oare ce s-ar mai putea spune despre omul caracterizat cu aceste cuvinte de către ministrul său? Nimic, pentru că vorbele ar fi inutile. Dar, soarta şi oamenii, această programare invizibilă a destinelor omeneşti, s-au dovedit neîndurătoare cu un asemenea om.

La 23 aprilie 1993 avea să descopere că este bolnav. Este de luat în seamă că moartea generalului Guşă nu de la Dumnezeu a venit, ci de la oameni.

La 28 martie 1994, pe un pat al Secţiei Medicale a III-a, a Spitalului Militar Central, a decedat generalul de divizie inginer Ştefan Guşă, omul a cărui tărie şi al cărui devotament faţă de Armată au fost egalate doar de iubirea de patrie şi de credinţa în Dumnezeu. Pe cît de mare a fost durerea la nivel naţional, produsă de dispariţia sa, pe atît de josnică trebuie să fi fost bucuria celor care i-au uneltit în taină moartea. Satisfacţia secretă a acestora nu poate decît să facă această moarte şi mai tristă şi să o transforme în jertfă.

Generalul a ştiut să-şi transforme trecerea pe pămînt într-o lecţie de demnitate.

„Fiecare întîlnire cu el — îşi aminteşte prietenul său de o viaţă, colonelul Leon Cristian — era un izvor de scăpărătoare vervă şi de caldă omenie. Nu cred că există vreun oştean care — indiferent de grad sau funcţie — să fi lucrat sub conducerea lui şi să nu-i poarte o reală şi afectuoasă admiraţie. După cum nu cred să fie vreunul din colegii săi de generaţie, dintre camarazii săi de arme, care să nu-i datoreze ceva: un sfat, un îndemn, o încurajare sau un ajutor concret, la nevoie."

„Aşa era Ştefan Guşă, un general cu suflet de soldat, care n-a uitat, niciodată, de unde a plecat. Dacă ar trebui să aleg un cuvînt, unul singur, spre a-l defini, cuvîntul acela ar fi generozitate. Căci — depun solemn mărturie, ca unul care s-a bucurat de prietenia lui peste 25 de ani — n-am întîlnit un om mai altruist şi mai dezinteresat, în generozitatea lui, ca Ştefan Guşă. Nimic din el nu era contrafăcut, era generos, fără a face vreun efort pentru asta. Totul, de la el, venea simplu, firesc: gînduri, gesturi, cuvinte, fapte — cu o naturaleţe şi o sinceritate dezarmante... Nu-i plăcea cuvîntul mare şi-i era străină setea de putere."

Moartea generalului-locotenent inginer Ştefan Guşă, în circumstanţe ciudate, a lăsat cîteva din cele mai fierbinţi probleme ale „Revoluţiei" (lovitura de stat) fără răspuns. Mulţi cred că a dus cu sine, în pămînt, soluţia enigmelor din decembrie. Noi vom spune, doar, că generalul a plecat, dar nu s-a plecat...

Unul dintre cei mai apreciaţi ziarişti militari — colonelul George Vasile — a descris, sugestiv, cele mai grele şapte zile ale generalului Guşă. Domnia sa arată, printre altele: „Din cei 53 de ani pe care generalul Guşă Ştefan i-a adunat, cu trudă, într-un destin de excepţie, cîteva zile, şapte la număr, l-au propulsat în istoria României."

Pe 17 decembrie 1989, a ajuns la Timişoara, cînd în oraş se trăgea. Cine, şi de ce, a declanşat evenimentele constituie (încă) o enigmă pe care va trebui să o dezlege istoria. Dar el a sosit, totuşi, la timp pentru a opri ceea ce fusese planificat să devină un masacru. Între furia unui regim care agoniza şi furia mulţimii ieşite în stradă, gîndul său a separat eternitatea ţării de interesele autocratului său temporar.

Pe 21, seara, după cum afirma însuşi generalul, „unii s-au grăbit să ia avionul spre Bucureşti. Am avut, o clipă, impresia că vor să mă facă pe mine răspunzător pentru ceea ce făcuseră alţii. Dar

m-a sunat Milea şi mi-a spus: «Ştefane, rămîi acolo orice s-ar întîmpla şi, mai ales, ai grijă de tine!». Am rămas. Abia a doua zi, după ce am aflat vestea morţii sale, m-am considerat dezlegat şi am plecat la Bucureşti...“

Apoi a urmat vestita „noapte a generalilor“. Se punea problema unui ajutor militar pentru lichidarea misterioşilor teroriştii. Generalul îşi aminteşte: „Mi s-a spus că mor oameni. Dar m-am gîndit cîţi au murit cînd am mai avut trupe străine în ţară şi am refuzat orice intervenţie străină. Poate am greşit. Poate am fost prea categoric...“

Tocmai de aceea ne putem întreba dacă poate fi acuzat un om cînd întreaga istorie a neamului apasă pe umerii săi?

Viaţa generalului Guşă s-a jucat la ruleta rusească, de mai multe ori. Ceauşescu, dacă mai trăia, putea să-l condamne la moarte. Noua putere, să-l trimită la închisoare. Cei cărora nu le-au ieşit socotelile, în decembrie 1989, au dezlănţuit împotriva sa o virulentă campanie de presă. Ziarele de scandal s-au hrănit din suferinţele sale. Străinii l-au apreciat. Revoluţionarii l-au înţeles. Armata l-a adulat. Vrem sau nu, generalul Guşă Ştefan a intrat în istorie.

CUVÎNTUL GENERALULUI ŞTEFAN GUŞĂ ROSTIT LA TELEVIZIUNEA ROMÂNĂ ÎN ZIUA DE 22 DECEMBRIE 1989

Chiar acum mă întorc de la Timişoara şi vreau să vă spun că s-a făcut o crimă cu generalul Milea, pe care îl cunosc de cînd eram copil. Acolo, la Timişoara, toate lucrurile s-au liniştit. Toate unităţile sînt în cazărmi. Deja, de două zile, am dat ordin să se reintre în cazărmi. Fac apel la raţiunea militarilor, care mă cunosc de mic, ca toate trupele să intre imediat în cazărmi şi să nu asculte decît de ordinele Armatei. Armata apără ţara şi poporul, nu altceva, ţara şi poporul. Nu sîntem pentru vărsare de sînge, nu sîntem pentru crime. Fac apel la raţiune. În toate unităţile din Banat militarii au înţeles acest lucru de două zile şi au intrat în cazărmi. Toată lumea în cazărmi şi să vă reluaţi activităţile de pregătire militară pentru apărarea ţării! Aviaţia militară rămîne pe loc! E la dispoziţia ţării!

Toţi militarii mă cunosc, iar poziţia mea nu se judecă acum; o să vedeţi la Timişoara cum a fost; am reuşit, acolo, să împiedicăm un măcel în masă. Fac apel la gîndirea dumneavoastră, la raţiune. Toată lumea în cazărmi! Şcolile militare din Sibiu să intre, imediat, toate, în cazărmi! La fel şi celelalte unităţi din Sibiu să intre, imediat, în cazărmi. Nu se trage absolut nici un foc! Fac apel şi la Miliţie să dea dovadă de raţiune, sînteţi români. Unităţile militare şi unităţile de miliţie imediat să intre în cazărmi! Toţi sînteţi români. Să se intre în cazărmi!

Fac apel şi la populaţie: aveţi toată încrederea în Armată, sînt fiii dumneavoastră, sînt fraţii noştri, lăsaţi-i să se deplaseze în cazărmi. La Timişoara au primit acest ordin, cu două zile în urmă, şi primesc ordin şi acum, inclusiv azi am dat acest ordin, de unde am putut, ca toată lumea să intre în cazărmi. Nimeni nu va trage un glonţ, vă garantez acest lucru. Toată lumea în cazărmi! Aveţi toată încrederea în Armată! Mai tîrziu vom vedea cine a greşit şi cine nu. Nu este, acum, momentul să judecăm aceste lucruri.

CUVÎNTUL GENERALULUI ŞTEFAN GUŞĂ ROSTIT ÎN ZIUA DE 22 DECEMBRIE 1989 DE LA BALCONUL SEDIULUI COMITETULUI CENTRAL AL PCR

Fraţilor! Armata în întregime, în toată ţara, este alături de popor. Este a poporului! Toate unităţile sînt în cazărmi. În toate oraşele ţării este linişte. Vă rog foarte mult să înţelegeţi că trebuie să punem ordine şi în Bucureşti. De aceea trebuie să-i ajutaţi pe militari să se deplaseze unde au misiunile. Armata va fi întotdeauna cu dumneavoastră!

MESAJUL GENERALULUI ŞTEFAN GUŞĂ ADRESAT NAŢIUNII ROMÂNE ŞI TRANSMIS POSTULUI NAŢIONAL DE RADIO ŞI TELEVIZIUNE ÎN NOAPTEA DE 22-23 DECEMBRIE 1989 DIN SEDIUL C.C. AL PCR

Vă vorbeşte generalul-maior Guşă. Cetăţeni ai României noi, armata şi poporul sînt stăpîni pe situaţie aproape în întreaga ţară. Mai sînt cuiburi izolate de disperaţi care încearcă să ne distrugă ceea ce am cucerit. Nu au reuşit şi nu vor reuşi. Toată populaţia să treacă în linişte şi ordine la lucru pentru a putea aproviziona cu cele necesare copiii, bătrînii, femeile, întreaga populaţie. Să restabilim liniştea în aceste momente istorice, dar şi dificile. Vă rog să daţi dovadă de mult patriotism, de dragoste de ţară. Să instaurăm cît mai repede cursul nou al vieţii. Totul trebuie să intre în normal cît mai repede. Acţionaţi împotriva celor care încearcă să ne destabilizeze, împotriva celor care încearcă să spargă magazinele. Apăraţi valorile noastre naţionale. Să acţionăm pentru a asigura liniştea ţării, suveranitatea şi integritatea teritorială a României.

***

Rog ca, o dată cu mesajul de mai sus, să i se transmită imediat tovarăşului Ion Iliescu ceva ce este vital.

Să se anunţe imediat în ţară că unităţile de Securitate, toate, au trecut de partea revoluţiei şi ne-au ajutat şi ajută Armata. Altfel să ştiţi că se termină totul. Am informaţii că la Timişoara au încercat

să le ia sediile. Imediat să se întrerupă orice emisiune la televiziune şi la radio, şi să se dea acest lucru în toată ţara, în toate oraşele. Armata şi Securitatea vor acţiona împreună, să terminăm cu treburile astea. Desigur, neapărat, dacă nu, pierdem totul. Acum mi-a sosit informaţia. Şi la radio să se dea şi să se repete şi la televiziune că în toată ţara unităţile armatei acţionează împreună cu Securitatea, altfel nu putem pune ordine. Securitatea a trecut în subordinea Armatei. Sînt oameni cinstiţi. Să se înceteze cu cucerirea sediilor lor din diverse localităţi. Faceţi apel la raţiune. Faceţi acest apel, vă rog din toată inima, dacă ţineţi la ce-am cucerit, dacă nu, pierdem într-un minut tot.

GREVA OFIŢERILOR

(IANUARIE 1990)

În cartea *Revoluţie şi reformă,* preşedintele Ion Iliescu afirmă că „Generalul Guşă, şef al Marelui Stat Major şi — după dispariţia ministrului Apărării, generalul Vasile Milea — principalul responsabil al forţelor armate, părea el însuşi depăşit de evenimente". Dovadă: a cerut ca populaţia să intre în case, pentru ca Armata să preia controlul şi să pună capăt vărsării de sînge (p. 71). În alt loc, motivînd schimbarea generalului Guşă, Ion Iliescu precizează că era vorba de o „schimbare motivată de starea psihică, de înţeles, în care se afla atunci generalul, care trăise şi şocul evenimentelor din Timişoara" (pp. 75-76).

Aprecierile preşedintelui sînt ceva mai dure atunci cînd, în faţa comisiei senatoriale care a cercetat evenimentele din decembrie 1989, a fost întrebat de ce l-a numit ca ministru al Apărării pe generalul Nicolae Militaru. Iată comentariile preşedintelui Ion Iliescu: „În noaptea de 23, ne-am dat seama că Guşă este depăşit. Era obosit, era probabil şi complexat de situaţiile prin care trecuse; pentru că a avut un moment cînd mi-am dat seama că el nu poate să mai facă faţă situaţiei. În primul rînd, ne-a prezentat o informare asupra situaţiei militare, cu un tablou total panicard, din care nu se vedea o gîndire coerentă asupra stării de lucruri şi ce anume trebuie întreprins. N-avea capacitatea de analiză necesară şi nici nu avea forţa necesară ca să prezinte încredere pentru o conducere coerentă."

Cîteva precizări sînt necesare. Dacă Guşă era un ofiţer incapabil, n-ar fi ajuns ministru-adjunct şi şef al Marelui Stat Major, decît

numai dacă făcea parte din clanul lui Ceauşescu. Generalul Guşă nu făcea parte din acest clan.

Nu se poate spune despre generalul Guşă că nu avea o gîndire coerentă şi nici capacitate de analiză, dacă se are în vedere tot ce a făcut la Timişoara. Acolo, el a luat măsuri care puteau să-l ducă în faţa plutonului de execuţie, dacă nu reuşea revoluţia. A acţionat fiind conştient de acest lucru. Cu toate acestea şi în ciuda ordinelor date de Ceauşescu sau de Ion Coman, fost ministru al Armatei, secretar al Comitetului Central, deci superiorul său imediat, generalul Guşă a ordonat, în 19-20 decembrie 1989, ca militarii să intre în cazărmi, rămînînd de pază numai la obiectivele strategice deosebite. Că avea „capacitatea de analiză necesară" o dovedeşte şi faptul că, în zilele cît a fost la Timişoara, nu s-a lăsat copleşit de evenimentele dramatice care se petreceau în oraş, gîndul lui fiind tot timpul stăpînit de asigurarea graniţei de vest a ţării. S-a temut ca forţe străine (şi ştia care sînt aceste forţe care se deplasaseră din timp spre hotarul românesc) să nu profite de tulburările care aveau loc, pentru a încerca să pătrundă pe teritoriul ţării noastre. A dat dovadă că are forţa sufletească necesară pentru a înfrunta nu numai periclitarea propriei sale persoane şi a familiei, dar şi forţa de a-şi asuma riscul unei confruntări armate, indiferent care ar fi fost inamicul. Ordinele sale, atît la alarmele venite de pe hotarul de vest, cît şi de pe hotarul de est, au fost ferme, prompte: „Se moare pe brazdă. Nu trece nimeni."

În primele zile ale revoluţiei din Bucureşti, cei care au controlat şi stăpînit evenimentele au fost generalul Ştefan Guşă şi generalul Iulian Vlad. Se poate spune că, în zilele de haos total din 22-24 decembrie 1989, cei doi au reuşit să evite un război civil, un conflict între Armată şi Securitate, pe care îl doreau toţi duşmanii ţării, pentru ca România să se prăbuşească. Evitînd un asemenea conflict, cei doi generali au salvat ţara, în timp ce alţii alcătuiau guverne şi manevrau pentru a pune mîna pe putere. De acest lucru şi-a dat seama toată lumea, vizionînd la televizor casetele în care se putea vedea felul în care cei doi generali s-au comportat în cele mai critice momente ale revoluţiei (în ciuda zîmbetului tîmp al prezentatorului, care dovedea că nu înţelege nimic din ceea ce vedea).

Se poate ca generalul Guşă să nu fi avut „forţa necesară ca să prezinte încredere" celor care preluau atunci puterea. Şi iată de ce. În ierarhia stabilită în cadrul Tratatului de la Varşovia, putere de

decizie aveau şefii statelor, apoi şefii guvernelor, urmau miniştrii Apărării şi, în ultimă instanţă, şefii Marilor State Majore. Din întreaga ierarhie, la noi mai rămăsese în viaţă şi în funcţie numai şeful Marelui Stat Major, generalul Ştefan Guşă. Ce s-a întîmplat în ziua de 23 decembrie 1989, cînd preşedintele Iliescu a constatat, ca şi cei din jurul său, că generalul Guşă nu mai corespunde sarcinii pe care o îndeplinea? În fondul de documente al MApN, „Decembrie 1989", există unul în care se menţionează: „În ziua de 23 decembrie 1989, în jurul prînzului, din cabinetul ministrului Apărării Naţionale, în prezenţa unor reprezentanţi ai conducerii F.S.N., se tatonează poziţia armatei sovietice. În acest scop, generalul-locotenent Nicolae Eftimescu s-a adresat, telefonic, şefului Marelui Stat Major al Forţelor Armate ale URSS, întrebîndu-l dacă s-ar putea conta pe un ajutor militar sovietic împotriva teroriştilor."

„Generalul de armată Moiseev a răspuns că o asemenea problemă poate fi discutată între cele două guverne, român şi sovietic."

„În aceeaşi zi, la înapoierea generalului-maior Ştefan Guşă de la sediul fostului Comitet Central al Partidului Comunist Român, acesta a avut o convorbire telefonică cu generalul de armată Moiseev, căruia i-a comunicat că, în calitatea sa de şef al Marelui Stat Major al Armatei Române, nu a solicitat şi nu va solicita ajutor militar sovietic."

Deci, una discutau feseniştii şi alta hotăra generalul Guşă, dînd dovadă, chiar în ziua de 23 decembrie, că era stăpîn pe el şi pe deciziile sale. Aşadar, generalului Ştefan Guşă îi revine meritul de a fi respins ajutoarele „frăţeşti". Odată pătrunse pe teritoriul României, n-ar mai fi avut cine să le mai scoată. Aceasta era zestrea acţiunilor, a faptelor cu care generalul Guşă se prezenta în faţa ţării şi în faţa conducerii politice care se afla în stare de coagulare. Se pare că tocmai aceste merite ar fi provocat neîncrederea de care vorbeşte preşedintele Iliescu. Datorită acestor merite, generalul era incomod, putea să încurce multe socoteli pentru că, neavînd nici o altă legătură în afară de legătura cu ţara, putea să stînjenească multe iniţiative, cum o făcuse chiar în ziua de 23 decembrie 1989.

Propunerea ca populaţia capitalei să intre în case şi în întreprinderi era logică şi firească, din punctul de vedere al unui militar. Activistul de partid, obişnuit cu lozinca „masele fac istoria", era normal să fie consternat în faţa unei asemenea cereri. Erau de

preferat nişte morţi în plus, dacă aşa doreau masele dătătoare de putere sau, mai exact, care justificau puterea.

O dovadă că respectivii doi generali, Guşă şi Vlad, cărora revoluţia şi ţara le datorau enorm, în loc să li se acorde respectul cuvenit, au fost înlăturaţi şi, pentru mai multă siguranţă pentru cei care puneau mîna pe putere, au fost arestaţi. Acest gest spune multe. Pentru că nu arestezi pe cineva care a fost depăşit de evenimente, deoarece un asemenea om este victima propriei sale neputinţe. Arestarea celor doi arată că ei deveniseră incomozi.

Pe locul pe care, în mod firesc, ar fi trebuit să-l ocupe generalul Ştefan Guşă, a fost numit generalul în rezervă Nicolae Militaru, oficial, în ziua de 24 decembrie 1989, iar, de fapt, în după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989.

Ce merite deosebite îl recomandau pe Nicolae Militaru ca să ocupe postul de ministru al Apărării?

Nici unul.

Toată lumea ştie că Nicolae Militaru a făcut studii în URSS (Academia Militară Superioară „Voroşilov"). Se mai ştia că a fost scos din armată pentru că a fost prins făcînd spionaj în contul URSS. Şi ca Moscova să nu poată spune că a fost vorba de o înscenare, cei de la contraspionaj au făcut în aşa fel încît să fie prins atunci cînd transmitea documente secrete unui sovietic. Potrivit legilor în vigoare, Nicolae Militaru, prins asupra faptului, ar fi trebuit să apară în faţa unui pluton de execuţie. Nu s-a întîmplat aşa, deoarece toţi cei care au făcut studii la Moscova (URSS), în ciuda greşelilor comise, a păcatelor săvîrşite (în cazul lui Militaru era vorba de trădare naţională), nu au primit pedepse severe. S-au bucurat de protecţia Moscovei sau s-a mers pe principiul corb la corb nu-şi scoate ochii? Sau este vorba de solidaritatea dintre colegi, cimentată pe băncile şcolilor moscovite? Probabil toate acestea la un loc. Ceauşescu i-a pedepsit nemilos pe alţii, care nu făcuseră studii în URSS, chiar dacă erau oameni de valoare. Cornel Burtică, de exemplu, şi alţii ca el, nu au fost mutaţi în funcţii subalterne pentru ca nomenclatura să-i poată recupera. Au fost pur şi simplu îngropaţi, unii la propriu, chiar dacă nu făcuseră spionaj şi nu puteau să fie acuzaţi de trădare de ţară, ca Militaru. Cînd unii poeţi mai vorbesc de „independenţa" celui mai iubit fiu al poporului român, ar trebui să ţină cont şi de acest amănunt.

Aşadar, Nicolae Militaru a fost un vechi tovarăş de luptă comunistă, un vechi tovarăş de idei pe care le-au cultivat Internaţionala a III-a şi Kominternul. În acelaşi timp, Nicolae Militaru se mai bucura şi de simpatia şi protecţia Moscovei.

Ce-l mai recomanda pe Nicolae Militaru ca să ocupe postul de ministru? L-a recomandat căpitanul Lupoi, în ziua de 22 decembrie 1989. Greu de spus ce rol a jucat Lupoi, ale cui interese le apăra şi le promova. În ziua de 22 decembrie 1989, Lupoi a declarat pe micul ecran că „Nu mai există conducerea Ministerului Apărării Naţionale" şi, cum se întîmplă uneori la revoluţii, îi revenea unui căpitan iniţiativa desemnării unui ministru, deşi exista o conducere a acestui minister: doi prim-adjuncţi ai ministrului, Ştefan Guşă şi Victor Athanasie Stănculescu, iar Ştefan Guşă, în plus, era şi şef al Marelui Stat Major, adică înlocuitorul de drept al ministrului.

Ce nu-l recomanda pe Nicolae Militaru. Lăsînd la o parte actul de trădare, un ofiţer „detaşat" de la armată în alte funcţii, din 1978, şi scos în rezervă din 1983 însemna un ofiţer rupt de realităţile militare. Într-o vreme în care evoluţia tehnicii de luptă este atît de rapidă, 20 de ani înseamnă foarte mult. Pentru familiarizarea cu noile arme şi principii era nevoie de o punere în temă, care se obişnuieşte în armată cu cadrele de rezervă, prin concentrări succesive. În cazul lui Militaru, s-a trecut peste acest obicei.

Cum justifică Ion Iliescu numirea lui Nicolae Militaru? Scrie domnia sa: „Într-un moment dificil şi în ciuda faptului că pîrghiile obişnuite de comandă nu mai funcţionau sau funcţionau nu întru totul mulţumitor, el (Nicolae Militaru, n.n.) a reuşit să transmită subordonaţilor săi mai mult calm şi stăpînire de sine, fără însă a putea evita cîteva incidente grave, datorate şi situaţiei confuze care domnea în ţară" (Ion Iliescu, *Revoluţie şi reformă,* pp. 71-72).

Aşadar, calm şi stăpînire de sine, pe de o parte, şi incidente grave datorate confuziei existente în ţară. Unul dintre incidente a fost cel de la Aeroportul Otopeni, soldat cu moartea a 48 de militari şi cu rănirea a 17 oameni.

Al doilea incident grav: aflat la Ministerul Apărării, Militaru a cerut ajutorul USLA pentru că ministerul era atacat, iar „serviciul său de pază era depăşit". Este adevărat că s-a tras asupra Ministerului Apărării, dar acest minister era apărat de tancuri şi de maşini blindate. Teroriştii împotriva cărora s-a cerut ajutor nu aveau cum să atace ministerul, cel mult puteau să tragă cîteva

cartuşe în direcţia acestuia. Au fost trimise în ajutorul ministerului trei ABI-uri. Era aşa de calm şi de stăpîn pe situaţie generalul Nicolae Militaru, încît cele trei maşini au fost făcute praf de armamentul greu de pe tancuri. Să fi fost o simplă confuzie? Greu de spus, pentru că trei ABI-uri, dacă era nevoie, puteau fi anihilate numai de un singur tanc.

Preşedintele Iliescu menţionează în cartea sa: „Există şi supoziţia că această solicitare avea rostul de a pune la încercare loialitatea Securităţii" *(Ibidem,* p. 73). Atunci de ce nu i-a lăsat pe securişti să se demaşte, pentru că puteau fi distruşi de la prima rafală de mitralieră pe care ar fi tras-o? De ce calmul ministru nu a aşteptat să vadă ce intenţii au cei pe care el însuşi îi chemase? Sau se încearcă loialitatea cuiva împuşcîndu-l?

Paralel, însă, cu supoziţia atît de naiv-nevinovată reţinută de Ion Iliescu, a existat şi o alta: nu cumva cel care conducea grupa de uslaşi l-o fi prins pe Militaru cînd preda documentele secrete unui agent sovietic? Mai există şi o altă supoziţie: nu cumva acest incident nu reprezintă decît o răfuială a lui Militaru cu Securitatea? Dacă a fost numai o simplă confuzie, trebuie să recunoaştem că Nicolae Militaru a dat dovadă de mult calm şi de multă stăpînire de sine, din moment ce a lăsat cadavrele celor ucişi cu ştiinţa sa să zacă mai mult de 24 de ore şi să fie profanate, pe motiv că erau terorişti.

Aşa a început să pună ordine în Armată şi în ţară noul ministru, nu înainte de a-şi recupera dosarul de la Securitate, ale cărei arhive au fost transportate la Ministerul Apărării Naţionale, arhive pe care le-au căutat unii, cu disperare, la Arhivele Statului, înfierînd cu mînie revoluţionară faptul că perfida Securitate ascunsese documentele, în loc să le pună, democratic, la dispoziţia oricui, ca să poată şi alţii să-şi recupereze dosarele, pentru că aveau motive serioase, ca şi generalul Nicolae Militaru.

Cît de fericită a fost numirea lui Militaru avea să se vadă în scurtă vreme. Printre primele măsuri luate de acesta, ca ministru, a fost rechemarea din rezervă a generalilor care făcuseră studiile la Moscova. A mai cerut să fie desfiinţat, imediat, Centrul de Istorie Militară, pe care-l condusese Ilie Ceauşescu, deoarece acest centru căpătase binemeritata reputaţie că apără valorile naţionale. Academiei i se ceruse să facă un *Tratat de Istorie a României* (nu a românilor), dar, aşa cum funcţionau institutele de profil ale Academiei,

un asemenea tratat ar fi putut să fie gata prin mileniul al III-lea. Noul tratat urma să corecteze erorile flagrante de interpretare din primul tratat. Pentru că la Academie se discuta cum trebuie realizat tratatul, Centrul de Istorie Militară a trecut la realizarea unui *Tratat de Istorie Militară a Românilor* şi, cum la armată ordinul se execută nu se discută, au şi fost realizate primele volume. Greu a fost cu ultimul volum, în care Ceauşescu trebuia să apară ca luptător în cel de-al doilea război mondial, chiar dacă el stătuse la Doftana. A fost scos, cu forcepsul, şi acest volum. La elaborarea tratatului au colaborat istorici din afara Centrului, pe care nu i-a silit nimeni să scrie, dar care, după revoluţie, au atacat cu violenţă noua lucrare pentru că era tendenţios-naţionalistă, pentru că mistifica realitatea, în special ultimul volum. Tratatul nu era nici pe placul „tovarăşilor" din jurul României şi critici severe veneau, mai ales, pe aripile aspre ale Crivăţului. Aşa că Militaru a ţinut să înlăture, de la începutul ministeriatului său, acest cuib pe care-l acuza de naţionalism.

Ce mai proiecta ministrul şi ştiau cei de la Centrul de Istorie Militară, care se aflau în căutarea unei pîini: două sute de generali şi colonei să înveţe limba rusă, dacă nu avuseseră norocul său şi al altora ca el. Urma să se selecteze tineri ofiţeri care să fie trimişi la specializare în URSS, aşa cum fusese trimis el.

Conducerea de atunci să nu fi aflat nimic în legătură cu activitatea debordantă a ministrului sau ştia şi era de acord cu măsurile luate de el?

Ofiţerii armatei române aflaseră care sînt preocupările ministrului lor şi mai ştiau că acesta se făcea vinovat, personal, de crimă, de asasinarea cu sînge rece a unor militari de elită. Cum nu fuseseră şcoliţi în străinătate, aceşti ofiţeri, care trecuseră printr-o revoluţie şi contribuiseră din plin nu numai la răsturnarea lui Ceauşescu, dar şi la răsturnarea regimului comunist, nu voiau să facă, sub nici o formă, cale întoarsă. (S-a spus că armata a tras şi s-a încercat culpabilizarea acesteia. Au tras soldaţi sau ofiţeri, în unele locuri. Se aflau în stare de luptă şi erau ameninţaţi cu pistolul în ceafă, să tragă. Cine a făcut războiul ştie că o mitralieră a Armatei şi alta a Securităţii ar fi făcut mormane de morţi în Piaţa Palatului. Dar aşa ceva nu s-a întîmplat. La Timişoara, patru tancuri au fost blocate de oameni cu mîinile goale, au fost maltrataţi soldaţi. Cele patru tancuri, dacă executau ordinele lui Ceauşescu, erau suficiente pentru a mătura toată revoluţia. Crede

cineva că un tanc poate fi dezafectat de către oricine?) De aceea, ofiţerii Armatei Române, văzînd că oamenii de la conducere, în primul rînd Ion Iliescu, nu întreprind nimic pentru a-l obliga pe Militaru să revină la sentimente ceva mai bune, româneşti, au organizat mai multe acţiuni. Mai întîi a fost revolta unui pluton de ostaşi în termen, de la Caracal, care au venit la Bucureşti şi au manifestat în faţa clădirii guvernului.

După aceea a fost manifestarea deschisă a unor ostaşi de la unitatea de lucru de pe şantierul centralei atomice de la Cernavodă, contra condiţiilor de viaţă.

Mai mulţi generali au protestat faţă de politica de cadre pe care o ducea generalul Militaru, prin memorii adresate conducerii C.P.U.N., contestîndu-i ministrului orice autoritate, pentru că era omul K.G.B.-ului.

Aceste nemulţumiri din cadrul armatei puteau deveni un element de destabilizare a singurei instituţii care-şi păstrase structurile în timpul revoluţiei din decembrie, fiind singurul element de ordine internă, după dispariţia Securităţii, şi care garanta apărarea hotarelor ţării. Avînd în vedere şi activitatea de destabilizare a Armatei pe care o desfăşura C.A.D.A. (Comitetul Militar de Democratizare a Armatei), comitet care a fost desfiinţat, prin lege, în ianuarie 1990, se impuneau măsuri pentru salvarea instituţiei care asigura ordinea şi apăra ţara. Aşadar, se dovedea că numirea lui Nicolae Militaru ca ministru al Armatei nu numai că nu a avut darul să insufle mai mult calm şi stabilitate, ci, dimpotrivă, a fost de natură să ducă la destabilizarea ţării. Grea trebuie să fi fost despărţirea de un vechi tovarăş de luptă şi mult timp i-a trebuit lui Ion Iliescu să înţeleagă cît de greşite au fost opţiunile sale atunci cînd i-a desemnat pe unii dintre cei mai de seamă colaboratori ai săi, Petre Roman şi Nicolae Militaru!

Episodul poate să sugereze şi ce au dorit să facă din România unii dintre conducătorii de atunci. Era clar drumul pe care voia să meargă Militaru, după cum s-a dovedit a fi foarte clar şi drumul pe care a înţeles să meargă Armata Română.

SCRISOARE ADRESATĂ PREŞEDINTELUI ROMÂNIEI DE CĂTRE GENERALUL-LOCOTENENT ŞTEFAN GUŞĂ, LA DATA DE 18 FEBRUARIE 1990

Domnule Preşedinte,

Îngăduiţi-mi să vă reamintesc că, în 22 decembrie 1989, după ce am spus cîteva cuvinte la Televiziune, adresate Armatei Române, v-am întîlnit la Ministerul Apărării Naţionale şi am fost alături de dumneavoastră, timp de mai multe zile. Ne-am deplasat, împreună, la fostul sediu al Comitetului Central, pentru a ne adresa poporului şi Armatei. Nu cunoşteam că, acolo, eram atîţia oameni şi cu cîtă greutate puteam găsi o cameră şi un telefon, de unde să exercit, cît de cît, o conducere a armatei. Dar am reuşit să spunem oamenilor că revoluţia a învins şi că Armata a fost alături de popor, că stăpîneşte situaţia în toată ţara, că este nevoie de calm şi de linişte.

Din păcate, în timpul serii, am fost surprinşi de cei care au deschis focul de pe clădirea fostului Palat Regal, de cei din subsolul clădirii şi, apoi, din alte locuri. Ce a urmat, se cunoaşte. Dar nu e timpul să descriu cum a trecut noaptea de 22 spre 23 decembrie şi nici prin ce am trecut eu, pînă am ajuns, din nou, la Ministerul Apărării Naţionale. Cunoaşteţi şi ce s-a petrecut în următoarele zile, pînă în 25 sau 26 decembrie, cînd am fost „eliberat“ din funcţie, iar, apoi, îndepărtat din Bucureşti. Mai tîrziu, cînd nu ne vom mai confrunta cu problemele deosebite cu care se confruntă acum ţara şi, în primul rînd dumneavoastră, am speranţa că se vor elucida toate (dacă se va considera necesar).

Domnule Iliescu, solicit ca, în numele omeniei, al dreptăţii şi al adevărului (care, mai devreme sau mai tîrziu, va triumfa) să dispuneţi rezolvarea unor probleme cu implicaţii deosebit de grave asupra persoanei mele, a altor militari şi, în final, asupra ţării.

După ce am fost izolat, îndepărtat şi redus la tăcere, s-au iniţiat acţiuni de denigrare a mea, s-a dispus anchetarea şi acuzarea mea pentru ceea ce s-a întîmplat la Timişoara, în zilele de 17 şi 18 decembrie (restul zilelor nu au contat în anchetă).

Din nefericire, mi-am dat seama, mai tîrziu, că toate acestea nu s-au produs întîmplător. Consider că au fost premeditate, gîndite şi iniţiate, cu scopul eliminării mele din viaţa Armatei, iar mai tîrziu pentru implicarea Armatei (sau a unei părţi a acesteia) în crimele care s-au săvîrşit. Se pare că există acest interes care, în final, să ducă la destabilizarea Armatei şi a ţării. Din păcate s-au iniţiat şi chiar s-au executat acţiuni care confirmă afirmaţia mea, iar despre unele cred că aţi luat cunoştinţă.

Recunosc că, în unele momente, am dat dovadă de nervozitate, am trăit clipe de panică, dar… se cunoaşte şi cauza? Voi putea justifica totul. Vă rog să ţineţi seama că din data de 17 decembrie trăisem momente şi situaţii unice, greu de relatat în cîteva cuvinte, dar cred şi sper că va fi timp şi pentru asta.

Nu doresc să analizez în detaliu activitatea mea. Acest lucru îl va face, în primul rînd, poporul român. Îl vor face oamenii cinstiţi, cei care au trăit şi muncit lîngă mine, îl vor face subordonaţii mei.

Se vor găsi oameni care să judece şi ce am făcut rău, dar şi ce am făcut bine. Şi vor avea dreptul să aprecieze şi să decidă. Nu doresc acum să dau amănunte, nu am competenţa să apreciez dacă unele „soluţii“ sugerate de conducerea din acele zile a Ministerului Apărării Naţionale erau în consens cu dorinţa poporului român. E posibil ca refuzul meu categoric să fi deranjat, chiar dacă momentele erau într-adevăr critice sau chiar la limită. Am acţionat cum mi-a dictat conştiinţa de militar român şi oamenii cunosc acest lucru.

Acum sînt acuzat şi anchetat pe nedrept şi o dată cu mine vor mai fi şi alţii. Nu se ştie însă (sau nu se doreşte) că, pentru a vedea realitatea la faţa locului în dimineaţa zilei de 19 decembrie, am fost la Uzinele ELBA, că în noaptea ce a urmat s-au retras TAB-urile de pe poduri, că în ziua de 20 decembrie armata a defilat cu poporul (deci nu în data de 22 decembrie 1989). Că, prima dată, în 19 decembrie 1989, de aici a pornit lozinca „Armata e cu noi!“, care

s-a răspîndit apoi în toată ţara. Poate că n-am nici un merit în asta, dar trebuie să se ştie adevărul. Deoarece în prima zi, mai precis în noaptea de 17 decembrie 1989, Timişoara arăta ca după un adevărat război (incendii, magazine devastate etc.). Acest lucru nu l-au făcut oamenii paşnici. Cine i-a dirijat pe cei care au distrus, care au încercat să provoace neapărat Armata? Sînt multe de analizat, dar e bine să se ştie că o singură rafală de mitralieră trasă în plin, în mulţime, ar fi produs sute de morţi. Cîţi din cei omorîţi au fost loviţi de gloanţe? Cine a avut interes să facă să dispară morţii? Se aruncă vina şi pe umerii Armatei? Se caută un vinovat? Se caută mai mulţi vinovaţi?

Vă rog, în numele omeniei, al dreptăţii şi adevărului, să dispuneţi măsuri pentru ca atît eu cît şi alte cadre ale armatei să fim scoşi de sub urmărire penală. Prin actele de învinuire ce se aduc, nu se urmăreşte altceva decît denigrarea Armatei, destabilizarea acesteia şi dezbinarea ţării.

În mai multe oraşe au fost morţi (înainte de 22 decembrie, dar şi după această dată, chiar şi la Timişoara) sau au fost răniţi oameni. Nu au existat două armate: una care a participat la revoluţie şi alta care a fost împotriva ei.

Trebuie elucidată cauza războiului psihologic şi radio-electronic, care a fost pregătit, planificat şi care s-a desfăşurat în zilele revoluţiei. Cine l-a desfăşurat? Din interior sau din afară? Pentru că el a vizat toate eşaloanele, pe zile, pe ore şi chiar pe minute.

Altfel, riscăm şi pe viitor!

Vă rog să mă ascultaţi dacă timpul vă permite acest lucru. Am foarte multe de spus. Trebuie să-mi apăr libertatea, să apăr demnitatea armatei, în rîndurile căreia am intrat, de la 17 ani.

Cu stimă şi respect,

General-locotenent Guşă Ştefan
Cluj-Napoca, 18.02.1990

N. B. Acest memoriu n-a primit, niciodată, nici un fel de răspuns.

APELUL GENERALULUI ŞTEFAN GUŞĂ CĂTRE POPORUL ROMÂN

Mă adresez Poporului Român şi Armatei Române
Iubiţi concetăţeni,
Dragi camarazi,

Îmi pare rău că nu am avut posibilitatea să mă adresez poporului şi armatei decît în primele zile fierbinţi ale revoluţiei, în situaţii deosebit de grele pentru ţară şi pentru mine. Avînd acum un asemenea prilej, doresc să subliniez, de la început, necesitatea şi dorinţa ca aportul Armatei Române şi al meu la revoluţie să fie analizate de popor.

Evoluţia evenimentelor demonstrează că în prezent se caută vinovaţi, iar pentru procesul care se preconizează dovezile nu sînt luate de fiecare dată de la oameni cinstiţi şi nu sînt analizate în raport cu complexitatea situaţiei create atunci.

După cîteva zile de la revoluţie, am fost izolat, apoi îndepărtat din conducerea Ministerului Apărării Naţionale şi trimis cît mai departe de Bucureşti, dar nu în mod întîmplător, deşi mi-am făcut datoria faţă de popor şi am slujit cu credinţă interesele sale majore.

Apreciez că este de datoria mea să informez toţi oamenii cinstiţi şi corecţi, pe cei care sînt adevăraţi patrioţi, că s-au desfăşurat acţiuni dirijate, după un plan bine stabilit, pentru denigrarea armatei, destabilizarea ei şi, în final, a întregii ţări. Reafirm cu toată convingerea că armata ţării şi-a făcut datoria, chiar dacă

în primele faze a fost supusă provocărilor în scopul atragerii ei într-o catastrofă cu urmări imprevizibile. Dacă acest lucru nu s-a realizat în faza hotărîtoare a începutului revoluţiei, din păcate încercările de destabilizare continuă şi pot avea consecinţe dintre cele mai grave.

Dacă Armata ar fi acţionat după cum s-a dorit de către dictatură, urmarea ar fi fost zeci de mii de morţi şi distrugeri de proporţii uriaşe. Tendinţa ca victimele produse în aceste condiţii să fie puse în mod voit pe seama armatei este nedreaptă şi este dirijată în mod deliberat.

Aşa cum se ştie, la Timişoara, revoluţia s-a înfăptuit cu aproape trei zile înainte faţă de Bucureşti, iar poporul poate să aprecieze aportul armatei la victoria ei nu numai în acest oraş, ci în toate oraşele ţării. Este însă o certitudine că nu au acţionat două armate, una pentru revoluţie şi alta împotriva ei, ci una singură care a fost şi este alături de popor.

După izolarea mea, s-a început o nouă campanie de destabilizare a Armatei noastre. E greu să apreciez acum în ce scop s-a făcut şi se face în continuare, încercîndu-se acuzarea mea şi a altor comandanţi pentru a implica armata în incidentele produse. Nu contest că în mod izolat nu s-au produs incidente, dar este bine să se analizeze în ce condiţii, pe ce fond şi împotriva cui — avînd în vedere dezinformarea totală din primele zile. De fapt, va trebui să se demonstreze cine a declanşat războiul radioelectronic şi psihologic desfăşurat pe întreaga perioadă a revoluţiei şi care, din păcate, continuă. Oare cineva doreşte neapărat vinovaţi din rîndul armatei? Cine doreşte şi în ce scop? Sînt, deci, probleme care necesită o analiză profundă şi responsabilă, avînd în vedere viitorul armatei şi al ţării.

În ce mă priveşte, doresc să vă informez că nu am fost de acord cu măsuri şi soluţii propuse în zilele revoluţiei de anumite persoane pentru rezolvarea aşa-zis operativă a situaţiei create în ţară. Oare pentru asta sînt acuzat atît eu cît şi unii comandanţi de armată? Cer să se facă o analiză corectă, în spiritul dreptăţii şi al intereselor poporului român. Încercările de eliminare din viaţa

Armatei a unor cadre care au slujit interesele poporului nu constituie în aceste momente o rezolvare a situaţiei prin care trece ţara. Dacă ne grăbim să aplicăm concluzii şi măsuri sugerate de anumite interese unilaterale, vom genera, în continuare, destabilizare şi chiar haos. De aceea solicit raţiune şi discernământ din partea celor învestiţi cu putere de decizie pentru a nu întreprinde măsuri pripite, care pot costa mult integritatea ţării şi viitorul poporului român.

În numele omeniei, al demnităţii şi adevărului fac apel la toţi oamenii cinstiţi să-şi aducă contribuţia la elucidarea fără ură şi părtinire a situaţiilor dramatice cu care Armata Română s-a confruntat în decembrie 1989.

General-locotenent
Ştefan Guşă

N. B. Acest apel a fost trimis la Radio-Televiziunea Română, unde s-a primit dispoziţia să nu fie difuzat.

GENERALUL ŞTEFAN GUŞĂ, CONVORBIRI

PARTEA I
DIN DATA DE 22 FEBRUARIE 1990

(Transcriere după bandă magnetică)

General Ştefan Guşă: Aş începe cu ziua de 16 decembrie, orele 21.15, cînd am fost sunat acasă de ofiţerul de serviciu pe Marele Stat Major, anunţîndu-mă că trebuie să mă prezint imediat la minister şi că maşina e pe drum. L-am găsit pe fostul ministru al Apărării Naţionale, generalul Vasile Milea, în biroul său de la minister. Mi-a spus că a fost informat de generalul Roşu, comandantul Armatei de la Craiova, că la Timişoara sînt mişcări datorate evacuării forţate, am înţeles, a unui preot reformat maghiar, că mai mulţi oameni au ieşit în stradă, unii fiind turbulenţi, chiar violenţi, şi că va trebui să ne luăm nişte măsuri, în care scop să pregătim cîteva grupe operative.

L-am întrebat dacă e nevoie să aduc şi alţi ofiţeri în minister şi mi-a spus că deocamdată nu este necesar, vom rămîne noi doi peste noapte, adică eu şi dînsul, dar să verific dacă şefii de direcţii şi de secţii sînt în Bucureşti pentru ca la nevoie să poată fi aduşi în mod operativ la minister.

Am plecat la ofiţerul de serviciu, am dat ordin să verifice toţi şefii de direcţii şi de secţii dacă sînt acasă, mi-a confirmat că i-a găsit acasă pe majoritatea, după care, către orele 24, după ce ministrul Apărării Naţionale a luat legătura cu Matei, fostul prim-secretar

al județului Timiș, care se găsea în garnizoana Timișoara, am stabilit să ne odihnim și să ne întîlnim dimineață.

A doua zi dimineața, în data de 17 decembrie, pe la orele 7.30, am fost anunțat de ofițerul de serviciu că între timp ministrul chemase la el o grupă de ofițeri din Marele Stat Major, pe care i-a instruit și i-a trimis la Timișoara cu avionul de dimineață. N-am înțeles dacă era avion militar, deci de la Flotila Specială, sau cu avionul cursă obișnuit. După această informație, am mers la biroul ministrului care, între timp, avusese o serie de convorbiri telefonice — o parte la Timișoara, la marea unitate, respectiv cu locotenent-colonelul Zeca, ce asigura comanda diviziei, o parte cu secretarul Matei și altele, am înțeles, la Comitetul Central al Partidului. Îmi reține atenția însă convorbirea pe care a avut-o la un moment dat cu Postelnicu Tudor, ministrul de Interne, și în care acesta, am înțeles din cele spuse, îi reproșa cumva generalului Milea că ei stăpînesc situația în Timișoara, respectiv Ministerul de Interne, că au forțe suficiente și că nu e cazul să se amestece armata. Un alt telefon am impresia că a fost dat de la Cabinetul 1, la care ministrul Apărării Naționale a raportat că va mări numărul de patrule în Timișoara, patrule formate din militari și cadre, care să cuprindă mai multe zone, să vadă care e situația, după care să raporteze ce alte măsuri mai sînt necesare. Mai reține, de asemenea, că a dat acest ordin la Timișoara, înlocuitorului comandantului diviziei, după care a vorbit cu o serie de armate în țară, s-a interesat care este situația în diferite orașe, în mod deosebit la Cluj, Brașov, Tîrgu-Mureș și altele. Am înțeles că la acea dată era liniște și nu s-a pus problema să se intervină cu ceva. Totuși, s-a ordonat ca în fiecare mare unitate și unitate să se formeze grupe operative, adică să nu se cheme toți ofițerii în cazarmă, ci doar o parte din ofițerii cu funcții de conducere, comandanți, șefi de State Majore, birourile operative de luptă, cei care de fapt asigurau conducerea unităților. Către orele 12 a fost din nou sunat și am avut impresia că a fost admonestat de data asta de „numărul 1“ că nu se cunoaște situația în Timișoara și că acolo se petrec anumite lucruri grave, la care ministrul Apărării Naționale a raportat că vom trimite și o companie de tancuri pentru a merge către centru. După cîteva minute, a mai sunat din nou Postelnicu și, dacă am înțeles bine, i-a reproșat ministrului de ce a raportat conducerii că intervine și armata. Către 12-12.30, ministrul a dat ordin la Timișoara să se scoată compania de tancuri, dar cu

menţiunea: „Să fiţi foarte atenţi să nu se întîmple nici o nenorocire, nu cumva să trageţi în oameni şi să mă informaţi permanent care este situaţia“. Către prînz au fost chemaţi şi ceilalţi adjuncţi, respectiv generalul Stănculescu, generalul Ilie Ceauşescu şi, pare-mi-se, şi generalul Eftimescu, pentru a se face o informare cu situaţia care se crease. Între altele s-a afirmat că acolo sînt mişcări, tulburări ale ordinii şi liniştii publice, că totul a pornit de la evacuarea preotului maghiar, că sînt elemente violente care produc dezordine şi că s-a ordonat de la conducerea superioară să se ia măsuri pentru a folosi şi armata în scopul de a pune ordine. Între timp a fost chemat de cîteva ori la telefon, nu reţin exact acum de cine, dar dacă mă voi gîndi mai mult probabil voi şti.

Sigur, au trecut de atunci aproape două luni şi e normal să nu mai ştiu chiar exact toate detaliile. Oricum, eu le-am menţionat toate astea în mod amănunţit într-o declaraţie dată procurorului, mai exact adjunctului procurorului general al Republicii, generalul Gh. Deaconescu, în ziua de 11 februarie 1990. Cert este că pe la orele 14-14.30, din ziua de 17 decembrie 1989, ministrul Apărării a fost sunat de la Cabinetul 1. După convorbire, foarte marcat a spus: „Va trebui să pleci la Timişoara, dar nu singur. Formează-ţi o grupă din ofiţerii pe care îi consideri că îţi sînt necesari. Vor mai merge generalul Stănculescu şi generalul Nuţă de la Interne. Formează-ţi grupa şi veţi pleca cu un avion de la flotilă.“ Am spus că vreau să iau cu mine un ofiţer de la Direcţia Operaţii, un transmisionist, un cercetaş, adică pe colonelul Ioniţă, pe colonelul Gheorghe. Apoi ministrul a mai amintit că va merge şi generalul Chiţac. Deci vom pleca eu, generalul Chiţac, generalul Stănculescu, cei pe care i-am mai nominalizat, precum şi aghiotantul meu, care a fost permanent lîngă mine. Ca şef al acestei grupe a fost numit secretarul Comitetului Central, Ion Coman. Am dat ordinele de rigoare, să fie anunţaţi cei care trebuiau să se prezinte la flotilă pentru a lua avionul. Cînd am ajuns eu la flotilă, nu sosise nimeni. Am ordonat echipajului să pregătească avionul şi între timp au început să sosească şi ceilalţi. Deci în avion au fost cei pe care i-am amintit, împreună cu aghiotanţii, iar Coman cu însoţitorul de la Securitate pe care îl avea permanent, adică ofiţer de Securitate. Către orele 15.00-15.15, avionul a decolat şi am ajuns la orele aproximativ 16.45-16.50 la Timişoara. Aici aşteptau înlocuitorul comandantului diviziei, locotenent-colonelul Zeca, şi alţi ofiţeri, o parte şi de la Inspectoratul

Ministerului de Interne şi de la Securitatea şi Miliţia Judeţului Timiş. Erau, de asemenea, mai mulţi civili, precum şi maşini pentru transport. În timp ce ne găseam pe aeroport, Zeca a încercat să facă o informare că situaţia în oraş este foarte gravă şi că s-a ajuns la tulburări, s-au spart geamuri, s-au incendiat maşini, treburile sînt foarte grave. După aceea secretarul Coman a anunţat că punctul de comandă al tuturor va fi la Comitetul Judeţean de Partid şi că acolo trebuie să ne întrunim, dar între timp să trecem pe la Inspectoratul Ministerului de Interne. Înainte de a pleca de pe aeroport a fost anunţat să ia legătura urgent cu Bucureştiul. Întrucît nu era T. O. acolo, nu ştiu dacă a luat sau nu legătura cu Bucureştiul, pe moment. Am plecat cu coloana de maşini. Locotenent-colonelul Zeca mi-a spus: „Nu cred că e cazul să pătrundem acum la divizie deoarece acolo sînt tulburări şi e periculos." Am trecut pe la Inspectoratul Ministerului de Interne, dar nici acolo nu m-am lămurit cu prea mare lucru; erau doi civili, probabil că erau ofiţeri de Securitate, care afirmau că nu se mai poate stăpîni situaţia.

Din cîte am aflat ulterior, cei doi civili erau generalul Macri şi colonelul Teodorescu Filip. Am plecat imediat, pentru că mi-am dat seama că nici ei nu aveau o situaţie clară. Deja se înserase, iar pe străzi erau grupuri de oameni care defluiau, sau afluiau, nu-mi dădeam seama, erau foarte multe grupuri de oameni. Am ajuns cînd se înseră la cazarma Oituz (e vorba de un batalion de aprovizionare de transport). Mi-am dat seama că acolo nu erau posibilităţi de efectuare a unor legături cu unităţile armatei şi chiar cu Bucureştiul şi i-am ordonat locotenent-colonelului Zeca să ne ducă, indiferent cum, la punctul de comandă al diviziei. Erau, de asemenea, geamuri sparte, iar în faţa cazărmii erau nişte incendii. Am aflat după aceea că era vorba de nişte chioşcuri de librării, n-am înţeles precis, dar oricum erau nişte chioşcuri. Nici n-am ajuns bine în birou, că am cerut să fiu informat de către ofiţerul de la Marele Stat Major, colonelul Ionescu, care se afla de dimineaţă acolo, care este situaţia. A sunat telefonul scurt şi secretarul Coman a ordonat să plec imediat la Judeţ. I-am raportat că încerc să ajung, dar n-am plecat la punctul de comandă, aşa-zisul punct de comandă care era organizat la Comitetul Judeţean. I-am pus însă pe ofiţerii de la Marele Stat Major să mă informeze cu situaţia. Mi-au raportat că aici au fost tulburări foarte grave, că s-au spart magazinele şi că s-a furat de la Magazinul de Blănuri, de la Magazinul Cristal, că s-au

incendiat o serie de maşini, inclusiv militare, precum şi un tanc, că s-a tras în sus, pentru ca unii cetăţeni turbulenţi să nu pătrundă în comandamentul diviziei şi în unităţi, că era deja realizat un dispozitiv. Deci înainte de a ajunge noi în diferite locuri şi a cunoaşte o serie de probleme de care m-a informat el, am aflat că deja sînt victime, între care, mi-a spus el, o femeie şi un copil. După cîteva minute am fost din nou sunaţi şi mi s-a reproşat că de ce nu am venit, că a fost o teleconferinţă cu Bucureştiul, în care s-a ordonat foarte clar să se tragă. Secretarul Comitetului Central, Ion Coman, a spus fără echivoc: „Îţi atrag atenţia foarte serios, îţi reţin atenţia foarte serios, se trage fără nici un fel de discuţie, trebuie să punem imediat ordine, ai înţeles?“ Deci ordinul era dat cu toată fermitatea. Sigur că situaţia era foarte tulbure, trupele erau împrăştiate în multe dispozitive, erau multe unităţi, pînă m-am lămurit pe o hartă, pe un plan al oraşului pe unde sînt, după care am ordonat ofiţerilor de la Marele Stat Major să precizeze nişte obiective pe care să le apere armata, printre care Uzina Electrică, Uzina de Apă, Fabrica de Pîine, mă rog, o serie de obiective care mi se păreau vitale pentru oraş. Către orele 21-22, am fost solicitat urgent de secretarul Coman să mergem cu două TAB-uri şi cu însoţitori să vizităm oraşul să vedem ce s-a întîmplat. Am pornit cu TAB-urile la Judeţ, pentru că ei n-au plecat de acolo; s-au urcat în TAB, iar eu am mers într-un autocamion; eu nu cunoşteam bine oraşul, nici acum nu-l ştiu, aşa încît am fost condus, ei mergeau în faţă, avînd ofiţeri care cunoşteau traseul. Am văzut că în centru erau într-adevăr distrugeri foarte mari, vitrine sparte, incendiate unele magazine, fire de troleu rupte, iar către cartierele mărginaşe erau grupuri de tineri care au început să arunce cu pietre în TAB-uri, în maşină. După acest tur ne-am înapoiat la Judeţ. Eu m-am întors la unitate, n-am rămas cu ei la Judeţ şi am ordonat să se cheme toţi comandanţii de unităţi de la Divizia Mecanizată, mai puţin de la cealaltă divizie, întrucît am înţeles că vorbea direct secretarul Coman cu comandantul diviziei. M-am mai informat cu situaţia operativă, unde sînt de fapt efectivele, ce rezerve au, din ce cazărmi au ieşit, şi cu o serie de alte probleme. Toate acestea le-am discutat atît cu ofiţerii din Marele Stat Major care fuseseră acolo, cît şi cu locţiitorul comandantului şi cu cei de la divizie. Îmi amintesc că, între timp, s-a dat alarma de luptă parţială, în care armata trecea la alarma de luptă, trecea în stare de război, dar menţionez încă o dată că atunci cînd am ajuns

la Timişoara deja se ieşise în dispozitive cu muniţie de război. Mi s-a raportat că şase tancuri sînt blocate în Calea Giroc şi că au muniţii de război în ele. Acţionînd cu toată fermitatea şi negăsindu-l pe locţiitorul tehnic, am forţat pe altcineva ca imediat să ia toate măsurile ca aceste tancuri să fie duse în cazarmă, întrucît prezentau un pericol nemaipomenit pentru cartier şi pentru oamenii care erau acolo, în cazul că erau incendiate şi exploda muniţia. Putea să se întîmple o mare nenorocire. Mi s-a raportat că au fost loviţi mecanici-conductori, comandanţi de tancuri, că există pericolul să intre civili în ele şi să tragă cu armamentul respectiv. Pericolul era foarte mare. După ora 12, cred că chiar mai tîrziu, am adunat comandanţii de unităţi şi le-am precizat că sînt elemente turbulente, de fapt aşa eram informaţi toţi că sînt, şi probabil că au fost, dar de cine anume organizate nici acum nu-mi dau seama. Pe fondul demonstraţiilor din Timişoara în mod cert au existat şi elemente care au spart, au jefuit, au incendiat şi au atacat. Nu contest că e posibil ca în aceste acţiuni să fi fost atraşi şi militari, e posibil, dar în nici un caz Armata nu a tras în plin în demonstranţi, pentru că un calcul elementar spune că, dacă o mitralieră care are cadenţa de şase sute de lovituri pe minut, sau o puşcă mitralieră ar fi tras doar cîteva secunde în mulţime, şi un glonţ pătrunde prin trei-patru oameni, vă daţi seama că acolo erau sute de morţi. Probabil că incidentele au fost provocate şi este tot probabil că pe undeva s-o fi tras, dar în ce condiţii nu ştiu.

Condiţiile noastre erau deosebit de grele din două motive: era o dezinformare totală şi, în al doilea rînd, Armata nu era pregătită să ducă asemena acţiuni. Armata era făcută să ducă acţiuni în cîmp, să-şi apere patria şi nu să lupte împotriva oamenilor paşnici. Spun încă o dată: poate că au fost şi momente şi locuri în care Armata să fi fost implicată, pentru că soldaţii erau aşa cum erau cu instrucţia pe care o aveau, dar încă o dată afirm că în nici un caz nu s-a tras în plin în demonstranţi şi nu s-a dat acest ordin în acest sens. Acest ordin nu l-am dat nici eu, deşi l-am primit — „Se trage!“ Se trage, dar am spus că se trage în anumite condiţii: în momentele cînd sînt atacate depozitele de muniţii şi de armament, cînd sînt atacate cazărmile, cînd sînt atacaţi militari ca să li se ia armamentul şi muniţia. Dar şi în această situaţie, am spus, numai după somare, numai după foc de avertisment în sus şi, cu toată fermitatea, militarii să nu se lase angajaţi în aceste provocări. Cu peripeţii a trecut ziua de 17;

aveam ofiţeri care mergeau şi mă informau din diverse zone ale oraşului că au mai fost incendiate magazine şi nişte furaje la un C.A.P. Ceea ce însă era nemaipomenit de bine pus la punct era o dezinformare care se făcea la toate nivelele şi pe care o primeam şi noi de aici şi pe care probabil o primeau şi alţii. Toate astea urmăreau un fel de destabilizare, un fel de fracţionare a forţelor armatei — că nu ştiu în ce loc se întîmplă ceva, pentru ca imediat să trimitem forţe; că nu ştiu în care loc se întîmplă altceva, pentru ca iarăşi să trimitem forţe; că studenţii sînt atacaţi şi omorîţi, din nou să trimitem forţe. Toate astea nu duceau decît la o dispersare a armatei, la pierderea legăturii şi conducerii acestora, aceste diversiuni fiind dirijate după un plan, zic eu, un plan foarte bine pus la punct, nu ştiu de cine, probabil se va lămuri cu timpul, dar care viza în mod cert destabilizarea dispozitivelor militare şi crearea de panică. Analizînd mai tîrziu, am ajuns la concluzia că se urmărea angajarea Armatei într-o catastrofă, adică în sensul de a trage în plin, de a provoca mii de morţi, un măcel adevărat, ceea ce ar fi putut să fie, pentru că acum vă spun, după atîta timp, că la Timişoara au fost nouăzeci şi patru de morţi şi vreo trei sute de răniţi. Din nouăzeci şi patru de morţi, nu ştiu cîţi sînt omorîţi de glonţ şi nici unde. După aceea am aflat, mult mai tîrziu, că patruzeci de cadavre au fost luate şi arse la Bucureşti. Nu ştiu cine a avut interesul să o facă, Armata cred că nu avea interesul acesta.

Deci cineva care avea interes să facă să dispară aceste cadavre probabil că a şi acţionat. În orice caz, în ziua de 18 erau frămîntări, fierberi. Sigur că între timp, la Bucureşti, după cum mi-am dat seama, ministrul Apărării nu era permanent în birou, era mai mult plecat. Am găsit fel de fel de ofiţeri, printre care o dată pe generalul Eftimescu şi o dată pe generalul Constantinescu. Eram întrebat de unităţi ce se întîmplă şi am îndemnat totdeauna la calm. De fapt, în acest sens ar trebui întrebaţi comandanţii de la Lugoj, Caransebeş, cărora le-am ordonat foarte clar să nu cumva să scoată trupele din cazărmi, să treacă la apărarea întărită a obiectivelor militare, a depozitelor de armament, să nu cumva să se fure armament sau să se lase dezarmaţi oamenii, pentru că exista un pericol nemaipomenit ca un număr de arme automate să intre pe mîna unor civili şi într-adevăr să producă un măcel adevărat. Deci era un război psihologic, spun eu, foarte bine pus la punct, iar mai tîrziu mi-am dat seama că a fost nu numai un război psihologic, ci a fost

şi un război radio-electronic. Un război radio-electronic perfect, pe care nu-l pot regiza decît foarte puţine ţări, să spun aşa, dar eu nu ştiu exact cine. De ce spun asta? Pentru că mai tîrziu într-adevăr s-a creat acest război în care deasupra teritoriului ţării au apărut foarte multe ţinte aeriene; din păcate s-a şi tras o mare cantitate de muniţie; acest război evident a fost dirijat de cineva, nu ştiu însă în ce scop şi ce interese vizau. Chiar în zilele respective mi s-au semnalat o serie de ţinte aeriene. La un moment dat, am indicat chiar ridicarea aviaţiei pentru interceptare, dar după aceea mi-am dat seama că a fost o alarmă falsă şi am ordonat să nu se mai transmită nici un fel de informaţie decît dacă este foarte bine verificată, pentru că am înţeles că pe fondul nemulţumirii oamenilor, şi ştim pentru ce au fost nemulţumiţi, o ştie de altfel toată lumea din ţara aceasta, deci pe acest fond al nemulţumirii erau şi o serie de acţiuni care duceau la incertitudine, la suspiciune, la angajarea Armatei într-o catastrofă.

În data de 18 decembrie au fost o serie de mişcări acolo la Timişoara şi totodată au fost trimise din Bucureşti unele unităţi cu aceeaşi destinaţie, deşi nu era nevoie. Sincer vă spun că noi nu ne-am gîndit la o reprimare a revoluţiei, nici nu era vorba de revoluţie atunci, era vorba de căderea dictaturii, şi era normal să fie aşa. De fapt, acest lucru eu l-am mai discutat cu ani în urmă cu o serie de ofiţeri din armată, poate mai trăiesc şi, dacă vor avea demnitate de oameni, o să spună, pentru că nici nouă nu ne convenea regimul Ceauşescu, nici mie personal nu mi-a convenit niciodată. Am discutat-o şi cu civili, cu unul care lucra la Direcţia Apelor, poate că dacă va avea tăria va veni şi va spune, într-o noapte am discutat.

Interlocutor: Cum îl cheamă?

General Ştefan Guşă: Ilie Aurel, lucrează la Canalul Bucureşti — Dîmboviţa. Printre altele îmi spunea: „Numai tu ai mai fi în stare." Zic: cum să fac, ori să-l extermin personal şi asta nu se poate, că ştii că nu pot să intru, ori să am de partea mea nu ştiu cîte mii de oameni sau cel puţin din Armată nu ştiu cît. Dar, mă rog, discuţii au fost. Cert e că oamenii erau nemulţumiţi, cert e că nu mai puteau suporta regimul Ceauşescu.

Mă întorc la Timişoara pentru că de aici mi s-au tras multe şi se încearcă să mi se pună în sarcină ce n-am făcut. La Timişoara era toată această dezinformare: că se arde, că se trage. Realitatea e, dar oamenii de bună credinţă, oamenii cinstiţi din această ţară trebuie

să înţeleagă că pe fondul demonstraţiilor au fost şi mulţi care au profitat, iertaţi-mă, nu ştiu ce-au fost — ţigani, borfaşi, bişniţari, dar au fost. S-au găsit bețe, ciomege, arme, au dat foc. Cine avea interes? Am uitat să vă spun că noaptea am văzut patru tancuri nou-nouţe ale grănicerilor arse complet, o serie de maşini de pompieri arse, un tanc incendiat care a fost stins. Deci a fost ceva, adică au fost momente în care s-a căutat să se implice neapărat armata, ca armata să se dezlănţuie şi să tragă într-adevăr. Nu s-a întîmplat acest lucru. Afirm cu toată răspunderea şi cu toată certitudinea că ordinele primite de a se trage nu le-am transmis mai departe. Pe comandanţi i-am adunat în toate nopţile, eu i-am adunat, nu le-am dat ordine prin telefon, i-am adunat pe toţi şi le-am spus clar ce trebuie să facă, adică să nu se lase dezarmaţi, să nu lase să li se fure armament şi muniţie, să nu se producă o catastrofă, un măcel. Dar, mă rog, sînt amănunte multe, mi-ar trebui zile întregi să le povestesc. Aş vrea să reţineţi numai că în aceste cîteva zile am trăit, poate, cîţiva ani. Spun asta la o lună şi ceva de zile de cînd au trecut atîtea peste mine, şi acolo şi la Bucureşti şi după aceea, şi e greu să am acum imaginea fiecărui amănunt, a fiecărui detaliu, dar, dacă voi avea timp şi voi avea posibilitatea, o să dau fiecare detaliu, bineînţeles cu un efort de a mă gîndi în trecut. Revenind la data de 18, menţionez că au fost tot felul de mişcări, oamenii încercau să ocupe de fapt Comitetul Judeţean şi Comitetul Municipal de Partid, precum şi Piaţa Operei. Din păcate, unele dispozitive create au fost în faza iniţială chiar pentru interdicţia acestor direcţii. Din păcate spun, şi o să vedeţi mai tîrziu de ce. Ceea ce ne interesa în mod deosebit pe cei de la Marele Stat Major era ca nu cumva să se producă nişte necazuri mari la obiectivele principale. Mă gîndeam la „Solventul“, mă gîndeam la Uzina de Apă, la Uzina Electrică, o serie de întreprinderi-cheie, care puteau să aibă nişte implicaţii deosebite pentru viaţa oraşului şi chiar cu victime mari de tot, multe de tot.

În 18 seara, îmi aduc aminte, iarăşi s-a făcut un fel de demonstraţie. Reţin ca un aspect principal acea demonstraţie de lîngă catedrală, unde s-a tras. Am fost informat că s-a tras şi că au fost cîţiva morţi, nu ştiu cîţi. Mi s-a reproşat de către fostul general Nuţă, şeful Miliţiei, că Armata nu acţionează, că dacă n-ar fi ei, ar fi un dezastru. Am tras concluzia că ei au tras. Nu vreau să disculp Armata, e posibil ca orice soldat să fi făcut ceva, dar în nici un caz

acolo nu a tras Armata. Tot în aceeaşi seară mi s-a spus că au fost arestaţi aproape şaizeci de oameni într-un parc de lîngă catedrală, în care s-au folosit şi grenade chimice, grenade chimice aduse de la Bucureşti, la ordinul generalului Chiţac, actualul ministru de Interne, care le-a solicitat chiar din prima seară. Era vorba de nişte substanţe lacrimogene, care pentru moment creau nu numai panică, ci aveau şi efect iritant asupra ochilor. Eu nu vreau să afirm cu certitudine, dar generalul Chiţac s-a îmbrăcat civil chiar din prima seară, din a doua seară de cînd a venit. Şi-a cumpărat costum civil, lucra cu chimistul diviziei, şi mă rog... Nu-l învinovăţesc cu nimic, dar trebuie să spun cum a fost. Nu-l condamn cu nimic, pentru că şi el a primit misiunea să se deplaseze cu noi. El vorbea şi cu Coman şi cu mine, a fost şi la Judeţ şi la divizie. Chiar eu i-am dat ordin într-o dimineaţă să verifice toate unităţile militare din garnizoană, care le e starea, dacă oamenii au mîncat, dacă s-au odihnit, dacă e totul în regulă etc. E greu să vă spun acum totul pe momente, pentru că nu sînt pregătit pentru această discuţie. Poate o voi face chiar pe ore, dar deocamdată vă spun la „prima vedere“ cam ce s-a întîmplat, vă fac o narare generală a ceea ce s-a întîmplat la Timişoara. Cu ministrul Apărării am vorbit mereu. M-a întrebat care e situaţia şi i-am spus: lumea e nemulţumită, sînt probleme în sensul că oamenii cer: „Jos...!“, şi i-am dat de înţeles cine. „Încercaţi să nu fie vărsare de sînge, să fie ordine, să nu cumva să se ocupe unităţile militare, să nu ajungă armament la civili, să nu se tragă în oameni. Să se tragă foc de avertisment, iar în situaţia cînd sînt atacaţi să se tragă foc la picioare, deci chiar dacă sînt atacaţi, adică să nu omorîm oameni.“ Asta a fost. Dacă cineva va încerca vreodată să spună că e altfel înseamnă că ori e de rea-credinţă, ori slujeşte alte interese, dar acesta a fost ministrul Apărării Naţionale, un om care a muncit foarte mult şi care ţinea la popor, ţinea la Armată şi care pur şi simplu a suferit în momentul cînd aceasta a trebuit să fie angajată în această acţiune nenorocită. Deci în noaptea de 18 s-a tras la Catedrală. În noaptea de 18 au fost o serie de incendii. Aveam ofiţeri care mergeau pe trasee şi îmi transmiteau: „Aici e linişte, acolo e un incendiu!“ „Ia du-te şi vezi de ce, cine l-a pus.“ Îmi amintesc că într-o seară mi s-a raportat că un incendiu s-a produs la un C.A.P. din apropiere, pus de copii şi un grup de oameni; că familiile cadrelor militare sînt ameninţate că vor fi omorîte. Veneau ofiţeri care îmi spuneau: „Uitaţi că îmi omoară familia.“

Am trimis cîteva grupuri, aveam cu mine ofiţeri de cercetare de la Buzău, care m-au ajutat direct. Le spuneam: „Măi, vezi ce se întîmplă acolo?“ Cert e un lucru: că în data de 19 a apărut ceva cu totul şi cu totul deosebit. Au început să fie controlate şi aceste manifestări. În sensul că au apărut o serie de tineri care începeau să controleze dacă cei care veneau spre centru, sau la demonstraţie, nu au sticle cu băutură, nu au obiecte contondente, nu au arme albe, adică mi s-a părut că era un fel de organizare. La un moment dat mi-am dat seama că, pe fondul dorinţei oamenilor de a scăpa de tiranie, de asta au profitat şi nişte elemente declasate care au spart, au jefuit, care chiar au încercat să antreneze Armata. Aproape de prînz am primit ordin de la secretarul Coman:

—Mergi urgent la ELBA. Acolo e în pericol primul secretar Bălan.

Am luat aghiotantul şi, negăsind altă maşină decît pe cea a unui ofiţer de la divizie, parcă era ofiţer de cercetare, căpitanul Ilie, i-am spus:

—Urgent la ELBA!

— Păi cum să mergem acolo? Mai luaţi o maşină cu un soldat.

—Mergem la ELBA, zic.

— Domnule, vă sfîşîie. Nu vă daţi seama că veţi muri? Vă linşează. Oamenii vă vor linşa. N-aveţi ce căuta acolo.

— Domnule, mergem acolo să vedem care e realitatea, despre ce e vorba.

Erau oameni pe străzi. În curte la ELBA cînd am ajuns, nu cunoşteam întreprinderea, nici acum n-aş şti să mă duc, erau strînşi cred că în jur de două mii de oameni care scandau. La poartă am fost oprit, nu mi s-a dat voie să intru. Cîţiva civili m-au prevenit:

— Nu intraţi aici că e pericol, veţi muri!

Am spus:

—Vreau să intru neapărat. Vreau să intru să văd despre ce e vorba.

În mijlocul curţii erau un scaun şi două difuzoare mari de la care se putea vorbi oamenilor. Probabil că cineva încercase înainte să le vorbească. Lumea scanda pe bună dreptate:

— Ucigaşilor, ce-aţi făcut?

Totuşi m-am dus. Nu mi-a făcut nimeni nimic. Am ajuns în mijloc unde era scaunul. Erau cîteva femei în faţă, dar şi tineri. Erau muncitori. Oamenii scandau:

— Jos Ceauşescu! Vrem libertate! Ucigaşilor!

Am căutat să-i liniştesc şi am reuşit în cîteva rînduri. Mi se arătau tuburi de cartuşe că s-a tras în ei. Ăsta e adevărul.

— Ne-aţi omorît copiii!

Le-am spus:

— Nu noi v-am omorît copiii. În nici un caz Armata. Armata nu, Armata nu, Armata nu, daţi dovadă de raţiune, Armata nu are nimic cu poporul. În Armată e copilul tău, fratele tău, le arătam la cei din faţă. E fratele tău, e fratele meu, nu Armata are ceva cu voi.

Se potoleau, iar începeau. Unii strigau, alţii tăceau.

La un moment dat, cineva m-a întrebat:

— Dar unde-i popa?

Nu ştiam care popă. După aceea mi-am dat seama. Era vorba de preotul Tökes, care a avut rolul ce l-a avut. Noi n-aveam nimic de-a face cu el. Mi se spusese că de aici a pornit. Apoi au cerut:

— Să plece Armata!

Le-am spus:

— De acord, va pleca Armata. Va pleca Armata, dar fiţi oameni liniştiţi, daţi dovadă de raţiune. Nu mai atacaţi soldaţi, nu mai atacaţi magazinele.

— Nu noi, nu noi am spart magazinele, nu noi am dat foc!

Deci oamenii spuneau nişte adevăruri.

— Bun, zic, atunci o să plece Armata.

Cîţiva au aplaudat. Am auzit pentru prima oară:

— DECI, ARMATA E CU NOI!

Reţineţi, asta era în 19 dimineaţa. După aceea lozinca s-a întins în toată România. Revoluţia s-a înfăptuit pe 22, dar asta era în 19, la Timişoara. Am plecat de-acolo şi m-am dus la Comitetul Judeţean. Maşina fugise între timp, nu ştiu, i-a fost frică ofiţerului să mai rămînă. M-am dus cu o maşină de la Gărzile Patriotice, pînă la Comitetul Judeţean şi m-am prezentat la secretarul Coman. I-am spus:

—Tovarăşe secretar, nu e vorba de trei femei. Uitaţi ce cere lumea: — Jos cutare, vrem libertate şi aşa mai departe şi că Armata...

Chiar aşa s-a exprimat:

— Uite, băi Victore, — adresîndu-se generalului Stănculescu — uite, acesta s-a speriat de trei femei. Ha, ha, s-a speriat de femei.

Zic:

— Nu e vorba de femei! Şi vă rog să-mi daţi voie să plec.

Şi-am plecat imediat. Am plecat de-acolo şi m-am dus la comandamentul diviziei. Mi-am dat seama că nu era vorba de nişte derbedei, că de-acum era vorba de popor, nu mai era vorba de ăia care sparg, de ăia care incendiază, era vorba de popor. L-am luat pe înlocuitorul la comanda diviziei şi i-am spus:

— Dă ordin să se retragă armata din faţă şi de lîngă întreprinderi şi chiar deblochează podurile. Ce, ai impresia, zic, că un TAB care va fi acolo...? Îl aruncă mulţimea, îl aruncă în apă, domnule, cu soldaţi cu tot.

E adevărat că au început să se retragă. Se pare că în această perioadă, nenorocită, pentru că aşa a fost situaţia, unul din TAB-urile care s-au retras ar fi scăpat, ori soldatul n-a fost atent, dar a scăpat o rafală, în nici un caz în mulţime, pentru că toate erau cu ţevile sus. În acea noapte am încercat cu acest ofiţer şi cu alţii să căutăm să creăm cale liberă oamenilor să se adune şi să-şi facă demonstraţia care era de-acum paşnică.

Am înţeles că nu mai era vorba de spargeri şi de incendii. Era vorba de drepturile lor. În cursul nopţii am încercat să retrag şi am retras de fapt transportoarele blindate de pe poduri, deci am deblocat căile de acces. Deşi mi se cerea: „Trimite şapte TAB-uri acolo“, „Le trimit, le trimit“, dar nu le-am mai trimis. De fapt, la un moment dat era o înţelegere tacită între noi, pentru că am uitat să vă spun o treabă foarte interesantă. Tot timpul cît am lucrat la Timişoara, n-am lucrat singur, ci cu cinci-şase oameni tot timpul lîngă mine. Niciodată n-a lipsit vreunul din contrainformatori. Deci am retras oamenii de pe pod. Mi s-a ordonat ca în ziua de 20 să pun neapărat *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Am uitat să vă spun că am avut un regiment de paraşutişti de la Caracal, pe care l-am dislocat în cazarma marii unităţi de apărare antiaeriană. La un moment dat ăştia primiseră ordin să apere sediul Inspectoratului Ministerului de Interne şi am rămas foarte mirat cînd comandantul regimentului m-a întrebat:

— Nu mai ştim de-al cui ordin să ascultăm. De-al lui Coman, de-al generalului Nuţă sau de-al dumneavoastră?

Şi i-am spus:

— De-al meu şi de-al lui Coman, care era comandant unic. Dar ce căutaţi acolo? În nici un caz nu rămîneţi acolo. Imediat în cazarmă!

Între timp Coman a cerut să i se întărească paza sediului judeţean cu optzeci de paraşutişti care, pînă la urmă, au fost trimişi acolo şi probabil că ştiu cum au acţionat. În orice caz, nu au

acţionat împotriva populaţiei, ci să-l păzească pe el şi pe cei care erau acolo. I-am ordonat comandantului regimentului de paraşutişti să retragă imediat oamenii de acolo (de la Inspectoratul Ministerului de Interne) şi să asculte de ordinele mele. Mi s-a cerut să blochez intrarea de la UMT. Asta era în dimineaţa de 20.

— Domnule, nu se dau jos din maşini şi nu blochează circulaţia —, iar dacă oamenii mai trăiesc, şi cred că trăiesc, comandantul regimentului ştie că acest ordin s-a executat de fapt. Au fost foarte multe din astea. Spun numai o parte din cele trăite la Timişoara. Vă voi spune şi cele trăite la Bucureşti.

Tot în noaptea de 19 am primit telefon de la Bucureşti, de la fostul ministru al Apărării Naţionale, că la Timişoara se vor trimite în cursul nopţii douăzeci şi două de mii de luptători din trei judeţe, adică luptători din Gărzile Patriotice, care împreună cu gărzile din Timişoara să împrăştie pe demonstranţi. Am rămas un pic dezorientat. Apoi a adăugat că ni se va trimite de la Bucureşti, de la Marele Stat Major, un plan pe care îl va lucra generalul Eftimescu. După aceea am primit telefon şi de la fostul şef al Statului Major al Gărzilor Patriotice, colonelul Pîrcălăbescu, că luptătorii vin de la Olt şi de la Dolj şi sînt înarmaţi cu bete. I-am zis:

— Pentru ce să vină? Crezi tu că muncitorul din Olt va lovi muncitorul din Timiş?

Nişte inepţii care s-au făcut. S-a luat legătura cu Bucureştiul pentru ca să facem un plan. Le-am spus de la început că era o treabă hotărîtă de Ceauşescu. Că s-au format garnituri, că or să vină, că trebuie să ne gîndim la cazare, şi aşa mai departe. În momentele alea nu mai era cazul să vină Gărzile Patriotice. De fapt s-a demonstrat că au venit de pomană şi că nu trebuiau să vină. Mă rog, trec peste toate episoadele astea. S-a încercat o contrademonstraţie, reţineţi.

Interlocutor: De către cine?

General Ştefan Guşă: De către cei din Timişoara, primul secretar Bălan cu cel de la Municipiu, cu secretarul Moţ, cu ceilalţi, că în două întreprinderi, la UMT şi la „Solventul", nu, nu la „Solventul", nu mai reţin exact, se organizează nişte contrademonstraţii şi să participe şi Armata la ele. I-am zis:

— Cum să participe Armata? N-are ce căuta Armata!

— Să executaţi imediat! Te duci, trimiţi...

Am chemat nişte ofiţeri şi i-am trimis. Nu era nimeni în uzine, bineînţeles. Totuşi eu am primit insistent ordin să trimit acolo nişte ofiţeri. S-au dus ofiţerii, dar nu era nimic. I-am retras imediat. Fără arme, bineînţeles, i-am trimis, pentru că nu se putea să băgăm soldaţi înarmaţi între muncitori. Plus că era o porcărie de fapt, poate cuvîntul nu e cel mai potrivit, dar nu mai ştia ce să facă. Pe la 12 mi s-a confirmat ordinul: „Toată lumea în cazărmi, nu pleacă nici un soldat la nici o contrademonstraţie." Deci asta era dimineaţă. În data de 20 am primit informaţii că din multe locuri, de la UMT, de la ELBA, mă rog, nu cunosc bine oraşul, coloane mari de oameni ai muncii se îndreaptă către centru. Sînt cu steaguri albe, paşnici, se strigă: „Fără violenţă!" Atunci am ordonat: „Lăsaţi-i în pace, nu vă atingeţi de ei sub nici un motiv!" Cert este că această demonstraţie s-a făcut în final cu armata. Adică în Timişoara, în 20, au defilat muncitorii cu steaguri albe, cu steaguri tricolore, dar şi cu transportoare blindate, prin Piaţa Operei, pe la Comitetul Judeţean şi chiar prin faţa diviziei. Sigur că, vorbind foarte cinstit, eram îngrijorat într-un fel, ca tehnica să nu pătrundă totuşi pe mîna unor neavizaţi. În cazul acesta s-ar fi putut produce necazuri şi am spus: „După ce se termină demonstraţia şi oamenii se dau jos, toţi militarii să treacă în cazărmi." Adică nu puteam să las armamentul şi muniţia în mîna oricui. Mi s-a raportat că după-amiază urmează să vină de la Bucureşti Ceauşescu. Aşa am fost informat. După aceea nu, că vine altcineva: Dăscălescu şi cu Bobu. Nu m-a interesat treaba aceasta, deci n-am fost la Judeţ, numai am auzit. Însă ce m-a derutat, ce m-a enervat mai bine zis, este că, după ce au venit într-adevăr Dăscălescu şi cu Bobu, am reţinut că au încercat să vorbească sau chiar au vorbit cu demonstranţii, că au primit o delegaţie şi nu mai ştiu ce s-a întîmplat, n-am fost la faţa locului şi nici nu m-a interesat. Mi-a raportat însă comandantul Diviziei de Apărare Antiaeriană că patru din oamenii care i-au însoţit pe aceştia (Dăscălescu şi Bobu) au fost dezarmaţi în faţa sediului Comitetului Judeţean, doi ofiţeri şi doi subofiţeri, sau un subofiţer şi trei ofiţeri. Atunci sigur că am fost foarte supărat. Ce-au căutat ei să-i păzească pe cei doi? Pentru că se ştie de cînd lumea că demnitarii, personalităţile, erau păziţi de securişti. Şi am dat ordin foarte categoric să-şi recupereze armamentul şi muniţia pentru că se puteau produce mari necazuri. Deci în 20 seara au continuat demonstraţiile în Piaţa Operei, probabil şi la Municipiu. Oamenii

au început să se organizeze cu cordoane, nu mai lăsau să pătrundă nici un beţiv, nici un fel de sticlă. Mai puţin Armata, care circula. Sigur că nu v-am dat toate amănuntele. E o poveste la modul foarte general ceea ce vă spun acum, amănunte sînt multe şi probabil că cei care au fost lîngă mine le reţin. Despre aceste zile se pot scrie zece romane. În 20 noaptea, nu ştiu cum au ieşit din sediu şi cum au plecat cei care au venit de la Bucureşti. Am fost solicitat în cursul nopţii de Silviu Curticeanu să-i spun care-i situaţia. I-am spus: „Domnule, colo e linişte, colo nu e, colo e, oamenii sînt adunaţi.“ Am uitat să vă spun că am fost interpelat de Coman, cred că în 19, de ce raportez ministrului Apărării Naţionale care e situaţia, sau dacă raportez ceva la Bucureşti, neapărat să ştie el. Cam în genul acesta. I-am spus că-i raportez. Aş vrea să reţineţi un aspect care e mai puţin cunoscut sau nu e deloc cunoscut. Mi s-a ordonat în 21 de către secretarul Ion Coman să organizăm un „comando“ cu regimentul de paraşutişti care să-i captureze pe cei care vorbeau în Piaţa Operei, cu aparatură cu tot. Sigur că era o inepţie. Acolo erau mii de oameni, cum să te duci să capturezi? Că cei de la Ministerul de Interne au planul clădirii şi că ştiu tot şi să facem un plan pe care să i-l prezint. I-am spus că am înţeles, am dat telefon la Inspectorat, cred că era generalul Mihalea (de la Inspectoratul General al Miliţiei) şi i-am spus:

— Dacă aveţi de gînd să faceţi un plan, trimiteţi-vă ofiţerii la divizie, ai mei nu vin acolo.

— Păi da, dar cum ajungem?

— Cum au ajuns şi alţii, foarte simplu, ajungeţi aici dacă vreţi să faceţi un plan. Ai mei nu vor veni acolo.

L-am chemat la mine pe şeful Secţiei Cercetare, colonelul Ioniţă de la Marele Stat Major, şi i-am spus: „Vezi că vor să facă un plan, dar în nici un caz nu se va executa.“

Omul trăieşte şi poate să vă spună.

Vreau să vă relatez, poate, un amănunt, deşi poate nu-i lipsit de semnificaţie.

Deci sîntem în 21. În 21 se controlau, erau cercurile care controlau, se vorbea în Piaţă, fiecare vorbea. Mi s-a raportat că e şi un ofiţer care vorbeşte acolo şi am dat ordin să plece imediat pentru că nu era în cadrul revoluţiei, el trebuia să fie la unitate. Am aflat mai tîrziu că după revoluţie a devenit şeful Poliţiei din Timişoara. Atunci era maior. L-am trimis la divizie, am vorbit cu el, l-am

admonestat că nu are ce căuta acolo, nu e treaba lui, el să-şi vadă de program. Dar ce m-a frapat şi n-aş vrea să uit: în 21 seara, generalul Chiţac a cerut să plece la Bucureşti în ţinută civilă. I-am zis: „Domnule, poţi să pleci. Dacă ai primit ordin, du-te!“ Tot în 21 seara a plecat la Bucureşti generalul Stănculescu. Primul a plecat cu un tren, iar al doilea cu un avion. Erau trei avioane militare pe aeroportul din Timişoara, din care un AN 24 de la flotila noastră.

Revin la acel plan prin care se urmărea să fie capturaţi cei care vorbeau, să-i strîngă şi să-i anihileze. Am chemat, aşa cum am spus, pe colonelul Ioniţă, dar, făcîndu-se noapte, cei de la Interne n-au putut să mai vină. Ei ştiau planul clădirii, aveau omul lor care cunoştea. Am zis că, dacă vor să vină pentru plan, să vină aici, eu nu trimit. Au venit a doua zi de dimineaţă, deci pe 22. Secretarul Coman a zis:

— Faceţi planul şi mi-l trimiteţi!

La care eu am spus:

— Riscul e foarte mare, nu se poate face aşa ceva, ar însemna un măcel, e un risc extraordinar. De ce să-i ia, cum, cum să pătrundă acolo, n-am înţeles.

— Faceţi planul şi mi-l trimiteţi. Şi mai mă suni.

Am înţeles că nici el n-a fost întru totul de acord, dar... Au venit totuşi la noi cîţiva ofiţeri. I-am băgat într-o sală. Înainte de asta însă am chemat la mine pe maiorul Ghergulescu, comandantul Batalionului de Cercetare de la Buzău, care era cu mine, pe comandantul Regimentului de Paraşutişti şi pe colonelul Ioniţă şi le-am spus: „Lucraţi la plan, dar nu se execută nimic din el. Lucraţi însă la el şi trageţi de el cît puteţi.“ Oamenii m-au înţeles. „Mai vin şi eu şi vă văd.“ Mi s-a mai cerut acest plan, dar evenimentele se precipitau de-acum şi erau deosebit de importante. Mai întîi demonstraţia de la Bucureşti. Reţin că atunci a fost sau cu o zi înainte, cînd s-a început cu huiduiala. Însă nu asta e important, ci lucrul care m-a şocat într-adevăr, şi m-a şocat puternic, adică comunicatul dat cu privire la ministrul Apărării Naţionale. Cu cîteva minute înainte de asta am fost sunat să mă prezint la telefon cu Bucureştiul. Aveam încă o legătură realizată, am uitat să vă spun. Ministrul luase măsura ca legăturile telefonice cu unităţile şi cu Timişoara să fie dublate. Deci încă o cale telefonică. Am fost sunat de şeful Comandamentului de Transmisiuni, colonel pe atunci, actualul general Popescu Nicolae, şi-mi spune:

—Tovarăşe general, nea Vasile... e... mort...

— Cum măi???

— Da, un glonţ în piept.

— Dar cum, cum??? Şi pur şi simplu am simţit că mi-a amorţit mîna pe telefon. Nea Vasile fiind ministrul Apărării.

Pur şi simplu am rămas fără glas. N-am înţeles unde s-a întîmplat, afară, pe baricade, unde, cum? Dar, mă rog, asta a fost vestea la telefon. După care i-am transmis-o lui Coman: „Se pare că ministrul...“ „Bine, bine“, mi-a răspuns el. După aceea la televizor a fost dat comunicatul că ministrul a fost un trădător. În momentul acela am simţit că îmi pierd complet cumpătul şi am afirmat că se face o mare mîrşăvie, că se înscenează ceva îngrozitor. Era vorba de ministrul Apărării Naţionale pe care-l cunoşteam de foarte tînăr, pentru că mi-a fost comandant de şcoală militară, de unde această idee în toată ţara că a ţinut foarte mult la mine. Probabil. N-am fost rude, unii au şi spus că am fost rude, n-am fost nici un fel de rude. M-a cunoscut ca elev în şcoala militară, apoi ca ofiţer. Sigur că m-a ajutat în viaţă, în sensul că mi-a trasat sarcini să mă pregătesc şi nu că m-a propulsat. Dar comunicatul m-a şocat fantastic şi am afirmat de faţă cu cei care erau acolo că: „Asta e o mare mîrşăvie şi vreau neapărat să ajung la Bucureşti să spun poporului român că e o înscenare îngrozitoare făcută de nişte cretini, de nişte oameni care n-au nimic sfînt.“ Evenimentele s-au derulat în continuare. A apărut după cîtva timp faptul că la Bucureşti tiranul a fugit. Atît aveam ca idee, să ajung cît mai urgent la Bucureşti, să spun lumii că nu Milea a fost un trădător, că Milea a fost un om cinstit, care a muncit mult în Armată. A fost un om care era de carieră militar. Poate a fost singurul ministru al Apărării Naţionale după cel de-al doilea război mondial care ştia armată. Şi într-adevăr ştia armată. Că a executat ordinele? Trebuia să le execute în funcţia în care era! Ce ordine, însă, aţi văzut din cele arătate de mine. El a spus foarte clar cum să se tragă, şi nu în muncitori, nu în mulţime, ci să se avertizeze, să se evite... Am plecat la Bucureşti. Trec peste alte amănunte. Sînt atît de multe de spus încît pot să scriu zece romane. Dacă aş avea timp şi talent, cred că aş scrie zece romane. Poate vor scrie alţii. Poate e nevoie să fie scrise, pentru că într-adevăr merită să se scrie. Am plecat la aeroport imediat, cu colonelul Ionescu, parcă şi colonelul Ardeleanu, colonelul Gheorghe şi cu aghiotantul. Am uitat să vă spun că despre această perioadă de care v-am vorbit

pînă acum, cel mai mult ştie să vă spună fostul meu aghiotant, actualul maior Gheorghe, care, ca aghiotant, era permanent lîngă mine. El poate fi întrebat. Am ajuns la Bucureşti. La aeroport era generalul Rus, care mi-a spus că trebuie să merg la televiziune şi să spun ceva către Armată, către popor. Am spus că vreau să merg la televiziune nu numai pentru Armată, ci şi pentru a spune lumii cine a fost generalul Milea. Mă rog, cu mare greutate am ajuns acolo.

Acolo, la televiziune, erau atîţia rezervişti îmbrăcaţi în uniformă. Nu ştiu cînd au avut timp să se îmbrace aşa repede. Nu ştiu cînd au avut timp, că s-au îmbrăcat toţi la costume. Ce revoluţie făcuseră, nu ştiu, că au ajuns toţi acolo în faţa camerei de luat vederi. Ce-or fi urmărit iarăşi nu ştiu, dar mă rog. Ulterior am aflat că a fost şi generalul Militaru. Vă spun de ce ulterior am aflat: pentru că eram în avion cînd a vorbit şi n-aveam cum să-l aud. Că a fost şi el şi a făcut apel la o serie de generali. Dar am ajuns, am spus că Milea n-a fost un trădător, că îl cunosc de copil, şi aşa e că îl cunosc de foarte mult timp, şi în nici un caz n-a fost trădător, chiar dacă a făcut greşeli, a fost un mare patriot. Am spus apoi că Armata trebuie să dea dovadă de raţiune, să treacă în cazărmi, să apere independenţa, integritatea, suveranitatea ţării şi aşa mai departe.

Am plecat de acolo şi am ajuns la minister. La minister m-am întîlnit pentru prima dată cu domnul Iliescu. Auzisem de el. Ştiam că a lucrat la Direcţia Apelor, chiar era vecin cu mine, dar nu ne-am întîlnit niciodată. La minister erau foarte mulţi generali, activi şi din rezervă. Reţin că la biroul ministrului era aşezat generalul Stănculescu, care vorbea la telefon. Probabil dădea anumite dispoziţiuni. Erau comandanţii de arme, dar şi foarte mulţi civili, mulţi revoluţionari. Mai tîrziu pe unii i-am cunoscut, pe alţii nici acum nu-i ştiu. Am intrat deci în biroul ministrului. Vă daţi seama, eram după patru-cinci nopţi de tracasare. S-a spus că trebuie să mergem neapărat la fostul sediu al Comitetului Central şi să vorbim la oameni să se liniştească. Iliescu să vorbească la popor, iar eu să vorbesc la armată. Era normal să fie aşa, eram şeful Marelui Stat Major. Murise ministrul şi trebuia să se spună ceva Armatei. Eu eram cel obligat prin natura funcţiei, a gradului, a funcţiei mai ales, că oamenii mă cunoşteau. Armata nu mai avea ministru, dar îl avea pe primul adjunct.

În birou s-a încercat să se facă nu o platformă, ci un comunicat care să se dea publicității. Fiecare spunea cîte ceva. Eu am zis:

— Din partea Armatei ridic două probleme: una — trupele de grăniceri, care cu trei zile înainte intraseră în subordinea Ministerului de Interne, să treacă înapoi la Ministerul Apărării Naționale. Erau trupe pe care noi le-am educat, noi le-am instruit, noi ne-am chinuit cu ele și au și acum necazuri mari de tot; a doua — să se închidă granițele, măcar pentru o perioadă, pentru că erau niște probleme.

Eu tot timpul m-am gîndit, și vă rog să rețineți că încă de la Timișoara, de cînd am ajuns acolo, am făcut o hartă cu apărarea granițelor naționale. Martor în acest sens este colonelul Gheorghe, acum mi se pare că e general, în care am stabilit zona, ce unități sînt în zonă, ce direcții sînt dinspre afară spre interior, cum pot fi acoperite, pe ce aliniamente, cu ce unități, ce rezerve și așa mai departe. Deci rețineți, nu m-am gîndit la revoluție, m-am gîndit la un atac asupra țării, m-am gîndit la integritate. Încă o dată vă spun: m-am gîndit la integritatea teritorială, nu la altceva. Harta asta probabil că mai există sau nu, dar s-a făcut, s-a făcut acolo cu mine cît eram și cu forțele care erau în acea perioadă în Banat.

Interlocutor: Ați avut informații sigure, sau ca o măsură de prevedere?

General Ștefan Gușă: Ca măsură de prevedere, dar am avut și niște informații, că dinspre Vest, nu vreau să implic pe nimeni, sînt ținte care zboară către noi. Am ridicat aviația, v-am mai spus parcă înainte. Nu s-a confirmat. Pe urmă, că zboară paralel, că sînt mișcări de trupe, că sînt cutare. Orice militar, orice om care intră în armată, intră cu scopul de a-și apăra țara, nu de a-și împușca poporul. Deci pentru mine era vital ca nu cumva asupra României, profitînd de situația care era, să se producă o agresiune de proporții mai mari sau mai mici. Pentru că tot timpul am fost obsedat de această idee și poate că din cauza asta am fost mai tîrziu înlăturat, iertați-mă că v-o spun. Zic mai tîrziu, pentru că o să vedeți de ce, pentru că aveam tot timpul impresia, și așa era de fapt, eram alimentați cu vești că se pregătește ocuparea Transilvaniei. Eu vă spun foarte cinstit: nu știu care va fi adevărul, ce va spune istoria peste ani, dar noi toți ne temeam de ocuparea Transilvaniei. Nu știu dacă mă înțelegeți.

Interlocutor: V-am înţeles.

General Ştefan Guşă: *(lipsă de audiţie, n.n.)* Sînt acum războaie moderne care se duc pe verticală, nu-i nevoie neapărat să ataci cu tancurile, poate să vină de sus şi să te ocupe. Războiul modern are atîtea caracteristici... Dar dacă va fi nevoie, voi dezvolta această idee.

După cum am spus, am ajuns în Bucureşti. La minister am ridicat cele două probleme şi am plecat la Comitetul Central. Consider însă că e o greşeală din partea mea că m-am dus acolo şi vă spun de ce. Nu ştiam la această dată ce e acolo. Dar am plecat în coloană cu Iliescu. Nu mai ştiu cine era cu el. Au mai mers o serie de ofiţeri şi am ajuns la Comitetul Central. Acolo era o mulţime de oameni. Cu greu am reuşit să pătrundem. Înăuntru şi pe scări, şi peste tot, erau oameni înarmaţi, civili şi militari, e adevărat. Reţineţi că eu am mers la Timişoara în data de 17. Din 17 pînă la 22 sînt aproape cinci zile. Am aflat că în Bucureşti a fugit tiranul, dar nu ştiam nimic ce s-a întîmplat cu forţele date de Armată. Bănuiam că sînt unităţi, că sînt dispozitive, cum au fost şi acolo, dar nu ştiam cine anume, cum s-a pătruns, cine a pătruns. O mare vînzoleală, un haos extraordinar. Mi-am dat seama că am făcut o gafă, dar trebuia să comand cumva. Am încercat într-un birou, dar nu s-a putut. Intrau oameni peste noi, intrau tineri, intrau fel de fel de inşi. Unii erau înarmaţi, alţii nu. Erau şi femei, fete. Haos, haos total. Am reuşit să intrăm într-un birou. Am înţeles după aceea că era al lui Silviu Curticeanu. Am început să dau primele telefoane. Iliescu şi ceilalţi lucrau la comunicat. Voiau să arate ce s-a întîmplat, că sîntem acolo, ce dorim... N-am putut practic să facem nimic. Era pe acolo şi Verdeţ. Erau sau au apărut şi alţii, eu nici nu-i cunoşteam. Acolo erau generalul Vlad, procurorul general Popovici şi alţii. Acolo erau, în Comitetul Central. Am înţeles că la unii s-a făcut apel din prima fază, de fapt există o peliculă, sper că nu s-a distrus. Dar, mă rog, ce mă interesa: să existe certitudinea că revoluţia a învins, că e linişte şi că unităţile militare trebuie să asigure apărarea ţării, apărarea unităţilor şi a depozitelor, pentru că era fierbere, şi să se treacă la linişte, la raţiune. De fapt, acest apel am vrut să-l fac şi în noaptea aceea cînd am apărut pe balcon. Mă trăgeau toţi pe acolo, nici nu mai ştiam cum să ajung. Dar am rămas acolo şi era mai bine dacă nu mă duceam. Dar, mă rog, am încercat să fac ce pot şi de acolo. Am căutat nişte telefoane de unde să vorbesc

pentru a afla care-i situaţia, ce se întîmplă. Una din marile greşeli care s-au făcut în aceste zile, şi care a costat ţara, a fost că în televiziune a pătruns cine a vrut şi cine n-a vrut. Prin televiziune s-au făcut apeluri către Armată, nu ştiu cu ce drept, de către ofiţeri care n-aveau nici un fel de calitate, de competenţă — să vină unităţi, să vină cutare, să vină cutare, să apărăm Televiziunea. Împotriva cui s-o apărăm? Nu, dar am trecut un pic peste unele momente şi n-am mers logic. Stînd acolo şi vorbind la telefon, la un moment dat noaptea a început focul. Se trăgea de pe fostul Palat Regal. Deci spre sediul Comitetului Central, unde eram noi, de pe fostul Palat Regal au început să tragă. Lumea era în piaţă. Vă daţi seama ce-a ieşit: panică, oamenii culcaţi, armata nu era toată în dispozitiv, că nu era atunci, şi de aici a început a doua parte, îi zic eu, a revoluţiei, eu zic a doua parte, în care s-a încercat înăbuşirea ei de fapt, acum îmi dau seama. De către cine? În nici un caz de către Armată, care fusese şi a fost cu poporul. Părerea mea că e greu de spus la această dată, e foarte greu de spus cine au fost cei care au creat această panică, cine au fost cei care au tras.

În noaptea aia se pare că cineva a avut grijă să filmeze: ce-am păţit eu în noaptea respectivă, ce-am făcut, dacă am corespuns revoluţiei, dacă am comandat, dacă n-am comandat. Unii zic că am ezitat, că am fost nervos, că am dovedit panică. Poate şi asta e adevărat. Dar la panică o să revin mai tîrziu. Dar oricum, am încercat, în funcţia pe care o aveam, să dau totuşi nişte ordine Armatei. Mi se spunea că se atacă Poşta, se atacă Televiziunea. Trebuia intervenit, trebuia neapărat intervenit. Am încercat s-o fac şi în mare parte cred că am reuşit. Nu ştiu cît de mult. Trec peste asta pentru că sînt pelicule. După aceea mi-am dat seama, după ce am văzut şi eu la televizor. Vă spun o treabă: n-am văzut ce s-a întîmplat în 22 la televizor decît după trei săptămîni, cînd am ajuns în Bucureşti să-mi văd familia. Şi atunci am văzut şi eu. Şi vă spun aici că există o peliculă la nevastă-mea, luată de la televiziune, că ea lucrează acolo, în care a luat ce-a zis generalul Militaru, ce-a zis ăla. Eu nu ştiam pînă atunci. Mă credeţi sau nu, dar asta e realitatea.

Am scăpat totuşi de acolo (de la Comitetul Central) a doua zi. Mi-am dat seama că am intrat într-un cleşte de unde nu se putea comanda Armata, dintr-un birou al unui fost secretar al Comitetului Central sau indiferent al cui. Printr-o împrejurare fericită zic, am

scăpat cu un TAB, în care s-a tras. Am scăpat, fără manta, cum am ajuns la minister. Surpriza mare a fost că la minister l-am găsit pe generalul Militaru şi cu actualul preşedinte. Mă rog, cei din Frontul Salvării Naţionale.

Ce-a urmat acolo e greu de spus în minutele astea. Îmi trebuie cam o zi şi jumătate, dar vă spun totuşi nişte momente importante. Un prim moment, pe care aş vrea să-l reţineţi dumneavoastră şi poporul român, a fost că s-a propus la un moment dat, datorită situaţiei grele create, intervenţie străină, cu trupe specializate, la care m-am opus categoric. Există martori în acest sens, că m-am opus. Vreau să trec peste unele amănunte: cum am ajuns, cine ce mi-a zis, ce-am făcut; e important pentru ţară; e important pentru viitorul României. Mi s-a sugerat de către domnul Iliescu, domnul Militaru, domnul Voican şi cei care mai erau: „Domnule, ce facem? Nu vezi că e prăpăd, moare lumea, e omor, e scandal. Vă propunem să cerem ajutor, să chemăm o brigadă, un batalion. Cît are o brigadă? Cît are un batalion?“ Probabil că este momentul în care pe undeva se poate spune că am intrat în panică, şi probabil că e adevărat. Într-adevăr, am intrat în panică. Nu voiam să transform România în al doilea Liban. Şi am spus-o foarte clar şi foarte ferm şi mai există şi azi martori, dacă n-or fi măsluiţi şi ăştia, dar nu cred pentru că există un Dumnezeu şi o dreptate. „Domnule, zic, faceţi o mare greşeală, o mare eroare, iar eu cît voi fi şeful Marelui Stat Major al Armatei Române nu voi admite această treabă.“ Probabil că am bătut şi cu pumnul în masă. Aşa este. Am fost nervos. Am fost nervos cu domnii care sînt acum în conducere cînd le-am spus „Domnilor, aveţi o mare răspundere, v-aţi creat ad-hoc un guvern sau ce e. Faceţi ceva, daţi comunicate, spuneţi ceva românilor, poporului, pentru că e haos. Aţi zis că e vid. E vid, dar cît lăsăm vidul?“ Poate a deranjat această treabă. De ce spun poate? Pentru că mi-am dat seama ce se va întîmpla cu mine în viitor, în următoarele zile. Şi atunci am chemat la mine pe colonelul Mircea şi cred că şi pe locotenent-colonelul Lungu. Nu! Am fost sunat de ataşatul militar sovietic Mihailov:

—Tovarăşi, felicitări. E nevoie de ajutor?

— Nici un fel de ajutor, domnule! Nu avem nevoie de nici un fel de ajutor.

Cînd şi ei au sugerat să le cerem ajutor, am intrat în panică. Şi atunci am chemat pe cei doi şi am spus: „Sună la Moscova.

Cheamă-l pe Moiseev, şeful Marelui Stat Major sovietic, omologul meu.“ A răspuns Denisov, mi se pare, poate greşesc, sînt atîtea care s-au petrecut, şi am spus: „Domnule, noi nu avem nevoie de nici un fel de ajutor de la voi, reţineţi, de nici un fel de ajutor!“ S-a încercat, a doua oară, cînd eram în birou la mine, la Marele Stat Major:

— Domnule, ce facem domnule, nu se termină! Moare lumea, panică, să chemăm...

Le-am spus:

— Domnilor, eu v-am spus părerea mea. Nu accept, cît sînt şeful Marelui Stat Major, nici un fel de ajutor de la nimeni. Armata Română şi noi ne vom rezolva singuri treburile.

Poate că greşesc, dar cred că este una din cauzele pentru care am ajuns acum să fiu oarecum exilat.

Totuşi s-a încercat şi s-a dat telefon. Deci eu am vorbit cu Moscova, reţine. Aşa. M-a sunat şi ataşatul militar ungur, care e şi acum aici, Arady, că:

— E nevoie de ajutor? Că îmi dă (indică) nişte staţii ale Securităţii care emit noaptea!

— Domnule, nu e nevoie, le ştim şi noi.

Dar, mă rog, le-am notat, le am şi acum, cîteva din ele.

Deci s-au încercat nişte treburi. M-a sunat Vatzic, sau din partea lui Vatzic, a cehilor, că:

— Aţi rămas fără muniţii?

Era posibil să rămînă România fără muniţii pentru trei lulele, trei surcele, pentru cît s-a tras acolo la Bucureşti? Deci au fost, asta vreau să spun, nişte treburi care trebuie lămurite. Cine a încercat această diversiune? Cu ce scop? După care am răspuns foarte categoric: „Nu avem nevoie de nimic. România, adică poporul şi Armata Română, îşi rezolvă treburile cu forţele pe care le au.“ Şi slavă Domnului că avem destule forţe.

Şi avem destule forţe. Şocul pe care l-am avut după *(lipsă de audiţie, n.n.).* Deci au sunat la Moscova, au cerut, sigur că nu li s-a dat aprobare, deşi mai spun şi o altă treabă. Uite că iar revin înapoi, pentru că n-am fost pregătit pentru discuţia asta şi pentru interviul acesta, nu interviu, spovedanie, dragă, spovedanie. Domnule, au fost persoane care au vorbit prima dată cu Moscova, inclusiv Militaru — *(Alio Maskva, ia bîl gheneral Militaru).* Pe mine asta... m-a panicat, poate greşesc, dar atunci mi-a produs panică. Alte persoane au cerut cu Gorbaciov şi cu alţii, cu Tiajelnikov, care e

ambasadorul sovietic la Bucureşti, n-am nimic, am respect pentru el. Nu vreau să le imput lor nimic, dar îmi imput mie faptul că am intrat în panică. De ce-am intrat în panică? Va înţelege cineva vreodată de ce am intrat în panică? Pentru că se vehiculau nişte lucruri care şi acum sînt valabile *(lipsă de audiţie, n.n.).*

Ajutor! Ce ajutor?

Pînă la urmă am spus: „Da, domnule, ajutor medical, da, dar în nici un caz militar. Muniţie avem destulă, domnule."

Oare trebuia să primim muniţii de la Moscova ca să apărăm Revoluţia Română? Oare trebuia să primim muniţie din Cehoslovacia ca să apărăm Revoluţia Română? Chiar aşa, se trăsese toată muniţia din România împotriva teroriştilor ăştia care sînt, şi trebuia să vină alţii să ne ajute? Sînt probleme care trebuie disecate, trebuie verificate, controlate, analizate, dar nu de oricine, pentru că îţi spun o treabă: în momentul în care generalul Militaru a venit la Ministerul Apărării Naţionale, un om fără nici un fel de drept asupra Armatei şi a ţării, nu ştiu cine l-a adus. Pentru că nu vreau să condamn nici pe domnul Iliescu, nici pe domnul Voican, nici pe domnul Cazimir Ionescu, care mă urmărea cu cine vorbesc la telefon, ce fac, de parcă.... Probabil că n-aveau încredere în mine, n-au făcut altceva aducîndu-l pe Militaru decît să destabilizeze Armata Română şi ţara. Militaru, după ce s-a aşezat în fotoliul de ministru, a început să-şi cheme foştii prieteni, colegi de studii în URSS, toţi cu *(lipsă de audiţie, n.n.).* A înlocuit comandanţi, a pus comandanţi compromişi, a făcut, a dres. M-a scos pe mine foarte fin şi îmi imput şi mă condamn pentru că trebuia să fiu mai ferm, dar am şi, hai să zic, o mică, adică încerc eu să zic că am şi o mică acoperire. Oamenii care trebuiau să fie lîngă mine, românii adevăraţi care trebuiau să fie lîngă mine, dintre militarii de frunte, nu tineretul, pentru că cu tineretul s-a demonstrat, îţi spun după aceea, deci cei care au fost ani de zile lîngă mine trebuiau să mă sprijine, nu să aplaude nu ştiu unde... Eram de drept comandantul Armatei şi nu ţin la funcţia asta şi nu ţineam, dar nu trebuiau să accepte cu atîta uşurinţă schimbarea mea din funcţie în acele momente. Toţi (cer iertare că spun asta), dar toţi stau pe lîngă cine a venit acum. Toţi au făcut treaba asta. Păcat că au făcut-o, pentru că unii sînt oameni cu pregătire, dar n-au făcut un gest cît de mic să spună: „Stai domnule, de ce vine ăsta? De ce îl scoate pe Guşă?"

A doua treabă. După ce a venit generalul Militaru în nopţile respective, în ziua respectivă, pus de domnul Iliescu, iartă-mă, că el l-a numit: „Ne-am gîndit să fie domnul general Militaru ministru, domnul general Guşă să fie, tovarăşul general Guşă, că atunci se vorbea cu tovarăş, să fie şeful Marelui Stat Major.“ Ai mei n-au zis nimic. Domnul general Militaru n-a făcut altceva decît să-şi cheme din rezervă foştii acoliţi, foştii prieteni. Acum am auzit că are un dosar „Corbu 1“ — „Corbu 2“, că ar fi fost spion al... Deci asta a fost o treabă. Domnul general Militaru nu a dat nici o comandă Armatei zile întregi şi atunci am intrat şi mai rău în panică. Armata Română aştepta măcar o notă telefonică, aştepta măcar o comandă, măcar un telefon, măcar un „Băi, ce-i la voi?“. Nu s-a făcut treaba asta. Destabilizarea Armatei a făcut-o acest general Militaru, care nu ştiu ce-a vrut să ajungă. Preşedinte? Ştiu eu? Dumnezeu ştie! Dar a făcut un mare rău României. Nu prin înlăturarea mea, şi a altora, pentru că nu numai eu am fost înlăturat atunci, ci şi alţii. Mie subtil mi s-a sugerat să plec urgent de acolo, că nu e bine. Dar ce s-a făcut cu asta? A început marea catastrofă care a dus la destabilizarea Armatei. Din momentul cînd a început să pună comandanţi foşti „studioşi“ în URSS, în toate marile unităţi şi în funcţiile importante, lucru care a nemulţumit Armata, a trecut la o măsură şi mai tîmpită. Să avanseze o serie de ofiţeri ca să le închidă gura. Avansînd pe unii, a nemulţumit pe alţii şi atunci a făcut altă avansare. Deci o destabilizare. A început apoi să reorganizeze el, după mintea lui, după un plan pe care se lăuda că l-a pregătit ani de zile, să reorganizeze deci Armata. Şi a trecut la o serie de porcării, că nu le pot spune altfel. Un militar care cît de cît se respectă nu făcea acest lucru, mai ales că nu era momentul, nu era momentul să facă el reorganizarea Armatei Române. Cum a făcut-o? Nu vă pot spune cum, poate o să afle cei care trebuie s-o afle. Nu era momentul să facem acum reorganizări ale Armatei, cu chemări de cadre din rezervă care nu mai aveau habar de ce se petrece în nenorocita noastră de Armată, de ani de zile. Pentru că el, el cînd a fost comandant de armată, atunci era altă viaţă, altfel se puneau problemele, era altfel.

Interlocutor: Ştim şi noi cum era acum cincisprezece ani.

General Ştefan Guşă: Dar tot în regimul Ceauşescu era, să ştii. Să ştii că el a luat pensie tot de la regimul Ceauşescu, el n-a fost disident, aşa cum afirmă. L-o fi ascultat, nu ştiu cine l-o fi ascultat.

Dar îţi spun o treabă: el a ieşit adjunct de ministru, de unde a ieşit cu pensie mare şi cu multe treburi. Mă întreb şi eu ce scop a urmărit omul ăsta. Nu că m-a înlăturat pe mine. Dar după ce am plecat eu, ce porcării a făcut! A nemulţumit întreaga Armată, a creat disensiuni. La ora actuală Armata este aşa cum este, e dezbinată, să ştii. Cine a făcut treaba asta? El a făcut-o. Cu ştirea cui? Eu cred că n-a făcut-o singur. Adică sînt o serie de probleme care nu s-au lămurit. Aş vrea să-ţi mai spun o treabă. În nopţile acelea nenorocite, din 23-24-25, se ataca pe mare, se ataca dinspre munte, se ataca de peste tot. Cine a atacat? Cine a creat acest război electronic, care a fost perfect regizat, pentru că s-au tras rachete, chiar multe de tot care costă milioane de lei. Şi eu am spus multor comandanţi, şi lui Mocanu, generalul-colonel Mocanu, care e şeful CAT-ului, şi generalului Roşu (comandantul Armatei de la Craiova) i-am spus: „Domnule, dacă aţi dărîmat douăsprezece elicoptere, daţi-mi şi mie o bucăţică, măcar atît cît să o înghit. Împotriva cui trageţi?“ Totuşi îmi dau seama că războiul electronic a fost creat, pentru că pe ecran au apărut ţinte. Cine le-a adus? Cine le-a făcut? Cu ce scop? De ce s-a făcut acest război? Combinat cu războiul psihologic, care ţi-am spus că acţiona de la cel mai mare eşalon pînă la cel mai mic. De la ministru la adjuncţi, la cutare, la cutare. Nimeni nu se întreabă de asta. În schimb, s-au gîndit să găsească nişte... ţapi ispăşitori, le spun eu. Nu ştiu cu ce scop! Guşă, Topliceanu, or mai găsi şi pe altul poimîine, or mai găsi. De ce s-a făcut treaba asta? Cu ce scop? Ceea ce mă doare — şi spun cinstit că mă doare — e că a dezbinat Armata Română. Aşa este acum, să ştii. Dezbinînd Armata Română, dezbină ţara. Ce înseamnă dezbinarea ţării? Mă gîndesc la integritatea teritorială. Nu mă mai refer la dezbinarea ei politică. Şi asta e o treabă care e în acelaşi scop făcută, să dezbine România. De ce a făcut treaba asta?

PARTEA A II-A

DIN DATA DE 26 FEBRUARIE 1990

(Transcriere după bandă magnetică)

General Ştefan Guşă: Nu mai reţin unde am rămas cu relatarea, parcă acolo unde vorbeam de noi, cei de la Cluj (generalii Guşă şi Topliceanu). Au mai trecut cîteva zile şi am început să-mi fac o idee mai clară asupra a ceea ce s-a întîmplat de fapt în România. Poate că am mai spus-o, dar o repet din nou: pe fondul nemulţumirii maselor împotriva lui Ceauşescu cred că au fost şi anumite interese străine. Nu vreau să le nominalizez. Nu le-am analizat în profunzime, poate nici n-aş fi competent să le dau un contur clar, dar oricum vreau să reţineţi, pentru dumneavoastră şi pentru poporul român, cîteva aspecte.

În prima apariţie la televiziune, ulterior am aflat, generalul Militaru a afirmat următoarele: „Fac apel la generalii Vlad, Guşă, Topliceanu, Dîndăreanu, Stănculescu şi alţii. Opriţi măcelul!“ Era vorba de un măcel la ora 14 şi ceva — 15? De fapt nu era nici un măcel. „Opriţi imediat acest măcel! Fac apel la nu ştiu ce şi fac apel la raţiune.“

Aş vrea să trec peste momentul 22-23 noaptea, deoarece s-a dat pe posturile de televiziune, e adevărat la un „Fapt divers“, nu comentat de un specialist militar sau de un om de bună credinţă. Oricum, istoria va demonstra dacă am avut sau nu aport la revoluţie. Dar nu asta e important în momentul de faţă.

După cîteva zile, după ce-am plecat de fapt din Bucureşti la Cluj, mi-am dat seama ce s-a urmărit. Sînt convins că a fost acel război radio-electronic de care v-am vorbit şi acel război psihologic

care s-a desfăşurat şi se desfăşoară. De acest lucru nu au fost străine unele puteri pe care nu vreau să le nominalizez.

Se întreabă lumea, sau a afirmat despre mine multă lume că am fost panicat, că am ezitat, că pe undeva n-am prezentat încredere. Încredere în cine? În Moscova, în alte puteri? Ăsta a fost unul din momentele pentru care probabil unii domni au dat ulterior o explicaţie oamenilor care au întrebat ce s-a întîmplat cu generalul Guşă. Că am fost ezitant, incompetent, că n-am prezentat încredere. Încredere în cine? De fapt cine era în măsură să aprecieze capacitatea generalului Guşă? Iliescu, Voican-Voiculescu, Cazimir Ionescu sau alţii ca ei? Cred că competenţa, patriotismul, aportul la revoluţie ale generalului Guşă trebuia să le judece Armata în primul rînd.

Acum, după atîtea zile, sînt convins că a fost un plan foarte bine întocmit. Un plan care s-a suprapus, din păcate sau din fericire, nu ştiu cum s-o spun, peste nemulţumirea maselor din România, peste revoluţia propriu-zisă. Un plan care viza, ştiu eu, sosirea unor forţe străine care să rezolve problemele României. Un plan care nu s-a desfăşurat, domnilor. Pe care nu ştiu dacă eu personal l-am împiedicat, dar oricum am încercat să-l împiedic prin fapte concrete. Am telefonat şi ataşatului militar, am telefonat şi la Moscova, lui Moiseev. Probabil că acest lucru a deranjat. Mi-am dat seama că unii domni din Front, tovarăşi, cum erau atunci, au fost nemulţumiţi de faptul că poate am fost un pic mai dur. Era vorba, de fapt, nu de duritatea unui şef al Marelui Stat Major, era vorba de România, halul în care se găsea România, dezastrul care era, faptul că nu era condusă nici măcar cu o frază, cu un comunicat, cu nimic. Cred că acest lucru a nemulţumit pe foarte mulţi domni. Mulţi s-au aciuit la Ministerul Apărării Naţionale. Or, după o zi sau două, am încercat să le explic că e nevoie de un guvern, de o clădire, de un loc de unde să se conducă România. Îmi dădeam seama că toate informaţiile care veneau şi care au fost în zilele revoluţiei — am să revin la ele cu altă ocazie — vizau un atac din afară. Problema care se pune este următoarea, şi am mai spus-o: era oare posibil un atac din afară? Ca militar tînăr, unii au afirmat că fără experienţă, deşi rămîne de văzut dacă am avut sau nu experienţă, spun că era posibil un atac din afară. Pe fondul care se crease, în care Armata a fost dispersată în foarte multe oraşe şi în foarte multe locuri, în care Armata era dezinformată total, într-adevăr era foarte uşor să se intervină în România. Las de o parte obligaţiile

României în tratat (Tratatul de la Varşovia), sau alte obligaţii bilaterale sau multilaterale. Deci era foarte posibil. Nu s-a realizat acest lucru, deşi războiul electronic creat dădea posibilitatea să se facă o intervenţie împotriva României. Cu ce scop? Eu nu sînt istoric, dar oamenii de bună credinţă din România, românii, ştiu că totdeauna au fost nişte divergenţe cu vecinii. Şi la sud şi la vest şi la nord şi peste tot. Era momentul într-adevăr ca să se îndeplinească un plan care era mai de mult şi după părerea mea este şi acum acest plan care urmăreşte în continuare să fie îndeplinit. În acea noapte am fost sunat de multe personalităţi militare din afara ţării noastre. La toţi le-am spus foarte categoric că nu avem nevoie de ajutor. De fapt este ridicol să se creadă de către cineva că pentru cîteva împuşcături, sau chiar dacă au fost mai multe, care s-au întîmplat în Bucureşti şi în cîteva oraşe, Armata Română rămăsese fără muniţii şi era nevoie neapărat de un ajutor, fie de la est, fie de la vest. Nu era nevoie de acest ajutor. Ceea ce însă este foarte grav, mi-am dat seama mai tîrziu de el, este faptul că într-adevăr — şi am această certitudine — a existat un plan în care cineva trebuia să intervină şi să ajute, în ghilimele, România. Dacă voi mai avea posibilitatea, o să documentez, o să demonstrez sau poate colegii cu care am lucrat şi oamenii cu care am lucrat îşi vor da seama de lucrul ăsta. Ce se urmărea de fapt? De fapt ce s-a urmărit? Revoluţia se înfăptuise la Timişoara cu două zile înainte. Ulterior, v-am spus, poate că am fost acuzat. Va lămuri poporul cine a fost de vină, cine nu, nu mai revin la el. S-a urmărit şi în continuare ideea ajutorului. Ce ajutor? De care ajutor avea nevoie România? Vă aduceţi aminte că la Televiziune acestea au fost primele cuvinte, dacă nu greşesc. Am vorbit seara în faţa mulţimii, am vorbit în sensul că am fost forţat să vin acolo. Forţat... luat, nu forţat. Luat să vorbesc. Am vorbit foarte clar de două-trei lucruri: de linişte, de calm, de raţiune, de integritate teritorială, pentru că, încă o dată vă spun, părerea mea că asta este problema de bază — integritatea teritorială a României. Pentru asta am intrat, poate, în panică în anumite momente în care unii domni, după planul lor bine stabilit, au încercat nu numai să mă marginalizeze, ci chiar să mă excludă total, dacă s-ar putea cît mai repede. Din păcate acum, deci la data la care vă spun, se pare că acest plan se desfăşoară. Generalul Militaru, care se pare că a fost spion străin, spion sovietic, nu ştiu, eu nu l-am cunoscut în activitate şi mai bine că nu l-am cunoscut, în ceea ce priveşte competenţa

lui, probabil că documentele vremii şi ofiţerii care l-au cunoscut vor spune mai multe, dar acesta împreună cu alţii, probabil, a urmărit foarte clar să destabilizeze Armata Română. Cu ce scop? Vom vedea sau se va vedea. Istoria va demonstra.

Mă întreb şi acum care a fost rolul generalului Militaru în revoluţie pentru că am citit în presă că a avut mari merite în conducerea operaţiunilor militare. Oare a fost vorba de conducerea operaţiunilor militare de nivel strategic, de nivel operativ? Ce operaţiuni? Şi ce a condus de fapt, domnilor, acest general? Ce a condus în focul revoluţiei? Pe cine a condus? Ce trupe? Cine-l cunoştea din Armata Română? Pentru că în armată erau ofiţeri tineri în marea lor majoritate, în afară de cîţiva care probabil că îl cunoşteau. Deci n-a condus nimic, să fie clar! Din contră, a condus o destabilizare a Armatei. Deci în afară de numirea acestor ofiţeri chemaţi de el personal din rezervă şi cu care stătea de vorbă cînd ţara avea nevoie să fie condusă — nu ţara, Armata avea nevoie de o comandă, de o notă telefonică, de un cuvînt —, altceva n-a făcut. El pur şi simplu n-a făcut altceva decît să-i cheme pe acei ofiţeri, să stea de vorbă cu ei, să depene amintiri comune şi să-i numească în funcţii. Spre nemulţumirea tuturor sau a majorităţii ofiţerilor români care, aşa cum au fost, chinuiţi, necăjiţi, au fost în Armată, au lucrat, s-au devotat, ori nu s-au devotat, dar erau oamenii care cunoşteau situaţia reală. Cînd şi-a dat seama de acest lucru, a început o serie de promovări. Deci avansările la excepţional curgeau. Neobişnuit pentru armata noastră, fie că trăisem în regimul Ceauşescu, fie că trăisem, mă rog, în alte condiţii... Nu eram obişnuiţi cu aşa un val de avansări şi la unii activi, reţineţi, dar la foarte mulţi din cei care au revenit. Deci o mulţime de grade... Această primă avansare a creat o nemulţumire totală în Armată. O altă gafă pe care a făcut-o a fost că a venit cu o a doua serie de avansări. A doua nemulţumire. A treia avansare. A treia nemulţumire. Domnilor, iertaţi-mă că vă spun, s-a ajuns la o destabilizare a corpului ofiţerilor în primul rînd, pentru că, încă o dată vă spun, aşa cum au fost, tinerii militari au dat dovadă de mare înţelepciune. Au fost oameni înţelepţi.

A doua problemă care a dus la destabilizarea Armatei şi în final la destabilizarea ţării, pentru că era singura instituţie care trebuia să rămînă închegată şi care să dea tărie şi încredere din partea poporului, a fost o serie de măsuri iniţiate de acest general, din păcate nefiind stopat de nimeni, iar eu nu mai eram acolo. De fapt, chiar

dacă eram, nu puteam să-l stopez singur. Păcat că erau mulţi ofiţeri care ar fi putut, la vremea respectivă, nu să mă ajute, dar să fi stopat acest val nenorocit de destabilizare. A început o reorganizare totală a Armatei. Era momentul şi timpul? Cu asta trebuia să înceapă? Cu asta se confrunta Armata Română? Sigur că a dat o serie de drepturi, chipurile, pe care le dădea oricine cînd nu mai era Ceauşescu deasupra, mă rog, asta tot pentru a ameţi corpul ofiţerilor şi Armata în general. Ceea ce însă nu se ştie este că el coopera mereu şi permanent a cooperat cu oamenii care conduceau de fapt ţara şi care o conduc. Este pentru mine foarte neclar de ce au făcut-o şi e dureros că o spun. Dacă am fost marginalizat, dacă am fost izolat şi dacă mi s-au adus chiar acuzaţii, de ce oare parte din ofiţerii cu care am lucrat direct n-au avut curajul, demnitatea şi onoarea să pună stop acestor acţiuni şi să întrebe: Domnule, ce se întîmplă cu Guşă? Pentru ce l-aţi terminat? Pentru ce l-aţi lichidat? În ghilimele, că încă nu m-au lichidat fizic, urmează probabil. Deci asta e una din probleme. Eu atribui această vină ofiţerilor cu care am lucrat direct.

Al doilea. Cînd ofiţerii de la Timişoara şi nu numai ei, pentru că am înţeles că mai înainte s-au ridicat şi cei din Marele Stat Major, au cerut plecarea imediată a lui Militaru, pentru că era firesc să fie aşa, atunci a făcut o altă gafă. Mi-a comunicat telefonic la Cluj că m-a avansat la gradul de general-locotenent. Iertaţi-mă că o spun, am iubit armata de cînd eram copil şi-o iubesc, dar pur şi simplu m-a întristat, m-a îndurerat această avansare. Am avut o senzaţie, iertaţi-mă, de mare amărăciune cînd mi s-a transmis prin telefon că sînt avansat. De ce am fost avansat? În urma revoltei ofiţerilor? A vrut să acopere gura cuiva? A vrut să stopeze ceva? A vrut să-i stopeze pe cei care erau împotriva lui şi care-şi dădeau seama că destabilizează Armata? Ce-a vrut să facă? Or, aceste lucruri trebuie lămurite. De ce nu m-a trecut pe primul decret cînd au fost toţi avansaţi? De ce a făcut asta după ce s-a intervenit de către ofiţerii din Armată care mă cereau. N-am nevoie să vin eu şi încă o dată vă spun, nu am nevoie de funcţii, n-am nevoie de nimic, dar de ce a făcut acest lucru? Ca să acopere gura cuiva? Cînd a văzut că probabil a greşit în lanţ, şi nu probabil, a greşit în lanţ, pentru că el a dus de fapt la destabilizarea Armatei, chipurile şi-a cerut demisia. E foarte interesant de ce aceia care i-au acceptat demisia îi fac, iertaţi-mă, o descriere foarte frumoasă în acel anunţ, după ce a

demisionat: „Generalul Militaru a avut o contribuţie deosebită la conducerea operaţiunilor militare...“ Încă o dată întreb, care operaţiuni militare şi cînd a condus, că nu l-a văzut nimeni? Poate or fi unii! O fi fost invizibil. În orice caz, nu l-a văzut nimeni. Nici nu era în stare de fapt. „A condus operaţiuni militare, a avut un aport deosebit la revoluţie.“ Care aport? Pentru că am înţeles după aceea că a avut chiar unele necazuri cu dosarul şi cu dosarele, ca spion sovietic. Iertaţi-mă, nu ştiu dacă e aşa, dar aşa se spune, trebuie lămurit acest lucru. De ce i s-a făcut această descriere pozitivă după ce a destabilizat Armata? Cu ce scop? Pentru că există deja, e părerea mea şi probabil că istoria va demonstra, există acest plan în care el a fost introdus de la început. Eu nu ştiu ce-a dorit. A dorit puterea? A dorit destabilizarea Armatei? A dorit să ne ajute neapărat cineva, să vadă că românii nu mai sînt în stare să-şi apere ţara? Ce s-a întîmplat? Aceste lucruri trebuie neapărat lămurite de popor, de cei care vor trăi...

O altă problemă. Generalul Militaru şi-a dat demisia şi a plecat de la Ministerul Apărării Naţionale. Dar cu ce documente? Pentru că a umblat la foarte multe documente. De ce n-a fost nimeni să-l întrebe: „Domnule, cu ce pleci şi cînd pleci?“ N-a anunţat pe nimeni. Am informaţii, nu vreau să greşesc, am informaţii că a plecat aşa, într-o postură în care nimeni n-a cunoscut, că şi-a luat nişte valize, nu ştiu cu ce puteau să fie, dar în orice caz că a umblat la multe documente care se aflau la Marele Stat Major. Or, acest lucru trebuie să-l lămurească cei în drept. Ce documente a luat? Cu ce scop? Şi vă mai spun încă o problemă. Acum, după atîtea zile, am reuşit să mă duc pînă în Bucureşti şi personal m-am convins că acest om conduce încă... Nu Armata.

Interlocutor: Ceva.

General Ştefan Guşă: Ceva conduce şi nu singur. Cu cine anume nu-mi dau seama. O serie de oameni de-ai lui au rămas încă acolo, pentru că vreau să vă spun cîte abuzuri a făcut acest om în cîteva zile. A ajuns să avanseze de la plutonier la colonel. Iertaţi-mă, poate pare o inepţie. A avansat rude şi prieteni. A ajuns să facă generali aşa, ca şi cum ai arunca un ban undeva... „Eşti general, treci la lucru!“ Acest lucru nu se întîmplă în nici o armată din lume. Indiferent că-i din NATO sau din Tratatul de la Varşovia. Ce-a urmărit acest om? De ce nu-l întreabă nimeni? A doua problemă. De ce nu mă întreabă nimeni pe mine? Poate că am fost un

erou negativ al acestei revoluţii. Poate! Va demonstra istoria. Nu eu am dreptul s-o fac. Va demonstra poporul. De ce domnii care sînt acum la conducere nu mă întreabă nimic? Din contră, mă acuză. Am citit şi eu ziare, am reuşit să văd acolo unde eram marginalizat o serie de emisiuni. Mi s-au adus acuze: incompetenţă, ezitare, panică. Oare de ce-am fost panicat? De ce nu se lămuresc aceste treburi? Cui îi e teamă de generalul Guşă? Cine vrea neapărat să dispară din viaţa Armatei generalul Guşă? Cu ce scop?

Interlocutor: Ştiţi prea multe.

General Ştefan Guşă: Nu ştiu dacă ştiu prea multe, dar am văzut prea multe. Am simţit prea multe. În acele nopţi de groază. Nu cele de la Timişoara, nici cele de la Comitetul Central unde am fost izolat într-un birou şi trebuia să conduc cumva armata. Cumva, de la un telefon. Dar am văzut după ce am venit la minister o serie de probleme, care sigur că m-au făcut să intru în panică. Pentru că am văzut ce se urmăreşte şi ce se face. Am văzut că Armata Română a intrat pe mîna unui om care nu numai că era incompetent, pentru că incompetent eu sînt convins că a fost, poate alţii îi recunosc competenţele şi academiile... Pentru Armata Română însă n-a făcut nimic bun, absolut nimic. Încă o dată repet şi voi veni cu argumente, cu amănunte, că acest om n-a făcut altceva decît să destabilizeze Armata, a vrut să reteze cîteva capete, doar capete a vrut să reteze, nu ştiu cu ce scop, cui să dea un răspuns. Afirm cu toată certitudinea că a lucrat după un plan dinainte stabilit. Pentru că vă întreb eu, cum Dumnezeu a ştiut acest om să vină îmbrăcat în ţinută militară, la ora 14 să fie la Televiziune şi să declare ce-a declarat — să înceteze măcelul. Dar, mă rog, care măcel? De ce a venit aşa de exact la ora respectivă? De ce unii dintre cei care erau acolo au afirmat: „Domnul Militaru va comanda Armata“ Cu ce drept trebuia să comande? Nu-l cunoştea nimeni din Armată. Să ştiţi că nimeni nu-i executa ordinele. Toţi ofiţerii români din ultimii douăzeci de ani, sau poate greşesc, din ultimii cincisprezece ani, nu-l cunoşteau sau îl cunoşteau într-o anumită postură pe care istoria o să o scoată la iveală, şi nu-i executau ordinele. De ce atunci, cînd am spus să se facă, să se dreagă, mi se impută acum că am fost ezitant, că n-am fost competent, că n-am condus. Cine era în măsură să mă judece? Domnul Voican-Voiculescu, domnii din Front, civilii care au venit? Eu nu ştiu, poate au fost oameni de bună credinţă. Iertaţi-mă, dar ca militar mi-am pus întrebarea, chiar

din primele momente, ce caută această puzderie de civili cu pistoalele automate atîrnate de gît în Ministerul Apărării Naţionale? Ce-au dorit? Acolo trebuia să existe o ordine, un regulament şi poate că a deranjat. Mi-am dat seama mult mai tîrziu, din păcate. Sînt domni care probabil s-au supărat pentru faptul că am bătut cu pumnul în masă şi am spus: „Faceţi ceva, conduceţi cu ceva!“ Or, astea sînt motivele pentru care am fost marginalizat şi acuzat? Dacă e aşa, nu domnii care scriu în ziare şi vorbesc la televiziune sînt în măsură să aprecieze. Să aprecieze poporul, armata, subordonaţii pe care i-am avut, cei cu care am lucrat o viaţă întreagă. Din păcate, vă spun cu toată certitudinea că am impresia, am impresia că se mai lucrează încă din umbră, că oamenii se tem de ceva, nu toţi oamenii, reţineţi, oamenii cinstiţi n-au de ce să se teamă, dar se tem de ceva. Pe undeva nu ne-am îndepărtat prea mult de sistemul vechi, de ascultare, de claustrare, de teamă, de *(lipsă de audiţie, n.n.).* O simt eu, o simt, poate că greşesc. Am acest simţ nativ, zic eu, de teamă, de suspiciune. De ce spun asta? Dacă domnii care sînt la conducerea ţării în acest moment nu-şi dau seama ce grave prejudicii a adus ţării acest om, cel puţin să fi arătat poporului o singură treabă: că a fost destituit pentru anumite greşeli. Care greşeli? În primul rînd s-a spus că a avut merite. Care merite? Să fie arătate, să fie spuse, să recunoască comandanţii armatelor, şefii de Stat Major, comandanţii unităţilor, ce a condus acest om, în afară de dezastrul pe care l-a făcut? Al doilea. Că a avut merite, că a făcut unele greşeli. Unele. Care unele, pentru că a făcut greşeli foarte mari. Încă o dată vă spun, a destabilizat sau a urmărit, şi din păcate am impresia că a reuşit în parte, să destabilizeze Armata. Ştiţi ce înseamnă destabilizarea Armatei? Destabilizarea ţării. Ştiţi ce înseamnă destabilizarea ţării? Este de fapt un atentat la integritatea teritorială, cu consecinţele nenorocite care decurg din aceasta. Sigur că n-am fost pregătit pentru această discuţie. Încă o dată vă spun. Mi-ar trebui poate zece ani să-mi amintesc toate amănuntele, toate situaţiile şi toate nenorocirile pe care le-am trăit în aceste zile. Pentru aceşti oameni care au venit claie peste grămădă în Ministerul Apărării Naţionale? Încă o dată vă spun că nu eram în Ministerul Apărării Naţionale pînă în 22 la prînz. Am fost plecat. Am fost acuzat. O să vedem. Deci, cum au apărut aceşti oameni, o serie de oameni? De ce n-au fost avansaţi imediat comandanţii marilor unităţi, care au dus ani de zile comanda, înlocuitori la comandă, că

aşa era pe regimul lui Ceauşescu, nu te numea, dar au dus comanda ani de zile, şi au venit aceşti romboişti, cum le zic ei, cei cu rombul — insigna de absolvent al Academiei Militare în URSS —, au venit aceşti romboişti care habar n-aveau ce s-a petrecut în Armata Română ani de zile, unii din ei poate, iertaţi-mă, nici nu ştiu pe unde au mai fost sau nici nu ştiau pe unde mai sînt unităţile militare şi nici cu ce ne-am confruntat noi. Cui i-a făcut bine treaba asta? Nu erau capabili ofiţerii români, tineri fiind, la 40-45-50 de ani, să comande? Nu ei cunoşteau mai bine situaţia ţării, greutăţile cu care se confruntă Armata? Nu ei erau în măsură să fie avansaţi şi să comande în această situaţie grea pentru România? De ce-a făcut domnul Militaru treaba asta şi cu a cui aprobare? Pentru că sînt convins, iertaţi-mă, că n-a făcut-o chiar de la sine, a avut o aprobare, un consens de la cineva. Or, acest lucru se cunoaşte? Nu se cunoaşte! Astea sînt problemele care trebuie lămurite neapărat. E o părere, încă o dată vă spun, nu e personală, pentru că o împărtăşesc mulţi din ofiţerii Armatei, că s-a urmărit pas cu pas o destabilizare a Armatei, o destabilizare a ţării şi în final, v-am spus, din păcate, în final, un atentat la integritatea României apărată de mulţi, mulţi strămoşi de-ai noştri, de mulţi români. Nu eram noi în stare, românii, să ne facem singuri ordine? Trebuiau să vină alţii? Nu eram noi în stare, Armata Română, aşa cum am fost noi, cu oameni puţini, mai tineri, mai bătrîni, cu experienţa noastră, competenţi sau incompetenţi cum au zis unii, să ne punem ordine în acele momente? De fapt, domnilor, vă întreb şi asta vreau să se lămurească o dată, ce aport a avut acest general Militaru la revoluţie? În afara faptului că a apărut la Televiziune la momentul potrivit, foarte potrivit, şi a afirmat ce a afirmat, ce aport a avut? V-am spus mai înainte ce-a făcut. Să se judece! Acesta a fost aport la revoluţie sau la destabilizarea Armatei? Din păcate mai e o problemă. Sînt mulţi şi acum, pentru că el în zilele care au urmat revoluţiei şi-a adus în Armată şi numit în funcţii fel de fel de acoliţi, de prieteni, de slugi, iertaţi-mă că le spun aşa, dar nu ştiu cum să le spun altfel, şi ca urmare oamenii se tem. Deci şi acum sînt oameni care se tem. De ce se tem? Sîntem în România, sîntem ofiţeri români, ne cunoaştem, indiferent sub cine am slujit şi ce-am făcut. De ce ne mai temem? De cine ne temem? Se tem de acest om ce are influenţă asupra unora. Pînă cînd mai are influenţă? Sînt probleme care trebuie lămurite nu de persoane civile, ci de popor, de militari în primul

rînd, de cei care au trăit în ultimii ani în Armată şi care ştiu foarte bine ce s-a întîmplat. Iată doar cîteva aspecte... V-am spus că n-am fost special pregătit pentru relatările pe care le-am făcut. Dacă voi mai avea timpul necesar şi mi se va permite, o să fac şi mai multe. E vorba de amănunte care de acum încep să-mi vină în minte şi care au mare semnificaţie. Amănunte, dar care au mare semnificaţie. Ceea ce vreau să ştie toată lumea e că, brodat pe revoluţia asta, pe nemulţumirea oamenilor din România împotriva lui Ceauşescu — care a fost un dictator ce nu mai putea să rămînă, nu mai putea să rămînă în nici un caz, pentru că a nenorocit această Românie iar pe aceşti oameni i-a îndobitocit — dar din păcate brodat pe această nemulţumire şi-au băgat coada şi alţii. În ce scop? Rămîne ca istoria şi oamenii de bine să lămurească foarte clar această problemă. Am mai spus-o parcă şi în discuţia pe care am avut-o anterior. Domnule, de ce n-are nimeni curaj sau cui îi e teamă să lămurim de fapt lucrurile, pentru că sîntem militari şi ne considerăm specialişti competenţi, zic eu. De fapt, domnule, cine a creat acest plan diabolic, acest plan al unui război radio-electronic perfect realizat şi regizat, al unui război psihologic care a acţionat la toate nivelele? De ce nimeni nu-şi pune această problemă care e deosebit de importantă? Ne luăm de nişte morţi... Sigur, au fost victime, au fost..., dar de ce nu vrem să lămurim aceste probleme mai importante? Pentru că, domnilor, s-au tras sute de rachete! Vreau să vă spun că unele tipuri de rachetă nu pleacă de pe rampă pînă nu au ţintă. Şi totuşi au plecat. Şi au explodat. Cine poate crea acest război radio-electronic? Trebuie văzut. Cine l-a creat şi de unde? Din satelit, de pe teritoriul ţării? De ce? Cu ce scop? Ce se urmărea de fapt? Pentru că revin la ce v-am spus parcă rîndul trecut. Una din activităţile deosebite pe care le-am desfăşurat la Timişoara n-a fost să mă ocup de străzi, a fost să mă ocup de frontiere. Cel puţin aşa eram în perioada aceea informat. Dacă am greşit sau nu, rămîne să mă judece cei care au dreptul să judece şi nu cei care au încercat să mă judece, fără a avea nici un fel de drept.

Consider că s-a făcut o mare greşeală atunci cînd s-a decretat sau, mă rog, s-a hotărît ca Securitatea să fie înglobată în cadrul Ministerului Apărării Naţionale. Spun asta din două motive. Timp de patruzeci de ani, hai să nu luăm patruzeci, să luăm douăzeci şi cinci de ani de cînd e Ceauşescu la putere, se ştie foarte clar că organele de menţinere a lui Ceauşescu au fost Partidul şi

Securitatea. Armata a avut cu totul alte misiuni. Chiar dacă pe parcurs aceste misiuni au constat de fapt într-un rezervor de muncă al lui Ceauşescu. De ce spun că s-a făcut o mare greşeală? Cu ce putea Armata să conducă Securitatea? Nu ştiu nimic despre ea, pentru că Armata niciodată n-a ştiut nimic de Securitate. Din această cauză, de aproape două luni sau poate mai mult, în România nu se ştie cine a intrat, cu ce a intrat, cu ce scop a intrat, pentru că de fapt nu există siguranţa statului. Am înţeles că la Ministerul Apărării Naţionale s-a creat un organism. Nu-l cunosc, pentru că am fost, v-am spus, marginalizat. Ce-a făcut de două luni acest organism, că n-a arătat nimic? Cine a intrat în România, cu ce scop, cu ce-a intrat? E o problemă care trebuie neapărat lămurită, pentru că de două luni, afirm cu toată certitudinea, nu sînt cunoscător în probleme de securitate, dar e posibil ca o ţară timp de două luni să n-aibă absolut nimic din punct de vedere al siguranţei statului? Vi se pare normal acest lucru?

Interlocutor: Nu mi se pare.

General Ştefan Guşă: Nu. De ce Armata şi-a luat această misiune, să-i spun aşa? Era oare în stare să asigure această misiune? Nu era!

Interlocutor: Dar cine credeţi că ar putea să o facă în perioada imediat următoare?

General Ştefan Guşă: Va trebui, aşa cum e în toate ţările din lume, să existe un organ de securitate. Că-i va spune Siguranţa Statului, Siguranţa Naţională, oricum, dar în nici un caz nu Armata, prin momentele prin care a trecut, cu cadrele pe care le are şi pentru ce au fost pregătite, nu Armata putea să asigure siguranţa statului în această perioadă. De fapt, vă spun, la această dată cînd vă vorbesc nu există nici un fel de siguranţă a statului. Nu vă spune nimic treaba asta?

Interlocutor: Dar se poate face peste noapte o Siguranţă a Statului?

General Ştefan Guşă: Nu se poate face peste noapte.

Interlocutor: Şi atunci cum vedeţi problema?

General Ştefan Guşă: Cum văd problema? În primul rînd, vreau să vă spun o treabă: de ce şi-a asumat ministrul Apărării sau, mă rog, alţii care şi-au asumat această răspundere, ca Securitatea să fie

desfiinţată? De acord să fie desfiinţată pentru că a fost organ de represiune, creat pentru aşa ceva. Bun. Pentru că şi acum vă spun, pot să fiu condamnat de cineva, nu toţi securiştii au fost, cum să spun, aşa, nişte ticăloşi. Au fost tot dintre noi, copii de ţărani, de muncitori, nu ştiu ce, asta rămîne de văzut, dar acum nimeni nu s-a gîndit totuşi la siguranţa statului. De ce Armata să-şi ia o asemenea răspundere? Cu ce poate Armata să asigure siguranţa statului? Nu avea nici un organism, nu avea cadre pregătite şi nu are cadre pregătite, ori acest lucru trebuie făcut de cei care sînt în măsură să decidă soarta României în aceste momente grele, dar trebuie făcut foarte repede. Din păcate nu s-a făcut nimic. Armata şi-a asumat de fapt rolul că ia în subordine Securitatea. Ce-a făcut Armata pînă acum, timp de două luni şi ceva? N-a făcut nimic. Ştiţi dumneavoastră ce-i acum în România? Aveţi garanţia să-mi spuneţi mie cine-a intrat, cu ce a intrat, cu ce scopuri, cu ce aparatură, cu ce minuni, cu ce misiuni? Nu, nu puteţi să faceţi treaba asta. Şi atunci aş spune că e una din gafele pe care le-a făcut Armata. Zic Armata prin cei care şi-au asumat răspunderile pentru ţară, pentru Armată. Pentru că eu, la timpul respectiv, cînd am fost îndepărtat, în ghilimele, de acolo, am spus-o foarte clar că cei care fac acest lucru îşi asumă mari răspunderi faţă de Armată şi faţă de ţară. Va trebui să vedem dacă vor răspunde la ce am spus eu. Părerea mea este că urgent trebuie făcut un organism de siguranţă a statului, a României, a poporului, reţineţi, nu a conducătorilor.

Interlocutor: Cu ce cadre?

General Ştefan Guşă: Cadre din Armată, cadre civile, cu oricine, om de bună credinţă, român care ţine la pămîntul acesta, se înrolează, învaţă, pentru că aşa s-a făcut în orice revoluţie, dar să se acţioneze, să nu mai stăm atît. Ce facem acum? Triem securiştii, care-i bun, care nu-i bun? Poate nici unul n-a fost bun sau poate unii au fost buni. Dar de ce nu se întreprinde nimic? De ce de două luni nu există nici un organ, nici un organism care să controleze cine a intrat în România, cu ce scopuri, ce se întîmplă de fapt. Securitatea n-a fost numai organ de represiune, ci a avut şi unităţi care urmăreau siguranţa statului. Li s-a luat acest drept. Foarte bine. Dar ce s-a creat? Aici e întrebarea. Ce s-a creat, cine acţionează acum? Nimeni. Vedeţi dumneavoastră, e o problemă care interesează soarta României, pentru că peste un an sau doi vor apare multe probleme şi atunci ne vom pune întrebarea: de ce nu s-a creat un

organ care să controleze, să verifice *(lipsă de audiţie, n.n.).* Dumneavoastră credeţi că se ştie ceva, acum, ce-i în România?

Interlocutor: Din ziare.

General Ştefan Guşă: Din ziare?! Ziarele sînt independente, fiecare scrie ce vrea, aşa e momentul acum şi e foarte bine că e aşa. Orice om e liber să-şi spună părerea. Dar din punct de vedere al siguranţei statului nu s-a făcut nimic. Vă spun foarte clar.

Interlocutor: Am înţeles că aţi fost la Bucureşti sau de la Bucureşti veniţi?

General Ştefan Guşă: Da.

Interlocutor: N-aţi avut ocazia să staţi de vorbă cu oamenii din guvern sau cu colegii dumneavostră din armată? Toţi ştiu treaba asta. Chiar nu se poate face nimic?

General Ştefan Guşă: Vreau să vă spun o singură treabă. Am încercat să intru la personalităţi, dar erau foarte ocupate...

Interlocutor: Mai concret?

General Ştefan Guşă: Mai concret, la Ministerul Apărării Naţionale. Am fost primit, e adevărat. Vreau să vă spun foarte clar că toţi sînt speriaţi. Toţi sînt speriaţi şi n-am înţeles de ce. N-am înţeles de ce. Pe undeva am înţeles, că e situaţia asta destabilizată, e o situaţie neclară, confuză, există suspiciune. Dar cineva trebuie să pună o dată ordine. Cine va pune ordine? În această perioadă de provizorat, că e provizorat am înţeles, dar trebuie cineva lucid să spună: domnule, hai să punem ordine, să lămurim minerii, să lămurim muncitorii, să lămurim, dacă vreţi, toţi oamenii muncii, ţăranii, pe cine vreţi, să lămurim că totuşi România trebuie apărată, nu, nu, fără glumă, că România trebuie apărată, că România trebuie să rămînă integră, aşa cum e ea. Oamenii care sînt de bine trebuie să înţeleagă treaba asta. Urgent trebuie făcut un organ de securitate, de siguranţă. Lasă Armata! Armata, v-am spus, a fost destabilizată. Să sperăm că nu-şi vor îndeplini planul cei care l-au conceput. Pentru că în armată sînt copii de ţărani, de muncitori, eşti tu, sînt eu, e el, oricine e, sîntem români şi trebuie să ne apărăm ce ne-au lăsat strămoşii. Dar trebuie şi organe specializate care să apere ţara. Nu sînt aceste organe. Se încearcă să se facă acum nişte organe, dar cine le conduce? Sînt tot din cei aduşi, vă spun sigur asta, sînt din cei aduşi. Ce pot să facă ăştia? Ce cunoştinţe au în domeniu? N-au

nici o cunoştinţă. Se continuă de fapt cu treaba asta. Pînă cînd? Pînă cînd ajungem în pragul catastrofei? Pînă cînd ne vom da seama că în spatele nostru vor fi unii cu puştile întinse? Oare nu vă daţi seama că de două luni de zile în România pătrunde cine vrea şi cine nu vrea, ca, iertaţi-mă că vă spun expresia, „ca-n ţara lui Papură vodă"? Nu există nici un fel de ordine. Poliţiştii au început să intre din nou în rol, dar şi ei cu teamă, pentru că au fost aşa cum au fost, dar organ de siguranţă a statului nu avem. Or, pentru asta trebuie să răspundă cineva. Cineva să ia măsuri. Ştiu, mă întrebaţi acum, sînt convins, dumneata ce consideri? Poate că nu-i momentul să spun ce consider. V-am spus încă o dată că trebuia urgent gîndit ce-i de făcut. Nu să luăm Securitatea. De ce să iau Securitatea la Armată? Cum să iau Securitatea la Armată? N-am înţeles. În subordine, în colaborare? De ce s-a făcut treaba asta? Cine a gîndit treaba asta? Ce efect a avut treaba asta? Păi şi acum e neclar. De fapt unde-i Securitatea? E pe străzi, e în puşcării, e angajată, nu-i angajată? Nimeni nu ştie. E un haos. Or, în haosul acesta trebuie făcut ceva. Pînă cînd nu va fi prea tîrziu, vă spun, pînă cînd nu va fi prea tîrziu. Pentru că rămîn, poate sînt eu cu idei fixe, iertaţi-mă că vă spun, totdeauna ca militar am fost învăţat sau m-am învăţat să fac activităţi care să ducă în sprijinul apărării ţării, reţineţi, a apărării ţării, a integrităţii ţării, a teritoriului naţional, asta ştiu, am făcut toată viaţa şi o fac. Or, eu nu ştiu dacă sînt în stare acum să fac siguranţa statului. Poate nu sînt în măsură. Dar cineva trebuia să spună clar de la început cine face siguranţa statului.

Interlocutor: Cineva, cine? Preşedintele?

General Ştefan Guşă: Guvernul. De ce Armata şi-a asumat astfel de răspunderi? Prin cine şi le-a asumat? Cu ce a contribuit Armata la siguranţa statului pînă acum? Cu nimic, iertaţi-mă că vă spun, absolut cu nimic, de fapt n-a făcut nimic. Sîntem în data în care sîntem, nu mai ştiu în cîte sîntem azi, dar nu a făcut nimic. Nu condamn Securitatea, încă o dată vă spun. Or fi fost şi cinstiţi, or fi fost şi demenţi, care au fost, or fi fost credincioşi tiranului, nu asta e important. Dar pentru stabilitatea ţării ce s-a făcut? Nu s-a făcut nimic. De ce nu s-a făcut? De ce s-a afirmat că Armata poate...? Ce putea să facă Armata? Avem noi cadre care sînt în măsură să înlocuiască nişte organe specializate de siguranţă a statului, de apărare a statului? Nu avem. Şi văd că tot aşa mergem.

Interlocutor: În Cluj, am înţeles că cunoşteaţi, aţi fost trimis, noi ştiam ca reprezentant al poporului, să zicem aşa, sau ca civil mai exact, pentru că cunoşteaţi foarte bine situaţia de aici şi să ne apăraţi în cazul unei invazii din est.

General Ştefan Guşă: Din est, din vest sau de oriunde.

Interlocutor: Din est e mai aproape.

General Ştefan Guşă: Da, mă rog. La prima vedere aşa este, sau aşa pare că s-a lăsat impresia. Am fost trimis ca să fiu cît mai departe de Bucureşti, departe de presă, departe de minister, departe de ofiţerii cu care am lucrat, şi nu numai pentru asta. Deşi am lucrat în Transilvania aproape douăzeci de ani, nu pentru asta am fost trimis. Am fost îndepărtat de acolo ca să n-am acces nici la informaţii, nici la conducere, de fapt n-aveam cum să mai am. Am fost de fapt nu marginalizat, ci izolat. V-am spus şi v-am mai repetat. Am fost îndepărtat cu un scop foarte bine definit. Cît mai departe de...? Nu asta e problema. Din păcate şi în Transilvania nu ştiu cine a intervenit, dar a intervenit cineva, a început şi destabilizarea unităţilor militare, a unor ofiţeri tineri care, iertaţi-mă că o spun, sînt buni patrioţi, sînt devotaţi, dar nu ştiu dacă au experienţa să conducă mari unităţi şi unităţi operative. E vorba de marile unităţi operative create pentru apărarea ţării, nu pentru intervenţie în oraş. Părerea mea este că va trebui neapărat ca toţi ofiţerii de bună credinţă, indiferent de grad, şi subofiţerii şi maiştrii, să înţeleagă că sînt nişte momente, trăim nişte momente cînd se încearcă destabilizarea totală a Armatei şi nu degeaba, ci e un scop clar pentru asta. În momentul cînd o ţară nu mai are nici un fel de unitate, în armată mă refer, e foarte uşor de cucerit. Or, pericolul de aici vine.

Interlocutor: Am înţeles.

General Ştefan Guşă: Nu vreau să condamn nici pe vecinii din nord, nici pe ăia de la vest, vă spun ca principiu. În momentul în care o ţară nu mai are o armată stabilă, cînd nu mai există această unitate între comandanţi şi trupă, cînd nu mai e clară misiunea de bază a Armatei, că noi sîntem puşi pentru apărarea ţării şi nu pentru altceva, pericolul este foarte mare şi acest pericol real există. El există la ora actuală.

Interlocutor: Am înţeles că veţi pleca de la Cluj.

General Ştefan Guşă: Mi s-a dat de înţeles că trebuie, nu că trebuie să plec, ci că voi fi pus într-o altă funcţie. Mă duc. Mă voi duce unde cere ţara şi Armata. Dar nu asta e important. Dorinţa mea este să vorbesc deci cu domnul Iliescu, pentru a avea o explicaţie publică, referitoare la acuzaţiile care mi s-au adus în perioada revoluţiei sau după revoluţie. Am fost acuzat de incompetenţă, de... nu mai ştiu ce, v-am mai spus poate. Vreau să se aducă ţării argumente. Ţării şi Armatei, colegilor mei, oamenilor cu care am lucrat. Să mi se aducă argumentele. De ce? Cine a creat această suspiciune? Cu ce scop? Cu ce drept şi-au permis unii domni din conducere să afirme, chiar la demonstraţia cu aviatorii, pe care am văzut-o la televizor, iertaţi-mă, eram la Cluj, în care unii... — să ştiţi, încă o dată vă spun, că nu urmăresc nici o funcţie, n-am nevoie, de fapt nu pentru asta vreau să discut — deci s-a spus acolo „ce are cu generalul Guşă?“ Nu ştiu exact expresia. Şi-a permis cineva, care nu ştiu dacă e atît de competent în a aprecia un militar, să afirme că am fost ezitant, că n-am prezentat încredere. Încredere cui? Poporului, ţării? Civililor? Armatei? Cui? De ce n-am prezentat? Care sînt argumentele? Oare faptul că am sesizat la un moment dat că există un pericol real ca în această perioadă a revoluţiei cînd toate masele se mişcau, cînd, iertaţi-mă, vă spun foarte clar şi poate să mă condamne oricine, pe fondul revoluţiei s-a intervenit din multe părţi din afară. Am sesizat acest pericol şi cred că acest pericol n-a fost bine privit şi nici bine înţeles de unii domni din conducere sau *(lipsă de audiţie, n.n.).* Oare pentru asta? Oare domnii care sînt acum nu-şi dau seama că totuşi acest pericol persistă? Nu-şi dau seama că în haosul acesta nenorocit care există, şi economic, şi social, că asta e realitatea şi nu trebuie s-o ascundem, există şi acest ultim pericol, şi cel mai grav, ca Armata să fie destabilizată, ca Armata să nu mai poată interveni, să nu mai fie o unitate, un singur element de stabilitate a unei ţări?

Interlocutor: Domnule general, ceva nu înţeleg. Vi s-a refuzat întrevederea de către domnul Iliescu sau...?

General Ştefan Guşă: Am cerut ministrului Apărării Naţionale să vorbesc cu el. Mi s-a spus că e ocupat. Insist. Eu voi insista şi zilele următoare. Doresc să am această întrevedere, dar nu între patru ochi. Doresc să am această întrevedere în faţa poporului, la televizor, la un ziar, oriunde, dar nu singuri. Pentru că doresc să lămurim nişte probleme pentru România. Încă o dată reţineţi, nu în

apărarea generalului Guşă. Generalul Guşă va fi judecat de colegi, de tribunal, de popor, de... Doresc ca în spiritul dreptăţii, al omeniei şi pentru interesul ţării să avem această discuţie, să lămurim nişte treburi.

Interlocutor: Am înţeles că actualul ministru al Forţelor Armate, precum şi ministrul de Interne au fost cu dumneavoastră la Timişoara.

General Ştefan Guşă: Da.

Interlocutor: Nu înţeleg, sau îmi pun întrebarea, dacă se poate răspunde, de ce numai dumneavoastră aţi fost îndepărtat, să zicem, trimis la Cluj şi există aşa o suspiciune numai împotriva dumneavoastră, nu ştiu?!

General Ştefan Guşă: Ar însemna să fiu răutăcios. Probabil că ei s-au repezit mai devreme la Front sau în conducerea Frontului. Dar nu asta e important. Nu vreau să acuz nici un militar din Armată, reţineţi. Fiecare va răspunde pentru ce-a făcut. Va răspunde. Există suspiciuni şi asupra generalului Chiţac. Eu nu l-am condamnat. El va răspunde de ce-a făcut. Din păcate, la o emisiune la televizor, a spus la un moment dat: „Am fost pus sub comanda fostului şef al Marelui Stat Major." Ca şi cum n-aş fi fost în Timişoara de cîteva zile. Îi pregătisem nişte acţiuni şi el era pus la dispoziţia mea. Greşeala e a lui probabil sau, mă rog, nu s-a gîndit. Domnule, vreau să înţelegi o treabă. Eu vreau să spun că Armata Română dacă nu participa la revoluţie, revoluţia nu se înfăptuia, să fim foarte clari. Că la revoluţie s-a greşit, iar e foarte clar. Că a greşit soldatul, că a greşit generalul, că a greşit cineva, dar fondul problemei nu a fost acesta. Întrucît Armata nu a fost organ de represiune şi nu a fost pregătită să lupte în oraş împotriva nici a teroriştilor, nici a demonstranţilor, nici a huliganilor, nici a vandalilor, cum li se spunea la început. Vreau să scot în evidenţă că, dacă Armata n-ar fi vrut sau n-ar fi fost comandată să fie cu revoluţia, nu era cu revoluţia. V-am mai dat şi rîndul trecut un exemplu. Dacă o singură mitralieră care trage şase sute de cartuşe pe minut ar fi tras într-o mulţime, erau şase mii de morţi, poate. Că soldaţii nu ştiau, erau derutaţi. Nici nu erau instruiţi, de fapt. Noi n-am instruit Armata să lupte împotriva poporului. Noi i-am instruit să apere graniţele, domnule. Am instruit-o să apere pămîntul ţării. Asta nu se înţelege. Din păcate, acum se încearcă învinuirea Armatei; a Armatei, prin

Guşă, prin colonei, prin comandanţi de divizii, de armate. Nu asta e important. E important că Armata, care a fost oprimată de Ceauşescu, a fost alături de popor. În prima fază la Timişoara şi în a doua fază în toată ţara, şi era normal să fie aşa. Nu asta deranjează. Deranjează că, după ce s-a înfăptuit revoluţia, au început nişte probleme de denigrare, de destabilizare. Asta e dureros. Pentru că s-a înfăptuit revoluţia. Armata a fost. A fost şi se va dovedi că a fost. Ce se întîmplă? De ce s-a început o serie de acţiuni de dezorganizare a Armatei, de schimbare a unor comandanţi? Ce se urmăreşte? Oare nu cumva în prima fază nu s-au înfăptuit nişte obiective, zic eu, ale unor planuri, poate nu le ştiu acum exact, poate le vor afla alţii, şi se încearcă în continuare nişte planuri? Asta e problema. Nu credeţi că...? Să n-aveţi impresia că Armata a fost sau n-a fost. Bun, dar n-o să condamnăm soldatul. El a fost comandat. Deşi, vă spun încă o dată, că dacă armata trăgea undeva cum trage armata şi cum ar trebui să tragă armata, era un dezastru, era un măcel. Dar din păcate, altceva mă deranjează. Că după ce s-a înfăptuit revoluţia, se încerca încă o destabilizare a ţării. Ăsta e necazul, asta e problema care vreau s-o pun. Cu ce scop? Şi v-am spus cu ce scop. Urmează dezintegrarea sau nu ştiu ce, mă rog. Poate autonomii sau cine ştie ce. Probabil că şi asta se urmăreşte, autonomia lui nu ştiu care... Şi, în final, ce mai e, domnule? Din România ce-o să mai rămînă?

Interlocutor: La ora actuală am înţeles că, fără o instituţie care să asigure siguranţa statului, este destul de greu şi această destabilizare a unor comunităţi de oameni este foarte uşor de făcut, dar Armata care există cum există şi cu dotarea care o are poate să facă faţă la un atac extern?

General Ştefan Guşă: Îmi pui o întrebare foarte grea, să ştii. Un atac extern poate să fie produs de forţe mai mari sau mai mici. Dotarea militară a României o ştii foarte bine care a fost şi care va fi probabil în continuare. Un război împotriva României este un război al întregului popor şi sper să rămînă. Cu Armata pe care o avem, vom face faţă unor forţe echivalente sau eventual mai mari ca noi pentru că vom fi în apărare. Din punct de vedere al dotării, al efectivelor, al tehnicii de care dispunem, care nu-i chiar aşa de grozavă, dar intervine ce spuneam, adică dorinţa de a apăra ţara şi cred că asta e la orice român, la orice soldat, la orice subofiţer, cred că atunci se vor lăsa de-o parte orice nemulţumiri, orice idei, cînd e

vorba de apărarea ţării. Merg pe ideea că oricum Armata Română, în cazul cînd totuşi se va acţiona asupra României, îşi va face datoria. Chiar dacă nu dispunem de tehnici sofisticate, dispunem de dragoste de pămînt. Ne cunoaştem foarte bine ţara. Cred că nu există om, nu există ofiţer, nu există soldat care să nu-şi dea seama că, în cazul unui atac asupra României, nu mai există nici un fel de întrebări, nu mai există nici un fel de reţineri. Armata noastră este încă dotată bine. Ce trebuie să realizăm însă? Această unitate de la soldat pînă la general trebuie s-o realizăm neapărat. Această unitate care din păcate acum e în pericol. Nu spun pentru ce. Vă daţi seama ce se întîmplă. Această unitate trebuie realizată cît mai urgent posibil. De fapt, domnule, vreau să spun o treabă. Trebuie ca Armata să revină la misiunea ei de bază pentru care a fost creată, adică apărarea ţării. Asta vreau să vă spun. Or, urgent trebuie să facem această unitate, acest monolit între soldaţi şi general, şi părerea mea este că, indiferent ce forţe ar încerca să acţioneze asupra României, poate vor avea în prima fază un succes, poate vor avea, dar în final nu vor avea succes, vă garantez treaba asta. Trăiesc în Armată de treizeci şi ceva de ani, cunosc sufletul soldatului, al subofiţerului, al majorului, cum spunem noi, al generalului, generalul devotat, şi cred că toţi sînt devotaţi, şi chiar dacă în prima fază cineva va obţine probabil nişte succese, mă rog, nu mă leg de legile războiului modern, care sînt şi pe verticală şi pe orizontală. România nu se va lăsa cotropită pentru nimic în lume, pentru nimic în lume. Sigur că trebuie neapărat realizată nu numai unitatea de care vorbeam, ci şi dotarea, pregătirea Armatei pentru scopul pe care îl are, şi nu pentru munci agricole şi pentru alte minuni. Şi mai vreau să vă spun că neapărat România trebuie să aibă armată, o armată devotată, indiferent cine va fi la guvern, că sînt naţionali, că sînt FSN-işti, nu interesează asta, poporul român trebuie să aibă o armată care să-l apere şi lîngă care să vină şi să lupte. Că poporul va veni tot lîngă Armată să lupte. Asta este important. Şi asta trebuie să realizăm noi acum, această unitate, această idee. Că noi în Armată n-am făcut politică niciodată, să ştiţi. Chiar dacă trebuia să îndeplineşti fel de fel de funcţii, să ai fel de fel de sarcini, nu asta e important. Important este ca orice soldat, orice subofiţer şi ofiţer să înţeleagă că ei sînt în Armată pentru a apăra ţara şi nu altceva. Nici partide, nici politică, nici pe altcineva. Ţara, pămîntul, teritoriul naţional, asta e important.

Interlocutor: Spuneaţi de vecinii noştri din est. Au încercat mai concret în această perioadă...

General Ştefan Guşă: Au încercat. Au dat telefon să ne ajute. N-am înţeles. Ajutor, sigur — tehnic, medicamente, material. De la început vă spun că am respins orice fel de ajutor, din vest, din est, din orice loc. Încă o dată vă spun că eu am respins de la început orice fel de ajutor pentru că Armata Română, la data cînd a început revoluţia, era în măsură să facă revoluţia, chiar dacă bandele astea de terorişti, nu ştiu dacă au fost interne sau externe, poate că au fost şi din afară, văd că nu prea se plîng mulţi, sau au scăpat mulţi, era în măsură să-şi rezolve treburile. S-au încercat ajutoare, sub formă de muniţii, sub formă de materiale tehnice. Le-am respins cu desăvîrşire, le-am respins aşa cu vehemenţă, dacă vreţi, şi nu numai eu le-aş fi respins, orice locotenent din Armata Română le-ar fi respins, sau orice plutonier, dacă vreţi, le-ar fi respins. Era vorba şi de mîndria noastră de Armată Română. Cum adică, o bandă de derbedei sau, dacă vreţi, de terorişti, dacă vreţi, de bande, sute de bande, erau în stare să înăbuşe revoluţia şi noi, Armata, nu eram în stare s-o salvăm? De la asta trebuie să plecaţi. De asta sînt, cum să vă spun aşa, iritat, dacă vreţi, pentru faptul că s-a cerut ajutor, de-asta am fost iritat, e vorba şi de mîndria naţională. Şi dacă vreţi mai e vorba şi de altceva. Dacă totuşi, prin absurd vorbesc, s-ar fi ajuns la ajutor militar, nu credeţi că era un al doilea Liban, mult mai mare şi mult mai periculos decît e acum Libanul? Ori oamenii de bună credinţă nu gîndesc treaba asta? Ce s-ar fi întîmplat? Nu cu o armată, cu doar două brigăzi dacă veneau să ne ajute, ce s-ar fi întîmplat, vă daţi seama? Cînd trupele erau în dispozitiv, cînd nimic nu era recunoscut, credeţi că era un lucru bun? Ce s-ar fi întîmplat în România?

Interlocutor: Oare de gradul de organizare al trupelor de Securitate şi al teroriştilor a depins sau cum se explică faptul că numărul victimelor a fost relativ mic, pentru că şi ei au avut arme automate în dotare?

General Ştefan Guşă: Numărul mic, la Armată vă referiţi?

Interlocutor: Şi la Armată, şi la ei.

General Ştefan Guşă: Răspunsul comportă mai multe aspecte. În primul rînd, Armata nu era învăţată să lupte cu terorişti în oraş. Armata e învăţată să lupte de regulă în cîmp, cu tunuri, cu artilerie,

cu infanterie, cu puşti-mitralieră şi aşa mai departe. Deci asta ar fi un prim aspect. Al doilea aspect. Trebuie neapărat să ţinem seama că Armata Română — vorbim de soldaţi — de fapt n-a avut o instruire prea temeinică, soldaţii erau pur şi simplu speriaţi. Vă dau un exemplu pe care l-am văzut în momentul cînd eram la Comitetul Central şi cînd se trăgea de pe Palatul Regal către Comitetul Central. Dacă un terorist trăgea de sus, de jos se răspundea cu trei-patru sute de arme. Deci, ăsta executa un foc sau două, soldaţii executau mii de lovituri. Aşa se explică de fapt de ce multe clădiri au fost distruse practic sau afectate foarte mult. Al doilea. Reţineţi că cei care au luptat în nopţile de după 22 şi poate şi înainte, eu sînt convins că şi înainte au fost, erau oameni instruiţi, erau oameni pregătiţi numai pentru asemenea lucruri. Dispuneau de dotare, de calităţi fizice, de o instruire deosebită şi aş zice eu de... — ceea ce nu-i lipsit de importanţă — de fidelitate faţă de cineva. Ăştia au fost de fapt teroriştii. Din păcate, se pare că mulţi au scăpat, se pare că au fost şi răniţi. Eu nu pot să dau o statistică, dar ce vreau să spun şi să rămînă foarte clar pentru oricine — aţi văzut în filme că un comando poate distruge o unitate militară, sau o întreprindere, sau ce vreţi dumneavoastră. Adică erau oameni foarte bine pregătiţi fizic, psihic, dotaţi excepţional de bine, inclusiv cu aparatură de infraroşu, care noaptea permite ochirea exactă pe obiectiv, pe ţintă. Or, soldaţii, care dispuneau de TAB-uri, adică transportoare blindate, chiar de tancuri, nu făceau altceva decît să deschidă toţi focul asupra teroristului. Asta ar fi una din probleme. Deci, practic, Armata nu era pregătită să lupte împotriva teroriştilor, era pregătită să lupte în cîmp. Asta e una din cauzele care au făcut ca şi numărul de morţi să fie mai mare din partea Armatei. Este una din explicaţii, poate există şi altele, dar în principal cred că asta este. Al doilea. Ei acţionau mascaţi, ca să spun aşa, de pe ziduri, de pe acoperişuri, iar Armata era în piaţă, era în cîmp deschis, cum se spune. Este una din cauze. Cel puţin i-a protejat blindajul TAB-urilor, cît au putut să fie protejaţi, sau al tancurilor, dar cei care erau de fapt în lanţ de trăgători nu erau protejaţi. Este una din explicaţiile pentru care numărul de morţi la Armată a fost destul de mare. Revine deci treaba pe care v-am spus-o, adică instruirea slabă a Armatei noastre. Din păcate asta a fost! Militarii, deşi devotaţi trup şi suflet, asta era pregătirea lor. Ei au fost puşi într-o situaţie pentru care n-au fost pregătiţi niciodată. Noi nu ne-am

pregătit niciodată armata să luptăm împotriva teroriştilor. Luptam împotriva grupurilor de cercetaşi, de exemplu, care acţionează în cîmp, pe dealuri, pe munţi, pe văi, pe aliniamente, dar în nici un caz în oraşe, unde nu s-a făcut nici un fel de instruire, nu s-a pregătit Armata pentru aşa ceva. Deci am fost într-o situaţie inedită, zic eu, şi poate pentru prima oară. Asta e, cred eu că e răspunsul la întrebarea pe care mi-aţi pus-o.

Interlocutor: Aţi mai spus sau de fapt bănuim cu toţii că trupele de Securitate aveau o tehnică sofisticată şi legături...

General Ştefan Guşă: Nu, vreau să vă spun ceva. Vreau să vă spun că trupele de Securitate, sau Securitatea în general, n-aş putea să spun trupele, nu le cunosc foarte bine organizarea, dar trupele de Securitate să ştiţi că n-au fost ferite de fonduri financiare, pe cînd noi am fost feriţi. Niciodată nu puteam să ne dotăm cum voiam. Aveau mijloace de legătură deosebit de bune, de provenienţă străină, armament, transmisiuni sofisticate. Aveau fel de fel de armament cu care ne-am întîlnit pentru prima dată. În momentul cînd noi am intrat în oraş, mă refer şi la Timişoara şi în alte oraşe, şi chiar la Bucureşti, nu mai aveam legături, fie datorită clădirilor, ecranărilor care apăreau, fie datorită calităţii tehnice a aparaturii, asta e realitatea, în schimb ei dispuneau de nişte legături formidabile. Vreau să vă spun că, nu mai reţin exact în ce zi, a venit actualul ministru al Poştelor şi Telecomunicaţiilor, Pintilie Stelian, mă rog, îl ştiam, a fost ofiţer de transmisiuni în Armată, a făcut Academia Militară Tehnică, la electronică, şi care atunci deţinea funcţia de adjunct al ministrului Poştelor şi Telecomunicaţiilor, care mi-a propus un plan prin care să anihilăm total legăturile pe care le avea Securitatea. Am discutat acest plan într-o cameră separată, erau foarte mulţi oameni care puteau să audă, erau şi securişti pe acolo, am discutat acest plan, nişte scheme de fapt pe care el le-a întocmit, prin care se puteau anihila toate legăturile pe care Securitatea le putea avea la momentul respectiv. Despre asta a fost vorba după 23, probabil că se va afla exact cînd, adică data şi ora, în orice caz era seara cînd am făcut aceste scheme şi le-am aprobat. Deci să anihilăm legăturile Securităţii. Şi, ceea ce este interesant, toate aceste legături se puteau anihila din Ministerul Poştelor şi Telecomunicaţiilor, după o schemă făcută de el, deci după o schemă bine întocmită şi gîndită. Este interesant şi lumea trebuie să ştie că s-a făcut real acest lucru. Ministrul Pintilie Stelian cunoaşte

acest lucru. Şi nu numai el. Lîngă el, cînd am făcut acest plan, se găsea şi comandantul Comandamentului cu probleme de transmisiuni al Armatei, actualul general-maior Popescu Nicolae, cu care am discutat în amănunt problema respectivă, pe care am semnat-o, deci am semnat pe documente şi am trecut la aplicarea acestui plan. E adevărat că l-am informat şi pe generalul Militaru despre asta şi a fost de acord. Anihilarea acestor legături a presupus din păcate şi căderea legăturilor cu judeţele, pentru că intra şi sistemul acesta şi nu numai legăturile pe care le aveau ei prin radio şi fir. Dar asta a fost situaţia....

Armata nu avea nişte dotări speciale, se ştiu care sînt, se pot vedea, adică era destul de săracă în realizarea mijloacelor de legătură, de regulă staţii de radio cu bătaie mică şi cu fiabilitate destul de scăzută. De fapt problema fiabilităţii e un capitol pe care l-aş putea discuta zile întregi. Cît am fost şef al Marelui Stat Major pentru asta m-am bătut efectiv în Consiliile de înzestrare ale ministerului pentru că răspundeam de problema respectivă. Deci Armata nu dispunea de nişte mijloace, iar ei aveau mijloace din exterior. Pentru ei nu contau banii, deci au fost dotaţi formidabil. Mi-aduc aminte că în nopţile respective mi s-a adus un fel de schemă găsită la un subsol. Din păcate, n-am putut să cobor să-i văd pe „terorişti", dar mi s-a adus o schemă ca un fel de ceas, cu ore, care se putea interpreta că indică timpul cînd trebuiau să tragă. Cam asta se deducea din hîrtia respectivă.

În concluzie, după ce-am anihilat aceste legături împreună cu ministrul Pintilie (care apoi a fost avansat general şi numit în primul guvern ministru plin), acţiunile au părut a scădea în intensitate.

Interlocutor: Vorbeaţi de bani şi de dotare, mă rog, în special de fonduri valutare, că nu se puteau cumpăra cu grăunţe...

General Ştefan Guşă: Armata n-avea voie la nici un dolar, să fie foarte clar. Ei aveau. Pe urmă am aflat că au avut destui dolari.

Interlocutor: Am înţeles. Dar ştim că, în afară de exportul de alimente care ne înfometa sau exportul de orice, s-a exportat şi mult armament. Cum îl putea exporta Ceauşescu sigur?

General Ştefan Guşă: Atingeţi o problemă foarte sensibilă pentru mine. Spun sensibilă pentru că răspundeam de înzestrarea Armatei, iar ca şef al Marelui Stat Major mă interesau nu numai efective, ci şi dotare, înzestrare, rezervele de muniţie şi de tehnică

de care ar fi fost nevoie. Dar s-a făcut şi acest lucru. Ceauşescu a vîndut mult. Din păcate însă n-a vîndut numai din producţia care s-a realizat în ţară, a vîndut şi din aia, dar a vîndut chiar şi din producţia care se importa pentru Armata Română. Deci lăsa Armata Română fără dotare cu tehnica importată pentru Armata Română. Nu vă cutremuraţi, dar vă spun foarte clar şi va ieşi la iveală treaba asta. Deci aduceam tehnică din afară, dar o vindeam la alţii. De menţionat că n-am fost niciodată în măsură să înlocuim această tehnică cu ceea ce noi realizam prin dotarea deosebită a întreprinderilor şi prin ştiinţa pe care o aveam noi. E o treabă care nu se ştie, e un capitol care trebuie foarte bine analizat, pentru că, vă spun, s-a vîndut şi din ce-am produs noi, armament de infanterie şi altele, dar şi categorii principale de tehnică ce nu s-au realizat pentru Armata Română în zeci de ani, sau adusă din import. S-au cheltuit sume fabuloase pe cercetări, pe nu ştiu ce, dar nu s-a realizat nimic. Şi asta ştiţi din ce cauză? Pentru că ajungeam la un moment dat să depindem de ceva import, un lucru mărunt, o sumă foarte mică, ca să realizăm totuşi o tehnică fiabilă, fiabilă pentru noi şi pentru alţii, dar totdeauna se spunea: „Nimic din import, nici un dolar pentru asta". Dar într-adevăr aveţi dreptate, s-a vîndut tehnică şi armament în exterior, eu nu ştiu unde, nu m-am ocupat personal. Eu m-am ocupat cu înzestrarea Armatei, nu cu scoaterea din Armată a unor categorii de tehnică.

Interlocutor: Nu vă aducem acuzaţii.

General Ştefan Guşă: Nu, pentru că eram şeful Marelui Stat Major şi aveam interesul ca Armata să fie cît mai bine dotată, cît mai bine înzestrată, să poată rezista la un conflict militar cît mai mult timp.

Interlocutor: Dar armamentul în exterior care a fost importat sau în parte produs, a fost vîndut de către Armată, de către Securitate sau de către alte instituţii specializate?

General Ştefan Guşă: Vedeţi, îmi puneţi o întrebare în care..., n-aş vrea să credeţi că sînt chiar atît de..., nu vreau s-o evit, cunosc numai că existau nişte întreprinderi de comerţ exterior, cunosc de asemenea că chiar în Armată exista un compartiment care se ocupa efectiv de export de tehnică militară, pe care nu l-am dirijat şi cu care nu aveam contact. Acest compartiment lucra direct, probabil chiar cu preşedintele, cu ministrul Apărării Naţionale, în orice caz

nu cu şeful Marelui Stat Major care era, poate, ultimul întrebat despre treaba asta, pentru că eram interesat invers, să rămînă, nu să se ducă. Dar a existat şi există acest compartiment care s-a ocupat şi se ocupă cu comerţ de tehnică militară. Nu ştiu cît s-a vîndut, ştiu adică unele produse care s-au dat, unele erau vechi, dar erau şi din păcate altele noi care erau importate. Îmi puneţi o întrebare la care n-aş vrea să fiu acuzat că nu pricep chiar nimic. Dar într-adevăr nu eram chiar atît de mult în temă, sau mai bine zis eram de multe ori evitat, eram evitat în a cunoaşte aceste probleme, deşi eram interesat, eram interesat pentru că voiam o dotare corespunzătoare a Armatei, să facă faţă unor misiuni.

Interlocutor: Întîmplător am mai avut o discuţie cu dumneavoastră cînd aţi fost adus la Bucureşti. Poate că ating o problemă mai sensibilă şi nu ştiu cîţi generali sînt în Armata Română şi cîţi sînt în Bucureşti. E normal să fie, întrucît centrul ţării e acolo, la Bucureşti, dar am înţeles că n-aţi fost în prima fază prea bine primit în corpul de generali deoarece eraţi un general ridicat din provincie şi acolo poate că a deranjat sau poate că, pe fondul acestor probleme, şi plecarea sau exilarea dumneavostră înapoi la Cluj este un fel de „Du-te de unde ai venit!“.

General Ştefan Guşă: N-aş zice că n-am fost bine primit, dar oricum a fost o mică rezervă, un pic de rezervă. Veneam de la un eşalon care practic e un eşalon tactic. Or, Marele Stat Major e un eşalon strategic. S-a mai pus chiar sub semnul întrebării faptul că eu nu eram un absolvent al Academiei Militare tactice, care e de doi ani, ci al Academiei Tehnice de cinci ani şi jumătate, eram deci inginer. Nu s-a ţinut însă seama că am absolvit Şcoala Militară de ofiţeri, că am comandat subunităţi, că m-am ocupat foarte mult de pregătirea de luptă a trupei, de înzestrarea ei, nici de faptul că urmasem două cursuri post-academice, numai pe domeniul operativ, strategic şi tactic, dar n-aş spune că am fost privit decît cu oarecare reţinere. Însă oamenii cu care am lucrat şi-au dat seama după cîteva luni că m-am integrat în colectivul lor, că am reuşit prin metodele pe care le-am folosit de a lucra cu ei, de a mă angaja direct în unele probleme, de a le rezolva, de a mă consulta permanent în rezolvarea unor probleme pe care nu le cunoşteam şi cred că am reuşit să capăt încredere. Nu e exclus însă ca unii din oamenii care au fost acolo, şi care probabil aveau nişte interese personale, să fi avut mai multă reţinere şi cred că au avut reţinere faţă de mine.

Însă vă spun o treabă foarte clară: majoritatea ofiţerilor tineri, cînd spun tineri mă refer la maiori, locotenent-colonei, chiar colonei, adică cei care erau mai tineri, aveau, sau sper cel puţin că aveau, o mai mare încredere în mine. Au avut o mai mare încredere şi cred că acum au o mare încredere în mine, pentru că discutam problemele foarte deschis. De multe ori îi chemam şi le arătam unde au greşit sau dacă cumva consideră că eu greşesc să-mi spună, că nu mă supăr, adică a fost un dialog foarte deschis, foarte principial, fără a ceda din exigenţe. A fost, dacă vreţi, o convorbire amicală, omenească. Voiam să scoatem adevărul. Care e soluţia cea mai bună? Or, soluţia n-am dat-o niciodată singur, n-am dictat, i-am consultat şi pe ei şi pe alţii. Îi întrebam din nou dacă sînt de acord. Toţi ştiu treaba asta. Aşa a fost stilul meu de lucru de cînd eram locotenent, iertaţi-mă că vă spun, dar niciodată nu m-am erijat într-un atoatecunoscător, că ştiu mai bine decît ei. Sigur că îmi puneam problemele pe care voiam să le rezolv în faţa lor, le aduceam argumente, îi puneam pe ei să aducă contraargumente şi totdeauna aşa am procedat în luarea hotărîrilor. De aceea vreau să vă spun că poate unii au avut reţineri, şi au avut probabil, dar marea majoritate, şi mai ales ofiţerii tineri, n-au avut reţineri.

Interlocutor: Cîţi ani aveţi, domnule general?

General Ştefan Guşă: Aproape 50 de ani.

Interlocutor: Mulţi înainte!

General Ştefan Guşă: Mulţumesc.

Interlocutor: După figură... 49.

General Ştefan Guşă: Anul acesta împlinesc 50. După figură, probabil 70. Şi vă spun asta pentru că peste mine au trecut în aceste zile, în aceste luni, evenimente care pot totuşi îmbătrîni un om cu zece şi chiar cu douăzeci de ani. Şi fizic şi psihic şi moral şi cum vreţi dumneavoastră. Nu vă miraţi, atîta am. Probabil că par de 60, de 70. În orice caz, e bine că nu m-a întrebat o femeie...

Interlocutor: În unele secvenţe la televiziune, date în primele momente ale revoluţiei, şi ulterior în transmisia duminicală a lui Băcanu aţi fost văzut cu generalul Vlad, în preajma dumneavostră sau împreună. (...)

General Ştefan Guşă: Da. Trebuie să lămurim foarte clar această problemă. I-am întîlnit într-adevăr pe generalul Vlad, pe Popovi-

ci, fostul procuror general, pe Ilie Verdeţ şi pe mai mulţi care erau acolo. Doresc să vă spun că l-am întrebat pe generalul Vlad care era lîngă mine şi, probabil, sînt martori care pot să spună foarte clar: „Domnule general, ce se întîmplă?“ De fapt după ce-au început să tragă de pe Palatul Republicii, de sus, se întîmpla o mare nenorocie, un măcel. „Aveţi cumva posibilitatea să opriţi acest măcel?“, iar răspunsul generalului Vlad a fost că „Împreună trebuie să facem acest lucru.“

Generalul Vlad de fapt n-a lucrat numai în Comitetul Central, a lucrat şi la Ministerul Apărării Naţionale pînă în 27 sau 28 decembrie, cred. A participat la multe secvenţe, pe care vi le voi spune ulterior. Mi-a declarat textual şi vă rog să reţineţi. Nu ştiu cît de vinovat e şi cît nu. A avut funcţia lui şi va răspunde pentru ea, dar mi-a declarat textual: „Domnule, — zice — eu m-am dezis de Ceauşescu, dar n-am trădat şi nu voi trăda niciodată poporul român. Haideţi să facem tot ce putem, să oprim acest măcel, această nenorocire care se întîmplă acum“, a zis el. Pentru că începuse să se tragă şi primeam informaţii că se trage la minister, că se trage la Armata din Bucureşti, că se trage de la nu ştiu care hotel. El mi-a spus foarte clar că „voi face orice să oprim acest măcel“. Sigur că în nopţile care au urmat a stat lîngă mine. Au fost şi alţii. Cît de cinstit a fost, rămîne s-o lămurească cei care în prezent îl anchetează şi cei care, ca şi în cazul meu, vor stabili adevărul-adevărat, adică istoria. Ştiam cine e. N-am lucrat cu el, vă spun încă o dată, şi nu aveam tangenţă de serviciu. L-am găsit în Comitetul Central şi a afirmat foarte clar că doreşte să anihileze nenorocirea ce începuse să se producă.

Interlocutor: Iertaţi-mă că vă întrerup: l-aţi găsit în sediu, dar probabil că a fost chemat de cineva...

General Ştefan Guşă: Nu, în prima fază cînd l-am întîlnit nu era singur, era de faţă şi Iliescu, şi Militaru, erau mai mulţi, şi Roman mi se pare că a fost. Toţi erau acolo cînd l-am văzut. Domnule, e şi Vlad, e şi Popovici, e şi ăla, e şi Verdeţ, e şi nu mai ştiu care. Toţi voiam să se rezolve treaba, adică să nu fie măcel, pentru că pe 22, la prînz, a plecat Ceauşescu şi în toată Armata nu se trăgea, nu se trăgea. De ce seara a început această nenorocire care a durat după aceea în zilele de 23, 24, pînă prin 25-26, de fapt pînă pe 27 cred? Deci, cu generalul Vlad asta este. Era în Comitetul Central, am avut discuţia arătată, am avut-o şi ulterior cu el în Ministerul

Apărării Naţionale şi a avut-o şi Brucan, care la un moment dat i-a spus: „Domnule, dumneata trădezi.“ Peste cîteva zile, într-o noapte, Brucan i-a spus la Ministerul Apărării Naţionale: „Dumneata trădezi şi Securitatea este cea care trage.“ Atunci generalul Vlad, foarte revoltat, i-a replicat deosebit de dur. Care e adevărul? Îl va lămuri istoria şi îl vor lămuri şi oamenii. Deci asta este în legătură cu prezenţa şi activitatea generalului Vlad.

În ce mă priveşte, eu eram interesat să ştiu ce se întîmplă în Armată, să dau nişte comenzi, pentru că eram lipsit de nişte legături, de fapt o să aflaţi mai tîrziu, că am cerut să-mi vină o grupă operativă care n-a mai venit, şi să-mi aducă legături de transmisiuni ale Armatei, şi a venit un maistru, care pînă la urmă mi se pare că a fost rănit, el ştie mai bine. Deci împreună cu generalul Vlad nu am avut altă intenţie decît ca împreună să facem să înceteze orice acţiune care ar fi dus la victime. Sigur că da, asta a fost. Se va lămuri treaba asta. El a căutat tot timpul să vorbească cu oamenii lui, să-i cheme, să le dea ordine, să verifice. Nu asta m-a interesat. Pe mine mă interesau unităţile militare, mă interesa situaţia care se crease, care de fapt nu trebuia să se creeze. După ce fugise Ceauşescu, după ce lumea s-a liniştit, a început această canonadă de tragere de pe clădiri, de pe aia, de pe cealaltă, se ştie cum a fost.

Vreau să vă spun că generalul Vlad a lucrat şi la Ministerul Apărării Naţionale. A lucrat la Comitetul Central şi a venit după aceea în Ministerul Apărării Naţionale, a participat la unele şedinţe cu Militaru, chiar cu domnul Iliescu, cu Brucan, cu Petre Roman şi cu cei care au mai fost, cu Voican-Voiculescu şi cu cine mai era acolo, nu mai ştiu. Deci nu e vorba că eu l-aş fi adus pe generalul Vlad, cum încearcă să mă învinuiască unii. El era deja acolo, iar eu l-am întrebat: „Ce se întîmplă? E o canonadă. Ăsta s-a dus, nu mai e. Puteţi să opriţi forţele astea, nenorocite, oculte, care încearcă acuma să...?“ „Trebuie să facem tot ce este necesar“, a răspuns el. Deci, asta e situaţia cu generalul Vlad. Nu eu îl judec, nici dumneata, o să-l judece cei care vor să-l judece. Cît am lucrat împreună, în acele împrejurări dramatice, dumneavoastră aţi văzut în secvenţe, am conlucrat exemplar în interesul ţării şi al poporului român. În acelaşi timp, eu eram preocupat, venisem după cinci zile de la Timişoara şi eram obosit ...

Interlocutor: Epuizat.

General Ştefan Guşă: Poate şi nervos. Dar care militar din România n-ar fi fost epuizat în situaţiile acelea? Reţineţi o treabă: eu în Ministerul Apărării Naţionale aveam alte legături. Din păcate am făcut greşeala că m-am deplasat cu Iliescu la Comitetul Central. A zis: „Hai să vorbim puţin“, şi am rămas în Comitetul Central pînă a doua zi. Asta e realitatea, am rămas acolo. Am făcut şi de acolo ce-am putut să fac. Să vorbesc cu unităţile, cu Marele Stat Major. Eu cred că am făcut bine. Mă vor judeca cei care cunosc într-adevăr cum se comandă Armata, cum se dirijează unităţile. O mare greşeală, încă o dată repet pentru că ştiu că am mai spus-o, o mare greşeală, o greşeală nemaipomenită s-a făcut cu cei care au apărut la televiziune, o serie de ofiţeri de marină, de infanterie etc., pe unii nu i-am cunoscut în viaţa mea, care pur şi simplu în numele meu au început să comande. Nişte isterici, isterici pur şi simplu. Ţipau: „Să vină unităţi din...“ De ce trebuiau să vină unităţi acolo? De ce? Împotriva cui? Vă spun că acest episod e un episod nenorocit în viaţa Televiziunii şi trebuie lămurit cu timpul. De ce s-au cerut atîtea unităţi acolo? Cine-i ataca? Pentru că toate clădirile din jur sînt dărîmate de cei care trăgeau dinspre Televiziune, nu spre Televiziune. De ce au început să ţipe la un moment dat „că nu mai putem emite, că sîntem ameninţaţi“? Cine-i ameninţa? E o treabă foarte neclară. Cum şi-au permis acei ofiţeri, eu nu i-aş mai numi ofiţeri, să comande să vină unităţi, pentru că în Armată sînt nişte reguli foarte clare, sînt nişte poduri, sînt nişte legături de transmisiuni, sînt nişte planuri. „Să vină acolo sau acolo să apere.“ Cu ce drept au comandat? Pînă la urmă am reuşit să pun mîna pe un telefon şi să spun: „Domnule, să înceteze marinarul care vorbeşte acolo să mai cheme unităţi. În numele cui o face? Cunoaşte el planurile Armatei? Ştie el cum se duce o luptă noaptea?“ Vă daţi seama că aici s-au făcut mari greşeli şi, dacă sînt unele victime din rîndurile armatei, sînt pentru că acolo s-au băgat nişte oameni incompetenţi, neavizaţi, care n-aveau ce căuta în primele momente acolo. Ce-au căutat la Televiziune să comande? Armata nu se comandă prin televizor. Armata se comandă prin telefon, prin radio, prin coduri, prin telegrame, prin note telefonice şi nu aşa cum s-a făcut acolo. De ce lumea nu şi-a pus această problemă?

Să vă răspund încă o dată despre generalul Vlad. Era acolo, la Comitetul Central, într-adevăr. Şi nu numai că a fost acolo, ci a rămas multe zile, inclusiv la Ministerul Apărării Naţionale pînă cînd,

nu ştiu, dar cred că pînă în 28 a rămas la minister. Păi, nu uitaţi că s-a făcut o adunare la Marele Stat Major, la care au fost chemaţi toţi din Armată, din Securitate şi Miliţie şi alte arme din Ministerul de Interne, la care adunare în prezidiu a fost generalul Militaru, în dreapta lui a stat generalul Guşă, care era încă şeful Marelui Stat Major, iar în stînga generalul Vlad. El a adunat cadrele de conducere din Securitate, Miliţie şi alte arme, pe toţi, şi s-a făcut acea şedinţă în care a spus: „Să lichidăm această nenorocire." Sau poate nu se ştiu treburile astea?

Interlocutor: Nu se ştie. Nu se ştiu.

General Ştefan Guşă: Vă spun, a fost o adunare cînd s-au chemat toţi şefii din Miliţie, din Securitate, din Armată, am fost toţi ca să facem să înceteze această tragedie. La şedinţă, cum am spus, era în stînga lui Militaru generalul Vlad, iar în dreapta eram eu.

Interlocutor: Mi se pare că destabilizarea, mă iertaţi, a Armatei continuă, pentru că în unele secvenţe, chiar şi duminică la televizor, erau nişte treburi neclare şi legat de funcţia pe care aţi avut-o mi s-a părut că sînt nişte speculaţii...

General Ştefan Guşă: Sînt, sînt *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Ca să-l acuze pe generalul Vlad, pentru că lumea este pornită împotriva Securităţii, iar el a fost şeful ei. Sînt speculaţii, am înţeles. Pe mine nu mă deranjează. Sînt convins că s-au făcut şi astea cu un scop. Dar, să vă spun un lucru: aş vrea ca cei care sînt specialişti de elită să reţină foarte bine ce-am vorbit eu, ce-a vorbit generalul Vlad, ce-am vrut noi de fapt să facem şi ce am rezolvat în bună măsură. E o treabă foarte importantă. Încă o dată vă repet ce am spus de mai multe ori: generalul Vlad n-a lucrat numai la Comitetul Central, ci a venit şi în Marele Stat Major, unde am lucrat împreună. L-am primit, am discutat, pentru că şi el nu numai că s-a declarat total de acord, dar şi-a arătat toată disponibilitatea. Vreau să vă mai spun că s-a încercat ca la adunarea respectivă, la care au venit ei, adică generalul Vlad, adjuncţii lui şi mulţi alţii de la Securitate, de la Miliţie, de la trupele de Securitate, împreună cu noi cei de la Armată, cu Hortopan şi alţii din Marele Stat Major, să facem un plan şi să lichidăm teroriştii. S-a lucrat la plan, inclusiv cu cei de la USLA. Toţi de la USLA spuneau că „Nu noi sîntem cei care au acţionat", şi atunci împreună am hotărît să încercăm să-i anihilăm pe cei care acţionează. Deci a fost această adunare ce s-a ţinut

noaptea la Marele Stat Major şi la care au participat cei menţionaţi. În şedinţă s-au stabilit şi unele detalii în sensul întîlnirilor, să-şi dea semnale, să se facă legitimaţii, să nu se întîmple nenorociri. Pentru că o acţiune militară împotriva teroriştilor nu se putea face oricum, cu tancul şi cu tunul. Ea se face cu oameni foarte bine pregătiţi, cu semnale, cu coduri, cu comandanţi buni, foarte clar delimitate sectoarele, adică sînt nişte treburi pe care nu pot să le expun acum. Au fost spuse toate astea şi erau de faţă atît generalul Vlad, cît şi alţii din Ministerul de Interne, din Marele Stat Major şi din Armată. Adică să nu înţelegeţi că generalul Vlad a apărut întîmplător sau că l-aş fi adus eu. L-am găsit în Comitetul Central şi a continuat să lucreze şi la Ministerul Apărării Naţionale.

PARTEA A III-A

DIN DATA DE 27 FEBRUARIE 1990

(Transcriere după bandă magnetică)

General Ştefan Guşă: Să începem cu 21 decembrie 1989. E destul de greu acum, după atîtea luni, să fac un jurnal… Pe data de 21 decembrie 1989 eram la Timişoara, după cum — probabil — ştiţi, la Comandamentul marii unităţi mecanizate. Dincolo, la Judeţ, era fostul secretar de partid, Ion Coman. Practic, pe 21 decembrie 1989 nu s-a întîmplat nimic grav la Timişoara. De ce? Pentru că, încă din ziua precedentă, respectiv 20 decembrie 1989, acolo s-a demonstrat paşnic. Armata a fraternizat cu demonstranţii, aşa cum era normal. În cursul nopţii de 19 decembrie 1989 şi în dimineaţa zilei de 20 decembrie 1989 am acţionat pentru a introduce toţi militarii şi tehnica militară dislocată în cazărmi, în ideea de a nu se întîmpla ceva grav, greu de prevăzut, întrucît, în oraş, era agitaţie foarte mare. Exista pericolul ca noi, militarii, să fim dezarmaţi şi să se întîmple nenorociri. Oamenii au simţit victoria în mîinile lor şi, cum spuneam, demonstrau paşnic, dar incidente puteau să se producă. Erau scene impresionante între demonstranţi şi Armată. În această stare de euforie generală am dispus ca toată tehnica şi toate trupele să fie introduse în cazarmă. Şi am reuşit aproape în totalitate.

Interlocutor: De ce spuneţi aproape în totalitate?

General Ştefan Guşă: Nicidecum din motive militare, ci din cauza mulţimii, care, pur şi simplu, a umplut străzile. Pot spune că pe străzi au mai rămas cîteva transportoare, dispuse în faţa

Comitetului Județean. Eu am insistat pe lîngă ofițeri să se ducă să-i roage pe demonstranți să le permită să retragă tehnica, pe care o aveau în primire, cu muniție cu tot. M-au înțeles. Deci, practic, în zilele de 20 și 21 decembrie, se demonstra pașnic în Piața Catedralei, în centru, în Piața Operei. Oamenii care au luat cuvîntul exprimau diverse păreri. Noi ne pregăteam, însă, de asigurarea capacității de luptă a unităților, astfel încît, dacă era nevoie să se acționeze, să putem ieși din cazărmi, în mod organizat. Vă spun sincer, eu mă gîndeam nu numai la oamenii Timișoarei, dar și la frontiera de stat. Acest lucru l-am transmis, limpede și nemijlocit, subordonaților.

Interlocutor: Ce v-a determinat să recurgeți la această măsură?

General Ştefan Guşă: Chiar și acolo, în Timișoara, eram șeful Marelui Stat Major al Armatei Române și răspundeam de problema apărării granițelor. Deci eram preocupați de a menține trupele în cazărmi, cu capacitatea lor completă, pentru a acționa prompt, dacă ar fi fost nevoie. Așadar, pe 20 și pe 21 decembrie, în cazărmi se trecuse la paza depozitelor de muniții, de armament, a altor obiective, se făcea completarea cu carburanți, instruirea oamenilor, hrănirea. S-a stabilit programul de odihnă, pentru că erau aduse unități și din alte garnizoane. Oamenii erau obosiți.

Interlocutor: Care a fost obiectivul central al Armatei în zilele de 20 și 21 decembrie 1989? Să urmeze ordinele de apărare internă sau să se pregătească pentru securitatea și protecția frontierei?

General Ştefan Guşă: În acele zile, în primul rînd, trebuia să se evite producerea de incidente în interiorul granițelor. Pentru că nu era vorba doar de Timișoara. În toate orașele am dispus să se păzească obiectivele militare de maximă importanță. Pe lîngă armament, muniții, am dispus și protejarea unor obiective economice de mare importanță, ca — spre exemplu — „Solventul“, Uzina Electrică etc. În același timp, eram preocupați să fim apți de ripostă, în cazul unei intervenții din afară.

Interlocutor: Existau semnale în sensul acesta?

General Ştefan Guşă: Noi aveam niște informații. Din păcate, nu dispuneam de un volum prea mare de informații, dar aveam unele în legătură cu anumite mișcări de trupe în țări vecine sau „prietene“.

Interlocutor: Mișcări de trupe sau de tatonare?

General Ştefan Guşă: Mişcări de trupe, activităţi de mobilizare, supraveghere aeriană. Informaţiile acestea le-am primit înainte, chiar pe 17 şi 18 decembrie. Sigur că eram preocupaţi de asemenea semnale. Ne făceam şi nişte planuri ca să acţionăm hotărît cu ce aveam atunci, în zona respectivă şi, mai ales, în garnizoana Timişoara. Vă precizez că, în modul meu de a vedea lucrurile, în calitate de şef al Marelui Stat Major, armata nu avea ce să caute pe străzile oraşului, în dezordine, ci trebuia să fie pregătită pentru eventualitatea unui atac din afara ţării. Pentru aceasta nu-mi trebuiau ordine speciale, era datoria mea să fac acest lucru.

Interlocutor: Aţi primit indicaţii precise, din zona contrainformaţiilor, cu privire la faptul că, la Timişoara, ar exista forţe din afară, persoane particulare, nu neapărat organizate?

General Ştefan Guşă: Am avut aceste informaţii abia atunci cînd am ajuns acolo. La început, cînd am plecat din Bucureşti, nu ştiam mare lucru. Ştiam că s-a început o acţiune, din cauza evacuării pastorului Tökes, dar nu ştiam exact ce s-a întîmplat de fapt. Vreau să vă spun că, atunci cînd am ajuns la Timişoara, evenimentele tocmai se consumau, erau în derulare.

Interlocutor: Cînd aţi ajuns la Timişoara?

General Ştefan Guşă: Pe 17 decembrie 1989, seara, pe la orele 17,20. Am plecat din Bucureşti cu Ion Coman, în acelaşi avion în care au mai mers generalii Stănculescu, Nuţă, Chiţac, cîţiva ofiţeri de la Marele Stat Major şi de la transmisiuni, cu care trebuia să conlucrez.

Interlocutor: Practic, de ce aţi plecat la Timişoara mai mulţi generali? Cu obiectivul de a apăra oraşul, de a asigura ordinea publică sau de a pregăti Armata în eventualitatea unui atac din afară? Ce aţi făcut imediat după ce aţi ajuns la Timişoara?

General Ştefan Guşă: Înainte de toate, să arătăm concret ce s-a întîmplat. Imediat după ce am ajuns la Timişoara, la propunerea lui Ion Coman, am trecut pe la Inspectoratul Ministerului de Interne, ca să ne informăm asupra situaţiei de acolo. Am aflat, astfel, că e mare dezordine în întreg oraşul, că au fost incendiate magazine, că multă lume se află pe străzi şi că nu se poate pătrunde în sediul marii unităţi, unde trebuia să ajung. Nu am stat decît preţ de cîteva minute la Inspectorat.

Interlocutor: Cu cine aţi discutat?

General Ştefan Guşă: Erau acolo generalul Macri şi cred că era şi inspectorul-şef al Inspectoratului Ministerului de Interne. Nu m-am mulţumit cu informaţiile primite şi am spus: „Sînt tanchist şi eu am venit aici nu ca să stau la marginea oraşului, ci ca să văd ce se întîmplă.“ Probabil că, în acest context, în timpul procesului de la Timişoara, unii au interpretat cuvintele mele ca o dovadă de „duritate“, impulsul unui om care vrea să folosească forţa. Dar, mă rog, asta a fost părerea celor care au fost audiaţi în proces. Eu trebuia să ajung în mijlocul armatei, la comandamentul marii unităţi. Am intrat, întîi, la o cazarmă apropiată acestui comandament. În faţa comandamentului marii unităţi se dăduse foc la o maşină a unui ofiţer din comandament, se aruncase cu pietre, geamurile erau sparte, erau tulburări… Deci, în seara acelei zile, am ajuns la comandament. Se eliberase partea din faţa unităţii. Acolo, am vrut să mă informez asupra situaţiei de fapt. Sigur că deruta era foarte mare, inclusiv în rîndul ofiţerilor, care fuseseră trimişi de la Bucureşti, încă de dimineaţă. Nici ei nu ştiau ce se întîmplă, de ce s-au spart şi incendiat magazinele. De ce au ieşit oamenii în stradă? Cine a tras? Şi eu am fost şocat: de ce această adversitate, inclusiv împotriva Armatei? I-am întrebat: „Cum aţi acţionat? I-aţi provocat? Ce ordine s-au dat? De ce au dat foc aici, de ce au spart geamurile?“ Deruta era totală. Nu prea îşi dădea nimeni seama ce s-a întîmplat. Evident, nici eu nu prea înţelegeam mare lucru. Dacă s-ar fi demonstrat paşnic, nu s-ar fi ajuns la nici un fel de incidente. Pentru că, orice s-ar spune, incidente au fost şi, din păcate, unele au fost grave. Din păcate şi din nefericire…

Interlocutor: E vorba de oamenii ucişi şi răniţi…

General Ştefan Guşă: Absolut! Vă asigur, însă, că la Timişoara nu s-a tras din ordin şi istoria va demonstra acest lucru. O parte din victime au fost fie rezultatul unor încăierări, prin care se încerca dezarmarea soldaţilor, fie efectul unei disperări din partea unor militari. Militarii, inclusiv comandanţii lor, nu au avut o pregătire specială. Îmi dau seama acum şi ar trebui să-şi dea mulţi seama de acest lucru. Una e să priveşti din birou sau de la televizor evenimentele fierbinţi şi alta e pentru cel care este în stradă. Iar trăirile sufleteşti sînt nemaipomenite. Mai ales că noi aveam încorporaţi şi înarmaţi nişte tineri, cu vîrste de 19-20 de ani, care erau tot copiii

noştri, erau oameni din fabrici, de la ţară. E greu să vă explic în cîteva cuvinte...

Interlocutor: Ei nu aveau nici un pic de experienţă?

General Ştefan Guşă: Militarii au apărut în stradă fără să ştie ce s-a întîmplat şi ce au de făcut în asemenea situaţii. Dacă nici eu nu m-am putut informa exact la început… Dar, orice s-ar spune, e cert că în prima fază au fost nişte acţiuni deosebit de violente, devastatoare. Eu am curajul să vreau să spun că au fost şi acţiuni provocate şi bine coordonate. Îmi puneam întrebarea de ce să se spargă magazinele. De ce să se fure? De ce să se incendieze? Ce are populaţia paşnică cu Armata? Ce are Armata cu populaţia? Au fost momente care m-au derutat şi pe mine, dar mai ales pe cei din stradă. Pe urmă am început să mă lămuresc.

Interlocutor: Provocarea putea să vină din partea unor forţe interne?

General Ştefan Guşă: Era posibil. E greu de spus, la ora actuală ar fi o răspundere prea mare să fac asemenea afirmaţii… Nu deţin informaţii certe şi nu deţineam nici la data aceea… Doriţi certitudini?

Interlocutor: Din păcate, aceste informaţii nu le deţine nimeni, nici chiar acum…

General Ştefan Guşă: Da, din păcate… Dar cred că, pînă la urmă, adevărul va ieşi la lumină. S-ar putea ca numai istoria să scoată la iveală aceste informaţii. Cu toate greutăţile actuale. Vor trece poate ani… Oricum, martirii Timişoarei au trecut, nevinovaţi, în eternitate, indiferent de cauza morţii. Ce păcat că nu ştim, încă, ce s-a întîmplat, de fapt, cu fiecare dintre ei, înainte de 22 decembrie, sau după aceea. Vom afla, totuşi!

Interlocutor: Totuşi există cadavre la Timişoara, care n-au fost identificate, n-au fost, ca să zic aşa, revendicate de nimeni…

General Ştefan Guşă: Aşa este. Şi dacă-i aşa, semnul de întrebare e şi mai mare. Ca să pot da o informaţie certă, mi-e foarte greu. Oricum, au fost aceste acţiuni suspecte, despre care am amintit şi care, de fapt, ne-au derutat inclusiv pe noi. Cred că ele au fost abil dirijate, după planuri „ideal“ concepute. Sînt sigur, însă, că le vom dezvălui „cîndva“!

Interlocutor: Cine a dat ordinul ca, la Timişoara, armata să iasă din cazărmi?

General Ştefan Guşă: Marile unităţi mecanizate şi o mare unitate de apărare se aflau, mai de mult, în dispozitiv, unele subunităţi chiar din data de 16 decembrie 1989. Se dăduse această dispoziţie la ordinul ministrului, prin înlocuitorul comandantului de divizie. Am înţeles că, în plus, el a discutat, în dimineaţa respectivă, cu primul secretar, cu secretarii de la Judeţ. Aceasta a făcut-o, evident, la ordin.

Interlocutor: Deci au fost şi ordine primite pe plan local de către Armată?

General Ştefan Guşă: Da. Dar mi s-a raportat că s-a luat legătura cu ministrul Apărării. Am văzut şi schema unde erau dispuse subunităţile militare: erau, în principal, în jurul sediului Comitetului Judeţean. Erau dispozitive de pază, de apărare, de interzicere a unor direcţii.

Interlocutor: Obiectivul Armatei a fost să păzească…

General Ştefan Guşă: În general partea centrală, cu sediile — municipiu, judeţ etc. Dar au mai fost scoase trupe şi la unele obiective economice foarte importante. Am enumerat o parte din ele. De fapt, există un document în care sînt precizate aceste scheme de dispunere a subunităţilor militare. Nu mai intru în toate detaliile…

Interlocutor: Practic, de la ofiţerii de la cazarmă spuneaţi că nu aţi aflat prea mult?

General Ştefan Guşă: Şi ei erau dezinformaţi. Circulau foarte multe zvonuri. Că s-au atacat familiile cadrelor militare de acasă, că se caută uciderea unor comandanţi etc. Multe nu s-au confirmat.

Interlocutor: Cadre militare?

General Ştefan Guşă: Da. Cadre militare şi familiile acestora. Alte zvonuri indicau intenţia spargerii depozitelor de armament şi muniţie. Foarte greu de verificat. Ştiţi în ce condiţii le primeam? Şi cîte erau? Prin intermediul telefoanelor, mai ales. Au fost unele încercări la o unitate mecanizată, la depozite, pe timpul nopţii, dar erau luate măsuri de siguranţă. Se urmărea crearea stării de derută, de panică agravantă. Erau zvonuri că vor sosi trenuri, care vor opri în apropierea unităţilor militare şi le vor ataca. Circulau multe informaţii care, acum îmi dau seama, erau foarte bine dirijate de undeva. Din păcate, e foarte greu acum, dar va trebui să aflăm, cu

timpul, cine le-a furnizat, cine le-a formulat, cine le-a difuzat, pentru că, este cert, au fost bine dirijate.

Interlocutor: Credeţi că a existat o regie diabolică?

General Ştefan Guşă: Diabolică! Absolut! Aşa este! A fost un plan extraordinar de bine pus la punct. Ni s-au dat şi ţinte false, venind dinspre vecini. Asta era, parcă, în 18 sau 19 decembrie. Am dat dispoziţie să se ridice aviaţia de la Timişoara. Ordinul s-a executat şi s-a constatat că, în fapt, nu era nimic. Alarmă falsă!

Interlocutor: Dar ţintele cum au apărut? Au apărut pe ecran?

General Ştefan Guşă: Da, au apărut pe ecran. Era vorba de simulatoare perfecte. Asta se poate face fie din unitate, fie de lîngă dispozitiv sau prin alte mijloace pe care noi, românii, nu le avem… Sigur, era foarte greu să simulezi, atît de perfect, un atac aerian. Pentru asta îţi trebuie tehnică sofisticată. Dar noi nu aveam aşa ceva. Cred că alte ţări pot avea. Deruta a fost mare, chiar şi pentru specialiştii din apărarea antiaeriană. Nu ştiu cum s-a făcut, dar, din păcate, mai ales pe 22 decembrie, s-a tras în asemenea ţinte simulate. Acest război radio-electronic a fost, într-adevăr, intensificat la maximum după 22 decembrie 1989.

Interlocutor: Cînd au apărut aceste ţinte, în ziua de 18 decembrie, în cursul dimineţii?

General Ştefan Guşă: În jurul orei 10,00-11,00, dimineaţa, au fost primele semnalări.

Interlocutor: Au apărut ţinte false pe ecranul radar?

General Ştefan Guşă: Vă povestesc doar unul dintre episoade: mi se raportează că două ţinte se îndreaptă, din direcţia est, către noi. Erau pe două direcţii. Nu mi-a venit să cred. Nu se poate. Am ordonat să se verifice acest lucru, cu toată atenţia, de către unitatea de apărare antiaeriană. Mi s-a raportat că s-a verificat. Am ordonat ca două avioane să se ridice şi să intercepteze aceste ţinte, urgent. S-au ridicat şi, după aceea, am aflat că — într-adevăr — au fost avioane, dar mergeau paralel cu frontiera. Prea multe necunoscute! A fost o oarecare stare de confuzie şi derută. Ne aflam, practic, în stare de război. Eu i-am zis război radio-electronic, psihologic, şi cred că nu greşesc. Cine nu vrea să creadă nu ştie ce înseamnă, ce este o stare de încleştare. Vă spun că, pentru mine, în acele zile, nu exista un caz Timişoara, ci „apărarea României“. Acţiunea străzii a

existat. Din păcate, ne-am dat seama mai tîrziu că multe acţiuni de altă natură erau conjugate… Oamenii nu aveau de unde să cunoască acest lucru. Ei începuseră să iasă pe străzi. Erau mulţi copii şi tineri. Muncitorii, în marea lor majoritate, au venit cam din 19 decembrie. Şi au început să iasă, în mod ordonat, cu tricolorul, cu steaguri albe şi în deplină ordine. Îmi aduc aminte că mi s-a raportat că toţi cei care sînt beţi sînt scoşi afară din coloane. La fel şi cei care au obiecte contondente. Deci, de cînd oamenii Timişoarei s-au organizat, nu s-a mai întîmplat nimic grav: nu s-au mai spart magazine, nu s-au mai produs încăierări. De atunci s-a demonstrat, într-adevăr, paşnic şi în ordine. Pe 19 şi 20 decembrie, dar, efectiv pe 20 decembrie, coloane de muncitori au afluit din toate direcţiile şi din toate fabricile şi cartierele, către zona centrală a oraşului. Dar cu multă ordine. Alături de ei a fost Armata. Tineretul înainta spre centrul oraşului, pe transportoarele blindate, împreună cu ofiţerii şi soldaţii.

Interlocutor: Ce contacte aţi avut în zona respectivă cu comandamentul care exista la Judeţ? Ion Coman, generalul Stănculescu erau acolo?

General Ştefan Guşă: Da. Erau acolo. Iniţial, generalul Stănculescu a venit cu mine, dar seara a fost chemat la Judeţ. A rămas acolo, unde se formase un comandament. Vă relatez un episod, care, pentru mine, a însemnat foarte mult: pe ziua de 19 decembrie am fost chemat la telefon de la Judeţean. Atunci am primit de la Ion Coman un ordin să mă duc să-l scot pe Bălan de la ELBA. Eu am înţeles să mă duc personal. Mai tîrziu mi s-a reproşat că am înţeles greşit. Primul secretar se dusese să discute cu muncitorii, în acea întreprindere. În curte erau adunaţi cîteva mii de oameni. M-am urcat într-o Dacie, cu aghiotantul şi cu încă un ofiţer de transmisiuni. Cînd am ajuns la fabrică (s-a relatat după aceea la proces, dar nu este adevărat că m-am dus cu tancul; există oamenii care m-au condus, ei pot vorbi), dînd să intru pe poarta fabricii, cîţiva civili m-au oprit şi mi-au spus: „Te omoară, nu te duce! N-o să mai ieşi viu!“ În timpul ăsta ieşea primul secretar Bălan, care era înconjurat de un grup de oameni, probabil din fabrică. Nu-mi dau seama cine erau. Bălan mi-a reproşat: „Ce vii aici, tovarăşe, cu armata?“ „N-am venit decît eu, tovarăşe“, i-am spus. Am aflat, apoi, că mai era un pluton de soldaţi, care a venit, ulterior, după mine, dar n-au coborît din maşină. Acesta a rămas undeva în zona

porţii, deci nu a intrat în fabrică. Oamenii au fost destul de paşnici. M-am urcat pe un scaun şi am încercat să am un dialog cu ei. Destul de greu, vă spun foarte deschis. Oamenii acuzau Armata, arătau tuburi de cartuşe cu care s-a tras. Îi înţelegeam foarte bine. Sigur că, printre picături, am reuşit — totuşi — să port o discuţie şi le-am explicat că Armata nu poate să tragă, pentru că în Armată sînt fiii lor. S-au mai liniştit. Strigau lozinci: „Jos tiranii!“, „Jos Ceauşescu!“, „Vrem pîine!“, „Vrem libertate!“, „Azi în Timişoara, mîine în toată ţara!“ Erau muncitori, femei, tineri şi, firesc, erau nemulţumiţi şi revoltaţi. Fabrica era plină. Asta era pe 19 decembrie. Mi-am dat seama că sînt nemulţumiţi şi aveau de ce. Le-am spus: „De ce vă distrugeţi oraşul?“ Atunci foarte mulţi au strigat: „Nu noi!“ Într-adevăr, nu ei erau cei care au dat foc şi au distrus. M-am convins. Oamenii erau foarte serioşi şi îndureraţi cînd spuneau asta. În acea fabrică, în acea zi, mi-am dat seama că sînt plini de durere, de revoltă, dar civilizaţi. Sper că mulţi dintre ei îşi amintesc aceste clipe. M-a surprins bunul lor simţ. Repet, am înţeles, clar, că nu ei au distrus magazinele. Cineva a făcut-o, de aici şi concluzia mea e că, în primă fază, au fost nişte oameni care au făcut-o, special. Probabil incitaţi, dirijaţi. Mi s-a spus: „Daţi ordin, pe loc, plutonului să plece de acolo, de la poartă“, ceea ce am şi făcut. După ce au plecat, s-a întîmplat şi un incident nefericit: de pe unul din TAB-urile care erau pe podul de lîngă uzină, în momentul cînd s-a mişcat, din greşeală s-a tras un cartuş care a rănit o femeie. Dar nimeni n-a făcut-o intenţionat, ca o ripostă. A fost o manevră greşită a unui militar. Sînt convins de asta. Pentru că, dacă ar fi scăpat o rafală în mulţime, vă daţi seama ce s-ar fi întîmplat. Un glonte poate trece prin patru - cinci oameni! Păcat că mulţi nu înţeleg acest lucru. Din păcate, au fost şi unele incidente nedorite, tragice. În momentul în care le-am spus muncitorilor de la ELBA că le „iau Armata“ şi că „plecăm în cazărmi“, au început să strige: „Armata e cu noi!“ Nu vreau să fac nici un fel de aprecieri pentru istorie sau să-mi fac vreun merit din asta, dar chiar de acolo, de la ELBA, s-a strigat pentru prima dată: „Armata e cu noi!“ În momentul cînd am plecat, oamenii mi-au făcut culoar şi au strigat în continuare: „Armata e cu noi!“ De aici am plecat cu altă maşină, tot o Dacia, pentru că maşina cu care am venit plecase. Şoferului i se făcuse frică. Am plecat cu o maşină a gărzilor patriotice. Cred că şi acum aş putea recunoaşte zeci de figuri din minunaţii oameni ai

acestei prestigioase întreprinderi. Către orele 13,00 m-am dus şi am raportat la Judeţ: „Uitaţi ce se întîmplă, auziţi ce strigă oamenii!“ Mi s-a răspuns că m-am speriat şi am plecat. Din acel moment mi-am dat seama că trebuie neapărat să retragem armata din oraş, să lăsăm căile de acces libere. Pentru mine era, de acum, clar că era vorba de opinia a mii şi mii de oameni. Pe 20-21 decembrie, la Timişoara, nu s-a tras nici măcar în sus. Dacă vrem să fim cinstiţi, la Timişoara revoluţia s-a încheiat pe 20 decembrie. Aceasta e o certă întîietate istorică. Noi, cei de acolo, în acele momente, puteam fi consideraţi, iertaţi-mi cuvîntul, nişte trădători, fie şi numai pentru că am acceptat ca Armata să fie alături de muncitori, de părinţii şi de fraţii noştri.

Interlocutor: A fost un pas curajos...

General Ştefan Guşă: Vă spun sincer că eram conştienţi şi ne temeam de eventualele represalii. Pe 20 decembrie, dictatorul a venit din Iran şi mă gîndeam cum va reacţiona cînd i se va raporta că Armata a pactizat cu poporul! Mă aşteptam la nişte măsuri extraordinare. Aveam, însă, conştiinţa împăcată.

Oamenii pe care i-am întîlnit la ELBA şi toţi oamenii de pe stradă ştiau ce vor acuma. Ştiţi ce s-ar fi întîmplat într-o asemenea situaţie. Judecînd cu profunzime, cu luciditate, dacă se trăgeau cîteva rafale în mulţime, ar fi fost mii de morţi. Pentru că oricine smulgea un pistol-mitralieră de la un soldat putea face prăpăd. Vă daţi seama ce se putea întîmpla dacă un cetăţean, nefiind soldat, reuşea să pună mîna pe un pistol-mitralieră sau pe un transportor din ăsta şi să tragă. Mulţi au făcut armata şi probabil ştiau să mînuiască tehnica. Riscul, prin urmare, a fost destul de mare. Cert este un lucru: armata nu a primit ordin de la ofiţeri să tragă în demonstranţi. Au primit ordin să se apere, să-şi apere obiectivele, depozitele, propria persoană şi, în mod deosebit, tehnica de luptă, armamentul şi muniţia.

Interlocutor: Este un punct de vedere. Deci puneţi reacţia Armatei pe seama lipsei de experienţă, pe reacţia de autoapărare…

General Ştefan Guşă: Vreau să precizez că în rîndul Armatei era derută. Se continua acest război de dezinformare, de intoxicare, pur şi simplu. Primeam telefoane şi, cînd ceream să se verifice telefoanele, nu mai răspundea nimeni. Chiar am trimis maşini să verifice anumite informaţii. Practic, totul era fals!

Interlocutor: Să părăsim Timişoara. Cum aţi ajuns la Bucureşti?

General Ştefan Guşă: Am plecat cu o parte din ofiţeri, cu un avion militar AN 24. Cred că cel cu care am venit prima dată. Nu mai ştiu. Şi am ajuns la Bucureşti în jurul orei 14,00. În avion am aflat că o parte din ofiţerii şi din generalii activi şi din rezervă vorbesc la Televiziune. Unii chiar acuzau Armata. Radiotelegrafistul m-a informat. Tot timpul întrebam: „Ce s-a mai întîmplat, ce e în Bucureşti?“ Şi atunci primul lucru pe care l-am făcut a fost să vin la Televiziune. Eram epuizat, obosit, pentru că nopţile acelea au fost nişte nopţi de groază. Ce am spus acolo, se cunoaşte. A văzut toată ţara. Apoi am plecat la Marele Stat Major. Cred că am ajuns în jurul orei 16,00 la Ministerul Apărării Naţionale.

Interlocutor: Ce decizii militare aţi luat ca şef al Marelui Stat Major?

General Ştefan Guşă: Am cerut, chiar înainte de a pleca la Comitetul Central, să închidem urgent toate graniţele şi să se înapoieze grănicerii la Ministerul Apărării Naţionale, pentru că, doar cu o săptămînă înainte, ei trecuseră la Interne. Astea erau primele două măsuri cerute, urmînd ca, restul, să le rezolvăm pe parcurs. Din păcate, graniţele s-au deschis şi cred că am pierdut enorm. În foarte multe judeţe era linişte, în altele începuse deruta. Trebuie lămurit de ce au existat mai multe victime după 22 decembrie, decît înainte. Cert este că, pe 22 decembrie, la prînz, era linişte în ţară. Eu sînt curios cîţi au fost omorîţi de glonţ şi cîţi nu. De la început mi s-au părut aberante cifrele furnizate, de 60 000 de morţi, apoi de 10 000, apoi de 8 000 etc. Este timpul să se ştie, exact, cîte victime a avut revoluţia, pînă în 22 decembrie şi cîte după această dată.

Interlocutor: V-aţi asumat un rol de dirijare a operaţiunilor militare de la fostul sediu al partidului?

General Ştefan Guşă: Nu mi s-a atribuit, dar consideram, ca şef al Marelui Stat Major, că trebuie să intervin şi să-mi liniştesc poporul, să liniştesc unităţile, în primul rînd. Toţi comandanţii de regimente şi de mari unităţi, în momentul în care am apărut la Televiziune, şi-au recăpătat încrederea în ei. În armată acest lucru contează enorm! Oficial eram şeful lor.

Interlocutor: Simbolul comandantului este puternic în Armată.

General Ştefan Guşă: Absolut. La sediul fostului Comitet Central, toate camerele erau ocupate, oamenii pătrundeau unii peste alţii, să facă primul comunicat. Nu s-a putut. S-a încercat, apoi, într-o altă sală. La urmă, am stabilit un birou de unde să pot vorbi la telefoane. Spre regretul meu, m-au surprins evenimentele acolo. Nenorocirea a început pe 22 decembrie, seara. Nu-mi explic, deloc, ce s-a întîmplat şi v-aş ruga să o luaţi ca pe o părere personală. Am văzut cînd s-a tras. Nu în mulţime, pentru că mi-am dat seama după cum a fugit lumea. Dacă se trăgea în plin, ar fi rămas mulţi morţi. S-a tras din trei-patru locuri, de pe Palatul Regal. Eu am văzut, de la geam, că s-a deschis focul. A început panica. Am întrebat: „Cine trage? Ce s-a întîmplat? Doar nu s-a urcat armata acolo!" A fost un şoc. Pe urmă, a început să se tragă din mai multe direcţii. În plin centru. Văzînd că nu mă pot mişca în alt punct de comandă, am cerut să mi se aducă o legătură dintr-o unitate specială. N-a mai reuşit să vină, însă, grupa operativă pe care am chemat-o de la Marele Stat Major. Aşa că am condus cum am putut, folosind telefoanele existente acolo.

Interlocutor: De ce nu a putut să vină?

General Ştefan Guşă: V-aş ruga să nu insistaţi. Ea trebuia să vină. Era obligaţia lor, legală şi militară, să nu mă lase singur. Trebuiau să vină cîţiva cu o hartă, cu documente, cu legăturile. O grupă operativă, cum zicem noi. De aceea am căutat să plec cît mai repede de acolo. Şi am plecat în 23 decembrie, dimineaţa, într-un TAB. M-am dus la Minister.

Interlocutor: De ce? Vă gîndeaţi la numirea ministrului Apărării?

General Ştefan Guşă: Nicidecum. Erau multe probleme de rezolvat… Armata trebuia condusă. Trebuia vorbit cu comandanţii şi puse la punct toate aspectele de ordin militar, care s-au creat în acea perioadă.

Interlocutor: Cum aţi colaborat, în seara zilei de 22 decembrie, cu generalul Vlad?

General Ştefan Guşă: Pe generalul Vlad îl cunoşteam, dar nu chiar atît de bine. Cu o săptămînă în urmă lucrasem cu el, pentru predarea trupelor de grăniceri la Ministerul de Interne. Mi-am dat seama că e un om inteligent, ponderat, raţional. (...)

Interlocutor: Credeţi că trebuiau atîtea forţe ca să apere o instituţie ca Televiziunea?

General Ştefan Guşă: Dar, mă rog, ce s-a întîmplat aţi văzut. Pînă la urmă am reuşit să pun mîna pe un telefon şi să le spun: „Nicăieri în lumea asta, Armata nu se conduce prin Televiziune. În numele cui se dau ordine Armatei?“ Chiar în numele meu au cerut unii să meargă unităţile colo, colo! Nu se poate comanda Armata Română aşa! S-a creat panică, ba că sînt atacaţi într-o parte, ba că au debarcat trupe străine… Or fi fost atacaţi. S-or fi creat în multe locuri diversiuni, cum s-au creat peste tot, dar mai rău au făcut prin modul în care s-a procedat. E o părere personală. Precizez: vina nu e a colectivului de la Televiziune, ci a celor care şi-au arogat dreptul de comandă, fără să fie învestiţi de cineva. Aceştia nu făceau parte din personalul Televiziunii.

Interlocutor: Ce aţi mai hotărît împreună cu generalul Vlad? S-au dat atunci două comunicate: din partea Armatei şi din partea Securităţii.

General Ştefan Guşă: Da, unul eu şi unul el.

Interlocutor: El cum l-a dat? I-a sugerat cineva?

General Ştefan Guşă: Ne-am hotărît împreună, pentru a opri vărsarea de sînge şi ca să liniştim oamenii, în sensul de a arăta că Armata e cu poporul şi că stăpîneşte situaţia. Mai ales că unităţile sînt sigure pe situaţie în ţară. Cred că apelul generalului Vlad către ofiţerii şi trupele de Securitate, de a ajuta revoluţia, a avut un rol mare în acele momente. Nu mai ştiu cum a spus, dar se poate găsi textul. Au fost cîteva cuvinte de ordin, rostite convingător şi ferm. În acele momente era mare învălmăşeală în sediu. Ştiu, de pildă, că pentru radio am citit textul cu ajutorul unei lanterne, pentru că la un moment dat se stinseseră luminile. Toate holurile, toate camerele erau pline de oameni înarmaţi. Nu ştiam cine sînt. Or fi fost de bună credinţă, dar cînd stai cu atîtea sute de oameni înarmaţi, te poţi aştepta la orice. De aceea am şi căutat să plec de acolo. Generalul Vlad a rămas acolo. Mai tîrziu a venit şi el la Ministerul Apărării Naţionale. Şi atunci am colaborat cu el şi l-am prezentat la cei care erau acolo. S-a propus să facem grupe comune, care să acţioneze pentru a-i prinde pe cei care trăgeau şi care creau panică. Nu aveau haine, documente. I-am spus că le dăm şi petliţe şi uniforme, să-i îmbrace pe ai lor în militari şi împreună cu ai noştri să

facem ceva, să-i prindem pe cei care creează această nenorocire. Deci, am căutat şi am avut această colaborare. (...)

Interlocutor: Cum se explică faptul că la televiziune s-a dat acel comunicat pe ziua de 23 decembrie, din care rezultă că s-a luat legătura cu Ambasada sovietică şi că aşteptam ajutor în caz de nevoie? Asta a creat o derută cumplită.

General Ştefan Guşă: Cum se explică? Atunci era aşa o harababură, încît oricine putea transmite orice la televiziune. Oricum, cred că a cerut totuşi „cineva" acest ajutor. Asta m-a îndîrjit şi mai tare. Adică „cineva" a încălcat totuşi nişte reguli, dar, ca să fiu sigur că nu se va trimite la nimeni ajutor, am sunat şi eu. Să ştiţi că o asemenea decizie am luat-o pentru că aveam încredere în copiii aştia ai noştri, în ofiţerii noştri, în Armata Română. M-am convins în cîteva momente ale carierei mele militare că, în situaţii foarte grele, Armata coalizează şi e capabilă de acţiuni hotărîte de apărare.

Interlocutor: Atunci nu aveaţi un ministru numit al Apărării Naţionale?

General Ştefan Guşă: Nu aveam. Apoi, imediat s-a numit. Cred că în seara respectivă, pe 23 decembrie 1989.

Interlocutor: La un moment dat, aţi fost omul numărul unu în deciziile militare…

General Ştefan Guşă: Nu ştiu dacă a fost aşa. Să ştiţi că am fost marcat pe plan psihic pentru că am suportat şocuri cumplite în timpul revoluţiei. Atît în perioada Timişoara, cît şi în următoarea, nu a fost deloc simplu. Mai ales în perioadele de după, cînd a trebuit să mă refac.

Interlocutor: Deci în seara de 23 decembrie a fost numit ministrul Apărării. Ce s-a întîmplat după aceea?

General Ştefan Guşă: E o problemă asupra căreia n-aş vrea să insistaţi. Pe mine m-a mirat, deoarece erau destui generali activi şi chiar doi prim-adjuncţi ai ministrului.

Interlocutor: Cum s-a procedat?

General Ştefan Guşă: A venit în birou, unde eram cu generalul Stănculescu, domnul Iliescu, care ne-a spus: „Consiliul Provizoriu al Frontului a hotărît numirea generalului Militaru în funcţia de ministru al Apărării." El era, deja, la Ministerul Apărării Naţionale. După cîteva zile, mi s-a propus să fiu schimbat. S-a anunţat că am

fost eliberat din funcţie. Din păcate, ajutoarele mele, oamenii de lîngă mine, nu s-au opus. Pe undeva, îmi face impresia că unii chiar au dorit-o. Asta a fost o lovitură pentru mine. M-a şi derutat, dar m-a amărît mult. Aşa am ajuns la Cluj, ca şef de Stat Major, al Armatei de acolo. În perioada în care am fost acolo, am fost chiar anchetat. Asta m-a derutat şi mai mult. Doar Armata ştie bine ce am făcut, atît înainte, cît şi în timpul revoluţiei. Nici un minut nu am lucrat singur şi oamenii care au fost, permanent, lîngă mine pot confirma acest lucru. Nutresc această convingere: indiferent cînd, peste un an sau zece, tot adevărul va trebui să iasă la lumină, pentru că, indiferent ce s-ar spune, am avut nişte funcţii. Eu nu am fost om politic niciodată. Sînt un militar de carieră. Sînt plecat de la ţară, de aici, de lîngă Buzău. Sînt, cum se spune, un om legat de glie. Nu uit de unde am plecat. Sper ca toată viaţa să pot privi cu fruntea sus, în jur. Măcar pentru memoria părinţilor şi fraţilor mei. Revoluţia trebuie să ne facă mai buni, mai fermi, mai cinstiţi. Aşa cum a fost mereu acest popor.

INTERVIU DAT DE GENERALUL ŞTEFAN GUŞĂ DOMNULUI COLONEL VALERIU PRICINĂ LA DATA DE 20 MARTIE 1990

PARTEA I

(Transcriere după bandă magnetică)

Reporter: Domnule general Guşă, s-ar putea spune că v-am invitat la o cafea. Cafeaua este pe masă, deci invitaţia este reală, dar intenţia noastră este oarecum mai sus, ca să zic aşa, de nivelul invitaţiei prime, ca să zic aşa. Să intrăm deci direct în subiect, nu cred că persoana dumneavoastră mai necesită nişte prezentări speciale. Să refacem, asta a fost intenţia noastră în această primă întîlnire, să refacem momentul Timişoara, atît cît se poate şi atît cît memoria vă ajută după momentele trăite, de mare tensiune, să putem reface acest moment atît de important, Timişoara. Dar mai întîi, cum aţi ajuns în dispozitiv acolo, la Timişoara?

General Ştefan Guşă: În data de 17 decembrie. N-am să descriu toată data de 17, toate evenimentele, toate telefoanele care s-au dat.

Reporter: Ceea ce vi se pare esenţial. Doar atît.

General Ştefan Guşă: Încep de la momentul plecării la Timişoara. În jurul orelor 14, ministrul Apărării Naţionale a primit un telefon, cred că de la fosta conducere. După primirea telefonului m-a anunţat că o să plec la Timişoara, că acolo situaţia este destul de gravă, împreună cu un grup de generali, respectiv cu generalii Stănculescu şi Chiţac, să-mi aleg o grupă de ofiţeri din Marele Stat Major, de care să mă pot ajuta în situaţia că ajung acolo să clari-

ficăm problemele, să vedem despre ce e vorba; că vom pleca cu un avion de la Aeroportul Otopeni, de la Flotila Specială, iar ca şef al acestui grup va fi fostul secretar al Comitetului Central, Ion Coman, care va veni, direct, la aeroport. De asemenea, înainte de a pleca mi-a mai spus că va merge, adică s-a stabilit la conducere să meargă şi fostul general Nuţă (adjunctul ministrului de Interne şi şef al Inspectoratului General al Miliţiei). Ne-am dus la aeroport, eu am ajuns primul pînă să vină ceilalţi, mă rog, s-a întîrziat, n-au reuşit să vină toţi ofiţerii care i-am stabilit eu, dar o parte din ei au reuşit să vină şi nu am mai aşteptat. În jurul orelor 15, nu mai ştiu chiar exact, am decolat. În orice caz, cam pe la 16.30 am ajuns la Timişoara.

Reporter: Ce-aţi găsit acolo? Care era atmosfera?

General Ştefan Guşă: La aeroport ne aşteptau foarte mulţi. În primul rînd era locotenent-colonelul Zeca, el era şeful care asigura conducerea marii unităţi mecanizate, cîţiva ofiţeri — şi de la Interne erau. Sigur, toţi erau speriaţi, agitaţi, spuneau că în oraş este mare debandadă, că situaţia e foarte gravă, mă rog, în primele momente nici n-aveam cum să ne edificăm prea mult. La un moment dat ni s-a anunţat de către secretarul Coman că punctul de comandă va fi la Comitetul Judeţean de Partid din Timişoara şi că acolo trebuie să ne întîlnim, dar că în drum vom trece şi pe la Inspectoratul Ministerului de Interne. Sigur, ne-am deplasat către Inspectorat. Am ajuns acolo împreună cu generalul Stănculescu, parcă şi cu generalul Chiţac, împreună cu aghiotantul meu, am uitat să spun, cu căpitanul Gheorghe. Am găsit acolo doi ofiţeri în civil, ulterior am aflat că unul dintre ei era generalul Macri şi încă unul, care ne-au spus că situaţia este deosebit de *(lipsă de audiţie, n.n.).*

Reporter: Deci nu-i cunoşteaţi dinainte?

General Ştefan Guşă: Nu-i cunoşteam dinainte, categoric, n-am avut ocazia să-i cunosc *(lipsă de audiţie, n.n.).* că situaţia este deosebit de gravă, că se acţionează, că s-a incendiat, că nu putem pătrunde, în nici un caz, la comandamentul marii unităţi. Şi atunci am spus: „Lasă, domnule, că vom pătrunde, oricum eu voi pătrunde, chiar dacă voi pătrunde cu un tanc." Oricum, acuma mă miră invenţiile care sînt în Procesul Timişoara, sigur le revăd după două luni şi jumătate, poate că mi-au scăpat unele amănunte, dar e interesant că apar fel de fel de declaraţii ale mele, care sigur n-au fost, probabil că realitatea *(lipsă de audiţie, n.n.).*

Reporter: Poate nişte interpretări.

General Ştefan Guşă: Interpretări, ştiu eu, cum s-au pus de acord. Cert e că n-am rămas decît foarte puţin, scurt, foarte scurt timp acolo. Comandantul marii unităţi era cu mine şi am plecat către Cazarma Oituz, o altă cazarmă din apropierea comandamentului diviziei să vedem dacă sînt telefoane să ne putem informa. Acolo, începuse deja să se însereze, nu erau condiţii pentru a conduce şi am hotărît urgent să mergem la comandamentul marii unităţi, la comandamentul diviziei. Lume nu am găsit în faţa comandamentului, se afla mai departe. Era o maşină care arsese în faţa comandamentului şi aparţinea unuia dintre ofiţerii din comandament. În faţă mai era un fel de baracă; am înţeles după aceea că era vorba de nişte chioşcuri de librării, care practic arseseră, dar focul mai mocnea. Se auzea, într-adevăr, zgomot pe stradă. Am urcat în comandament, m-am informat, pe scurt vă spun, bineînţeles, pentru că eu unele dintre probleme le-am relatat colegilor de la ziarul *Armata poporului,* sigur, cît am putut şi lor. Mi s-a spus că deja s-a tras în sus pentru că s-a încercat să se intre în comandamentul diviziei. Am rămas foarte mirat de ce în comandament. Între timp, însă, am fost întrerupt de un telefon de la Comitetul Judeţean în care am fost interpelat că de ce nu mă prezint, pentru că a fost teleconferinţă. De la început vreau să precizez că n-am intenţionat deloc să mă duc la Comitetul Judeţean, nu din alt motiv, dar acolo unde mă aflam erau legăturile, la divizie erau legăturile cu Armata. De acolo puteam să vorbesc şi cu ministerul şi cu unităţile militare şi cu cealaltă mare unitate de apărare antiaeriană, din garnizoană, pe care le credeam, la data respectivă, că erau în dispozitiv. Cert este că se încercase şi se ieşise, de fapt, la unele obiective. M-au informat că multe obiective sînt păzite deja de armată, în special depozitele de armament şi muniţie, care prezentau un pericol deosebit. Mă rog, au reuşit să-mi prezinte şi o hartă pregătită de cei care plecaseră mai devreme. Am omis să vă spun că dimineaţa fusese trimisă o altă grupă din Marele Stat Major, formată din cîţiva ofiţeri care au plecat cu avionul de dimineaţă, la Timişoara, şi care lucraseră deja. Mi-au prezentat obiectivele în care Armata era angajată, cam ce forţe au fost scoase, că deja sînt nişte morţi şi răniţi. Dar situaţia era foarte confuză.

Reporter: Deci, morţi şi răniţi, din partea trupelor noastre.

General Ştefan Guşă: Şi civili şi soldaţi răniţi, adică avuseseră, deja, loc nişte incidente.

Reporter: Deci, cînd aţi ajuns dumneavoastră acolo, deja se produseseră incidente, cu un anumit număr de morţi.

General Ştefan Guşă: Absolut, se produseseră incidente. Da, sigur că da. Foarte greu cunoşteam situaţia pentru că trupele erau împrăştiate. De fapt, poate anticipez, s-a şi urmărit probabil împrăştierea asta, dacă îi putem spune aşa, dispersarea asta a nenumăratelor forţe, peste tot, în foarte multe locuri, pe baza unor telefoane, a unor informaţii, care ulterior ne-am dat seama că multe din ele erau confuze sau unele eronate. Oricum, a fost o situaţie deosebit de neclară. Către orele 21-22, nu pot să-mi amintesc exact ora, am fost solicitat de secretarul Ion Coman să trimit două TAB-uri şi să merg şi eu cu ele, ca să facem, împreună cu secretarul Comitetului Central, Ilie Matei, şi nu mai ştiu cine era acolo, să facem un tur prin oraş, să vedem ce s-a întîmplat. Am mers cu două TAB-uri în faţa Judeţului. Nu mai era lume pe stradă, erau doar grupuri. Se vedeau, însă, cert urmele unor atacuri, ale unor devastări. Asta e realitatea. E crudă, dar asta e realitatea. Am făcut acest tur, am văzut magazinele sparte, unele incendiate. Ne-am întors, i-am lăsat la sediu şi m-am întors la comandamentul diviziei. Eu n-am mers cu TAB-ul, ci în cabina unui autocamion.

Reporter: Deci, tot decorul concorda cumva cu informaţiile pe care le aveam cu toţii, aici.

General Ştefan Guşă: Exact, pe care le aveam iniţial. Că sînt huliganisme, vandalisme, nu ştiu ce. Eram foarte nedumeriţi. I-am întrebat pe comandanţi, i-am şi chemat în acea noapte şi de fapt în fiecare seară am chemat toţi comandanţii de unităţi din marea unitate mecanizată. E adevărat că nu i-am chemat pe cei de la apărarea antiaeriană, deoarece bănuiam că sînt în dispozitiv, cu misiuni specifice acestor trupe. Şi ei, comandanţii, erau nedumeriţi de ce se întîmplă, că s-au încercat atacuri asupra unor depozite, dar nu de mase, ci de anumiţi indivizi. Dar n-am înţeles ce se întîmplă de fapt. Toţi erau neclari, erau nedumeriţi.

Reporter: Adică nu s-au dus demonstranţii, cu miile, acolo, ca să atace.

General Ştefan Guşă: În nici un caz. Au fost, însă, grupuri de oameni, n-am înţeles de cine dirijaţi şi în ce scop. Au făcut aceasta

şi, după aceea, sigur că am realizat, mult mai tîrziu, de fapt o să revin şi la asta, anticipez —, după aceea ne-am dat seama că s-a încercat, de fapt, o atragere a Armatei într-un măcel, la Timişoara.

Reporter: Cînd aţi avut această imagine, de fapt?

General Ştefan Guşă: Imaginea, practic, am avut-o de-abia în seara de 18, dar, mai precis, în ziua de 19, cînd, personal, m-am deplasat la ELBA. Trec peste nişte amănunte, vă rog să mă iertaţi, poate mai revin la ele.

Reporter: Nu-i nici o problemă, să ajungem la ceea ce este esenţial.

General Ştefan Guşă: Oricum, lumea era nedumerită, iar Armata era, vă spun, pusă într-o situaţie cu totul şi cu totul inedită. Noi n-am fost niciodată pregătiţi pentru aşa ceva şi eram toţi nedumeriţi, ce se întîmplă de fapt, cine avea aversiune împotriva noastră? Populaţia în nici un caz, soldaţii erau oameni din popor, erau unii poate chiar de acolo. Toţi ştiam că n-aveau nici un motiv, eram toţi informaţi, ştiţi foarte bine, cu alte probleme, cu alte pericole care ne păşteau.

Reporter: Se insinua o intervenţie din afară.

General Ştefan Guşă: Exact. Şi, din păcate, au fost şi aceste aspecte pe care vi le-am relatat, de acţiuni împotriva militarilor. Sigur, nu de demonstranţi şi nu de oameni, nu de studenţi, nu de elevi, ci de anumite elemente. Asta e realitatea.

Reporter: Tancuri blocate, incendiate?

General Ştefan Guşă: Au fost şi treburile astea.

Reporter: Iertaţi-mă că vă întrerup. Se vorbeşte de afluirea către Timişoara a unor unităţi de-ale noastre, de tancuri.

General Ştefan Guşă: Este foarte adevărat.

Reporter: Adevărul care este? Veneau ca să acţioneze împotriva demonstranţilor sau veneau pe firul acestei idei care se acreditase, că se află zona în pericol militar?

General Ştefan Guşă: Pe firul acestei idei, că zona este în pericol militar şi se trimiteau o serie de unităţi din apropiere, nu unităţi, practic erau subunităţi, asta e realitatea, au fost nişte subunităţi care veneau pentru că era pericolul pe care îl ştiţi, să fim atacaţi de cineva. Nu ne gîndeam că vom acţiona împotriva demonstranţilor, niciodată. Armata nu s-a gîndit niciodată la asta. Unităţile au fost trimise

de minister. Am fost anunţaţi că vine ceva de la Buziaş, ceva de la Lugoj şi de la Arad. Am luat legătura cu comandanţii de unităţi din garnizoană, pentru a-i primi în cazărmi, pentru a-i caza, pentru că veneau oamenii, unii veneau noaptea, nu cunoşteau oraşul, trebuiau să trimită călăuze, se putea întîmpla orice, adică, practic, era un haos. Or, în acest haos trebuia un pic de ordine. Adică au fost nişte clipe foarte grele. Efectiv, în data de 18, n-au fost probleme deosebite, cel puţin din informaţiile pe care le primeam, decît faptul că se încercau acţiuni asupra unor depozite, pe la unele obiective. Dar, în seara zilei de 18, au fost iarăşi nişte manifestaţii în stradă şi am fost informat de către cei care erau acolo — pentru că aveam o serie de ofiţeri de la Cercetare, de la unităţile care erau acolo şi care mă informau cu ce se întîmplă, apoi am început să trimitem noi oameni să vadă ce se întîmplă de fapt, care e realitatea — că s-a tras în zona Catedralei şi că tot în zona aceea există un parc unde au fost arestaţi foarte mulţi. Am întrebat: „Domnule, au tras soldaţii?“ „Soldaţii au tras în sus.“ „Atunci cine a tras?“ Era foarte neclar şi nici acum nu pot să afirm cu certitudine, ar fi injust să spun că s-a tras, că au fost victime. Oricum, vreau să vă spun că în data zilei de 18 am fost informat, cred de către locotenent-colonelul Zeca, că se intenţionează, că oamenii cer — au auzit în mulţime că oamenii cer — să-şi vadă morţii, să-şi ia morţii lor. L-am întrebat unde sînt, unde s-au dus, dacă ştie unde. „La Spitalul judeţean“, a răspuns. Mi se părea ceva firesc. Şi, atunci, l-am sunat, la Judeţ, pe secretarul Ion Coman şi i-am spus: „Am informaţia că vor să-şi ceară...“ Mi-a spus că nu e treaba mea, să nu mă amestec, că n-o să-i ia atunci. Mă rog, a fost un episod care *(lipsă de audiţie, n.n.),* mult mai tîrziu mi-am dat seama, după ce-am aflat ce s-a întîmplat cu cadavrele.

Reporter: Cu cadavrele, cu aducerea lor la Bucureşti.

General Ştefan Guşă: Oricum, Armata n-avea nici un interes să-şi fure cadavrele.

Reporter: Dacă ar fi existat şi dacă ar fi existat din vina noastră, firește.

General Ştefan Guşă: Încă o dată vreau să spun *(lipsă de audiţie, n.n.).*

Reporter: Adică nu putea monta un asemenea scenariu, aici sînt şi eu de acord.

General Ştefan Guşă: Nu neg că ar fi fost nişte incidente create. Pentru că au fost provocări, nu de demonstranţi şi nu de oamenii cinstiţi şi nu de majoritatea acestora. Au fost elemente care au provocat armata în scopul de a o atrage în acest măcel. Vreau să precizez, şi cred că toţi oamenii de bună credinţă sau toţi care au făcut armata îşi pot da seama foarte bine, ce-ar fi însemnat dacă o armă automată, care are o cadenţă de 600 de lovituri pe minut, o singură armă automată, nu mă refer la tot armamentul care s-a scos, ar fi tras în mulţime măcar o jumătate de minut?

Reporter: Într-o mulţime compactă. Zeci de mii de oameni...

General Ştefan Guşă: Sigur că da, într-un grup de oameni, ştiind că un glonţ trece prin 3-4 oameni, dar mă rog! Ce s-ar fi întîmplat de fapt, cu o singură armă automată? Ar fi fost un măcel, un număr de morţi impresionant.

Reporter: Cu adevărat un măcel, măcel care nu a existat, pentru că e un număr limitat de victime.

General Ştefan Guşă: Adică marea durere, amărăciunea a fost că noi am fost total dezinformaţi la început şi, în acelaşi timp, aş zice că nu e, nu e just să nu apreciem şi înţelepciunea, dacă vreţi, înţelepciunea i-aş putea spune, de care au dat dovadă chiar soldaţii ăştia aşa cum erau ei, cu gradul lor de instruire, în situaţiile inedite în care au fost puşi. Faptul că comandanţii lor au fost oameni foarte stăpîniţi, n-au reuşit să fie atraşi şi nu s-au lăsat atraşi în acest masacru care a fost practic, părerea mea, a fost dirijat, nu şi-au pierdut controlul. Poate, din păcate, au fost şi unii care au greşit, e posibil, e posibil, însă nu s-a dat un asemenea ordin să se tragă în mulţime. Aş vrea să precizez foarte clar, oamenii care au lucrat cu mine la Timişoara sînt foarte mulţi, ei sînt şi acum şi pot confirma, există documente în acest sens. Noi n-am dat niciodată, nici eu şi nici un fel de subordonat de-al meu n-a dat un ordin să se tragă în mulţime. Vreau să vă spun că a fost totuşi un război şi psihologic, în mod sigur, şi un război radio-electronic, pe care va trebui totuşi să-l lămurim cîndva.

Reporter: Să-l elucidăm, da.

General Ştefan Guşă: Să-l elucidăm cîndva, că e foarte important. Deci în aceste condiţii deosebite am spus să nu se lase soldaţii dezarmaţi, că era o misiune legală, indiferent ce s-ar spune era o misiune legală. Mai ales că în 17 se dăduse alarmă de luptă — noi

ştim după legislaţie ce înseamnă acest lucru pentru un soldat şi, în general, pentru Armată — să nu se lase atacate unităţile militare şi în special depozitele de armament şi muniţii. Vă daţi seama ce grijă aveam pentru asta, pentru că în momentul cînd s-ar fi luat de către cineva armament şi muniţie ce s-ar fi putut întîmpla?!

Reporter: O nenorocire.

General Ştefan Guşă: O mare nenorocire, un măcel, într-adevăr atunci s-ar fi produs un măcel. Din păcate, vă spun, au fost aceste incidente izolate, regretabile şi nefericite, dirijate pentru a provoca Armata, pentru a o atrage la o situaţie inedită, la o situaţie nemaiîntîlnită, nemaipomenit de grea, de gravă. Oricum, am început să ne lămurim că nu e aşa, pentru că oamenii spuneau că nu e vorba de cei care *(lipsă de audiţie, n.n.)*, e vorba de marea majoritate a oamenilor care cer „Jos Ceauşescu!“, care cer „Libertate!“, asta cereau oamenii, „Libertate!“, cereau „Jos Ceauşescu!“. Ştiţi bine ce lozinci s-au scandat. Mi-am întărit deja convingerea, în cursul nopţii de 18, dar mi-am întărit această convingere în ziua de 19, cînd s-a hotărît de la Comitetul Judeţean să se trimită o serie de activişti prin întreprinderi, mă rog, să dialogheze cu oamenii, să facă apel la linişte. La un moment dat am primit un telefon să mă deplasez la ELBA, să-l scoatem de acolo...

Reporter: Deci revenim la momentul ELBA.

General Ştefan Guşă: Da, revenim la momentul ELBA... să-l scoatem de acolo pe fostul prim-secretar Bălan. M-am urcat repede într-o maşină. Prima care a fost la dispoziţie era o Dacie a fostului şef al Cercetării sau a actualului şef al Cercetării. Am luat cu mine aghiotantul, atît am luat cu mine. Păcat că acum la proces se spune că m-am dus cu nişte tancuri acolo. Mă rog, imaginaţia unora e destul de bogată.

Reporter: Bogată sau bogat dirijată.

General Ştefan Guşă: Sau bogat dirijată, sigur că da. M-am dus cu o Dacie pînă în faţa uzinii. N-am fost lăsat să intru, efectiv: „Veţi fi linşat. Sînt acolo mii de oameni, vă vor sfîşia!“ „Domnule, nu-i nimic. Mă vor sfîşia, trebuie să intru!“ Vreau să vă spun că o serie de obiective erau podurile de peste Bega, foarte multe, nu le cunosc pe toate, Michelangelo, mă rog, unele dintre ele nici nu le ştiu.

Reporter: Deci am schimbat caseta. Să reluăm discuţia.

General Ştefan Guşă: Oamenii erau agitaţi, pe bună dreptate. Erau femei, tineri, muncitori. Am pătruns în mijlocul lor. Îmi aduc aminte că erau un scaun şi două difuzoare care practic erau mascate de mulţime. Sigur, foarte cinstit, ne-au strigat: „Ucigaşilor, ne-aţi omorît copiii!“, „Ne-aţi omorît!“, lozinci din astea.

Reporter: Oamenii luînd în consideraţie ce se întîmplase şi fără să ştie exact ce este.

General Ştefan Guşă: Ce se întîmplase şi fără să ştie exact ce este. Am încercat să-i liniştesc şi cei care mai trăiesc la Timişoara cred că o să-şi amintească. Am reuşit să port, cu pauze efectiv, un dialog cu ei şi le-am spus că nu Armata a tras, că Armata o reprezintă, de fapt, copiii lor, fraţii lor, chiar muncitori dintre ai lor, şi că n-avea nici un interes să tragă în mulţime. Am făcut apel ca să nu se mai spargă magazine şi oamenii au strigat şi pe bună dreptate, îmi dau seama acuma: „Nu noi, nu noi am făcut!“ Şi aşa era, nu ei au făcut asemenea fapte care au fost relatate mai înainte. Erau femei care arătau şi nişte tuburi din care s-au tras.

Reporter: Tuburi de cartuş?

General Ştefan Guşă: De cartuş, da. Mi-am dat seama că oamenii erau foarte porniţi şi mi-am dat seama că au fost şi ei atraşi într-o situaţie cu totul şi cu totul *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Reporter: Situaţie periculoasă.

General Ştefan Guşă: Da, sigur că da. Le-am spus că nu Armata a tras şi că vom retrage Armata.

Reporter: Deci asta pe data de 18?

General Ştefan Guşă: Pe data de 19, la ELBA.

Reporter: Pe 19.

General Ştefan Guşă: Erau femei care plîngeau, am văzut lozincile adevărate care se strigau: „Jos Ceauşescu!“, „Vrem Libertate!“, „Vrem Democraţie!“, şi atunci mi-am dat seama că ăsta este de fapt sensul adevărat al lucrurilor şi nu cel cu care am fost noi informaţi, de asta m-am convins personal la faţa locului. Le-am spus oamenilor că Armata va pleca. Unii dintre ei, cîţiva care erau mai aproape, au început să aplaude. Nu m-a sfîşiat nimeni, nu m-au linşat, aşa cum am fost prevenit la intrare de cîţiva civili, chiar împiedicat să intru prima dată. Mi-au făcut culoar, m-au condus către ieşire. Am uitat să vă spun că la intrarea mea pleca Radu

Bălan foarte supărat: „Ce căutaţi cu Armata?“ Ca şi cum aş fi chemat eu Armata acolo. Mă rog. Am făcut semn militarilor imediat. Am spus: „Plecaţi imediat de aici!“ Maşina cu care venisem dispăruse, nu ştiu prin ce împrejurări, şi atunci am luat o maşină de la Gărzile Patriotice şi m-am dus la Judeţ. Trec mai repede peste.

Reporter: Da, da, chiar vă rog.

General Ştefan Guşă: La Judeţ i-am raportat secretarului Ion Coman adevărata situaţie: „Domnule, eu am fost la uzină“ „Ce-ai căutat acolo? Nu am înţeles să te duci tu, trebuia să trimiţi pe cineva.“ „Eu am înţeles că trebuia să mă duc eu.“ Mă rog, nu asta e important. I-am spus: „Uitaţi ce vor oamenii — aia, aia, aia.“ „Măi, te-ai speriat de nişte femei.“ Mă rog, nu mi-a convenit, am plecat imediat la marea unitate, unde era punctul meu de comandă. Împreună cu comandantul diviziei — cu Zeca — şi cu cîţiva ofiţeri am hotărît să retragem TAB-urile de pe poduri. A fost de acord şi Coman cu asta. I-am spus că e nevoie să le retragem pentru că n-avea rost să blocăm circulaţia. Pentru ce? Ca să nu se adune oamenii? Că ne-am dat seama ce vor. Din păcate, se pare că s-a produs un incident atunci cînd s-a retras unul din TAB-uri de lîngă întreprinderea ELBA, un soldat, probabil din greşeală, ar fi scăpat un cartuş. Ulterior am aflat de la nişte ofiţeri din Timişoara că nu ar fi tras totuşi din TAB, ci un alt cetăţean de pe pod. E regretabil că s-a produs şi acest incident. Cert e că în noaptea respectivă am dat ordin ca toate TAB-urile să deblocheze arterele de circulaţie, să se întărească paza neapărat la obiectivele militare, oamenii să fie liniştiţi, să meargă în mijlocul lor să li se explice, să fie liniştiţi, să nu se tragă în nici un caz în muncitori. Există şi în jurnal acest lucru.

Reporter: În jurnalul de operaţii. Iertaţi-mă că vă întrerup. Un coleg mi-a povestit, apropo de acest încris din jurnalul de operaţii, că a fost martor la momentul acela şi nu numai el a fost martor la momentul cînd dumneavoastră aţi ordonat să se înscrie în jurnalul de operaţii acest ordin, precum şi faptul că aţi fi adăugat celui care scria, probabil un locotenent-major...

General Ştefan Guşă: Erau mai mulţi, niciodată n-am fost singur.

Reporter: ... „Scrie, măi, exact cum îţi spun eu, *să nu se tragă cu nici un preţ*, pentru că cu acest jurnal de operaţii noi vom fi judecaţi şi împuşcaţi în Piaţa Operei din Timişoara.“

General Ştefan Guşă: Da, vă spun de ce, că erau, erau nişte situaţii *(lipsă de audiţie, n.n.).*

Reporter: Gîndindu-vă probabil la posibilele consecinţe vizavi de un asemenea ordin, pentru că în momentul acela *(lipsă de audiţie, n.n.).*

General Ştefan Guşă: Da. Să ştiţi că trăirile au fost extraordinare. Acum, la două luni, judecăm cu o altă minte. Momentele însă de atunci erau extraordinar de fierbinţi şi unice, să ştiţi, pentru mine cel puţin şi cred că pentru mulţi. A doua zi am fost informaţi că se strîng muncitorii în fabrici, că încep să se strîngă pe cartiere, să vină, că sînt paşnici, că au steaguri albe, steaguri tricolore. Sigur, foarte bine, n-aveam nici un fel de *(lipsă de audiţie, n.n.).* Au mai fost cîteva comenzi dimineaţă, să verifice nişte obiective, să nu ştiu ce, dar cert e — moment important — că lumea a început să afluiască către centru. Chiar am ordonat, îmi aduc aminte, la două subunităţi de la paraşutişti care voiau să blocheze — chipurile primiseră ordin de la marea unitate de dincolo, nu ştiu de la cine, probabil că cel care a primit o să relateze — intrarea la UMT şi am spus: „În nici un caz în faţa uzinei, în nici un caz nu daţi soldaţii jos de acolo, trageţi camioanele de-o parte şi staţi liniştiţi." Aşa s-a şi produs de fapt, că asta e realitatea. Deci către prînz oamenii au venit în linişte. Mai mult, de ce să n-o recunoaştem şi e corect să fie aşa pentru că aşa a fost, s-a produs în fapt fraternizarea directă cu Armata, pentru că s-au urcat oamenii pe TAB-uri, au defilat cu ele inclusiv în faţa, după aceea am fost informat, în faţa Comitetului Judeţean, au venit pe un transportor blindat. Chiar prin faţa diviziei treceau muncitorii, elevii, studenţii, cu steagurile, cu Armata. Era într-adevăr un moment unic şi mi-am dat seama că într-adevăr ăsta trebuie să fie scopul pentru care trebuie să acţioneze Armata şi nu pentru cel cu care noi fuseserăm informaţi şi cu care chiar am fost provocaţi, pentru că asta e realitatea.

Reporter: Vreau să fac o subliniere la acest moment. Asta se petrecea în ziua de 20?

General Ştefan Guşă: 20, dimineaţa, către prînz, la prînz de fapt.

Reporter: Dimineaţa către prînz. Se vehiculează ideea potrivit căreia în ziua de 20 (idee confirmată de mai mulţi militari din garnizoană şi de la diverse unităţi) Armata se hotărîse să treacă total de partea revoluţionarilor din Timişoara şi chiar să apere oraşul cu

orice preţ, pentru că deja se auzise că existau nişte intenţii de radere a lui de pe suprafaţa pămîntului. Eu mă gîndesc la ordinul pe care îl dăduserăţi chiar cu cîteva zile înainte, de a nu se trage, de a nu se acţiona în nici un fel.

General Ştefan Guşă: De a se apăra obiectivele, de a-şi apăra armamentul să nu fie luat, de a apăra tehnica, pentru că vă daţi seama dacă încăpea pe mîna oricui ce catastrofă se putea întîmpla.

Reporter: Eu fac deci între acest moment povestit, relatat de mai mulţi ofiţeri din Timişoara, ordinul dumneavoastră şi funcţia pe care o aveaţi în momentul acela, de şef al Marelui Stat Major, o legătură. Mie mi se pare că atît ordinul, cît şi hotărîrea celor din unităţile de acolo de a se alătura revoluţionarilor, a readus unitatea în cadrul Armatei noastre. Eraţi totuşi şeful Marelui Stat Major.

General Ştefan Guşă: Eram totuşi şeful Marelui Stat Major, aveam o mare răspundere, îmi dau seama şi vă spun că existau şi nişte riscuri formidabile, trebuie să fim realişti. Nouă ni se putea întîmpla orice acolo, în Timişoara. Nu vreau să dezvolt prea mult acest subiect. Eu nu înţeleg, nu s-a informat corect Bucureştiul?! Noi am raportat ce s-a întîmplat, că Armata e firesc să treacă de partea poporului. Riscul era mare pentru că gîndiţi-vă că în 20, după cîte am aflat după aceea, dictatorul venea din Iran, putea să ia orice măsură împotriva Timişoarei. Militari fiind, ne-am asumat o mare răspundere, chiar comandanţii ăştia de subunităţi care au fost foarte înţelepţi, ei şi-au dat seama de nişte riscuri. Dar nu puteau face altfel. A fost acest risc, să ştiţi.

Reporter: Deci, pentru anumite incidente care totuşi s-au produs, dacă s-au produs, şi astea sînt cercetate de organele în drept, trebuie să fie nişte persoane care şi-au luat alte răspunderi, dar absolut din punct de vedere personal.

General Ştefan Guşă: Dacă e aşa, e regretabil. Dacă e aşa, e regretabil şi probabil că nu s-au putut stăpîni, mă rog, şi stările sufleteşti au fost destul de *(lipsă de audiţie, n.n.)*, stările tensionale care au fost, au fost deosebite, e posibil că unii să-şi fi pierdut controlul, e posibil. Păcat. Dar astea au fost cu totul, încă o dată repet, cu totul izolate, n-a fost caracteristica marii majorităţi sau majorităţii covîrşitoare a Armatei, probabil că au fost cazuri izolate. E regretabil dacă au fost şi aceste cazuri. Vreau să vă spun că pe 20, după-amiază, a fost mitingul acela mare, în faţa Judeţului, care se

auzea inclusiv din comandamentul diviziei. S-a continuat cu aceste cuvîntări inclusiv în 21, din Piaţa Operei, şi aşa mai departe. Chiar se intenţiona să organizăm un plan, mă rog, pentru un comando care să-i captureze pe cei care vorbeau.

Reporter: La Operă?

General Ştefan Guşă: Nu vreau să-l descriu acum, poate într-o altă emisiune. Oricum ofiţerii care au fost cu mine — şi sînt în număr destul de mare — au fost chemaţi la mine cînd am primit acest ordin, ca să-l facem împreună cu Ministerul de Interne şi le-am spus: „Nu se va executa niciodată acest ordin" — ei sînt martori şi trăiesc. „Lucraţi la plan", noi n-aveam nici un fel de plan, ei aveau toate planurile clădirii, ştiau obiectivul că aşa se zicea — obiectivul, aveau şef de obiectiv acolo. „Lăsaţi-i să lucreze!" Din 21 seara se intenţiona. N-au reuşit să vină că nu puteau să intre la noi, deşi nu ştiu cine i-a împiedicat, mă rog, pe 22 dimineaţa au venit. I-am trimis într-o cameră, m-am dus şi eu la ei: „Lucraţi, puneţi-vă de acord!", însă oamenii mei ştiau că nu se face. Şi am tot tărăgănat treaba asta pînă la prînz, de fapt. Asta e realitatea şi ofiţerii trăiesc. Şi cei de la Interne şi cei de la Ministerul Apărării, nu-i cunosc, erau civili toţi care au venit. Oricum, pe 22 oamenii demonstrau tot aşa, paşnic, în Timişoara. Am început să primim informaţii de la Bucureşti, pentru că mă interesa. Vreau să vă relatez, oamenii cred că vor confirma acest lucru, între timp am mai vorbit cu unităţi de la Lugoj şi de la Caransebeş, cărora le-am repetat ordinul foarte clar, să nu scoată nici un fel de om, să nu tragă nici măcar în sus, pentru că era un mare pericol, adică ne dăduserăm seama despre ce e vorba. Puteau fi aceleaşi acţiuni de atragere şi acolo. Şi acolo se puteau produce… Deci i-am prevenit să nu facă asemenea treburi. Mă interesam şi de ce se întîmplă în ţară pentru că la minister, în zilele acelea, iertaţi-mă, legăturile erau foarte *(lipsă de audiţie, n.n.)*, nu-l găseam pe ministru în birou, era tot timpul plecat, găseam cîte un ofiţer care nu ştia complet situaţia, adică nu era chiar atît de bine edificat, adică toată treaba era confuză. Şi am înţeles că şi la Bucureşti se *(lipsă de audiţie, n.n.)*. De fapt am uitat să vă spun lozinca care mi-a intrat în cap, la Timişoara. Cînd am plecat de la ELBA, un tînăr, parcă-l văd, striga: „Azi în Timişoara, mîine în toată ţara!", pe care au scandat-o după aceea şi ceilalţi. Ştiam, bănuiam şi mi-am dat seama atunci că se va înfăptui. Pentru că era vorba de forţa poporului, studenţi, elevi,

muncitori, de acum nu mai era vorba de elementele nu ştiu care, nici de alte elemente din afară. Evenimentele s-au derulat foarte repede acolo. Să ştiţi că n-am părăsit comandamentul diviziei, pentru că eu acolo m-am dus din ordinul ministrului, nu puteam să plec decît tot cu ordinul ministrului. În momentul cînd s-a anunţat — e o mîrşăvie ce s-a făcut, de fapt — cînd s-a anunţat că Milea e un trădător, a fost un moment extraordinar de greu pentru mine şi pentru toţi care eram, a fost un trăsnet între militarii din sală, ne-am dat seama că este un act mîrşav şi le-am spus: „Domnilor, tovarăşilor — că aşa era atunci —, băieţi, trebuie să ajung urgent la Bucureşti, să spun poporului întreg şi Armatei că e o mîrşăvie ce s-a făcut, că Milea n-a fost omul ăsta, îl cunosc, a fost un militar desăvîrşit, un om priceput, în nici un caz spion. Nu ştiu, nu-i judec meritele, dar în nici un caz...". Şi toţi au fost de acord cu mine. Apoi am văzut la televizor că fostul dictator a fugit, euforia care începuse să fie nu numai în Timişoara, ci cred că în toată ţara, şi am cerut, am luat legătura cu comandantul Aviaţiei Militare, care mi-a spus că există un avion pe pistă şi că pot veni la Bucureşti. Am întrebat la ministeр cine e, n-am găsit la telefon pe nimeni, dar mi s-a spus că e bine să vin la Bucureşti. De fapt, trebuia să vin pentru că ministrul nu mai era. Treburile erau destul de clare la Timişoara, de cu două zile înainte. Că n-am plecat, n-am plecat din ordin şi vă spun foarte cinstit, nu prea am mai părăsit din 20 sediul, decît în 22, să ştiţi. Din alte motive, nu vreau să vă spun de ce şi poate vă închipuiţi de ce.

Reporter: Vom lămuri mai încolo.

General Ştefan Guşă: Poate vom lămuri şi cred că se vor lămuri toate, adevărul oricum va trebui să iasă la suprafaţă. La Bucureşti, am întrebat echipajul ce se întîmplă. Zic: „Să ne informeze !" Şi mi s-a relatat, înainte de a ateriza, că s-au prezentat foarte mulţi ofiţeri la Televiziune — şi activi şi în rezervă —, că se face apel, inclusiv la mine, să venim să vorbim, că Armata, militarii, dacă au fost vinovaţi vor fi pedepsiţi, vor suporta consecinţele. Sigur că erau momentele acelea de început, să nu fie măcel şi aşa mai departe. Prea multe n-am înţeles, dar am înţeles că ceva nu e bine. De aceea poate şi primele fraze pe care am încercat să le spun la televiziune s-au referit, în mod deosebit, la generalul Milea şi, în al doilea rînd, la faptul că poziţia mea nu trebuie să se judece acum şi nici nu era cazul la Timişoara, că o s-o vedem, că e destul timp să se vadă şi că Armata trebuie să treacă în cazărmi. Vă spun că eu trebuia să mă

adresez cumva Armatei, nu ştiam cine mai e, cine nu mai e. Trebuiau să vadă că un ofiţer activ, cu care au lucrat, asta e părerea, este de partea poporului, a revoluţiei. Nu ştiam situaţia exactă din toată ţara, vă daţi seama. Adică în oraşe puteau să fie fel de fel de situaţii. Or, trebuia să se ştie clar că Armata a fost şi va rămîne alături de popor şi de revoluţie, orice s-ar întîmpla.

Reporter: Să întrerupem aici povestirea noastră pentru că aş vrea ca după momentul 22, al ajungerii dumneavoastră la Bucureşti, să realizăm în perspectivă imediată, apropiată, un alt material.

General Ştefan Guşă: Vă mulţumesc. Sigur că şi cele ce v-am spus pînă acum, să ştiţi, sînt foarte succint relatate. E, dacă vreţi, aşa, o trecere foarte rapidă în revistă a unor evenimente. Cu amănunte se pot spune foarte multe.

Reporter: Ce voiam să vă mai întreb, poate — oarecum — în afară de subiectul pe care vi l-am propus eu de la bun început, doar o confirmare care ar putea lămuri multe. Mulţi oameni au spus că au văzut aici, în Bucureşti, maşini blindate acţionînd împotriva mulţimii. Militarii spun că nu au fost ale noastre, cei de la Ministerul de Interne spun că ei nu au avut aşa ceva în dotare şi există o confuzie. De cîteva zile am primit şi noi o informaţie conform căreia, totuşi, la cererea Ministerului de Interne, pe la jumătatea anului trecut, au fost date nişte transportoare blindate acestei instituţii. În calitate de şef al Marelui Stat Major puteţi confirma asta, că nu se puteau da fără ştirea dumneavoastră?

General Ştefan Guşă: Absolut. Îmi pare rău că n-am fost întrebat mai devreme. În două rînduri s-au dat. E adevărat că eu ştiu numai de patru bucăţi. E vorba de transportoarele pe care le are şi Armata.

Reporter: Deci astea tip?

General Ştefan Guşă: Astea tip, pe care le are şi Armata. Ştiu că s-a făcut o cerere parcă prin...

Reporter: Prin martie, după informaţia noastră.

General Ştefan Guşă: Exact, prin primăvară, să le dăm două transportoare, transferate de la Ministerul Apărării — cu cerere, legal, nu e problemă — pentru Miliţie mi s-a spus mie, mă rog, pentru Interne.

Reporter: Atunci nu era o problemă, puteau să ia orice.

General Ştefan Guşă: După aceea s-a mai venit cu încă o cerere pentru alte două. Reţin, dacă îmi aduc bine aminte, că s-au distribuit chiar de la fabrică, chiar de unde se făceau ele. Că trebuiesc amenajate pentru nevoile lor. Deci, în mod cert vă spun asta, pentru că există acte legale, nu-i nici un fel de dubiu că ei au dispus cel puţin de astea patru, dacă nu de mai multe, care sînt identice cu cele ale Armatei. Nu e nici un dubiu, vă spun.

Reporter: Ne întrebăm: ce s-o fi făcut cu aceste transportoare în noaptea de 21 spre 22? Dacă nu cumva acele transportoare care au fost văzute acţionînd împotriva mulţimii, acolo unde au fost văzute, nu erau unu-două sau poate chiar toate cele patru care au fost transferate? Pentru că eu nu văd scopul pentru care ar fi putut fi cerute.

General Ştefan Guşă: Vedeţi, n-aş vrea să fac un proces de intenţie, dar este posibil. Cum se afirmă acum despre Armată că a făcut, că n-a făcut sau ce-a făcut, este posibil, dar vă spun ceea ce este cert, că ei dispuneau de transportoare blindate, la fel cu cele ale Armatei. E interesant şi ar trebui lămurit ce-au făcut totuşi aceste transportoare, deşi, după trei luni sau cît a trecut, va fi foarte greu, dar oricum se va afla adevărul, eu sînt convins.

Reporter: Vă mulţumim pentru participare şi ne propunem, foarte curînd, o reîntîlnire pentru continuarea povestirii dumneavoastră privitoare la participarea, de astă dată după ziua de 22, la conducerea organismului militar în primele zile de după răsturnarea dictatorului.

General Ştefan Guşă: Încă o dată vă spun, şi la Timişoara ar mai fi multe de spus. Da. Şi eu vă mulţumesc foarte mult.

Reporter: Vă mulţumim.

Sfîrşitul primei părţi

PARTEA A II-A

Reporter: Reînnodăm dialogul nostru şi aş vrea să-l reînnodăm pornind de la cele afirmate într-un ziar. Este vorba de un ziar important, deşi nu este un ziar care apare în Bucureşti, este vorba de *Gazeta de Vest*. Este cu atît mai important, cu cît el apare în oraşul-martir Timişoara. Este vorba de un articol intitulat „Pe urmele generalilor", partea a treia, deci dintr-un serial cu acest titlu, în care domnul Ioan Băcălete, redactorul-şef adjunct al acestei publicaţii, face nişte afirmaţii absolut neadevărate. Bine, pe lîngă faptul că apărem şi noi, realizatorii acestei emisiuni, de fapt fostul redactor-şef al emisiunilor noastre, colonelul Nicolae Cenuşă şi eu, care eram atunci redactor în secţie, apărem şi noi numiţi „laşi" pentru că n-am fi filmat în hotelul Parc, unde am ajuns printr-un concurs dramatic de împrejurări şi independent de voinţa noastră. Este vorba despre o noapte în care hotelul Parc a fost ţinta unor tiruri şi aşa mai departe, aşa, noi necunoscînd ce se întîmplă în momentul acela acolo, fiindcă, pur şi simplu, locuind în hotel, aşa cum am spus, datorită concursului de împrejurări, care nu este obiectul discuţiei noastre, ni se pretinde ca ar fi trebuit să fi filmat în noaptea respectivă, dar vrem să-i spunem domnului Ioan Băcălete că am fost în situaţia în care s-ar fi aflat dînsul ca ziarist cu stiloul în mînă, dar fără cerneală în stilou. Adică aparatura pe care o aveam noi la dispoziţie şi pe care o avem şi acuma n-ar fi permis o filmare într-o noapte cum a fost aceea, nu aveam condiţiile tehnice. Deci, nu din laşitate n-am filmat, iar referitor la celelalte chestiuni, legate de prezenţa noastră acolo, poate îi stăm la dispoziţie, aşa cum ar fi trebuit de fapt să se întîmple, dacă ne-ar fi cerut o minimă colaborare ca să lămurim adevărul prezenţei

noastre acolo. Dar, în acest articol, se face o afirmaţie. Se pretinde că un maior, Teodor Lazăr, care în momentul acela era şef al Comenduirii de garnizoană, ar fi avut un contact cu dumneavoastră, pur şi simplu somîndu-vă să plecaţi de la Timişoara către Bucureşti, deci în ziua de 22, de fapt în seara zilei de 22, pentru a vă afla la locul de unde ar fi trebuit să conduceţi Armata, nemaifiind generalul Milea, pentru victoria revoluţiei. Mai sînt puse nişte cuvinte şi în gura unui maior Gană, pe care noi îl cunoaştem. E un ofiţer onest, care se află şi acum acolo. Ambii ofiţeri — i-am contactat în dimineaţa zilei în care realizăm acest dialog — nu îl cunosc pe domnul Ioan Băcălete, nu au stat niciodată de vorbă cu domnia sa şi, deci, nici n-ar fi putut să declare asemenea lucruri. Aşadar, pentru conformitate, aţi fost sunat de un maior Teodor Lazăr? El spune că niciodată nu a dat acest telefon şi nu confirmă nici informaţia domnului Ioan Băcălete că ar fi sunat.

General Ştefan Guşă: Sigur că situaţia în care am lucrat a fost extremă şi mi-au scăpat, sînt convins, foarte multe amănunte, însă un amănunt ca acesta mi-ar fi reţinut, oricum, atenţia. Categoric nu.

Reporter: Nu aţi fost sunat, deci?

General Ştefan Guşă: Şi la ora aceea eram în Bucureşti.

Reporter: Da. Deci am avea dreptul, în aceste condiţii, să punem la îndoială anumite lucruri care sînt publicate în *Gazeta de Vest*. Eu nu am nici un impuls pentru a spune că este o gazetă nesinceră sau *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

General Ştefan Guşă: Eu mi l-aş aminti în mod sigur, că era prea important conţinutul telefonului sau anunţului respectiv.

Reporter: *(lipsă de audiţie, n.n.)* dar atîta vreme cît redactorul-şef adjunct comite asemenea inexactităţi, vizavi de nişte oameni din Armată, care au fost în nişte împrejurări dramatice, mie mi se pare un lucru de-a dreptul ciudat. Tot în acest ziar mai este un articol. Este vorba, de fapt, de un interviu realizat cu domnul general Chiţac, în care este pomenit şi numele dumneavoastră şi în care, fiind vorba despre modul cum s-au folosit substanţele toxice de luptă în acele împrejurări de la Timişoara, redactorul întreabă: „Care a fost atitudinea dumneavoastră cînd generalul Guşă a propus folosirea substanţelor toxice de luptă pentru înăbuşirea revoluţiei?“ Deci, întrebare fără echivoc şi destul de tranşantă.

General Ştefan Guşă: Da.

Reporter: Răspunsul: „Folosirea grenadelor lacrimogene a fost ordonată generalului Guşă de către Coman. Eu împreună cu Elec (L.C.?) am luat măsuri să nu se folosească aceste grenade, atît cît ne-a stat în putinţă. Ca urmare, s-au folosit numai patru bucăţi din cele cîteva sute existente acolo.“ Care este adevărul? Aţi dat un asemenea ordin generalului Chiţac?

General Ştefan Guşă: Daţi-mi voie. În primul rînd trebuie să reţineţi şi am spus-o, cred că s-a reţinut de fapt şi din presă, că, acolo, grupa care conducea era, de fapt, condusă de secretarul Coman. El a dat asemenea ordine, într-adevăr. Mi-a transmis un asemenea ordin, dar asta nu înseamnă că eu l-am şi dat spre executare generalului Chiţac. Şi cred că nu l-a executat. În ce-l priveşte pe căpitanul Ilie, îmi aduc aminte foarte bine că l-am folosit pentru completarea fondului de informaţii care era foarte sărac — şi de ce să nu spun? — foarte controversat, informaţiile erau din ce în ce mai *(lipsă de audiţie, n.n.).* De fapt eram dezinformaţi. Îmi amintesc că pe acest căpitan, într-adevăr, l-am folosit în multe ocazii, pentru că el cunoştea foarte bine Timişoara. Putea, cu alţi ofiţeri, să meargă în diferite locuri unde primeam informaţii că se întîmplă fel de fel de acţiuni, care, de multe ori, erau infirmate.

Reporter: Este vorba de un căpitan Ilie *(lipsă de audiţie, n.n.).*

General Ştefan Guşă: Da, da, am reţinut.

Reporter: *(lipsă de audiţie, n.n.)* şi care ar fi folosit din ordinul generalului Chiţac, împreună cu soldaţii de pe un transportor blindat, patru asemenea grenade. Dar tot domnul general Chiţac afirmă aici despre acest căpitan Ilie, că l-ar fi cunoscut în biroul dumneavoastră de acolo, de la Timişoara...

General Ştefan Guşă: Da, a fost. Categoric, a fost.

Reporter: *(lipsă de audiţie, n.n.)* şi mai afirmă: „Ştiu că acest ofiţer a întreprins multe măsuri favorabile populaţiei din Timişoara.“

General Ştefan Guşă: Da. Exact. Era, practic, cercetaş. Şi, atunci, primind atîtea telefoane, fel de fel de informaţii, aşa cum v-am spus, destul de controversate, l-am folosit în mod deosebit pe el, ca şi pe aghiotantul pe care l-am avut şi o serie din ofiţerii care erau la marea unitate pentru completarea informaţiilor. Pentru că, la un moment dat, nu mai ştiam ce se întîmplă. Primeam fel de fel de

veşti. Or, l-am folosit pe acest ofiţer în multe ocazii, cu o staţie de radio, cu maşina, cînd se ducea pe traseu şi venea înapoi şi raporta.

Reporter: Mai este un moment important acolo, la Timişoara, asupra căruia aş vrea să revenim. În 20 decembrie, dacă vă aduceţi aminte, dumneavoastră aţi încercat să-l contactaţi pe ministrul Apărării Naţionale de atunci, pe generalul Milea, pentru că aveaţi sentimentul — am înţeles eu — că acesta nu este informat corect şi, de fapt, toată conducerea de atunci nu este informată corect cu ce se întîmplă la Timişoara. Şi aţi ţinut neapărat ca dumneavoastră să fiţi acela care să informaţi, să spuneţi adevărul despre ce se întîmplă la Timişoara.

General Ştefan Guşă: L-am căutat, în mai multe rînduri, pe ministrul Apărării Naţionale, dar nu-l găseam. Totdeauna mi se spunea că e la Cabinetul 1, sau la Partid, sau la conducere. În momentul cînd, de fapt, a avut loc fraternizarea Armatei cu populaţia din Timişoara, am simţit nevoia să informez. Am dat acolo la secretariat (la Cabinetul 1). Mi s-a spus că nu e. Am insistat ca, de acolo, să mă sune, totuşi, să-l scoată, eventual, din cabinet, ca să-i raportez. Îmi amintesc că a reuşit cîteva secunde să vină la telefon, a răspuns la telefon şi l-am informat că în Timişoara Armata a fraternizat, de fapt, cu oamenii, că sînt — mă rog, nu-şi dădea seama de cifră, dar cred că unii din cei care au fost acolo m-au completat — că sînt mai multe *(lipsă de audiţie, n.n.)*, eu nu-i vedeam, informaţiile le primeam de la cei care erau afară, că au fraternizat cu Timişoara şi că nu mai este vorba — îmi aduc aminte că i-am spus, am raportat ministrului Apărării Naţionale — că nu mai este vorba de *(lipsă de audiţie, n.n.)*, ci de oameni, de tineri, de studenţi, de muncitori, că nu e vorba de huligani şi că, dacă altcineva îl informează cu altceva, minte. Îmi amintesc acest lucru, am insistat chiar să vorbesc cu dînsul. Aş vrea să precizez că, din păcate, am fost atenţionat ca toate informaţiile să treacă tot prin grupa de conducere — ca să spun aşa — prin secretarul Coman şi chiar mi s-a spus să nu mai dau informaţii pînă nu i se raportează. Dar, îmi amintesc, într-adevăr, că l-am căutat şi nu numai atunci, l-am căutat de fapt şi a doua zi, noaptea, că nu-l găseam în minister.

Reporter: Deci, probabil că trăiaţi impactul acesta, prilejuit de faptul că veneau nişte ordine acolo, care erau de o anumită factură...

General Ştefan Guşă: Nu numai acolo, mă gîndeam că pot să emane şi în alte părţi, că nu era vorba numai de Timişoara. Or, aspectele pe care eu voiam să le transmit sînt cele reale, adică să-şi dea seama că s-a întîmplat, de fapt, ceea ce trebuia să se întîmple, mă refer la fraternizarea Armatei cu poporul.

Reporter: Ceva ireversibil.

General Ştefan Guşă: Sigur că da, fraternizarea...

Reporter: *(lipsă de audiţie, n.n.)* şi atunci ordinele ar fi trebuit să vină în concordanţă cu realitatea, nu cu altceva.

General Ştefan Guşă: Sigur că da.

Reporter: Să trecem peste acest moment.

General Ştefan Guşă: Să trecem.

Reporter: Iertaţi-ne, nu mai avem spaţiul din emisiunea trecută. Să trecem şi peste momentul 22, al revenirii dumneavoastră, pentru că este cunoscut de-acuma. Aţi fost văzut la Televiziune, se ştie că v-aţi adresat întregii Armate, se ştie că aţi vorbit din balconul fostului sediu al Comitetului Central, unde aţi chemat toată Armata *(lipsă de audiţie, n.n.).*

General Ştefan Guşă: Asta a fost seara. Prima dată m-am dus direct la Televiziune.

Reporter: La Televiziune.

General Ştefan Guşă: După aceea la minister. Aici s-a încercat, aşa cum vă spuneam, să rezolvăm cîteva probleme pentru întreaga ţară, pentru Armată. Eu am propus atunci ca grănicerii să treacă din nou la Ministerul Apărării Naţionale.

Reporter: Vă gîndeaţi la protecţia graniţelor.

General Ştefan Guşă: Mă gîndeam la protecţia graniţelor. Chiar am propus să se închidă, pentru cîteva zile, graniţele. Simţeam *(lipsă de audiţie, n.n.).*

Reporter: O măsură foarte bună. Dar n-aţi fost ascultat.

General Ştefan Guşă: Din păcate. Nu ştiu de ce, probabil că veniseră prea devreme ajutoarele, mă rog, nu vreau să fac proces de intenţii nimănui, dar am propus acest lucru şi alte măsuri care vizau de fapt Armata. După aceea ne-am dus la Comitetul Central, în sediul Comitetului Central. Eu nu ştiam ce se întîmplă acolo, că dacă ştiam că nu sînt condiţii, nu intram.

Reporter: Că nu sînt condiţii de conducere a trupelor?

General Ştefan Guşă: Condiţii de conducere a trupelor.

Reporter: Normal, ar fi trebuit să fie.

General Ştefan Guşă: Dar am fost solicitaţi să vorbim de acolo şi ne-am dus. Cu chiu cu vai, am ajuns, seara, în balcon. Am spus cîteva cuvinte, nu mi le mai amintesc exact, dar probabil că ele sînt înregistrate, după care am fost din păcate surprinşi de cei care trăgeau de pe fostul Palat Regal, de pe clădirea fostului Palat al Consiliului de Stat. Şi din acel moment, practic am cam fost blocat. Şi, atunci, am căutat să exercit conducerea prin ce puteam, ce aveam la dispoziţie, telefoanele care erau acolo.

Reporter: Da, asta era una din întrebările pe care voiam să vi le pun. De ce aţi condus, în primele momente, organismul militar din sediul Comitetului Central, că era clar că nu aveaţi condiţii.

General Ştefan Guşă: Efectiv asta a fost cauza, adică am fost surprinşi de fapt acolo, se trăgea de fapt şi noaptea aceea a trebuit să mă chinuiesc. Vă daţi seama că eu mă gîndeam, tot timpul, numai la problemele care erau în armată şi toată legătura o ţineam tot prin Marele Stat Major, dar şi direct cu unele unităţi, adică prin T.O. *(telefonul operativ, n.n.)* reuşeam să vorbesc cu comandamentele, dar, cu altele, cu armatele, am vorbit prin cei care erau la grupa operativă, la Marele Stat Major. Am solicitat să mi se trimită o grupă operativă acolo, probabil că nu s-a mai putut, pentru că începuse să se execute foc, inclusiv asupra ministerului, adică situaţia ne-a surprins, asta e realitatea.

Reporter: Aveaţi în preajma dumneavoastră nişte persoane, le-am văzut pe casetele acelea luate la Televiziune, nişte persoane care n-aveau ce căuta acolo. Era şi Verdeţ, mai erau şi alţii acolo, era un vacarm întreg, un du-te — vino care, mă rog, s-a întîmplat să fie această situaţie şi după ce-aţi venit la Ministerul Apărării Naţionale. Ce era cu atîtea persoane în jurul dumneavoastră acolo? Nu v-au încurcat?

General Ştefan Guşă: Eu n-am ştiut, n-am ştiut că-i găsesc în sediu, probabil că ei urmăreau alte *(lipsă de audiţie, n.n.).* Pe mine mă interesa, vă rog să mă înţelegeţi, pe mine mă interesa, şi aş vrea să specific că veneam de la Timişoara după patru sau cinci nopţi de tensiune deosebit de mare, în acele momente mă preocupa cum să

conducem Armata, cum să conducem subunităţile, mai puţin persoanele şi scopurile pentru care erau acolo. Vreau să vă spun că unii din ei au fost de fapt acceptaţi de cei cu care am venit, respectiv cei din Front cu care am venit, deci acceptaţi să colaboreze. Mai mult, aş vrea să vă spun că aş fi făcut orice, aş fi colaborat cu oricine, numai să înceteze ceea ce era şi să fie bine.

Reporter: Să înceteze focul şi să fie bine. Deci, de fapt, nici cu mulţi din Front nu vă cunoşteaţi în momentul acela.

General Ştefan Guşă: Din păcate nu m-am cunoscut.

Reporter: Dumneavoastră aflîndu-vă la Timişoara, Frontul constituindu-se aici.

General Ştefan Guşă: Pe cîţiva i-am cunoscut la minister, dar fugitiv, pe alţii i-am mai văzut după aceea, efectiv, nu i-am cunoscut, asta e realitatea. Unii dintre cei cu care m-aţi văzut în seara respectivă au continuat să colaboreze şi la minister, adică cei din Front, cu conducerea respectivă.

Reporter: Mă rog, sînt momente în asemenea situaţii, cînd cei care vor să colaboreze pot să şi încurce la un moment dat, în loc să-l lase în pace pe cel care are sarcini de conducere, să-şi vadă de treabă, să aibă cît mai multă linişte în jur, să fie numai cu colaboratorii care sînt implicaţi în sistemul de conducere... Mă rog, asta e o părere absolut personală.

General Ştefan Guşă: Eu vă spun, ca unul care simte conducerea unor acţiuni şi acţiunile nu erau chiar aşa de simple. Era vorba de condus, nu numai în Bucureşti, era vorba de ce se întîmplă, de fapt, în toată ţara, mă gîndeam la toată Armata, să ştiţi că nu e chiar atît de uşor. Nu poţi să ai pe cineva în preajmă care să te perturbe, răspunderile sînt foarte mari, orice cuvînt, orice directivă, orice dispoziţie se poate transforma sau poate avea efecte pozitive sau consecinţe deosebit de grave. Pare simplu la televizor, însă, în postura celui care conduce, să ştiţi că nu e deloc simplu.

Reporter: Să sărim peste cîteva cartiere şi să ne situăm în sediul Ministerului Apărării Naţionale, în nopţile acelea. Uitaţi, în ziarul *Dimineaţa,* de astăzi, marţi, 20 martie 1990, deci ziua cînd realizăm noi acest dialog, este prezent un articol pe o pagină întreagă, „Timpul dezvăluirilor", de fapt nişte dialoguri cu domnul Gelu Voican-Voiculescu şi cu domnul ministru al Apărării, Victor Stănculescu.

Este vorba de un *remember* al procesului dictatorilor Ceauşescu, apropo de varianta suprimării imediate, deci de momentul iniţierii procesului care a dus la execuţia celor doi. Dar, la un moment dat, domnul ministru Victor Stănculescu, ministrul Apărării Naţionale, domnul general colonel Victor Stănculescu pomeneşte de o colaborare armonioasă pe care dumneavoastră aţi fi avut-o cu generalul Vlad, acolo, în sediul Ministerului Apărării Naţionale, în momentele în care conduceaţi organismul militar şi despre o anume tensiune pe care o manifestaţi, o anume iritare nervoasă care, la un moment dat, s-a făcut simţită şi asupra colaboratorilor din preajmă, inclusiv a domnului Iliescu. Despre ce e vorba?

General Ştefan Guşă: E posibil. Vreau să vă spun, să ştie toată lumea, generalul Vlad a continuat să vină în minister, a conlucrat cu cei din Front şi s-a arătat dispus şi v-aş spune chiar cum a afirmat că: „Eu m-am îndepărtat de Ceauşescu, dar nu am putut trăda poporul român." Care va fi adevărul, eu nu sînt în măsură să cercetez şi nu voi cerceta eu, alţii vor cerceta cît de adevărat a fost, dar, în acele momente, se căuta orice posibilitate de a înceta focul.

Reporter: Practic, în momentele acelea aţi încercat să intraţi şi pe linia de captare a comenzii trupelor de Securitate şi a sistemului Securităţii?

General Ştefan Guşă: Adică eu nu cunoşteam, asta e realitatea, eu nu cunoşteam nimic din sistemul Securităţii. Singurul care-l cunoştea şi care era, atunci, de faţă, era dînsul sau alţi generali care au mai fost după aceea şi care au fost solicitaţi, inclusiv de conducerea Frontului, să acţioneze. Că am fost iritat?! Eu aş vrea să spun totuşi, lumea trebuie să ştie că am fost iritat pentru că, nu trebuie s-o ascund, a fost şi ideea aceasta a ajutorului. Or, se făcea o mare greşeală. Am fost împotrivă şi am acţionat în acest sens, dar n-aş vrea să dau amănunte.

Reporter: Ajutor, despre ce ajutor e vorba? Ajutor extern?

General Ştefan Guşă: Era vorba de ajutorul militar extern, sigur că da. Adică situaţia într-adevăr părea dramatică. Trupele noastre erau instruite aşa cum erau. Se lansase această idee că ar fi nevoie de un ajutor de trupe specializate. Or, am fost total împotrivă. N-am acceptat sub nici un motiv această idee şi am acţionat în acest sens, vă spun foarte clar că am acţionat, se poate dovedi. Nu singur am făcut-o. Sigur că asta, probabil, m-a iritat, dar nu numai asta.

Gîndiţi-vă totuşi, omeneşte vorbind, la un om care trece cîteva zile şi nopţi prin ce-am trecut eu, indiferent cine va spune că e un om robust din toate punctele de vedere — şi moral şi psihic şi fizic. Totuşi probabil că am fost iritat. Mai ales că pe unii nu-i cunoşteam, asta e realitatea, eu nu i-am cunoscut pe cei din Front, erau foarte mulţi.

Reporter: N-aveaţi nişte elemente de colaborare.

General Ştefan Guşă: N-aveam nişte elemente de colaborare. Şi de ce să n-o spun, pe mine mă interesau problemele pur militare, or, fiecare hărţuială din asta, orice întrebare deranja într-un fel. Şi, probabil că am fost iritat, îmi pare rău dacă a fost aşa, dar probabil că a fost. Sigur că în momentele acelea oi fi supărat pe cineva, poate că am mai şi ridicat tonul, e posibil, însă, în nici un caz *(lipsă de audiţie, n.n.).*

Reporter: Nu ştiu dacă e atît de important. Tocmai de asta vreau să vă întreb următorul lucru: care credeţi că au fost reuşitele dumneavoastră fundamentale în îndeplinirea acestei misiuni din acele zile, pe care v-aţi asumat-o?

General Ştefan Guşă: Cred că a fost o contribuţie modestă, daţi-mi voie să spun, de la început, mai ales că n-am fost în centrul evenimentelor în întreaga ţară. Am început la Timişoara, pe parcurs ne-am edificat, am venit în Bucureşti după un timp, după acţiuni care practic m-au epuizat. Dar, în primul rînd, am dorit şi scopul meu a fost ăsta, ca întreaga Armată, deci ăsta a fost primul lucru pentru care am venit direct, de la avion la Televiziune, ca întreaga Armată să înţeleagă — şi asta se făcea numai prin intermediul Televiziunii — că este şi trebuie să fie, a fost, este şi trebuie să fie de partea poporului, a revoluţiei. Al doilea. Totuşi, să reţinem că, în Bucureşti, au trebuit să fie apărate nişte obiective care au fost vitale. Mă refer la Televiziune, mă refer la clădirea Ministerului Apărării, de unde, de fapt, practic s-au condus şi în zilele următoare acţiunile în întreaga ţară, mă refer la Radiodifuziune, la Poştă şi Telecomunicaţii, adică aş enumera numai cîteva din obiectivele care, practic, au fost apărate, iar dumneavoastră ştiţi în ce condiţii, şi care, de fapt, au dat o mare contribuţie pentru reuşita acţiunilor care s-au desfăşurat, a revoluţiei, în fond. Însă, nu zic că a fost o participare deosebită, la nivelul posibilităţilor pe care le-am avut, a condiţiilor în care am lucrat, ci o contribuţie, zic eu,

modestă şi firească, pe care trebuia să o aibă oricine ar fi putut fi în situaţia mea.

Reporter: Domnule general-locotenent, aţi fost acolo, deci şi la fostul Comitet Central şi în sediul Ministerului Apărării Naţionale. Printre ordinele pe care le dădeaţi şi printre deciziile pe care le luaţi, se auzeau şi împuşcăturile, poate că un geam, pe ici-pe colo, mai sărea în ţăndări şi se trăia şi momentul acela de teamă. Cine credeţi că au fost cei care trăgeau? Cine sînt teroriştii?

General Ştefan Guşă: Din păcate, e o enigmă care va trebui elucidată. Eu, totuşi, n-aş merge să condamn că ar fi neapărat din cei care erau din trupele de Securitate.

Reporter: Sau în sistemul respectiv.

General Ştefan Guşă: Sau în sistem.

Reporter: Sau, poate, numai o parte din ei.

General Ştefan Guşă: Totuşi, aş vrea să spun, e interesant, că au fost prinşi unii. Şi au dispărut misterios, să-i spunem aşa. Eu zic că problema trebuie mult mai bine gîndită şi cercetată.

Reporter: Ce forţe au contribuit, cui au aparţinut?

General Ştefan Guşă: Ce forţe au contribuit, cui au aparţinut? Sigur că da. Şi ce-au urmărit, de fapt? Că mi se părea, la un moment dat, că nu neapărat voiau să pătrundă, ci mai mult să angajeze Armata, s-o disperseze, s-o ocupe cu ceva, asta era senzaţia. La un moment dat, aveam senzaţia că trag, fug, se duc în altă parte, trag, iar noi ne dispersam forţele, trăgeam după ei, ne angajau. Primeam informaţii că se acţionează inclusiv, ştiţi cum v-am spus, că se acţionează inclusiv din aer. Adică practic am avut această senzaţie şi o am şi acuma, să ştiţi.

Reporter: Deci război total de diversiune.

General Ştefan Guşă: Război total de diversiune şi dispersarea armatei, adică atragerea ei în nişte acţiuni din astea care nu erau specifice ei. E o părere personală la care nu renunţ.

Reporter: O altă întrebare. Iertaţi-mă, poate că este destul de spinoasă, aş zice eu. Cum vedeţi, în continuare, prezenţa domnului Militaru în cadrul organismului militar? Ştie toată lumea, iar Armata este îngrijorată de acest fapt, că dînsul este încă ofiţer activ.

General Ştefan Guşă: Vedeţi, eu nu ştiu prea multe. Eu, cît am lucrat cu domnul Militaru, am spus-o şi în ziarul *Armata poporului*, am lucrat în mod firesc. Adică dacă a fost numit ministru al Apărării Naţionale, am executat ordinele pe care le-am primit, dar asta a fost pentru o perioadă foarte scurtă. Nemaifiind în Ministerul Apărării Naţionale, practic nu ştiu ce s-a mai întîmplat. Am fost departe, dumneavoastră ştiţi că eu am lucrat în alt oraş. Acolo funcţia nu-mi permitea să am acces la tot ce s-a întîmplat, am executat ceea ce mi s-a dat. Cred că ar trebui să lămurească asta cei care au lucrat acolo, direct cu el, şi care pot să dea mai multe relaţii.

Reporter: Dar credeţi că trebuie lămurită această chestiune?

General Ştefan Guşă: Cred că ar trebui lămurită.

Reporter: Adică, dacă în Armată e un curent de opinie, să zic nu împotriva dînsului, ci în ceea ce priveşte prezenţa dînsului, acum, ca ofiţer activ, credeţi că ar trebui lămurită?

General Ştefan Guşă: Cred că ar trebui lămurită, pentru că am văzut, inclusiv cînd am revenit în Bucureşti, că mulţi, foarte mulţi îşi pun această problemă. Şi e firesc, dacă o mulţime de ofiţeri, o mulţime de subofiţeri pun această problemă, eu cred că trebuie lămurită.

Reporter: Spre binele Armatei.

General Ştefan Guşă: Spre binele Armatei, al ţării, dacă vreţi.

Reporter: Deci, una peste alta, consideraţi că v-aţi făcut datoria faţă de misiunea pe care o aveaţi? V-aţi îndeplinit această misiune aşa cum trebuie? După conştiinţa dumneavoastră, aşa.

General Ştefan Guşă: Sînt de 33 de ani militar şi zic că nu numai în nopţile respective sau la revoluţie mi-am făcut datoria. În faţa conştiinţei mi-am făcut totdeauna datoria şi am zis să mă judece conştiinţa mea, să ştiţi. Şi totdeauna am avut obiceiul să-mi fac un bilanţ, cîteodată zilnic, cîteodată periodic, al acţiunilor pe care le-am întreprins în diferite ocazii. Eu zic că mi-am făcut datoria, pentru că n-aş fi putut să fac altfel. Să mă judece conştiinţa, altfel nu puteam. Mă judeca conştiinţa mea. Mă judecau părinţii, strămoşii, mă judecau copiii, mă judeca Armata, mă judecau oamenii pe care îi cunoşteam. Am căutat să fac tot ce e posibil omeneşte. Nu am pretenţia însă că totdeauna am găsit cele mai bune soluţii. Ăsta este un lucru pe care-l regret. Dar ceea ce afirm

cu siguranţă şi cu toată răspunderea este că eu am căutat să-mi fac datoria cu toate puterile pe care le-am avut atunci.

Reporter: Vă mulţumim. Punem punct aici acestui dialog. Dacă va mai fi nevoie, vom mai reveni, dar deocamdată dorim să vă lăsăm în linişte şi pace, pentru că încă lanţul problemelor nu este nici pe departe terminat, încheiat, şi sînt multe, multe de făcut. Vă urăm succes în întreprinderea dumneavoastră în continuare.

General Ştefan Guşă: Vă mulţumesc foarte mult şi vă aştept.

INTERVIU DAT DE GENERALUL ŞTEFAN GUŞĂ DOMNULUI COLONEL VALERIU PRICINĂ, CA DREPT LA REPLICĂ LA DECLARAŢIILE LUI SILVIU BRUCAN

FEBRUARIE 1990

— Stimate domnule general-locotenent Ştefan Guşă, ne aflăm în biroul dumneavoastră, la invitaţia dumneavoastră, în numele bine cunoscutului drept la replică. Deci, aveţi cuvîntul.

General Ştefan Guşă: Vreau să dau o primă replică la interviul dat la televiziune, în seara zilei de 25 ianuarie 1990, de către domnul Silviu Brucan. Deşi, în aparenţă, interviul viza o altă persoană, se pare că domnului Brucan îi este foarte agreabil biliardul politic. Consider, de asemenea, în opinia mea de telespectator, că spaţiul acordat unui interlocutor, căruia nu-i recunosc merite deosebite în revoluţie, este exagerat de mare, în raport cu ceea ce frămîntă ţara noastră în aceste momente. Politolog fiind, aşa cum se defineşte domnia sa, este limpede că îi plac acele afirmaţii dirijate într-un sens, dar cu efecte în cu totul altă parte. Trebuie să vă fie clar, domnule Brucan, că nu aveţi nici un drept, nici legal, nici moral şi de nici un fel, să faceţi nişte afirmaţii grave, tendenţioase, la adresa mea şi a altor generali ai Armatei Române, cînd, de fapt, nu cunoaşteţi nimic din ce s-a petrecut la Timişoara, Cluj şi poate că nici la Bucureşti. Ar fi interesant de ştiut pe ce căi legale aţi intrat şi în posesia unor dosare a căror marcă distinctivă, după cum s-a văzut

în imagine, pare a fi fost trecerea lor prin focul purificator al unor zile fierbinţi ale agitatului an '90. Dar dacă deţineţi informaţii, ar trebui să ştim ca să ne dăm seama cît de credibile şi cît de curată este sursa. Este posibil să cunoaşteţi nişte dedesubturi, dar, probabil, n-aveţi interes să le daţi pe post. Pentru că m-aţi provocat, vă voi răspunde, foarte pe scurt, doar la trei afirmaţii, urmînd ca alte detalii să le dau la timpul potrivit. Aşadar:

1. Aţi rămas cutremurat că eram la conducerea Armatei. După legile militare, în urma decesului ministrului Apărării Naţionale, eram obligat să fac acest lucru, mai ales în haosul — şi aici aveţi dreptate — care se crease, haos amplificat de forţele care aveau interese în România şi care, în mod sigur, voiau să profite de ocazie. Iar cît de bine am acţionat, lăsaţi pe subordonaţii mei să aprecieze. Ei ştiu mai bine ce-am simţit şi ce-am făcut, împreună cu ei, în acele zile şi nopţi. Ei trăiesc şi muncesc, cunosc bine adevărul şi sînt convins că, în spiritul onoarei militare, nu vor permite nimănui deformarea lui. De fapt, domnule Brucan, nu aţi spus adevărul nici în legătură cu generalul Vlad. Ştiţi foarte bine că n-a fost nici un Consiliu de Război care să-l judece. Aţi dorit să plătiţi nişte poliţe, iar timpul vă presa. Şi nu sînteţi singurul care ar fi dorit să facă acest lucru. De aceea vă întreb: cu ce drept şi în numele cui vă jucaţi cu acuzaţiile?

2. Aţi afirmat că, la Timişoara, am executat, cu brio, ordinele lui Ceauşescu. Vă înşelaţi. Ceauşescu n-a vorbit niciodată cu mine, nici direct, nici la telefon şi nici nu mi-a dat vreun ordin scris. Am executat ordinele ministrului Apărării Naţionale. Ce păcat că, la aniversarea unui an de la revoluţie, nimeni nu şi-a mai amintit că acest om a avut curajul să-l înfrunte pe Ceauşescu şi că a fost un erou. Dumneavoastră nu cunoaşteţi că, în 19 decembrie, am fost personal la întreprinderea ELBA, pentru a mă convinge care e adevărul şi nu ştiţi că, din acel moment, Armata s-a retras de pe poduri, din locurile unde era, pentru a face loc demonstranţilor să treacă nestingheriţi, iar pe 20, Armata a demonstrat, împreună cu populaţia oraşului. Asta o ştiu populaţia Timişoarei şi Armata, o ştiu cadrele care au fost alături de mine, în acele zile şi nopţi. Ceauşescu a fugit de-abia în 22. Bănuiţi la ce eram expuşi cu toţii şi ce sentimente am avut? Dumneavostră ce făceaţi în acele zile? Nu cumva urzeaţi nişte planuri, care nu prea v-au reuşit? Să ştiţi că toţi comandanţii din subordinea mea au primit ordin să nu tragă în

demonstranţi şi, spre cinstea lor, l-au executat. Şi-apoi, domnule Brucan, mai aveam şi alte griji pe care dumneavoastră nu le cunoşteaţi sau nu vă preocupau în acele zile.

3. Atacînd inclusiv instituţia prezidenţială, guvernul şi altele, aţi afirmat că generalul Militaru a demisionat la cererea preşedintelui. S-ar putea. Nu eram în Bucureşti. Din cîte cunosc, în ziua de 6 ianuarie, la o şedinţă a cadrelor din Marele Stat Major, la care a participat domnul Măgureanu, s-a cerut demisia unor generali reactivaţi, printre care şi a ministrului de atunci. A doua zi, la cererea aceloraşi cadre, fiind de faţă şi domnul Iliescu, s-a reluat, hotărît, această cerere. Mai cunosc că, în zilele următoare, o parte din cadre au ieşit în stradă, iar, după aceea, ministrul a părăsit conducerea Ministerului Apărării Naţionale. Sigur că legitimitatea procedeului poate fi discutată, dar asta cred că ar fi fost prima datorie a celor care trebuiau să le ia în consideraţie cererile exprimate. Nu pot să nu fac, însă, o legătură cu faptul că, după aceste evenimente, am fost anchetat la Cluj, împreună cu generalul Topliceanu. Însă, trebuiau probe şi acestea nu s-au putut fabrica, cu toată dorinţa unora, printre care, abia acum îmi dau seama, aţi figurat şi dumneavoastră. Dacă doriţi să plătiţi nişte polițe, puteţi să o faceţi, dar trebuie să aveţi argumente. Însă, vă spun, domnule Brucan, lăsaţi Armata în pace! Cît de patrioţi şi de cinstiţi am fost, se va vedea. De fapt, ca întotdeauna, poporul şi istoria vor da o sentinţă dreaptă, pentru fiecare. În ceea ce mă priveşte, neavînd nimic de ascuns, privitor la măsurile întreprinse de mine, atît la Timişoara cît şi în Bucureşti, în timpul revoluţiei, sînt, oricînd, gata să stau la dispoziţia dumneavoastră pentru un dialog al faptelor reale şi nu al insinuărilor.

DECLARAŢIA DE MARTOR A GENERALULUI ŞTEFAN GUŞĂ DATĂ ÎN FAŢA COMPLETULUI DE JUDECATĂ AL SECŢIEI MILITARE A CURŢII SUPREME DE JUSTIŢIE ÎN „PROCESUL TIMIŞOARA“

(Transcriere după bandă magnetică)

Președintele Completului de Judecată: Vă rog să-mi prezentați buletinul de identitate. Mulțumesc.

Înainte de a trece la audierea martorului, ţin să-l anunţ pe domnul apărător, care, de dimineaţă, ne comunicase prezenţa şi a altui martor, că mîine vom trece la audierea acelui martor, Băieș Teofil se cheamă. Deci să fie anunţat să vină mîine. Da'?

Cum vă numiţi dumneavoastră?

General Ştefan Guşă: Guşă Ştefan.

Președintele Completului de Judecată: Fiul lui...

General Ştefan Guşă: ... Gheorghe şi Maria.

Președintele Completului de Judecată: Gheorghe şi Maria. Ce vîrstă aveţi?

General Ştefan Guşă: 51 de ani.

Președintele Completului de Judecată: 51 de ani. Ocupaţia?

General Ştefan Guşă: Ofiţer activ în Ministerul Apărării Naţionale.

Președintele Completului de Judecată: Gradul?

General Ştefan Guşă: General-locotenent.

Președintele Completului de Judecată: *(dictează)* General-locotenent, liniuţă MAPN.

Preşedintele Completului de Judecată: Domiciliul?

General Ştefan Guşă: Actual, Buzău, str. Stadionului nr 1.

Preşedintele Completului de Judecată: Acolo e reşedinţa?

General Ştefan Guşă: Nu, mutaţia urmează să mi-o fac în zilele următoare.

Preşedintele Completului de Judecată: Vă rog să repetaţi după mine: „Jur că voi spune adevărul şi nu voi ascunde nimic din tot ceea ce ştiu."

(Ştefan Guşă a repetat)

Preşedintele Completului de Judecată: Vă atrag atenţia că mărturia mincinoasă se pedepseşte.

General Ştefan Guşă: Am înţeles.

Preşedintele Completului de Judecată: Spuneţi-ne, în decembrie '89, ce funcţie îndeplineaţi?

General Ştefan Guşă: În decembrie '89 eram şeful Marelui Stat Major.

Preşedintele Completului de Judecată: Şi aveaţi gradul?

General Ştefan Guşă: General-maior.

Preşedintele Completului de Judecată: *(dictează)* În decembrie 1989 eram prim-locţiitor al ministrului Apărării Naţionale şi şef al Marelui Stat Major. Aveam gradul de general-maior.

Preşedintele Completului de Judecată: Aţi fost trimis la Timişoara, da?

General Ştefan Guşă: Da.

Preşedintele Completului de Judecată: Din ordinul cui şi cu ce misiune?

General Ştefan Guşă: Din ordinul ministrului Apărării Naţionale, cu misiunea de a vedea ce se întîmplă în oraşul Timişoara, la acea dată.

Preşedintele Completului de Judecată: Mai în detaliu.

General Ştefan Guşă: Dacă îmi permiteţi, domnule preşedinte...

Preşedintele Completului de Judecată: Vă rog, vă ascultăm.

General Ştefan Guşă: ... să reiau, din 16 seara, am fost chemat, deci, am ajuns acasă la orele 21,00, iar, la orele 21,15, aproximativ, sau 21,20, am fost sunat de ofiţerul de serviciu pe Marele Stat Major să mă prezint, de urgenţă, în minister. Acolo se afla şi ministrul Apărării Naţionale. I-am spus să-mi trimită maşina. După aproximativ 30 de minute am sosit la minister, unde l-am găsit pe ministrul Apărării Naţionale, în biroul dînsului.

Preşedintele Completului de Judecată: Da.

General Ştefan Guşă: Acolo era ofiţerul de serviciu, de tură. Am înţeles că ministrul avusese o convorbire deja şi mi-a spus: „Măi, se întîmplă ceva la Timişoara. M-a sunat generalul Roşu. Sînt nişte probleme, aşa că rămîi în minister“ — pe scurt, dacă îmi permiteţi să nu redau chiar toate detaliile, pentru că ar dura foarte mult. Am întrebat dacă este nevoie să aduc, şi eu, o grupă operativă şi mi-a spus că-mi va preciza imediat. Deocamdată, să verific, la domiciliu, dacă ofiţerii cu principalele funcţii din Marele Stat Major sînt acasă, respectiv şeful Direcţiei Operaţii, al Direcţiei Mobilizare, ceilalţi din funcţiile care sînt principale. Am dat ordin ofiţerului de serviciu să verifice ofiţerii respectivi şi să ia măsuri, ca-n cel mai scurt timp, să poată fi aduşi la Ministerul Apărării Naţionale. După ce am făcut acest lucru, am coborît, din nou, în biroul ministrului, timp în care reţin că a dat şi a primit o serie de telefoane de la Craiova, Timişoara şi din alte părţi.

Preşedintele Completului de Judecată: Ce i s-a raportat şi ce măsuri a ordonat?

General Ştefan Guşă: După cîte reţin, i s-a raportat că în Timişoara existau unele manifestaţii, în apropierea casei pastorului Tökes Laszlo, şi că sînt grupuri de oameni care se manifestă zgomotos; ceva, în genul ăsta, a fost în seara respectivă, tîrziu, după (orele) 22,00-23,00; după un an şi jumătate este destul de greu de precizat, dar, cam după orele 22,00 *(lipsă de audiţie, n.n.)* în special la cele din Banat, grupe operative; comandantul, şeful de Stat Major, principalele funcţii să fie aduse în cazarmă. Am întrebat dacă este nevoie să formăm grupe operative şi la minister şi mi-a spus că, deocamdată, nu, dar e bine să ai *(lipsă de audiţie, n.n.)* în biroul şefului Marelui Stat Major. Am verificat dacă cei care sînt în componenţa grupelor operative sînt acasă *(lipsă de audiţie, n.n.)* mă rog, unde aveam un loc în spatele biroului, după care am coborît la ministrul Apărării Naţionale.

Preşedintele Completului de Judecată: Sub comanda cui?

General Ştefan Guşă: Sub comanda colonelului *(lipsă de audiţie, n.n.).*

Preşedintele Completului de Judecată: *(dictează)* Din ordinul generalului *(lipsă de audiţie, n.n.).*

Comandantul Armatei a III-a, de la Craiova, generalul Roşu, în Marele Stat Major, de mai multe ori, la şi de la Timişoara, comanda Diviziei 18 Mecanizate Timişoara *(lipsă de audiţie, n.n.).*

Preşedintele Completului de Judecată: *(lipsă de audiţie, n.n.).*

General Ştefan Guşă: Atît din Ungaria, cît şi din Iugoslavia. Mai mult, în perioada 12-15, a fost o mare fluctuaţie de maşini străine care circulau în România, multe din acestea, după aceea mi-am dat seama, s-au îndreptat către Timişoara. Sigur că sînt nişte indicii, de care orice militar trebuie să ţină cont. Deci, cam acestea erau informaţiile, deşi, încă o dată, raportez, destul de puţine.

Preşedintele Completului de Judecată: Da.

General Ştefan Guşă: Dar de care un militar trebuie, neapărat, să ţină seama.

Preşedintele Completului de Judecată: *(dictează)* în jurul orei 13,30 *(lipsă de audiţie, n.n.).*

General Ştefan Guşă: *(lipsă de audiţie, n.n.)* erau, toţi au participat, nu erau decît patru. *(lipsă de audiţie, n.n.)* Stănculescu, Guşă, Ilie Ceauşescu, Traian Dafinescu, ministrul Apărării.

Preşedintele Completului de Judecată: Raportau *(lipsă de audiţie, n.n.).*

General Ştefan Guşă: Din alte surse şi, iertaţi-mă, domnule preşedinte, şi eu, personal, le-am văzut cînd veneam de la jurămînt, de la o unitate din Buzău. Primul lucru pe care l-am făcut a fost să dau ordin colonelului Ionescu şi celor de acolo să mă informeze imediat care este situaţia. Primele cuvinte au fost: „Am fost atacaţi, inclusiv la divizie. În oraş s-a dat foc şi s-a incendiat. S-a tras în sus". Asta mi s-a raportat, s-a tras de către armată, în sus. Zic: „Unde aţi tras? A murit cineva?" „Nu." După aceea am aflat că a fost rănită o fată sau aşa ceva. De ce s-a tras, nu ştiau nici ei. „Vă rog să-mi prezentaţi cel puţin care este situaţia", am cerut eu. Ei aveau, deja, o hartă întocmită, pe care mi-au precizat cam pe unde ieşise o parte din trupă, pentru că, precizez încă o dată, că o parte din tehnica unităţilor a fost scoasă şi într-un procent *(lipsă de audiţie, n.n.).* Dacă efective au fost mai multe, tehnica a fost foarte puţină, într-un procent de aproximativ 15%, nici 15%. Au încercat să mă informeze că sînt militari dispuşi şi la Judeţ, sînt dispuşi şi în Piaţa Libertăţii, în faţa Comandamentului, că apără unităţile militare, o parte din ei dispuşi către Piaţa Operei. În orice caz, pînă m-am lămurit a trecut un timp. Între timp am primit un telefon de

la Comitetul Judeţean de Partid să mă prezint la teleconferinţă şi am răspuns că nu ştiu dacă voi putea ajunge, pentru că nici nu am apucat să mă informez. Şi nu m-am dus. După aceea m-am mai informat pe un plan al oraşului, pentru că nu cunoşteam chiar aşa de bine situaţia din Timişoara, nu cunoşteam oraşul, efectiv. Mi s-a spus de către secretarul Ion Coman că trebuia să fiu la teleconferinţă. I-am răspuns: „N-am putut să ajung pentru că, aici, situaţia este foarte neclară şi-mi trebuie timp să mă lămuresc cu ce se întîmplă.“ În oraş, reţin că eram informat că se mai spărgeau magazine, se dădea foc, erau acte de vandalism, asta am fost informat în momentul cînd am ajuns la divizie, de către colonelul Ionescu şi de ceilalţi ofiţeri de la divizie. Acolo erau şeful Cercetării şi şefii de arme, care erau în permanenţă. Ţin să precizez, foarte clar, că am lucrat, în permanenţă, cu cel puţin 10-12 ofiţeri, zi şi noapte, iar ei mă informau, chiar dacă se mai schimbau între ei, permanent mă informau cu ce se întîmplă în oraş *(lipsă de audiţie, n.n.)* să fie şi la minister, dar la Bucureşti, asta reţin exact şi nu vreau să *(lipsă de audiţie, n.n.)* după aceea, la pază, s-a trecut cu aprobarea, bineînţeles, a secretarului Ion Coman; la paza unor obiective importante. I-am raportat că intrăm în paza unor obiective importante şi s-a aprobat.

Preşedintele Completului de Judecată *(dictează)* — Menţionez că, avînd aprobarea lui Ion Coman, începînd cu orele *(lipsă de audiţie, n.n.).*

General Ştefan Guşă: De fapt, o parte din forţe, domnule preşedinte, erau, dar foarte subţiri, însă bine organizate, pe subunităţi, cu comandă, legături efective, adică un plan milităresc bine făcut.

Preşedintele Completului de Judecată: După orele 18,30, aţi trecut la *(lipsă de audiţie, n.n.).*

General Ştefan Guşă: *(lipsă de audiţie, n.n.).* paza acestor obiective.

Preşedintele Completului de Judecată: 18,30, 19,00, la cît?

General Ştefan Guşă: După 18,30.

Preşedintele Completului de Judecată: Da. Cum am zis acolo? Nu, nu, citiţi-mi *(lipsă de audiţie, n.n.)* în Armată, pentru apărarea unor obiective...

General Ştefan Guşă: *(lipsă de audiţie, n.n.)* … sau suplimentarea forţelor, care apărau depozitele de muniţii şi carburanţi.

Preşedintele Completului de Judecată: Tot cu aprobarea...? *(lipsă de audiţie, n.n.)*

General Ştefan Guşă: Nu, asta am făcut-o fără aprobare.

Preşedintele Completului de Judecată: Bun, dar care era consemnul celor trimişi să apere?

General Ştefan Guşă: Să nu fie atacaţi, să nu fie atacat depozitul, să nu fie atacată tehnica.

Preşedintele Completului de Judecată: Bun, şi dacă vor fi atacaţi?

General Ştefan Guşă: Dacă vor fi atacaţi, să se apere, conform legii.

Preşedintele Completului de Judecată: Adică?

General Ştefan Guşă: Adică, la nevoie, chiar să facă uz de arme.

Preşedintele Completului de Judecată: Da.

General Ştefan Guşă: N-am precizat acest lucru, dar le-am spus să se apere. Voi preciza, mai tîrziu, şi acest lucru.

Preşedintele Completului de Judecată: Singure sau împreună cu alte forţe? *(lipsă de audiţie, n.n.)*

General Ştefan Guşă: La cele (...)

Preşedintele Completului de Judecată: Nu la unităţile militare, la celelalte obiective şi zone.

General Ştefan Guşă: Efectiv, nu mai reţin, exact, dacă erau toate, trebuie să iau din nou harta, care ştiu eu pe unde a fost făcută, dar unităţile militare aveau numai forţe din Ministerul Apărării Naţionale.

Preşedintele Completului de Judecată: Asta da, dar la celelalte obiective civile?

General Ştefan Guşă: La celelalte obiective au mai fost şi alte forţe, erau forţe de la trupele de Securitate, forţe de la Grăniceri şi forţe de la Armată, dar astea nu erau obiective, pentru că eu nu mă refer la blocarea unor căi de acces. Eu mă refer la paza unor obiective militare şi economice: uzina de apă, uzina electrică, fabrica de pîine, depozitul de muniţii este un obiectiv, restul primiseră, mai devreme, dispoziţie să iasă în stradă şi să blocheze anumite căi de acces. O să revin şi la asta.

Preşedintele Completului de Judecată: Bun, la astea, la obiectivele astea economice, civile, trupele Ministerului Apărării Naţionale au asigurat singure paza sau în colaborare?

General Ştefan Guşă: În colaborare cu unele care erau acolo. Spre exemplu, unele erau, deja, apărate de Ministerul de Interne, le aveau în primire şi oamenii le apărau pe timp de pace, iar acum, probabil că şi-au întărit şi ei forţele, sînt sigur de asta. (...)

Pentru aceasta, în cursul nopţii, am chemat la mine pe toţi comandanţii de unităţi care acţionau, cei de la Ministerul Apărării, de la comandamentul diviziei, pe care i-am obligat să-mi raporteze care a fost situaţia unităţilor, dacă au folosit muniţie, împotriva cui, dacă sînt răniţi, care este situaţia trupei, care este consumul, care este situaţia hrănirii efectivelor, care este situaţia tehnicii şi alte măsuri, pe care am să le raportez imediat.

Preşedintele Completului de Judecată: *(dictează)* Parte din obiectivele încredinţate Armatei au fost apărate, în comun, de acestea, cu *(lipsă de audiţie, n.n.)* că erau asigurate, în timp de pace, de Ministerul de Interne. *(lipsă de audiţie, n.n.)*

General Ştefan Guşă: *(lipsă de audiţie, n.n.)* ... realizate de către înlocuitorul comandantului de divizie şi cu grupa operativă, am înţeles şi la cererea Comitetului Judeţean de Partid, pentru întărirea sediului Comitetului Judeţean, a Comitetului Municipal şi a altor locuri, realizate înainte de sosirea noastră la Timişoara.

Preşedintele Completului de Judecată: Da. *(dictează)* Am înţeles, din ce mi s-a raportat, că la cererea primului secretar al judeţului *(lipsă de audiţie, n.n.)* şi a altor zone din oraş.

General Ştefan Guşă: Mi s-a comunicat, de la Bucureşti, că spre Timişoara au mai fost trimise subunităţi din garnizoanele Lugoj, Arad şi Buziaş.

Preşedintele Completului de Judecată: Pe la ce oră, asta?

General Ştefan Guşă: Nu mai reţin exact, unele au venit succesiv, nu toate o dată. Mai pleacă o companie de la Buziaş, condusă de *(lipsă de audiţie, n.n.).*

Preşedintele Completului de Judecată: *(dictează)* în cursul serii de 17 decembrie, mi s-a comunicat *(lipsă de audiţie, n.n.)* o parte din unităţile militare *(lipsă de audiţie, n.n.).*

General Ştefan Guşă: Pentru fiecare direcţie şi pentru fiecare unitate am ordonat locotenent-colonelului Zeca şi celor de la Marele Stat Major să trimită maşini, care să-i întîmpine şi să-i conducă în cazărmile din garnizoana Timişoara, respectiv unele către *(lipsă de audiţie, n.n.).*

Preşedintele Completului de Judecată: *(dictează)* Am ordonat ca aceste trupe să fie întîmpinate *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

General Ştefan Guşă: Cer iertare dacă abuzez de bunăvoinţa dumneavoastră. M-am gîndit că nu numai dacă li se dă foc, dar dacă cineva pătrunde la aceste tancuri, chiar dintre cei care au făcut armata pe ele, puteau să facă nişte probleme, care erau catastrofale pentru noi, inclusiv pentru armată.

Preşedintele Completului de Judecată: Dar cînd a început să se tragă în Timişoara?

General Ştefan Guşă: În Timişoara ni s-a raportat că se trăsese cînd am ajuns noi şi s-a mai tras şi în cursul serii. S-a tras pînă către orele 20,00-20,30, după cîte mi s-a raportat. Spun aceasta pentru că am primit un telefon să pregătesc două transportoare blindate, să mă deplasez la Comitetul Judeţean de Partid şi cu o grupă de însoţire să vedem ce s-a întîmplat în oraş. Telefonul l-am primit de la secretarul Ion Coman, lucru pe care l-am şi executat.

Preşedintele Completului de Judecată: Pe la ce oră?

General Ştefan Guşă: Nu mai reţin exact, îmi pare rău, dar era după 22,00, cred, era tîrziu.

Preşedintele Completului de Judecată: Bine. Am înţeles de la dumneavoastră că vi s-a raportat că în Timişoara s-a tras.

General Ştefan Guşă: S-a tras.

Preşedintele Completului de Judecată: Dar cînd aţi ajuns dumneavoastră la divizie, asta am înţeles tot de la dumneavoastră, nu se trăgea. Cînd a început din nou să se tragă?

General Ştefan Guşă: În Timişoara?

Preşedintele Completului de Judecată: Da. După sosirea dumneavoastră.

General Ştefan Guşă: S-a tras şi după sosirea noastră.

Preşedintele Completului de Judecată: Pe la ce oră?

General Ştefan Guşă: 18,00, 19,00. În diferite locuri s-au auzit împuşcături. Am şi întrebat: „Cine trage? Şi de ce trage?“ Am chemat comandanţii de regimente, în fiecare seară, şi i-am întrebat: „De la dumneata din unitate cine a tras?“ „S-a tras în sus, pentru că ne agresau.“ Le-am dat ordin: „Pe cît posibil, să discutaţi cu oamenii, să nu se apropie de militari şi de tehnică. Discutaţi cu ei şi, eventual, feriţi-vă, pe cît puteţi, să aveţi contact cu oamenii, lăsaţi-i să treacă, să se ducă în altă parte, să nu se atingă de voi.“ Acest ordin l-am dat tuturor comandanţilor, în fiecare seară, că nu

am făcut-o numai în 17, am făcut-o şi în 18 şi în 19, pentru că a fost necesar. Mi-au raportat că mulţi dintre militari au tras, pentru că se încerca fie să se arunce cu sticle incendiare în tancuri, fie să se apropie de ei, dar că nu au tras, direct, în oameni şi ordinul meu a fost foarte clar, să nu tragă în oameni; n-au fost scoşi pe stradă să tragă în oameni chiar dacă au primit ordin să blocheze nişte intersecţii, pentru că ordinul era ordin, dar, în nici un caz să tragă în oameni, şi toţi comandanţii mi-au raportat că nu au tras. Probabil că adevărul, justiţia va stabili unde, în cine s-a tras şi în ce condiţii. În măsura în care vă pot ajuta, domnule preşedinte, am s-o fac.

Preşedintele Completului de Judecată: Înţeleg că în noaptea aceea, în seara şi în noaptea respectivă, pe lîngă Ministerul Apărării Naţionale au acţionat şi cei de la Interne.

General Ştefan Guşă: Au acţionat. Erau în dispozitiv.

Preşedintele Completului de Judecată: Tot înarmaţi?

General Ştefan Guşă: Sigur că erau înarmaţi, n-a ieşit nici un soldat neînarmat. Eu nu ştiu dacă vreun comandant, în noaptea de 17, a ieşit în stradă neînarmat. Am spus-o de la început şi am spus clar. Am şi întrebat de ce s-a tras atîta muniţie în plus, aiurea, pentru că îmi raportau nişte consumuri de război. Şi-am zis: „În cine aţi tras, dacă nu aţi omorît pe nimeni?“ Au tras în sus. De ce? Să nu se apropie de tehnică, să nu atace depozite, să nu atace tehnica militară şi s-o incendieze, să nu se atace unităţile militare. Din păcate, din multe locuri — şi martorii pot confirma, că mai trăiesc — mie îmi veneau rapoartele din foarte multe locuri, îmi spuneau că s-a încercat atacul depozitelor. „Bine, şi ce aţi făcut?“ Au tras, n-au omorît pe nimeni, practic, sau or fi omorît, eu nu mai ştiu, mie mi s-a raportat că n-au omorît, dar de tras, s-a tras, asta e limpede. Unde? Cum? Cum au murit cei unde s-a tras? Trebuie stabilit.

Preşedintele Completului de Judecată: Deci, s-a tras şi de la Armată şi de la Ministerul de Interne.

General Ştefan Guşă: Au tras, sigur că au tras. Eu nu ştiu, nu i-am văzut pe cei de la Ministerul de Interne, dar îmi închipui că, dacă au ieşit în stradă cu muniţie, n-a tras nici unul? Soldatul de la Ministerul Apărării Naţionale a tras şi soldatul de alături nu a tras?

Preşedintele Completului de Judecată: Iertaţi-mă, n-aţi ţinut legătura, măcar şi accidentală, cu cei de la Interne?

General Ştefan Guşă: Legăturile pe care le aveam, le aveam, direct, cu Judeţul şi cu unităţile militare, iar mie îmi raportau ce anume s-a întîmplat.

Preşedintele Completului de Judecată: Bun.

General Ştefan Guşă: N-am avut legătură directă cu *(lipsă de audiţie, n.n.).*

Preşedintele Completului de Judecată: Bine, dar, măcar accidental, n-aţi pus mîna pe telefon să-i întrebaţi pe Nuţă, pe Mihalea, pe Macri, măi, oameni buni, ce mai ştiţi voi cu privire la *(lipsă de audiţie, n.n.)?*

General Ştefan Guşă: Eu reţin că Securitatea n-a avut, sub comandă, mă refer la generalul, răposatul Macri, n-a avut sub ordine trupe, cred că le comandau cei de la trupe, cu care eu nu aveam legături de cooperare.

Preşedintele Completului de Judecată: Dar, pentru informarea dumneavoastră, chiar şi pentru verificarea datelor care vi se raportau, n-aţi ţinut o legătură cu cei de la Interne?

General Ştefan Guşă: N-am ţinut o legătură cu cei de la Interne, pentru că nu aveam o reţea organizată. Aveam telefon operativ, cu care vorbeam cu Judeţul.

Preşedintele Completului de Judecată: Iertaţi-mă, în acest jurnal pe care îl avem în faţă, de la divizie *(lipsă de audiţie, n.n.).*

General Ştefan Guşă: Domnule preşedinte...

Preşedintele Completului de Judecată: Daţi-mi voie, daţi-mi voie...

General Ştefan Guşă: Iertaţi-mă.

Preşedintele Completului de Judecată: E un înscris produs atunci, pe măsură ce se derulau evenimentele. Rezultă că, la fiecare şedinţă de analiză şi, evident, înainte chiar, le-aţi atras atenţia comandanţilor *(lipsă de audiţie, n.n.).*

General Ştefan Guşă: Comandanţilor de unităţi *(lipsă de audiţie, n.n.)* de la Miliţie, dacă e nevoie, să le folosească, asta e. *(lipsă de audiţie, n.n.)* Şi eu m-am întors la comandamentul diviziei, pentru a avea o şedinţă. De fapt, după aceasta am avut şedinţa cu ei. I-am chemat tîrziu, în prima noapte, după cum îmi amintesc, după miezul nopţii i-am chemat pe oameni, cu care am avut şedinţa de rapoarte. Am raportat care e situaţia la minister, n-am găsit de multe ori pe ministrul Apărării, care era mai mult plecat, de regulă nu era în minister, găseam acolo pe ofiţerii de

serviciu, cei care erau de serviciu pe grupele operative. Am dat ordin să se verifice oamenii, muniţia, să se verifice tehnica, să fie oamenii hrăniţi, să nu cumva — pentru că oamenii vor merge la muncă — să nu cumva să existe vreo altercaţie, cumva să avem vreun necaz, în sensul ca militarii care sînt în anumite obiective să nu lase oamenii să treacă, cei care trebuiau să treacă la lucru sau să se ducă acasă şi cu asta aproape că a trecut noaptea. (...)

Erau fel de fel de telefoane şi de zvonuri, erau fel de fel de alarme false, pentru că asta a fost, ceea ce eu am numit, la vremea respectivă, un război psihologic şi, mai tîrziu, din păcate, şi unul radio-electronic. Şi susţin acest lucru. (...)

Ceva nu e-n regulă. Au mai fost şi alţii. Din păcate, majoritatea da, inclusiv atacuri la cadre acasă, asupra familiilor, incendii din care unele n-au fost false, unele au fost reale. *(lipsă de audiţie, n.n.)*

Preşedintele Completului de Judecată: Mai înainte.

General Ştefan Guşă: Mai înainte? Nu-mi amintesc, să fi fost de două, trei ori, o dată cred că a fost, am discutat, dar mai mult nu-mi amintesc. Cei care au fost cu mine poate îşi amintesc mai bine. Eu eram, nu vreau să pozez, deşi postura mea era destul de importantă, pentru că primeam multe informaţii, trebuia să discut cu foarte mulţi, trebuia să fiu foarte atent la ce se ordona acolo, pentru că lucrurile erau destul de grele şi, în acelaşi timp, mă gîndeam la ce se întîmplă în Timişoara şi de ce aceste acte. Pentru că, orice s-ar spune şi oricum se va demonstra vreodată, nu credeam şi nu-mi venea să cred că aceşti oameni cinstiţi — oameni care, pînă la urmă, s-a dovedit că au fost cinstiţi — să-şi devasteze singuri oraşul sau să atace unităţile militare. Pentru mine a fost, oarecum, un şoc şi un moment de reflecţie destul de profund.

Preşedintele Completului de Judecată: Înţeleg că orice măsură aţi întreprins, aţi raportat-o şi la Judeţeana de partid.

General Ştefan Guşă: Am raportat şi la Judeţeană, secretarului Ion Coman, iar, dacă nu era dînsul, persoanei care îi ţinea locul.

Preşedintele Completului de Judecată: *(dictează)* Toate măsurile le-am raportat la Judeţeana de partid, unde se afla instalat punctul de comandă, condus de Coman Ion, cît şi la Ministerul Apărării Naţionale *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

General Ştefan Guşă: Două ocazii sau trei, chiar, din cîte îmi amintesc.

Preşedintele Completului de Judecată: Puteţi indica?

General Ştefan Guşă: În primul rînd, în seara respectivă, cînd m-am dus pînă sus (la Comitetul Judeţean) şi am venit jos (la comandamentul diviziei), am luat cele două TAB-uri şi un camion, cu care am făcut turul şi după aceea ne-am întors.

Preşedintele Completului de Judecată: Da, a doua oară?

General Ştefan Guşă: Am mai fost în data de 19, cînd m-am întors de la ELBA.

Preşedintele Completului de Judecată: Pe la prînz, după-amiază?

General Ştefan Guşă: Nu era după-amiază, pe la prînz, către prînz, şi, ultima oară, în 22.

Preşedintele Completului de Judecată: Pînă-n prînz?

General Ştefan Guşă: Pînă-n prînz.

Preşedintele Completului de Judecată: De fiecare dată, cam cine era acolo, în punctul ăsta de decizie?

General Ştefan Guşă: Erau mai multe persoane, de regulă. Cînd ne-am dus prima dată, seara, era secretarul Ion Coman, Ilie Matei, prim-secretarul Bălan, am găsit şi pe generalul Stănculescu, mai era, cîteodată, colonelul Popescu şi alţii, pe care nu-i cunoşteam, de pe la gărzi (Gărzile Patriotice), precum şi unii ofiţeri. Fiind civili, nu prea-i cunoşteam şi, nelucrînd direct cu timişorenii, nu i-am cunoscut pe toţi. (...)

Domnule preşedinte, în data de 19 am primit ordin de la domnul Coman, să mă duc să-l scot pe prim-secretarul Bălan de la ELBA.

Preşedintele Completului de Judecată: În 19?

General Ştefan Guşă: În 19, nu mai reţin ora exactă, în orice caz în cursul dimineţii. Sigur, eu am înţeles, poate, greşit, nu să mă duc eu, să trimit pe cineva, pentru că s-a dus acolo Radu Bălan, să vorbească cu muncitorii, probabil tot aşa, să-i lămurească să fie liniştiţi, să reia lucrul. Eu am înţeles să mă duc eu şi m-am dus. Am luat cu mine aghiotantul şi pe maiorul Rusu şi m-am dus cu Dacia, o Dacia de la divizie, neagră.

Preşedintele Completului de Judecată: Condusă de cine?

General Ştefan Guşă: Condusă de căpitanul Ilie.

Preşedintele Completului de Judecată: Aşa.

General Ştefan Guşă: În momentul în care am ajuns la poartă, curtea fabricii era plină de oameni care manifestau. N-am fost lăsat, iniţial, să intru, pentru că mi se spunea, nu-l cunosc pe civil, îmi

pare rău, dar episodul este real şi sper ca oamenii adevăraţi, oamenii cinstiţi, să-şi amintească bine de el. Totuşi, am insistat să intru. În momentul în care am intrat, ieşea prim-secretarul Radu Bălan, care mi-a imputat, oarecum: „De ce vii, domnule, cu Armata aici?“ Nu ştiu dacă a auzit, dar i-am spus: „Nu eu am chemat Armata, ci dumneavoastră, probabil, cu cîteva zile în urmă“, dar m-am dus, deşi mulţi civili de acolo mi-au spus: „Nu intra, domnule, aici, că te linşează!“ Realitatea era că toată curtea era plină de oameni, iar undeva, către mijloc, se aflau un scaun şi nişte microfoane mari. Lumea era foarte agitată şi ne-a strigat chiar: „Ucigaşilor, ce-aţi făcut? Aţi tras în noi!“ Totuşi ne-au lăsat să intrăm, cei trei, am ajuns pînă-n mijlocul acestei mulţimi, m-am urcat pe scaun şi am încercat — şi, parţial, am reuşit — să port un dialog cu aceşti oameni. Erau femei, care arătau tuburi trase şi spuneau: „Ne-aţi ucis copiii!“ Şi am spus: „Copiii aceştia, care au tras, sînt tot copiii voştri, din fabrică, nu puteau să tragă ei.“ Poate că erau şi tuburi de manevră. Erau foarte mulţi, iar lozincile se ştiu şi n-are rost, nu mi le amintesc chiar exact: „Libertate! Pîine! Jos Ceauşescu!“, s-a strigat în acele zile. Vreau să precizez, foarte clar, că erau şi tineri, bătrîni şi femei, care strigau ce strigau şi erau foarte revoltaţi şi supăraţi. Supăraţi pe Armată şi ne-au zis: „De ce s-a tras?“ Vă raportez că-n urma mea, nu am cerut, s-a trimis de la marea unitate un pluton de soldaţi, care să mă însoţească. Eu m-am dus, totuşi, cu Dacia. Am reuşit şi spun că am reuşit, parţial, pentru că oamenii care au fost acolo, probabil, îşi vor aminti, dacă vor să facă acest lucru, foarte greu am purtat acest dialog. I-am întrebat: „De ce vă distrugeţi oraşul?“ Şi marea lor majoritate a strigat: „Nu noi, nu noi facem treaba asta!“ „De ce aţi incendiat?“ „Nu noi facem treaba asta.“ Şi, atunci, au început să strige. Nu vreau să marchez un moment, pentru că este, totuşi, un moment al acestor evenimente din decembrie, pe care aşa le numesc eu, dar, în momentul cînd cineva mi-a strigat din mulţime: „Ce caută Armata aici?“, i-am spus: „Bun, o să plece Armata“ şi am făcut semn plutonului să plece. Ofiţerul, care este probabil şi acum şi poate depune mărturie, l-a îndepărtat. Eu am spus: „Bine, vă luăm Armata, dar vă rugăm nu vă distrugeţi munca şi oraşul.“ E adevărat că dialogul a fost foarte greu, pentru că mulţi vociferau şi strigau, dar nu m-au agresat absolut cu nimic. Din contră, unii, din păcate,

m-au confundat, am aflat după aceea, că aş fi fost ministru. Nu am fost ministru.

Preşedintele Completului de Judecată: Unii dintre ei chiar ar fi zis că v-aţi fi dat ministru.

General Ştefan Guşă: Îmi pare foarte rău, domnule preşedinte, e posibil, dar afirm, cu toată certitudinea şi cu toată răspunderea, că n-aş fi făcut treaba asta şi am avut cei doi martori lîngă mine, respectiv aghiotantul şi maiorul Rusu de la Transmisiuni, care nu m-au slăbit nici o clipă, au fost tot timpul lîngă mine. În momentul cînd a plecat acest pluton, oamenii au început să strige: „Armata e cu noi!“ Nu vreau să fac un merit numai ELBEI sau Timişoarei, dar 19 a fost momentul cînd am început să ne dăm seama că oamenii încep să-şi pună ordine în fabrici. Pentru că cei care erau cu bîte şi beţi, efectiv, am văzut cum erau scoşi şi aruncaţi afară din mulţime. Deci, părerea mea este şi o afirm, aici, cu toată răspunderea, că în 19, deja, am început să ne dăm seama, de fapt, ce se întîmplă. Armata, poate istoria mă va confirma sau infirma, s-a încercat, probabil, să fie atrasă într-un măcel, dar nu s-a reuşit. Istoria va demonstra acest lucru, în mod cert, nu eu, oamenii şi timpul. Dar, din acel moment s-a strigat: „Armata e cu noi!“, pînă a devenit emblema, de fapt, a evenimentelor ulterioare. Şi n-am fost agresat. Din păcate, a fost şi un incident, din păcate şi din nefericire. În momentul cînd am încercat să fac semn unui TAB — voi reveni după aceea — să se mişte de pe podul de la ELBA, probabil un soldat a tras un cartuş, care ar fi rănit o femeie. E posibil. Probabil că aşa a fost, nu ştiu sigur, am încercat să cercetez, chiar am primit ordin de la secretarul Ion Coman să cercetez de ce s-a tras. Dar, din acel moment, am început să ne lămurim că este vorba, de acum, de nemulţumirea generală a oamenilor şi nu a oricăror oameni, a mulţimii. Maşina cu care am venit a fugit între timp, pentru că era s-o răstoarne. Am găsit o altă maşină şi m-am dus la Comitetul Judeţean de Partid. Îmi pare rău că domnul secretar Ion Coman a făcut apel la onoarea şi demnitatea mea de militar, vreau să fac şi eu apel la onoarea şi demnitatea dînsului de militar. În momentul cînd am ajuns la sediu, i-am spus foarte limpede cuiva, nu mai reţin cine era în birou, i-am spus că sînt femei... Domnul Ion Coman zice: „Şeful Marelui Stat Major se sperie de trei femei?“ Oarecum, aceasta m-a jignit, un pic. Şi, din momentul acela, am plecat la divizie cu o altă maşină a Brigăzii trupelor de Securitate şi am

spus colonelului Zeca: „Va trebui să retragem TAB-urile şi să lăsăm oamenii să treacă, să-şi vadă de treabă. Să păzim foarte bine unităţile şi să ne pregătim, pentru că nu se ştie — şi îmi asum răspunderea cînd spun — nu se ştie cînd vom avea nevoie de trupe. Să ne pregătim, în continuare, unităţile.“ Ceea ce am şi făcut şi pot confirma toţi comandanţii. Nu vreau să dau vina pe nimeni, dar dacă vrem să aflăm adevărul, o să-l aflăm aşa cum este. Aşa mi s-a spus. M-am simţit, oarecum, jignit. Nu ştiu dacă a fost cazul sau nu să mi se spună aşa.

Preşedintele Completului de Judecată: V-aţi dus în ţinută militară?

General Ştefan Guşă: Numai militar, domnule preşedinte. Vă raportez, şi nu-i lipsit de importanţă, dar, în aceste evenimente şi tot timpul, de cînd sînt militar, n-am umblat, niciodată, înarmat şi nici nu voi umbla, sper, decît dacă voi fi pe front. La ELBA am intrat neînarmat.

Preşedintele Completului de Judecată: Dar este real ce susţinea un martor, că vi s-ar fi propus să ieşiţi, cu toţii, la demonstraţie?

General Ştefan Guşă: Să ieşim la demonstraţie?

Preşedintele Completului de Judecată: În frunte cu dumneavoastră?

General Ştefan Guşă: Nu. Nu. S-a propus să iasă nişte militari la demonstraţie, dar, în nici un caz, nu mi s-a propus mie. Ăsta e adevărul. De ce să-l escamotez? S-a propus, într-o zi, să iasă militarii la demonstraţie.

Preşedintele Completului de Judecată: Nu, nu, acolo la ELBA, la ELBA.

General Ştefan Guşă: La ELBA? Nu, nu-mi amintesc. Eram destul de tulburat şi, de ce să n-o spun, mi-a fost teamă tot timpul. N-am făcut-o dintr-un act de curaj, poate că a fost şi un act, iertaţi-mă, necugetat, dar oricum m-am lămurit cu anumite aspecte care se întîmplau. Recunosc că, după aceea şi secretarul Ion Coman a dat ordin să mai retragem TAB-urile de pe poduri şi să lăsăm lumea să treacă. Recunosc acest lucru. Dar asta a fost după data de 19, cînd, în Timişoara, nu s-a mai tras şi cînd, practic, Armata a început să-şi dea seama că era să fie atrasă într-o cursă. Iar, în 20, pentru că nu vreau s-o lungesc prea mult, în 20 mi s-a raportat că, în toate fabricile, oamenii sînt organizaţi, cu steaguri, în ordine, fără huligani, fără sticle, fără nimic şi că sînt hotărîţi să meargă să

ocupe Piaţa Operei, centrul. Şi am spus militarilor: „Îi lăsaţi să treacă.“ Printre ei, îmi amintesc că au fost colonelul Paul, parașutiștii *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Le-am spus: „Lăsaţi oamenii să treacă.“

Preşedintele Completului de Judecată: Vorbiţi de cursă. Aţi repetat cuvîntul. Armata era să fie atrasă într-o cursă. De cine?

General Ştefan Guşă: Cine îndrăzneşte, domnule preşedinte, vă rog să mă iertaţi, ce om de bună credinţă şi român de bună credinţă atacă un comandament de divizie, cînd soldaţii n-au făcut nici un rău? Chiar dacă au fost puşi şi obligaţi să apere o intersecţie, deşi nu-i misiunea Armatei, că noi ne pregăteam pentru apărarea ţării. Şi asta am avut-o în cap, tot timpul şi o am şi azi. Cine a fost acela care să agreseze un soldat care era sub ordin, era sub jurămînt şi era într-o misiune? Cu ce scop au făcut-o? Decît ca să-l atragă într-o cursă! O provocare, o provocare!

Preşedintele Completului de Judecată: Am înţeles că altele, de acest gen, nu prea au mai fost.

General Ştefan Guşă: La care vă referiţi, de acest gen? La comandament?

Preşedintele Completului de Judecată: Da.

General Ştefan Guşă: Au mai fost la depozit, iar comandanţii unităţilor pot spune; au fost tancuri incendiate, domnule preşedinte, şi s-au stins cu instalaţia contra incendiilor. Au fost echipaje bătute, care au părăsit tancurile şi au fost aduse, după aceea. Vă rog să mă iertaţi că am divagat un pic şi vă cer scuze.

Preşedintele Completului de Judecată: Tancurile pot fi scoase în stradă?

General Ştefan Guşă: Tancurile pot fi scoase în stradă, pentru mai multe misiuni, în nici un caz să tragă în mulţimea din Timişoara. Armata din Timişoara niciodată n-ar fi tras în mulţimea din Timişoara. Şi dacă un singur proiectil de tanc, de 55, s-ar fi tras, afirm, cu toată răspunderea, că — poate — mersul evenimentelor era cu totul altul. Şi, mai spun ceva, domnule preşedinte, pentru că îmi pare rău că presa, de multe ori, nu informează corect. Oare cine îşi permite să scrie ce scrie? Cum m-am simţit eu, generalul Guşă, şi toţi comandanţii din subordinea mea, cînd, din 20, s-a defilat pe TAB-uri, în Timişoara şi cu steagurile pe tancuri şi pînă în 22? Vă rog să mă iertaţi că mi-am permis această întrebare pentru mine.

Inculpat X: În legătură cu incidentul ELBA, aş vrea să-şi aducă aminte martorul. S-a dus pentru a scoate pe Radu Bălan din întreprindere sau pentru a se preveni ieşirea muncitorilor în stradă?

General Ştefan Guşă: Pot să răspund, domnule preşedinte?

Preşedintele Completului de Judecată: Răspundeţi.

General Ştefan Guşă: În nici un caz nu puteam să previn ieşirea muncitorilor în stradă, cu o Dacia şi cu doi ofiţeri. Vă rog să-mi permiteţi să închei cu asta.

Preşedintele Completului de Judecată: Da. *(dictează)* Scopul deplasării mele la ELBA *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Mai arăt că, începînd cu data de 20 decembrie (...)

Preşedintele Completului de Judecată: Cînd aţi luat cuvîntul, i-aţi avertizat pe muncitori că nu e bine să iasă în stradă?

General Ştefan Guşă: Nu e adevărat, sînt martori în acest sens. Nici n-am discutat asemenea treburi.

Preşedintele Completului de Judecată: Da.

General Ştefan Guşă: Le-am spus să nu-şi dea foc la oraş, să nu-şi distrugă magazinele. Şi au spus: „Nu noi!" şi cu asta am încheiat discuţia. (...)

Preşedintele Completului de Judecată: *(dictează)* Încă o dată, precizez că mie mi s-a raportat că, pentru scoaterea (recuperarea) celor şase tancuri, nu s-a făcut uz de arme.

General Ştefan Guşă: Exact, mă refer la tancuri.

Inculpat X: Dar, are cunoştinţă, în calitate de comandant şi prim-adjunct al ministrului, pînă la ce oră s-a tras în Calea Giroculuí?

Preşedintele Completului de Judecată: Vă amintiţi?

General Ştefan Guşă: Nu-mi amintesc, pentru că nu am fost la faţa locului decît tîrziu, în noapte, cînd nu se mai trăgea nicăieri.

Preşedintele Completului de Judecată: Da. Altă întrebare?

Inculpat X: O ultimă întrebare. Dacă generalul Chiţac putea să ia vreo hotărîre cu privire la anumite chestiuni — nu vreau să sugerez nimic —, fără ştirea dînsului? Sau cine a hotărît...? *(lipsă de audiţie, n.n.)*

Preşedintele Completului de Judecată: Cine a hotărît folosirea grenadelor acelora lacrimogene?

General Ştefan Guşă: Am înţeles că generalul Chiţac a cerut aprobare de la Bucureşti şi, întrucît acestea nu erau toxice, în cazul că se incendia tehnica sau erau mai mulţi care se grupau, peste 60, către tehnică, să poată fi folosite. O putea face şi fără aprobarea mea, ca şef de armă, de comandament de armă.

Preşedintele Completului de Judecată: Da. *(dictează)* Precizez că generalul obţinuse aprobarea de la Bucureşti. (...)

Inculpat Y: Dumnealui a fost cel mai mare în grad. Cine a dat ordin să se tragă? Nu pot să-mi imaginez să fi tras soldaţii, fără să le fi dat un ordin. Şi cine putea să dea acest ordin?

Preşedintele Completului de Judecată: A spus, dar îl mai întrebăm o dată pe martor.

Inculpat Y: Dar nu s-a răspuns.

Preşedintele Completului de Judecată: A răspuns într-un fel. Mai faceţi o dată precizarea.

General Ştefan Guşă: Da. Vreau să precizez că, după teleconferinţă, secretarul Ion Coman mi-a spus: „Guşă, am primit ordin de la Bucureşti, că se trage, fără discuţie. Cît mai urgent să se facă ordine.“ Sigur că „se trage“, am înţeles şi eu, în sensul legii. Se trăsese, poate n-a reţinut întrebarea, se trăsese în Timişoara la ordinul comandanţilor. De fapt, în situaţie de război, cînd soldaţii sînt atacaţi, nu se aşteaptă ordinul ministrului Apărării Naţionale sau ordinul şefului Marelui Stat Major, ori atunci cînd se atacă tehnica. Regulamentele militare sînt foarte limpezi, cînd se atacă militarii sau se ia armamentul, se acţionează conform decretului, nu era nevoie să li se dea un ordin precis.

Preşedintele Completului de Judecată: *(lipsă de audiţie, n.n.)* prin expresia aceasta, folosită de dumneavoastră: cursă. Cursă de cine pusă şi pentru ce? Înţeleg că aţi făcut nişte judecăţi de valoare şi aţi ajuns la o astfel de concluzie.

General Ştefan Guşă: Domnule preşedinte, orice război are nişte indici.

Preşedintele Completului de Judecată: Poftiţi?

General Ştefan Guşă: Orice război sau orice agresiune are nişte indici, unii interni, alţii externi, alţii de frontieră, alţii *(lipsă de audiţie, n.n.)* în momentul cînd încep nişte tulburări în ţară, noi, ca militari, eram obligaţi, chiar dacă n-am fi fost prea competenţi, cum probabil cred unii, să ne gîndim la toţi aceşti indici şi să luăm nişte măsuri. Adică, poate să fie şi o situaţie, eu nu spun că asta era neapărat într-un plan, dar poate că, vreodată, se va dovedi să fi fost şi vreun plan, în care, pe fondul unor diversiuni şi al unor nereguli în interior, să se poată acţiona asupra ţării. Eram şi sîntem obligaţi să avem şi această variantă în vedere. Nu vreau s-o detaliez, vă rog să-mi permiteţi, pentru că, în calitatea mea de martor, nu ştiu dacă e util. (...)

Preşedintele Completului de Judecată: De mai multe ori am întrebat şi de fiecare dată a menţionat că i s-a raportat că s-a tras numai în scop de avertizare. Chiar şi de cei de pe Calea Lipovei, unde era generalul Cîrneanu?

General Ştefan Guşă: Domnule preşedinte, acolo mi s-au raportat numai exact cuvintele colonelului Rotariu: „Sînt atacat în cazarmă". Generalul Cîrneanu nu era acolo. Am folosit o expresie, iertaţi-mă, neacademică: „Bine că nu te-au luat şi pe tine, din birou. Acţionează conform regulamentului!" Asta a fost ce i-am dat. Poate fi chemat.

Preşedintele Completului de Judecată: Da. Era în seara de 17, da?

General Ştefan Guşă: Seara de 17. Nu mai reţin exact, dar, 17, parcă. (...)

Preşedintele Completului de Judecată: Mai sînt întrebări? Da, inculpaţii. Inculpatul Matei Ilie.

Matei Ilie: Domnule preşedinte, am de adresat următoarele întrebări: dacă în timpul deplasării sau la întoarcerea din oraş a celor două TAB-uri, a avut vreo discuţie cu mine? Sau cu alte prilejuri? Dacă a discutat cu mine ceva, în timpul deplasării sau la întoarcere, sau cu alte ocazii?

Preşedintele Completului de Judecată: Aţi purtat vreo discuţie cu el?

General Ştefan Guşă: Nu. S-a urcat în TAB, s-a urcat la sediu, n-am discutat.

Preşedintele Completului de Judecată: Da. *(dictează)* Personal, n-am avut nici o discuţie, în perioada evenimentelor, cu inculpatul Matei Ilie.

Preşedintele Completului de Judecată: Altă întrebare.

Matei Ilie: Dacă este sigur că, pe 19 şi 22 decembrie, m-a văzut?

Preşedintele Completului de Judecată: Păi, n-a pretins, a spus printre alţii, în zilele acelea, v-a văzut şi pe dumneavoastră, nu neapărat de fiecare dată, luaţi-o ca atare.

General Ştefan Guşă: Numai în prima parte.

Matei Ilie: A treia întrebare. Cine a dat ordin ca, în ziua de 21 decembrie, să se organizeze adunări de adeziune? *(lipsă de audiţie, n.n.)*

General Ştefan Guşă: *(lipsă de audiţie, n.n.)* cred că la marea unitate de apărare antiaeriană. Precizez, foarte clar, că nu am dat nici un fel de ordin ca aceşti militari să fie acolo, am înţeles că erau din pază. Am dat ordin colonelului Rotariu ca, neapărat, să recupereze pistoalele mitralieră, indiferent cum. (...)

General Ştefan Guşă: Poate am exagerat şi eu un pic, îmi pare rău că am exagerat, s-a tras mai mult decît la o acţiune normală, adică s-ar fi tras ca la o acţiune de luptă, ori nu eram în cîmpul de luptă aici. Afirmaţia cu vagoanele nu ştiu dacă s-a referit la *(lipsă de audiţie, n.n.),* însă s-a tras, mai mult decît normal, asta e cert. Noi, întotdeauna, am făcut planul cu ce am prezentat Procuraturii, cu toate cantităţile care s-au tras, în toate unităţile militare din ţară. (...)

Preşedintele Completului de Judecată: Cunoaşteţi, din Marele Stat Major, un anume colonel Popescu? Parcă l-am citat chiar noi.

General Ştefan Guşă: Au fost Ionescu, Gheorghe... *(lipsă de audiţie, n.n.)* Cred că este vorba, nu de colonelul Popescu, din Marele Stat Major, ci de colonelul Popescu, fostul comandant al Trupelor de Transmisiuni, care probabil că a transmis ordinul că ajungem la Timişoara. Zic: probabil. Alt Popescu nu e. Popescu

Nicolae, fostul comandant al Trupelor de Transmisiuni, care a transmis ordinul că vom ajunge la Timişoara, era vorba de maiorul Rus şi probabil că a transmis că ajungem la aeroport. Asta e tot ce cunosc.

Preşedintele Completului de Judecată: Altceva nimic?

General Ştefan Guşă: Nu. *(lipsă de audiţie, n.n.)*

Preşedintele Completului de Judecată: *(lipsă de audiţie, n.n.)* generalul Milea?

General Ştefan Guşă: Special?

Preşedintele Completului de Judecată: Da.

General Ştefan Guşă: Să se respecte regulamentul militar, să fie foarte vigilenţi, să fie pregătiţi, să-şi apere unităţile. *(lipsă de audiţie, n.n.)*

General Ştefan Guşă: Îmi amintesc că era, deja, seara, poate greşesc ora, dar e adevărat că prin IAU, această instalaţie care există la Serviciul Operativ al marii unităţi, cu indicativul care se ştie. Şi, atunci, unele unităţi au primit ordin, poate nu neapărat indicativ, e posibil, pentru că şi eu ştiam că unele au plecat mai devreme, dar pe IAU, în jurul orei 18,00, s-a transmis. Prin aparatură s-a transmis. Aşa mi s-a raportat.

(Aici s-a oprit înregistrarea pe bandă magnetică)

DECLARAŢIA DE MARTOR A LOCOTENENT-COLONELULUI CONSTANTIN ZECA, ÎN FAŢA COMPLETULUI DE JUDECATĂ AL SECŢIEI MILITARE A CURŢII SUPREME DE JUSTIŢIE ÎN „PROCESUL TIMIŞOARA“

(Transcriere după bandă magnetică)

(Începutul audierii n-a fost înregistrat)

În sală au fost zece apărători.

Preşedintele Completului de Judecată: *(dictează pentru consemnare declaraţia martorului, locotenent-colonel Zeca)* ...s-a trecut la executarea ordinului generalului Milea, la executarea următorului ordin dat de generalul Milea, în noaptea de 19 spre 20 decembrie: „La ieşirea muncitorilor în stradă, efectivele să fie repliate lîngă clădiri şi tehnica de luptă să nu execute nici măcar foc de avertisment, coloanele de manifestanţi să fie lăsate să evolueze, urmînd ca, după trecerea acestora, trupele să fie concentrate în cazărmi.“ De altfel, începînd cu dimineaţa de 20 decembrie, aproape toată populaţia municipiului Timişoara a ieşit în stradă. În dimineaţa zilei de 18 decembrie a fost calm, după-amiaza, însă, din nou, au apărut coloane de manifestanţi în tot oraşul. Către orele 18,00, Coman Ion l-a sunat pe Guşă, cerîndu-i să treacă la folosirea, împotriva demonstranţilor, a unor grenade de instrucţie cu gaze toxice. Guşă şi-a declinat competenţa şi i l-a dat la telefon pe generalul Chiţac, care, după ce a terminat convorbirea, a cerut să i se asigure o maşină, cu care să facă deplasarea la Catedrală,

întrucît are ordin să folosească împotriva manifestanţilor, adunaţi acolo, grenade cu gaze toxice. Cînd s-a întors, generalul Chiţac i-a raportat următoarele generalului Guşă: „În zona Catedralei exista un mare număr de manifestanţi; foarte multe trupe de la Ministerul de Interne şi Ministerul Apărării Naţionale se găseau masate în stînga Catedralei, cum se priveşte dinspre Operă; că a ordonat unor ofiţeri din dispozitiv să folosească împotriva manifestanţilor patru grenade cu substanţe toxice, grenade de instrucţie, în staţia de tramvai situată pe latura parcului din apropiere, dinspre Catedrală; că efectul nu a fost cel scontat.“ Fac precizarea că aceste grenade de instrucţie, cunoscute sub denumirea de GIST, au o acţiune iritantă asupra ochilor şi căilor respiratorii, în lipsa măştii de protecţie. În data de 19 decembrie, în jurul orei 11,00-12,00, eram de faţă cînd Coman Ion, telefonic, i-a ordonat generalului Guşă să meargă la întreprinderea ELBA, „să-l scoată pe Bălan“. Guşă s-a conformat, deplasîndu-se cu o Dacia la întreprinderea respectivă, fiind însoţit de aghiotantul său, căpitanul Gheorghe, şi de conducătorul auto, căpitanul Ilie, ce-mi era subordonat direct. Toţi erau în ţinută militară. Pentru protecţie au fost însoţiţi de un autocamion DAC, cu douăzeci de militari înarmaţi. La întoarcere, de la însoţitorii lui Guşă şi chiar de la acesta, am aflat că în curtea întreprinderii ELBA era o mulţime de muncitori, aproape toţi, cărora generalul menţionat le-a vorbit, spunîndu-le că Armata nu are nimic cu ei, să demonstreze paşnic, dar că trebuie să se abţină de la orice act de agresare a soldaţilor. La solicitarea unora dintre cei adunaţi, generalul amintit ar fi dispus plecarea camionului cu militari. Tot atunci, generalul Guşă a ordonat adunarea cadrelor de bază ale diviziei, cît şi a ofiţerilor de la Marele Stat Major ce formau grupa operativă, spunîndu-le că „dacă pînă acum s-au manifestat în oraş grupuri de huligani, care au produs pagube materiale avuţiei poporului, de acum nu mai este vorba de aşa ceva; în mod cert, mîine muncitorii vor ieşi în stradă“. La această adunare au mai participat şi comandanţii de unităţi. După această şedinţă, generalul Guşă i-a raportat exact aceeaşi situaţie şi ministrului Milea. Drept urmare, acesta a ordonat retragerea, în parte, a efectivelor din stradă în cazărmi. Îmi amintesc că, în data de 20 decembrie, în jurul orelor 10,00-11,00, cei de la punctul de comandă, situat la Judeţeană, erau foarte agitaţi şi, prin toate telefoanele, vreo 10 la număr, ne sunau — îmi amintesc de Coman Ion, Bălan Radu şi alţi activişti de la Municipiul de

Partid — spunîndu-ne că grupuri mari de manifestanţi se îndreaptă către centru şi este nevoie de noi forţe pentru a bloca direcţiile de afluire a acestor manifestanţi. Situaţia era reală, fiindu-ne confirmată de ofiţerii trimişi de noi în recunoaştere. Generalul Guşă, din nou, i-a raportat ministrului Milea ce i se solicită de către cei menţionaţi mai sus, iar acesta i-a reînnoit ordinul ca armata să nu mai intervină împotriva demonstranţilor, sub nici o formă. Ca atare, începînd cu orele 12,00, trupele şi tehnica Ministerului Apărării Naţionale au fost retrase în cazărmi, activitate care s-a terminat pînă pe la orele 16,00, unităţile rămînînd tot în stare de alarmă. În după-amiaza de 21 decembrie *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Preşedintele Completului de Judecată: Cine a întărit ordinul acesta de alarmă de luptă?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Tot de la Ministerulul Apărării Naţionale am primit ordinul.

Preşedintele Completului de Judecată: Dar cine de acolo?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Ministrul Apărării Naţionale.

Preşedintele Completului de Judecată: ... Ministrul Milea...

Locotenent-colonel Constantin Zeca: A făcut legătura privind evenimentele din Bucureşti.

Preşedintele Completului de Judecată: *(lipsă de audiţie, n.n.)* ţinînd seama şi de evenimentele în curs de desfăşurare în Bucureşti, cît şi în alte judeţe, a întărit ordinul dat, de alarmă de luptă, subliniind că este necesar ca toată tehnica blindată să stea în coloană, în aşteptare, la porţile unităţilor şi că toate unităţile sînt în stare de alarmă generală, ordin care a fost retransmis, întocmai, la toate eşaloanele. Din cîte am înţeles eu, ulterior, acest ordin s-a dat cu intenţia de a se trece, în caz de nevoie, la paza frontierei. Se punea chiar problema unei mobilizări generale, ceea ce era imposibil de realizat la Timişoara. Oricum, în noaptea de 21 spre 22 decembrie toate forţele Ministerului Apărării Naţionale din oraş, judeţ şi celelate judeţe limitrofe au fost în stare de război. În noaptea aceea, cîteva grupuri de cetăţeni civili, 3-4 la număr, au încercat să pătrundă în depozitul de armament al regimentului mecanizat şi în cazărmile regimentelor de artilerie şi de tancuri *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Unde sînt situate aceste obiective?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: În Fratelia, regimentul mecanizat şi cel de artilerie, şi în Giroc regimentul de tancuri.

Preşedintele Completului de Judecată: Şi magazia aceea? Depozitul?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Depozitul de armament? În curtea cazărmii regimentului mecanizat. E în cazarmă.

Preşedintele Completului de Judecată: *(lipsă de audiţie, n.n.)* respectiv în cartierul Fratelia şi în comuna Giroc. S-a răspuns de către militari cu foc de avertisment. În data de 20 decembrie, cînd oraşul era plin de manifestanţi şi o parte din echipajele TAB-urilor fraternizaseră cu demonstranţii, Coman Ion şi cu Bălan Radu au cerut insistent şi în mod repetat să li se trimită blindate la Judeţeana de Partid. Guşă nu s-a conformat, însă. În dimineaţa de 22 decembrie, am fost consternaţi de vestea transmisă la radio şi televiziune, despre sinuciderea generalului Milea. În permanenţă, generalul Guşă, după ce vorbea cu Coman Ion, se consulta cu ministrul Milea şi numai după aceea acţiona. Consider că generalul Guşă a fost un element de echilibru în activitatea dusă, de restabilire a ordinii la Timişoara.

Spuneţi-ne, aţi aflat de incidentul acela cu pistoletul de la orele 18,00? Dar primele focuri de armă dumneavoastră cînd le-aţi auzit?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Eu, personal, le-am auzit după ora 23,00.

Preşedintele Completului de Judecată: Cînd?

Locotenent-colonel Zeca: După ora 23,00. Pentru că, la ora 16,00, eram la aeroport.

Preşedintele Completului de Judecată: La 16,00 eraţi la aeroport, dar, începînd cu orele 17,00-17,30, după cum aţi precizat dumneavoastră, v-aţi aflat în plin centrul Timişoarei. De aceea, v-aş ruga să mai reflectaţi asupra răspunsului. Marea majoritate a celor cu care am stat de vorbă, pînă acum, au localizat aceste împuşcături la o oră mai timpurie.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Domnule preşedinte, am raportat ora 23,00, în mod cert, pentru că se vedeau şi trasoare şi se şi auzeau. Sigur că, din informaţii şi din datele pe care le aveam de la comandanţii din dispozitiv, cunoşteam mai multe probleme, dar dumneavoastră m-aţi întrebat dacă am auzit.

Preşedintele Completului de Judecată: Bine. Deci, dumneavoastră le-aţi auzit pe la 23,00. Dar, din ce vi s-a raportat?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: După ora 20,00 şi mi s-a mai raportat că s-a executat, cu cartuşe de manevră, în jurul orei

16,00, în zona Piaţa Traian—Podul Decebal, de către ofiţerii care au fost cu tancurile blocate, aşa cum, de altfel, am precizat, în dreptul parcului Decebal.

Preşedintele Completului de Judecată: *(dictează)* Din ce mi s-a raportat, de către comandanţii din subordinea mea, primele focuri de armă, cu muniţie de război, au fost executate în jurul orei 20,00.

Pînă a se recepţiona acel ordin, dat de Coman Ion, s-a tras în Timişoara?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: S-a tras în faţa comandamentului diviziei, pentru apărarea comandamentului. S-a tras în dreptul CEC-ului, s-a tras în zona Piaţa Traian—Podul Decebal, în mod cert. Dar acolo, cu specificaţia cu cartuşe de manevră, aşa mi-au raportat ofiţerii din subordine, la ora 16,00.

Preşedintele Completului de Judecată: Pînă la ordinul dat de Coman, în jurul orei 18,00, de a se face uz de armă, aşa după cum am mai precizat, s-a tras, începînd cu orele 16,00-16,30, de către trupele Ministerului Apărării Naţionale (de către garda comandamentului diviziei), în punctele: comandamentul diviziei, cînd a fost atacat (cele două santinele), în zona agenţiei CEC, de către civilii care au capturat pistoletul miliţianului, şi în zona Podul Decebal şi Piaţa Traian, pentru despresurarea tancurilor incendiate. Aceste trageri s-au efectuat, după cîte mi s-au raportat, cu cartuşe de manevră (probabil de către trupele de grăniceri), mă refer la militari şi nu la civilii amintiţi.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Precizez, de asemenea, că trupele Ministerului Apărării Naţionale au fost dotate cu muniţie de război, după primirea indicativului „alarmă de luptă parţială" şi care a fost dat la ora 18,45, deci, cu mult după această oră, 22,00-23,00.

Preşedintele Completului de Judecată: Trupele Ministerului Apărării Naţionale au primit muniţie de război în jurul orei 22,00. Da? Sau 18,45?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: După primirea indicativului „alarmă de luptă", care a fost la ora 18,45.

Preşedintele Completului de Judecată: Au primit muniţie de război după ora 18,45, cînd s-a primit indicativul „alarmă de luptă".

Ulterior, s-a tras în oraş, în 18, 19, 20 decembrie? Aţi mai auzit focuri de armă? Vi s-a mai raportat că s-a făcut uz de armă?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Pe data de 18 am auzit că s-a făcut uz de armă, în zona Catedralei, în după-amiaza zilei de 18.

Preşedintele Completului de Judecată: Aţi auzit direct sau vi s-a raportat?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu, mi s-a raportat.

Preşedintele Completului de Judecată: De către cine?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: De către forţe aflate în dispozitiv, la Catedrală.

Preşedintele Completului de Judecată: ... de către forţele aflate în dispozitiv, acolo...

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Erau de mai multe categorii, aşa cum am arătat, de altfel, grăniceri...

Preşedintele Completului de Judecată: ...care erau de la ambele ministere.

Şi?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Ulterior, nu reţin să se mai fi tras în oraş, pe data de 18 noaptea sau pe 19.

Preşedintele Completului de Judecată: În 18, noaptea, nu s-a tras?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Deci, la Catedrală, în zona Catedralei.

Preşedintele Completului de Judecată: Păi, era după-amiaza, acolo.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: După-amiaza, deci se înnoptase. 18, 19, şi, probabil, izolat şi în alte locuri, pe data de 18, noaptea.

Preşedintele Completului de Judecată: În noaptea de 18 spre 19, s-a mai tras, dar nu cu intensitate, ceva mai izolat.

Vi s-a raportat că Ion Coman ar fi dat ordine, direct, unor comandanţi?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Da. Mi-a raportat locotenent-colonelul Dincă, într-una din zilele de după revoluţie, nu-mi amintesc exact, 25, 26, că ar fi avut o întîlnire cu Ion Coman, în sediul Comitetului Judeţean de Partid şi că ar fi primit ordine de la acesta, privind folosirea tunului de pe tanc.

Preşedintele Completului de Judecată: Împotriva oamenilor?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Exact. Mi-a raportat personal.

Preşedintele Completului de Judecată: În jurul datei de 25, 26 decembrie...

Locotenent-colonel Constantin Zeca: După data de 25, într-una din aceste zile, cînd am fost prin unitatea lor.

Preşedintele Completului de Judecată: *(lipsă de audiţie, n.n.)* locotenent-colonelul Dincă *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Dar, v-a şi spus cînd s-a întîmplat treaba aceasta?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Mi-a spus că pe 17, după-amiază.

Preşedintele Completului de Judecată: ...locotenent-colonelul Dincă mi-a raportat că, în după-amiaza de 17 decembrie, a primit ordin de la Coman Ion de a deschide foc, cu tunul, de pe tanc, împotriva demonstranţilor. Ordin pe care...

Locotenent-colonel Constantin Zeca: ... acesta nu l-a executat. Poate că putea să-l execute, întrucît avea tancuri cu muniţie de război.

Preşedintele Completului de Judecată: ... nu l-a executat cu toate că putea să facă acest lucru, întrucît tancul era dotat cu muniţie de război.

Documentele acestea, din punctul de comandă, ce ne puteţi spune despre ele?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: În punctul de comandă s-au întocmit hărţi, planul oraşului, jurnalul acţiunilor de luptă — cum îi spunem noi — cu principalele probleme. Au fost ridicate de grupa Marelui Stat Major, pe data de 22 decembrie, cînd au plecat la Bucureşti; ulterior, au fost aduse înapoi.

Preşedintele Completului de Judecată: Documentele întocmite în punctul de comandă, privind operaţiunile desfăşurate în perioada evenimentelor de la Timişoara, inclusiv jurnalul de luptă, în data de 22 decembrie au fost ridicate de ofiţerii din grupa operativă de la Marele Stat Major.

Mai precis de cine?

Z — Locotenent-colonelul Marchiş.

Preşedintele Completului de Judecată: ...mai precis de locotenent-colonelul Marchiş şi ştiu că, după aceea, au fost restituite Diviziei.

Faceţi o apreciere cu privire la atacurile acelea, ale militarilor, ale *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Aţi făcut, de fapt, o apreciere. Vă rog.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu am înţeles întrebarea.

Preşedintele Completului de Judecată: În declaraţia de la urmărirea penală faceţi o apreciere cu privire la anumite acte de provocare.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Da, am făcut referire la ordinul primit, ierarhic, de la ministrul Apărării Naţionale, ca militarii să nu se lase provocaţi, atacaţi, dezarmaţi.

Preşedintele Completului de Judecată: Nu, nu, nu asta, nu asta. Asta ne-aţi spus-o.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Da.

Preşedintele Completului de Judecată: Cu privire la devastările care au avut loc în oraş, de pildă. Să dau citire atunci la ce aţi scris: „grupurile turbulente, dirijate din umbră, au devastat magazine, instituţii". Asta ziceţi dumneavoastră la urmărirea penală.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Da, da. Aşa am înţeles noi, la momentul respectiv. Şi, din informaţiile primite, pe diferite căi şi din întreaga acţiune, de altfel, desfăşurată în oraş, în noaptea de 16, în noaptea de 17, mai ales, cînd intensitatea a fost mult mărită, sigur că ne-am dat seama că e numai un scenariu foarte bine întocmit şi dirijat, inclusiv provocarea Armatei. Pentru că, atacarea comandamentului diviziei, oricine ştie că e unitate militară şi comandamentul este aici de cîteva zeci de ani, e unitate militară, totuşi, şi sînt nişte restricţii impuse de regulamente şi de legile cunoscute. De aceea am făcut aprecierea că aceste grupuri, probabil, ca probabilitate, că elemente sigure nu aveam şi nu deţin nici la această dată, au fost pregătite şi, aşa cum am afirmat, dirijate, din umbră.

Preşedintele Completului de Judecată: Şi acuma trăiesc cu convingerea că acele grupuri, care au atacat unităţile militare, tehnica de luptă, care au devastat şi incendiat magazinele, au fost pregătite dinainte şi dirijate să acţioneze în acest fel de forţe oculte.

Vă rog. Da.

Întrebări, domnule procuror?

Procurorul: Domnule preşedinte, avem nevoie de o precizare a inculpatului şi rog să fie întrebat *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Procurorul: ... deci relatează martorul că, în zilele de 16, 17 decembrie 1989, în Piaţa Maria, în alte puncte ale oraşului, au fost dislocate diverse forţe componente ale Forţelor Armate. Nu aminteşte, însă, nimic şi asta vă rog să-l întrebaţi, dacă în acele dispo-

zitive a văzut lucrători de miliţie, de securitate, echipamentul, dotarea acestora.

Preşedintele Completului de Judecată: Aţi văzut?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Am văzut în Piaţa Maria, pe data de 16 noaptea, de fapt am precizat, chiar am discutat cu un căpitan de miliţie, am coborît din maşină şi l-am întrebat ce se întîmplă. De fapt, a fost singurul care mi-a dat, să zic aşa, o primă informaţie, cît de cît apropiată de adevăr. El m-a informat, de exemplu, în legătură cu pastorul Tökes, cu faptul că urmează să fie evacuat şi aşa mai departe, se cunoaşte întreaga poveste. Şi erau mai mulţi lucrători de miliţie, erau îmbrăcaţi, efectiv, în haine militare de miliţie. Am mai văzut, în ziua de 19 decembrie, în Piaţa Operei — am fost pe jos pînă în Piaţa Operei, fiind aproape, să stau de vorbă cu oamenii — am văzut cetăţeni îmbrăcaţi în civil, cu haină de piele scurtă şi cu pistol mitralieră la umăr, în mod cert am văzut, în faţa Operei era lanţul de militari care, efectiv, erau în repaus, nu aveau nimic în faţă, nu se manifestau. Am văzut, de asemenea, pe partea dreaptă a Pieţei Operei, privind către Catedrală, de asemenea, doi-trei cetăţeni în civil, cu pistol mitralieră cu ţeavă scurtă, care nu e în dotarea Forţelor Armate. În aceste puncte am văzut civili înarmaţi.

Preşedintele Completului de Judecată: În noaptea de 16 decembrie, cu ocazia deplasării mele în Piaţa Maria, pe lîngă militarii de la trupele de Securitate şi trupele de Grăniceri, am văzut şi lucrători de Miliţie, îmbrăcaţi în ţinută militară...

Da?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Da, da.

Preşedintele Completului de Judecată: Înarmaţi?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Neînarmaţi. Şi nici militarii nu erau înarmaţi.

Preşedintele Completului de Judecată: Nici militarii nu erau înarmaţi. În data de 19 decembrie, personal, am văzut în Piaţa Operei, în mai multe puncte, civili în scurte din piele, cu pistoale mitralieră ce aveau ţeava scurtă, armament care nu făcea parte din dotarea forţelor Ministerului Apărării Naţionale. Aceştia se găseau, de regulă, în spatele cordoanelor de militari în termen.

De la Securitate aţi văzut?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu.

Preşedintele Completului de Judecată: Lucrători de Securitate n-am văzut.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: N-am văzut pentru că nu i-am cunoscut, n-am avut ocazia să cunosc nici un lucrător de la Securitate.

Preşedintele Completului de Judecată: ... Lucrători de Securitate, cunoscuţi de mine nu am văzut pe acolo.

Mai aveţi întrebări?

Procurorul: Da, domnule preşedinte. Vă rog să fie întrebat martorul ce cunoaşte în legătură cu solicitarea unor lovituri chimice de la Sibiu şi aducerea acestora în garnizoană.

Preşedintele Completului de Judecată: Ce cunoaşteţi?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu cunosc nimic în legătură cu acest lucru. Cunosc numai faptul că ofiţerul de la Sibiu, care a adus ce-a adus, deci lăzile acelea cu completul de luptă antiterorist — am făcut legătura ulterior — acest ofiţer a fost în comandamentul diviziei şi cunosc cînd a predat cele două lădiţe, cu substanţele respective, şefului protecţiei diviziei. Atît cunosc. Cum a fost organizat, transportat, scopul, nu deţin date.

Preşedintele Completului de Judecată: Şi cînd s-a întîmplat treaba aceasta?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Fiind un fapt minor, nu-l am exact în memorie, cred că în 18 sau în 19.

Preşedintele Completului de Judecată: Pe zi sau seara?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: În seara uneia din aceste zile.

Preşedintele Completului de Judecată: În seara de 18 sau 19 decembrie, cred, ştiu că în comandamentul diviziei şi-a făcut apariţia un ofiţer de la Sibiu, care a predat şefului protecţiei antichimice cele două lădiţe cu completurile de luptă antiteroriste. Cine le-a solicitat şi cum a fost organizată aducerea acestora de la Sibiu, nu cunosc.

Da. Altă întrebare, vă rog.

Procurorul: Domnule preşedinte, să ne precizeze martorul dacă inculpatul Radu Tinu a venit la punctul de comandă al diviziei în vederea punerii la punct a planului de capturare a membrilor Frontului Democrat Român, ce erau în balconul Operei.

Preşedintele Completului de Judecată: Asta, pe de o parte. Iar pe de altă parte — pentru că ne-am amintit — ce cunoaşteţi legat de acei luptători din Gărzile Patriotice?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Acei 22 000. Da, am înţeles, răspund pe rînd. Cunosc puţine date, dar cred că sînt semnificative. În primul rînd, nu am participat la nici o activitate, nici pentru organizarea primirii celor 22 000 de luptători din Gărzile Patriotice, nici la cealaltă activitate. Dar, să le iau pe rînd. În legătură cu Gărzile Patriotice, cunosc faptul că generalul Guşă a fost informat de Ion Coman că urmează ca, pe data de 22 dimineaţa, dacă-mi amintesc bine, pe data de 21, nu 22, să sosească în Timişoara 22 000 de luptători din Gărzile Patriotice. Sigur, această ştire ne-a surprins total, cu atît mai mult cu cît ştiam care este situaţia în oraş şi aducerea acestora nu făcea altceva decît să încurce mai mult activităţile desfăşurate în oraş. Sarcina care mi-a revenit mie, în funcţia pe care o aveam, a fost să stabilesc unsprezece ofiţeri delegaţi, care, împreună cu ofiţerii din Statul Major al Gărzilor Patriotice, să se deplaseze la gară, să întîmpine garniturile respective de tren şi să conducă luptătorii din Gărzile Patriotice în oraş, în diferite zone, care fuseseră stabilite de către ofiţeri din grupa operativă a Marelui Stat Major, ofiţeri din Statul Major al Gărzilor patriotice — l-am văzut chiar pe colonelul Petrea Cristea în comandamentul diviziei —, de asemenea, au fost şi ofiţeri îmbrăcaţi în civil, de la Securitate şi Miliţie. N-aş putea preciza cine au fost aceştia. Întrucît, efectiv, n-am avut legătură cu ei. Le-am pus la dispoziţie biroul comandantului. Aceştia aveau un plan al oraşului şi, în treacăt, am văzut anumite zone ale oraşului delimitate în diferite culori, unde, probabil, trebuiau să ajungă aceşti cetăţeni, veniţi din alte judeţe. Alte date privind misiunea lor, alte probleme efectiv nu le cunosc, nu am avut tangenţă cu aşa ceva. Cea de-a doua problemă, legată de acţiunea proiectată, de pătrundere în Operă şi de dezorganizare a conducerii Frontului Democratic Român, care se formase şi se declarase, de altfel, din data de 20 decembrie şi despre care noi ştiam, aveam cîteva elemente. Despre această activitate cunosc, numai, că s-a început organizarea ei.

Preşedintele Completului de Judecată: Cînd?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: În noaptea de 21, către dimineaţa zilei de 22 decembrie. De asemenea, în comandamentul

diviziei au venit, bănuiesc că ofiţeri erau, de la Ministerul de Interne, de Securitate, de Miliţie, oricum erau în civil, ştiu că a participat din partea Ministerului Apărării Naţionale un colonel, de la Marele Stat Major — pe care o să-mi aduc aminte, imediat, cum îl cheamă — şi comandantul unităţii de paraşutişti (de la Buzău), care venise în Timişoara, cred că în data de 18. Deci, s-a început această activitate. Îmi amintesc că generalul Guşă, fiind de faţă, şi la fel eu, tot timpul mă informa ca să fiu la curent cu ce se întîmplă, mai ales că situaţia se calmase pe plan general, unităţile erau în stare de luptă şi aşteptau ordine de la noi şi trebuia să fiu informat, îmi amintesc, deci, că generalul Guşă s-a comportat de aşa manieră şi a instruit ofiţerii care au participat la această activitate, încît aceasta s-a lungit atît de mult, adică nu s-a ajuns la un consens probabil sau la organizarea acţiunii în detaliu. Pentru că nu era aşa de uşor să intri în Operă, cînd acolo erau în jur de 100 000 de oameni şi cu pază întărită, care ajungea pînă la comandamentul diviziei — paza vorbesc din civili — şi, ca atare, această activitate, efectiv, nici n-a fost organizată şi, bineînţeles, nici nu s-a executat.

Preşedintele Completului de Judecată: Da. O precizare am dori de la dumneavoastră. Cînd generalul Guşă a fost anunţat de sosirea celor 22 000 de luptători?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Cred că în noaptea de 20.

Preşedintele Completului de Judecată: În noaptea de 20 decembrie, cred, generalul Guşă a fost anunţat de Coman Ion că, în noaptea de 20 spre 21 decembrie, urmează să fie aduşi, la Timişoara, din alte judeţe, 22 000 de luptători ai Gărzilor Patriotice. S-a produs rumoare, întrucît cu toţii ne-am dat seama că aceştia mai mult încurcau. Cu toate acestea, din ordin, am asigurat un număr de unsprezece ofiţeri, care, împreună cu alţi ofiţeri de la Gărzile Patriotice, de la Securitate şi Miliţie, s-au deplasat în gări pentru a-i întîmpina şi conduce în punctele dinainte stabilite, aflate în oraş, pe acei luptători.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Domnule preşedinte, am o remarcă aici, dacă-mi permiteţi.

Preşedintele Completului de Judecată: Da.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: De la locotenent-colonelul Iancu, ofiţer din subordine, cunosc următoarele date. În gară nu au ajuns toţi ofiţerii trimişi, atît de la comandamentul diviziei,

cît şi de la celelalte organe. Acesta, cu greu, deplasîndu-se pe calea ferată, a ajuns, totuşi, în sediul gării. Acolo sosise garnitura cu luptători din judeţul Olt şi care apucaseră să debarce şi pe care, de altfel, i-am văzut şi prin oraş, împreună cu manifestanţii, i-am văzut personal, pentru că se deplasau prin faţa comandamentului diviziei. Am luat legătura cu locotenent-colonelul Iancu, la comandamentul diviziei. A vorbit, atît cu mine, cît şi cu generalul Guşă. După aceea, generalul Guşă a luat legătura la transporturile militare, mi-amintesc, şi din gară şi de la regională. Oricum, s-a realizat un consens, în sensul că patru garnituri de tren au fost întoarse din drum, care apucaseră să intre, deja, în gara Timişoara. A doua garnitură, îmi raportează locotenent-colonelul Iancu — el cunoaşte mai multe date, pentru că a fost la faţa locului — mi-a raportat că era înconjurată de circa 6 000 de oameni. Întreaga populaţie din gară şi din zonele adiacente gării, cînd a văzut trenurile cu oameni îmbrăcaţi în kaki şi Gărzi Patriotice, a pătruns în gară şi a înconjurat trenurile. Cu greu aceste trenuri au putut fi dirijate înapoi. De asemenea, cunosc că, tot la intervenţia generalului Guşă, care a vorbit inclusiv cu generalul Roşu, la Craiova, s-a reuşit oprirea unor garnituri, nu cunosc cîte. Oricum, au fost întoarse garnituri de tren şi din gara Lugoj, în mod cert.

Preşedintele Completului de Judecată: Da.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Atît cunosc în legătură cu acest lucru.

Preşedintele Completului de Judecată: Din spusele locotenent-colonelului Iancu, care mi-a fost subordonat...

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Şi care era delegat pentru unul din judeţe.

Preşedintele Completului de Judecată: ... şi care a făcut deplasarea într-una din gările oraşului, am aflat că parte din luptătorii trimişi de judeţul Olt au coborît din tren şi au mers în oraş, pentru a se informa.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Împreună cu cetăţenii localnici.

Preşedintele Completului de Judecată: Am mai aflat că, o altă garnitură, sosită cu luptători, a fost înconjurată de populaţie, aproximativ cinci-şase mii de oameni şi reîntoarsă. Aceste date i-au fost raportate şi generalului Guşă, care a ordonat returnarea garniturilor

sosite şi, prin intermediul generalului Roşu, oprirea altora pe traseu şi întoarcerea lor.

Da. În noaptea de 21 spre 22 decembrie...

Dar cine a avut iniţiativa capturării acestui comitet?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Ordinul a venit tot de la punctul de comandă, de la Comitetul Judeţean de Partid.

Preşedintele Completului de Judecată: Ca urmare a unui ordin primit de la punctul de comandă, aflat la Judeţeana de partid, ofiţeri din grupa operativă a Marelui Stat Major, împreună cu ofiţeri în ţinută civilă de la Ministerul de Interne, cît şi cu comandantul detaşamentului de paraşutişti sosit în oraş, în jurul datei de 18 decembrie, de faţă fiind şi generalul Guşă, au trecut la organizarea unei acţiuni ce viza capturarea comitetului Frontului Democratic Român, ce se găsea baricadat în clădirea Operei. Consider că această activitate nu s-a realizat datorită tergiversării intenţionate, din partea generalului Guşă.

Alte întrebări.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Care, efectiv, nu credea că e posibil aşa ceva şi se mira de această acţiune, efectiv copilărească.

Preşedintele Completului de Judecată: ... care, efectiv, era convins că este o acţiune care nu se putea realiza, era o copilărie.

Da. Alte întrebări.

Procurorul: Vă rog să observaţi că s-a consemnat „au trecut la organizarea", or martorul a spus „la discutarea organizării", e, puţin, o diferenţă.

Preşedintele Completului de Judecată: Nu-i nici o diferenţă, domnule procuror. După aprecierea instanţei. Da. Continuaţi.

Procurorul: Bine. Atunci, vă rog să precizeze martorul, în final, şi cu asta am încheiat, ce pierderi s-au înregistrat în oameni la armată, în perioada revoluţiei.

Preşedintele Completului de Judecată: Pînă la 22 decembrie ne interesează. Deci, precizaţi ce ştiţi, care sînt pierderile pînă la 22 şi care după 22 decembrie.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Pînă la 22 decembrie am avut doi soldaţi răniţi prin împuşcare şi paisprezece cadre rănite, molestate, majoritatea internaţi în Spitalul Militar.

Preşedintele Completului de Judecată: Păi, rănite prin molestare sau prin împuşcare cadrele?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu, nu. Am raportat, numai doi soldaţi am avut răniţi prin împuşcare şi paisprezece cadre rănite, prin molestare.

Preşedintele Completului de Judecată: Prin molestare. Aşa. Şi după 22?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: După 22, la aceştia s-au adunat doi militari în termen împuşcaţi mortal şi douăzeci şi şase de militari şi cadre, răniţi prin glonţ.

Preşedintele Completului de Judecată: Pînă la data de 22 decembrie, efectivele Ministerului Apărării Naţionale, dislocate în garnizoana Timişoara...

Aveţi în vedere toate efectivele, nu?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Efectivele din subordine.

Preşedintele Completului de Judecată: Nu. Efectivele din subordinea mea au avut doi militari în termen răniţi prin împuşcare şi paisprezece cadre cu diferite leziuni, ca urmare a violenţelor fizice ale căror victime au fost. După data de 22 decembrie am mai înregistrat doi militari în termen împuşcaţi mortal şi douăzeci şi şase de militari în termen şi cadre, răniţi prin glonţ.

Alte întrebări.

Preşedintele Completului de Judecată: Domnii apărători.

Apărător 1 (avocatul lui Bălan): V-aş ruga să-l întrebaţi pe martor dacă a vorbit, vreodată, dacă i-a dat Radu Bălan telefon deacasă sau dînsul a dat telefon acasă, la Radu Bălan.

Preşedintele Completului de Judecată: Se respinge întrebarea. N-aţi fost atent.

Apărător 1: Eu am fost atent, dar în rechizitoriu este trecută o împrejurare.

Preşedintele Completului de Judecată: Martorul a comunicat cum şi aşa am consemnat. Întrebarea dumneavoastră e lămurită deja. Treceţi la altă întrebare.

Apărător 1: V-aş ruga să-l întrebaţi pe martor: generalul Guşă s-a deplasat la ELBA ca să-l scoată pe Bălan, aşa cum a spus dînsul, sau în legătură cu un incident militar produs acolo?

Preşedintele Completului de Judecată: Răspundeţi la întrebare.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu. Ordinul a fost foarte clar: „Guşă, te duci la ELBA, să-l scoţi pe Bălan. Nu poate să iasă de la ELBA“.

Preşedintele Completului de Judecată: S-a amintit de vreun incident armat?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu.

Preşedintele Completului de Judecată: Cînd generalul Guşă a fost trimis la ELBA, nu i s-a comunicat nimic despre un eventual incident armat ce ar fi avut loc acolo.

Apărător 1: Ştie, l-a scos pe Bălan, Guşă?

Preşedintele Completului de Judecată: L-a scos?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Cunosc că nu l-a mai găsit pe Bălan acolo.

Preşedintele Completului de Judecată: Ştiu că, la ajungerea lui Guşă acolo, Bălan nu se mai afla.

Apărător 1: A spus martorul că la plecarea la ELBA a fost însoţit de o escortă, de un camion cu soldaţi. Erau paraşutişti?

Preşedintele Completului de Judecată: Ce fel de militari erau?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu cunosc dacă erau paraşutişti sau militari în termen.

Apărător 1: Dacă ştie martorul că erau două TAB-uri postate în faţa porţii la ELBA?

Preşedintele Completului de Judecată: Ştiţi?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu cunosc.

Apărător 1: Ştie că, în zona respectivă, a fost rănită o femeie?

Preşedintele Completului de Judecată: Ştiţi?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu.

Apărător 1: Vă rog să-l întrebaţi pe martor: în seara cînd au primit ordin de la ministrul Milea de a se trage foc de avertisment, care era stadiul de pregătire, mă refer la trupă, la soldaţii, militarii în termen, cu privire la instrucţia focului, mă refer la focul de zi şi de noapte...?

Preşedintele Completului de Judecată: Se respinge întrebarea.

Apărător 1: Nu, pentru că are legătură cu ceea ce întreb eu.

Preşedintele Completului de Judecată: Se respinge întrebarea.

Apărător 1: Da. Vă rog să-l întrebaţi pe dînsul: a declarat, aici, că, urmare a ordinului generalului Milea de a se trage foc de avertisment, de a se soma, de a se trage foc în aer şi, apoi, la picioare, ordinul a fost transmis şi executat în litera lui. Faţă de gradul de instruire al trupei din subordinea dînsului, crede că putea fi executat, acest ordin, în spiritul în care a fost transmis de ministru?

Preşedintele Completului de Judecată: Păi, dacă v-am respins prima întrebare, de ce aţi mai pus-o, sub o altă formă, după aceea? V-am respins-o de la bun început şi rămîne bine respinsă.

Apărător 1: Aţi spus că, din ordinul generalului Roşu, au fost returnate nişte garnituri de tren. Întreb: generalul Roşu, ca şef al Armatei a III-a, putea să dispună o astfel de măsură?

Preşedintele Completului de Judecată: Se respinge întrebarea, avînd în vedere că cel care a dat acel ordin era prim-adjunct al ministrului. Altă întrebare.

Apărător 1: Nu mai am alte întrebări.

Preşedintele Completului de Judecată: Da. Alţi domni apărători.

Apărător 2 (avocatul lui Pacoste): V-aş ruga să-l întrebaţi pe martor. A susţinut că, după ce au primit ordinul expres din partea generalului Milea, în legătură cu modalităţile concrete în care, în teren, vor începe sau vor trece la executarea eventualei confruntări cu elementele turbulente, a relatat că a trimis în teren, personal, o serie de ofiţeri, de o anumită factură, care să coordoneze şi să conducă, efectiv, aceste forţe, de aşa manieră ca ordinul să fie executat, aşa cum a fost transmis. V-aş ruga să-l întrebaţi pe martor, pentru că mi s-a părut mie că a încercat să evite o astfel de explicaţie, au fost situaţii în care, dată fiind situaţia concretă din teren, au fost nevoiţi să folosească focuri şi în ce anume zone? A relatat Calea Giroculuí.

Preşedintele Completului de Judecată: În afară, deci, de episoadele relatate pînă acum, privitor la uzul de armă, mai cunoaşteţi şi altele?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Cunosc faptul că s-a executat foc de avertisment, pe Calea Giroculuí, în zona podului Decebal, în Piaţa Operei.

Preşedintele Completului de Judecată: În zonele acestea, în afara unităţilor Ministerului Apărării Naţionale, au mai fost şi alte forţe?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Au fost şi alte forţe în toate aceste zone.

Preşedintele Completului de Judecată: În zonele...

Unde aţi spus? Să le enumerăm, din nou.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Deci, Piaţa Operei, podul Decebal, Calea Giroculuí şi Piaţa Libertăţii.

Preşedintele Completului de Judecată: În zonele Piaţa Operei, podul Decebal, Calea Girocului şi Piaţa Libertăţii, unde trupele Ministerului Apărării Naţionale au executat foc de avertizare, s-au mai găsit şi alte forţe înarmate, aparţinătoare de...

Cine?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: De alte ministere.

Preşedintele Completului de Judecată: Care?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu. De Ministerul de Interne, sigur că da. Păi altul...

Preşedintele Completului de Judecată: ... de Ministerul de Interne.

Credeţi că şi aceste forţe au deschis focul? Sau ştiţi dacă au deschis focul?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu am date exacte. Ştiu că s-a deschis focul în acele zone. Nu pot afirma cu certitudine cine, cînd şi unde a deschis focul.

Preşedintele Completului de Judecată: Cred că şi aceste forţe au deschis focul.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Exact. Cred că şi aceste forţe au deschis focul. *(rumoare în sală)*

Preşedintele Completului de Judecată: Nu ştiu însă...

(Dacă nu există disciplină acolo, printre dumneavoastră, vă evacuez. E a treia oară cînd vă tot atenţionez.)

Nu ştiu, însă, concret, cine, cînd şi în ce împrejurări a deschis focul împotriva demonstranţilor sau chiar şi de avertizare.

Şi totuşi au murit oameni, nu? Păi?!

Apărător 2: Domnule preşedinte, dacă-mi permiteţi. Dumneavoastră cînd l-aţi întrebat despre focul acela, deschis de cele două santinele, cînd a fost atacată unitatea, l-aţi întrebat — întrebarea 2 — dacă au rezultat victime şi v-a spus că, deşi focul a fost de avertisment, totuşi au murit un bărbat şi o femeie, soţ şi soţie. V-aş ruga să-l întrebaţi: în aceste situaţii, în care s-a tras foc de avertisment, după cum spune dînsul, au fost situaţii, totuşi, în care au rezultat victime omeneşti? Dacă i s-a raportat sau are vreo cunoştinţă, în cele patru locuri pe care le-a enumerat mai înainte?

Preşedintele Completului de Judecată: Domnul apărător, cu alte cuvinte, vrea să ştie dacă s-a tras foc de avertizare, cum de-au murit sau au fost răniţi cei doi?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: V-am raportat că este o altă cauză. Şi ar însemna să intru în nişte date pe care nu le stăpînesc prea bine.

Preşedintele Completului de Judecată: A mai tras şi altcineva acolo?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Sigur că da, dar ştiu că este altă cauză pe rol.

Preşedintele Completului de Judecată: În afară de cele două santinele care au deschis foc de avertizare, în momentul cînd divizia a fost atacată de grupurile de civili, acolo s-a mai executat foc de armă şi de altcineva şi, cred, aşa se explică împuşcarea celor doi soţi ... *(rumoare în sală).* Că nu ştim dacă *(lipsă de audiţie, n.n.)*, eu personal nu cunosc.

Apărător 2: V-aş ruga să-l întrebaţi pe martor, domnule preşedinte: dar, în celelalte patru situaţii au fost împrejurări în care au rezultat răniţi, poftim, să nu spun morţi, faţă de aceste momente în care s-a folosit ca mod de avertisment armamentul, dacă are cunoştinţă, dacă i s-a raportat? În celelalte patru, nu acel episod cu unitatea, cu cele două santinele.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu deţin asemenea date.

Preşedintele Completului de Judecată: Nu mi s-a raportat ca, după ce s-a executat foc de avertizare în alte puncte, de către militarii din subordinea mea, să fi rezultat morţi sau răniţi.

Apărător 2: V-aş ruga să-l întrebaţi pe martor: la episodul din Calea Giroculuí, în afara unităţilor din subordinea dînsului, pentru deblocarea acelor tancuri au mai acţionat şi alte trupe sau numai dînşii?

Preşedintele Completului de Judecată: Au mai acţionat?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Cunosc că, în afară de trupele din subordine — am raportat că au fost 3 detaşamente, la intervale diferite de timp — informaţia este neverificată, dar se poate verifica, a fost semnalat un autobuz tip COMTIM, din care au debarcat 10-15 persoane înarmate. Specific faptul că au debarcat în zona Liceului de Chimie, deci între blocurile din imediata apropiere a Liceului de Chimie. Dar, repet, informaţia nu este verificată şi nu am certitudine. De asemenea, nu cunosc dacă au fost şi alte persoane, de la Miliţie sau din trupele de Securitate, nu cunosc.

Preşedintele Completului de Judecată: Aceste 10-15 persoane, din cîte aţi fost informat, erau militari sau în civil?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Erau militari.

Preşedintele Completului de Judecată: Militari, în ţinută militară?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Da, da, militari înarmaţi.

Preşedintele Completului de Judecată: Militari sau cadre? Militari în termen sau cadre?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Militari, îmbrăcaţi militar. Pe timp de noapte *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Acolo s-a acţionat în jurul orelor 23,00-24,00, 1 chiar.

Preşedintele Completului de Judecată: Cine v-a furnizat această informaţie?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Această informaţie mi-a furnizat-o locotenent-colonelul Bulai, comandantul regimentului mecanizat.

Preşedintele Completului de Judecată: În noaptea de 17 decembrie, cînd cele 3 detaşamente ale Ministerului Apărării Naţionale au intervenit pentru despresurarea celor cinci tancuri cu muniţie de război, din Calea Giroculuí, am aflat, de la locotenent-colonelul Bulai, că, tot acolo, a apărut un autobuz COMTIM din care au debarcat 10-15 persoane, în ţinută militară şi înarmate...

Şi, au executat foc sau nu?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Atît. Că au apărut şi au intrat, deci, în zonă.

Preşedintele Completului de Judecată: ... care s-au deplasat printre blocurile de lîngă Liceul de Chimie.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: De asemenea, domnule preşedinte, tot legat de aceasta, mi-am reamintit, s-a executat — tot ofiţerul mi-a raportat — s-a executat foc din casa scărilor de la cîteva blocuri.

Preşedintele Completului de Judecată: Din casa scărilor înspre afară?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Da. Deci, pe Calea Giroculuí, din casa scărilor de la cîteva blocuri.

Preşedintele Completului de Judecată: Încotro? Înspre cine?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Spre stradă.

Preşedintele Completului de Judecată: Unde se afla...?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Unde se aflau militarii, pe lîngă blocuri, care se deplasau către zona respectivă.

Preşedintele Completului de Judecată: De la acelaşi ofiţer, am mai aflat că, din casa scării cîtorva blocuri, aflate pe Calea Giroculuі, s-a executat foc de armă, de către persoane necunoscute, către stradă, care vizau militarii în termen aflaţi acolo.

Da?

Locotenent-colonel Zeca: Către stradă. Raportez că s-a şi executat căutarea, scotocirea — cum zicem noi în termen militar — a unor scări de la asemenea blocuri, dar nu s-au găsit persoane.

Preşedintele Completului de Judecată: După încetarea focului s-a trecut la scotocirea acelor locuri, dar nu au fost depistaţi trăgători.

Alte întrebări.

Apărător 3: Ar putea să ne precizeze ora cînd au fost blocate tancurile în Calea Giroculuі? La ce oră au fost blocate tancurile?

Preşedintele Completului de Judecată: Păi, parcă ne-a spus, dacă-mi amintesc bine.

Apărător 3: Nu, nu.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: În după-amiaza zilei de 17, oricum, cînd am ajuns cu grupa de generali în comandamentul diviziei, cam atunci mi s-a raportat deblocarea tancurilor. Deci, 17,30, 17,00, în jurul orei 17,00.

Apărător 3: La acea dată tancurile purtau muniţia de război pe ele?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Da.

Apărător 3: La acea oră?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Pentru că erau din parcul de luptă al regimentului.

Preşedintele Completului de Judecată: Vă rog să vă adresaţi mie, domnule apărător!

Apărător 3: Asta am întrebat...

Preşedintele Completului de Judecată: Uitaţi-vă la mine!

Apărător 3: ... vă rog să mă iertaţi.

Preşedintele Completului de Judecată: Aşa. Vă rog, dumneavoastră cunoaşteţi regulile, martorul mai puţin. Dacă doriţi, purtaţi un dialog afară, dar nu aici. Vă rog.

Apărător 3: Vă rog să mă iertaţi, vă cer scuze.

Preşedintele Completului de Judecată: Bine, vă ascult.

Apărător 3: La acea dată tancurile purtau muniţie de război pe ele?

Preşedintele Completului de Judecată: Vi s-a răspuns că da şi a şi explicat de ce.

Apărător 3: Tancurile au fost însoţite de desant?

Preşedintele Completului de Judecată: Cu cine?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu a fost nici un desant, numai tancurile singure.

Apărător 3: Militarii care erau pe tancuri purtau muniţie de război?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu purtau muniţie de război. Nici nu erau militari pe tancuri, militarii erau în tancuri.

Preşedintele Completului de Judecată: Echipajul celor 5 tancuri, dotate cu proiectile de 100 mm, nu era dotat cu armament individual şi muniţie de război.

Apărător 3: Vă mulţumesc. Ar putea să ne precizeze dacă ştia, în noaptea de 17 spre 18, cîte victime au fost înregistrate în urma focului de avertisment?

Preşedintele Completului de Judecată: S-a comunicat, cumva, cîte victime?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu. S-a aflat mult mai tîrziu, cînd s-a dat publicităţii, de altfel, numărul victimelor.

Apărător 3: Ar putea să ne precizeze, în perioada 17-22 decembrie, cîtă muniţie de război, ca număr sau în tone, a fost folosită în Timişoara?

Preşedintele Completului de Judecată: S-a făcut vreo inventariere a muniţiei folosite de către...?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: S-a făcut. Nu pot reda cu exactitate, dar se poate verifica.

Apărător 3: La nivelul sutelor de mii, mii, milioane?

Preşedintele Completului de Judecată: S-a făcut o inventariere a muniţiei folosite de către unităţile din subordinea diviziei 18, dar nu cunosc cifra exactă.

Apărător 3: În Timişoara, în perioada 17-22 decembrie şi după 22, cetăţenii au reţinut grupuri de persoane, despre care au sesizat că au tras în populaţie. I-au predat la garnizoană. Ştie ce s-a întîmplat cu aceste persoane?

Preşedintele Completului de Judecată: Aveţi cunoştinţă?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu s-au predat asemenea persoane la garnizoană. Este o confuzie generală privind aşa-zişii teroriştii...

Preşedintele Completului de Judecată: Haideţi s-o lămurim, atunci.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: ... dar, dacă e nevoie, o lămurim. În perioada 16-22, nu s-au adus la garnizoană persoane suspecte. După 22 au fost aduse foarte multe persoane, în jurul a cîtorva sute. Cred că 300 e cifra cea mai apropiată. Dar nimeni nu a fost adus cu armament la garnizoană, nimeni nu a fost predat şi cu informaţia că acest om a executat foc sau alte acte de terorism, ci persoane depistate de cetăţeni, îndeosebi de cei care au participat nemijlocit la revoluţie, fie că nu aveau buletinul, deci, la controalele efectuate în filtrele lor pe străzi, la poduri, la intersecţii, fie că se sustrăgeau controlului. Deci, fugea, îl prindeau, îl aduceau la garnizoană, e terorist. Ceva în genul acesta. Deci, nu a fost predat absolut nimeni sau să fi existat certitudinea că cineva a tras sau că a avut armament asupra lui.

Preşedintele Completului de Judecată: Suspecţi la comenduirea de garnizoană au fost aduşi de populaţia civilă numai după data de 22 decembrie, în total vreo 300. Aceştia se compuneau din persoane care fie nu aveau actele de identitate, fie se sustrăseseră filtrelor organizate de populaţia civilă. Nici una n-a fost adusă cu armament asupra ei sau cu precizarea că ar fi fost văzută trăgînd.

Altceva?

Apărător 3: Dar armament abandonat sau cu aceşti cetăţeni, a fost adus? Armament predat după data de 22 de către cetăţeni care afirmau că ar fi fost al acestor teroriştii?

Preşedintele Completului de Judecată: Aţi primit?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Avem o evidenţă exactă, la comandamentul diviziei, cu armamentul recuperat. Este vorba de armament care a fost sustras din Inspectoratul Judeţean al Ministerului de Interne şi avem situaţia exactă.

Preşedintele Completului de Judecată: La comandamentul diviziei există o evidenţă exactă cu tot armamentul...

Şi muniţia probabil, da?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Tot armamentul şi muniţia sustrasă, respectiv recuperată.

Preşedintele Completului de Judecată: ... şi muniţia recuperată după eveniment; este vorba de armamentul şi muniţia sustrasă de la Inspectoratul Judeţean de Interne.

Alte întrebări.

Apărător 4: Domnule preşedinte, în armată e un principiu, că ordinul se execută, nu se discută. Se pare că acest principiu nu este valabil şi pentru inculpatul pe care îl apăr (Grui Tiberiu, *n.n.),* unul din cei care au transportat morţii. Vreau să-l întrebaţi pe martor: care a fost scopul deplasării unităţilor, a soldaţilor pe stradă şi a tehnicii de luptă, în ziua de 17? S-a primit ordin de la ministrul Apărării Naţionale *(lipsă de audiţie, n.n.).*

Preşedintele Completului de Judecată: Deci, care a fost scopul dislocării acestor trupe şi a tehnicii de luptă în stradă?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Scopul a fost foarte clar: să se blocheze intrările principale către obiectivele principale, stabilite la punctul de comandă de la Comitetul Judeţean de Partid, în sensul că acestea să nu fie devastate, incendiate. Aceasta a fost misiunea, nicidecum de reprimare a demonstranţilor, fapt ce s-a şi realizat, e de la sine înţeles, că altfel, aşa cum arătam, era cu totul alta situaţia oraşului Timişoara la această dată.

Preşedintele Completului de Judecată: Trupele Ministerului Apărării Naţionale şi tehnica aferentă au fost scoase în stradă pentru a bloca accesul demonstranţilor, mai precis deplasarea acestora şi nicidecum a-i reprima.

Apărător 4: Nu vine în contradicţie cu ce-a spus înainte, la începutul declaraţiei, că atunci cînd se deplasau trupele pe stradă era linişte şi nu s-a întîmplat nimic, la început? Nu a fost, acesta, un moment care a dus la încordarea sau adunarea celor care au demonstrat cu o seară înainte şi ca să se întîmple ce s-a întîmplat?

Preşedintele Completului de Judecată: A pomenit de turbulenţi.

Apărător 4: A povestit că, atunci cînd se deplasau pe Bulevardul Tinereţii, militarii au fost molestaţi, s-a aruncat cu pietre, cu sticle în ei şi a fost pus în pericol şi armamentul pe care îl avea în dotare, fiecare.

Preşedintele Completului de Judecată: Asta e o întrebare retorică, ca s-o denumim aşa. Puneţi dumneavoastră altă întrebare martorului.

Apărător 4: O să tragem concluziile cu ocazia dezbaterii *(lipsă de audiţie, n.n.).*

Preşedintele Completului de Judecată: Concluzii!

Apărător 4: S-a făcut o apreciere privitoare la Giroc. Întîmplarea face să stau în acest cartier şi mă frămîntă *(lipsă de audiţie, n.n.).* Nu consideră că a fost o dispoziţie aberantă ca să

trimiți 5 tancuri, cu 200 de proiectile, și să le părăsești? Se putea întîmpla o catastrofă în acest oraș, în cartier? Înainte de a se da ordin de sus, să se iasă cu tehnică de luptă și cu armament, nu a fost un ordin greșit ca să se trimită pe stradă...?

Președintele Completului de Judecată: Răspundeți.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Întrucît echipajele tancurilor de instrucție erau în oraș, deci le prinsese demonstrația în oraș, s-a dat ordin să se iasă cu aceste tancuri, dar nu pentru a folosi tunul de pe tanc. Cele 5 tancuri au ieșit ca mijloc de protecție, nu să tragă cu tunul, e de la sine înțeles.

Apărător 4: Pe cine să protejeze, că tancurile se plimbau prin oraș? Voiau să intimideze?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu, tancurile trebuiau să ajungă în dispozitivul trupelor de la Comitetul Județean și din Piața Libertății, nu să se plimbe prin oraș. Pentru că tancurile, e un principiu militar foarte clar, și este folosit în toate acțiunile de luptă, tancul — de regulă sau de cele mai multe ori — nu acționează singur, decît în mare masă de tancuri, tancul tot timpul este protejat. Tancul protejează infanteria și infanteria protejează tancul.

Președintele Completului de Judecată: Tancurile aveau misiunea de a rămîne în dispozitive fixe și nicidecum de a patrula în scop de intimidare. Și totuși, în teleconferință se spune că „au făcut o defilare de la nord la sud și ministrul Apărării este admonestat de la est la vest".

Locotenent-colonel Constantin Zeca: A fost deplasarea efectivă a tancurilor din cazarma Giroc, în centrul orașului.

Apărător 4: Mai era nevoie de 5 tancuri, cînd erau 1 000 de soldați în jurul Comitetului Județean de Partid?

Președintele Completului de Judecată: Da. Puneți altă întrebare.

Apărător 4: S-a făcut o afirmație, destul de gravă, că din casa scărilor blocurilor de pe Calea Girocului s-a tras, în exterior, spre militari. Vă rog să ne spună martorul: cîte victime au fost din rîndul militarilor și cîte din rîndul civililor, în noaptea de 17? Dacă deține asemenea date.

Președintele Completului de Judecată: Păi, ne-a spus. Nu mai are rost.

Apărător 4: În Calea Girocului!

Președintele Completului de Judecată: În Calea Girocului s-au înregistrat victime?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu, nu cunosc. Din rîndul militarilor nu au fost victime.

Preşedintele Completului de Judecată: În rîndul militarilor din Calea Giroculuí nu au fost victime.

Apărător 4: Am să-i spun eu că, din rîndul civililor, au fost aproape 20 de persoane care au murit şi în pat.

Apărător 5: Domnule preşedinte, o scurtă întrebare. Se referă numai la momentul 17 decembrie, după-amiaza, după venirea comandamentului militar şi a domniei sale. O dată cu blocarea aceasta, a demonstranţilor sau a turbulenţilor, a declarat martorul că se trăia într-o continuă tensiune, datorită şi dezinformărilor primite. Pe linie militară s-a dat dispoziţie, tocmai pe aceste dezinformări, pe elemente străine, să fie blocate şi intrările în oraş? Alături de Ministerul de Interne şi alte trupe.

Preşedintele Completului de Judecată: Răspundeţi.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Da. Alături de Ministerul de Interne am colaborat prin posturi mixte. Deci, eu am destinat militari în termen şi, împreună cu Miliţia, s-a asigurat paza, nu blocarea, paza intrărilor în oraş.

Apărător 5: Filtre.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Filtre, da.

Preşedintele Completului de Judecată: Asta începînd cu ce dată?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Începînd cu 17 sau 18.

Apărător 5: 17, că atunci s-a făcut, rezultă din *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Mă iertaţi...

Locotenent-colonel Constantin Zeca: E verificabilă, pentru că, efectiv, au fost militari destinaţi *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Preşedintele Completului de Judecată: Începînd cu data de 17 sau 18 decembrie, s-au constituit la intrările în oraş filtre comune, atît de forţele Ministerului de Interne, cît şi de cele ale Ministerului Apărării Naţionale.

Apărător 6: Domnule preşedinte, dumneavoastră i-aţi atras atenţia, la început, martorului ca să facem tot ce se poate pentru a afla adevărul. Şi v-a făcut nişte remarci şi nişte afirmaţii foarte clare şi foarte categorice, pe care dumneavoastră le-aţi consemnat. Acum vreau să-l întrebaţi, ca să ne facă o afirmaţie foarte clară şi foarte categorică, ca toată lumea să fie lămurită de ceea ce s-a întîmplat în Timişoara. V-a spus aşa: că pe data de 17, în mai multe

puncte, unde s-a tras de armată foc de avertisment, care, din nenorocire, acele puncte sînt punctele în care s-au înregistrat cei mai mulţi morţi din oraşul Timişoara, deci acolo Armata a tras foc de avertisment, iar celelalte trupe, deci de la Ministerul de Interne, erau prezente şi crede că au tras. Deci, să fie categoric, să spună, deci, Armata a tras numai de avertisment şi Ministerul de Interne a tras în oameni sau ce s-a întîmplat, ca să ştim care e treaba. Să fie foarte categoric. Deci, dînsul ştie că Armata a tras numai de avertisment? Sau a tras şi în...

Preşedintele Completului de Judecată: Deşi i-am pus această întrebare şi a răspuns, i-o repet.

Apărător 6: A răspuns evaziv, domnule preşedinte. Să ştim şi noi...

Preşedintele Completului de Judecată: Vi s-a raportat că forţele, efectivele Ministerului Apărării Naţionale au tras şi în populaţie?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu, domnule preşedinte, nu.

Preşedintele Completului de Judecată: Nu mi s-a raportat ca efectivele Ministerului Apărării Naţionale să fi tras, direct, în populaţie.

Apărător 6: Bun. Atunci, vă rog frumos, întrebaţi-l: aceşti militari s-au plimbat prin oraş...

Preşedintele Completului de Judecată: Şi atunci, întrebarea este: dacă cei de la Ministerul de Interne n-au tras, cei de la Ministerul Apărării Naţionale n-au tras...

Apărător 6: Sau au tras de avertisment.

Preşedintele Completului de Judecată: N-au tras în oameni, vreau să spun... cum de-au murit oamenii ăştia, cum de-au fost împuşcaţi totuşi oameni? Care, unii au murit, alţii au rămas schilozi sau mai puţin schilozi?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Domnule preşedinte, atîta timp cît nu deţin date, sigur am fost în oraş, dar am fost în alte perioade, nu pe timp de noapte, nedeţinînd date, nu am ce să vă raportez, pentru că eu aveam legătura permamentă cu comandanţii de unităţi şi aceştia nu mi-au raportat şi nici, cel puţin, nu m-au informat *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Preşedintele Completului de Judecată: A existat o legătură, o coordonare între forţele dumneavoastră şi ale celor de la Interne?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu a existat nici o cooperare. Atîta cunosc, că o serie de date referitoare la modul de dispunere a forţelor Armatei, mă refer la divizie, deci o serie de asemenea date se dădeau, prin telefon, la punctul de comandă de la Judeţeana de Partid şi se puneau de acord acestea. Dar, o cooperare între forţele Apărării Naţionale şi Ministerul de Interne, efectiv, nu este.

Preşedintele completului de Judecată: Modul de dispunere al efectivelor Ministerului Apărării Naţionale s-a transmis, în permanenţă, punctului de comandă aflat la Judeţeana de Partid. O cooperare şi o legătură directă, însă, între aceste forţe şi cele ale Ministerului de Interne, noi nu am ţinut...

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu a existat.

Preşedintele Completului de Judecată: ... nu a existat.

Apărător 6: Mă scuzaţi, dar înseamnă că se contrazice cu ce-a spus acum vreo două, trei minute. Păi, dînsul nu consideră că faptul că, împreună cu organele de Interne, au asigurat paza intrărilor în oraş, este o cooperare? Dînsul a spus, înainte, că împreună cu organele de Interne... aia nu e cooperare?

Preşedintele Completului de Judecată: În afară de acest fel de cooperare...

Locotenent-colonel Constantin Zeca: E cu totul altă problemă, e cu totul altceva.

Preşedintele Completului de Judecată: ... am în vedere cooperarea pe linie de luptă...

Apărător 1: Mă iertaţi că intervin. Atunci de ce au mers direct la Ministerul de Interne, cînd au venit de la Bucureşti, şi nu au mers la Judeţeana de Partid — cînd au venit generalii? Dacă n-au cooperat deloc, de ce s-au dus întîi la Ministerul de Interne?

Apărător 6: Atunci, vă rog frumos, să-l întrebaţi: cunoaşte despre existenţa unor dispozitive mixte, formate din militari şi cadre de miliţie?

Preşedintele Completului de Judecată: Aţi avut astfel de dispozitive?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu am avut astfel de dispozitive.

Preşedintele Completului de Judecată: În cele 8 dispozitive de luptă, stabilite în diferite zone ale oraşului, nu au existat militari de la Ministerul Apărării Naţionale.

Apărător 6: Domnule preşedinte, începuse să vă spună cu privire *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Dumneavoastră l-aţi întrebat despre morţi, dacă a aflat despre numărul morţilor, şi începuse să vă spună că a aflat, ulterior. Ulterior cînd vrea să se refere? Pe 18, pe 19, 20 sau după 22? Cînd a aflat dînsul despre numărul morţilor?

Preşedintele Completului de Judecată: A precizat, din presă.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Din presă, după 22.

Apărător 6: Deci, înseamnă că, după revoluţie, mult, că în timpul ăla n-a apărut.

Preşedintele Completului de Judecată: Numai un moment. Răspundeţi-mi, totuşi, din dosar rezultă că, la un moment dat, apăreau, aproape concomitent sau la scurtă vreme, unii după alţii, şi cei de la Ministerul de Interne şi cei de la Ministerul Apărării Naţionale.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: N-am înţeles cum apăreau.

Preşedintele Completului de Judecată: În anumite zone fierbinţi ale oraşului, apăreau, concomitent sau aproape concomitent, atît forţe de la Interne, cît şi de la Ministerul Apărării Naţionale.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Exact. Pentru că informaţiile, aşa cum vă raportam, referitoare la o anumită zonă, la o intersecţie, de exemplu, veneau, deci comanda venea de la punctul de comandă de la Judeţ, pentru că dînşii deţineau informaţiile privind oraşul.

Preşedintele Completului de Judecată: Dirijarea efectivelor în teren, cel puţin pentru cele de la Ministerul Apărării Naţionale, s-a făcut de către punctul de comandă de la Judeţeana de Partid, întrucît acolo se cumulau toate informaţiile.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Divizia neavînd organ de informare.

Preşedintele Completului de Judecată: Oricum, Divizia 18 Mecanizată nu avea organ de informare.

Adică, în alte cuvinte, ce vreţi să spuneţi?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Adică nu aveam elemente care să cerceteze situaţia în oraş şi să ne raporteze.

Preşedintele Completului de Judecată: Şi atunci, cine putea să facă treaba asta?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Păi, în mod cert, numai Ministerul de Interne avea asemenea posibilităţi. E lesne de înţeles.

Preşedintele Completului de Judecată: Trag concluzia că aceste date, în special date privitoare la realităţile din stradă, erau culese şi transmise de organele Ministerului de Interne.

Apărător 6: În Timişoara nu erau şi anumiţi ofiţeri ai armatei însărcinaţi cu strîngerea de informaţii? N-aş vrea să-i sugerez, dar *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Preşedintele Completului de Judecată: Au apărut asfel de ofiţeri?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu, n-au apărut.

Preşedintele Completului de Judecată: Nu cunosc ca, în garnizoana Timişoara, să fi făcut deplasarea ofiţeri din Direcţia de Informaţii a Armatei.

Apărător 6: Domnule preşedinte, a făcut o afirmaţie care mie mi s-a părut deosebit de gravă şi aş vrea să ne lămurească, tot pentru aflarea adevărului. A spus aşa, că pe 21 s-a întărit ordinul privind alarma de luptă, că „practic eram în stare de război" şi că „ne deplasam pentru apărarea frontierei, fiind iminentă declararea mobilizării". Vă rog să ne explice dînsul ce a înţeles prin acest lucru şi datorită cărui fapt s-a ajuns la o situaţie aşa de gravă. Este o afirmaţie pe care a făcut-o şi pe care, zic eu, n-a explicat-o îndeajuns. Corelez acest lucru cu afirmaţia pe care a făcut-o, că toţi acei care au atacat Forţele Armate păreau antrenaţi şi pregătiţi de mai mult timp pentru a face acest lucru. Corelez această întrebare tot cu afirmaţia pe care a făcut-o. Dînsul a făcut afirmaţia că păreau elemente pregătite şi antrenate special pentru acest lucru. Să ne lămurească. Adică sînt nişte situaţii care, zic eu, pot să intereseze.

Preşedintele Completului de Judecată: Puteţi să daţi explicaţii?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Domnule preşedinte, înseamnă să mă repet, efectiv. Noi am primit ordin, deci, să înarmăm unităţile. E foarte clară treaba. Ce presupunea aceasta? Cred că nu e cazul să detaliez, nu?

Apărător 6: Noi am vrea să detalieze.

Procurorul: Ce vreţi...? *(rumoare în sală)*

Preşedintele Completului de Judecată: Domnule procuror, domnule procuror, vă rog, păi... se pare că uităm de disciplina şedinţei!

Deci, acest tir al întrebărilor trebuie să fie clar pentru toată lumea, pentru că este firesc. Şi pentru lămurirea problemei, atunci cînd este necesar, nu trebuie să ne zgîrcim cu timpul. Da. Martorul a spus aşa: că s-a întărit ordinul de luptă şi au trecut la mobilizarea

generală, întrucît urmau să apere frontierele. Dacă acest lucru nu vă spune nimic, rămîne să ne mai documentăm, dar, oricum, legat de genocid, aspectul n-are nici o importanţă.

Altă întrebare.

Apărător 3: Derivat din ceea ce relata martorul şi derivat, direct, din întrebarea pe care a pus-o colegul, anterior. Dumnealui se referea la recuperarea unor muniţii după încetarea ostilităţilor. Dacă a auzit, personal, probabil, că n-a constatat, în acest stoc de muniţii recuperate au apărut cumva şi muniţii de altă provenienţă?

Preşedintele Completului de Judecată: Aveţi idee, arme şi muniţii de altă provenienţă?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Arme şi muniţii de vînătoare, de diferite calibre, categorii, dar nu de război.

Apărător 3: Nu la asta m-am referit.

Preşedintele Completului de Judecată: Da. Printre armele şi muniţia recuperată, pe lîngă cele specifice din dotarea Forţelor Armate, au mai fost şi arme de vînătoare, de diferite tipuri şi calibre.

Apărător 3: Dar mai mici, mai sofisticate?

Preşedintele Completului de Judecată: Au fost?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Şi mai deosebite, care au fost găsite la Inspectoratul Judeţean al Ministerului de Interne. Deci nu recuperate.

Preşedintele Completului de Judecată: La Inspectoratul Judeţean de Interne...

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Şi alte tipuri de armă, cu lunetă, cu amortizor.

Preşedintele Completului de Judecată: ... Armata, după data de 22 decembrie, a găsit arme cu lunetă şi alte tipuri mai puţin întîlnite la noi în ţară...

Şi muniţia aferentă?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Şi muniţia aferentă.

Preşedintele Completului de Judecată: ... cu muniţia aferentă.

Apărător 3: În exercitarea atribuţiilor dumnealui, ca militar de carieră, ştie, cumva, că Inspectoratul sau organele de Interne aveau în dotare asemenea arme? Putea să afle şi trebuia să ştie.

Preşedintele Completului de Judecată: Respingem întrebarea. Martorul n-a făcut parte din Ministerul de Interne şi nici n-a coordonat Ministerul de Interne.

Vă ascultăm.

Apărător 7: Aş vrea să vă rog, raportîndu-ne la modul de organizare din timpul evenimentelor pe care le judecaţi. Vreau să-l întrebaţi pe martor: şeful unei unităţi militare, de exemplu o divizie, ca aceea pe care o comanda domnia sa, era subordonat cumva primului secretar sau subordonarea este numai pe linie de armată?

Preşedintele Completului de Judecată: Vă respingem întrebarea. Din tot ce a relatat martorul a rezultat care au fost raporturile şi se cunoaşte cum este organizată activitatea pe linie de militari.

Altă întrebare.

Apărător 7: Vă rog să nu vă supăraţi.

Preşedintele Completului de Judecată: Nu mă supăr, deloc.

Apărător 7: Rezultă că primul secretar era răspunzător de întreg Consiliul acela de apărare pe judeţ şi de aceea pun eu întrebarea: comandantul unei unităţi, al unei divizii, cum era divizia comandată de dînsul, nu era subordonat şi primului secretar?

Preşedintele Completului de Judecată: Era subordonat, potrivit Legii 14?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu.

Preşedintele Completului de Judecată: Nu. Preşedintele Consiliului apărării judeţene cine era?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Preşedintele Consiliului de apărare, primul secretar.

Preşedintele Completului de Judecată: Da.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Dar, pe linie strict militară, ierarhic, pe linie strict militară, nu primul secretar.

Preşedintele Completului de Judecată: Deşi primul secretar al Judeţului era preşedintele Consiliului apărării judeţene, operaţiunile legate de acţiunile armatei se executau numai la ordinul ministrului Apărării.

Apărător 7: Cu asta m-am lămurit. Şi o parte din afirmaţiile făcute de domnia sa o să vă arăt, cînd am să clădesc, că dispar.

Preşedintele Completului de Judecată: Asta e altceva. De ce nu ne lăsaţi surpriza?

Apărător 7: Nu surpriza. Păi da, generalul... Guşă, cum îl cheamă, primea ordine de la Coman, care era un civil? Că domnia sa aşa a afirmat.

Preşedintele Completului de Judecată: Bine, mai puţine comentarii, mai multe întrebări, dacă aveţi.

Apărător 7: Acuma, vă rog să-l întrebaţi: cum se întîmpla minunea aceasta, în fapt, cum se întîmpla ca dînsul să audă, în telefon, ceea ce-i spunea Coman lui Guşă? Ăsta e un element de fapt, poftiţi. Eu întreb pe elementele de fapt.

Preşedintele Completului de Judecată: Se respinge întrebarea. V-a precizat martorul că o parte a auzit personal, completată cu ce *(lipsă de audiţie, n.n.)* Guşă.

Apărător 7: Asta am auzit şi eu.

Preşedintele Completului de Judecată: Şi dacă n-aţi auzit niciodată o discuţie în doi, la telefon... eu mă îndoiesc, dar în sfîrşit. Întîmplător, fără doar şi poate.

Apărător 7: Vă rog să-l întrebaţi: a executat domnia sa, au executat generalul Guşă şi ceilalţi generali, care au fost aici, altceva decît ordinele primite de la ministrul Apărării Naţionale?

Preşedintele Completului de Judecată: A spus-o. Vreţi să-l mai întrebăm o dată?

Apărător 7: Vreau, expres, să-l aud spunînd acest lucru.

Preşedintele Completului de Judecată: Răspundeţi.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Şi, totuşi, n-am înţeles întrebarea. Dacă au executat...

Preşedintele Completului de Judecată: Dacă generalul Guşă, împreună cu tot punctul de comandă de la divizie, a executat alte ordine decît ale ministrului Apărării.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: N-a executat alte ordine.

Preşedintele Completului de Judecată: Vreţi să consemnez?

Apărător 7: Da, vă rog.

Preşedintele Completului de Judecată: S-a consemnat, dar în sfîrşit.

La întrebarea pusă răspund că generalul Guşă şi ceilalţi ofiţeri de la punctul de comandă, constituit la divizie, n-au executat alte ordine decît cele date de ministrul Apărării.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Domnule preşedinte, dacă-mi permiteţi. Cu excepţia celor de ordin, să le zicem tactic, adică patrulă în zona aceea *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Preşedintele Completului de Judecată: Nu am în vedere, aici, ordinele cu caracter tactic, referitoare la deplasarea şi folosirea în teren a forţelor armatei din Timişoara.

Apărător 7: Daţi-mi voie să-l întreb, atunci...

Preşedintele Completului de Judecată: Daţi-mi voie să termin eu, întîi, de scris acolo şi după aceea.

Apărător 7: Da, da, aveţi dreptate.

Preşedintele Completului de Judecată: Întrebaţi-mă.

Apărător 7: Cînd au făcut grupele acelea, de cîte zece militari, de ce n-a ascultat dispoziţia lui Bălan şi a trebuit ca ministrul Milea să dea dispoziţie să facă, la început, cinci grupe, de cîte zece oameni...

Preşedintele Completului de Judecată: Domnule apărător, vă rog să puneţi întrebarea şi să terminaţi cu comentariile. Iertaţi-mă.

Apărător 7: Întrebarea mea este simplă.

Preşedintele Completului de Judecată: Puneţi-o.

Apărător 7: Mişcarea aceasta, a grupelor acelea de ostaşi, eu nu mă pricep la militărie, eu sînt simplu soldat, este o mişcare tactică sau este...?

Preşedintele Completului de Judecată: Se respinge întrebarea. Altă întrebare. Dacă vreţi, aşa, să tot discutăm, putem discuta. Altă întrebare. Nu mai revenim asupra aspectelor clarificate. Să fie clar pentru toată lumea, şi apărători şi inculpaţi. Altă întrebare.

Apărător 7: A auzit, vreodată, în telefon sau i-a spus, vreodată, Guşă că a dat Coman dispoziţie să se tragă în mulţime?

Preşedintele Completului de Judecată: Martorul a relatat exact ce-a auzit. Şi aşa am consemnat.

Apărător 7: Şi ce strică, domnule preşedinte, dacă doresc să fie...

Preşedintele Completului de Judecată: Altă întrebare.

Apărător 7: ... clar lucrul acesta?

Preşedintele Completului de Judecată: L-am întrebat, a şi subliniat, i-am şi atras atenţia cu privire la gravitatea afirmaţiilor pe care le-a făcut şi martorul le-a susţinut în continuare. Ce doriţi dumneavoastră mai mult?

Apărător 7: Păi, prea multe în sarcina lui Coman şi îl întreb simplu: l-a auzit pe Guşă, vreodată, spunînd că i-a dat Coman dispoziţie sau...?

Preşedintele Completului de Judecată: Altă întrebare. Problema e lămurită.

Apărător 7: Vă rog, numai, să consemnaţi un lucru pe care nu l-aţi consemnat.

Preşedintele Completului de Judecată: Da.

Apărător 7: Atunci cînd martorul spune că, în noaptea de 19 spre 20 decembrie, generalul Milea, după ce vorbise cu Guşă, a dat un ordin şi aţi arătat domniile voastre ce anume cuprindea ordinul. „Ce să facă ostaşii cînd ies muncitorii?“ Martorul a mai spus un lucru, că generalul Milea a dat ordin, atunci, să nu se tragă în manifestanţi şi lucrul acesta nu l-aţi consemnat.

Preşedintele Completului de Judecată: Îmi amintesc că am consemnat aşa: „nici măcar să se tragă foc de avertizare“.

Apărător 7: Da, mi se pare că aţi spus „nici măcar să nu se tragă foc de avertizare“. Da, este exact.

Preşedintele Completului de Judecată: Da.

Apărător 7: Şi dumneavoastră aţi considerat că împlineşte această dispoziţie expresă, să nu se tragă în mulţime. Nici o altă întrebare.

Preşedintele Completului de Judecată: Alte întrebări.

Apărător 8: Domnule preşedinte, deşi am nimerit puţin cam rău, eu, totuşi, am să îndrăznesc să pun o singură întrebare.

Preşedintele Completului de Judecată: Aţi nimerit foarte bine, că aţi nimerit la complet.

Apărător 8: Nu, nu, nu, într-o atmosferă după...

Preşedintele Completului de Judecată: Dacă intraţi în altă parte, legat de obiectul procesului, poate că atunci aţi fi nimerit rău. Vă ascultăm.

Apărător 8: Îmi aduceam aminte de examene, ştiţi... şi cînd ajungeai după un asemenea dialog, între profesor şi candidat...

Preşedintele Completului de Judecată: Nu, nu, staţi liniştit.

Apărător 8: ... noi cam aveam emoţii şi, de aceea, şi acum am şi eu emoţii şi vreau să-mi permiteţi să întreb următorul aspect: dacă ordinul primit în data de 17, de a se trage — de maniera în care a fost reţinut prin dictare — a fost transmis şi celorlalte unităţi sau mari unităţi din garnizoana Timişoara, altele decît le comanda domnul colonel?

Preşedintele Completului de Judecată: Deci acest ordin, în afară de unităţile subordonate diviziei, a fost comunicat şi celorlalte forţe din oraş ale Ministerului Apărării?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Cred că da. Era misiunea grupei operative a Marelui Stat Major. Eu am vorbit la nivelul diviziei pe care o comandam. Erau şi alte forţe, cum arătam.

Preşedintele Completului de Judecată: Ordinul transmis de Coman, în seara de 17 decembrie, generalului Guşă, mai mult ca sigur a fost transmis de grupa operativă tuturor celorlalte unităţi din garnizoană, altele decît cele subordonate Diviziei 18 Mecanizată.

Apărător 8: Vă mulţumesc.

Preşedintele Completului de Judecată: Dar alte forţe au mai fost aduse în oraş?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Da.

Preşedintele Completului de Judecată: Relataţi contextul şi din ordinul cui.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: În noaptea de 17 decembrie, din ordinul ministrului au afluit, în garnizoana Timişoara, forţe de la Arad — regimentul de la Arad —, în jur de 400 de militari, de la Centrul de Instrucţie Echipaje-Tancuri Buziaş, în jur de 200 de militari, şi Transportoare Amfibii Blindate, de la Lugoj, aproximativ 300 de militari, de la Vînju Mare, aproximativ 300 de militari şi un batalion de paraşutişti de la Caracal, nu ştiu exact cîţi, pentru că au fost cazaţi la Divizia de Apărare Antiaeriană, în jur de 150-200 de militari.

Preşedintele Completului de Judecată: Din cîte ştiu, în noaptea de 17 decembrie, din ordinul ministrului Milea au ajuns...

În noaptea sau în seara, chiar?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Noaptea.

Preşedintele Completului de Judecată: ...au ajuns la Timişoara aproximativ 1 350 de militari, aduşi de la Arad, Buziaş — de unde au venit şi transportoare amfibii —, Lugoj, Vînju Mare şi batalionul de paraşutişti de la Caracal.

Cînd au fost retrase?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Au fost retrase: regimentul de la Arad pe 21, batalionul de infanterie, de la Vînju Mare, după data de 25, Centrul de Instrucţie Buziaş pe 22, Lugojul pe 22.

Preşedintele Completului de Judecată: Aceste forţe au început să fie retrase din ziua de 21 Aradul şi, din 22, Buziaşul şi Lugojul.

Alte întrebări.

Apărător 8: Au venit cu muniţie de război?

Preşedintele Completului de Judecată: Au venit dotaţi?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Da.

Preşedintele Completului de Judecată: Acestea au fost dotate cu armament şi muniţie de război de unităţile de origine.

Da.

Apărător 9: De la acel comandament de la Judeţeana de Partid, constituit pe 17, dumnealui a spus că a primit telefon, mereu, de la Coman şi de la Bălan. De la altă persoană a mai primit, de acolo, telefon?

Preşedintele Completului de Judecată: Alte persoane de la punctul de comandă, aflat la Judeţeana de Partid, au mai comunicat cu dumneavoastră?

Locotenent-colonel Zeca: Nu, nici o persoană.

Preşedintele Completului de Judecată: Pacoste, Matei şi ceilalţi?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Am auzit de inculpatul Matei după evenimente. De asemenea, de Pacoste. N-am avut nici o legătură şi nici n-am auzit să fi vorbit cineva cu ei.

Preşedintele Completului de Judecată: Personal, eu nu am auzit ca altcineva, decît Coman Ion şi Bălan Radu, să fi dat telefoane la comandamentul aflat la Divizia 18 Mecanizată.

Da.

Apărător 9: Cunoaşte, cumva, componenţa respectivului punct de comandă, cum l-a numit dumnealui?

Preşedintele Completului de Judecată: Cunoaşteţi componenţa?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu, nu. Nu aveam tangenţă directă cu acest punct de comandă.

Apărător 9: Şi o ultimă întrebare. S-a referit la jurnalul de luptă al unităţii dumnealui, care se află, am înţeles, la unitate. Cunoaşte cumva celelalte jurnale — bănuiesc că aveau şi Inspectoratul Ministerului de Interne şi celelalte — s-au oprit la garnizoană, unde sînt aceste jurnale? Dacă are cunoştinţă.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu am cunoştinţă de aşa ceva.

Preşedintele Completului de Judecată: Nu are.

Inculpaţii, dacă au întrebări.

Apărător 10 *(avocatul inculpatului colonel Sima Traian):* Domnule preşedinte, v-aş ruga să-mi permiteţi să pun şi eu o întrebare. Adică o rugăminte de consemnare. Chiar la începutul declaraţiei sale, martorul a făcut o afirmaţie pe care eu am consemnat-o, textual o reproduc: „Sima" — nici inculpat n-a zis — „Sima a prezentat o situaţie neclară, din păcate n-am aflat mare lucru, a făcut o infor-

mare cu privire la pagube.“ Vă rog să-l întrebaţi dacă sînt cuvintele domniei sale. Exact aşa s-a pronunţat.

Preşedintele Completului de Judecată: Şi noi cum am scris?

Apărător 10: Dumneavoastră? O să vă reproduc: „Informarea a durat maximum 15 minute şi, în prezenţa mea, nu s-a discutat nimic de cooperare şi mod de acţionare.“ Este exact reproducerea pe care aţi consemnat-o dumneavoastră.

Preşedintele Completului de Judecată: Informarea făcută de colonelul Sima mi s-a părut neclară şi contradictorie.

Apărător 10: Nu, nu. Neclară.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Exact, neclară.

Preşedintele Completului de Judecată: Neclară. Neclară.

Apărător 10: Domnule preşedinte, am înţeles din relatările martorului, cel puţin eu am dedus, că domnia sa se afla tot timpul, sau cel puţin aproape în permanenţă, pe lîngă generalul Guşă. Vă rog să-l întrebaţi: între Sima şi Guşă, după această întîlnire, a mai avut loc vreo discuţie?

Preşedintele Completului de Judecată: Între generalul Guşă sau altcineva de la divizie şi ceilalţi generali şi ofiţeri superiori ai Ministerului de Interne dislocaţi în garnizoană, s-au purtat discuţii?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Domnule general, cu ofiţerii din subordinea mea şi cu mine, personal, nu a discutat nimeni. Cu cine a discutat generalul Guşă, nu pot să-i ştiu pe toţi, pentru că era foarte des solicitat, informaţiile veneau din mai multe direcţii — şi de la Securitate şi de la Miliţie — şi eu nu-l întrebam, de fiecare dată, pe generalul Guşă „cine v-a transmis informaţia asta?“ Deci, era un dialog permanent.

Apărător 10: Domnule preşedinte...

Preşedintele Completului de Judecată: Informaţiile privind starea din stradă au venit nu numai de la Judeţeana de Partid, ci şi de la Securitate şi Miliţie, funcţie de care generalul Guşă ordona activităţile ce urmau a fi desfăşurate.

Apărător 10: Întrebarea mea a fost cît se poate de clară. Iertaţi-mă.

Preşedintele Completului de Judecată: Da.

Apărător 10: L-am întrebat: a auzit pronunţîndu-se, de exemplu, numele lui Sima în această perioadă, undeva, la vreo şedinţă?

Preşedintele Completului de Judecată: Şi martorul a răspuns că...

Apărător 10: Bun, în general, că s-au dat informaţii, dar nu trebuia să fie neapărat Sima. Dacă ştie, bine, dacă nu...

Preşedintele Completului de Judecată: Dar n-a spus că a fost neapărat Sima. Dacă n-a spus, de ce dumneavoastră vreţi să-l scoateţi neapărat pe Sima din contextul ăsta?

Apărător 10: Nu vreau să-l scot, domnule preşedinte...

Preşedintele Completului de Judecată: Păi, atunci?

Apărător 10: ... vă rog să mă iertaţi, este şi dreptul şi obligaţia mea...

Preşedintele Completului de Judecată: Absolut, dar martorul n-a specificat că inculpatul Sima a ţinut legătura cu Guşă. A făcut afirmaţia că, în general, informarea se făcea şi dintr-o parte şi dintr-alta.

Apărător 10: Nu ştiu dacă Securitatea informa armata. Probabil că invers era.

Preşedintele Completului de Judecată: Bine.

Inculpaţii dacă au întrebări. Vă rog.

Coman Ion: Domnule preşedinte, aprobaţi o mică subliniere. În clipa de faţă, boxa şi, în principal, eu, împreună cu martorul, trebuie să simţim, la unison, o răspundere mare în faţa completului de judecată şi — pentru că este transmisie directă — a poporului. Ce s-a întîmplat în Timişoara? Pentru că, dacă pînă azi dimineaţă mai ştiam rolul meu aici, după ultima afirmaţie a martorului la întrebarea unui domn avocat „care ordine le-a executat?", dacă-şi menţine cele declarate — am reţinut cu toţii —, domnia sa a spus că numai ale ministrului Apărării Naţionale. Atunci, îmi pun întrebarea, iertaţi-mă: ce caut, aici, eu, în boxă, pentru ce am fost trimis în judecată, dacă le-a executat numai pe ale ministrului Apărării Naţionale?

Preşedintele Completului de Judecată: Vă rugăm treceţi la întrebare.

Coman Ion: Da. Acum întrebarea, domnule preşedinte. S-o luăm puţin metodic. Întrebări. Îl rog pe domnul martor, prin dumneavoastră, totuşi e militar, să-şi amintească exact ora sosirii în Timişoara sau mai exact, decît cu aproximaţie.

Preşedintele Completului de Judecată: Sînteţi sigur că la ora 16,00...

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu, am spus în jurul orei 16,00. Nu am certitudinea, de fapt, şi la toate celelalte puncte am dat cu aproximaţie, pentru că acesta este adevărul. Purul adevăr.

Preşedintele Completului de Judecată: Domnule apărător, dacă mai interveniţi, vă evacuez. Iertaţi-mă că trebuie să vă fac această precizare. Sîntem după o zi de muncă intensă şi măcar să înţelegem, cu toţii, că sîntem obosiţi.

Deci, în jurul orei 16,00, aţi estimat dumneavoastră. Pînă către... mai devreme de 16,00 sau după 16,00? Şi, cu cît, cu aproximaţie? Dacă e posibil, dacă nu... Puteţi?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu.

Preşedintele Completului de Judecată: Nu.

Coman Ion: Am înţeles. A doua chestiune. A făcut afirmaţia că, la plecarea de la aeroport, am făcut sublinierea „Mergeţi la Ministerul de Interne şi ne vedem acolo!" şi, în continuare, că „Trebuie să terminăm repede". Întrebare: dacă am venit în avion împreună, mai era nevoie de sublinierea „să terminăm repede"? Că am venit împreună în avion.

Preşedintele Completului de Judecată: Martorul ne-a relatat ce a recepţionat.

Coman Ion: Am înţeles. De la aeroport s-a oprit la (Inspectoratul) Ministerului de Interne. A spus „Coman n-a mai venit, a spus că ne întîlnim acolo". Îşi menţine declaraţia că, de la aeroport a mers la Interne, după aceea la cazarma Oituz şi după aceea la Divizia 18? Dacă îşi menţine această declaraţie? Pot să dovedesc acum că nu este aşa, sau în plen, cînd iau cuvîntul?

Preşedintele Completului de Judecată: Nu, nu.

Coman Ion: Am înţeles.

Preşedintele Completului de Judecată: V-aş ruga să fiţi atent, întrebări legate de aspectele nelămurite, da?

Coman Ion: Am înţeles, domnule preşedinte. Ca nu cumva să mă repet, dacă este practica să vă adresez rugămintea să citiţi, că sînt numai patru pagini, mi se pare, cînd eu am văzut dosarul — dosarul în ghilimele, iertaţi-mi expresia — că mi s-au citit numai patru declaraţii, singura a domnului Zeca. Dacă aprobaţi, erau patru pagini, s-o citim acum, ca să nu mai pun întrebări la această chestiune.

Preşedintele Completului de Judecată: Altă declaraţie nu există. Puneţi întrebările.

Coman Ion: Nu există. Eu am înţeles că, de la ministrul Apărării Naţionale, nu la 18,30 a primit indicativul, cum spunem noi, „Radu cel Frumos“, ci mai devreme.

Preşedintele Completului de Judecată: Cînd s-a primit indicativul de alarmă?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Domnule preşedinte, primirea indicativului este de necontestat, pentru că este înscrisă în toate documentele de evidenţă, este un indicativ de luptă, nu este orice vorbă.

Coman Ion: Tocmai.

Preşedintele Completului de Judecată: Cu certitudine, indicativul de alarmare pentru luptă s-a primit de la ministrul Apărării la orele 18,45, în data de 17 decembrie.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Exact.

Preşedintele Completului de Judecată: Acest lucru este consemnat în toate documentele unităţii.

Coman Ion: Domnule preşedinte, aprobaţi să se citească din declaraţie?

Preşedintele Completului de Judecată: Nu. Vă rugăm, mergem pe întrebări. Vreau să fie clar. Revin, de fiecare dată, şi v-aş ruga să nu mă mai obligaţi să revin. Comentariile, chiar dacă, eu ştiu, răspunsurile la întrebările puse nu convin, le notăm şi le facem la final. Acuma sîntem în faza procesuală cînd se pun întrebări.

Coman Ion: Am înţeles. Dar totuşi...

Preşedintele Completului de Judecată: Şi eventual se cere a se consemna anumite precizări pe care instanţa ar fi omis să le treacă în declaraţiile ce le ia. Vă rog.

Coman Ion: Am înţeles. Domnule preşedinte, vă rog să aprobaţi, chiar dacă sînt în boxă, simt o răspundere, însă, pentru lămurire...

Preşedintele Completului de Judecată: Absolut.

Coman Ion: ... şi a făcut o afirmaţie că jurnalul de operaţii l-a luat la Bucureşti. Eu nu mai ştiu, acuma, ce jurnal de operaţii, pentru că eu am reţinut din declaraţie că tot timpul cînd Guşă vorbea cu mine la telefon — şi memoria nu mă înşeală — domnia sa ieşea din birou să nu se audă ce vorbim. Păi, nu se poate, domnule preşedinte, atunci! De aceea am cerut să se citească!

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Au fost situaţii, domnule preşedinte, permiteţi.

Coman Ion: Păi nu, domnule preşedinte, asta este problema, să lămurim situaţia!

Preşedintele Completului de Judecată: V-a cerut Guşă să părăsiţi încăperea cînd discuta?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu. Au fost şi situaţii cînd vorbea cu ministrul Apărării Naţionale, din respect faţă de dînsul, erau şi situaţii cînd *(lipsă de audiţie, n.n.)*, dar, întotdeauna, cineva era de faţă. Întotdeauna, în orice situaţie.

Preşedintele Completului de Judecată: Au fost situaţii cînd personal, din respect sau considerînd că sînt probleme cu caracter confidenţial sau mai personal, am părăsit încăperea în timp ce generalul Guşă discuta, fie cu ministrul Milea, fie cu alţii.

Revin cu o întrebare, ca să fie clar pentru toată lumea. Ce ne-aţi declarat dumneavoastră pînă acuma este purul adevăr?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Absolut.

Preşedintele Completului de Judecată: Încă o dată precizez, cu toată răspunderea *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Vă atrag atenţia că mărturia mincinoasă se pedepseşte.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Am înţeles, domnule preşedinte, cunosc.

Preşedintele Completului de Judecată: Încă o dată precizez, cu toată răspunderea, că tot ce-am declarat şi s-a consemnat pînă acum reprezintă purul adevăr.

Aţi adăugat ceva la el?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Absolut nimic.

Preşedintele Completului de Judecată: Nu am adăugat nimic la el, de la mine sau de la alţii.

Da, vă ascult.

Coman Ion: Domnule preşedinte, dacă aprobaţi o întrebare. Ca militar, ora exactă şi cine a ordonat realizarea dispozitivului de luptă în garnizoana Timişoara, în ziua de 17 decembrie. Ora şi cine! Exactă, aici nu mai merge cu aproximaţie.

Preşedintele Completului de Judecată: Cînd au fost scoase trupele, de fapt?

Locotenent-colonel Constatin Zeca: Deci, v-am raportat, după defilare, după ajungerea trupelor, către 11,00-11,30 s-a intervenit cu 200 de militari. Ulterior, în jurul orei 14,00, cu alţi 200, aşa cum am raportat.

Coman Ion: Domnule preşedinte, eu întreb dispozitivul de luptă.

Preşedintele Completului de Judecată: Da. Dispozitivul de luptă.

Coman Ion: De luptă. Sîntem militari.

Preşedintele Completului de Judecată: Deci, pe lîngă cei 400 de militari, care, pînă la orele 14,00, s-au constituit în dispozitivul de luptă, de pază acolo au mai fost *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Mă rog, am înţeles, inculpatul se referă după primirea indicativului alarmei de luptă. Aceea e cu totul altă treabă.

Preşedintele Completului de Judecată: Păi, da.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Da. S-a realizat, deci, după sosirea unităţilor din afara judeţului, pînă către orele 23,00-24,00.

Preşedintele Completului de Judecată: Începînd cu ce oră?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Deci, după primirea indicativului alarmei de luptă. Erau, deja, în stradă 400-500 de militari, vorbesc numai ai diviziei.

Preşedintele Completului de Judecată: Deci 18,45, s-a primit indicativul, s-a transmis ordinul *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Au fost aduse unităţi din afara garnizoanei şi realizarea dispozitivului, cum spune inculpatul *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Preşedintele Completului de Judecată: Deci, cît timp să fi trecut de la 18, 45 pînă cînd au ieşit în stradă aceste dispozitive de luptă?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Da. Deci, pînă către ora 24,00.

Preşedintele Completului de Judecată: Nu, nu, nu. De la primirea ordinului, şapte fără un sfert, seara, şi pînă cînd aceste unităţi, altele, deci, decît cele de la Consiliul Judeţean, cît timp a trecut? Deci, pînă cînd au ieşit ceilalţi în stradă, asta e toată întrebarea.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Da, pînă pe data de...

Preşedintele Completului de Judecată: Nu, nu. Cînd au început să iasă? Cînd au început să iasă?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Începînd cu 19,00-20,00.

Preşedintele Completului de Judecată: Da.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: S-a ieşit eşalonat.

Preşedintele Completului de Judecată: Da.

După primirea indicativului „Alarmă de luptă", începînd cu orele 19,00-20,00, în mod eşalonat, pînă pe la orele 24,00, au ieşit în diferite zone din oraş forţe ale Ministerului Apărării Naţionale, din garnizoană.

Coman Ion: Cine, atunci, a ordonat ca tancurile să iasă cu muniţie de război, înaintea indicativului de alarmă, în oraşul Timişoara?

Preşedintele Completului de Judecată: Martorul a precizat ceva. Că din lipsă de alte tancuri neînarmate, au trebuit să le scoată şi pe acestea.

Coman Ion: Înainte de primirea ordinului alarmă de luptă *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Preşedintele Completului de Judecată: A precizat, înainte, 17,00-17,30. Deci, rezultă cu claritate că e înainte de primirea ordinului de alarmă de luptă.

Coman Ion: Cine a dat acest ordin?

Preşedintele Completului de Judecată: Cine?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Ministrul Apărării Naţionale, personal.

Preşedintele Completului de Judecată: Toate tancurile... Altele au mai fost scoase după orele 17,30?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu, nu.

Preşedintele Completului de Judecată: Toate tancurile, care au fost scoase din unităţi — s-a petrecut în ziua de 17 decembrie, pînă la orele 17,30, din ordinul direct al generalului Milea.

Coman Ion: Martorul a spus că a auzit focuri de armă la ora 23,00.

Preşedintele Completului de Judecată: Da.

Coman Ion: Dacă cunoaşte că inculpatul Coman, împreună cu generalul Guşă, între ora 22,00 şi 23,30, am fost în oraş să constatăm dacă se mai trage. Se trăsese, pînă atunci.

Preşedintele Completului de Judecată: Cunoaşteţi?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Au fost în oraş, nu să vadă dacă se mai trage, să vadă care sînt pagubele materiale produse şi care este situaţia din oraş, nu dacă se mai trage.

Preşedintele Completului de Judecată: Şi asta, pe la ce oră?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: În noaptea *(lipsă de audiţie, n.n.)*, după ora 22,00, în mod cert după 22,00.

Preşedintele Completului de Judecată: În seara de 17 decembrie, după orele 22,00, ştiu că generalul Guşă, împreună cu Ion Coman...

Coman Ion: Şi Matei Ilie.

Preşedintele Completului de Judecată: A fost şi Matei Ilie?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu am cunoscut de Matei Ilie, am şi raportat, ulterior am aflat.

Coman Ion: Iertaţi-mă.

Preşedintele Completului de Judecată: ... au trecut în revistă oraşul, pentru a vedea stricăciunile. Nu s-au deplasat în oraş pentru a constata dacă se mai trage sau nu.

Altă întrebare.

Coman Ion: A făcut afirmaţia că în punctul de comandă de la Judeţ erau foarte multe telefoane, legături. Dacă cunoaşte, în mod exact, ce alte legături au fost realizate cu unităţile, cu marile unităţi, în afară de telefonul guvernamental, care exista. Şi cine făcea parte din punctul de comandă din partea armatei.

Preşedintele Completului de Judecată: Unde?

Coman Ion: La Judeţ.

Preşedintele Completului de Judecată: Cine mai făcea parte?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: N-am afirmat de telefoane la Judeţ. Am afirmat că aveam mai multe telefoane în punctul de comandă al diviziei: telefonul operativ, centrala militară şi telefoanele interurbane, deci, în plus faţă de ce aveam pînă atunci. Nu la Judeţ, la Judeţ n-am fost niciodată, nu cunosc.

Coman Ion: Păi, dacă era punct de comandă la Judeţ, aveam nevoie de legături.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Asta e altă treabă.

Preşedintele Completului de Judecată: Răspundeţi la întrebarea pusă de inculpat. Cine mai făcea parte?

Coman Ion: Am o întrebare şi mai concretă: s-au realizat legături telefonice? Da, mă iertaţi.

Preşedintele Completului de Judecată: Răspundeţi.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu cunosc cine făcea parte din punctul de comandă de la Judeţ. Aşa am înţeles.

Preşedintele Completului de Judecată: Inculpatul vrea să ştie cine era...

Coman Ion: ... din partea Armatei, cine făcea parte din punctul de comandă?

Preşedintele Completului de Judecată: Repetaţi-i întrebarea, vă rog.

Coman Ion: Cine făcea parte, din partea Armatei, din punctul de comandă al Judeţului?

Preşedintele Completului de Judecată: La Judeţeana de Partid?

Coman Ion: La Judeţeana de Partid, da.

Preşedintele Completului de Judecată: Cine?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Bănuiesc că dînsul ştie mai bine ca mine.

Preşedintele Completului de Judecată: Răspundeţi dumneavoastră, acum.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Ştiu că, după ora, aşa cum am raportat de altfel, în jurul orei 18,00-18,30, n-am ştiut exact ora, generalul Stănculescu s-a deplasat la Judeţeana de Partid. Ce misiune avea acolo şi ce-a făcut, asta n-am de unde să ştiu. Eu eram subordonat nemijlocit generalului Guşă.

Preşedintele Completului de Judecată: A mai venit la divizie?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Generalul Stănculescu? Da, a mai venit la divizie, cred că în data de 21, cînd s-a internat în Spitalul Militar şi pe 21, seara, cînd a plecat la aeroport, cînd i-am asigurat deplasarea la aeroport.

Preşedintele Completului de Judecată: Aşa după cum am mai precizat, în seara de 17 decembrie, în jurul orelor 18,30 sau 19,00, l-am condus pe generalul Stănculescu la Judeţeana de Partid, unde a rămas. Nu cunosc ce misiune a avut şi cu ce s-a ocupat acolo. Acesta a mai apărut la divizie în dimineaţa...

Da, de 21?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Da, cred că în dimineaţa zilei de 21.

Preşedintele Completului de Judecată: ...În dimineaţa zilei de 21 decembrie, cînd s-a dus să se interneze, şi, apoi, în seara aceleiaşi zile, cînd i-am asigurat protecţia, transportul pînă la aeroport...

De unde a plecat...?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: La Bucureşti.

Preşedintele Completului de Judecată: ... de unde a plecat la Bucureşti.

Cît era ceasul atunci?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Cred că era după ora 21,00.

Preşedintele Completului de Judecată: 21,00 sau 23,00?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: N-aş putea să redau exact, oricum, destul de tîrziu. Fac o legătură, întrucît generalul Chiţac a primit telefon de la Bucureşti şi a trebuit să plece şi dînsul şi, efectiv, a scăpat avionul şi a plecat cu trenul de 23,50, deci undeva în jurul orei 22,00. Se poate verifica, de altfel, la aeroport treaba aceasta.

Preşedintele Completului de Judecată: Avionul a decolat după orele 22,00, fiind scăpat de generalul Chiţac, care fusese, de asemenea, chemat la Bucureşti şi astfel a fost nevoit să plece cu trenul de 23,50.

Da. Alte întrebări.

Coman Ion: Martorul a făcut afirmaţia că, înainte de luarea unei măsuri, unei hotărîri, generalul Guşă se consulta cu ministrul sau raporta ministrului Apărării Naţionale, toate problemele. O întrebare: de ce nu s-a consultat şi cînd am dat eu ordinul ca generalul Chiţac să execute acea muniţie chimică, la Operă, în seara de 18?

Preşedintele Completului de Judecată: Cunoaşteţi?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu, nu sînt în măsură să fac asemenea aprecieri.

Coman Ion: Dacă l-a văzut pe generalul Chiţac cum era echipat.

Preşedintele Completului de Judecată: Cum era echipat generalul Chiţac?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Generalul Chiţac era echipat militar.

Preşedintele Completului de Judecată: Adică?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Veston. L-am văzut cînd era în birou, deci era în veston de..., îmbrăcat militar, general.

Preşedintele Completului de Judecată: Cască, pistol automat...?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu, nu, n-avea.

Preşedintele Completului de Judecată: ...cum s-a spus aici.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu.

Preşedintele Completului de Judecată: Nu l-aţi văzut?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu era înarmat. În comandament.

Preşedintele Completului de Judecată: Dar, ulterior, l-aţi văzut înarmat aşa?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Unde?

Preşedintele Completului de Judecată: În alte împrejurări.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu l-am văzut înarmat. Eu, personal, nu l-am văzut înarmat. Generalii, în interiorul comandamentului, nu erau înarmaţi.

Preşedintele Completului de Judecată: Dar, în oraş, în punctele fierbinţi, l-aţi întîlnit pe generalul Chiţac?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu.

Preşedintele Completului de Judecată: Sau pe alţi generali?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu.

Preşedintele Completului de Judecată: Pe generalul Chiţac nu l-am văzut niciodată înarmat.

Coman Ion: Domnule preşedinte, dînsul a asigurat comanda unei mari unităţi importante. Dacă în perioada 17-22 decembrie a avut vreo convorbire telefonică — eu acolo, dînsul la divizie — cu mine? În această perioadă.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nici o convorbire telefonică.

Preşedintele Completului de Judecată: Personal, eu nu am avut nici o convorbire telefonică cu Ion Coman în perioada evenimentelor.

Coman Ion: Dînsul fiind comandant de divizie. Cum îşi explică, atunci — anticipăm puţin —, că s-a pus în discuţie că martorul Dincă a venit la mine, la Judeţ?

Preşedintele Completului de Judecată: Nu-l vizează pe martor.

Coman Ion: Am înţeles, am înţeles. Pentru că s-a pus în discuţie.

Preşedintele Completului de Judecată: Cînd o să stăm de vorbă cu Dincă...

Coman Ion: Am înţeles, domnule preşedinte, vă rog să mă iertaţi.

Preşedintele Completului de Judecată: Da.

Coman Ion: A făcut afirmaţia că, frecvent, generalul Guşă făcea şedinţe de analiză cu comandanţii de regimente. Dacă eu am participat, vreodată, la aceste şedinţe de analiză.

Preşedintele Completului de Judecată: La instruirile ţinute de generalul Guşă...

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Generalul Guşă a făcut instruire, aşa-zisa şedinţă de lucru, cu toţi comandanţii de unităţi, în fiecare seară, începînd cu 17, unde se precizau ordinele şi se analiza situaţia. Ion Coman, de fapt, nici n-a fost în comandamentul diviziei, n-a participat niciodată.

Preşedintele Completului de Judecată: Începînd cu seara de 17 decembrie şi, ulterior, în fiecare seară, după orele...

19,00 aţi spus, da?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: La diferite ore. Şi la 24,00 şi la 23,00.

Preşedintele Completului de Judecată: ... la ore diferite — şi la 23,00 şi la 24,00 — generalul Guşă a avut şedinţe de lucru cu toţi comandanţii, unde analiza activitatea şi ordona acţiunile ce urmau a fi îndeplinite.

Da.

Coman Ion: La aceste şedinţe...

Preşedintele Completului de Judecată: La aceste şedinţe n-a participat, niciodată, Coman Ion.

Coman Ion: Dînsul a participat. Dacă comandanţii de unităţi au raportat că în sectoarele lor de luptă, în dispozitiv, au fost morţi şi răniţi?

Preşedintele Completului de Judecată: Au raportat?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu.

Preşedintele Completului de Judecată: Cu aceste ocazii nici un comandant n-a raportat că în sectoarele lui de activitate au fost înregistraţi morţi sau răniţi prin împuşcare.

Coman Ion: Dacă aprobaţi, s-a pus sub altă formă, totuşi, eu întreb, pentru conştiinţa noastră: cîţi morţi au fost în Timişoara pînă marţi seara şi cîţi răniţi, avînd în vedere că centralizarea a fost făcută de un general?

Preşedintele Completului de Judecată: Ştiţi?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu s-a făcut o asemenea centralizare. Nu am cunoştinţă de aşa ceva. Despre numărul morţilor s-a aflat mult mai tîrziu, din presa locală.

Preşedintele Completului de Judecată: Personal, pe parcursul evenimentelor, eu n-am avut cunoştinţă despre numărul răniţilor şi al morţilor. Pe acesta l-am aflat, ulterior, din presă.

Coman Ion: Dacă a fost în birou, martorul, cînd eu am avut o discuţie cu Guşă, într-adevăr mai dură, interzicîndu-i, cu desăvîr-

şire, zborul elicopterelor, luni, în Timişoara, Guşă raportîndu-mi că două elicoptere, din ordinul Bucureştiului, vin la Timişoara, am spus clar: „Pentru numele lui Dumnezeu, întoarceţi-le înapoi!“, iar el mi-a cerut voie ca, cel puţin prin marginea Timişoarei, să ridice alte elicoptere. Am interzis, cu desăvîrşire, această chestiune.

Preşedintele Completului de Judecată: Cunoaşteţi episodul?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Destul de neclar. Adică am auzit discuţia privind elicopterele. Au fost, efectiv, elicoptere de recunoaştere, care să vadă şi să raporteze, din aer, care este situaţia în oraş, dar nu-mi amintesc să fi fost o *(lipsă de audiţie, n.n.)* — ştiu eu — să iasă în evidenţă această duritate sau această cerere imperativă a lui Coman.

Preşedintele Completului de Judecată: Dar o cerere a existat?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Au discutat ceva despre elicoptere. Că sînt necesare sau nu, mi-e greu să mă pronunţ, aş greşi să zic da sau nu.

Preşedintele Completului de Judecată: Din cîte îmi amintesc, luni, 18 decembrie ...

Tot telefonică, discuţia, da?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Da, da, numai telefonică.

Preşedintele Completului de Judecată: ...a avut loc o discuţie telefonică între Coman şi Guşă, privitor la elicopterele care survolau oraşul, dar nu pot da amănunte cu privire la conţinutul acesteia.

Da.

Coman Ion: Dacă martorul cunoaşte ordinul pe care l-am dat lui Guşă să scoată, imediat, tehnica grea din oraş, fiind ineficientă, în cursul zilei de luni, 18 decembrie.

Preşedintele Completului de Judecată: Aveţi cunoştinţă?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu am cunoştinţă de asemenea ordin.

Preşedintele Completului de Judecată: Nu am cunoştinţă de vreun ordin dat de Coman Ion...

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Ştiu, totuşi, că generalul Guşă a vorbit cu ministrul Milea şi, după ce i-a raportat în detaliu situaţia tancurilor incendiate, devastate — nu v-am raportat că pagubele la cele cinci tancuri au fost de peste 400 000 lei *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Dacă s-a hotărît de comun acord şi cu Ion Coman? E posibil. Dar nu am certitudinea.

Președintele Completului de Judecată: ...ca, în data de 18 decembrie, Coman Ion să-i fi ordonat lui Guşă să retragă în cazărmi toată tehnica grea. Cunosc, însă, că generalul Guşă i-a raportat ministrului Milea situaţia distrugerilor înregistrate la acele tancuri, în jur de vreo 400 000 lei. Nu ştiu dacă aceasta ca urmare a unei discuţii prealabile cu Coman Ion.

Coman Ion: Dacă aprobaţi, domnule preşedinte, totuşi, duminică noaptea, în efective — nu mai e nici un secret acum —, cîte au fost în Timişoara, cu oameni, tehnică de luptă? Cîte efective au fost, totuşi?

Președintele Completului de Judecată: Deci, începînd cu 17 seara.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: N-aş putea să precizez, exact, numărul de efective, pentru că erau şi în subordinea altor comandamente.

Coman Ion: Nu, de la divizia respectivă.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: De la divizia din subordine eu am evidenţa exactă, pe zile, ore şi la dosar, sînt convins. Dar am avut, în prima fază deci, în jur de 500 de militari, ulterior, după aducerea efectivelor din afara garnizoanelor — deci cei 1 000 şi ceva de oameni —, efectiv, în prima parte au fost cam încă 500, pentru că cealaltă jumătate, cam de la fiecare unitate, a rămas în rezerva comandanţilor, în unităţile unde erau cazaţi, deci privind Ministerul Apărării Naţionale, adică Divizia Mecanizată şi unităţile de afară, care au venit în sprijin, în jur de 1 000 de oameni. Iar această cifră s-a diminuat foarte mult către dimineaţă, cînd — aşa cum am precizat — o bună parte din efective s-au retras în unităţi.

Președintele Completului de Judecată: Păi, vă contraziceţi. Iertaţi-mă. 1 200 sau 1 300 erau doar în prima fază, din exterior, dacă le mai adunaţi şi pe cele ale dumneavoastră...

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Păi, nu toate, cele din exterior nu toate au intrat în dispozitiv.

Președintele Completului de Judecată: Nu toate?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu. Am făcut precizarea, aproximativ jumătate.

Președintele Completului de Judecată: Aproximativ jumătate.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Da. Deci, 500 şi 500 ale diviziei, în jur de 1 000 de oameni.

Preşedintele Completului de Judecată: În seara de 17 decembrie, în oraşul Timişoara, s-au aflat în dispozitive aproximativ 1.000 de militari aparţinători de Ministerul Apărării Naţionale.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Din Divizia Mecanizată.

Preşedintele Completului de Judecată: Aparţinînd Diviziei 18 Mecanizată.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Au fost şi din alte unităţi.

Preşedintele Completului de Judecată: Da.

Coman Ion: Da. Dacă a cunoscut că, duminică, a fost stare de necesitate în municipiul Timişoara şi că, pe 20, la ora 23,00, s-a extins în tot judeţul Timiş? Cum s-a aplicat decretul din 20 decembrie?

Preşedintele Completului de Judecată: Ştiţi?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Cum s-a aplicat?

Coman Ion: Decretul de stare de necesitate din 20 decembrie.

Preşedintele Completului de Judecată: Deci, dacă ştiţi că s-a instituit starea de necesitate, pentru început în Timişoara şi, după aceea, în tot judeţul, da?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Da, da, da.

Preşedintele Completului de Judecată: Ştiţi?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Da, sigur că da.

Preşedintele Completului de Judecată: Şi cum s-a trecut la concretizare?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Efectiv, prin măsurile pe care le-am discutat pînă acum, aici. Nimic în plus.

Preşedintele Completului de Judecată: Nimic în plus.

Coman Ion: Adică s-a aplicat sau nu s-a aplicat cel din 20?

Preşedintele Completului de Judecată: Cel din 20 s-a aplicat?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu, cel din 20 nu, cel din 20, pentru Timişoara, era cu totul depăşit. În momentul 20, Timişoara era primul oraş liber şi de drept şi, mai bine zis, de fapt.

Preşedintele Completului de Judecată: Începînd cu data de 20 decembrie, orele...

Cît? De dimineaţă, aşa, era oraş liber? 10,00, 12,00?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu reţin exact. Cred că de dimineaţă. Nu reţin exact ora. 12,00 e cea mai corectă oră.

Preşedintele Completului de Judecată: Timişoara era primul oraş liber, populaţia pusese stăpînire, întru totul, pe destinele

localităţii. Astfel că instituirea decretului de stare de necesitate, din aceeaşi dată, nu-şi mai putea găsi aplicarea în acest municipiu.

Coman Ion: Aprobaţi, domnule preşedinte?

Preşedintele Completului de Judecată: Numai un pic, să termine acolo.

Coman Ion: Da.

Preşedintele Completului de Judecată: S-a notat?

Vă rog.

Coman Ion: Vă rog să mă iertaţi, decretul privind municipiul Timişoara nu a fost abrogat prin cel din 20, ci, în 20, a fost extins în tot judeţul. Deci şi în ziua de 20 cel din 17 era valabil, încă.

Preşedintele Completului de Judecată: Da.

Coman Ion: Eu pun întrebarea, nu întîmplător, pentru ca să ne dăm seama cum s-a aplicat în continuare, nu numai în Timişoara, ci în tot judeţul. Dacă credeţi...

Preşedintele Completului de Judecată: Această remarcă e valabilă pentru orice fel de stare de necesitate decretată, nu?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Da.

Preşedintele Completului de Judecată: Asta a vrut să spună că, indiferent că a fost decretată în 17 sau în 20...

Coman Ion: Dacă în noaptea de 21, în jurul orelor 20,00-21,00, au fost multe puncte fierbinţi, pentru care nu mai puteau să ceară aprobarea ministrului Apărării. Aici, pe plan local, la tipografie, pentru că au acţionat şi oameni de la dînşii, cum s-a rezolvat momentul acela, cînd 2 500 de oameni au rămas în viaţă la tipografie, netrăgîndu-se? Dacă-l ştie.

Preşedintele Completului de Judecată: Îl ştiţi?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu. N-au fost militari din subordine, or fi fost din alte unităţi.

Coman Ion: Am înţeles. Cam penultima întrebare. Totuşi, în ziua de 22, să-şi amintească, dacă doreşte, cum s-a rezolvat problema cu Opera. Nu prin neaplicarea planurilor, dacă are cunoştinţă de vreo discuţie a mea cu Guşă, că văd că astea le mai ştia.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu am înţeles cu ce. N-am înţeles.

Preşedintele Completului de Judecată: Dacă planul de acţiune privitor la capturarea acelor lideri, de la Operă, n-a fost pus în aplicare datorită altor cauze şi nu celei arătate de dumneavoastră sau poate şi a altor cauze.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: E posibil şi a altor cauze. V-am raportat că nu am fost, efectiv, în problemă, nici la concepere, nici la organizare.

Preşedintele Completului de Judecată: Cunoaşteţi vreo discuţie, pe tema asta, între inculpatul Coman şi generalul Guşă?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Discutau pe mai multe teme şi destul de des.

Preşedintele Completului de Judecată: Dar, legat de aspectul acesta, ştiţi?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Doar atît, că o să vină cineva acolo, să se pună de acord, ceva în genul acesta.

Coman Ion: Da. Am înţeles. Două, numai, dacă le apreciaţi. Dacă a ascultat la radio, la televizor, dacă a văzut depoziţia mea în faţa completului de judecată? Dacă apreciaţi că poate fi întrebat. Pentru că răspunsurile au fost date exact pe nişte momente. O întrebare, de curiozitate. Dacă apreciaţi — bine, dacă nu — nu.

Preşedintele Completului de Judecată: Acuma vreau să vă pun în temă, deşi n-ar mai fi fost necesar. Aţi lecturat declaraţia martorului, dată la urmărirea penală şi a urmărit aceleaşi repere în timp.

Coman Ion: Am înţeles, am înţeles. O ultimă chestiune, dacă se apreciază, să întreb. Dacă în aceste luni, după decembrie, martorul s-a mai întîlnit cu generalii Stănculescu, Guşă şi Chiţac? Numai dacă s-au întîlnit, nu întreb ce-au discutat.

Preşedintele Completului de Judecată: V-aţi întîlnit?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu, n-am avut aşa ceva...

Preşedintele Completului de Judecată: Adică, prin alte cuvinte, aţi primit vreun ordin...

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu.

Preşedintele Completului de Judecată: ...legat de o anume conduită?

Asta aţi vrut să ziceţi?

Coman Ion: Asta, păi, sigur că da.

Preşedintele Completului de Judecată: Da?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Întrebare cu tendinţă. Nu.

Coman Ion: Nu.

Preşedintele Completului de Judecată: Nu am avut nici o discuţie cu generalii Stănculescu, Chiţac sau Guşă, referitor

la conduita pe care trebuie să o adopt în cadrul procesului de la Timişoara.

Coman Ion: Revin, iertaţi-mă, la ELBA, că e foarte important. A spus că a fost chemat de Radu Bălan, să fie scos. Treaba lui Radu Bălan, cum s-a dus, cum l-a scos şi aşa mai departe. Dacă nu cumva, pentru că ştie ELBA, nu cunoaşte altceva: că l-am certat — să zic aşa — pe generalul Guşă că a trimis două transportoare, fără aprobarea mea, acolo şi „scoate-le — zic — imediat!".

Preşedintele Completului de Judecată: Cunoaşteţi aşa ceva?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Eu reţin că a fost certat pentru că s-a dus personal.

Coman Ion: Şi personal şi cu TAB-urile.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Asta o reţin exact, pentru că ne-a spus: „Uite, măi, eu am fost acolo, puteam să fiu linşat şi mai sînt şi certat." Asta ne-a zis-o generalul Guşă.

Preşedintele Completului de Judecată: Dar legat de TAB-uri?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Dacă au fost TAB-uri? E foarte posibil să fi fost, nu neg treaba aceasta, dar or fi fost ori în patrulare, ori coincidenţa a făcut aşa ceva. Păi, altfel, generalul Guşă pleca cu TAB-ul, nu pleca cu Dacia, care putea să fie agresată oricînd, la orice colţ. Nu? E, cred, de la sine înţeles.

Preşedintele Completului de Judecată: Da, dar aţi făcut afirmaţia că a plecat cu Dacia şi nu cu TAB-ul.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Păi, tocmai, zic, a plecat cu Dacia, dacă era să plece cu TAB-ul, pleca de la început în TAB, îi asigura protecţie TAB-ul — nu? — e blindat.

Preşedintele Completului de Judecată: Nu ştiu dacă au existat TAB-uri la ELBA, cît s-a aflat generalul Guşă acolo. Este posibil, însă, să fi apărut în zonă, printr-o simplă coincidenţă, întrucît aveau misiune de patrulare.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Absolut. Exact. Şi aveam efective care erau la Gara Timişoara, care asigurau ordinea în gară şi e posibil să fi fost, pentru că sînt aproape.

Preşedintele Completului de Judecată: Acestea e posibil să fi aparţinut dispozitivului instalat la gara Timişoara.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Exact.

Coman Ion: Vă rog să mă iertaţi, totuşi, acolo, s-a împuşcat o femeie, nu mortal. Chiar nu ştie că am ordonat o anchetă, comandant de divizie, în sectorul lui de răspundere, să nu ştie că s-a făcut

o problemă miercuri, că s-a împuşcat o femeie? Indiferent în ce ocazie. Nu mortal. Acolo a fost o cercetare.

Preşedintele Completului de Judecată: S-a făcut?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu s-a făcut aşa ceva.

Preşedintele Completului de Judecată: Dar ştiţi de un astfel de...?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu.

Preşedintele Completului de Judecată: Nu cunosc de nici un ordin dat de Coman Ion, de a se trece la efectuarea unei cercetări.

Coman Ion: Eu am întrebat dacă cunoaşte că, acolo, a fost împuşcată o femeie. Ordinul meu nu-l cunoaşte, dar a spus că nici nu cunoaşte dacă femeia a fost împuşcată.

Preşedintele Completului de Judecată: Da. Cum am notat?

Nu cunosc să fi fost împuşcată vreo persoană, în speţă femeie, la ELBA, cît s-a aflat acolo sau în preajma momentului sosirii generalului Guşă acolo.

Da.

Apărător 7: Se referă la consemnare. Martorul a spus că generalul Guşă s-a plîns că a fost admonestat, pentru că s-a dus la ELBA. Vă rog să-l mai întrebaţi o dată pe martor, să-l întrebaţi cine l-a admonestat şi vă rog să consemnaţi lucrul acesta.

Preşedintele Completului de Judecată: Da.

Cînd a revenit de la ELBA, printre altele, generalul Guşă s-a lamentat spunînd că, pentru faptul că s-a dus la ELBA, unde putea fi şi linşat, Coman Ion l-a certat.

Alte întrebări. Bălan Radu.

Bălan Radu: Pentru seara zilei de 16 decembrie. Dacă la divizie s-a primit alarmă parţială de luptă sau stare de necesitate pentru Armată şi la ce oră a fost înregistrată aceasta?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Pe 16 nu s-a primit aşa ceva.

Preşedintele Completului de Judecată: Vreţi să consemnăm?

Bălan Radu: Da.

Preşedintele Completului de Judecată: În seara de 16 decembrie nu s-a primit ordin de alarmare a unităţilor Ministerului Apărării Naţionale.

Bălan Radu: Dacă atunci cînd ministrul Milea i-a transmis să scoată grupe de militari, de patrule, i-a transmis şi indicaţia că, a

doua zi, se organizează acea demonstraţie de forţă sau de *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Preşedintele Completului de Judecată: A spus-o.

Bălan Radu: A spus-o dimineaţa, la 7,00. Eu, totuşi, întreb dacă, atunci, seara, pentru că din discuţia pe care am avut-o eu...

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Reţin exact, domnule preşedinte, reţin exact, dimineaţa mi-a precizat. Pentru că am intrat, un pic, în alertă, în sensul că era timpul prea puţin la dispoziţie ca să organizez aceste detaşamente. Şi, împreună cu ofiţerii mei, ajutoarele nemijlocite, cu şeful de Stat Major, cu celelalte cadre, a trebuit să formez grupe de cadre, să-i trimit în unităţi, să ajute la organizare. Deci, dimineaţă, în mod cert dimineaţă.

Preşedintele Completului de Judecată: Da, e de ajuns.

Bălan Radu: Dacă cerinţele *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Preşedintele Completului de Judecată: Dar, iertaţi-mă că vă întrerup, ce semnificaţie are totuşi? Ne scapă.

Bălan Radu: Pentru că, mie, ministrul Milea mi-a dat la ora 17,00, în data de 16, telefon că a primit sarcină sau indicaţie de la Comandantul Suprem să scoată armata în Timişoara şi indicaţia ca, a doua zi, să se facă această demonstraţie de forţă. Asta este, pentru asta am vrut să întreb.

Preşedintele Completului de Judecată: Da, am înţeles. Bine.

Bălan Radu: Dacă cerinţele pe care le-am adresat eu şi de care a amintit aici sînt înregistrate într-un jurnal de activitate, din cîte îşi aminteşte dumnealui? Convorbirile acelea telefonice. Pentru că, după cum a spus, nici nu ne-am cunoscut, nu l-am chemat la sediu în nici una din zile, de fapt l-am cunoscut numai în data de 23 şi numele şi figura atunci i-am cunoscut-o.

Preşedintele Completului de Judecată: În registrul de luptă ce se...?

Bălan Radu: Dacă a înregistrat cerinţele pe care le-am adresat eu...

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Tot ce-am afirmat aici se bazează, în primul rînd, pe memoria proprie şi pe martorii care sînt de necontestat: ofiţerul de serviciu, ofiţerul *(lipsă de audiţie, n.n.)* conducerii şi, ulterior, celelalte cadre care au fost pe lîngă mine.

Preşedintele Completului de Judecată: Nu, nu, nu. A vrut să întrebe dacă dispoziţiile ce le-aţi primit de la Judeţeană au fost consemnate undeva.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Sigur că da, sigur că da. Sînt consemnate.

Preşedintele Completului de Judecată: Unde?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: În jurnalul...

Bălan Radu: Deci, cele pe care vi le-am adresat eu.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Da. Poate primele nu sînt, că, la început, în primele ore, nu asta aveam de gînd, să notăm tot.

Bălan Radu: Dar astea sînt foarte importante.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu ştiu de ce e atîta echivoc, întrucît e foarte limpede. Eu nu veneam de acasă la serviciu din proprie iniţiativă, organizarea *(lipsă de audiţie, n.n.)*, legătura comandantului armatei cu ministrul, fără un impuls din afară. Este fără discuţie.

Bălan Radu: Ridic acest lucru, domnule preşedinte, pentru că a făcut afirmaţii că a primit nişte indicaţii de la mine, în momente cînd eu nu eram la Judeţ. De pildă, cu TAB-urile, în ziua de miercuri, 20 decembrie...

Preşedintele Completului de Judecată: *(lipsă de audiţie, n.n.)* să dovediţi acest aspect.

Bălan Radu: Da. Eram la UMT şi spune că i-am cerut TAB-uri. Şi, în sfîrşit, ultima — că domnul Coman a ridicat majoritatea problemelor — în legătură, totuşi, cu ELBA. Eu am trăit momentele de acolo. A venit să mă scoată din captură sau a venit să ţină discurs acolo? Nu e adevărat că eu plecasem de la ELBA. Eu m-am dus la telefon, să dau telefon să ia TAB-urile cu care venise Guşă la această unitate industrială. N-a povestit că a luat nişte picioare în spate domnul general Guşă de la muncitorii de acolo?

Preşedintele Completului de Judecată: A povestit?

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Nu, nu. Nu s-a întîmplat aşa ceva.

Bălan Radu: *(lipsă de audiţie, n.n.)* şi cu TAB-ul şi cu trasul şi aşa mai departe.

Locotenent-colonel Constantin Zeca: Se poate proba cu cei care au fost, efectiv, acolo, eu v-am raportat *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Preşedintele Completului de Judecată: Bine. Alte întrebări. Nu mai sînt.

Coman Ion: Totuşi, mă frămîntă, pentru istorie. Dacă a spus că a executat numai ordinele ministrului Apărării Naţionale, cum de

l-a executat pe ăla să înceapă focul în Timişoara dat de Coman? Nu mi-e clară această chestiune!

(Terminîndu-se banda, nu rezultă clar dacă, aici, s-a încheiat şi audierea martorului)

GENERALUL ŞTEFAN GUŞĂ
ÎN DIALOG CU PAVEL CORUŢ

(Transcriere după bandă magnetică)

Pavel Coruţ: Domnule general, ne revedem după patru ani.

General Ştefan Guşă: Da, au trecut anii. V-am citit cărţile. M-au cutremurat. Sînt ca un strigăt disperat. Asta sînt ele. Aveţi mult curaj şi cred că sînteţi un om cinstit, cu care pot discuta.

Pavel Coruţ: Personal, nu am de ce dispera. Situaţia naţiunii noastre este disperată. Pentru asta am venit la dumneavoastră. Avem nevoie de adevăruri salvatoare. Acele adevăruri care se pot spune, desigur. Am jurat să păstrăm secretul…

General Ştefan Guşă: Jurămîntul în faţa lui Dumnezeu. Aşa trebuie să-l iei! În ce priveşte adevărurile salvatoare, sper să nu te dezamăgesc. Un om nu poate şti totul. Ştiţi bine că n-am fost peste tot. Ca militari, am fost sub jurămînt. Ca oameni, am încercat diferite sentimente. Mai ales în acele zile atît de fierbinţi.

Pavel Coruţ: Noi am avut altă educaţie. Am jurat pe steag şi ţară. Ce am simţit fiecare e o altă problemă. În orice caz, jurămîntul pe steag şi ţară nu cred că este de nuanţă legionară, cum afirma Brucan.

General Ştefan Guşă: Să fie clar un lucru! Comunismul nu a fost adus în această ţară nici de către Guşă, nici de către Coruţ! Nici de părinţii mei, ţărani din Spătaru, Buzău. Comunismul a fost adus din afară. Iar noi a trebuit să-i suportăm consecinţele. Am muncit din greu alături de părinţi. Ai mei, fiind săraci, au trudit mult pentru a cumpăra pămînt. Pentru ei, dar mai ales pentru copii.

Că s-a întîmplat astfel nu e vina lor şi nici a mea. Sau a generaţiei mele. A trebuit să supravieţuim.

Pavel Coruţ: Cu care din părinţi semănaţi?

General Ştefan Guşă: Greu de spus. Cred că moştenesc de la fiecare cîte ceva. Aş vrea să semăn cu mama.

Pavel Coruţ: De ce?

General Ştefan Guşă: Mama e tipul ţărăncii române. Dîrză, lucidă, foarte înţeleaptă. Aşa a fost, aşa este şi la 83 de ani. A trecut prin multe necazuri în viaţă. A avut mare influenţă în formarea caracterului meu. E foarte credincioasă. A dorit să devin preot sau ofiţer. Dumnezeu a vrut să ajung general, să mă bucur de funcţii şi onoruri înalte. Şi datorită educaţiei primite de la mama sper să rămîn un bun creştin, aşa cum a dorit-o.

Pavel Coruţ: Domnule general, nu păreţi un om bogat.

General Ştefan Guşă: Nici nu sînt.

Pavel Coruţ: Cîte milioane aveţi la CEC?

General Ştefan Guşă: Îmi plac glumele. De unde atîţia bani? N-am avut altă sursă de venit decît salariul. La fel ca toate cadrele Armatei.

Pavel Coruţ: S-a vorbit mult prin presă că unii generali au vile, milioane…

General Ştefan Guşă: Am o familie sănătoasă. Asta e averea mea. Cea mai mare bogăţie a omului este sănătatea. Şi mi-a dat Dumnezeu suficientă minte să respect sfaturile părinţilor: să rămîn cinstit, curat. Desigur, mi-ar plăcea să fiu bogat. Deocamdată mă limitez la ce am. Din păcate, sînt prea mulţi cei care azi trăiesc sub limita sărăciei.

Pavel Coruţ: Cum vedeţi dumneavoastră, domnule general, ideea lansată de anumite persoane potrivit căreia, într-un anumit sistem politic, interesele Armatei şi poporului ar putea fi contrare?

General Ştefan Guşă: Viaţa mea este Armata. Sînt soldat de la 16 ani. Iubesc Armata mai presus de orice şi aşa voi trăi, cu acest sentiment, pînă ce voi intra în mormînt. Istoria ne-a demonstrat că niciodată Armata n-a făcut politică. Armata a fost a ţării, a pămîntului. Chiar şi în perioada comunistă, Armata a apărat ţara, teritoriul naţional. Comunismul nu a fost adus de Armată şi nici cu asentimentul ei. Noi am jurat să apărăm ţara, nu o persoană sau un partid. Nici acum nu trebuie să facem altfel. De aceea, în România, interesele Armatei şi poporului nu pot fi niciodată contrare.

Pavel Coruţ: Omul aflat sub jurămînt, sub legi militare, e mai greu de înţeles de către civili.

General Ştefan Guşă: Atît în vechea lege, cît şi în actuala, militarii au jurat şi jură să execute ordinele comandanţilor, pînă la cel mai înalt nivel. Unde e lege, e stabilitate. Iar legile nu le facem noi. Trebuie să fim atenţi să nu lăsăm Armata să fie angrenată în jocuri politice.

Pavel Coruţ: Deci neutră.

General Ştefan Guşă: Armata trebuie să îndeplinească rolul de garant al independenţei şi suveranităţii ţării. Pentru asta, nu trebuie implicată în jocuri politice. Am o întrebare: credeţi că în comunism a făcut cineva dintre noi politică?

Pavel Coruţ: Nu cred. Un singur om îşi arogase acest drept: dictatorul. Chiar şi membrii clanului nu făceau altceva decît să-i execute ordinele.

General Ştefan Guşă: Exact. Iar de opus, nu ne putem opune. Situaţia era mult mai complicată decît o bănuiesc necunoscătorii. Sau cei care, după trecerea furtunii, se bat cu pumnul în piept. Şi fac totul pentru a-şi „fabrica" nişte merite.

Pavel Coruţ: Domnule general, ca fost contraspion am făcut tot soiul de calcule. Concluzia: dacă Armata, Securitatea şi Miliţia s-ar fi unit pentru a-l doborî pe Ceauşescu, am fi fost invadaţi de către trupele Tratatului de la Varşovia.

General Ştefan Guşă: Greu de spus cu certitudine. Perioada nu era la fel cu cea din anii 1968. Existau nişte organisme create în Tratat. *Şi un Statut la pace şi la război*. Ştiţi bine că România nu a fost de acord cu unele prevederi din Statutul de război şi nu l-a semnat. Noi nu am fost de acord cu multe din hotărîrile luate. De aceea eram consideraţi „oaia neagră" a Tratatului. Dar să nu intrăm în amănunte. Cel puţin pentru moment. Poziţia României şi a Armatei sale nu convenea în multe probleme. Ca atare, pînă ce nu a existat permisiunea celor mari, Ceauşescu n-a căzut.

Problematica legată de Tratat e mult mai diversă. În decembrie 1989, Tratatul în ansamblul său şi organismele acestuia erau încă în vigoare. Rolul acestora va trebui să-l lămurim pe parcurs. Pentru ca cititorii dumneavoastră să înţeleagă mai uşor anumite aspecte. Dar… ştiu ce vă interesează şi vă răspund direct: s-a încercat ca situaţia grea din decembrie 1989, în special anihilarea teroriştilor,

să se rezolve cu ajutor străin. N-avem dreptul să ascundem acest lucru. Place sau nu, adevărul nu trebuie ascuns.

Pavel Coruț: Domnule general, vă propun să discutăm separat această problemă. E foarte importantă și trebuie clarificată. Dacă în cuvîntul meu cred cîteva mii de oameni care mă cunosc, în cuvîntul dumneavoastră crede România.

General Ştefan Guşă: Domnule Coruț, eu n-am nimic de ascuns. Ce-am spus în 1989, spun și acum și voi spune cît voi trăi. Am fost un simplu oștean, care nu a uitat ceea ce i-a spus tatăl la o vîrstă fragedă: Ştefane, să nu mă faci de rîs în sat! Faptele mele pot fi judecate numai de cei cu care am lucrat, subordonați, colegi, Armată, popor. Pot fi judecate de părinții mei și mai ales de Dumnezeu. Nu am fost și nu sînt un om perfect. Am făcut și greșeli. Dar nu din cele de care să-mi fie rușine toată viața și care să-l facă pe tata să se întoarcă în mormînt.

Pavel Coruț: Adică nu puteți fi judecat de maidanezi?

General Ştefan Guşă: Numai cei informați corect pot înțelege situația oștenilor. Am tăcut mult timp. Acum vorbesc din două motive, sper să le înțeleagă toți. În primul rînd, vreau să anunț că nu-mi este frică de nimeni, cu excepția lui Dumnezeu. Pentru că am auzit voci care au afirmat că mi-ar fi teamă. În al doilea rînd, vreau să scot Armata din starea culpabilizată în care vor s-o plaseze anumiți indivizi. Armata nu are de ce să se simtă vinovată pentru nimic. Excepțiile, inerente în orice organism, le voi preciza ulterior. Le vor lămuri, sînt sigur, cei care au trăit intens, în diferite ipostaze, situații, evenimente din acele zile și nopți.

Pavel Coruț: Domnule general, fie că vreți ori nu, sînteți un om care a intrat în istorie. Istoria ne alege cum vrea ea și nu cum vrem noi. Aveți anumite documente puse la păstrare pentru istorie?

General Ştefan Guşă: Nu așa de importante precum vă așteptați. Nu dispun de „bombe“. Unele sînt obișnuite, dar pot să confirme o parte din cele afirmate de mine. Nu le dezvălui. Nu vreau să fac rău țării. Cînd conjunctura istorică va permite, ele vor ieși la iveală. Şi cred că mai sînt persoane care dețin date sau dovezi. Nu vreau să spun vorbe mari. De fapt, patriotismul nu se declară, nu se capitalizează în scop politic. Nu sînt patrioți cei care se bat cu pumnii în piept. Patriotismul e ceva ce face parte din noi, din cei care credem în Dumnezeu și țară. Chiar dacă sînt și oameni care nu cred, în acele momente nenorocite, la țară m-am gîndit. Am iubit-o și-o

iubesc simplu, ca oştenii. Timpul şi faptele vorbesc şi vor vorbi. Există persoane care sub acoperirea revoluţiei au făcut mult rău ţării. Le ştim cu toţii. Îşi văd liniştiţi de afaceri. Cred că nu au avut şi nu au nimic sfînt în ei.

Pavel Coruţ: Domnule general, atît cît vă permit legea şi jurămîntul militar, vă rog să spuneţi. Românii au nevoie de confesiunea dumneavoastră.

General Ştefan Guşă: De acord. Fără prea multe detalii. Sper că vom avea timp şi pentru amănunte. Deci, sîmbătă, 16 decembrie 1989, ora 21,30, ajunsesem acasă foarte obosit. Abia aţipisem cînd am fost chemat de ofiţerul de serviciu pe Marele Stat Major, din ordinul ministrului Apărării Naţionale. Nu ştiam ce se întîmplase. Ministrul m-a informat că în Timişoara au apărut tulburări cu ocazia mutării unui preot, Laszlo Tökes. Am întrebat dacă e nevoie să luăm măsuri pe linie militară. Mi-a ordonat să aşteptăm ordine ulterioare. Mi-a spus că, din păcate, informaţiile nu erau deloc clare. Am verificat serviciile Marelui Stat Major, am verificat dacă locţiitorii şi şefii de direcţii erau la domiciliu, apoi am trecut la odihnă. Generalul Milea vorbise cu ministrul de Interne, Tudor Postelnicu, şi cu şeful Direcţiei Securităţii Statului, generalul Vlad. Nu cunosc conţinutul discuţiilor, dar se pare că nici cei de la Interne nu dispuneau de date certe. Oricum, ministrul nu s-a culcat în acea noapte. A ordonat paza întărită a obiectivelor militare pentru a preveni orice incident. De asemenea, formarea unor grupe operative la Timişoara şi în comandamentele de armată şi de armă.

Pavel Coruţ: Pentru cei care au văzut armata numai în filme ori la defilare pare ceva foarte uşor să fii militar. Cum au decurs evenimentele în continuare?

General Ştefan Guşă: În dimineaţa zilei de 17 decembrie 1989, am fost informat că din ordinul ministrului o grupă operativă din Marele Stat Major, condusă de colonelul Ionescu, s-a deplasat deja la Timişoara, folosind un avion militar.

Pavel Coruţ: Ce misiune a avut?

General Ştefan Guşă: Să stabilească cu precizie ce se întîmpla şi dacă exista un pericol la adresa obiectivelor Armatei şi respectiv a ţării. Aveam nevoie de informaţii certe. Cei de la divizia mecanizată din Timişoara erau alertaţi, dar nu prea ştiau ce se întîmpla în mod concret.

Pavel Coruţ: Ordine de sus?

General Ştefan Guşă: În timp ce eram în cabinetul ministrului, a primit mai multe telefoane: de la Cabinetul 1, de la secretarul Comitetului Central, general Ion Coman, şi de la Postelnicu. Am organizat serviciul operativ pe Marele Stat Major şi m-am deplasat din nou la ministrul Apărării Naţionale. Nimeni nu avea informaţii exacte. În cabinet au fost chemaţi, către prînz, pentru o şedinţă de informare, generalii Ilie Ceauşescu, Victor Stănculescu, Dafinescu, Eftimescu. Din acest moment încep evenimente pe care nu am reuşit să le înţeleg. Cred că la indicaţia şi cu aprobarea lui Ceauşescu s-au organizat formaţiuni militare care să se deplaseze cu cîntec pe diferite străzi din Timişoara. Ordinul a fost transmis direct de către ministru comandanţilor celor două mari unităţi din Timişoara.

Ni s-a raportat că militarii ieşiţi în oraş, neînarmaţi, cu drapelele de luptă şi cîntînd, au fost agresaţi de către persoane necunoscute. Au fost loviţi cu pietre, lanţuri, sticle şi s-a încercat chiar luarea drapelului de luptă. Comandanţii de unităţi din Timişoara cunosc exact cum s-au petrecut faptele.

Pavel Coruţ: Ce ordine a dat generalul Milea?

General Ştefan Guşă: Să nu se cedeze drapelul de luptă, iar militarii să reintre în cazărmi. Să se evite incidentele ce puteau avea loc cu persoanele care agresau pe militari, iar comandanţii să fie permanent lîngă soldaţi.

Pavel Coruţ: Ce înseamnă pentru o unitate pierderea drapelului de luptă?

General Ştefan Guşă: Drapelul de luptă simbolizează onoarea şi demnitatea oştăşească şi naţională. Pierderea sa — cea mai mare dezonoare — duce la desfiinţarea unităţii. Oare cine avea interes să captureze sau să distrugă un drapel de luptă? Agresarea militarilor ne-a îngrijorat şi alertat puternic. Dacă cineva avea ceva cu Laszlo Tökes, se ducea la casa acestuia, dar nu agresa Armata. Mi s-a părut foarte straniu. Cine agresase? Tinerii? Cum adică? Să-şi atace fraţii lor, aflaţi întîmplător sub arme? Mai tîrziu, cînd persoanele respective au devastat circa trei sute de magazine din centrul Timişoarei, am înţeles. Oare persoanele cinstite îşi devastează propriul oraş? Dacă aveau ceva cu partidul ori cu Ceauşescu, trebuiau să acţioneze la sediul Comitetului Judeţean de Partid sau asupra instituţiilor unde funcţionau aceste organe şi nu asupra militarilor

sau unităţilor acestora. Erau destule motive de nemulţumire a cetăţenilor, dar de ce să fie agresaţi militarii?

Pavel Coruţ: Cunosc Timişoara. Un oraş splendid. Greu de crezut că devastarea au făcut-o localnicii. Aveau oare vreun interes să-şi distrugă oraşul? Greu de crezut! Oare, care să fi fost motivaţia acestui comportament?

General Ştefan Guşă: Către 13,00, ministrul Milea a discutat din nou cu Ceauşescu. Mi-a comunicat că situaţia din Timişoara era foarte încurcată şi mi-a ordonat să mă deplasez la faţa locului împreună cu o grupă operativă. Împreună cu mine să meargă generalii Stănculescu şi Chiţac. Am plecat însoţit de aghiotantul meu, căpitanul Gheorghe Ionel, şi de colonelul Gheorghe Radu din Marele Stat Major. Am cerut să ni se trimită şi un cercetaş de la Direcţia informaţii — colonelul Ioniţă Vasile — şi un ofiţer din comandamentul trupelor de Transmisiuni. Aceştia să vină direct la avion.

Pavel Coruţ: Ce ordine aţi primit la plecare?

General Ştefan Guşă: Vă subordonaţi secretarului Ion Coman! Aveţi grijă să nu se întîmple necazuri! Am insistat cu întrebarea: Ce voi face? În anticameră, la plecare, generalul Milea m-a îmbrăţişat şi mi-a răspuns: „Ce te-o îndemna Dumnezeu! Ai mare grijă! Mare grijă! Situaţia mi se pare gravă!“ Ultimele cuvinte auzite direct de la dînsul. Nu bănuiam că n-am să-l mai revăd în viaţă.

Pavel Coruţ: Cu cine aţi mai mers în avion?

General Ştefan Guşă: Cu secretarul Comitetului Central, Ion Coman, fost ministru al Apărării Naţionale, care cunoştea bine efectivele din zonă. De la Ministerul de Interne au mers generalii Nuţă şi Mihale. Plus generalul Victor Stănculescu. Şi ofiţerii menţionaţi mai înainte.

Pavel Coruţ: Cînd aţi ajuns la Timişoara?

General Ştefan Guşă: Către seară. În decembrie se întunecă devreme. Pe aeroport ne-au întîmpinat colonelul Zeca şi cîţiva ofiţeri, informîndu-ne că în Timişoara situaţia era deosebit de gravă şi că se trăgea deja. Cum? În cine? Aşa am întrebat. Mi s-a răspuns că au fost scoşi militari, inclusiv de la Ministerul de Interne, şi s-au realizat unele dispozitive. Se trăgea în sus deoarece fusese atacat sediul diviziei mecanizate, sediile Comitetelor judeţene şi municipale de partid şi chiar unele unităţi militare. Era imposibil, dar adevărat. Unităţile Armatei erau atacate. La indicaţia lui Ion

Coman, trebuia să trecem pe la Inspectoratul Ministerului de Interne pentru a ne completa informarea. El a rămas să sune la Bucureşti, urmînd să ne ajungă din urmă. Am plecat la sediul Inspectoratului Ministerului de Interne pentru a ne informa de situaţia din oraş. Acolo erau, printre alţii, generalul Macri şi colonelul Teodorescu pe care îi vedeam pentru prima dată. Ne-au spus că situaţia este grea şi nu credeau că putem pătrunde la comandamentul diviziei.

Pavel Coruţ: Ce alte informaţii aţi primit?

General Ştefan Guşă: Se incendiaseră şi devastaseră magazine. Se atacase sediul diviziei unde, ca militar, aveam legături cu unităţile. Eram sceptici. Am precizat că voi ajunge cu orice preţ la unitate, chiar dacă va trebui să folosesc un tanc. Istoria trebuie să fie scrisă aşa cum a fost. Am spus: Chiar dacă trebuie să-i zvîrl cu turela pe atacatori, voi ajunge! Ce s-a interpretat ulterior ştiu. Faptele spun cu totul altceva decît interpretările.

Pavel Coruţ: Cunosc. În această ţară, interpretările au făcut multe victime.

General Ştefan Guşă: Am plecat către sediul diviziei. Pe străzi, grupuri de oameni izolaţi. Era întuneric deja. Ne deplasam cu un Aro şi o Dacie. În faţa comandamentului diviziei mecanizate am văzut urme de violenţă: geamuri sparte, urme de incendiu, pietre din caldarîm, o maşină incendiată (era a colonelului Predonescu din comandament). Un chioşc din staţia respectivă ardea. Mulţimea era la cincisprezece-douăzeci de metri. Un cordon de soldaţi trăgea din cînd în cînd în sus, pentru descurajarea şi îndepărtarea mulţimii din faţa intrării. Pe platou mai erau două, trei TAB-uri şi cîteva camioane. În interiorul clădirii, unele birouri erau devastate de pietrele aruncate din stradă. Nu puteam să cred, dar o mare unitate a Armatei fusese atacată. Mă întrebam mereu: De ce?

Pavel Coruţ: Ce v-au raportat ofiţerii din interior?

General Ştefan Guşă: Că s-au aruncat sticle incendiare şi pietre în clădire. Că s-a tras şi ar fi o femeie rănită. Nu mi-au putut preciza cine a rănit-o. În interior, erau cîţiva soldaţi răniţi de pietre şi sticle. Unii civili încercaseră să pătrundă în clădire, dar fuseseră împiedicaţi.

Pavel Coruţ: Ce aţi făcut la auzul informaţiilor?

General Ştefan Guşă: Am cerut imediat o hartă cu dispozitivul unităţilor din zonă, inclusiv pînă la frontieră. În timp ce studiam

harta, am fost chemat la teleconferinţă. Nu m-am dus. Eram militar. Mă îngrijora situaţia militară din zonă. Nu înţelegeam de ce era atacată Armata. Era clară agresiunea asupra sediilor de partid. Dar, repet, mă derutau acţiunile împotriva Armatei şi distrugerea magazinelor.

Pavel Coruţ: Nu înţelegeaţi?

General Ştefan Guşă: Ce trebuia să înţeleg, înţelesesem. Dacă aveau ceva cu partidul şi cu Ceauşescu, de ce atacau Armata? Mai tîrziu mi-am dat seama că se încerca atragerea Armatei într-un conflict sîngeros care ar fi putut „justifica" intervenţia unor forţe străine, venite „să rezolve situaţia". Vă amintiţi de cifra de 60 000 de morţi vehiculată de Radio Europa Liberă, de Brucan şi de alte persoane? Eram acolo, ştiam că nu era aşa. Verificasem om la om. Auzisem că sînt victime. Aici e diversiunea. Şi un lucru foarte important. Să nu amestecăm evenimentele! Unele s-au produs pînă la 22 decembrie, altele după. Cifrele lansate vizau clar o implicare a Armatei într-un fapt pe care nu-l săvîrşise: genocid. Cîţi morţi şi răniţi au fost pînă la 22 decembrie? Cîţi după? S-a stabilit corect?

Pavel Coruţ: Se poate stabili. Norocul nostru au fost tehnica modernă şi jurnaliştii străini. Pe cinstite, filmele pe care le-am prezentat le am de la jurnalişti occidentali. Mărturia filmată şi înregistrată audio e regina probelor. Oamenii pot greşi, pot uita, pelicula are memoria fidelă.

General Ştefan Guşă: I-am văzut pe oamenii care filmau. Adevărul e pe filmele lor. Dacă vrem tot adevărul, acele filme trebuie prezentate. Dar unde sînt?

Pavel Coruţ: Există. Apar şi figurile incendiatorilor. Bănuiesc întemeiat că nici un român din Timişoara nu va fi recunoscut printre ei. Am văzut unul din filmele atacului asupra Armatei. Sper să-l putem prezenta şi la televiziune.

General Ştefan Guşă: Trebuie să fie clară această delimitare. Pe 18 decembrie, lumea începuse să se organizeze, să elimine vandalii şi violenţii din rîndurile demonstranţilor. De fapt, nici o zi nu a semănat cu alta. Într-un fel s-a acţionat pe 17 şi în alt fel în următoarele zile.

Pavel Coruţ: Dar, să revenim la noaptea de 17 decembrie. Ce aţi făcut?

General Ştefan Guşă: Am luat măsuri pentru cazarea unităţilor care afluiseră către Timişoara în seara respectivă. Pînă să ajung la

Timişoara, se ordonase deplasarea unor unităţi în zonă. Contrar afirmaţiilor făcute de anumite persoane, Armata nu a scos în stradă efectivele pentru a omorî lumea. N-a scos nici 15% din tehnică. Efectivele au fost mai multe, dar tehnică puţină.

Pavel Coruţ: S-au cam lămurit de asta şi românii şi străinii. Am multe materiale din Vest, de la jurnaliştii prezenţi la evenimente.

General Ştefan Guşă: Hai să lămurim o chestie, domnule Coruţ! Cine erau în Armată, Securitate şi Miliţie? Nu tot români? Oamenii trebuiau să înţeleagă bine că nu erau acolo fiii privilegiaţilor, ci oameni la fel ca şi ei, unii poate chiar rude sau cunoscuţi de-ai lor. Viaţa i-a adus să lucreze în aceste sectoare.

Pavel Coruţ: Altceva din noaptea de 17 decembrie?

General Ştefan Guşă: Către miezul nopţii, am fost solicitat să trec prin oraş, într-un camion. Coman şi Matei au mers cu un TAB în faţa acestei mici coloane. Ce-am văzut? Grupuri de oameni sau mai bine zis tineri care, într-un cartier, au aruncat cu pietre. Le înţelegeam repulsia: se trăsese, muriseră oameni. Mi-era însă milă de soldaţii în care loveau. Vreau să-i rog pe timişoreni să-şi aducă aminte şi de alte aspecte: vînzătorii care plîngeau lîngă magazinele distruse; cele patru maşini de grăniceri — DAC-uri nou-nouţe — arse; maşinile pompierilor veniţi să stingă incendiul — arse. Nu pot să înţeleg de ce le-au ars. Nu erau ale lui Ceauşescu, ci ale noastre. Mi s-a raportat că pompierii veniseră să stingă incendiile. Nu era vorba de maşinile care în primă fază au încercat să împrăştie oamenii, folosind jeturi de apă.

Pavel Coruţ: Apăruseră conflicte deschise?

General Ştefan Guşă: Fusese incendiat un tanc. Din fericire, a fost stins. De fapt, peste un an, am fost la proces şi am depus mărturie despre asta. Îmi pare rău că nu s-a transmis să afle toţi românii. Am reuşit să prevenim ceva deosebit de grav. O spun ca tanchist. Cinci sau şase tancuri din cazarma Giroc, de la maiorul Blidaru, cu muniţie de război, fuseseră blocate în cartier. Dacă luau foc, explodau ca nişte bombe. Distrugeau cartierul. Am dat ordin să fie deblocate cu orice preţ. Recunosc ordinul: Cu orice preţ! Inclusiv prin foc. Un cartier întreg era în pericol. Le-am recuperat şi le-am introdus în unitate. Poate că aceia care făcuseră fapta nu realizau la ce pericol expuneau întreg oraşul. Or, dacă au realizat, au fost duşi de val ori de instigare. Cîţi din cei care au

atacat echipajele de tancuri au curajul să recunoască public acest lucru? Ştiu oare la ce şi-au expus semenii?

Pavel Coruţ: Cred că au realizat. Apăruse deja diversiunea?

General Ştefan Guşă: Nu încă. Ea a apărut cu mult anterior. Dar sufeream de o mare lipsă de informaţii. Ca militar, mă temeam însă de altceva: pe fondul dezordinii respective, pentru că se crease dezordine şi haos, în România se putea pătrunde destul de uşor. Se vor supăra poate unii, dar afirm: mă temeam de o invazie. Armata era blocată prin diversiune şi deturnată de la misiunea ei de bază: apărarea patriei. Ofiţerul de Stat Major din mine numai la asta se gîndea: oare ce s-ar fi întîmplat dacă invazia s-ar fi produs? Cum am fi putut aplica planurile de mobilizare în haosul creat? În funcţia mea, eram obligat să gîndesc la aceste probleme.

Pavel Coruţ: Ce aţi făcut în această idee?

General Ştefan Guşă: Am luat unele măsuri la specificul situaţiei. Nu uitaţi că mă aflam într-un punct de comandă de unitate militară şi nu la Marele Stat Major. Am întocmit o hartă de Stat Major cu acoperirea frontierei de vest. Dispuneam de datele ce le reţinusem din nişte planuri întocmite anterior şi aveam în vedere forţele existente în zonă. Se pare că această hartă a dispărut. Nu am nominalizat inamicul. Apăram frontiera ţării din orice direcţie. Mă mai frămînta ceva.

Pavel Coruţ: Ce?

General Ştefan Guşă: Era, oare, necesar ca în această situaţie complexă, destul de grea, şeful Marelui Stat Major să fie trimis la o mare unitate? Chiar dacă situaţia era neclară! Existau comandamentul Armatei, al diviziei, o grupă de la minister. Ministerul Apărării Naţionale rămăsese fără mîna dreaptă. Conducerea Armatei a fost dispersată, ruptă. Era oare cazul? Se ştia că începuse tăvălugul. Se ştia ce se întîmplase în Polonia, Germania, Cehoslovacia... Eram la rînd. Urma ca şi în România să se întîmple ceva. Problema se punea cînd şi în ce mod. Vă spun cu toată răspunderea: soarta noastră s-a hotărît la Malta! Cum, din păcate, cu cîţiva zeci de ani în urmă, se hotărîse la Yalta. Nefericită rimă! Orice om cu mintea întreagă înţelege: cei mari nu s-au întîlnit la Malta ca să bea cafele şi să schimbe formule de politeţe. S-au dus să pună la punct nişte treburi. Era limpede că tăvălugul se rostogolea către Est. Cine urma la rînd? România. Bănuiam ce

se va întîmpla, dar prea multe nu ştiam. Lipsiţi de informaţii, la cheremul dezinformării.

Pavel Coruţ: Exact!

General Ştefan Guşă: Ei bine, jocurile din România nu s-au petrecut cum le-au închipuit nişte calculatoare formidabile. Planurile erau nemaipomenite, iar variante au fost mai multe. Meritul că au fost dejucate nu e nici al meu, nici al lui Vlad. Meritul aparţine mulţimii de oameni simpli care au înţeles ce trebuia şi au împiedicat îndeplinirea acestor planuri. Pentru că noi puteam fi ori împărţiţi, ori ocupaţi, ori iugoslavizaţi, după cum aveau chef unii sau alţii. Eram dezinformaţi, dar ne-am adaptat din mers la situaţiile create.

Pavel Coruţ: Posibilitatea declanşării unui război civil între Armată şi Securitate a fost reală?

General Ştefan Guşă: Nu trebuie să ascundem faptul că una din variante ar fi putut fi aceasta: Armata şi Securitatea să se lichideze reciproc. Un măcel cumplit urma să lase ţara fără Armată şi Securitate. Ajuns aici, vreau să subliniez ceva foarte important. Nu vreau să dau vina pe nimeni, dar în nici o situaţie nu se lasă ţara fără siguranţă naţională.

Pavel Coruţ: Noi am rămas cîteva luni.

General Ştefan Guşă: Acesta e un lucru care ne va costa. Eu n-am zis nici Securitate, nici contrainformaţii. Nu mă refer la securitate politică. Am zis siguranţă naţională. Asta o pot efectua numai organe specializate, cu oameni pregătiţi timp îndelungat. E o aberaţie să se creadă că lichidăm un organism într-o seară şi-l înlocuim cu altul. Nici nu aveam cu ce. Vă rog să-mi răspundeţi, domnule Coruţ: Cu ce am înlocuit Securitatea? De ce am trecut-o în subordinea Armatei? Avea Armata cu ce să o conducă? Ştiam noi sarcinile specifice din domeniul siguranţei naţionale? Sarcinile de protejare a economiei, a Armatei? Aşa cum au toate ţările, indiferent de tradiţiile democratice?

Pavel Coruţ: Bănuiaţi, probabil.

General Ştefan Guşă: Aşa cum eu nu concepeam să vină cineva de la alt organ şi să-mi spună mie, la Marele Stat Major, ce am de făcut într-o problemă cu specific pur militar, nici alt organ nu putea hotărî în problemele de siguranţă naţională, într-un timp extrem de scurt. Trebuie să fim cu picioarele pe pămînt şi mai ales cinstiţi! Trebuie să nu ne fie teamă s-o spunem direct: România a rămas

fără Siguranţă şi cu graniţele deschise. A dat Dumnezeu că a rămas Armata întreagă. Chiar dacă a urmat încercarea de destabilizare a ei. Nu s-a reuşit. Dar s-a încercat şi poate se va mai încerca.

Pavel Coruţ: Graţie cărei acţiuni s-a prevenit acest lucru?

General Ştefan Guşă: Armata, militarii de rînd au reuşit să-şi revină ca boxerii din pumni şi să-şi dea seama că de tăria instituţiei lor depinde soarta ţării. E bine să se ştie că, dacă cineva încerca să atace România, necăjiţii care culeseseră porumbul şi făcuseră canale ar fi luptat pînă la unul. Aşa am simţit-o eu, în acele nopţi de groază. Şi toţi cu care am discutat, de la soldat la cele mai mari grade, mi-au confirmat acest lucru. Repet: i-am simţit atunci că sînt gata de sacrificiu. În 1968, deşi eram într-o funcţie mai mică, am simţit aceeaşi îndîrjire.

Pavel Coruţ: Domnule general, românii se trezesc de regulă în faţa pericolului. Ulterior, însă, se cam moleşesc.

General Ştefan Guşă: Să nu generalizăm! Am avut şi oameni, extrem de puţini, la adresa cărora am spus: Dumnezeu să-i judece! Eu nu le voi face rău niciodată! Cu unii n-am mai vorbit de atunci. Şi nici nu voi vorbi întreaga viaţă. Pentru mine, ei nu există ca oameni. Nu sînt români. Spre ruşinea mea, unii erau colaboratorii mei apropiaţi. S-au repezit şi ei la ciolan. La un grad în plus, la o funcţie. Metehne omeneşti, zic unii. Laşitate, oportunism sau frică, zic eu. Frica poate crea reacţii anormale la unii oameni. Dar să revenim la Timişoara...

Pavel Coruţ: Da, să revenim la Timişoara. Data de 18 decembrie 1989, ziua în care a sosit generalul Ilie Ceauşescu.

General Ştefan Guşă: Era încă multă mişcare în oraş. Mulţimea demonstra în mod deosebit în zona centrală. Apăruseră primele forme de organizare revoluţionară. De cealaltă parte, Comitetul Judeţean de Partid se pregătea să organizeze adunări muncitoreşti pentru calmarea populaţiei. Probabil că în urma „indicaţiilor preţioase“ primite de sus. Nu mai aveau nici o şansă. Pe mine mă interesa situaţia militară. Reuşisem să deblochez tancurile din Calea Giroculuí, folosind efective conduse de un maior foarte destoinic — Paul Vasile. Majoritatea efectivelor aduse din alte garnizoane le-am ţinut în cazărmi. Inclusiv paraşutiştii veniţi din Oltenia. O mică parte dintre ei au fost folosiţi la paza sediului judeţenei de partid, la cererea lui Ion Coman.

Pavel Coruț: 18 decembrie. Deci ați ajuns în ziua de 18, dimineața, când a venit generalul Ilie Ceaușescu.

General Ștefan Gușă: Nu, încă era multă dezordine în oraș, dar primele semne din rapoartele pe care le-am primit de la comandanți indicau faptul că unii începeau să se organizeze.

Pavel Coruț: Deci, se organizau cetățenii.

General Ștefan Gușă: Se vedea că începeau să se trezească la realitate. De ce crezi?

Pavel Coruț: Păi, se distrugea în primul rînd avutul lor.

General Ștefan Gușă: Se distrugea orașul. Asta vreau să spun. Se făceau încercări, trec peste ele, de către Comitetul Județean de Partid, să organizeze niște adunări ale muncitorilor, dar…

Pavel Coruț: Valul trecuse…

General Ștefan Gușă: Sigur că da. Exact. S-au încercat niște acțiuni, asta a fost în 19, parcă, ba nu, chiar din 18 s-a pus problema să facă niște adunări în care să se lămurească…

Pavel Coruț: Populația.

General Ștefan Gușă: Cert este că, din punct de vedere militar vorbesc, mie mi s-au trimis niște unități de la Lugoj. Pe una am folosit-o ca să deblochez tancurile; era comandată de un băiat destoinic — colonelul Paul…

Pavel Coruț: Îl știu, Vasile.

General Ștefan Gușă: Așa, da, iar celelalte, inclusiv de la Arad, care au fost trimise, le-am ținut pregătite în cazărmi. Asta trebuie să o știe și o știu ei, cei care au acționat. Deci în 19 începuseră deja… Mi s-au trimis și parașutiștii de la Caracal. Ăștia, o parte, au fost reținuți de către prim-secretarul Comitetului Județean, pentru paza sediului, o altă parte era în cazarmă la Divizia de Apărare Antiaeriană și le-am spus că vor acționa numai la ordin.

Pavel Coruț: Acum, că am ajuns la episodul parașutiști, să lămurim ce-i cu parașutiștii de la Direcția de Informații a Armatei, pe care toți au dat vina?

General Ștefan Gușă: Aici a fost o confuzie.

Pavel Coruț: Nu confuzie, a fost un mic diversionism, o diversiune clară. Eu cunosc episodul.

General Ștefan Gușă: Despre ce e vorba? La Timișoara au venit cei din Batalionul de Cercetare al Direcției de Informații a Armatei, că asta e realitatea, nu-i nici un secret…

Pavel Coruț: Subunitatea de cercetare.

General Ştefan Guşă: Nu, cîteva grupuri de cercetare, că aşa sînt, sînt pe grupuri. S-au şi dat în ziar, organizaţi pe cîteva grupuri. Ăştia au venit... nici n-au avut armament la ei. Ăştia sigur că fac o pregătire şi paraşutism, adică fac o pregătire de specialitate, că acţionează în spatele dispozitivului inamic, dar în nici un caz n-au acţionat.

Pavel Coruţ: Nici n-a fost un efectiv deosebit. I-au băgat pe *(lipsă de audiţie, n.n.)* patruzeci şi unu de oameni.

General Ştefan Guşă: Nu, nu, n-au fost. Au fost cu comandantul lor…

Pavel Coruţ: Ghergulescu.

General Ştefan Guşă: Nişte oameni deosebiţi, să ştiţi, şi nişte specialişti în materie.

Pavel Coruţ: Am aceeaşi părere şi respect deosebit pentru ei. Alţii mai buni ca ei nu sînt în România.

General Ştefan Guşă: N-au acţionat. Deci, în ziua de 18, au cules informaţii şi a fost linişte pînă către seară. Către seară a fost un episod neplăcut, este vorba de împuşcăturile care s-au produs la Catedrală, în care au fost, am înţeles, omorîţi cîţiva tineri şi în care s-au folosit atunci şi nişte grenade chimice. Am trecut peste episodul acesta, cu aducerea lor (grenadele, *n.n.)* de la Sibiu, s-a scris în presă, multe s-au dat, să ştii. Dacă e nevoie să revenim...

Pavel Coruţ: Nu, că eu am demolat mitul Catedralei, că n-a tras Armata, am filmul american. N-a tras Armata, domnule.

General Ştefan Guşă: Nu, că i-am întrebat. Eu am chemat comandanţii. Nu, asta vreau să spun încă o dată...

Pavel Coruţ: Nu a tras Armata, am caseta cu filmul făcut acolo la Catedrală.

General Ştefan Guşă: Eu am recunoscut, domnule Coruţ, că armata a tras cea mai mare cantitate de muniţie din revoluţie. Dar unde a tras? Ştiu foarte mulţi oameni, trăiesc şi ştiu lucrul ăsta.

Pavel Coruţ: O secundă. Revenim la episodul ăsta. Deci cînd a apărut Ilie Ceauşescu, cu telegrama. Că e foarte importantă acea telegramă.

General Ştefan Guşă: Aşa. Deci el a venit pe 18, dar după-amiază, din cîte îmi amintesc eu; era o telegramă de la ataşatul militar de la Belgrad.

Pavel Coruţ: Colonelul Manea?

General Ştefan Guşă: Colonelul Manea.

Pavel Coruț: Manea Dumitru, îl cunosc bine.

General Ştefan Guşă: Da. E pensionar acum, îi doresc să fie sănătos. În care se vorbea de nişte acţiuni care urmau să se desfăşoare împotriva României.

Pavel Coruț: Din exterior?

General Ştefan Guşă: Din exterior.

Pavel Coruț: Deci o acţiune de agresiune externă?

General Ştefan Guşă: Externă.

Pavel Coruț: Mai ţineţi minte textul telegramei?

General Ştefan Guşă: E foarte greu să-mi amintesc acum. L-am citit în fugă. Îţi dai seama că eram presat de multe. El a prelucrat textul ăsta cu o parte din ofiţeri, dar nu în sala unde eram eu.

Pavel Coruț: În orice caz, textul începea cam aşa: „Din discuţiile purtate cu ataşatul militar…".

General Ştefan Guşă: „şi din alte surse diplomatice", cam aşa îmi amintesc.

Pavel Coruț: „şi din alte surse diplomatice".

General Ştefan Guşă: „se preconizează ca asupra României să aibă loc o agresiune din exterior, forţe care duc la destabilizare".

Pavel Coruț: Să ştiţi că ăsta n-a fost singurul document venit de la băieţii de-afară. Din afară, tot băieţii de la Direcţia de Informaţii a Armatei au trimis — n-au ajuns la dumneavoastră —, au trimis informaţii că se pregătise într-adevăr agresiunea, se vedeau mişcări de trupe atît în Ungaria, cît şi în ţările NATO. N-au ajuns la dumneavoastră...

General Ştefan Guşă: Încă o dată, n-aş vrea să *(lipsă de audiţie, n.n.)*, eu am lucrat douăzeci şi doi de ani în Transilvania şi am o părere a mea, nu sînt nici şovin…

Pavel Coruț: Vreau s-o ştiu, vreau să ştiu bine părerea asta, că e importantă.

General Ştefan Guşă: Vreau să spun o singură treabă: eu nu mă aşteptam neapărat la o agresiune de la unguri, ci dinspre Ungaria, pentru că a nu se uita că erau şaizeci de mii de ruşi acolo, cu blindate şi cu tot ce trebuia. A nu se uita că, în ultimii doi ani, la vecini s-au făcut nişte redislocări masive de trupe, dinspre vest spre est; a nu se uita că s-au redislocat nişte unităţi de aviaţie mai aproape de frontierele României. Sînt nişte chestii pe care nu trebuie să le uităm.

Pavel Coruț: Unităţile erau sovietice sau maghiare?

General Ştefan Guşă: Erau şi, şi.

Pavel Coruţ: Ştiu, într-adevăr mişcările de trupe de paraşutişti erau specifice specialităţii mele…

General Ştefan Guşă: Asta nu înseamnă că mă temeam de un atac, dar nici ca un militar ce sînt nu puteam să nu îl iau în seamă.

Pavel Coruţ: Nu, nu, nu, militarul e dator să ia în considerare toate posibilităţile.

General Ştefan Guşă: Aşa că încă o dată spun: un atac putea să fie.

Pavel Coruţ: În *Istoria războaielor* se demonstrează că deseori poţi să fii atacat de cine nu te aştepţi.

General Ştefan Guşă: Am văzut că spuneai tu într-o carte... Să ştii că am citit foarte atent învăţămintele astea, de acum 2 500 de ani, parcă, peste 2 000 de ani, care încă sînt valabile, vor fi şi în continuare valabile. Eu am cartea, mi se pare că o am în bibliotecă.

Pavel Coruţ: A fost scoasă de Editura Militară.

General Ştefan Guşă: Mi se pare că de noi, da.

Pavel Coruţ: Două mii cinci sute de exemplare.

General Ştefan Guşă: Deci să revenim un pic la *(lipsă de audiţie, n.n.).* A venit cu acel document şi dacă vrei, hai să spun, ne-am întărit convingerea că…

Pavel Coruţ: E vorba de pregătirea unei agresiuni.

General Ştefan Guşă: Şi atunci, dă-mi voie, revin la ce spuneam, sigur că eram obligat, ca şef al Marelui Stat Major, să mă ocup, în primul rînd, nu de ce se întîmplă cu nu ştiu care..., ci de apărarea ţării. Cu ce forţe, cum, pe ce aliniament, pe ce cîmp de luptă. Deja am început să gîndim nişte mişcări de trupe şi din garnizoana Timişoara şi din alte garnizoane. Am început să iau legătura cu Armata IV, ca să aflu care-i situaţia, şi spre bucuria mea nu erau decît în Cluj angajate nişte forţe, restul erau în cazărmi, pregătite. Adică noi eram hotărîţi ca în cazul că se producea o agresiune asupra României, să răspundem foarte ferm. Indiferent că mă vor critica istoricii sau politologii de azi, puţin îmi pasă, ca militar aşa gîndeam şi aşa gîndeau şi cei care erau cu mine.

Pavel Coruţ: Şi aşa gîndesc şi acum.

General Ştefan Guşă: Aşa gîndeau şi cei care erau cu mine.

Pavel Coruţ: Acum aţi încetat să gîndiţi aşa?

General Ştefan Guşă: Nu, bineînţeles.

Pavel Coruţ: De oriunde ar veni agresiunea?

General Ştefan Guşă: Absolut de oriunde. Bineînţeles că de oriunde. Ce, eu m-am apărat numai dintr-o parte? Niciodată românii, de cînd ne ştim noi, din moşi-strămoşi, nu ne-am apărat, dragă, numai dintr-o parte, ci în sistem circular. Că la un moment dat am avut pericole numai dintr-o parte, că au fost mai multe dintr-o parte, asta e altceva.

Pavel Coruţ: Ăsta a fost ghinionul nostru.

General Ştefan Guşă: Ăsta a fost ghinionul nostru. Cică la noi totdeauna răul a venit dinspre răsărit, nu?

Pavel Coruţ: Da, da.

General Ştefan Guşă: Cică de acolo ne vin necazurile.

Pavel Coruţ: Da, da. Şi tătarii au venit de acolo şi neo-tătarii tot de acolo.

General Ştefan Guşă: Să ştii că, încă o dată, să mă înţeleagă bine cineva, toate invaziile, din păcate, cam de acolo au fost: goţii, hunii, gepizii, avarii…

Pavel Coruţ: Slavii... Da. Deci ziua de 18.

General Ştefan Guşă: Deci, în ziua de 18, a fost acel episod neplăcut şi dureros pentru timişoreni, din păcate, acela cu împuşcăturile de la Catedrală şi cu arestarea unor grupuri, în spatele unui parc — eu nu cunosc bine Timişoara —, este vorba de un parc din imediata apropiere a Catedralei. Au fost acolo arestaţi şi s-au folosit inclusiv nişte gisturi. Gisturile alea erau cele de instrucţie.

Pavel Coruţ: Ştiu, grenade lacrimogene. S-a tras cu ele în Bucureşti, de cînd cu mineriadele, cu grămada.

General Ştefan Guşă: Asta a fost pe data de 19. În cursul nopţii de 19...

Pavel Coruţ: 18 spre 19.

General Ştefan Guşă: În cursul nopţii de 18 şi în cursul zilei de 18, a fost o diversiune masivă, dragul meu. A fost prima dată în 18 cînd mi-am dat seama că asupra României — şi te rog s-o consemnezi — se exercită un război de diversiune.

Pavel Coruţ: Psihologic.

General Ştefan Guşă: Psihologic şi radio-electronic, mi-am dat seama după aceea, l-am completat. Deci a fost o combinaţie şi să ştii că nu renunţ la această idee şi-ţi voi aduce argumente.

Pavel Coruţ: Aici îmi trebuie argumente, pentru că eu sînt specializat numai în război psihologic, războiul radio-electronic e totuşi o altă specialitate.

General Ştefan Guşă: Vreau să-ţi spun o treabă: războiul radio-electronic a fost mai tîrziu, că am tras rachete care nu pleacă de pe ţeavă pînă n-au ţintă. Dar războiul acesta nu poate să-l facă oricine, doar cine dispune de o radio-electronică formidabilă.

Pavel Coruţ: Asta o ştiu, iar racheta, dacă n-are ţintă, nu pleacă.

General Ştefan Guşă: Păi nu pleacă, dar la noi a plecat.

Pavel Coruţ: Şi a plecat pe semnal de radar.

General Ştefan Guşă: Bineînţeles. Şi atunci nu-i un război radio-electronic?

Pavel Coruţ: Este.

General Ştefan Guşă: Vai de mine! Şi cine-l poate face? Petrică Gheorghe care n-are tehnică?

Pavel Coruţ: Nu, nu, nu, tehnică ultrasofisticată.

General Ştefan Guşă: Golanii nu-l pot face, îl fac ăştia care au fie sateliţi, fie tehnică...

Pavel Coruţ: Bun. Deci a fost…

General Ştefan Guşă: A fost diversiune. De ce? Atunci am aflat pentru prima dată de familiile unor ofiţeri care sînt agresate şi am deplasat repede grupuri, inclusiv aceşti „killeri" de la cercetare... I-am trimis în misiunile astea să vadă dacă se întîmplă ceva. E vorba de băieţii noştri, care au fost aduşi de la Direcţia de Informaţii a Armatei ca să verifice dacă într-adevăr sînt agresate familiile cadrelor. Alte diversiuni: că o unitate a fost atacată, că s-a încercat atacul unor subunităţi ale regimentului mecanizat, că urmează să sară în aer „Solventul"; pe urmă s-au produs o serie de incendii, inclusiv la nişte ferme din apropierea Timişoarei; deci, în cursul zilei de 18 şi chiar şi în 19, au continuat actele de diversiune, create fie pe teren, prin acţiuni directe, mă înţelegi bine la ce mă refer, da?

Pavel Coruţ: Da.

General Ştefan Guşă: ... fie prin telefoane, care se primeau de către diferite cadre, din diferite locuri. După ce m-am prins şi am început să spun: „Domnule, verifică!", nu se mai confirmau cele mai multe din ele, dar deja diversiunea începuse. Şi începuse inclusiv asupra Armatei. Ofiţerii de serviciu raportau: „Am fost sunat că în locul cutare, se produce cutare", „Alarmă, alarmă, trimiteţi unitatea!"

Pavel Coruţ: Pentru a dispersa forţele şi pentru a provoca ciocniri.

General Ştefan Guşă: Bineînţeles.

Pavel Coruț: Trebuia să curgă sînge, conform planului.

General Ştefan Guşă: Conform planului n-a curs, dar ăsta a fost planul. Ştii de ce a fost? Domnule Coruț, poți să scrii în carte, indiferent cine va avea curaj să mă înfrunte, să-mi spună ce a avut acel revoluționar cu comandamentul diviziei, să-i spargă ferestrele și să-i incendieze mașinile? Ce a avut cu Armata? Dacă avea să dărîme pe Ceaușescu sau partidul de acolo, era treaba lui. Dar ce a avut cu Armata? N-a fost provocare? Nu asta era atragerea Armatei la măcelul de care s-a vorbit și au vorbit unii, inclusiv în 22? Pentru că s-a făcut atîta caz să înceteze un măcel care nu exista la ora aceea nicăieri, decît în mintea lor. Măcelul s-a produs după aceea.

Pavel Coruț: Acel apel l-a făcut generalul Militaru Nicolae.

General Ştefan Guşă: N-am ajuns la el încă.

Pavel Coruț: Deci, pe 18-19, ați simțit două lucruri fundamentale. Una — că într-adevăr e revoluție și…

General Ştefan Guşă: Oamenii au început să se organizeze, oamenii în vîrstă, femei, oameni serioși și fabrici întregi care s-au adunat. Şi am zis: domnule, era normal, oamenii nu mai suportau niște treburi. Dar, încă o dată o spun, asta a fost o treabă și al doilea — am simțit că împotriva României este o diversiune, cel puțin din rapoartele primite de la comandanții de unități, am simțit acest lucru.

Pavel Coruț: Diversiune pe două căi, am înțeles: război psihologic și radio-electronic.

General Ştefan Guşă: Radio-electronic. Asta a fost mai tîrziu. Să-ți spun de ce, dragul meu. Păi da, o să revenim și la el. Dar psihologic, de ce? Domnule, efectiv numai ăsta, dacă-l facem prin mijloacele de transmisiuni, în afara altor zvonuri. Dar, dă-mi voie domnule Coruț, ai uitat că Radio Europa Liberă parcă, îmi amintesc bine, a dat ca cifră certă vreo 64 000 de morți, la Timișoara, îmi amintesc. Îți amintești?

Pavel Coruț: Da. Trebuiau culpabilizate forțele care au fost la Timișoara și trebuia speriată lumea, nu?

General Ştefan Guşă: Păi, cum Dumnezeu, noi care am fost acolo n-am auzit așa ceva? Şi trebuia speriată lumea și creat... un ce? Un motiv pentru intervenție.

Pavel Coruț: Un motiv pentru intervenție.

General Ştefan Guşă: Dar nu s-a întîmplat aşa. De ce? Ţi-am mai spus: nenorocitul ăsta care a fost şi în porumb şi în canale, ofiţerul ăsta care a transpirat…

Pavel Coruţ: Şi în mine.

General Ştefan Guşă: Şi în mine. Da, îmi amintesc foarte bine de brigada aia mare, pentru că veneau părinţii la mine, plîngînd de multe ori, cînd erau necazuri, deci ăştia, aşa cum am fost noi, de ne-au culpabilizat pe urmă alţii, totuşi am fost înţelepţi, domnule, şi ne-am dat seama că nu trebuie să fim atraşi; şi pe urmă, încă o dată, plecam de la o chestie foarte firească, de la sînge, domnule, puteam să trag eu în frate-meu, sau în mama?

Pavel Coruţ: Asta trebuie înţeleasă foarte bine.

General Ştefan Guşă: Dar oamenii n-au înţeles, din păcate, mulţi, sau nu vor.

Pavel Coruţ: În faza iniţială, în faza iniţială, la ora actuală au înţeles.

General Ştefan Guşă: Lăsînd la o parte, Pavele, lăsînd la o parte greşelile mari, s-au făcut şi greşeli, au fost…

Pavel Coruţ: Era şi diversiunea foarte puternică.

General Ştefan Guşă: Foarte puternică şi oamenii, unii, şi-au pierdut, efectiv, şi-au pierdut cumpătul. Păi îţi spun numai eu ce presiune am simţit, am crezut că înnebunesc efectiv în nopţile alea, nu mai ştiam de mine, eram terminat efectiv. Şi vorba aia, aveam ajutoare lîngă mine, care mă ajutau. Nu mai ştiam ce se întîmplă. Pe 18 noaptea, ăsta a fost episodul care s-a întîmplat, mai nenorocit, şi spun încă o dată, atunci am întrebat comandanţii, în noaptea aia: „Măi, cine, ce trupă a fost?“ „Domnule, nu am tras.“ Încă o dată: „Măi, cine a tras totuşi, că am auzit?“ Imediat am avut informaţii.

Pavel Coruţ: La Catedrală am avut noroc cu americanul care a filmat şi se vede tot. Am caseta.

General Ştefan Guşă: Deci, pe 18 noaptea, au fost tot felul de zvonuri, că s-a incendiat, că urmează să..., nu mai vorbesc şi de oamenii care veneau speriaţi, unul că a auzit de la nevastă-sa, altul că i-a spus fratele, tot arsenalul ăsta era atît de bine pus la punct, ceva de te înnebunea.

Pavel Coruţ: Da, era organizat.

General Ştefan Guşă: Foarte bine pus la punct, am rămas într-un fel impresionat de minuţiozitatea cu care a fost pregătit, pe

cadre de conducere, pe diverse sectoare de activitate, în diverse locuri din oraş, adică luate pe urmă şi trecute prin filtru, să ştii că au fost bine puse la punct.

Pavel Coruţ: Foarte bine.

General Ştefan Guşă: Deci asta a fost.

Pavel Coruţ: În 19 dimineaţa, era deja linişte. Aţi ajuns la ELBA, nu?

General Ştefan Guşă: N-am ajuns. Mai durează un pic.

Pavel Coruţ: Pe 20?

General Ştefan Guşă: Nu, pe 19 am ajuns. Din păcate în multe ziare parcă s-a scris că pe 20. Nu, domnule, pe 20 vă spun eu ce s-a întîmplat. Pe 20 s-a defilat deja. Era o înfrăţire cu Armata. Din păcate, mulţi au scris din ce-au auzit, din ce-au auzit oamenii şi nu-i condamn.

Pavel Coruţ: Atunci, în 19 dimineaţa, ce-a fost? S-o luăm totuşi în ordine.

General Ştefan Guşă: Pe 19 dimineaţa, aveam informaţii masive că se pregătesc mari grupări din importantele uzine din Timişoara, care să vină în Piaţa Operei şi la Comitetul Judeţean, mă rog, ce era, Partidul Comunist Român. De la ELBA, de la „Electromotor", de la toate marile întreprinderi, de la „Solventul", adică se pregăteau oamenii.

Pavel Coruţ: Deci se organizau prin sistem revoluţionar.

General Ştefan Guşă: Se organizau prin sistem revoluţionar. Adică cu brasarde, în rînduri frumoase…

Pavel Coruţ: Disciplinat, cu revendicările precizate.

General Ştefan Guşă: Din informaţiile pe care le-am primit, domnule, nu mai primeau beţivii în rîndul lor, scandalagiii, ăştia care..., adică era o ordine.

Pavel Coruţ: Ordine specific revoluţionară.

General Ştefan Guşă: Specifică revoluţiei, domnule.

Pavel Coruţ: Da.

General Ştefan Guşă: Tot atunci s-a pus problema să blocăm cu paraşutiştii nu ştiu ce intersecţie şi am spus: „Domnule, nu se va întîmpla acest lucru." I-am şi spus de fapt, îmi amintesc bine, comandantului regimentului; era atunci Gogoanţă, un băiat de la paraşutişti.

Pavel Coruţ: Gogoanţă?

General Ştefan Guşă: Gogonţea. Gogoanţă. Nu ştiu.

Pavel Coruţ: Nu-l cunosc.

General Ştefan Guşă: Dar, în orice caz, comandantul ştia foarte clar că n-o să-şi bage oamenii în foc pentru nimic în lume, de fapt a primit ordin nici să nu-i dea jos de pe maşini, că erau pe nişte camioane de la Divizia de Apărare Antiaeriană. Oamenii au zis: domnule, ce măsuri ai luat atunci, şi nu numai eu? Trebuie să recunosc că asta e istoria, asta ar trebui să spun că e un merit al omului; nu ştiu ce vină i se poate aduce secretarului Coman pentru că şi el şi-a dat seama de inutilitatea unor blocări de străzi. I-am spus că nu putem, că ne aruncă tancurile în apă de pe podurile alea, cum erau acolo, o serie de poduri peste Bega. Şi am zis că n-are rost să le mai ţinem, pentru că puhoiul le aruncă, efectiv. Aşa era, pînă la urmă.

Pavel Coruţ: Plus că era o stare de iritare.

General Ştefan Guşă: Era o stare de iritare şi n-avea rost, şi apoi, hai să-ţi mai spun o treabă: nu mai era vorba de două-trei sute de tineri, sau o mie.

Pavel Coruţ: Era poporul.

General Ştefan Guşă: Domnule, era vorba de toată Timişoara, era vorba de întregul oraş Timişoara. Hai să-ţi spun... Eu nu vreau nici să minimalizez, nici să atribui mai multe merite unui oraş sau altuia. Dar, n-am să uit atunci cînd Timişoara a pornit acest lucru şi, chiar dacă în prima fază a fost aşa cum am arătat, aranjat de alţii, pentru că n-am ajuns să discutăm treaba asta, pentru că sînt nişte treburi pe care le-am aflat înainte de 16, noi am început pe 16 discuţia, dar cînd am venit de la jurămînt, pe data de 15, eu de la Buzău şi ministrul de la Iaşi, deja am observat, ca simpli militari, un număr impresionant de mare de turişti sovietici.

Pavel Coruţ: Da, în maşini…

General Ştefan Guşă: Da, e un adevăr, lumea trebuie să-l recunoască. Dar de ce au venit?

Pavel Coruţ: Asta trebuie să răspundă Ministerul de Interne...

General Ştefan Guşă: Nu, nu, nu, dar au venit, asta e cert, că i-am văzut.

Pavel Coruţ: … care are evidenţa foarte precisă.

General Ştefan Guşă: Fostul comandament al trupelor de Grăniceri trebuie să dea răspuns la următoarea întrebare: „De ce trecerile dinspre alte ţări au fost mult mai masive?“ Adică de aproape patru ori.

Pavel Coruţ: Sînt luate în evidenţă toate.

General Ştefan Guşă: Sînt luate în evidenţă? Şi asta trebuie să spună ceva, dragă.

Pavel Coruţ: Va răspunde, nici o problemă.

General Ştefan Guşă: Păi, ce, ei au venit numai să petreacă Crăciunul?

Pavel Coruţ: În acţiunea de aflare a adevărului, va răspunde. Documentele sînt.

General Ştefan Guşă: Adică, dacă vrem să aflăm adevărul, să admitem nişte realităţi. Domnule, au fost turişti? Au fost. De ce au venit? De ce nu şi altădată?

Pavel Coruţ: Nu veneau turiştii în perioada respectivă...

General Ştefan Guşă: De ce trecerile au fost mult mai multe?

Pavel Coruţ: ... pentru că nu se putea bişniţa nimic în România. Eram săraci. Era sărăcie, nu se putea schimba mare lucru. Dar să revenim la 19.

General Ştefan Guşă: 19, tot în mare spun, nu vreau să intru în amănunte, ţi-am spus, pentru mine fiecare oră acolo a contat cît un an. Poate că dacă astăzi, iartă-mă, am albit un pic, să ştii…

Pavel Coruţ: Aţi albit.

General Ştefan Guşă: Am albit bine. Asta e şi de la boală, nu neapărat de la revoluţie.

Pavel Coruţ: Nu numai asta, dar se spune că înţelepciunea şi părul alb fac casă bună.

General Ştefan Guşă: Mulţumesc. Să ştii o treabă. Că pentru mine orele din Timişoara au fost cît ani, pentru că era vorba de o situaţie extrem de complexă pentru un om, nu pentru şeful Marelui Stat Major, pentru un militar obişnuit, normal, adică în afară de ce se petrecea în oraş, în afară de zvonurile care erau, în afară de faptul că la un moment dat nu mai puteam vorbi cu ministrul Apărării Naţionale, care era blocat pe undeva în Comitetul Central şi nu dădeam de el, pentru că aş fi vrut să-i raportez, pentru că lui mă subordonam ca militar şi m-aş subordona oricînd — ministrului Apărării, dar nu altcuiva. Chiar mi s-a reproşat de către cei de la Judeţ că de ce raportez la ministru. „Dar de ce nu trece pe la noi?“ „Domnule, eu sînt subordonat ministrului Apărării.“ Să fie foarte limpede.

Pavel Coruţ: Există o structură foarte clară.

General Ştefan Guşă: Foarte clară şi dacă am pretenţia că am fost militar… îţi mai spun, Pavele, că în nopţile alea, în 19, atunci, una din treburi a fost să deblocăm intersecţiile. Dar să trecem la nişte treburi mai concrete un pic. La un moment dat, secretarul Coman m-a sunat: „Măi, trebuie să-l scoţi pe Bălan de la ELBA.“ Cam în genul ăsta, dacă cumva greşesc îmi cer scuze.

Pavel Coruţ: Bălan fiind cine?

General Ştefan Guşă: Prim-secretarul judeţului. Matei fusese prim-secretar, dar cel actual, numit de curînd, era Bălan. El a fost cîndva şi pe la Hunedoara. Ce s-a întîmplat? Ăsta fusese, probabil, la un miting la ELBA, după aceea am aflat. Eu am înţeles, cel puţin, aici nu vreau să zic că am dorit-o neapărat, că aş fi interpretat, dar m-am urcat într-o maşină cu aghiotantul şi cu încă un maior, Rusu, lîngă mine. Nu mai ştiu dacă de la Direcţia de Informaţii a Armatei a fost cineva, parcă da, dar nu în aceeaşi maşină.

Pavel Coruţ: Unul mai micuţ, aşa. Un maior.

General Ştefan Guşă: Da. Nu-mi amintesc decît că alături de mine a fost aghiotantul Gheorghe şi…

Pavel Coruţ: Şi maiorul Gheorghe.

General Ştefan Guşă: ... şi maiorul Rusu, de la Transmisiuni. Unul dintre ei, din păcate, era înarmat cu pistol, adică aghiotantul; eu n-aveam nici un fel de armament. N-am plecat înarmat, apropo de...

Pavel Coruţ: De ce s-a legendat după aceea?

General Ştefan Guşă: Da, e ce s-a legendat. Că nici n-am purtat armament, mă rog, nu asta e important, nu apăram *(lipsă de audiţie, n.n.)* cu un pistol. Şi am ajuns la ELBA. Între timp, cei de la divizie, speriaţi, au trimis un pluton de soldaţi într-un camion, după mine, drept gardă de însoţire. Eu m-am dus, mi-am văzut de treabă. M-am dus cu o maşină, cu fostul căpitan Ilie, nu mai ştiu de el, am înţeles că a fost pe urmă numit şef pe la penitenciare, era cercetaş de la Direcţia de Informaţii a Armatei. Şi avea o maşină jos, ori maşina lui, ori maşina comandantului, nu mai ştiu. I-am zis: „Urgent în maşină şi mergem la ELBA.“ Deci asta era în cursul dimineţii. Nu ştiu exact ora, către prînz, probabil către prînz. De aceea, îţi spun încă o dată, mi-e greu, după patru ani, să mai precizez minutele. Din păcate. Pentru unele trebuie să fac apel la nişte notiţe. Ţi-am spus însă că nu mergem la detalii.

Pavel Coruţ: Nu, nu.

General Ştefan Guşă: Am zis numai la schelet, aşa. Şi Pavele, am ajuns la poartă. Acolo am fost împiedicat să intru: „Domnule, nu intra, că vei fi scalpat, vei fi omorît. Oamenii sînt furioşi, s-a tras în ei“ — aşa mi s-a spus. „Sînt necăjiţi, sînt foarte iritaţi şi e pericol să fii omorît.“

Pavel Coruţ: Cine era la poartă?

General Ştefan Guşă: Nu îmi dau seama nici azi, dacă are curajul şi bunul simţ să iasă în faţă, să iasă. Nu ştiu cine a fost, erau nişte muncitori, cred. Poate că, dacă vor citi rîndurile tale, vor avea curaj, ar fi nemaipomenit.

Pavel Coruţ: Să ştiţi că aceste cărţi sînt citite în Timişoara chiar în condiţii foarte grele, respectiv se cumpără la piaţa neagră.

General Ştefan Guşă: Totuşi am intrat, am insistat. În momentul cînd intram pe poartă, curtea era plină de oameni, femei, bărbaţi, tineri, dar organizaţi, strînşi către poartă şi pe urmă, de undeva din dreapta, iese prim-secretarul Bălan, care mi-a reproşat, reţine: „Ce vii, domnule, cu Armata aici?“ „Ce-mi aduci, domnule, Armata aici?“, cam în genul ăsta. I-am spus: „Tovarăşe prim-secretar, nu eu, dumneata ai cerut Armata.“ Aşa ceva mi-a reproşat, că „Ce vii, domnule, cu Armata aici?“. Şi zic: „Nu eu am cerut Armata, dumneata ai cerut.“ I-am spus că fusesem chemat la telefon ca să-l scot. Nu-l agresase nimeni, cinstit, nu, era tot într-un grup de oameni, de muncitori, eu ştiu, cunoştinţe, activişti.

Pavel Coruţ: Nu, nu. Ştiu că nu a fost agresat, că erau cercetaşi acolo. Am informaţiile de la cercetaşul care era acolo.

General Ştefan Guşă: Deci am pătruns. Un cetăţean care a mers şi la maşină, zice: „Domnule, eşti înarmat?“, i-a zis aghiotantului. „Da, domnule, sînt înarmat, dar n-am nici o treabă.“ Era cu pistolet la el, lucru obişnuit, dar eu n-aveam nici un fel de armament. În mijlocul curţii, erau un scaun, două difuzoare şi un microfon de la care, după aceea am făcut legătura, probabil că a vorbit Bălan.

Pavel Coruţ: Aşa e.

General Ştefan Guşă: Ăştia cînd m-au văzut *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Oamenii au văzut un general, eram eu cu pufoaica, dar au rămas... Am încercat să fac un dialog. M-am urcat eu pe scaunul ăla, sprijinit, nu mai aveam nici salivă, pentru că eram emoţionat, dragă. Erau totuşi în jur de cîteva mii de oameni care strigau. Alţii chiar aşa mi-au zis: „Ucigaşilor!“. Aşa a fost, măi. „Ne-aţi omorît copiii!“ O femeie striga: „Unde-i popa?“ N-am făcut legătura.

După aceea mi-am dat seama că întreba de Tökes. Care dracu' popă? Că nu-mi dădeam atunci seama. Şi am încercat acest dialog. Dacă oamenii de bună credinţă îşi mai aduc aminte şi trebuie să-şi aducă aminte, cei care în 19 au fost la ELBA trebuie să-şi amintească această încercare de dialog care, pe undeva, a reuşit. Şi le-am explicat, am încercat să le explic că nu Armata a tras, Armata a tras în sus. Am încercat să le reproşez că şi-au distrus oraşul, la care mi-au ripostat, cei care m-au auzit, pentru că la un moment dat, din păcate, nu mai mergea microfonul, din păcate…

Pavel Coruţ: Probabil sabotat.

General Ştefan Guşă: Nu ştiu, dracu' ştie. Dar nu mai puteam şi atunci nici nu puteam să vorbesc tare, îţi dai seama, după atîtea nopţi şi emoţionat, şi am zis: „Domnule, de ce vă distrugeţi oraşul?" şi au început să strige, cei care m-au auzit: „Nu noi, nu noi!" şi mi-am dat seama că oamenii spuneau că nu ei au distrus, deci am tras o concluzie…

Pavel Coruţ: Clară.

General Ştefan Guşă: Clară. Şi pe urmă: „Să plece Armata!" Bine şi în momentul ăla, cînd au strigat să plece Armata, era plutonul care venise la poartă, eu am zis: „Imediat să plece!" şi unul dintre ofiţerii care mă însoţeau, a repetat: „Băi, imediat întoarceţi şi daţi-i drumul la plecat!" Şi s-au întors şi au plecat. La care au început să strige. Asta e istoria. Dacă cineva vrea să o falsifice, e păcat de Dumnezeu. Atunci într-adevăr au strigat: ARMATA E CU NOI! Strigăt care pe 20 s-a repetat din nou.

Pavel Coruţ: Şi pe 22, şi pe 23.

General Ştefan Guşă: Cine vrea să încerce altfel minte şi e păcat.

Pavel Coruţ: Deci acest strigăt a apărut pe data de 19.

General Ştefan Guşă: La Timişoara, dragă, şi nu la Bucureşti.

Pavel Coruţ: La Timişoara, la Uzina ELBA.

General Ştefan Guşă: La ELBA. Şi pe urmă în tot oraşul, că după aceea îl auzeam pe străzi.

Pavel Coruţ: Bineînţeles că zvonul, un zvon pozitiv, se răspîndeşte cu viteză...

General Ştefan Guşă: Sigur că da. A fost şi un incident pe care aş vrea să-l menţionez. De pe un tanc care a vrut să-şi schimbe poziţia de pe pod, probabil fără să vrea, un soldat a tras un cartuş. Nu ştiu dacă a rănit sau nu pe cineva, e posibil. Dar a creat un pic

de panică şi mi-a părut rău, adică tocmai în momentul ăsta cînd voiam să nu iritäm, să liniştim oamenii.

Pavel Coruţ: Cînd deja se crease dialogul.

General Ştefan Guşă: S-a întîmplat şi incidentul ăsta neplăcut, pe care eu l-am amintit şi cu ocazia unor interviuri pe care le-am dat la ziarul Armatei. A fost unul dintre detalii, din păcate neplăcut, asta vreau să spun. Deci, s-a scris, domnule Coruţ, de unii oameni nedocumentaţi, că foarte greu am putut fi scos de la ELBA. În realitate, oamenii mi-au făcut ...

Pavel Coruţ: Deci din momentul ăla s-a strigat „Armata e cu noi!".

General Ştefan Guşă: ... culoar să ies, m-au însoţit, au strigat „Armata e cu noi", nu m-au lovit, nu m-au înjurat, nu m-au scuipat, m-au respectat şi le port şi eu, cît oi trăi, respect. Deci nu s-a îndeplinit ceea ce se spusese la poartă, că voi fi scalpat, nu, oamenii au avut respect faţă de Armată şi din momentul acela, încă o dată, dacă cineva, în afară de Timişoara şi de ELBA, îşi asumă dreptul că a strigat, eu l-am auzit prima dată acolo, dacă, poate, e în altă parte, să iasă şi să spună cînd, dar ăsta a fost momentul. Cei care au fost atunci în jurul scaunului şi în jurul meu, cîteva femei care plîngeau, din păcate, trebuie să-şi amintească acest episod. Pentru mine a fost important. De ce? M-am lămurit, domnule Coruţ, şi este un moment important pe care trebuie să-l menţionäm. Ziua de 19, pentru şeful Marelui Stat Major a însemnat foarte mult. Adică, la faţa locului m-am convins că de acum era vorba de cu totul altceva şi nu numai de o diversiune, care s-a făcut iniţial, ci de o revoluţie, adică oamenii se organizau.

Pavel Coruţ: Şi atunci a trebuit să optaţi.

General Ştefan Guşă: Şi atunci vreau să vă spun ce-am făcut. N-am mai găsit maşina la poartă. E un episod hazliu: băiatul ăsta, de frică, a plecat şi m-a lăsat; păcat! Cînd o să citească asta, poate îşi aminteşte. Nu ştiu de ce a plecat, de teamă, probabil. Am aflat după aceea că cineva a vrut să-i răstoarne maşina. În orice caz, cineva m-a dus la unitate. După aceea am aflat că ar fi fost unul din băieţii care lucrau la Gărzile Patriotice. M-a luat cu o maşină, nu mi-a făcut nimeni nimic, încă o dată vă spun.

Pavel Coruţ: Aţi plecat neînsoţit, numai cu cei doi oameni.

General Ştefan Guşă: Decît cu cei doi însoţitori ai mei. Or mai fi fost şi alţii în zonă. Şi mai erau două TAB-uri pe pod, care s-au

retras atunci. De atunci, din momentul acela, am început să facem libere intersecţiile, pentru că după aceea, la divizie, am dat nişte ordine foarte clare, pe care actualul colonel Zeca le ştie. Şi nu numai el le ştie, ci şi cei care erau din statul lui major. Trebuie să le spună, pentru că le ştiu, le cunosc. M-am dus la Comitetul Judeţean cu această maşină. În birou erau secretarul Coman şi generalul Stănculescu. Şi i-am spus lui Coman „Am fost la ELBA." „Păi tu ce-ai căutat acolo?" „Păi aşa am înţeles, să mă duc eu. Dar Bălan nu mai era, ieşise." „Şi ce-ai căutat?" „Tovarăşe secretar, nu e vorba de huligani, de-acum erau oameni serioşi, femei care plîngeau", la care, poate n-a făcut-o cu răutate, zice: „Uite, băi Victore, şeful Marelui Stat Major s-a speriat de trei femei!", chiar asta a fost expresia: „s-a speriat de trei femei". M-am supărat într-un fel, întrucît m-a jignit oarecum, deşi îl înţelegeam şi pe el pentru că nu ştiu dacă i-a fost uşor, sînt convins că tot timpul era sub presiunea Bucureştiului, sînt convins. Eu încă o dată vă spun, nu am lucrat în acel loc, pentru că nu aveam nici un sistem de legătură. Eu trebuia să am legătura cu toată Armata, nu numai cu comandanţii de la cele două divizii, aveam nevoie de circuite telefonice şi radio. Am plecat de aici cu maşina pentru care am să-i mulţumesc cît oi trăi fostului şef de Stat Major al Brigăzii de Securitate. Cînd am ieşit în faţă, el pleca cu maşina şi atunci a venit şi mi-a oferit maşina lui, să mă ducă pînă la comandamentul diviziei. Deci am ajuns cu a treia maşină înapoi la comandamentul diviziei. Ajungînd la birou, i-am chemat pe Zeca şi pe ofiţerii de la Marele Stat Major care mă însoţeau şi le-am spus: „Domnule, uite ce se întîmplă: oamenii se organizează, au avut victime, sînt necăjiţi, s-au bucurat mult că a plecat camionul de acolo, trebuie să ne retragem, să le deblocăm intrările şi intersecţiile unde erau TAB-uri." Şi din momentul acela am început să luăm măsuri de retragere a TAB-urilor din toate intersecţiile importante. De ce? Domnule Coruţ, n-am făcut-o de teamă. Exista un prilej de provocare. Dacă pînă atunci, de bine de rău, nu trecusem la *(lipsă de audiţie, n.n.)*, adică nu am avut cazuri să masacrăm oamenii, să-i împuşcăm, acum se putea întîmpla asta. De ce? Am spus ca oamenii ăştia să plece în mod organizat, către centru. Tot atunci a fost treaba aia cu luarea măsurilor, nu mă mai refer la ele cu amănunte, cu Gărzile Patriotice care să vină în Timişoara. Ce minte diabolică a putut să conceapă

că un muncitor din Oltenia poate să vină cu bîta să lovească un muncitor din Timişoara, din Banat?!

Pavel Coruţ: Nu ştiu cine a conceput ideea asta, dar a fost o tîmpenie.

General Ştefan Guşă: În orice caz, o tîmpenie... Eu am primit telefon atunci că vor veni nu ştiu cîte trenuri, cu cîte zeci de mii, douăzeci de mii de oameni, din judeţele din Oltenia, care să pună ordine, înarmaţi cu ciomege. Şi am spus: „Domnule, e o tîmpenie", le-am spus celor de faţă. Şi noi n-aveam nici un fel de amestec, dar dacă mai există în viaţă — şi trebuie să existe — şeful secţiei sau ce dracu' era, nu mai îmi amintesc, şeful Direcţiei Căi Ferate, care răspundea de căile ferate din zona Timişoara, i-am ordonat atunci...

Pavel Coruţ: Şeful Regionalei Căi Ferate Timişoara.

General Ştefan Guşă: Nu, ăsta nu, cel care răspundea din partea Armatei, deci ofiţerul care răspundea din partea noastră, şef de sector aveam.

Pavel Coruţ: Şef de sector militar.

General Ştefan Guşă: Exact, din Timişoara, îşi aminteşte că l-am căutat şi i-am spus; multe trenuri au fost oprite atunci, că n-avea rost să vină în Timişoara. Ce să facă?

Pavel Coruţ: Mai ţineţi minte cum se numea ofiţerul?

General Ştefan Guşă: Nu mai ştiu, Marcu, ceva cu M. Îmi pare foarte rău. Multe mi le-am notat, unele trebuie să mi le caut, dar nu asta e important.

Pavel Coruţ: Bun. Deci asta era pe 19 seara.

General Ştefan Guşă: Da. 19 seara, trebuiau măsuri de cazare a ăstora, mă rog.

Pavel Coruţ: Aţi deblocat intersecţiile…

General Ştefan Guşă: Da. Pentru că, ce vreau să vă spun, pe 20, deci trec peste 19, sînt multe de vorbit, adunările pe care le-am făcut cu comandanţii, trec şi peste ele, ţi-am spus că nu mergem decît pe schelet.

Pavel Coruţ: Da, bineînţeles.

General Ştefan Guşă: Da, nu mergem pe amănunte, cine a venit, cu cine am vorbit. Se găsesc şi astea.

Pavel Coruţ: Bine, aceste amănunte…, aici e vorba de scris cărţi întregi.

General Ştefan Guşă: Probabil.

Pavel Coruţ: Acum, în primă instanţă, trebuie lămurit ansamblul.

General Ştefan Guşă: Ce se întîmplă, deci? În 20 dimineaţa informaţiile erau foarte certe, informaţiile că se va pleca din uzine, din fabrici. Îmi amintesc că şi atunci a fost o încercare disperată de a face o contrademonstraţie la nişte uzine. Am auzit ceva, dar n-am mai reuşit să verific informaţia. De ce? Pentru că la un moment dat cineva — îmi pare rău că, nu de teamă, nu o spun, dar nu mai ştiu cine mi-a cerut soldaţi pentru aşa ceva. Şi bineînţeles că n-am acceptat ideea să participe şi nişte militari, fără arme, bineînţeles. Nu era cazul, dar în orice caz a încercat cineva să mai facă nişte contrademonstraţii, dar nu se mai putea. Certe erau informaţiile pe care le aveam de-acum. De ce? Pentru că în zilele respective am trimis şi noi oameni în oraş; aveam cadre care veneau din dispoziţiv şi ne spuneau. Aveam subunităţi care participau la paza fabricilor de pîine, a uzinelor electrice, am avut incidente şi le-am spus la adunare: „Aveţi grijă că dimineaţa oamenii se duc la lucru şi să nu cumva să existe provocări; să nu cumva să existe situaţii în care să li se ia armamentul la militari sau să tragă; vedeţi că oamenii se duc la serviciu în număr mare şi să vă feriţi, să nu aveţi contact cu ei!“ Pentru că tot timpul mă preocupa ideea asta de a nu ajunge armament şi tehnică de luptă pe mîna unor civili, pentru că eu nu ştiu dacă erau de bună credinţă sau rea. Dar, oricum, pentru mine reprezentau civili, or, un tanc cu muniţii în el, în mîna unui civil, poate deveni ceva extraordinar. Cred că oricine a făcut armata şi are un pic de idee de ce înseamnă pericolul militar în asemenea situaţii, îşi dă seama. Deci, în 20 de fapt, ăsta este punctul culminant, dacă vrei, în 20 oamenii au ieşit în masă, aproape toată Timişoara a fost în stradă; în mod paşnic, civilizat, fără agresiune, Armata le-a făcut loc şi împreună, aş vrea să se reţină pentru că, indiferent ce se va spune, împreună cu ei au mers şi TAB-urile, şi nimeni nu s-a opus. Rog timişorenii să-şi amintească că au defilat cu TAB-urile pînă în faţa Judeţenei de Partid şi pînă în faţa Operei, iar unele au trecut chiar prin faţa diviziei. Şi am rugat, după ce termină defilarea, am rugat ofiţerii să le recupereze şi să le ducă în cazărmi, pentru că oricum era tehnică de luptă şi noi recuperam tehnica şi pentru alte motive.

Pavel Coruţ: Deci deja se trecuse la momentul acela frumos, numit revoluţie...

General Ştefan Guşă: Numit revoluţie în Timişoara.

Pavel Coruţ: ...cu steaguri, cu cîntece, *Deşteaptă-te, Române!*

General Ştefan Guşă: Şi cu „Armata e cu noi!" — se striga masiv şi era cu ei, efectiv. Era cu ei.

Pavel Coruţ: Deci 20, practic, a fost succesul deplin al revoluţiei în Timişoara.

General Ştefan Guşă: Şi atunci vreau să pun o întrebare pentru cititori şi pentru revoluţionarii în ghilimele, ăştia care s-au rotunjit după aceea. Poate să-mi spună şi mie cineva cum putea fi considerat generalul Guşă în 20, amintindu-ne că Ceauşescu a venit în 20 din Iran?

Pavel Coruţ: În 21 a fost mitingul.

General Ştefan Guşă: În 21, dar amintiţi-vă că în 20, în Timişoara, Armata *(lipsă de audiţie, n.n.)*. În ce postură era generalul Guşă?

Pavel Coruţ: Trădător.

General Ştefan Guşă: Să înţeleagă cititorul, nu vreau să-mi fac nici un fel de merit…

Pavel Coruţ: Acum înţeleg.

General Ştefan Guşă: Dar e păcat că unii au uitat atît de uşor acest lucru. După cum au uitat şi altceva. Noaptea de 22 şi cea de 23, pe care nu le ştie nimeni şi despre care o să spunem în alte episoade. Pentru că sînt foarte importante şi oamenii trebuie să ştie, pentru că asta a fost.

Pavel Coruţ: E foarte, foarte important.

General Ştefan Guşă: Încă o dată, noi n-avem ce cîştiga, avem însă datoria să spunem…

Pavel Coruţ: Şi n-avem de pierdut decît o ţară. Avem datoria să n-o pierdem.

General Ştefan Guşă: N-o pierdem, că e păcat, pentru că v-am spus: noi sîntem legaţi cu rădăcina de pămîntul ăsta, din sărăturile mele din Spătaru nu mă smulge nimeni, din dealurile Bistriţei nu mă scoate nimeni, măcar pentru pămîntul care zace şi măcar pentru ţăranii mei trebuie să ştie lumea că Armata a defilat.

Pavel Coruţ: Nu s-a mai auzit un glonţ de pe data de 18.

General Ştefan Guşă: Din 19 nu se mai trăgea aiurea, în unităţi în special, pentru că, vreau să vă spun...

Pavel Coruţ: Santinele speriate.

General Ştefan Guşă: Nu numai aia, dar a continuat această acţiune de...

Pavel Coruţ: De diversiune.

General Ştefan Guşă: Da. La unele depozite, îmi amintesc bine, cred că cei care au trăit acolo ştiu şi mai bine ora, într-o noapte, la depozitul de muniţii al unităţii mecanizate, la Fratelia, după aceea au fost nişte încercări de pătrundere la nişte dispozitive pe la apărarea antiaeriană şi mi se telefona că se încerca pătrunderea şi s-a tras, s-a tras. Să ştie lumea clar...

Pavel Coruţ: Santinela este...

General Ştefan Guşă: Inviolabilă, e ocrotită de lege, să fie limpede.

Pavel Coruţ: Drepturile şi demnităţile santinelei sînt ocrotite de lege.

General Ştefan Guşă: Şi trebuie să ştie lumea că atunci se luaseră nişte măsuri suplimentare, nu numai de dublare a postului, ci chiar a patrulei care funcţiona suplimentar şi în momentul în care se iveau aceste incidente, ăştia trăgeau. Să fie limpede şi oamenii trebuie să ştie lucrul ăsta.

Pavel Coruţ: Santinela este un militar de gardă înarmat care execută o misiune de luptă, cu un anumit consemn pentru paza şi apărarea postului încredinţat.

General Ştefan Guşă: Deci, a fost o întoarcere nemaipomenită, şi dacă vreţi, domnule Coruţ, hai să zic că pentru mine, totuşi, data de 20 e o dată istorică. Chiar dacă e revoluţia din 22 decembrie. Şi ştiţi de ce? Pentru că e primul oraş din ţară unde, practic, revoluţia a învins şi era fraternizare cu Armata.

Pavel Coruţ: Aici apare o mare problemă. Care a fost şi cum a început de fapt diversiunea aceea cumplită, cu morţii scoşi din morminte, cu falsificarea situaţiei reale din Timişoara? Dumneavoastră cum aţi perceput-o, pentru că diversiunea a fost avizată în mod sigur?

General Ştefan Guşă: Domnule Coruţ, istoria e istorie. Armata n-a fost amestecată în asta, totuşi ar fi un non-sens şi o prostie, am zis că spunem adevărul; eu am aflat că sînt morţi, ceea ce m-a cutremurat, de aceea am şi chemat comandanţii de unităţi şi i-am întrebat dacă ştiu despre ce morţi e vorba. Şi mi-au spus că nu ştiu, dar au auzit. De asemenea, îmi amintesc, n-aş spune exact ziua şi ora, dar cred că chiar în 18 a fost, cînd înlocuitorul comandantului

diviziei mi-a comunicat că sînt informaţii că o parte din cetăţeni vor să ia cu asalt Spitalul Judeţean, unde erau morţi şi răniţi. „Da, domnule, zic, dar cine a făcut aceşti morţi şi răniţi?“ N-a putut să-mi răspundă. „Domnule, te rog ca toţi comandanţii de unităţi să mă informeze exact cu situaţia din sectoarele lor, ca să ştim.“ Am sunat şi am informat la Judeţ, pe secretarul Ion Coman, că am informaţii că oamenii vor să se îndrepte către Spitalul Judeţean şi mă tem să nu aibă loc nişte incidente. De ce? Pentru că fusesem informat că şi aici, la Spitalul Judeţean, erau dispuse nişte subunităţi, nu mai reţin exact de la ce unitate. Şi sigur că puteau să aibă loc nişte incidente regretabile, cu împuşcări, cu morţi. Dar, mi s-a spus: „Nu te băga, nu e treaba ta.“ Deci asta a fost expresia: „Nu e treaba ta şi nu te amesteca acolo.“ Dar după mai mult timp — şi nici atunci n-am ştiut — am aflat despre morţii de la Timişoara care au fost duşi. Deci am aflat mult mai tîrziu, pentru că evenimentele s-au derulat cu o aşa viteză şi de aşa natură...

Pavel Coruţ: Şi în paralel.

General Ştefan Guşă: ... Încît, să ştiţi, eu, multe probleme, domnule Coruţ, poate să pară curios…

Pavel Coruţ: Le-aţi aflat...

General Ştefan Guşă: ... le-am aflat mult mai tîrziu, la luni de zile. Dumneavoastră ştiţi că eu despre episodul chiar din 22, cu Televiziunea, am aflat ceva în avion, dar nimic concret, adică mai precis ce anume a fost. După aceea am văzut şi eu o serie de casete, după săptămîni sau chiar luni de zile. Vă daţi seama că am trăit cu nişte imagini, cu nişte neclarităţi.

Pavel Coruţ: Adică în Timişoara cît aţi stat, pînă pe 22, cînd a început această chestie?

General Ştefan Guşă: La Timişoara. Ce s-a întîmplat? Am mai avut o convorbire cu ministrul Apărării, o alta cu ăştia *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Ministrul m-a informat că o să vină subunităţi de gărzi patriotice, dar mi-a spus că „nu tu o să te ocupi de ei, este un plan care s-a făcut la Bucureşti“. Şi că acest plan se va primi de la Marele Stat Major. Dar eu nu eram în Marele Stat Major atunci, probabil că această sarcină a primit-o cel care rămăsese în locul meu, generalul Eftimescu. Şi nu probabil, ci sigur, că ştiu că la telefon colonelul Gheorghe a vorbit cu el.

Pavel Coruţ: Generalul Eftimescu şi mai cum se numea?

General Ştefan Guşă: Nicolae. Îmi pare rău că trebuie să o spun, probabil că tinereţea mea l-a făcut pe omul ăsta să aibă rezerve şi a avut, din păcate, rezerve faţă de mine chiar în decembrie 1989, n-aş vrea să greşesc.

Pavel Coruţ: Mergem înainte. Deci, pînă pe 22, a început diversiunea cu exagerarea morţilor în Timişoara? Că sînt sute, că sînt mii?

General Ştefan Guşă: Am auzit, la un moment dat, ce s-a dat la Europa Liberă şi am înţeles că o parte din ofiţeri ascultau radioul din Iugoslavia.

Pavel Coruţ: Dar pe teren nu se vedeau.

General Ştefan Guşă: Nu se vedeau. Păi aici era diversiunea.

Pavel Coruţ: Contradicţia între radio...

General Ştefan Guşă: Culmea ştiţi care a fost? Cînd am auzit prima dată de mii de morţi în Timişoara, am rămas toţi şocaţi. Şi am întrebat: „Unde să fie aceste mii de morţi?"

Pavel Coruţ: Chiar sute dacă erau, îi vedeaţi.

General Ştefan Guşă: Chiar sute sau zeci, dragă. Dar eu am avut legătura permanentă cu comandanţii de unităţi şi cu ofiţerii care veneau din dispozitive.

Pavel Coruţ: Fuseseră pierderi în rîndul militarilor?

General Ştefan Guşă: Da. Cu ocazia blocării unor tancuri, pentru că niciodată nu m-am lămurit, echipajele unor tancuri au fost agresate, din păcate.

Pavel Coruţ: Şi au şi murit?

General Ştefan Guşă: Răniţi ştiu că au fost şi soldaţi, şi subofiţeri, un mecanic conductor, căruia i s-a dat în cap cu o rangă sau cu un topor, nu mai ştiu.

Pavel Coruţ: Cu securea, asta o am de la cercetaşi.

General Ştefan Guşă: Nu mai ştiu, nu mai ştiu exact.

Pavel Coruţ: S-a ridicat capacul, i s-a aruncat vopsea în faţă şi i s-a dat cu securea în cap.

General Ştefan Guşă: S-au agresat soldaţii din echipaje. Acolo, v-am spus, e un episod care trebuie povestit în amănunt.

Pavel Coruţ: Nu, trebuie prezentat filmul, că este, şi atunci ne lămurim cine au fost agresorii. Filmul există. Atunci se vor vedea cine sînt agresorii.

General Ştefan Guşă: În orice caz, lumea trebuie să înţeleagă că pericolul a fost nemaipomenit.

Pavel Coruţ: A fost. Dacă se apucau să tragă tanchiştii...

General Ştefan Guşă: Era prăpăd.

Pavel Coruţ: Era prăpăd. De data asta trebuie să ne mirăm într-adevăr cît de blînzi au fost...

General Ştefan Guşă: Vezi că a mai fost un tanc care a fost incendiat prin centru, pe undeva, dar au reuşit să-l stingă, pentru că ştiţi că obiectele noastre au şi acest sistem automatic de stingere a incendiilor, care funcţionează, ceea ce nu ştiau, poate, civilii. Un pericol a fost şi la acela. Dar vreau să vă spun de acele tancuri care au fost atunci blocate. Pericolul era imens, încă o dată spun, am repetat-o de multe ori, cine n-a făcut Armata şi cine nu ştie care este forţa de explozie, mai ales a unei muniţii care era închisă într-un spaţiu cum e tancul, vă daţi seama că nu-şi dă seama de pericol.

Pavel Coruţ: Da, era vorba de cumulativ.

General Ştefan Guşă: Nu numai cumulativul, dar şi explozivul, sigur că da, era închis într-un spaţiu, erau nişte bombe. Deci asta a fost. În 22, s-a format la Timişoara, după cît am înţeles, un prim consiliu, guvern în nici un caz, un fel de consiliu.

Pavel Coruţ: Pe 21, aţi ascultat ce s-a întîmplat în Bucureşti? Că deja eraţi responsabil în faţa Comandantului Suprem, dumneavoastră eraţi omul care *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

General Ştefan Guşă: Vreau să vă spun o treabă. Nu din frică, dar şi la indicaţia unor colegi de-ai mei, inclusiv cercetaşi, pentru că lumea trebuie să ştie un lucru, totuşi, fiind şeful Marelui Stat Major eram oarecum protejat, păzit.

Pavel Coruţ: Da, bineînţeles. Aţi avut cercetaşii.

General Ştefan Guşă: ... am avut cercetaşii, care m-au protejat şi care mi-au spus că „din momentul de faţă e bine să nu mai ieşiţi din clădire“ şi nici n-am mai ieşit, de fapt, pînă în 22. Şi cercetaşii au fost lîngă mine, dar au mai fost şi alte acţiuni pe care nu putem să le derulăm în totalitate acum. Au fost şi alte acţiuni, era vorba, prin 22 sau chiar 21 noaptea, de reţinerea celor care vorbeau din balconul Operei.

Pavel Coruţ: Ştiu.

General Ştefan Guşă: Acţiune care era... Nu au venit băieţii de la Securitate şi Miliţie şi n-am făcut nimic cu cei din balcon.

Pavel Coruţ: Dar nu exista nici o şansă.

General Ştefan Guşă: Nici ei nu voiau s-o facă. Că noi ne-am făcut că lucrăm, dumneavoastră nu ştiţi.

Pavel Coruț: Dar ordinul de unde venise? E interesant.

General Ştefan Guşă: De la Județ.

Pavel Coruț: Deci ați primit ordin ca împreună cu cei de la Ministerul de Interne să ocupați sediul?

General Ştefan Guşă: Da, şi au venit. Prima dată au vrut, pe 21, să ne ducem noi la ei, nu ne-am dus şi pe urmă au venit ei dimineața, cîțiva băieți de la Securitate şi Miliție, ofițeri, civili bineînțeles. Au fost şi ai mei de la Cercetare şi le-am spus: „Băieți, noi lucrăm la planul ăsta care n-o să se facă niciodată." Despre asta ştie Ioniță, îmi pare rău că n-a spus, sau Ghergulescu care ştie precis. Ce se întîmplă?

Pavel Coruț: Deci primiserăți ordin să ocupați balconul Operei cu paraşutiştii şi cu Securitatea?

General Ştefan Guşă: Stai un pic. După ce s-a defilat în Timişoara, ca să nu sărim peste, punctul unde s-au concentrat cei care vorbeau era în Piața Operei. Deci nu la Județ.

Pavel Coruț: La balconul Operei.

General Ştefan Guşă: La balconul Operei. La un moment dat, a venit această idee de la Județ, de unde a pornit nu ştiu, probabil de la Bucureşti, nu-mi dau seama, dar hai că prea mă repet. Deci, pe 20, au încercat să vină acolo Dăscălescu cu Bobu. Nu că au încercat, au şi venit. N-am asistat. De ce n-am asistat, trec peste. Ştiu că au venit la Județ, mi s-a raportat că au fost protejați de o grupă de la Apărarea Antiaeriană, deci de la cealaltă mare unitate din Timişoara, că au fost sustrase nişte arme de la cei care i-au însoțit şi am făcut un mare scandal pentru asta comandantului de acolo. I-am spus: „Domnule, vă recuperați armamentul prin orice mijloace, pentru că altfel vă pedepsesc şi iau măsurile cele mai drastice pentru că ați dat armamentul." Aveam în vedere, ferească Dumnezeu, tot timpul m-am gîndit numai la asta, pe mîna cui pot ajunge armele şi muniția. Pentru că vreau să vă mai spun o treabă.

Pavel Coruț: Asta nu înțeleg civilii.

General Ştefan Guşă: În viitor, cînd o să vorbim şi de perioada 22 şi ce-a fost după, va trebui să lămurim foarte clar cine…

Pavel Coruț: Cine a dat arme în mîna neprofesioniştilor?

General Ştefan Guşă: Nu, cum s-au recuperat ele după aceea, de la cine.

Pavel Coruț: Şi cîte au rămas...

General Ştefan Guşă: Da, sigur, şi nu numai asta. Să vedem, domnule, că atunci erau foate mulţi — apar şi pe casete unii — civili care trăgeau. Unde trăgeau? Cine le-a dat arme? Adică sînt probleme la care va trebui să revenim dacă vrem adevărul.

Pavel Coruţ: Cunosc şi un copil handicapat, de 16 ani, care a avut un pistol mitralieră, am mărturia exactă de la vecinii lui.

General Ştefan Guşă: Să revenim. Deci s-a format acest colectiv, delegaţie, nu mai ştiu exact din cine era formată, din cei de la balconul Operei. Au avut o primă rundă de discuţii împreună cu Dăscălescu şi Bobu, la Comitetul Judeţean. Nu ştiu la ce s-a ajuns, dar nu s-a ajuns la un consens. A doua rundă, parcă după-amiază, încă o dată spun că nu mai sînt sigur pentru că n-am participat la nici una. Deci, domnule Coruţ, eu mi-am dat seama, ar însemna să mint altfel, că viaţa mea e în pericol dacă plec din comandament. Eu încălcasem pe undeva ordinul de a *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Trebuia reprimată la Timişoara, iar eu am trecut peste nişte chestii. La conferinţa de presă s-a spus clar: „Se trage!“ De la Judeţ s-a dat ordin foarte clar: „Se trage!“

Pavel Coruţ: Şi cine vă dădea ordinele?

General Ştefan Guşă: Aceste ordine nu trebuie să le ascundem.

Pavel Coruţ: Teleconferinţa venise cu ordinul „Se trage!“

General Ştefan Guşă: Cu ordinul foarte clar: „Se trage!“

Pavel Coruţ: Deci dumneavoastră aţi încălcat acest ordin.

General Ştefan Guşă: Pentru mine era clar că eram un trădător, deci viaţa mea era în pericol, ofiţerii mei de la Cercetare mi-au spus: „Nu mai părăsiţi unitatea!“ Eu nu eram un copil să nu-mi dau seama, domnule.

Pavel Coruţ: Aţi încălcat un ordin superior.

General Ştefan Guşă: Da.

Pavel Coruţ: Un trădător... Aţi încălcat un ordin superior, pentru că conştiinţa dumneavoastră a zis aşa: nu pot să măcelăresc populaţia.

General Ştefan Guşă: Păi nu puteam. V-am spus adineauri că, dacă eu aş fi dat ordin la tanchişti doar o salvă să tragă, ce se întîmpla, domnule Coruţ? Cîte mii de oameni erau morţi, răniţi? Dacă o mitralieră ar fi tras...

Pavel Coruţ: Un singur pistol-mitralieră, cu şaizeci de cartuşe, să fi tras în mulţime...

General Ştefan Guşă: ...cu şase sute de lovituri pe minut, un minut, atît, în mulţime? Cîte mii de morţi erau? Or, se ştie bine şi să nu se uite niciodată cîţi morţi au fost pînă în 22, în Timişoara.

Pavel Coruţ: Asta vor să uite diversioniştii. Păi vreo cincizeci şi opt.

General Ştefan Guşă: Şi cîţi au fost produşi de Armată? E o întrebare care va lămuri mult din misterele revoluţiei, pînă în 22, reţinem, ne referim numai la prima parte.

Pavel Coruţ: Vedeţi, fiecare mort în parte poate fi lămurit. Asta este singura metodă. Cert este că au murit în mod bizar unii.

General Ştefan Guşă: Unii au murit bizar, iar unii — păcat că trebuie s-o spunem —, unii din ei probabil că au murit şi în momentul cînd...

Pavel Coruţ: Nevinovaţi, gloanţe ricoşate.

General Ştefan Guşă: Da, ricoşate.

Pavel Coruţ: Sau aruncate în mulţime.

General Ştefan Guşă: Erau alţii care s-au dus, să-mi fie iertat, fie că au vrut să facă pe vitejii...

Pavel Coruţ: Să sară peste garduri la unităţi.

General Ştefan Guşă: Să sară peste garduri la unităţi sau au venit în faţa...

Pavel Coruţ: Şi mai e o chestie. Am filmul lui Tetkov, sînt nişte civili care trag în populaţia care fuge din faţa TAB-ului. Ei ce-au zis, dacă-s civili sînt securişti. Dar figurile lor sînt clare, se văd. Deci doi oameni trag prin buzunar în mulţime.

General Ştefan Guşă: Am zis că trebuie să venim cu certitudini, de aceea nu pot să spun.

Pavel Coruţ: Aceşti doi oameni pot fi recunoscuţi, că toată Securitatea care a fost acolo poate trece prin faţă şi poate fi comparată cu filmul. Părerea mea este că am avut de-a face cu diversioniştii străini, care trebuiau să creeze morţii planificaţi.

General Ştefan Guşă: Trebuia să tragă Armata, domnule, şi Armata să tragă ca lumea. Pentru că ei au tras puţin, ei au creat victimele...

Pavel Coruţ: Dumneavoastră nu aţi văzut filmul lui *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

General Ştefan Guşă: Nu, în nici un caz.

Pavel Coruţ: Deci americanul nu avea cum să filmeze în favoarea Armatei sau a Securităţii. Deci, vine TAB-ul, trage o

rafală de avertisment pe deasupra, lumea fuge din fața catedralei, nu cade nici un om, nici un mort, se vede clar că țeava este sus, oamenii intră în parcul alăturat și acolo doi civili trag prin buzunare și cad oameni în parc. În lateral de catedrală. Bun. În sarcina cui au intrat? S-a tras cu TAB-ul în ei? Nu. De ce i-au îngropat repede? Pentru că erau cartușe de pistol, nu de TAB. Asta e una. Doi la mînă, erau cartușe care nu se potriveau nici cu armamentul Securității sau Miliției.

General Ştefan Guşă: Vedeți, nu vreau să culpabilizez, nici să disculp pe nimeni, dar ceea ce m-a deranjat pe mine, într-un fel, a fost că toată lumea atunci a dat-o repede pe *(lipsă de audiție, n.n.)*. Ce s-a întîmplat cu Armata, domnule Coruț? Exact cum se întîmplă cu un om de care te folosești și apoi îi dai cu piciorul și-l arunci ca fiind ceva uzat. Sau ca o mașină pe care ai folosit-o la maxim, ai exploatat-o și după aceea o arunci la gunoi. De ce? Pentru că inclusiv oameni de stat, din păcate trebuie să o spun, în interviurile pe care le-au dat în ianuarie, iar pe unul l-am văzut la Cluj, în interviul dat unei franțuzoaice frumoase, cînd afirma cu atîta nonșalanță că: „Și-atunci blindatele au tras în plin", el, care a intrat cu ajutorul Armatei în Comitetul Central.

Pavel Coruț: Cine era acesta?

General Ştefan Guşă: E vorba de Petre Roman. El a afirmat. Și îmi aduc aminte de acel interviu pe care îl dădea unei franțuzoaice. Îmi pare rău că a făcut acest lucru. A uitat domnul ex-premier că au intrat în Comitetul Central cu Armata și că în nopțile respective și în zilele respective...

Pavel Coruț: L-a păzit Armata.

General Ştefan Guşă: ... l-a păzit Armata și l-a hrănit Armata. Și peste cîteva zile Armata trebuia aruncată. Da? Ce păcat!

Pavel Coruț: Păi, dar așa era planul.

General Ştefan Guşă: Nu, nu, greșeli mari. Cît de ușor poți să arunci vorbele, ca și ușurința cu care a creat domnul ex-premier comisia care trebuia să cerceteze crimele săvîrșite de generalul Guşă și de alții, la Timișoara.

Pavel Coruț: Genocidul. O secundă, genocidul.

General Ştefan Guşă: Genocidul. Vedeți? Cine era în această comisie?

Pavel Coruț: Aceste vorbe foarte grele, spuse la vremea respectivă...

General Ştefan Guşă: Am zis că nu intrăm în detalii.

Pavel Coruţ: ... şi multiplicate, falsificate, scoaterea morţilor din morminte. Aţi apucat să fiţi în Timişoara cînd s-au scos morţii din morminte?

General Ştefan Guşă: Da, mi-a fost scîrbă. Am văzut încă o dată la televizor. Puteau efectiv, nu erau morţi de atunci, erau de mai de mult timp.

Pavel Coruţ: Erau de mai de mult timp. A trebuit să vină ziariştii francezi să ne demonstreze că nu sînt de atunci. Se pune problema cine i-a scos?

General Ştefan Guşă: Auzi, nişte ziarişti de-ai noştri care şi acum sînt pe la „Televizie“ şi se dau rotunzi şi rotunde. Cît rău au făcut atunci! Cu cîtă ardoare voiau să scoată în evidenţă crimele făcute de Armată.

Pavel Coruţ: Crimele, genocid, da.

General Ştefan Guşă: Genocidul făcut de Armată. Vă amintiţi.

Pavel Coruţ: Îmi aduc aminte. Au prezentat, de exemplu, o femeie care murise de mult, cusută cu sîrmă şi lîngă ea un copil…

General Ştefan Guşă: Ştiu, dragă, nu mai vreau să le lungesc.

Pavel Coruţ: Bun. Mergem mai departe.

General Ştefan Guşă: Haideţi să lămurim episodul 22, care a fost lung.

Pavel Coruţ: Deci în 21 a fost mitingul. Mitingul l-aţi recepţionat?

General Ştefan Guşă: Da. Şi cînd s-a blocat imaginea am înţeles că ceva nu e în regulă. Eu am înţeles, şi nu numai eu, ci şi cei care erau lîngă mine au înţeles acest lucru. Am uitat să vă spun lozinca pe care timişorenii, domnule, e meritul lor, n-am ce-i face: „Azi în Timişoara, mîine'n toată ţara“. Să ştiţi că începuseră cu această lozincă de prin 20. În zilele de 19-20, strigau: „Azi în Timişoara, mîine'n toată ţara“. E o lozincă pe care eu am auzit-o de multe ori.

Pavel Coruţ: Alte lozinci.

General Ştefan Guşă: „Jos Ceauşescu!“, „Jos tiranul!“, „Vrem pîine, căldură, libertate!“

Pavel Coruţ: „Trăiască Gorbaciov!“ s-a strigat?

General Ştefan Guşă: N-am auzit.

Pavel Coruţ: Că aşa susţin unii că se striga: „Trăiască Gorbaciov!“

General Ştefan Guşă: Nu, nu, o fi fost, dar nu cred.

Pavel Coruţ: „Jos comunismul!“ cînd s-a strigat?

General Ştefan Guşă: Eu n-am auzit asta.

Pavel Coruţ: Păi aia e, că nimeni n-a auzit şi totuşi se spune că aşa a fost.

General Ştefan Guşă: Unii vor s-o îndoaie, daţi-o dracu' de treabă...

Pavel Coruţ: Haideţi să fim cinstiţi.

General Ştefan Guşă: ... prea o forţăm, domnule. Eu am văzut că după revoluţie apar mulţi şi care au fost revoluţionari şi care vor să apară acum ca revoluţionari. Domnule, de ce nu vrem să fim ca lumea? Păi ce s-a strigat, se ştie foarte bine. Eu nu ştiu tot ce s-o fi strigat, dar eu, cel puţin, n-am auzit şi de ce să spun că am auzit, dacă nu e adevărat?

Pavel Coruţ: Nimeni nu a auzit...

General Ştefan Guşă: Pentru că noi atunci ne-am ridicat împotriva lui Ceauşescu, dragă, să fie limpede, şi după aceea ne-am trezit că trebuie să dărîmăm şi comunismul. Hai să fim oameni serioşi! De ce nu vrem să fim ca lumea?

Pavel Coruţ: Da, e bine să spunem nişte adevăruri, pentru copiii ăştia.

General Ştefan Guşă: De ce să ne arogăm nişte merite pe care nu le-am avut? Că, după aceea, ne-au venit multe idei, sau că după revoluţie s-au ridicat mulţi care au prevăzut, chipurile, multe... „Eroi“ au fost destui, eroi între ghilimele. Dar atunci, în zilele acelea, mulţi din ăştia care au apărut după, această pleavă, această pleavă...

Pavel Coruţ: Stăteau ascunşi.

General Ştefan Guşă: ... au stat ascunşi. De ce au venit acum aceşti oportunişti, de ce s-au agăţat acum? De ce nu atunci? De ce n-au venit măcar pe 20 sau pe 21?

Pavel Coruţ: Deci aţi ajuns cu relatarea în 22 — Timişoara.

General Ştefan Guşă: Nu, nu, n-am ajuns pe 22 — Timişoara, sîntem încă pe 20. În noaptea respectivă, de-abia au reuşit Dăscălescu şi Bobu să plece. Au fost scoşi pe undeva, prin spate... Deci, încă o dată, reţin episodul cu cei care au pierdut armament şi am făcut mare scandal, cerînd să fie recuperat. Mi s-a raportat după aceea că a fost găsit. Şi am rămas un pic mirat şi poate că greşesc sau nu, dar n-am înţeles de ce Dăscălescu şi Bobu n-au fost protejaţi totuşi de organele de Securitate? N-am înţeles de ce tre-

buia s-o facă Armata. Pe undeva m-am mirat de ce i-a luat în pază Armata. N-am înţeles de ce. Dar de ce am plecat de aici? Pentru că s-a spus, cîţiva au spus, că s-a pierdut de către un subofiţer sau că i s-a luat armamentul, un pistol-mitralieră. Aşa, deci, noaptea, cei doi au fost protejaţi de nişte paraşutişti care păzeau şi sediul Comitetului Judeţean. Au fost scoşi pe undeva, prin spate, şi duşi la aeroportul din Timişoara, de unde au plecat către Bucureşti. Deci asta a fost pe 20 noaptea. Ce ne preocupa atunci...

Pavel Coruţ: Eu zic că era prima întîlnire Timişoara — Bucureşti.

General Ştefan Guşă: Aşa era. În ce mă priveşte, eram atît de amărît că nu mai aveam o legătură sigură cu ministrul Apărării. Totdeauna răspundea altă persoană la telefon şi spunea: „E în sediul Comitetului Central", „E la Comitetul Central". Aceştia erau fie generalul Constantinescu, fie generalul Eftimescu. Deci erau alte persoane care răspundeau, însă nu ministrul Apărării.

Pavel Coruţ: Generalul Stănculescu era cu dumneavoastră la divizie, la Timişoara?

General Ştefan Guşă: Nu, generalul Stănculescu n-a fost la divizie, el a fost numai la Judeţ.

Pavel Coruţ: Împreună cu Coman?

General Ştefan Guşă: Da. A venit la mine în 20 sau în 21, dimineaţa, a zis că e bolnav cu bila şi s-a dus la spital. A mai reapărut pe la prînz. Apoi, ce s-a întîmplat? A fost solicitat să vorbească la un gigafon din balconul Judeţului, ca să explice starea de asediu. Şi a refuzat acest lucru. Atunci a fost chemat generalul Chiţac să facă el acest lucru şi l-a făcut. Vezi, deja intrăm în nişte amănunte acum. Pe măsură ce îmi pui întrebările, încep să-mi apară foarte multe amănunte.

Pavel Coruţ: Să-i explice cui?

General Ştefan Guşă: Mulţimii care era acolo. Să spună că e stare de necesitate şi că nu e voie să se strîngă mai mulţi de trei la un loc, că nu e voie să facă demonstraţii, că această stare presupune ca toată lumea să stea acasă. Deci era vorba să se explice mulţimii aceste măsuri care se iau cînd sînt declarate stările de necesitate. Pentru că uite, n-am amintit de treaba asta: „Radu cel Frumos", ai scris parcă în carte, s-a dat în 17, pe la ora 18. Deci stare de alarmă parţială de luptă, cu tot ce presupune alarma parţială de luptă, că le ştii ca militar. Ceauşescu a decretat starea de necesitate pentru oraşul Timişoara şi judeţul Timiş de-abia după ce a venit din Iran.

Pavel Coruț: În 18-19?

General Ştefan Guşă: 18-19 nu, că el a plecat în 18 şi s-a întors...

Pavel Coruț: Cam pe 20, da, că pe 21 a ţinut cuvîntarea.

General Ştefan Guşă: Da, în 20 s-a întors. M-ai întrebat de Stănculescu. El a plecat din Timişoara pe data de 21 seara. Mi-a solicitat un avion din cele trei AN-uri care erau la Timişoara, pentru a se deplasa în Bucureşti. Nu mi-a precizat şi n-am putut să aflu cine anume l-a chemat. Deci n-am putut afla. După care s-a prezentat la mine generalul Chiţac, cu cererea de a se deplasa şi el urgent la Bucureşti, că ar fi primit ordin de la ministru să plece la Bucureşti. N-a mai prins avionul şi a trebuit să plece cu un accelerat de noapte, pe la ora 20, care sosea dimineaţa în Bucureşti. Deci în 21 generalul Guşă a rămas...

Pavel Coruț: Singur.

General Ştefan Guşă: Nu, că ei nu prea au lucrat cu mine. De fapt, Chiţac a pendulat între Judeţeană şi divizie. De fapt, şi-a făcut datoria într-un fel, nu vreau să-l condamn cu nimic, dar mergea şi la Judeţ, mergea prin unităţi, l-am trimis prin unităţi, fiind general, să-mi explice care-i situaţia în unităţi, ce se întîmplă, care-i moralul soldaţilor, ce gîndesc oamenii. Să ştii, încă o dată revin la prima declaraţie pe care ţi-am făcut-o, adică la prima relatare, că ne gîndeam totuşi la frontiere.

Pavel Coruț: De la frontiere nu apăruseră ştiri deloc? Sau de la cercetarea înaintată?

General Ştefan Guşă: Vezi, nu prea aveam date, de-aia eram necăjit un pic, căci cercetaşii mei nu trebuiau să fie atunci cu mine, trebuiau să fie în altă parte. Dar nu era o stare declarată de conflict. Tu ştii bine cînd îi trimitem pe cîmpul inamic.

Pavel Coruț: Da, ştiu.

General Ştefan Guşă: Deci n-aş fi putut să-i trimit. Singurii de la care primeam date erau ataşaţii militari. Or, îţi aminteşti, Pavele, că mai aveam numai cinci ataşaţi militari.

Pavel Coruț: Şi aceia foarte necăjiţi...

General Ştefan Guşă: Nu, nu, dar mai aveam, îmi amintesc, la Paris, la Belgrad, parcă...

Pavel Coruț: Berlinul.

General Ştefan Guşă: Berlinul cu Gheţu care nu mai auzea de loc, fratele lui Gugulea. Cine mai era... mai aveam pe ăsta, parcă... nu, patru mai erau.

Pavel Coruţ: Italia, Negulescu.

General Ştefan Guşă: Plecase deja, venise în ţară. Nu, nu mai era, venise în ţară.

Pavel Coruţ: Polonia se retrăsese, Moldova se retrăsese cu un an înainte… Acolo a fost un sabotaj organizat.

General Ştefan Guşă: Ca să trag o concluzie asupra a tot ce-am discutat zilele astea, Armata nu a deschis *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Pavel Coruţ: Pentru că sînteţi fostul şef al Marelui Stat Major, vreau să discut fiindcă aţi abordat treaba asta, cine a sabotat Marele Stat Major şi Direcţia Informaţii în ce priveşte acreditarea de ataşaţi militari? Sabotaj a fost!

General Ştefan Guşă: Dacă vrei concret cine-i de vină...

Pavel Coruţ: Cine credeţi?

General Ştefan Guşă: Secţia Cadre a Comitetului Central al Partidului Comunist Român. Şi cine conducea cadrele? „*Number* doi", mi se pare.

Pavel Coruţ: Exact. Vrem să ştim exact cine a sabotat ataşatura militară şi Direcţia de Informaţii a Armatei?

General Ştefan Guşă: Dar lîngă ea, cine era? Avea nişte ajutoare, nu?

Pavel Coruţ: Nişte consilieri, care sînt acum pe undeva prin partidele de opoziţie.

General Ştefan Guşă: Pentru că îmi amintesc cu cîtă durere venea ministrul cînd nu putea să promoveze, ştii că era expresia asta, cînd nu putea să promoveze nici o lucrare de cadre. Şi noi am încercat, dacă îţi aminteşti, cel puţin cu ataşatura, de cîteva ori la rînd, să introducem această lucrare.

Pavel Coruţ: O secundă. Anumite ziare din această ţară, începînd cu *Evenimentul zilei,* au susţinut că sabotajul a venit din partea Securităţii şi, respectiv, a Contrainformaţiilor Militare. Ce puteţi afirma? Nu de altceva, dar eu am document.

General Ştefan Guşă: Dragă, mi-e greu să afirm un lucru, dar n-aş fi văzut cum putea să-i stopeze Securitatea. Contrainformaţiile dădeau nişte avize şi pe bună dreptate trebuiau să dea. Eu îmi amintesc că lucrările care plecau la...

Pavel Coruţ: Se făceau în comun.

General Ştefan Guşă: Nu, nu, stai un pic, aveau deja avizul.

Pavel Coruţ: Exact.

General Ştefan Guşă: Deci putem să răspundem corect, fără să dăm vina nici pe *Evenimentul,* nici pe... Lucrările care plecau cu carul mare bătute erau exact cele care mergeau direct, nu mai treceau pe nicăieri.

Pavel Coruţ: Deci la Cabinetul 2 şi la consilieri.

General Ştefan Guşă: Dar şi asta presupunea, dă-mi voie, discuţia la nivelul propunerilor din minister, discuţia cu CPS-ul — Consiliul Politic Superior —, avizul organelor de Securitate în cazul cînd se dădea acest aviz pentru ataşat şi se dădea şi asta e. Propunerile se făceau de către Direcţia de Informaţii a Armatei, că nu e nici un secret, de către Direcţia Informaţii din Marele Stat Major, apoi se discutau împreună cu Consiliul Politic Superior, se avizau de organele de Contrainformaţii Militare, se aprobau de ministrul Apărării Naţionale într-o şedinţă de grup în care erau consultaţi şeful Marelui Stat Major şi adjuncţii ministrului, şi cînd erau în faza asta, deci cu toate aprobările, erau trimise direct la Secţia Cadre, respectiv Cabinetul 2.

Pavel Coruţ: Mai precis le ducea cîteodată domnul ministru.

General Ştefan Guşă: Direct cu ele se ducea, cu valizele. Nu ţii minte? Că venea săracul necăjit cu ele înapoi, că nu le rezolva.

Pavel Coruţ: Ştiu, ştiu, şi pe mine mă durea.

General Ştefan Guşă: Cum s-a întîmplat şi cu avansările din 1989, dacă-ţi aminteşti.

Pavel Coruţ: Mi-aduc aminte.

General Ştefan Guşă: De cîte ori a venit cu ele înapoi, necăjit!

Pavel Coruţ: Eu ţin minte că am avizat peste o sută douăzeci de oameni să plece ataşaţi militari.

General Ştefan Guşă: Eu îmi amintesc că de cînd am fost şef al Marelui Stat Major, deci din 1989, trei ani şi jumătate, aproape patru ani, deci în aproape patru ani, îmi amintesc că s-a făcut această încercare cu ataşaţii de vreo trei ori.

Pavel Coruţ: Din 1980, chiar din 1979, nu s-a mai dat drumul la nimic.

General Ştefan Guşă: Mă refer la încercările de a se aproba de către Cabinetul 2. Or, acum să revenim la Armată. Asta ne interesează. Din acest punct de vedere...

Pavel Coruţ: Cine sabotase Armata să n-aibă ataşaţi militari?

General Ştefan Guşă: Din acest punct de vedere, Marele Stat Major era lipsit de o serie de informaţii nemaipomenit de importante pentru el, ca organism.

Pavel Coruţ: Deci e vorba de consilierii de la Cabinetul 2, de Secţia Cadre a Comitetului Central, care au sabotat...

General Ştefan Guşă: Organizarea era aşa cum am spus-o.

Pavel Coruţ: Pregătirea lucrărilor era făcută de Direcţia de Informaţii a Marelui Stat Major.

General Ştefan Guşă: Organizarea exact cum am spus-o. Dar ştiu că, dacă treceau de Cabinetul 2, erau rezolvate.

Pavel Coruţ: Da, deci la Cabinetul 2 s-au oprit toate.

General Ştefan Guşă: Şi din păcate s-a mai întîmplat un fenomen pe care lumea trebuie să-l ştie. Şi cînd Cabinetul 1 aproba şi afla Cabinetul 2...

Pavel Coruţ: Lumea trebuie să ştie exact unde au fost bubele acestei ţări, să nu se mai repete.

General Ştefan Guşă: Au fost situaţii cînd de la Cabinetul 1 ministrul, săracul, era obligat, prin sistemul de informare pe care-l avea Cabinetul 2, să fie chemat la Cabinetul 2 şi să i se anuleze lucrarea. Ştii de ce mi-am dat seama? Pentru că venea atît de amărît şi de trist şi numai prin semne îmi spunea că... Îi înjura.

Pavel Coruţ: Da, îi trimitea la origini, după care îl chema pe amiralul Dinu pe care îl lua foarte tare; amiralul Dinu venea jos supărat, cobora şi mă anunţa şi pe mine că am muncit degeaba luni în şir, că nu ni s-au aprobat lucrările. Deci cineva a vrut să semene această suspiciune că Securitatea a oprit plecarea ataşaţilor militari...

General Ştefan Guşă: Securitatea ar fi putut opri unu sau doi ataşaţi militari, să fim corecţi, dacă aceştia nu corespundeau dintr-un anumit punct de vedere, dar că a oprit ataşaţii militari nu avea cum, pentru că lucrările erau deja făcute.

Pavel Coruţ: Aprobate. Păi asta e, că am avut ocazia să văd documentul...

General Ştefan Guşă: Dragă, şi eu am văzut documentele astea pentru că participam la aceste şedinţe.

Pavel Coruţ: Era semnat împreună, deci documentul era semnat de generalul Vlad şi l-am văzut eu. Am zis: „De ce nu pleacă ataşaţii militari? Sînt buni, sînt pregătiţi, de atîta timp mă chinui, le fac pregătirea lor, membrilor de familie şi nu pleacă. De ce nu

pleacă? Vreau documentul original semnat de generalul Vlad.“ Şi am văzut documentul original, semnat de generalul Vlad, adresat domnului ministru Milea, în care se avizau ca atașați militari candidații la douăzeci și patru de posturi. De sus și pînă jos era avizat pozitiv, pozitiv, pozitiv, pozitiv. Exact cei pe care-i selectasem, că era și o chestie de bucătărie înainte de a merge la avizare. Împreună cu amiralul Dinu stabileam de comun acord: „Puneți-i pe listă pe ăștia, că ăștia toți corespund.“ Deci sabotajul a fost la Comitetul Central, acolo a fost trădarea.

General Ştefan Guşă: Undeva acolo s-a oprit. Acolo s-a oprit lucrarea. Sau lucrările. Pentru că același lucru l-am pățit, încă o dată revin la treaba aceea cu avansările. Ştii cît de nemulțumită a fost Armata...

Pavel Coruț: Cu avansările.

General Ştefan Guşă: Da, în 1989. În perioada aceea mă ocupam, dacă tu îți amintești, în special de paradă, că răspundeam direct. În primul rînd, că am chinuit-o, că nu știam locul exact al defilării. Al doilea, că ne-am schimbat sistemul, în loc să defilăm pe blocurile alea care erau tradiționale, a trebuit să facem blocuri de cinci sute de oameni și mai era un pic și eram înnebuniți, știi că trebuia să *(lipsă de audiție, n.n.)* și nu ieșea. La ultima repetiție am avut chiar un necaz, noroc că în ziua respectivă n-a venit ministrul, că era prins cu toate problemele pe care le avea; cu Canalul, cu nu mai știu ce, că era destul de tracasat omul acesta. Îmi amintesc că mereu spunea: „Măi, ce să fac? Mă duc din nou, încerc din nou. Încerc cu astea, cu avansările.“ Şi nu, nimic. Şi atunci, pe 21 sau 22, în înțelegere și cu generalul Vlad, au dat aprobare pentru cei care intrau în competențele lor, respectiv... căpitanii și ceilalți în jos.

Pavel Coruț: Ofițerii inferiori.

General Ştefan Guşă: Da. Iar ceilalți au rămas săracii cu mesele întinse, că se și pregătiseră...

Pavel Coruț: Același lucru s-a întîmplat la Ministerul de Interne și la Securitatea Statului.

General Ştefan Guşă: Asta a produs o mare nemulțumire în rîndurile ofițerilor.

Pavel Coruț: Cine a blocat avansările de la Ministerul Apărării și de la Securitatea Statului?

General Ştefan Guşă: Nu știu.

Pavel Coruţ: Cine a blocat avansările din Forţele Armate, adică din Armată, din Securitate, din Miliţie? Cine?

General Ştefan Guşă: Păi, vezi, aici e greu să dai răspuns.

Pavel Coruţ: Aici trebuie să fie trădătorul. De ce?

General Ştefan Guşă: Pavele, e o întrebare foarte interesantă, dar să ştii că e foarte greu de răspuns. Domnule, eu nici acum nu ştiu. Pe cine o fi avut numărul 2 lîngă ea? Pentru că sînt convins că nu lucra numai ea. Avea nişte consilieri, hai să zic nişte subordonaţi care-i făceau sau îi prezentau lucrările.

Pavel Coruţ: Da. Se pune problema aşa, că neavansarea viza crearea unei stări de spirit negative în rîndurile militarilor de peste tot.

General Ştefan Guşă: Absolut.

Pavel Coruţ: ... care ulterior să fie atraşi de partea a ce urma. Sabotajul s-a produs în Comitetul Central, eu n-am avut acces la Comitetul Central, n-a avut nici şeful meu. Întrebarea aceasta este.

General Ştefan Guşă: Ştii că lucrările de cadre erau luate direct de ministru şi duse.

Pavel Coruţ: Ştiu.

General Ştefan Guşă: Dar lucrarea s-a blocat nu la nivelul 1, zic eu, ci la nivelul Cabinetului 2. Cine anume?

Pavel Coruţ: Acolo trebuie căutaţi consilierii.

General Ştefan Guşă: Şeful Secţiei Cadre, Constantin Radu, sau, mă rog, celelalte ajutoare ale ei pentru cadre, care au fost, care ştiu foarte bine ce consecinţe puteau să aibă şi care, după părerea mea, nu numai că le-au blocat, ori nu aveau curaj să le prezinte, ori le împiedicau să ajungă, dar puteau spune că nu sînt bune, sau mai ştiu eu ce i se explica acolo. Pentru că e nefiresc ca o ţară să nu aibă ataşaţi militari. Eu nu zic să ai în toată lumea, pentru că se punea şi problema banilor, dar să nu mai ai aproape de loc ataşaţi...

Pavel Coruţ: Aici nu era doar problema banilor. Cum se găseau bani pentru alte chestii, se găseau şi pentru treizeci — patruzeci de posturi de ataşaţi militari...

General Ştefan Guşă: Era o necesitate, domnule. Noi eram singura Armată lipsită de ataşaţi. Tu îţi aminteşti că era una din problemele mele şi, de cîte ori veneau, ataşaţii străini puneau problema...

Pavel Coruț: Reciprocității.

General Ştefan Guşă: ...„Dar cînd mai numiți?“ Adică mă întrebau tot timpul: „Dar la noi cînd numiți?“ Şi le-am spus: „Uite, se pregătesc.“ „O să pregătim.“

Pavel Coruț: Cunosc, făceam oficiul de translator în această situație.

General Ştefan Guşă: Nu, dar pe mine mă întrebau direct, cine? Ăştia care erau în țară la noi atașați militari. Din toată lumea. Ştii că la sosire se prezentau la șeful Marelui Stat Major. La plecare, la fel. Pe urmă erau ocaziile alea pe care le aveau obligatoriu în programul de lucru sau în calendar, de a se întîlni cu șeful Marelui Stat Major. Aveam întîlnire cu ei la 25 octombrie. Trebuia să te întîlnești cu ei, să stai de vorbă și nu scăpau ocazia...

Pavel Coruț: Cu reciprocitatea.

General Ştefan Guşă: ...ca întotdeauna să mă întrebe: „Dar de ce la dumneavoastră...?“ Şi chiar îmi spuneau: „Sînteți singura țară care n-aveți atașat la noi.“ Şi atunci eu trebuia să spun, ce?, „O să pregătim și noi, sîntem acum în faza de pregătire“, adică o minciună.

Pavel Coruț: Ca jurnalist voi investiga înainte, să vedem cine au fost acei consilieri deștepți care au blocat această acțiune.

General Ştefan Guşă: Şi uite că în condițiile astea nu s-au avansat oamenii la 23 August 1989. Au fost nemulțumiți, dar să știi că n-au ripostat vizibil.

Pavel Coruț: Nu, nu. Au suferit în ei.

General Ştefan Guşă: Hai să-ți spun o expresie românească. Şi-au înghițit amarul și au mers mai departe. Dar și-au înghițit amarul, așa, în sufletul lor.

Pavel Coruț: Aceeași situație a fost și la noi. Eu am fost avansat după evenimentele din decembrie 1989. Şi colegii mei care împliniseră termenul, la fel. Hai să terminăm acum Timişoara.

General Ştefan Guşă: Plecăm de acolo, acolo, da', sărim.

Pavel Coruț: Nu, nu, că eu le împart cum trebuie. O să vă placă, că deja eu mîine scriu, iar poimîine vă aduc scrisul.

General Ştefan Guşă: Cred că o să fiu înjurat.

Pavel Coruț: Nu. Pentru adevăr, pentru adevăr prefer să fiu și împușcat.

General Ştefan Guşă: Cu o moarte sîntem datori.

Pavel Coruț: Exact, așa e „Decebal către popor“:

Din zei de-am fi scoborîtori,
C-o moarte toţi sîntem datori.

General Ştefan Guşă: Sîntem datori cu una, aşa că n-are rost să mai...

Pavel Coruţ: Nu e vorba de moarte aici, e vorba de adevărul de care are nevoie un popor minţit, înşelat, drogat cu minciuni şi aşa mai departe. Deci am ajuns pe ziua de 21, a fost mitingul, dumneavoastră eraţi încă în Timişoara...

General Ştefan Guşă: Aici e un episod care e foarte important, cu ministrul Apărării Naţionale. I-am povestit că au venit gardiştii (Gărzile Patriotice) şi că nu se întîmplă nimic, am prins un moment să-i spun. Şi atunci mi-a spus: „Vezi că planul cu ei o să-l primiţi de la Bucureşti, nu-l faceţi voi, şi că Judeţul se va ocupa", cam în genul acesta. Dar era presat. Din vocea lui mi-am dat seama că era stresat, nu era...

Pavel Coruţ: Nu era cel pe care-l cunoşteaţi din toate zilele.

General Ştefan Guşă: Iartă-mă că fac un pic de paranteză. Poate vei avea ocazia să vorbeşti mai mult despre el. Deci n-am fost rudă cu ministrul Apărării, să fie limpede.

Pavel Coruţ: Ştiu.

General Ştefan Guşă: N-am fost nici pilă.

Pavel Coruţ: Ştiu.

General Ştefan Guşă: Vreau să-ţi mai spun o treabă. O fi fost devotat, probabil, lui Ceauşescu, s-ar putea, dar îţi spun o treabă, ceea ce ştiu eu e că îl cunosc de cînd eram un copil, deci din Şcoala Militară de Ofiţeri, că era un om foarte rezistent, un om cu o voinţă de fier şi foarte puternic, de aceea am şi rămas şocat cînd am auzit că acest om s-a sinucis. Ce l-a determinat? Cine l-a adus în halul ăsta, dacă într-adevăr s-a întîmplat aşa ceva? Pentru că era foarte puternic, eu îţi spun, l-am admirat întotdeauna pentru rezistenţa diabolică.

Pavel Coruţ: Robust, robust.

General Ştefan Guşă: Foarte robust.

Pavel Coruţ: Îl cunosc, i-am fost translator.

General Ştefan Guşă: Un muntean atît de robust, cum nu-ţi închipui.

Pavel Coruţ: Lereşti, Argeş.

General Ştefan Guşă: Dar ce este important pentru generalul Guşă, şi Dumnezeu să-l odihnească pe ministru, cred că mi-a salvat viaţa, zic eu, poate greşesc, istoria o va demonstra sau nu. În momentul cînd i-am spus că: „La Timişoara...“ — că am avut o convorbire cu el, s-a scris prin presă — i-am spus că „La Timişoara nu mai sînt huligani, de-acum sînt muncitori şi dacă altcineva, domnule ministru, vă spune altceva, minte. Vă raportează generalul Guşă că asta e situaţia, sînt muncitori de-acum, Armata e cu ei.“ Seara mi-a spus: „Măi, dar chiar aşa?“, „Da.“ Seara m-a sunat şi mi-a spus: „Măi, ce s-a întîmplat? Cum e?“. „Uitaţi aşa, vreau să retrag TAB-urile în cazărmi...“, zice: „Bine, bine, mai repede.“ Şi pe urmă zice: „Rămîi“, asta n-am s-o uit, să ştii, probabil că s-ar putea ca nici acum să nu-mi dau seama ce a vrut să spună, poate e foarte important, dar eu n-am realizat încă, „Rămîi acolo!“. De ce, domnule Coruţ?

Pavel Coruţ: Posibil să fi avut intuiţia...

General Ştefan Guşă: Pe undeva, eu îţi spun că îmi cam încheiasem...

Pavel Coruţ: Dacă vă chema aici poate că se întîmpla ceva grav.

General Ştefan Guşă: Poate mi se întîmpla ca înaintea lui să o mierlesc.

Pavel Coruţ: Bine, conform planului, se pare că aşa a fost, lichidarea capilor.

General Ştefan Guşă: Ce să mai, încă o dată îţi spun, rămîn la ideea asta, că el a încercat să mă protejeze. Dumnezeu să îl odihnească dacă e aşa şi cred că asta a vrut. „Rămîi acolo!“ Pentru că eu i-am spus: „Aici, uitaţi, asta s-a întîmplat.“ Ca şi cum i-aş fi spus: „Domnule, nu mai are rost“, dar nu i-am spus că nu mai are rost şi nu m-a chemat, mi-a zis: „Rămîi acolo!“

Pavel Coruţ: V-a mai dat alte ordine, trageţi, punctaţi?

General Ştefan Guşă: Nu, nu, nu. „Măi, grijă mare!“ Cînd a spus... cu tancurile... Zic: „Nu se poate, sînt copii, sînt oameni în Piaţă, sînt mulţi“. „Bine“, zice: „Rămîi acolo, rămîi acolo!“ Şi pe urmă ultima, nu, nu, înainte de asta a fost, zice: „Măi, ai grijă să nu se întîmple nenorociri, grijă mare, măi!“, chiar aşa „Măi, grijă mare, măi!“ Dar dacă s-a interceptat, e imposibil să nu se găsească...

Pavel Coruţ: Cred că sînt interceptările. Tot ce a fost în Comitetul Central s-a interceptat.

General Ştefan Guşă: A doua problemă pe care mi-a mai spus-o şi asta n-am s-o uit, Pavele, „Rămîi acolo!“, asta înseamnă pentru mine cumva că fostul ministru mi-a salvat viaţa. „Rămîi acolo!“, asta a fost, n-am mai putut să-l prind după aceea, am mai încercat, dar a fost imposibil.

Pavel Coruţ: A fost ultimul lucru pe care vi l-a spus.

General Ştefan Guşă: Da. Eu n-am mai putut să vorbesc cu el, nici în 21 noaptea, nici în 22, cînd am venit, mi-a fost imposibil să-l prind. Am întrebat unde e şi mi se răspundea: „Nu e aici, e la Comitetul Central.“

Pavel Coruţ: Şi acum vine şocul. 21 noaptea, v-aţi odihnit, că oricum era linişte deja.

General Ştefan Guşă: Nu prea am avut odihnă, dar dacă vrei să-i spui odihnă, m-am întins un pic, eram epuizat, să ştii. Şi nu numai fizic. Cursul evenimentelor a fost destul de... haide, de ce să nu recunoaştem?

Pavel Coruţ: E uşor acum să scrie cineva.

General Ştefan Guşă: Cu o săptămînă înainte nici nu mi-aş fi imaginat că aş putea să trec prin asemenea evenimente. Şi dacă vrei să ţi-o spun şi pe aia dreaptă, şi acum stau şi mă gîndesc în urmă cu ani, îţi dau cuvîntul meu de onoare că nu m-am gîndit nici cînd am intrat în Şcoala militară şi nici pe parcurs, că am să ajung să trăiesc asemenea evenimente şi să fiu chiar...

Pavel Coruţ: În centrul lor.

General Ştefan Guşă: ... nu chiar în centrul, dar aproape în mijlocul lor.

Pavel Coruţ: Nu, că aţi ajuns la un moment dat chiar în mijlocul lor.

General Ştefan Guşă: Mai avem mult pînă acolo, am fost şi în centru. Am fost legat la centru. Aici chiar am fost, în ghilimele, protejat de alţii, dar, mă rog. Trebuie spuse şi astea, toate fac parte din acest adevăr.

Pavel Coruţ: Noaptea de 21 deja, 21 spre 22 noaptea.

General Ştefan Guşă: 21 spre 22. Da. M-am odihnit un pic, trupele erau în cazărmi, soldaţii odihniţi, am dat ordin să mănînce, să controleze măsurile de pază şi apărare în continuare a obiectivelor, odihna comandanţilor, a mecanicilor conductori. Măi, băiatule, mie nu-mi ieşea din cap ideea frontierelor. Domnule, nu te supăra, poate eram eu ţăcănit, iartă-mă, îmi intrase mie un fix, dar eu ştiam

că trebuie să am tehnica încolonată în cazărmi, cu plinurile făcute, cu muniţia completată şi cu mecanicii odihniţi, ştii cum erau măsurile alea înainte de aplicaţie. Adică, domnule, cînd apăs pe buton să fie gata de deplasare. Ordinul pe care l-am dat comandanţilor din Timişoara, se poate verifica, era să fie „pregătiţi pentru îndeplinirea unei misiuni". Asta a fost. Deci, alimentare cu carburanţi, completarea cu muniţii, odihna personalului, hrana de rezervă, cum Dumnezeu era aia.

Pavel Coruţ: Sînt trei ore, am ce lucra mîine toată ziua. Deci, domnule general, în noaptea de 21 eraţi pregătit pentru orice.

General Ştefan Guşă: Da. Să ştii o treabă. Toate trupele care au acţionat pe străzi, în Timişoara, au fost retrase în cazărmi, mai puţin, reţineţi, toate obiectivele importante au rămas sub paza Armatei: Uzina de Apă, Uzina Electrică, „Solventul", nu mai vorbesc de depozite, punctele-cheie ale oraşului.

Pavel Coruţ: Absolut normal. Dar acum nu mai era nici un pericol. Se strigase „Armata e cu noi!".

General Ştefan Guşă: Nu, nu, domnule, nu era vorba de aia. Din punct de vedere militar, noi încă le aveam în pază. Pentru că, să ştii o treabă, dispozitivul care a fost în Timişoara, sigur, mult a fost pentru blocarea oamenilor, acesta e adevărul, dar au fost şi multe care trebuiau făcute pentru a apăra nişte obiective. Or, toată lumea, tot românul trebuie să cunoască lucrul ăsta.

Pavel Coruţ: Pe mine mă interesează următorul şoc. Dimineaţa, pe 22, care a fost şocul oştirii române?

General Ştefan Guşă: În dimineaţa lui 22, era următorul lucru: nu aveam date certe despre Bucureşti, nu ştiam ce se întîmplă, de fapt, pentru că nici în minister nu se spunea nimic clar. Ministrul era cel care trebuia să-mi spună. Pe ceilalţi îi întrebam: „Unde e?" şi-mi răspundeau: „La Comitetul Central. E scandal mare", „E groasă".

Lala Guşă: Dar ultima convorbire pe care ai avut-o cu el?

Pavel Coruţ: Am detaliat-o, aia este subcapitol.

Lala Guşă: E foarte interesantă.

General Ştefan Guşă: El mi-a spus atunci: „Rămîi acolo!"

Pavel Coruţ: „Rămîi acolo!"

General Ştefan Guşă: „Rămîi acolo!"

Lala Guşă: „Orice s-ar întîmpla, nu te întorci la Bucureşti!"

General Ştefan Guşă: Nu mi-a zis să nu mă întorc, „Orice s-ar întîmpla, rămîi acolo!“. Cam asta a fost Lala, reţin, că i-am povestit cum a fost atunci.

Lala Guşă: „Orice s-ar întîmpla, să nu te întorci în Bucureşti!“

General Ştefan Guşă: „Orice s-ar întîmpla...“ — nu mi-a zis nimic de Bucureşti — „Rămîi acolo!“ Eu cu „Rămîi acolo!“ am înţeles să mă ocup de zona de vest.

Pavel Coruţ: Simţise ceva.

General Ştefan Guşă: Pe 22 dimineaţa, nu aveam date certe. Al doilea, pe 21 noaptea, am scăpat un episod şi e foarte important. Domnule, se hotărîse, eu nu vreau să dau vina pe nimeni, cine are curaj s-o spună, s-o spună, toată lumea a zis că are curaj, eu am avut, ce-am avut de spus, am spus, se hotărîse lichidarea grupului care vorbea la Operă. Ţi-am spus.

Pavel Coruţ: Da, cu forţe unite.

General Ştefan Guşă: Pe 21 seara, a zis să mergem noi la Securitate, că ei au planul clădirii. Şi am spus nu. Să vină ei la noi. Dar de-abia în 22 dimineaţa, a venit un grup de ofiţeri de la Securitate şi Miliţie. I-am pus în legătură cu Ioniţă şi cu Ghergulescu...

Pavel Coruţ: Cercetaşi.

General Ştefan Guşă: Cercetaşi, dar şi cu cei de la divizie, nu numai cu cercetaşii. Cred că şi cu comandantul regimentului de paraşutişti şi le-am spus: „Măi, e o aberaţie.“ De fapt, i-am raportat şi lui Coman. „Măi, lucraţi...“. Acuma, cinstit, n-aş vrea să-l bag pe acest om la apă niciodată, e vorba de secretarul Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Ion Coman, care zice: „Măi, deocamdată lucraţi la plan, lucraţi la plan.“ Zic: „Domnule, e o aberaţie să facem aşa ceva, ar însemna într-adevăr ca acum să facem un măcel!“ Îţi dai seama, Pavele, erau acolo, în piaţă, cîteva sute de mii de oameni. Să te duci să faci un culoar, în primul rînd să faci un culoar şi pe urmă să ai un grup-două de comandouri, care să pătrundă să ia... nişte chestii aberante.

Pavel Coruţ: Dacă se voia realiza, se realiza.

General Ştefan Guşă: Da, dar ce ieşea?

Pavel Coruţ: Măcel.

General Ştefan Guşă: Măcel ieşea. Şi atunci noi n-am dorit măcelul şi celor care au fost acolo, şi de la Securitate şi de la Armată, le-am spus aşa: „Măi, băieţi, voi vă faceţi că lucraţi, că

misiunea asta nu se îndeplineşte niciodată“ — şi asta o ştiu şi Ioniţă şi Ghergulescu şi Truţulescu. Truţulescu poate fi chemat şi întrebat.

Pavel Coruţ: Dar eu sînt prieten cu toţi trei.

General Ştefan Guşă: Dar vreau să spun — „Nu se va îndeplini niciodată!“ Şi ei, săracii, mă mai duceam pe la ei: „Ce faceţi? Merge? Daţi-i drumul, calm, vedeţi-vă de treabă.“ Asta am ţinut-o pînă către ora cînd am fost informat cu moartea ministrului.

Pavel Coruţ: Cum aţi aflat ştirea?

General Ştefan Guşă: Am fost chemat la centrul de Transmisiuni, deci nu în birou, ci chiar în centrul de Transmisiuni care era undeva în comandament, unde erau staţiile de radio şi la cap de linie era fostul şef al comandamentului Transmisiunilor, generalul Popescu, care mi-a spus — era colonel pe vremea aceea, şi mi-a spus...

Pavel Coruţ: Colonelul Popescu?

General Ştefan Guşă: Da. „Tovarăşe general, nea Vasile e mort.“ Asta a fost expresia. „Cum, măi?“ „Mort, un glonţ în piept, mai mult nu ştiu“ şi efectiv mi-a amorţit mîna, aşa am rămas, mîna şi acum o am amorţită, degetele astea. Am prins cu stînga, că m-am dus în viteză. Zic: „Măi, altceva, spune-mi altceva.“ „Mai mult nu ştiu“ şi a închis telefonul. Deci asta înainte de a se da pe postul de televiziune. Efectiv a fost un şoc pentru mine, mare de tot. Ăştia m-au văzut că eram transfigurat, cei din comandamentul diviziei, pentru că ţi-am spus, Pavele, în perioada cît am fost la Timişoara ca şi după aceea, niciodată n-am lucrat decît în prezenţa a cel puţin zece — cincisprezece oameni, sau cel puţin cinci-şase, ca să nu mi se poată pe urmă imputa de cineva altceva decît am făcut. S-a încercat, din păcate, cu acel aşa-zis registru al acţiunilor de luptă sau jurnal. Nu era un jurnal, era o notă, ajuta ofiţerul de serviciu, ce auzea şi el fraze şi puncte, puncte. S-a speculat această mizerie de către *România liberă*...

Pavel Coruţ: Bine, asta e diversiune.

General Ştefan Guşă: Da, ca să mi se pună în cîrcă. Uite, domnule, „La atac, trageţi!“ Era altceva „în cazul atacului depozitelor...“, dar ăla nu mai completa „se trage întîi foc de avertisment“; da, asta am spus-o.

Pavel Coruţ: Dar e normal.

General Ştefan Guşă: Dar era o sarcină a mea, dragă, şi e un atribut al funcţiei, de aceea spun că s-au făcut nişte speculaţii şi pe

marginea acelui aşa-zis jurnal al acţiunilor de luptă. Pentru că nu era un jurnal al acţiunilor de luptă.

Pavel Coruţ: Bine.

General Ştefan Guşă: Erau de fapt nişte adnotări ale ofiţerului de serviciu din tură sau ale ofiţerului de serviciu pe comandament. Deci asta a fost treaba.

Pavel Coruţ: Pe mine mă interesează şocul. Deci...

General Ştefan Guşă: Am rămas şocat.

Pavel Coruţ: Colonelul Popescu spune: „Nea Vasile e mort cu un glonţ în piept."

General Ştefan Guşă: Atît mi-a spus. Am plecat de-acolo şi ăştia m-au văzut: „Dar ce s-a întîmplat?". Zic: „Măi, nu s-a întîmplat nimic." Nu ştiam ce să fac. Să le spun sau să nu le spun. La un moment dat zic, dar dacă n-o fi reală?

Pavel Coruţ: Păi, da, bineînţeles, se poate provoca o panică.

General Ştefan Guşă: Adică mi-a trecut şi aşa ceva prin gînd, deşi omul a fost corect, dar mi-a trecut prin gînd, zic dar dacă nu e reală? Şi eu provoc acum cine ştie ce derută. Zic să încerc să iau la telefon Bucureştiul. A fost imposibil. A fost imposibil să găsesc pe cineva. În minister, în primul rînd, că nu răspundea la ministru. „Daţi-mi la mine." Nici la mine nu răspundea, domnule. Nu ştiu ce dracu' s-a întîmplat atunci.

Pavel Coruţ: Vă spun eu, a fost şocul.

General Ştefan Guşă: Nu ştiu, că voi eraţi acolo, poate că ştiţi.

Pavel Coruţ: Şocul a fost. Toţi ofiţerii au ieşit pe hol, galbeni la faţă...

General Ştefan Guşă: Că după aceea, la aproximativ zece minute, ăştia m-au văzut că sînt galben şi m-au întrebat: „Ce s-a întîmplat?", zic: „Nu s-a întîmplat nimic, lăsaţi că o să vedeţi voi", că bănuiam. Şi după aceea a apărut treaba la televizor: „Trădătorul Milea" şi nu ştiu ce.

Pavel Coruţ: Ministrul Forţelor Armate.

General Ştefan Guşă: Ministrul Forţelor Armate, deci nu folosind limbajul „ministrul Apărării Naţionale", deci nu un limbaj...

Pavel Coruţ: Cine putea să fie?

General Ştefan Guşă: Cineva vechi, cineva care nu ştia denumirea corectă.

Pavel Coruţ: Deci Ceauşescu putea să spună asta în comunicat?

General Ştefan Guşă: Nu, nu cred.

Pavel Coruţ: Nu, pentru că Ceauşescu ştia că se numeşte ministrul Apărării Naţionale.

General Ştefan Guşă: Nu mai ţin minte cum dracu' s-a derulat, pentru că şoc a fost şi comunicatul. Tu ştii ce s-a întîmplat atunci? Poţi să o precizezi în carte. Domnule, pentru Armată, pentru cei care erau cu mine acolo, a fost şoc.

Pavel Coruţ: Am precizat-o, a fost şocul general.

General Ştefan Guşă: Ştii care a fost impresia?

Pavel Coruţ: Fiecare a crezut că se răsfrînge vina asupra propriei persoane.

General Ştefan Guşă: Şi noi.

Pavel Coruţ: Şi noi, deci.

General Ştefan Guşă: Treaba asta a îndîrjit Armata, nu ştiu pe ce s-a contat.

Pavel Coruţ: Cred că pe asta s-a şi contat, reacţia...

General Ştefan Guşă: Armata a fost atît de îndîrjită la auzul veştii că ministrul a fost un trădător şi un spion.

Pavel Coruţ: Dar comunicatul n-a fost făcut de Ceauşescu.

General Ştefan Guşă: Nu ştiu cine l-a făcut, dar l-am receptat la Timişoara în stare de şoc. Ah, şi mai e o treabă. Dar e de amănunt. I-am comunicat treaba asta lui Coman, personal. Era desfigurat şi el. I-am comunicat. „Măi, cum?" a întrebat el. „Atît." Şi am şi fugit, asta a fost treabă de cîteva minute. Nu ştiu dacă e interesant sau nu, dar vreau să mai amintesc că n-am păstrat-o şi i-am comunicat: „Domnule, ministrul Apărării..."

Pavel Coruţ: Nu era încă mort, aici e marea diversiune. Ştiţi că a murit la opt ore după aceea?

General Ştefan Guşă: Nu, am aflat mai tîrziu. Vezi că eu n-am putut, Pavele, să ştii că eu am fost împiedicat să mă duc şi la înmormîntarea lui, inclusiv la Academia Militară unde a fost depus. Adică, îţi aminteşti că, dar nu intru în asta, îţi aminteşti că în primul ziar care a fost dat de Frontul Salvării Naţionale, în primul comunicat, a fost inclusiv generalul Guşă băgat acolo, cu numărul şase sau şapte.

Pavel Coruţ: Am lista, am lista acasă.

General Ştefan Guşă: Nu m-a interesat şi nici n-am vrut să mă duc la nici o şedinţă şi cînd m-au anunţat să mă duc am zis: „Ce-i ăla?" Bine, asta e şi una din cauzele pentru care a trebuit să fiu reciclat la Cluj. Probabil, nu? Zic că s-a adăugat la celelalte cu „Ivan".

Pavel Coruț: Nu, nu, cu „Ivan“ a fost cea mai tare. Oastea lui „Ivan“ nu s-a așteptat la o împotrivire din partea unui țugulan. Totul fusese organizat la milimetru.

General Ştefan Guşă: Lumea trebuie să știe un lucru și anume că „țugulan“ era totuși în comitetul șefilor Marilor State Majore. Deci eu eram o persoană oficială încă în 22, să știi, și aveam încă un cuvînt foarte greu. Nu uita, dragă Pavel Coruț, că eram și ministru al Apărării și, într-un fel, șeful statului.

Pavel Coruț: Deci atunci s-a produs reacția, hai să revenim la chestia asta, că sînteți oricum obosit. Şi aici încheiem cu Timișoara și după aceea începem cu Bucureștiul, data viitoare.

General Ştefan Guşă: Aici avem multe de spus.

Pavel Coruț: Deci șocul l-am simțit și eu. Toți ofițerii s-au îngălbenit, au ieșit afară și au simțit că ei toți sînt culpabilizați. Iar noi am rămas stupefiați, de asemenea, și am zis: „Cum să trădeze?“ Că efectiv am ieșit cu toții afară, pe hol. Eu am răspuns primul, că erau toți grămadă. Zic: „De ce ministrul Forțelor Armate? Acesta nu e un comunicat oficial, este un comunicat fals.“

General Ştefan Guşă: Nu, al Apărării Naționale, că așa era corect.

Pavel Coruț: Pentru că, zic, „dacă vine semnat de Ceaușescu, Ceaușescu a fost în Armată, cunoaște organizarea Armatei...“

General Ştefan Guşă: Da, se întîlnea zilnic și vorbea cu ministrul Apărării.

Pavel Coruț: „... primea documente oficiale și știa că e ministrul Apărării Naționale, deci cineva care cunoștea vechea denumire, un diversionist a întocmit acest comunicat pentru a ne speria. Ministrul e în viață“, am zis eu. Şi adevărul e că era încă în viață. A murit la spital, după aceea.

General Ştefan Guşă: Mulți ar încerca să-mi spună niște chestii, sigur e greu, atîta timp cît nu le-ai văzut și n-ai niște dovezi palpabile, dar toți, la unison, mi-au spus un lucru, că a mai trăit cel puțin cîteva ore.

Pavel Coruț: A trăit vreo opt ore.

General Ştefan Guşă: Nu știu dacă opt, dar a mai trăit cîteva ore, cîteva ore. Asta înseamnă, cîteva înseamnă două-trei, măcar două-trei.

Pavel Coruț: Părerea mea este că a și vorbit.

General Ştefan Guşă: În două — trei ore, o intervenție…

Pavel Coruţ: Părerea mea este că a şi vorbit.

General Ştefan Guşă: Nu mai ştiu, vezi, eu am fost rupt. Îţi aminteşti prima declaraţie pe care am făcut-o la televizor?

Pavel Coruţ: Aceea, am fost prezent, că după aceea m-a chemat amiralul Dinu, să mă întrebe dacă am auzit.

General Ştefan Guşă: Special am venit să spun că n-a fost trădător.

Pavel Coruţ: Deci în momentul şocului aţi sărit în avion.

General Ştefan Guşă: Absolut. Nu, nu imediat. Întîi i-am lămurit pe ăştia. „Şi voi ce simţiţi?“ „Cum, ministrul Apărării trădător? Dumnezeii mamii lui...“ Şi atunci am zis: „Pregătiţi documentele.“ Eu trebuia să plec la Bucureşti. Ministrul Apărării era de-acum mort, nu mai e cine să-mi comande.

Pavel Coruţ: Deci eraţi comandant şi luaţi toată trupa în spate.

General Ştefan Guşă: Nu mai avea cine să-mi dea ordin. Am sunat, nu-mi mai răspundea nimeni nici în minister şi am spus: „Pregătiţi avionul, pregătiţi documentele.“ „De ce?“ „Trebuie să plecăm la Bucureşti.“ Deci din momentul acela trebuia obligatoriu să plec, Coruţ, deşi n-am făcut-o cu plăcere, ţi-o spun numai ţie, adică nu ştiam ce-o să se întîmple cu mine. Ce-o să fie? Dar din moment ce nu mai aveam ministru, era obligatoriu, simţeam povara funcţiei, ca la război, domnule, moare comandantul, ia secundul. La Marină nu e la fel?

Pavel Coruţ: Exact.

General Ştefan Guşă: Şi atunci mi se părea ceva firesc să iau măsura asta. Pînă la urmă, n-am mai apucat să văd la televizor că deja cînd am coborît eu începuse cu fuga lui, iar lumea scanda: „Armata e cu noi!“. Vreau să-ţi mai spun că imediat am plecat la aeroport, în euforia aia care începuse. Dar şocul a fost mare, moartea ministrului pentru Armată a fost un şoc.

Pavel Coruţ: Da, creat special.

General Ştefan Guşă: Nu pentru Guşă, încă o dată, pentru Armată. Eu am vorbit cu mulţi ofiţeri. I-am simţit pe cei din comandamentul diviziei. Domnule, erau negri, atîta de marcaţi. Şi nu le venea să creadă, adică era ceva de neînchipuit. Încă o dată îţi spun, pentru mine a fost un şoc, pentru că îl cunosc ca pe un om foarte puternic, din punct de vedere al psihicului şi al fizicului.

Pavel Coruţ: Eu îl cunosc ca translator şi mi-a fost destul.

General Ştefan Guşă: Destul de puternic, destul de robust.

Pavel Coruţ: Existau mai multe variante. Eu am apucat să discut cu ofiţerul de la Direcţia de Informaţii a Armatei, care l-a însoţit, cu colonelul Bărbulescu.

General Ştefan Guşă: Domnule, am vorbit cu Vătămănescu şi cu...

Pavel Coruţ: Mareş.

General Ştefan Guşă: Nu, cu Sîrbu, ambii ofiţeri de Securitate, care-i asigurau protecţia. Vătămănescu era de fapt de serviciu în momentul acela.

Pavel Coruţ: Cine a fost în Comitetul Central cu el, nu Mareş a fost?

General Ştefan Guşă: Nu mai ştiu.

Pavel Coruţ: Pistolul de la Mareş l-a luat. Mareş a apărut şi pe post şi a declarat că i-a cerut pistolul şi s-a dus şi s-a împuşcat. Însă aici sînt două chestii. Ce declară Bărbulescu... „am stat acolo tot timpul. Iată ce s-a întîmplat. Deci dimineaţă l-a chemat Ceauşescu în cabinet."

General Ştefan Guşă: Aici vreau să-ţi povestesc eu o treabă...

Pavel Coruţ: A ieşit din cabinet furios, a ieşit afară la trupă şi a spus să nu se tragă un foc în oameni. S-a întors înapoi şi a intrat din nou în cabinet, împreună cu...

General Ştefan Guşă: Curticeanu.

Pavel Coruţ: Curticeanu, exact, cu Silviu Curticeanu.

General Ştefan Guşă: Hai, că aici e o treabă foarte interesantă.

Pavel Coruţ: Şi a ieşit din nou furios, a trecut din nou pe la comandantul de *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

(Se reia convorbirea)

General Ştefan Guşă: Zi, Pavele, pe unde am rămas, că nu mai ştiu.

Pavel Coruţ: Am rămas la sosirea în Bucureşti.

General Ştefan Guşă: Chiar aşa repede să mergem peste ele, să trecem şi peste astea, tot fulgerător?

Pavel Coruţ: Păi aţi plecat din Timişoara cu avionul, aţi ajuns în Bucureşti...

General Ştefan Guşă: Mă mai întorc un pic. Deci, am trecut peste episodul cînd s-a anunţat moartea ministrului. După aceea, ceva mai tîrziu, pe la ora 12 parcă a fost, în jurul orei 12, fuga de pe Comitetul Central, care s-a prezentat parcă la televizor.

Pavel Coruţ: Da, deja se prezenta la televizor.

General Ştefan Guşă: La auzul acestei veşti atunci, am văzut o manifestaţie... Erau manifestaţii şi înainte, dar o emulaţie, ceva deosebit în oraş, chiar în faţa diviziei.

Pavel Coruţ: Deci dumneavoastră stăteaţi la televizor în Timişoara şi aţi fi văzut...

General Ştefan Guşă: În comandamentul diviziei. Deci lumea a început să treacă, să strige, să se manifeste cu bucurie, cu strigăte de bucurie, bineînţeles. Şi la adresa Armatei, pentru că treceau prin faţa comandamentului. Am ieşit în balcon, i-am salutat.

Pavel Coruţ: Deci nu mai era nici un fel de stare de suspiciune.

General Ştefan Guşă: Nu mai era nici înainte, de două zile, dar vreau să spun... Şi sigur că, ţi-am spus, după ce am aflat că ministrul nu mai e, mă pregătisem de plecare, am coborît, întrebîndu-i pe cei cu care am fost dacă şi-au luat toate documentele pe care trebuiau să le ia, pe care le-au avut, că eu n-am avut cu mine absolut nimic, dar bănuiam că cei care au plecat în 16 dimineaţa, precum şi cei care au lucrat împreună cu mine, au o serie de însemnări, aşa cum arătam, chiar şi nişte hărţi, hărţi pe care erau însemnate obiectivele. Nu sînt aici. Unde pot să fie?

Pavel Coruţ: Poate le-aţi lăsat în maşină.

General Ştefan Guşă: Este vorba de planurile oraşului cu o serie de obiective care au fost apărate de Armată. Ceea ce i-am spus locotenentului-colonel Zeca Constantin atunci, să păstreze măsurile care erau de pază şi apărare, valabile pentru toate unităţile, în continuare.

Pavel Coruţ: Şi pe frontieră?

General Ştefan Guşă: Vorbesc despre unităţile din subordinea marii unităţi de la Timişoara. De asemenea, să fie ordine, multă ordine în unităţi, în special în rîndul militarilor în termen, care sigur că şi ei participau...

Pavel Coruţ: La bucuria generală.

General Ştefan Guşă: ...la bucuria generală a cadrelor. Să-şi organizeze foarte bine serviciile în continuare şi să urmărească în continuare ordinele care se dau de la Ministerul Apărării Naţionale. Deci asta era către prînz. După care am organizat deplasarea către aeroportul Timişoara unde, aşa cum spuneam înainte, mai aveam încă două, parcă două mai rămăseseră, AN-24 din flotilă. Împreună cu mine a mai mers colonelul Ionescu, colonelul Ardeleanu...

Pavel Coruţ: Ardeleanu, care?

General Ştefan Guşă: Ardeleanu care era la Consiliul Politic Superior; Ardeleanu fusese trimis în dimineaţa de 16, împreună cu colonelul Ionescu. Mă rog, nu-i mai reţin exact chiar pe toţi care au mers, am mers cu vreo două maşini.

Pavel Coruţ: Au fost şi civili?

General Ştefan Guşă: Nu.

Pavel Coruţ: Deci numai militari din Ministerul Apărării Naţionale.

General Ştefan Guşă: Din grupul de comandament al diviziei.

Pavel Coruţ: Deci n-aţi luat pe nimeni din altă parte.

General Ştefan Guşă: Păi nici n-am fost solicitat de nimeni, am rămas chiar mirat că nimeni nu mi-a cerut asta. Deci pe traseu foarte multă lume cu semnul victoriei, cu steagul tricolor.

Pavel Coruţ: Eraţi în uniformă?

General Ştefan Guşă: În uniformă, păi tot timpul am fost în uniformă.

Pavel Coruţ: Şi care era atitudinea populaţiei faţă de Armată?

General Ştefan Guşă: Oamenii erau radioşi, foarte apropiaţi, la trecerea maşinilor militare aplaudau şi bineînţeles că ne strigau.

Pavel Coruţ: Ştiu, că mi-au povestit cercetaşii care au trăit printre ei, în momentele acelea i-au ridicat în braţe.

General Ştefan Guşă: Cînd am ieşit din curte în faţa diviziei, am fost înconjurat de oameni şi bineînţeles cu multă bucurie, cu strigăte de bucurie.

Pavel Coruţ: Da. „Am învins!"

General Ştefan Guşă: Da, exact. Scene din astea care se pot vedea probabil pe unele casete.

Pavel Coruţ: Se pot vedea pe casete, într-adevăr.

General Ştefan Guşă: Îmi amintesc că se filma. Adică îmi amintesc că în momentul cînd am coborît în faţa comandamentului diviziei, înainte de a urca în maşini ca să plecăm către aeroport, în mulţime, acolo, am văzut un cetăţean, un tînăr care filma. Deci mi-am dat seama că cineva, pe undeva, trebuie să aibă asemenea imagini.

Pavel Coruţ: Au fost mulţi, mulţi au fost, au fost mulţi străini, mulţi români, sînt casete foarte multe. Bine, au fost ascunse aceste casete în faza iniţială, probabil cu scop diversionist, că dacă ar fi arătat că populaţia Timişoarei a fraternizat cu Armata din ziua de 18, bănuiesc că ar fi fost un alt curs al evenimentelor.

General Ştefan Guşă: E posibil şi asta, categoric.

Pavel Coruţ: Normal era, prima dată, ca aceste casete să fie prezentate la televiziune, fraternizarea cu Armata.

General Ştefan Guşă: Să ştii că am rămas chiar mirat datorită faptului...

Pavel Coruţ: Că nu s-au prezentat nici acum.

General Ştefan Guşă: N-am văzut, nici după atîţia ani, după patru ani.

Pavel Coruţ: De ce oare?

General Ştefan Guşă: Eu ştiu? Oamenii ori se tem...

Pavel Coruţ: Da, dar acele casete reprezintă o realitate.

General Ştefan Guşă: Reprezintă o realitate care nu ştiu eu cu ce ar schimba, să zic, acum lucrurile.

Pavel Coruţ: De exemplu, defilarea revoluţionarilor pe TAB-uri în Timişoara, pe 18.

General Ştefan Guşă: Îmi pare foarte rău, dar nu s-au arătat, deşi astea sînt reale şi oamenii ştiu.

Pavel Coruţ: Acestea sînt filmate.

General Ştefan Guşă: Păi da, se urcau, erau foarte mulţi chiar pe un transportor.

Pavel Coruţ: Cu steaguri, cu flori, cu strigăte.

General Ştefan Guşă: Da. Treburile astea nu s-au mai văzut. Dar ce-am văzut, din păcate, aţi văzut că sînt scenele acelea în care un transportor trage şi trage într-adevăr, dar în aşa fel filmat încît lasă impresia că ar trage în mulţime, dar s-a lămurit că nu e adevărat, pentru că *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Pavel Coruţ: Bine, aici să zicem că a fost şansa că a filmat un american care a fost cinstit. E Ted Cupple de la ATNT.

General Ştefan Guşă: E o şansă.

Pavel Coruţ: ... şi care prezintă clar că se trage în sus şi că mulţimea fuge fără a lăsa nici un *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

General Ştefan Guşă: Lumea trebuie să înţeleagă un lucru, să fie foarte clară o treabă. Dacă s-ar fi tras în mulţime, ar fi existat morţi.

Pavel Coruţ: Da, şi ar fi fost mulţi.

General Ştefan Guşă: Asta vreau să spun. Dacă un TAB, un transportor ar trage în mulţime...

Pavel Coruţ: De exemplu, un glonţ de mitralieră de TAB, prin cîţi oameni ar putea trece?

General Ştefan Guşă: Pînă la şapte oameni. În linie.

Pavel Coruţ: Şapte oameni în linie. Bine, mulţimea era în grămadă. Dacă trăgea o rafală, asta însemna cîteva sute de oameni.

General Ştefan Guşă: Nu neapărat morţi.

Pavel Coruţ: Cîteva sute de oameni...

General Ştefan Guşă: ... morţi şi răniţi.

Pavel Coruţ: Da. Din păcate, nu s-a putut stabili exact ce-a fost înainte de 22.

General Ştefan Guşă: Dar în orice caz, s-a încercat după aceea, mai tîrziu, nu mai ştiu exact cînd, să se demonstreze printr-un film, chiar în poligonul Mihai Bravu, ce-ar fi însemnat, de fapt, dacă s-ar fi tras numai un minut.

Pavel Coruţ: Eu cred că acest film ar trebui să fie văzut de fiecare civil.

General Ştefan Guşă: A fost prezentat la televiziune, într-o emisiune, nu mai ştiu exact.

Pavel Coruţ: „Pro Patria", probabil.

General Ştefan Guşă: Da, în mod sigur, „Pro Patria". Dar, din păcate, cred că foarte puţini oameni l-au văzut şi nu asta e important, important e că foarte mulţi oameni chiar nu realizează ce s-ar fi întîmplat dacă ar fi tras un tanc sau un TAB, sau chiar o mitralieră de 14,5, în plin, în oameni. Vă daţi seama ce ieşea?

Pavel Coruţ: Eu îmi dau seama foarte bine că sînt militar.

General Ştefan Guşă: Deci dacă vrem să fim pînă la capăt realişti, trebuie să gîndim ce urmări ar fi avut o asemenea acţiune.

Pavel Coruţ: Adică dumneavoastră vreţi să subliniaţi că fiecare cetăţean al acestei ţări şi fiecare locuitor al planetei Pămînt trebuie să înţeleagă că, dacă Armata ar fi încercat să reprime, ar fi fost zeci de mii de morţi.

General Ştefan Guşă: Erau, categoric, nu zeci de mii. Să mergem cinstit. În momentul cînd erau sute de mii de oameni în piaţă, dacă s-ar fi tras cu mai multe armamente, erau minimum zeci de mii de oameni. Vă amintiţi de cifra de şaizeci de mii pe care o vehiculau unele posturi de radio, în zilele respective? Sau după aceea erau şaizeci şi patru de mii.

Pavel Coruţ: Dumneavoastră de unde aţi auzit prima dată aceste cifre?

General Ştefan Guşă: Parcă mi-au fost raportate, dacă nu mă înşel, de ofiţerii care erau acolo, lîngă mine, care probabil puteau să asculte...

Pavel Coruţ: *Europa Liberă?*

General Ştefan Guşă: Eu, vă daţi seama, în momentele acelea...

Pavel Coruţ: În orice caz, între eroii aceştia de la care aţi auzit-o, la televizor era...

General Ştefan Guşă: Brucan.

Pavel Coruţ: Silviu Brucan. Se pune întrebarea: de unde ştia Silviu Brucan ce se întîmpla în Timişoara?

General Ştefan Guşă: Păi, de fapt, el în tot ce a făcut vrea să arate că e un atoateştiutor. N-ai văzut că el aşa vrea să apară, cel puţin? Domnul politolog, domn... Ştii că eu am avut cu el... Nu ştiu dacă ţii tu minte.

Pavel Coruţ: V-am văzut...

General Ştefan Guşă: Da. O singură dată a încercat să se ia de mine, nu de mine, de fapt de Armată...

Pavel Coruţ: Întrebarea este cum de ştia Silviu Brucan ce se întîmplase în Timişoara, cînd de Timişoara ştiau numai timişorenii şi cei care fuseseră în Timişoara.

General Ştefan Guşă: Domnule, probabil că era în scenariu şi probabil că deţinea nişte date. Sau mai bine zis ştia că, conform unor scenarii, ar fi trebuit să se întîmple un măcel.

Pavel Coruţ: Vom vedea.

General Ştefan Guşă: Vezi ce se întîmplă? Ei n-au contat pe un lucru. Că cine trebuia să facă măcelul eram noi. Şi împotriva cui îl făceam? Ce, eram în altă ţară, să tragem în străini? Aici a fost marea greşeală pe care au făcut-o. Eu nu le zic *(lipsă de audiţie, n.n.)* că nu i-am definit.

Pavel Coruţ: Scenariştii. N-au înţeles că românul nu va trage în român, chiar în condiţiile astea complicate.

General Ştefan Guşă: Şi, din păcate, au fost şi nişte urmări nenorocite, au fost oameni care şi-au pierdut viaţa, nu stăm să analizăm fiecare caz acum. E o realitate, noi nu putem să mergem înainte pînă nu vom afla, de fapt, ce s-a întîmplat cu fiecare.

Pavel Coruţ: În fiecare caz în parte.

General Ştefan Guşă: Dar nenorocirea e că ceea ce s-a încercat atunci — şi revenim la cuvîntul pe care l-ai spus, la

culpabilizarea Armatei — asta a fost făcută de nişte oameni care urmăreau nişte scopuri.

Pavel Coruţ: Erau nişte amatori cum susţin unii, sau profesionişti?

General Ştefan Guşă: Erau profesionişti, dragă.

Pavel Coruţ: Deci erau profesionişti ai diversiunii, nu nişte simpli amatori.

General Ştefan Guşă: Dar diversiunea am simţit-o pe pielea mea, pentru că primeam informaţii care pur şi simplu mă cutremurau. Eu nu eram, nu vreau să fac acum o teorie a omului rezistent, a militarului cu deosebită experienţă...

Pavel Coruţ: Lumea v-a văzut exact cum sînteţi.

General Ştefan Guşă: ... dar vreau să vă spun o singură treabă, domnule Coruţ, nu eram nici unul care să se piardă aşa de repede. Însă, la un moment dat, atîtea veşti primisem şi atîtea informaţii, încît la un moment dat *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Pavel Coruţ: De ce, era război psihologic?

General Ştefan Guşă: Era, l-am simţit deja din 18, ca să nu-ţi mai spun ce informaţii am primit în 18. Haide că iar revenim.

Pavel Coruţ: Nu-i nici o problemă.

General Ştefan Guşă: Unele mi le mai amintesc. La un moment dat, am primit o informaţie din punctul de comandă al Diviziei de Apărare Antiaeriană, că spre România se îndreaptă două ţinte aeriene, viteză, înălţime, din partea de nord-vest către sud-est, cam aşa era direcţia generală. Nord-vest către sud-est.

Pavel Coruţ: Interesant.

General Ştefan Guşă: Şi sigur că m-am alertat. Şi atunci a trebuit să alertez şi Regimentul de Aviaţie care era la Timişoara. Cred că comandantul unităţii îşi mai aminteşte episodul.

Pavel Coruţ: Comandantul unităţii cine era?

General Ştefan Guşă: Locotenent-colonel Zugravu, cred. Comandantul unităţii de aviaţie Timişoara. Care era pregătit de luptă. Şi chiar am ridicat aviaţia în aer.

Pavel Coruţ: Şi ţintele?

General Ştefan Guşă: Şi ţintele, pînă la urmă, s-au dovedit a nu fi de fapt ţinte. Ţintele au existat, mi s-a raportat, şi am ridicat imediat aviaţia, dar nu s-a confirmat. După aceea punctul de comandă mi-a raportat că ţintele, în momentul cînd s-au apropiat de frontieră, au virat stînga şi au mers paralel cu aceasta.

Pavel Coruț: Deci veneau, de fapt.

General Ştefan Guşă: Deci veneau, de fapt, ţinte, dar n-au venit real peste noi, însă alerta s-a făcut.

Pavel Coruț: E bine că n-au venit real.

General Ştefan Guşă: E bine, dar alerta s-a făcut. Să ştiţi că eram decişi să tragem.

Pavel Coruț: Păi era absolut normal, după părerea mea.

General Ştefan Guşă: Şi vreau să vă spun, dacă-şi aminteşte bine domnul Coman şi l-aş ruga să-şi amintească, comanda chiar asta a fost: „Nimic nu intră în...".

Pavel Coruț: Deci comanda a fost: „Nimic nu trece frontiera!"

General Ştefan Guşă: Pentru că am întrebat dacă n-au survol, că asta a fost situaţia: „Au survol?" — „Nu." Punctul la aviaţie ştie, BCA ştie, deci punctele de comandă...

Pavel Coruț: Ţintele veneau din nord-vest. Pentru civili, ce înseamnă asta? Veneau de pe direcţia Ungariei către Bulgaria?

General Ştefan Guşă: Veneau de pe direcţia Ungariei către Bucureşti.

Pavel Coruț: Către Bucureşti.

General Ştefan Guşă: Vedeţi, treaba asta nu-i chiar aşa simplă, în momentele acelea, care erau tensionate, da?

Pavel Coruț: Da.

General Ştefan Guşă: Foarte tensionate. Or, chiar aviatorii erau un pic derutaţi.

Pavel Coruț: Deci o dată s-a creat tensiunea, a doua oară putea să fie vorba de nişte avioane de spionaj, de cercetare?

General Ştefan Guşă: Putea să fie, putea să fie orice. Deşi poate să fie şi o simulare. De ce? În zilele următoare, s-a lucrat foarte mult la simularea unor ţinte. De aceea vreau să spun că diversiunea a fost la nivel foarte mare. Şi destul de complexă. Bine realizată.

Pavel Coruț: Deci n-au fost amatori, amatorii au căzut în capcană.

General Ştefan Guşă: Păi cum să fie? Am întrebat foarte clar pe comandantul marii unităţi: „Despre ce este vorba?" Şi i-am ordonat chiar să fie în punctul de comandă pe care-l au ei. Ca să mă lămuresc. Şi după aceea mi-a spus că totuşi au fost, nu s-au îndreptat către noi, s-au îndreptat paralel cu frontiera. Dar de unde a pornit diversiunea? Or, de la o staţie radar din sistem, din dispozitiv, e posibil, ori...

Pavel Coruţ: Da.

General Ştefan Guşă: ...ori s-a primit un telefon tot din dispozitiv şi a ajuns cum a ajuns pînă la nivelul nostru, deci pînă în punctul de comandă. Dar ce vreau să scoatem în evidenţă? Că exista...

Pavel Coruţ: Se căuta starea de tensiune.

General Ştefan Guşă: Se căuta să se creeze această stare de tensiune şi nu numai de tensiune, s-a creat chiar o diversiune. Care aţi văzut cît de intensă a fost mai tîrziu.

Pavel Coruţ: Da, o am filmată.

General Ştefan Guşă: Cît de intensă a fost mai tîrziu.

Pavel Coruţ: A fost, a fost la nivel de ţară. Deci se căuta implicarea Armatei.

General Ştefan Guşă: Cine are curaj, acum, să spună că ar fi rămas calm în acele momente, este pur şi simplu un om care nu vrea să fie sincer nici cu el, nici cu alţii. Indiferent de experienţă, de capacitate, pentru că în momente din astea să ştiţi că simţi o răspundere extraordinar de mare, foarte mare. Şi ca urmare şi trăirile pe care un militar le are, indiferent de funcţia deţinută, mai ales la funcţiile noastre, trăirile erau nemaipomenit de intense.

Pavel Coruţ: Bun. Deci aţi ajuns la aeroport cu două maşini ale militarilor.

General Ştefan Guşă: Da, am ajuns la aerodrom cu două maşini. Şi avioanele erau pregătite.

Pavel Coruţ: Deci la aerodromul militar.

General Ştefan Guşă: La aeroportul...

Pavel Coruţ: La aerodrom Timişoara.

General Ştefan Guşă: La aeroportul Timişoara.

Pavel Coruţ: La aeroportul Timişoara. Şi aţi plecat cu AN24.

General Ştefan Guşă: Cu AN24. Nu-mi mai amintesc dacă chiar comandantul Regimentului de Transporturi Aeriene a pilotat. Şi în timp ce am început să ne deplasăm către Bucureşti, prin reţeaua radio de care AN-ul dispune...

Pavel Coruţ: Da.

General Ştefan Guşă: ...eram informat de ce se întîmplă în Bucureşti. Atunci am aflat pentru prima oară că o serie întreagă de foşti ofiţeri sau, mă rog, foşti generali ai Armatei, s-au prezentat la Televiziune cu o mulţime de apeluri. Chiar din momentul acela am aflat de la radiotelegrafistul aeronavei. Atunci am aflat prima dată

că s-a prezentat generalul Militaru, care făcea apel la o serie de comandanţi...

Pavel Coruţ: Pe nume, numindu-i.

General Ştefan Guşă: Nominalizîndu-i, din Marele Stat Major, inclusiv pe mine, din comandanţii de Armate, pe care-i ştia foarte bine. E vorba de generalul Topliceanu şi generalul Dîndăreanu. Apoi pe generalul Eftimescu din Marele Stat Major, pe contra-amiralul Dinu, şeful Direcţiei de Informaţii a Armatei, pe generalul Rus, comandantul Aviaţiei, şi un lucru extraordinar ce m-a deranjat, şi m-a deranjat chiar din primele momente, a fost acea expresie pe care a folosit-o şi pe care mai tîrziu eu am auzit-o la televizor, pentru că încă o dată vreau să vă spun că multe din detalii le-am aflat mai tîrziu, deoarece în zilele acelea n-am avut timp să văd nimic.

Pavel Coruţ : Le-aţi văzut din casete.

General Ştefan Guşă: Ce mi-a spus radiotelegrafistul? Că se face apel la „încetarea măcelului". Şi am zis, care măcel? Dacă ei au cunoştinţă de aşa ceva? Dacă la radio şi la posibilităţile de interceptare pe care le au ei, dispun de date că există în ţară focare în care se mai trage? Totodată am înţeles că din momentul cînd a plecat elicopterul de pe Comitetul Central...

Pavel Coruţ: Nu se mai trăgea.

General Ştefan Guşă: ...era linişte în România. Şi eu cred că am înţeles bine şi vă spun că asta a fost pînă către seara de 22.

Pavel Coruţ: Deci aceste mesaje sunau de fapt ca un diversionism.

General Ştefan Guşă: Eu n-aş vrea să le calific aşa, le-aş zice foarte ciudate.

Pavel Coruţ: Foarte bizare.

General Ştefan Guşă: Pentru că erau atît de insistente şi se refereau la încetarea unui măcel. Că m-am şi cutremurat. Ce măcel făceau Armata Română şi generalii pe care el îi nominaliza? „Încetaţi măcelul! Fac apel la..." cutare. Care măcel?

Pavel Coruţ: Deci unul era generalul Militaru. Alt general sau comandant?

General Ştefan Guşă: Ce mi-a mai spus băiatul care era radiotelegrafist, adică subofiţerul care ne spunea ce se întîmplă, că a mai apărut un general care făcea apel la o serie de, mă rog, per-

sonalităţi din Armată care erau atunci şi la o serie de ofiţeri din rezervă, cu numele de Kostyal, pe care nu-l cunoşteam.

Pavel Coruţ: General Kostyal Ştefan, deci.

General Ştefan Guşă: Care a fost şi acesta pe la televiziune, am înţeles.

Pavel Coruţ: Şi acesta e tot şcolit în URSS, ca şi Militaru. După aceea cine a mai fost? Cico Dumitrescu Emil?

General Ştefan Guşă: Nu, acesta a apărut mai tîrziu. Ăsta a apărut mai tîrziu pe la televiziune, cu nişte apeluri.

Pavel Coruţ: Bun. Aţi aflat despre aceste apeluri în avion.

General Ştefan Guşă: Ce le-am spus celor din avion? Mai întîi, cînd am plecat de la Timişoara am luat legătura cu comandamentul aviaţiei şi le-am spus că vom merge pe Aeroportul Militar Otopeni. Mi s-a transmis prin radio, de către generalul Rus, că trebuie să mă deplasez la Televiziune. Zic nu trebuie să mă deplasez, doresc să mă deplasez, pentru că vreau să spun întregii naţiuni şi poporului român că ministrul Apărării Naţionale nu a fost un trădător, că pe acest om, respectiv ministrul Apărării Naţionale, îl cunosc de cînd eram copil, nu am fost nici un fel de rudă cu el, să fie limpede...

Pavel Coruţ: Chiar aşa aţi şi spus cînd aţi ajuns.

General Ştefan Guşă: De cînd eram copil îl cunoşteam. Un om integru, un om puternic. Încă o dată vreau să afirm, păcat că acum nu prea se mai vorbeşte, nu se mai pomeneşte de fapta ministrului, totuşi.

Pavel Coruţ: Cineva are interes să se aştearnă tăcerea, am impresia, peste acest eveniment.

General Ştefan Guşă: Vreau să vă spun şi oamenii, românii, trebuie să ştie un lucru. În momentul cînd nouă ni s-a anunţat moartea ministrului Apărării Naţionale, a fost un şoc care ne-a îndîrjit extraordinar, de la general la soldat.

Pavel Coruţ: Am văzut acest şoc cu ochii mei, eram în uniformă militară în ministerul Apărării.

General Ştefan Guşă: Eu vreau ca lumea să înţeleagă bine acest lucru. Pentru noi a fost un şoc extraordinar de puternic. Pentru mine personal şi pentru cei pe care i-am văzut eu, respectiv comandanţii, pe cei din Statul Major al Diviziei de Tancuri din Timişoara, pe alţi comandanţi, şefi de Stat Major şi pe ceilalţi ofiţeri cu funcţii de răspundere, care au fost alături de mine şi aş vrea să specificaţi vreodată că, cu toţi aceşti oameni, pe unii din ei îi cunoşteam, pe

unii nu-i cunoşteam, ne-am închegat atît de rapid în acele momente grele. Deşi eram şeful Marelui Stat Major şi era un singur operator, căpitan, în biroul operaţii sau pregătire de luptă al diviziei, imediat ne-am acomodat ca şi cum am fi lucrat de mai mult timp împreună. Ni s-a spus atunci că Armata era slabă. E un adevăr, este vorba de pregătirea de luptă a trupei. Să nu uităm însă că totuşi cadrele militare, mă refer la ofiţerii de Stat Major, ingineri, maiştri militari, subofiţeri, nu erau chiar aşa slab pregătiţi.

Pavel Coruţ: Am impresia că aici a fost o diversiune, cînd s-a afirmat că Armata Română era slabă, slab înarmată, slab echipată.

General Ştefan Guşă: Să ştiţi că s-a mai făcut şi după revoluţie afirmaţia aceasta. E dureroasă pentru noi. Nu că ne-ar atinge în orgoliu, nu, nu.

Pavel Coruţ: Nu e vorba de orgoliu, dar eu ştiu o chestie: Armata Română nu a fost prost înarmată, a avut armament bun, nu foarte bun.

General Ştefan Guşă: Armata Română a avut armament bunişor.

Pavel Coruţ: Bunişor.

General Ştefan Guşă: Dar Armata Română mai avea ceva. Avea şi ea o ambiţie. Eu vreau să vă spun ceea ce au uitat mulţi şi ceea ce nu ştiu civilii. Noi, în activităţile pe care le-am avut cu Tratatul de la Varşovia, participam şi la aplicaţii în care jucau statele majore, că la noi ştiţi că n-aveau voie să joace cu trupe pe teritoriul nostru. Să ştiţi că la acele aplicaţii ne pregăteam de aşa natură încît, de regulă, comandamentele României erau pe locul unu. De asemenea, dacă ţineţi minte, neavînd poligoane de mărimea pe care sovieticii le aveau, eram nevoiţi să tragem cu rachetele şi cu aviaţia în poligoane din străinătate. Întotdeauna piloţii români şi întotdeauna rachetiştii români s-au clasat printre cei mai buni.

Pavel Coruţ: Să revenim la momentul Bucureşti — Televiziune.

General Ştefan Guşă: La Otopeni, mă aştepta generalul Rus Iosif. Am ajuns la Televiziune. O înghesuială de nedescris. Mulţi rezervişti îmbrăcaţi în uniforme. Unele chiar de gală. Toţi voiau să apară în faţa camerelor de luat vederi, toţi aveau lucruri deosebite de spus. M-am mirat de ce pînă atunci nu scoseseră capul „de la cutie“, iar acum, cînd Ceauşescu fugise, se împingeau în faţă. Doar ştiţi cine a făcut revoluţia. Să nu se supere nimeni, dar adevărul nu poate fi ascuns: poporul român a făcut-o! În primul rînd, ado-

lescenţii şi tinerii. Un curaj dumnezeiesc îi pornise. Nimeni nu-i mai putea opri. Mi-a plăcut fraza din cartea dumneavoastră: „O naţiune al cărei tineret se trezeşte la timp are un viitor.“ Aşa e, domnule Coruţ. Tinerii au fost formidabili!

Pavel Coruţ: Da, tineretul s-a trezit, domnule general.

General Ştefan Guşă: Din păcate, acum suferă cumplit. La fel cu întreaga naţiune română. Cred că e din ce în ce mai dezamăgit. Au aşteptat o schimbare benefică. Îmi pare rău dar, la ora actuală, nu putem afirma acest lucru. Cu o singură excepţie: libertatea individului. În rest, grija e cumplită. Îmbolnăveşte. Nu mai e vorba de grija zilei de mîine. E vorba de grija zilei de azi. Ce vom mînca? Unde vom dormi? Cel mai rău este că nu ştiu dacă vor avea un loc de muncă. Ne-au îmbolnăvit grija, sărăcia. Săraca ţară bogată nu le poate asigura, din păcate, decît spectrul sărăciei şi mizeriei! Trebuie să spunem acest adevăr: trăim greu, dar putem ieşi din asta prin muncă, bună administrare, folosirea resurselor noastre. Vital pentru noi este să nu ne pierdem speranţa, să nu disperăm. Dar...

Pavel Coruţ: Domnule general, să revenim la Televiziune...

General Ştefan Guşă: De acord. Prima impresie: haos total. Toţi aveau ceva de spus. Preoţi, actori, regizori, profesori.

Pavel Coruţ: Cam mulţi regizori şi actori, nu?

General Ştefan Guşă: Da, cam mulţi. Cred că majoritatea au dorit sincer să facă ceva bun pentru România. Lumea trebuie să ştie însă că unii, din păcate, au jucat teatru şi atunci, în acele zile, şi ulterior. Teatru sinistru deoarece s-a lăsat cu morţi, cu proiectile, gloanţe, răniţi... Va veni timpul să lămurim şi aceste aspecte. Oricum, am pătruns în clădirea Televiziunii împreună cu generalul Rus şi căpitanul Gheorghe Ionel, dar cu mari eforturi. V-am spus, toată lumea avea ceva de spus. Am reuşit să spun ceea ce aţi înregistrat pe casete: Am venit direct de la Timişoara unde am prevenit un mare măcel. Ministrul Milea nu a fost un trădător şi un spion. Îl cunosc din copilărie, din şcoala militară. Armata este alături de popor. Am cerut să punem mai întîi ordine şi mai apoi să analizăm cine şi de ce se face vinovat. Am încercat din tot sufletul să impun ideea de ordine imediată. Era absolut necesară pentru clarificarea situaţiei. Dar mulţi doreau atunci să apară în faţă, să nu fie „uitaţi“ de istorie. Era un moment pe care nu voiau să-l scape.

Pavel Coruţ: Ce simţeaţi în acele momente?

General Ştefan Guşă: Mi-era groază că mama şi ţăranii mei, cei care mă cunoşteau de mic copil, vor crede informaţiile răspîndite de diversiune, referitor la cei peste 60 000 de morţi. Că eu şi subordonaţii mei am fi fost autorii acelor fapte oribile. Mulţi dintre cei care au trăit revoluţia la televizor nu înţeleg ceea ce au trăit cei implicaţi direct, mai ales cei din stradă: noi, Forţele Armate şi revoluţionarii, care, conform scenariului, trebuia să ne măcelărim reciproc. Numai noi ştiam ce sentimente am trăit. Şi cum am ajuns să ne înţelegem reciproc, să ne respectăm, să simţim la fel evenimentul, deşi poziţiile în care ne aflam păreau că erau total diferite.

Pavel Coruţ: În continuare, ce aţi făcut?

General Ştefan Guşă: Conform legii, la acea dată aveam o răspundere extraordinară. Prin moartea generalului Milea şi fuga lui Ceauşescu, devenisem automat ministru al Apărării Naţionale şi chiar comandant suprem al Forţelor Armate. Da, comandantul suprem dezertase de la post şi, conform legii, trebuia să-mi asum răspunderea apărării naţionale. Erau atribuţii foarte clare, stabilite de lege.

Pavel Coruţ: Asta nu ştiau civilii.

General Ştefan Guşă: Poate că unii nu ştiu nici astăzi. Nu le găsesc nici o vină! De unde să ştie? Mi se părea absolut clar că în acel moment trebuia să mi se subordoneze tot ce însemna forţă armată. Inclusiv Ministerul de Interne, inclusiv Securitatea, inclusiv grănicerii. În caz de necesitate, în caz de război, trebuiau coordonate unitar.

Pavel Coruţ: Bine ar fi fost s-o spuneţi.

General Ştefan Guşă: Aici trebuie să lămurim o treabă de care am fost acuzat. De ce nu am luat comanda tuturor? Trebuia oare să mă autoproclam şef pentru toţi?

Pavel Coruţ: Ştiu. Toţi am crezut că veţi lua comanda tuturor Forţelor Armate, veţi pune ordine în ţară pînă la organizarea de noi alegeri. Ar fi fost grozav. Am fi evitat multe mistificări, am fi ajuns la o democraţie reală.

General Ştefan Guşă: Uşor de zis după... Poate nici nu apucam să deschid gura. În momentul acela, numai asta nu-mi trecea prin cap. Mă gîndeam numai la haosul pe care-l văzusem inclusiv la Televiziune. La posibilitatea unei invazii. Din păcate, exista pericolul ca extazul mulţimii să se transforme în anarhie generalizată. Trebuie s-o spunem drept: cam asta s-a întîmplat.

Pavel Coruţ: Da, anarhia a produs victime, dar nu numai ea. Românul are totuşi o limită. Cineva a dezvoltat anarhia în anumit scop.

General Ştefan Guşă: Domnule Coruţ, ca militar de carieră simţeam şi pericolul şi de aici şi necesitatea ordinii. Nu ştiam că toţi generalii din Armata Română cunoşteau exact cui trebuiau să se subordoneze. Trebuia să le mai amintesc acest lucru? Pînă la ultimul soldat se ştia acest lucru, încă din timp de pace. Reglementările au fost şi sînt precise în acest sens. Eram şeful tuturor.

Pavel Coruţ: Clar. Mai departe?

General Ştefan Guşă: Am plecat la Marele Stat Major, cu maşina. În oraş era linişte şi manifestări de bucurie pe străzi. Se înserа. Mă bucura că era linişte. Mă însoţea aghiotantul, căpitanul Gheorghe Ionel, un băiat foarte devotat, actual procuror militar. Cînd am intrat în Marele Stat Major, am simţit un nou şoc: mulţi civili înarmaţi pe culoare, prin birouri. Mai erau ofiţeri în rezervă. L-am întrebat pe şeful de tură operativă: Ce se întîmplă aici? Răspunsul: I-a adus revoluţia. Nu ştiu cine le-a aprobat. N-aveam nimic împotriva revoluţiei, dar disciplina militară fusese încălcată. În sediul Apărării Naţionale nu pătrunde oricine şi oricum. Putea pătrunde şi cineva cu intenţii rele.

Pavel Coruţ: Ce era la cabinetul ministrului?

General Ştefan Guşă: Haos. Dezordine şocantă. Poate cineva se va supăra pentru aceste vorbe. Va spune că nu simţeam momentul. Îl simţeam din plin, dar legile militare asigură stabilitatea unei Armate şi a unei ţări. M-am şi enervat de ce vedeam. Nu mai ştiai cine şi ce doreşte. Toţi aveau ceva de spus şi fiecăruia i se părea că el era cel mai important.

Pavel Coruţ: Puteau fi şi cetăţeni străini?

General Ştefan Guşă: Puteau. Mă refer însă la cei străini de minister. Mulţi purtau armament şi muniţie.

Pavel Coruţ: Domnule general, am şi un caz concret. Adjunctul unui ataşat militar străin, îmbrăcat civil, a participat la revoluţie. Acum e comerciant. A rămas în România. Nu-i spun numele pentru a nu crea resentimente la adresa ţării sale. Militarii însă îl recunosc.

General Ştefan Guşă: Interesant! În cabinet erau generalii Victor Stănculescu, Ion Hortopan, Eftimescu şi cîţiva generali din rezervă, îmbrăcaţi în uniformă. Nu-i cunoşteam. Atunci l-am văzut eu prima dată pe Kostyal. Sper că şi pentru ultima. M-a şocat lipsa de

ordine militară. Mă aşteptam să găsesc ce trebuia: operatori, hărţi, ofiţeri care să lucreze pe documente, legături cu diferite eşaloane. Deci, un punct de comandă la cel mai înalt nivel.

Pavel Coruţ: Cum aţi fost primit? Vi s-a comunicat că Victor Stănculescu e noul ministru al Apărării?

General Ştefan Guşă: Nu. Nici n-am avut timp de discuţie. Era într-adevăr la biroul ministrului. Atunci au pătruns pe uşă Ion Iliescu, Petre Roman, Voican Voiculescu. Cred că era şi Cazimir Ionescu (nu sînt sigur) şi alţii. Nu cunoşteam pe nimeni.

Pavel Coruţ: Dan Iosif?

General Ştefan Guşă: Nu. Pe dînsul l-am cunoscut la Comitetul Central. Îl ţin minte bine. Era într-o helancă neagră. Îmi spunea: „Tovarăşe general, nu asta am vrut noi, nu asta am crezut noi." Era foarte răguşit. Alţii afirmă că apare în casetă cerînd sprijin militar sovietic. Nu-mi amintesc. Verificaţi caseta şi vă lămuriţi!

Pavel Coruţ: Ce a urmat în Ministerul Apărării Naţionale?

General Ştefan Guşă: Ne-am aşezat la masa de consiliu. Foarte mulţi se felicitau, se sărutau. Aici aş vrea să respectaţi adevărul. Acolo s-a filmat, dar caseta nu apare deocamdată. Îmi amintesc perfect că cineva a filmat. Se poate verifica şi ce am discutat.

Pavel Coruţ: Există, domnule general. Ştiu şi unde e. E la Armată, la o unitate specială.

General Ştefan Guşă: Bine ar fi. Ar fi foarte interesantă. Erau primele momente ale formării viitoarei conduceri. După felicitări, s-a făcut propunerea să dăm un comunicat către ţară. Reţin că Petre Roman a început să noteze pe o hîrtie propunerile făcute. Eu am spus numai două lucruri şi aş dori să se reţină exact. Eventual să se dea caseta. Primul: grănicerii să revină la Armată. Al doilea: să se închidă imediat frontierele. Eu predasem Grănicerii la Ministerul de Interne şi-l văzusem lăcrimînd pe generalul Milea după această acţiune. Cu toate necazurile pe care le aveam, mă legasem sufleteşte de grăniceri.

Pavel Coruţ: De ce i-aţi predat?

General Ştefan Guşă: Au fost mai multe cauze. La CSCE se hotărîse reducerea efectivelor Armatei, dar nu şi a celor din Ministerul de Interne. Ca atare, prin mutarea grănicerilor la Ministerul de Interne, evitam reducerea excesivă a forţelor armate. Al doilea motiv era legat de evenimentele de frontieră. Ni se imputaseră multe treceri ilegale de frontieră şi multe evenimente deosebite.

S-a acreditat ideea că în subordinea Ministerului de Interne ar fi fost eficienţi. Îi iubeam pe grăniceri, le ştiam viaţa grea... Erau primul element strategic al ţării. Ne-am zbătut pentru dotarea lor corespunzătoare cu armament şi tehnică de luptă. Aveau planuri de mobilizare viabile şi intrau imediat în luptă, în caz de nevoie. Sper din inimă să nu fie transformaţi în simpli pîndari. În interesul ţării.

Pavel Coruţ: Ce avantaje au avut cadrele de grăniceri prin trecerea la Ministerul de Interne?

General Ştefan Guşă: Nici unul. Şi nici nu cred că vor avea. M-aş bucura din inimă să aibă. Personal însă nu prea văd cum.

Pavel Coruţ: Domnule general, de ce aţi cerut închiderea frontierelor?

General Ştefan Guşă: Era prima obligaţie legală şi logică în acea situaţie. Şi în orice stat. Asta o ştia pînă şi ultimul gradat. Tradiţional, în asemenea situaţii aşa se procedează. Se puteau produce „minuni". De fapt s-au şi produs. În scurt timp, comandantul grănicerilor m-a anunţat că a deschis frontiera de vest pentru a pătrunde ajutoare. Că aşa i s-a cerut de la Frontul Salvării Naţionale. Am strigat la el: Cînd au avut timp să adune acele ajutoare? Cînd au avut timp să traverseze Ungaria? Ce mai puteam să fac? Cine dăduse aprobarea? Cum puteam să-i mai opresc?

Pavel Coruţ: Conducerea nou instalată v-a acceptat ideea închiderii frontierelor?

General Ştefan Guşă: Nu mi s-a dat nici un răspuns precis. Tăcerea celor de faţă a fost luată de mine ca fiind de acord. M-au invitat la sediul Comitetului Central. Ion Iliescu a precizat că făcuse deja convocarea tuturor miniştrilor şi trebuia să vorbim mulţimii, să o liniştim. Să citim comunicatul. Cred că am făcut o mare greşeală. Prin plecarea mea la Comitetul Central, eram în oarecare măsură rupt de Armată. Nu aveam toate legăturile, nu cunoşteam exact situaţia, nu puteam conduce operativ efectivele. Abia la Comitetul Central mi-am dat seama de greşeală. Am plecat însoţit de aghiotant şi de şofer. Am intrat foarte greu în clădire. *(lipsă de audiţie, n.n.)*

General Ştefan Guşă: Căutau de fapt un loc unde...

Pavel Coruţ: Să discute conducerea...

General Ştefan Guşă: ...nu, să scrie ceva pe o hîrtie şi să poată da acel comunicat.

Pavel Coruţ: Să vorbească lumii, da.

General Ştefan Guşă: Că ăsta era scopul, să se facă acest comunicat, să meargă în balcon şi să spună lumii ceva.

Pavel Coruţ: Era în jurul orei 17 şi ceva.

General Ştefan Guşă: Se înserase deja, era chiar seara.

Pavel Coruţ: Da, că era decembrie.

General Ştefan Guşă: Reţineţi, era 5 şi ceva, era întuneric, dar era linişte. Nu se trăgea nicăieri. Nimeni nu m-a sesizat, nici măcar în minister, că la ora prînzului sau după prînz imediat, undeva în ţară s-ar fi tras.

Pavel Coruţ: Deci în toată ţara nu se trăgea, se reinstaurase pacea.

General Ştefan Guşă: E un lucru foarte clar. Îmi amintesc că la tura operativă am întrebat: „Măi, care-i situaţia în ţară?“, zice: „Domnule general, e linişte.“ Asta a fost singura expresie.

Pavel Coruţ: Deci nu se mai trăgea deloc.

General Ştefan Guşă: Pentru mine înseamnă că era linişte, nu se mai trăgea deloc. Or, de ce spun asta? Pentru că fac legătură cu ce o să vă spun mai tîrziu. Domnule, mi-am dat seama de greşeală, zic: „de unde comunic?“ Adică trebuia să comunic, cu cine? În primul rînd, cu ministerul, şi pe urmă chiar cu unele unităţi. Şi atunci nu ştiu pe cine am întrebat unde găsim un birou, unde sînt mijloace de legătură şi am intrat întîi într-un birou, nu mai ţin minte al cui era, s-a încercat această, cum să-i spun eu, acel comunicat către ţară.

Pavel Coruţ: În acel birou cine mai intrase?

General Ştefan Guşă: Nu mai ţin minte, dar erau Iliescu, Roman...

Pavel Coruţ: Brucan, Bîrlădeanu.

General Ştefan Guşă: Că acolo l-am văzut şi pe Militaru.

Pavel Coruţ: A apărut şi Militaru?

General Ştefan Guşă: A apărut şi Miliaru.

Pavel Coruţ: Ştiaţi că deja prin televiziune fusese numit ministru al Apărării?

General Ştefan Guşă: Nu, am aflat după aceea. Aici este treaba...

Pavel Coruţ: Întrebarea e următoarea: el deja la ora aceea ştia că e ministru al Apărării? Ştia!

General Ştefan Guşă: Dar mie nu mi-a spus nimic.

Pavel Coruţ: Pentru că ieşise un căpitan oarecare, un dezertor...

General Ştefan Guşă: Am văzut după aceea. Ăsta nu putem spune că e militar, ăsta a fost făcut din civil.

Pavel Coruţ: Lupoi a ieşit.

General Ştefan Guşă: Da, da, da, din civil făcut.

Pavel Coruţ: Da, dar el era totuşi militar sub jurămînt.

General Ştefan Guşă: El era subinginer, reactivat, n-are şcoală militară. Ăştia care n-au şcoală militară..., să mă ierte Dumnezeu!

Pavel Coruţ: Acest căpitan ieşise şi anunţase că noul ministru al Apărării este Militaru.

General Ştefan Guşă: Da, am aflat după aceea.

Pavel Coruţ: După aceea. Deci nu ştiaţi că el, de fapt, căuta locul de unde se conduce.

General Ştefan Guşă: Pe acest Lupoi cînd l-am văzut după aceea în cursul nopţii, la Televiziune, în spate cu o puşcă, am rămas efectiv uluit. Zic: „Cine dracu' o fi ăsta şi ce caută acolo?" Că nu-l cunoşteam şi nu era din Regimentul de Gardă. Ăsta a făcut parte, ca şi ceilalţi, staţi că vă spun eu, pentru că sînt mulţi care au fugit în noaptea aia şi afirm cu toată certitudinea că era din cei care au fugit din unităţi, din comandamente, din formaţiuni... Pentru mine, generalul Guşă, toţi ăştia sînt nişte dezertori.

Pavel Coruţ: Exact asta voiam să vă întreb.

General Ştefan Guşă: Indiferent ce se va spune şi indiferent că se vor supăra pe mine. În momentul cînd a părăsit postul, s-a comportat ca un dezertor. N-o să-mi spună mie că el trebuia să fie acolo. Nu! El trebuia să fie în front, pentru că la alarma de luptă sau la alarma parţială, sau de război, fiecare are un loc în front sau în dispozitiv. Iar cei care în nopţile respective, şi nu e numai acest căpitan, pentru că o să revenim, au fost mulţi din „eroii" aceştia care şi astăzi sînt în Armată, unii cu grade mari şi care au făcut diversiune, domnule Coruţ. Din păcate, nu s-a luat nici o măsură împotriva lor. A trebuit ca eu să fiu chemat să depun mărturie, dar ei nu.

Pavel Coruţ: Vom discuta şi situaţia dezertorilor. În situaţia grea în care se afla ţara, fiecare trebuia să aştepte ordinul superiorilor.

General Ştefan Guşă: Şi să fie în locul unde era în plan.

Pavel Coruţ: În dispozitiv, da.

General Ştefan Guşă: Cine părăseşte dispozitivul, pentru mine ca militar, este un dezertor. Şi eu îl tratez ca atare, să fie foarte clar. Chiar dacă se vor supăra multe mărimi din astea care au ajuns

acum de te miri ce, mie nu-mi pasă, pentru că ei ştiu foarte bine ce spun şi se vor simţi. Asta sînt, nişte dezertori, aşa trebuie să se simtă. Şi lumea trebuie să-i ştie, real.

Pavel Coruţ: Bun. Acum a apărut şi generalul Militaru. Îl cunoşteaţi pe generalul Militaru?

General Ştefan Guşă: Îl cunoşteam.

Pavel Coruţ: De unde îl ştiaţi?

General Ştefan Guşă: Pe generalul Militaru îl ştiam de la Craiova, din 1960, cînd proaspăt general fiind venit din URSS, fusese numit comandantul diviziei. Dar o perioadă foarte scurtă. Eu, pe vremea aceea, eram, reţineţi ce funcţie mare aveam, comandant de pluton de tancuri în garnizoana Craiova, la o unitate care ulterior s-a desfiinţat.

Pavel Coruţ: Deci în 1960 era deja general.

General Ştefan Guşă: 1960 sau 1961.

Pavel Coruţ: Era deja general?

General Ştefan Guşă: Da. Venise, dacă nu mă înşel, de la Iaşi. Deci, din URSS a trecut pe la Iaşi şi de acolo la Craiova, comandant de divizie. Eram tînăr, eram tînăr locotenent pe vremea aceea, a stat foarte puţin timp.

Pavel Coruţ: Cine era aghiotantul lui pe vremea aceea?

General Ştefan Guşă: Nu-mi mai amintesc, din păcate.

Pavel Coruţ: Bine. Şi după aceea unde a plecat? L-aţi mai întîlnit vreodată?

General Ştefan Guşă: La Cluj, la Cluj, dar eu nu l-am mai întîlnit în viaţa mea, pînă în noaptea aceea.

Pavel Coruţ: Ştiaţi ceva despre el?

General Ştefan Guşă: Ştiam, aflasem între timp că a avut necazuri, a colaborat cu..., eu n-aveam dovezi, dar se aflase.

Pavel Coruţ: În Armată se ştia cîte ceva. Ce ştiaţi dumneavoastră, un general al Armatei?

General Ştefan Guşă: Ştiam că a fost scos din Armată, pentru că, pe vremea cînd a fost în URSS, ar fi fost racolat de sovietici şi că, în ţară fiind, ar fi încercat să ia din nou legătura cu ei. Mai mult nu prea ştiam, dar, în orice caz, pentru scoaterea lui din Armată acesta a fost motivul. De fapt, după aceea am aflat şi despre, dacă vă amintiţi, celebrul caz Şerb. Am auzit de el, tot în genul ăsta, că ar fi fost...

Pavel Coruţ: Da, eram elevi şi ni s-a prelucrat cazul.

General Ştefan Guşă: Dar ni se prelucra nu cu prea multe amănunte, dacă vă amintiţi. Depindea de comandanţi, şi nu de comandanţi în general, ci mai ales de secretarii de partid care dădeau atît cît trebuia. Hai că aşa este!

Pavel Coruţ: Da, eram elevi atunci şi ni s-a prelucrat cazul Şerb, ni s-a spus că a trădat în favoarea Uniunii Sovietice.

General Ştefan Guşă: Domnule, mie nu prea mi s-a prelucrat. Dumneavoastră vi s-a spus, uite, mie nu mi s-a spus.

Pavel Coruţ: Eram la Marină, eram elev la Marină.

General Ştefan Guşă: Dar am aflat totuşi, că oricum se află.

Pavel Coruţ: Bine, a fost proces public, au fost militari, comandanţi de mari unităţi prezenţi la proces, după cîte ştiu eu. În orice caz, nouă ni s-a prelucrat, eram elev, ni s-a prelucrat cazul Şerb.

General Ştefan Guşă: Eu nu ştiam prea multe detalii, dar ştiam deja că din cauza asta a fost scos din Armată şi mutat în economie. Unde, cinstit să fiu, nu prea m-a interesat. Deci a fost prima întîlnire cu Militaru, după treizeci şi ceva de ani, cred.

Pavel Coruţ: După treizeci şi ceva de ani, bun. A venit la dumneavoastră să vă salute, să discute cu dumneavoastră?

General Ştefan Guşă: Nu. În cursul nopţii, mai tîrziu, asta se întîmpla mai tîrziu, a venit la mine să-mi spună dacă poate să ajute cu ceva. El ce poate să facă? Şi i-am spus politicos că n-am nevoie de el şi să se ducă să-şi vadă de treabă, convins fiind că a plecat acasă. Surpriza a fost mare pentru mine cînd, a doua zi, l-am întîlnit în Ministerul Apărării Naţionale. Dar asta e altă poveste. N-am ştiut ce-a făcut, nu-l urmăream atunci pe generalul Militaru. Domnule Coruţ, să mă înţelegeţi bine, eu am trăit nişte momente foarte grele.

Pavel Coruţ: Aveaţi în sarcină apărarea României.

General Ştefan Guşă: Vedeţi, mi-e foarte greu acum să-mi amintesc fiecare amănunt. Poate că, dacă mă lăsaţi mai mult, am să-mi amintesc, pentru că...

Pavel Coruţ: Nu, că pe mine mă interesează problemele de esenţă.

General Ştefan Guşă: ...ce se întîmplă? Eu, cînd am intrat acolo, mi-am dat seama, deci o dată, că nu trebuia să mă duc. A doua problemă: era foarte greu de ieşit, mai tîrziu, cînd a început să se tragă, mai tîrziu. Pe urmă, n-am înţeles ce voiau oamenii ăştia, că

începuseră discuţiile contradictorii şi în ceea ce priveşte punctele care trebuiau trecute în platforma asta şi pe urmă denumirea organului care să fie.

Pavel Coruţ: Asta, am caseta, nici o problemă.

General Ştefan Guşă: Eu am văzut-o mult mai tîrziu, dar îmi amintesc totuşi cînd a spus domnul general Militaru că Frontul Salvării Naţionale există, eu nu mai ştiu dacă a spus...

Pavel Coruţ: De şase luni. Am caseta.

General Ştefan Guşă: ...de şase luni. Dumneavoastră sînteţi mai documentat. Dar îmi amintesc că a zis-o. Însă au început să apară, în cursul serii, Bîrlădeanu, Brucan, pe care *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Pavel Coruţ: Deci foştii cominternişti.

General Ştefan Guşă: Domnule, haide s-o spun pe-aia dreaptă, mi-e ruşine c-o spun, dar pentru mine oamenii ăştia n-au fost nişte personalităţi, să ştiţi. Ori n-am avut eu acces la prea multe date informative, erau nişte tipi, nişte bătrînei, pe urmă am aflat cam ce şi cum...

Pavel Coruţ: Fuseseră ei ceva mari pe timpul Cominternului.

General Ştefan Guşă: Atunci am aflat. Păi fuseseră, domnule, dar iertaţi-mă, pe timpul Cominternului eu eram copil, ca şi dumneata sau ceva mai mare ca dumneata.

Pavel Coruţ: Păi da, că diferenţa dintre noi este de zece ani.

General Ştefan Guşă: Deci atunci au început să apară ăştia. A apărut Verdeţ, îmi amintesc precis că a venit şi chiar m-a calmat un pic, că eram nervos.

Pavel Coruţ: Din Forţele Armate cine a mai fost? De la Miliţie şi Securitate?

General Ştefan Guşă: Domnule, de la Miliţie şi Securitate, acolo am întîlnit în *(lipsă de audiţie, n.n.),* deci în biroul acesta nu s-a făcut mare lucru, ca să revin. Şi atunci, haide să găsim un birou unde se poate lucra şi vorbi. Şi atunci am nimerit în biroul, după aceea mi-am dat seama, lui Curticeanu, unde era şi T.O. (telefon operativ de stat) şi unde erau şi legăturile astea cu Telefoanele Scurte, cu Ministerul Apărării şi cu celelalte.

Pavel Coruţ: Da. Deci era propice oarecum pentru asta.

General Ştefan Guşă: Şi atunci am intrat acolo. În acest birou se buluceau toţi. Domnule, oamenii nu înţelegeau...

Pavel Coruţ: E o treabă serioasă pe care trebuie s-o facă nişte meseriaşi.

General Ştefan Guşă: Unii, de curiozitate, alţii poate voiau să iasă în faţă, să iasă şi ei în film acolo, alţii poate că n-aveau încredere în noi. De ce spun asta? Că în cursul serii am cunoscut şi pe acesta, nu ştiu dacă la Ministerul Apărării Naţionale sau la Comitetul Central, acest Cazimir Ionescu, care era răguşit, să mă ierte cînd o citi, dar mi s-a părut chiar băut, era înarmat, după cîte îmi amintesc eu, şi care, la un moment dat, chiar aşa a zis: „Domnule, vreau să aud ce vorbeşti."

Pavel Coruţ: Da, e pe casetă. Îl am înregistrat pe casetă.

General Ştefan Guşă: Îmi amintesc că m-a enervat. „Da, domnule, stai unde vrei, dar lasă-mă dracului în pace!", ceva cam în genul acesta i-am răspuns. „Lasă-mă dracului în pace!" Vrei să auzi? Stai acolo şi ascultă. De aceea îţi spun, au apărut o serie şi intrau acolo peste noi, efectiv. În cursul după-amiezii aceleia, l-am întîlnit pe generalul Vlad.

Pavel Coruţ: Îl ştiaţi dinainte?

General Ştefan Guşă: Cum să nu? Cu generalul Vlad am lucrat foarte mult cînd am predat grănicerii.

Pavel Coruţ: Da, cînd le-aţi predat grănicerii.

General Ştefan Guşă: Ne cunoşteam şi înainte, ne întîlnisem la o serie de acţiuni, de adunări, îl ştiam. Cum să nu-l cunosc pe generalul Vlad? Nu lucrasem însă direct. În ultimul timp, datorită predării grănicerilor, ne apropiasem mai mult. Mi s-a părut, încă o dată afirm cu toată răspunderea, că generalul Vlad era un om echilibrat, un om inteligent, foarte exigent, hai să spun aşa, într-un cuvînt, un om deosebit. În acelaşi timp era foarte citit şi, cum să spun eu, în meserie. Am lucrat împreună la Ministerul de Interne, cînd s-a hotărît trecerea grănicerilor la acest minister, aşa cum am mai spus.

Pavel Coruţ: Şi era însoţit de cine?

General Ştefan Guşă: Tot acolo mai era colonelul Ardeleanu, Dumnezeu să-l ierte, am auzit că a murit, şi alţii pe care nu-i cunoşteam.

Pavel Coruţ: Da, a murit într-un mod bizar, ciudat, suspect chiar, în urmă cu circa două săptămîni.

General Ştefan Guşă: În momentul cînd ne-am întîlnit acolo, generalul Vlad, reţineţi, eu n-am nimic cu generalul Vlad, nu-i cu-

nosc activitatea anterioară, s-ar putea să fie bună sau rea, nu Guşă este cel competent sau în măsură să dea relaţii despre activitatea generalului Vlad, eu doar vreau să dau relaţii despre activitatea sa numai atît timp cît am lucrat cu el şi să spun exact cum a fost. Deci mi s-a părut un om foarte deştept şi îl ştiam mai bine de cînd am predat grănicerii. De ce? Faţă de Postelnicu era un om mult mai... Lui Postelnicu a trebuit să-i explic ce-i aia brigadă, batalion, pentru că nu înţelegea nimic, pe cînd generalul Vlad era în meserie.

Pavel Coruţ: Deci Postelnicu avea un nivel scăzut de cultură...

General Ştefan Guşă: Foarte scăzut.

Pavel Coruţ: ...se cunoştea că ajunsese acolo cum ajunsese. Ştim cum ajunsese...

General Ştefan Guşă: Ce mi-a spus generalul Vlad? Asta e foarte important. Nu e vorba de, încă o dată vă spun, nu vreau să dau vina pe nimeni.

Pavel Coruţ: Noi reproducem nişte realităţi.

General Ştefan Guşă: Eu nu sînt nici procuror, sînt un simplu militar, un român care vrea să moară cu cugetul şi cu conştiinţa curată.

Pavel Coruţ: Ce-a spus generalul Vlad? Că e important.

General Ştefan Guşă: Vlad mi-a spus următorul lucru. Zic: „Tovarăşe general, ce-i cu dumneavoastră, ce se întîmplă?“ „Domnule,“ — zice, astea-s cuvintele lui, cred că şi le aminteşte — „eu l-am părăsit“ — nu mai ştiu exact — „abandonat pe Ceauşescu, dar nu pot să-mi trădez poporul român, să fie clar!“

Pavel Coruţ: Deci acestea au fost cuvintele generalului Vlad: „Nu pot să-mi trădez poporul român.“

General Ştefan Guşă: „Şi n-am să trădez poporul român.“

Pavel Coruţ: „Şi n-am să trădez poporul român.“

General Ştefan Guşă: Astea au fost cuvintele generalului Vlad, care pe mine pur şi simplu m-au...

Pavel Coruţ: Întărit.

General Ştefan Guşă: Da, întărit, sigur că da, pentru că mi-am dat seama că dacă un cap al Securităţii, pentru că el a fost, mai tîrziu au apărut arestaţi, tot la mine, Postelnicu şi Dincă, în cursul nopţii, aduşi de undeva de prin sediul Comitetului Central...

Pavel Coruţ: Dincă nu era de la Securitate.

General Ştefan Guşă: Nu, dar vreau să spun…

Pavel Coruţ: Deci aţi avut siguranţa că Securitatea va merge...

General Ştefan Guşă: Nu toată, cel puţin în el am avut siguranţă. Acum, domnule, mie mi-e greu să bag mîna în foc pentru toată Armata. Să fim foarte limpezi. Eu aş vrea să fiu foarte clar. Am zis, simt şi garantez că Armata şi-a făcut datoria, dar în Armată au fost cîţiva care au greşit fie din teamă, fie neinformaţi *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Pavel Coruţ: Fie dezertori din dorinţă, că aţi vorbit de ei.

General Ştefan Guşă: Domnule asta e alta treabă, astea sînt cazuri izolate, dar Armata, în ansamblul ei, şi-a făcut datoria, Armata a fost a poporului, oamenii au fost cinstiţi, înţelepţi.

Pavel Coruţ: Şi sînt în continuare.

General Ştefan Guşă: Şi sînt în continuare. Şi eu vreau să afirm aici o treabă. Dacă România, în ăştia trei ani, a reuşit să nu fie iugoslavizată, unul din factorii importanţi a fost tot Armata — şi sper că Dumnezeu ne va ţine şi în următorii ani —, să fie limpede, aşa cum e ea. Chiar dacă e necăjită şi tracasată şi, din păcate, culpabilizată. Pentru că va trebui să spun, încă o dată să spun, că toţi ofiţerii care vor citi aceste rînduri, dacă vor citi...

Pavel Coruţ: Le vor citi, să ştiţi, pentru că, de fapt, seria aceasta de cărţi a început cu ofiţerii.

General Ştefan Guşă: ...niciodată să nu se simtă, nu trebuie să se simtă culpabilizaţi, pentru că n-au nici un motiv.

Pavel Coruţ: Să se simtă apărători ai acestei ţări.

General Ştefan Guşă: Să se simtă aşa cum sînt real, nişte oameni care şi-au făcut datoria şi îşi vor face, dacă va fi nevoie, datoria.

Pavel Coruţ: E în regulă.

General Ştefan Guşă: Asta-i treaba. Deci asta vreau să spun despre generalul Vlad.

Pavel Coruţ: Bun. Deci, din partea Ministerului de Interne era generalul Vlad...

General Ştefan Guşă: În momentul cînd am discutat aceste probleme, cît ne mai suceam pe acolo, eu căutam să vorbesc cu Ministerul Apărării Naţionale să văd care-i situaţia, ce mai e, a început această mascaradă, că eu aşa i-am spus, deci a început să se tragă. Am dat perdeaua la o parte şi am văzut...

Pavel Coruţ: Mascarada numită terorişti-securişti sau cum?

General Ştefan Guşă: Terorişti. Eu am afirmat o treabă şi ce am afirmat ori e pe casetă, ori e înregistrat la radio. Din păcate, nu s-a

mai dat, noi am avut nişte *(lipsă de audiţie, n.n.)* la Timişoara, pe care lumea nu le-a mai luat.

Pavel Coruţ: Le am (casetele).

General Ştefan Guşă: Nu ştiu.

Pavel Coruţ: În care aţi anunţat „Armata, trupele Ministerului de Interne, Securitatea..."

General Ştefan Guşă: Eu am spus: „Domnule, Securitatea a fost formată tot din români."

Pavel Coruţ: O am. Cînd apelaţi dumneavoastră la televiziune: „Vă rog eu să transmiteţi acest comunicat." Am caseta. V-o dau.

General Ştefan Guşă: Vreau să vă spun. Eu nu mă pot schimba, domnule Coruţ, nici peste zece ani, nici în mormînt. Am spus-o foarte clar şi-mi asum răspunderea. Şi Securitatea, nu bag mîna în foc pentru toţi, să fie limpede, pentru că oricine şi-a avut unu-doi...

Pavel Coruţ: Uscăturile lor.

General Ştefan Guşă: Uscăturile ei le-a avut şi Armata, le-a avut şi Securitatea, le-a avut şi Miliţia, să fie clar. Să fie foarte limpede.

Pavel Coruţ: Sigur că da...

General Ştefan Guşă: Dar nu asta a caracterizat instituţia, dragă. Dar am spus, din cine erau formaţi securiştii? Erau tot din români. Tot din copii de ţărani, de muncitori, de învăţători, eu ştiu de ce erau? Să ştiţi că toţi am trăit aceleaşi sentimente şi în timpul războiului, sînt convins că cei care erau de vîrsta mea au trecut, la fel ca şi mine, prin foamete, prin grijile care au fost atunci. Deci, hai să fim oameni serioşi. Nu toţi trebuie băgaţi în aceeaşi oală.

Pavel Coruţ: Faptele să vorbească, faptele fiecăruia.

General Ştefan Guşă: Sigur că da. Trebuie să venim cu nişte argumente foarte clare. Eu încă o dată spun, nu vreau să bag mîna în foc pentru nimeni, nici pentru toţi din Armată, dar imensa majoritate a oamenilor au fost oameni serioşi.

Pavel Coruţ: Asta contează.

General Ştefan Guşă: La fel a fost, cred, şi în Miliţie şi în Securitate. Că dacă au fost şi cîţiva ticăloşi se va dovedi.

Pavel Coruţ: Se va dovedi.

General Ştefan Guşă: Timpul mai scoate la iveală multe. Avem experienţă. Niciodată nu s-a putut ascunde adevărul, niciodată, chiar dacă a durat din păcate mai mult, din păcate...

Pavel Coruţ: A se vedea pactul Ribbentrop-Molotov.

General Ştefan Guşă: Nu numai acela, nu numai acela, dar dacă o luăm şi mai înainte, că au fost unele care s-au ascuns sau au rămas ascunse secole.

Pavel Coruţ: Şi le-am scos la iveală.

General Ştefan Guşă: Şi tot vor ieşi. Aşa şi astea acum.

Pavel Coruţ: Deci, domnule general, a început mascarada, cum îi ziceţi dumneavoastră.

General Ştefan Guşă: Deci, eu am tras perdeaua la o parte şi eu, generalul Guşă, afirm foarte clar, nu vreau să se interpreteze cu nimic, pe Palatul Regal erau trei-patru cuiburi de foc care trăgeau, automat.

Pavel Coruţ: Palatul Regal? Ce vreţi să spuneţi, vizavi de Comitetul Central?

General Ştefan Guşă: Vizavi de Comitetul Central. Eu am tras perdeaua şi m-am uitat. Şi atunci am rămas şocat.

Pavel Coruţ: În ce trăgeau? În oameni sau în aer? Că sînteţi militar.

General Ştefan Guşă: Aici vreau să spun o treabă. Lumea a început să fugă. Era plină piaţa, vă amintiţi. Ah, staţi. Am trecut peste un episod. Peste episodul cu balconul, care a fost important. Hai să revenim la acesta. Deci, în fine, s-a încropit acolo ce s-a încropit (comunicatul), pînă la urmă s-a luat hotărîrea, domnule, să mergem în balcon să le spunem ceva oamenilor, că oamenii erau nerăbdători. Iniţiativa asta a avut-o, mi se pare, domnul preşedinte Iliescu, atunci bineînţeles *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Pavel Coruţ: Domnul Ion Iliescu era la vremea aceea, că apoi a devenit preşedinte.

General Ştefan Guşă: Să mă ierte domnul Iliescu, pentru mine nu era nimeni, atunci nu ştiam cine e, deşi am locuit prin apropierea lui. Eu personal nu am ştiut cine e.

Pavel Coruţ: Nici eu, nici majoritatea oamenilor.

General Ştefan Guşă: Iar dacă la un moment dat m-am exprimat *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Da. Nu l-am ştiut, ăsta e adevărul. Nu numai pe el, dar nici pe ceilalţi care erau acolo. După cum, sînt convins, nici ei nu mă cunoşteau pe mine.

Pavel Coruţ: Bineînţeles, noi ne vedeam de Armata noastră, dînşii îşi vedeau de activităţile dînşilor.

General Ştefan Guşă: Deci, hai să mergem. Hai să mergem. Şi am fost luat pe sus aproape, cu Petre Roman, cu Iliescu, să mergem

pe balcon să vorbim oamenilor. Şi ştii ce-a vorbit fiecare. Întîi a vorbit parcă Iliescu, după aceea Petre Roman. Nu, Petre Roman vorbise mai înainte, dacă nu mă înşel.

Pavel Coruţ: Petre Roman mai vorbise o dată înainte.

General Ştefan Guşă: Mai vorbise o dată înainte. Aşa. Şi cineva mi-a dat cuvîntul. Nu mai ştiu cine: „Ia cuvîntul, generale, intră acolo şi vorbeşte!“ Nu mai ţin minte ce-am zis. Am făcut, tot aşa, apel la ordine, la disciplină, ca unităţile să-şi vadă de treabă.

Pavel Coruţ: Există caseta.

General Ştefan Guşă: Că Armata e cu poporul, cu revoluţia, să nu-şi facă probleme, că întotdeauna va fi alături de ea.

Pavel Coruţ: Pînă aici era pace.

General Ştefan Guşă: Aşa. Era pace cînd eram acolo.

Pavel Coruţ: Deci, în jurul orei 19, a început…

General Ştefan Guşă: Nu. Era mai devreme, era întuneric, dar era mai devreme, era 18, poate.

Pavel Coruţ: Pe la ora 18 şi ceva a început...

General Ştefan Guşă: Nu, nu, nu pe la 18 vorbeam noi în balconul ăla, acolo.

Pavel Coruţ: 18,30 cam. O să mă uit pe casetă.

General Ştefan Guşă: Cam aşa. După ce am venit din balcon, trebuie văzut şi calculat. De ce?

Pavel Coruţ: Deci aţi făcut apel la ordine, v-aţi întors şi au început să tragă.

General Ştefan Guşă: După aceea am avut discuţia asta şi a început răpăiala. Şi atunci am avut un şoc formidabil. Domnule, cine trage?

Pavel Coruţ: Deci patru cuiburi de foc pe...

General Ştefan Guşă: Palatul Regal.

Pavel Coruţ: Sînteţi militar de carieră. Ce puteau să fie? Mitraliere? Pistoale-mitralieră?

General Ştefan Guşă: Domnule, prin geamurile alea duble, de văzut le-am văzut, de auzit le-am auzit, cu atenuarea pe geamuri...

Pavel Coruţ: Dar după cadenţă ce puteau să fie?

General Ştefan Guşă: Pistol-mitralieră, mitralieră.

Pavel Coruţ: Nu depăşeau nivelul unei mitraliere de infanterie.

General Ştefan Guşă: În nici un caz. Nu.

Pavel Coruţ: Deci o mitralieră de ce calibru?

General Ştefan Guşă: 7,62; 7,92.

Pavel Coruţ: Deci nu erau mitraliere grele.

General Ştefan Guşă: Nu, în nici un caz.

Pavel Coruţ: Puteau să fie pistoale automate...

General Ştefan Guşă: Puteau să fie pistol-mitralieră, deci pistol automat, putea să fie o puşcă-mitralieră. De ce? Era totuşi o distanţă pînă acolo. Dar eu ce-am văzut, de fapt? Zgomotul şi focul la gura ţevii, ca orice militar...

Pavel Coruţ: Tocmai de aceea v-am întrebat.

General Ştefan Guşă: Şi atunci, automat mi-am aruncat ochii, pentru că vă spun o treabă, nu trebuia să-mi spună nimeni, mi-am aruncat ochii jos, să văd oamenii. Oamenii alergau, dar nu i-am văzut căzînd.

Pavel Coruţ: Deci nu trăgeau în lume.

General Ştefan Guşă: Domnule, senzaţia mea atunci — şi asta îmi rămîne cît voi trăi —, că ăştia au tras undeva, dacă au tras real, au tras undeva deasupra mulţimii.

Pavel Coruţ: Ca s-o sperie.

General Ştefan Guşă: Al doilea. Ori au tras simulat, e posibil şi asta, pentru că e greu să-ţi dai seama cu geamul, dacă eram afară poate altfel vedeam lucrurile...

Pavel Coruţ: Simulatoare de foc.

General Ştefan Guşă: Simulatoare, sigur că da, care marchează. Păi noi n-avem?... Care creau foc automat şi se vede foarte clar flacăra la gura ţevii şi zgomotul.

Pavel Coruţ: Sigur, e cel care se montează la gura ţevii.

General Ştefan Guşă: Care se montează la gura ţevii, pe filet. Şi care creează, ce? Jetul de gaze care reîncarcă.

Pavel Coruţ: Să reîncarce cartuşele de manevră.

General Ştefan Guşă: Sigur că da. Deci e foarte simplu de făcut.

Pavel Coruţ: Deci putea să fie.

General Ştefan Guşă: Putea să fie deci, fie cu cartuşe de manevră, fie...

Pavel Coruţ: Simulator electronic.

General Ştefan Guşă: ...fie un simulator care să creeze această flacără şi zgomotul respectiv. Sigur că el era amplificat şi de piaţa respectivă, pentru că sînt convins că acustica are un mare rol acolo.

Pavel Coruţ: Deci lumea a început să fugă.

General Ştefan Guşă: Da. Cert e un lucru, eu, în primul moment, am zis: „Domnule, se trage!“

Pavel Coruţ: Dar n-aţi văzut oameni căzînd.

General Ştefan Guşă: Nu, automat, ca militar, mi-am îndreptat ochii spre piaţă. Oamenii alergau, se duceau după TAB-uri, erau nişte TAB-uri acolo, către ziduri, alţii se culcau încet, dar n-am văzut oameni căzînd. Dar am văzut şi am zis: „Înseamnă că ăştia trag undeva deasupra, ce dracu' se întîmplă?“ Şi atunci am avut această discuţie cu generalul Vlad. Zic: „Ăştia sînt ai dumneavoastră? Ai noştri în nici un caz nu sînt acolo.“ Şi am zis: „Armata în nici un caz nu s-a urcat pe Palatul Regal, ce dracu'!“ Zice: „Domnule, nu sînt ai mei! Să fie limpede! Nu sînt ai noştri“ Zic: „Domnule general, dacă-i aşa, hai să încetăm mascarada asta!“ „Să facem ceva!“ Astea cred că au fost cuvintele pe care le-am spus şi nu ştiu dacă apar pe casetă...

Pavel Coruţ: Astea nu apar pe casetă.

General Ştefan Guşă: ...nu apar, dar eu i le-am spus generalului Vlad: „Haideţi să facem ceva, să încetăm această mascaradă şi această porcărie!“

Pavel Coruţ: Deci generalul Vlad v-a asigurat că nu sînt oamenii lui.

General Ştefan Guşă: Da, şi la fel ne-a asigurat colonelul Ardeleanu, Dumnezeu să-l ierte! El ne-a spus: „Nu sînt oamenii mei, sînt în unitate, pot fi controlaţi.“

Pavel Coruţ: Dar ei au fost şi controlaţi, am mărturia filmată.

General Ştefan Guşă: N-aş vrea să apar decît aşa cum am fost, Coruţ. Prima mea senzaţie atunci a fost că...

Pavel Coruţ: Că sînt de la ei.

General Ştefan Guşă: Da. Asta e. Adică, s-o spun...

Pavel Coruţ: Că sînt de la Securitate. Păi normal...

General Ştefan Guşă: Dar cînd generalul Vlad mi-a infirmat asta, am rămas şi eu un pic, şi nu aşa, oricum, cu toată hotărîrea mi-a spus: „În nici un caz nu sînt ai mei, în nici un caz.“ Şi el a rămas surprins, efectiv, am citit la el o surprindere totală, să ştii.

Pavel Coruţ: Deci era surprins şi el.

General Ştefan Guşă: Era surprins şi el. Şi a început să ia legătura imediat: „Măi, ce se întîmplă?“, în Ministerul de Interne, la unităţile din subordine, pentru că acelaşi lucru l-am făcut şi eu la Armată. Dacă vă amintiţi...

Pavel Coruţ: „Cine trage?“, da.

General Ştefan Guşă: Dacă vă amintiţi, cînd am pus mîna pe telefon: „Măi, ce se întîmplă? Ce dracu' se întîmplă?“, pentru că nenorocirea ştiţi care a fost? Din momentul în care a început să se tragă de sus, a început să se tragă şi de jos, ca răspuns. Dar ăştia de jos cu ce au tras? Au tras cu gloanţe.

Pavel Coruţ: Cu mitralierele de pe TAB.

General Ştefan Guşă: Aveau cartuşe cu pastile trasoare care puteau incendia şi aşa s-a şi întîmplat, din păcate, prin unele locuri. Vedeţi, noi nu trebuie să ascundem adevărul.

Pavel Coruţ: Domnule general, ca o întrebare de profesionist. Domnule general, patru cuiburi de foc teroristic se aflau pe Palatul Regal.

General Ştefan Guşă: Domnule, trei sau patru. Dar văzute de mine cert, cu foc, cu zgomot.

Pavel Coruţ: Întrebarea fundamentală: un terorist pe cine atacă de obicei?

General Ştefan Guşă: Atacă capul, comanda, conducătorul.

Pavel Coruţ: Capul. Puţin mai devreme fuseseraţi toţi în balcon. De ce credeţi că n-au tras mai devreme?

General Ştefan Guşă: Păi, domnule Coruţ, întrebarea mă face să surîd.

Pavel Coruţ: De ce surîdeţi?

General Ştefan Guşă: Păi, surîd, că nu în ăia trebuia tras. Sau, nici nu trebuia tras în ăia. Trebuia creat altceva.

Pavel Coruţ: Oare, din ce s-a spus în balcon, şi apelul ăla de linişte a determinat apariţia teroriştilor?

General Ştefan Guşă: Vreau să vă spun o treabă, ca profesionist. Încă o dată, eu nu vreau să iau apărarea nici a Securităţii, nici a Armatei. Adică a Armatei sînt obligat s-o iau.

Pavel Coruţ: Noi nu sîntem obligaţi, pentru că nu sîntem avocaţi.

General Ştefan Guşă: Dar şi Securitatea nu trebuie implicată. De ce? Noi trebuie să spunem adevărul, domnule. Distanţa de acolo şi pînă la balcon era o distanţă foarte propice pentru un specialist. Cu o rafală, două, putea să-i termine pe toţi.

Pavel Coruţ: Deci cît să fie acolo, două sute cincizeci de metri?

General Ştefan Guşă: Nici nu cred, nu cred că sînt atît, dar două sute de metri nu sînt pentru un profesionist...

Pavel Coruţ: Un pistol-mitralieră cît bate?

General Ştefan Guşă: Cred că pînă la o mie şi ceva de metri.

Pavel Coruţ: Pînă la o mie şi ceva de metri. E clară povestea.

General Ştefan Guşă: Ce-am vrut să spun? Păi îţi dai seama, cu foc automat!

Pavel Coruţ: Deci, l-aţi consultat pe generalul Vlad, l-aţi consultat pe colonelul Ardeleanu.

General Ştefan Guşă: Şi am sunat la minister.

Pavel Coruţ: Şi aţi sunat la minister.

General Ştefan Guşă: Da. Acolo, nu mai ţin exact minte, la grupa operativă: „Ce se întîmplă? Au început să tragă. Ştiţi ceva?“, „Nu ştim nimic!“ Nenorocirea e altceva, că mi s-a confirmat după cîteva minute că şi acolo a început să se tragă.

Pavel Coruţ: Exact, eram în minister şi am fost atacaţi.

General Ştefan Guşă: Dar eu nu eram acolo. Mi-au confirmat ei la telefon. „Măi, de unde?“ zic, „Păi din blocurile din jur.“

Pavel Coruţ: Exact. De pe restaurant.

General Ştefan Guşă: Am spus: „Măi, nu se poate, măi! Cum dracu', măi, şi aici de pe palat?“

Pavel Coruţ: De pe restaurantul...

General Ştefan Guşă: „Orizont“, pe undeva. El mi-a zis din blocuri, la „Orizont“, cam aşa mi-a zis cel cu care am vorbit. Nu mai reţin exact cine a fost.

Pavel Coruţ: Exact, că am început să fim atacaţi şi noi.

General Ştefan Guşă: Nu ştiu dacă în acelaşi minut, pentru că eu am sunat să văd dacă...

Pavel Coruţ: Diferenţa a fost de cîteva minute.

General Ştefan Guşă: Probabil de cîteva minute, dar în orice caz mi s-a confirmat.

Pavel Coruţ: Să vă spun ce se întîmplase. Concomitent, deci, în jurul orei 18,30, a fost atacat aşa: primul care m-a sunat, înainte de a vedea dumneavoastră pe palat, a fost generalul Gheorghe Vasile, şeful Direcţiei de Contrainformaţii militare din Departamentul Securităţii Statului, şi m-a anunţat că este atacată direcţia, adică sediul acestei unităţi. Eu i-am spus: „Nu se poate, la noi e linişte!“ Şi mi-a spus: „Domnule, cere de la amiralul Dinu şi de la generalul Stănculescu două tancuri sau două TAB-uri să mutăm arhiva de aici.“ Peste cîteva minute, ne-au atacat şi pe noi. Deci, cumva în decurs de zece minute, a început să se tragă cam asupra tuturor

unităţilor militare, ale Armatei şi ale Contraspionajului militar din Departamentul Securităţii Statului.

General Ştefan Guşă: Aici e un mister. Aici va trebui noi să batem mult de tot, ca să lămurim, de fapt, ce s-a întîmplat, ce s-a întîmplat în realitate, nu aşa... Că ştim că s-a tras de acolo, că au fost simulatoare sau nu. Bun. Ei şi? De fapt, tot n-am lămurit cine a tras. Că după aceea s-au făcut nişte diversiuni, s-au împuşcat, din păcate, şi militarii între ei, că ăsta e adevărul. Chiar dacă lumea se supără.

Pavel Coruţ: S-au împuşcat, din păcate, e un adevăr dureros.

General Ştefan Guşă: E dureros, dar trebuie să-l acceptăm, că e adevăr. Dar vreau să spun, vedeţi, aici va trebui noi să clasificăm şi trebuie să o facem, poate, în capitolele astea. Dar nu cred că putem.

Pavel Coruţ: Noi n-o să putem lămuri.

General Ştefan Guşă: Şi nu putem nici singuri.

Pavel Coruţ: Aici e un caz de cercetare îndelungată a unor profesionişti. Noi trebuie numai să punem problema.

General Ştefan Guşă: Să lăsăm la o parte faptul că au tras unii în alţii, a mai fost şi asta.

Pavel Coruţ: Au tras.

General Ştefan Guşă: Dar au fost şi oameni care au ţintit fix în cap, au fost şi oameni care au tras pe nişte direcţii unde era Armată, sau de pe direcţii pe unde nu erau militari.

Pavel Coruţ: Eu am scris în cartea asta o mărturie a unui ucigaş de meserie.

General Ştefan Guşă: Noi nu trebuie să le privim cu atîta seninătate. Sau să aruncăm, cum, din păcate, au aruncat unii *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Pavel Coruţ: Aţi citit acolo mărturia lui Sebe?

General Ştefan Guşă: N-am citit-o, iartă-mă. Am trecut destul de repede acum peste unele lucruri care sînt foarte interesante, ţi-am spus. Dar vreau să-ţi spun altceva, că lumea asta aşteaptă de la noi, să ştie cine a tras.

Pavel Coruţ: Exact.

General Ştefan Guşă: Şi o să-ţi spun că în unele cazuri a tras Armata dar, în alte cazuri, n-a tras Armata, şi poate cea mai multă muniţie a tras-o Armata. Cum? În ce condiţii? Cînd? Asta am explicat-o la proces, dacă-ţi aminteşti.

Pavel Coruț: E bine s-o explicați încă o dată, pentru că unii n-au fost la proces.

General Ștefan Gușă: Și îmi pare rău că nu s-a transmis.

Pavel Coruț: Da. În ce condiții s-a tras?

General Ștefan Gușă: Da, în ce condiții s-a tras, sigur că da.

Pavel Coruț: Deci diversiunea venea prin televiziune. Care Armată a mai fost condusă prin televiziune?

General Ștefan Gușă: Mai e o treabă, aceea în timpul nopții, că n-am mai reușit să spun toată porcăria care a fost.

Pavel Coruț: Bun.

General Ștefan Gușă: Vreau să spun acum, nu lămurim în episodul ăsta tot ce s-a întîmplat, că ți-am spus de la început că mergem pe un schelet acum. Dar vreau să-ți spun ce s-a întîmplat atunci. Diversiunea care s-a creat, de s-a ajuns ca unele subunități să tragă în altele, a fost creată, domnule, fie la telefon, fie cu foc la gura țevii, fie cu marcare, deci s-a încercat asta. Păi, dar nu te supăra, faptul că au ajuns să tragă unul în altul înseamnă că a fost o diversiune.

Pavel Coruț: Da.

General Ștefan Gușă: Păi asta trebuie s-o lămurim. Cine a făcut-o, domnule?

Pavel Coruț: Dumneavoastră cunoașteți unitatea de vînători, de lîngă Sfîntul Gheorghe?

General Ștefan Gușă: Era subordonată, dar nu prea o cunosc.

Pavel Coruț: Știți de cine a fost atacată în noaptea respectivă? Că a fost atacată două nopți succesive.

General Ștefan Gușă: Eu știu că au tras în blocul de alături de au rupt pămîntul.

Pavel Coruț: Dar a fost atacată de o subunitate de Gărzi Patriotice, care primise ordin să atace acolo, pe motiv că sînt teroriști. Acest caz l-am documentat eu.

General Ștefan Gușă: Nenorocirile astea s-au produs, domnule Coruț. Lumea trebuie să știe un singur lucru. În haosul care a fost atunci determinat de această diversiune nenorocită și suprapuși peste această diversiune, au fost unii care n-aveau nici un drept să dea ordine și care ar trebui să răspundă. Că striga lumea cine a tras, că Armata, că nu știu ce. Cei care au creat diversiunea trebuie întrebați. Pun o întrebare și vreau să-mi răspundă cineva din țara asta:

cine şi cu ce drept a dat armament şi muniţie la civili? Ce, era război de apărare a patriei?

Pavel Coruţ: Asta e prima întrebare.

General Ştefan Guşă: Da. Cine şi cu ce drept a dat armament la civili?

Pavel Coruţ: Prima întrebare. A doua: cine a comandat?

General Ştefan Guşă: Cine a comandat să se tragă de către Armată în anumite locuri? Cu ce drept? Cine a chemat unităţile militare la Televiziune şi din ordinul cui? Pentru că ştim foarte clar, să vă fie limpede, sînteţi militar, un obiectiv ştiţi cu cîţi oameni poate să fie apărat, fie că e război, fie că e atac. Haideţi să fim serioşi!

Pavel Coruţ: Mai mult, avem mărturii de la studenţi şi de la militari, care demonstrează că militarii au refuzat prezenţa civililor în zonă pentru a-i proteja.

General Ştefan Guşă: Domnule, aţi văzut în atîtea casete nişte puşti, să mă ierte Dumnezeu, n-am nimic cu ei, că ei au făcut revoluţia... Nu ei au făcut revoluţia. Să zicem că au avut un rol mare, dar unii din ei au pus mîna pe arme şi au tras. Se văd şi cum trag. În sus, în jos, unde au tras ăştia şi în cine au tras?

Pavel Coruţ: Au fost multe gloanţe rătăcite.

General Ştefan Guşă: Aţi văzut cît s-a luptat Ministerul Apărării să strîngă după revoluţia asta, după decembrie, armamentul şi muniţia care dispăruseră din unităţi. Nimeni nu mai ştie cîtă muniţie s-a tras...

Pavel Coruţ: Şi încă nu s-a recuperat toată.

General Ştefan Guşă: Nu vorbim de aia... Dar să arunci aşa de uşor că a tras Armata sau Securitatea, cînd au fost date arme la atîta lume, mi se pare că e o mare greşeală şi o mare nedreptate.

Pavel Coruţ: Mai sînt şi alte probe.

General Ştefan Guşă: Nu, că n-am lămurit problemele de care vorbeam. Şi mai intervine ce spuneam: cine şi-a permis, domnule, să dea arme ca şi cum ai da cartofi, la fel de fel de oameni, cînd erau atîtea sute de mii de oameni pe stradă, să dai arme unor neinstruiţi care nu ştiau să umble cu armamentul şi care au tras cu el? Unde au tras? În cine au tras? Sînt şi ricoşee care au produs atîtea nenorociri. Şi în poligon se produceau, dar se luau toate măsurile, darmite în mulţime? Adică au fost nişte oameni cel puţin irresponsabili. Vreau însă ca lumea să înţeleagă, încă o dată, o treabă, că nu

am nimic cu nimeni. Am spus că nu vreau decît să-mi disculp instituţia în care am crescut şi în care vreau să mor. Pentru că e păcat, e nedrept să fie acuzată. Pentru că să fie limpede pentru toţi oamenii din România că, dacă Armata ar fi tras, ar fi fost într-adevăr un măcel. Să fie limpede asta. Să intre asta în cap tuturor. Dar greşelile astea s-au făcut, domnule Coruţ.

Pavel Coruţ: Deci a început tragerea în Piaţa Palatului.

General Ştefan Guşă: Da. Să începem să o luăm mai la galop un pic, pentru că eu v-am zis că nu vreau să intrăm chiar în toate amănuntele. Nu intru în toate discuţiile, ce-a zis unul, altul, părerile fiecăruia. Cert e că s-a lansat deja de atunci apelul... ştiu că s-a informat Ambasada sovietică despre ce s-a petrecut, de către domnul Iliescu, chiar dînsul a afirmat.

Pavel Coruţ: Da, apare pe casetă.

General Ştefan Guşă: Apare pe undeva că, spune dînsul, „Am informat şi Ambasada sovietică". Certe lucruri, trec peste ele. Am început să primesc atîtea dezinformări cum nu-mi închipuiam că pot să primesc vreodată. De unde? Nu numai din Bucureşti, ci informaţii de la armate, comandamente şi aşa mai departe. Că se trage, că sînt atacaţi, informaţii că urmează ca asupra României să aibă loc o invazie cu elicoptere, le ştiţi şi dumneavoastră.

Pavel Coruţ: Am casetele.

General Ştefan Guşă: N-aş vrea să mai intru în toate amănuntele, dar ce m-a deranjat şi asta nu pot s-o scap...

Pavel Coruţ: Da, de cîteva ori aţi spus: „Terminaţi cu dezinformările astea, că mă înnebuniţi!"...

General Ştefan Guşă: Exact.

Pavel Coruţ: ...„Fiţi calmi, pentru că nu este aşa!"

General Ştefan Guşă: Mi se spunea: „S-au dărîmat nişte elicoptere." „Măi, chiar aşa? Daţi-mi şi mie o bucată s-o mănînc. Cum dracu' le-aţi dărîmat?"

Pavel Coruţ: „Au fost doborîte elicoptere la Caracal, au fost doborîte elicoptere la Craiova."

General Ştefan Guşă: De la Craiova mi s-a spus asta, spre exemplu.

Pavel Coruţ: „Intră elicoptere dinspre Marea Neagră."

General Ştefan Guşă: Aşa. Am început să primesc informaţii că s-a pătruns nu ştiu pe unde. „Cum pătrund, măi, cum trec prin voi?

Nu le vedeţi?“ Astea nu zboară la şapte mii de metri înălţime, au nişte performanţe.

Pavel Coruţ: Elicopterele, da, se văd cu ochiul liber. Nu pot să zboare deasupra limitei de vizibilitate.

General Ştefan Guşă: Sînt contradicţii cu nişte legi militare, cu nişte principii.

Pavel Coruţ: Bun.

General Ştefan Guşă: Deci această dezinformare începuse cu o intensitate nemaipomenită. O să revenim la ea, poate cu amănunte, pe bucăţi.

Pavel Coruţ: Da. Pe mine mă interesează conflictul dumneavoastră cu actualul viceamiral Emil Dumitrescu, zis Cico.

General Ştefan Guşă: Domnule, uite asta şi eu aş vrea s-o precizăm. Îl cunoşteam pe acest ofiţer.

Pavel Coruţ: Apare pe casetă acest conflict.

General Ştefan Guşă: Ştiu că era într-un concediu medical, de fapt ulterior am aflat. El lucra — era detaşat de noi — la Ministerul Petrolului. Eu nu mai ştiu exact unde trebuiau să se prezinte ei, probabil că aveau şi ei un loc de adunare, sînt convins că găsim planurile respective. Dar am rămas uimit cînd l-am văzut la televizor. Acolo, vorbind în numele Armatei, cine e el, ce-a făcut el...

Pavel Coruţ: Strigînd pe nume...

General Ştefan Guşă: Strigîndu-i pe marinarii lui, făcînd apel la ei. Aşa. Domnule, asta m-a deranjat. V-am spus care este părerea generalului Guşă asupra oamenilor care nu s-au prezentat la post.

Pavel Coruţ: Da.

General Ştefan Guşă: E o părere a mea şi poate să se supere pe mine oricine, nu voi renunţa la ea. Pentru că e întărită de nişte legi şi de nişte legi militare nu numai ale noastre, ale românilor, nişte legi militare...

Pavel Coruţ: General valabile.

General Ştefan Guşă: ...general valabile, universale. Dar m-a deranjat cînd a început să cheme unităţile militare în apărarea Televiziunii. Şi aici a fost o diversiune. Toate bileţelele alea care se aduceau la Brateş (la Televiziune), că se atacă, că s-a otrăvit apa, erau băgate de cineva. De cine? Aici a fost diversiunea.

Pavel Coruţ: Deci taina ar putea să ne-o spună Brateş cu Ştark, care au transmis pe post.

General Ştefan Guşă: Ştark a murit, Dumnezeu să-l ierte, că despre morţi cică nu e bine să vorbeşti de rău. Dar Brateş trăieşte.

Pavel Coruţ: Dumnezeu să-l ierte, da, într-adevăr! Atunci şi Victor Ionescu...

General Ştefan Guşă: Nu ştiu dac-o fi fost acolo.

Pavel Coruţ: Apare pe casetă.

General Ştefan Guşă: Dumneavoastră ştiţi mai bine. Pe mine m-a deranjat cînd acest contraamiral, colonel era atunci...

Pavel Coruţ: Căpitan rangul I era atunci Cico Dumitrescu.

General Ştefan Guşă: ...acum am auzit că e deja viceamiral, cam repede în patru ani.

Pavel Coruţ: E şi poliţist, e şi poliţist acum.

General Ştefan Guşă: Nu ştiu de ce n-a mai venit la Ministerul Apărării înapoi, n-avem flotă să-i dăm, probabil.

Pavel Coruţ: Nu, dar e poliţist acum.

General Ştefan Guşă: Ştiu, am auzit. Am auzit chiar că a încercat să ia legătura cu mine.

Pavel Coruţ: Două stele de general în patru ani, e cam mult, într-adevăr.

General Ştefan Guşă: E cam mult. În ce mă priveşte, îmi pare rău că a făcut parte din Armată.

Pavel Coruţ: Deci regretaţi...

General Ştefan Guşă: Că a fost militar. Dar îţi spun o treabă. Puţin îmi pasă ce crede el, dar vreau să vă spun o treabă. M-a deranjat fantastic cînd acest individ şi-a permis să cheme unităţi în numele generalului Guşă. Eu n-aveam nici o legătură cu el atunci.

Pavel Coruţ: Am văzut, chema unităţile de la Buzău.

General Ştefan Guşă: Rîmnicul Sărat, Galaţi, Focşani, „Veniţi!" Domnule, o armată, în primul rînd că nu se comandă prin televiziune. Al doilea, ce voia acest individ să facă cu unităţile astea?

Pavel Coruţ: Să le scoată din zona de curbură a Carpaţilor.

General Ştefan Guşă: Domnule, el n-avea habar *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Nu numai că le chema pe astea de la Dunăre, Brăila şi Galaţi, dar şi pe cele de la Rîmnicu Sărat şi Focşani.

Pavel Coruţ: Da, dar acolo se pregătea ceva.

General Ştefan Guşă: Nu, nu vreau să merg pînă acolo cu ideea, vreau să merg însă mai aproape, să nu-l condamn aşa. Vreau să merg mai aproape. Cum e posibil ca un ofiţer, chiar dacă era inginer, el era, mi se pare, inginer chimist şi n-avea nici o pregătire, să

zicem, militară, dar chiar fără pregătire cum nu-ţi dai seama ce înseamnă, să n-ai habar ce înseamnă deplasarea unei unităţi pe timp de noapte, în condiţiile alea care erau?! Ce înseamnă unde să le aduci să apere un obiectiv militar, cu ce forţe, cum, pe timp de noapte. Şi pe urmă, cum îţi permiţi, domnule, să-ţi arogi nişte competenţe pe care nu ţi le-a dat nimeni, nici legea, nici regulamentul, nici situaţia de faptʻ? Păi, cum adică, era nevoie ca la Televiziune să vină atîtea regimente s-o apere, domnule Coruţʻ? Cînd unitatea din trupele de Securitate, care era acolo, era arhisuficientă s-o apere, dacă era vorba pe aşa, cu armamentul automat pe care-l avea şi cu întăririle care-i fuseseră date, era arhisuficient. Iar diversiunea care s-a făcut: „Să vină populaţia să apere Televiziunea!“ Ce-a căutat să cheme populaţiaʻ?

Pavel Coruţ: A chemat-o şi, practic, acolo au murit nişte oameni.

General Ştefan Guşă: A chemat-o ca s-o împuşte. Cineʻ? Armataʻ? Să creeze haosʻ?

Pavel Coruţ: Eu nu cred că a tras Armata. Pentru că se vede cam de unde s-a tras.

General Ştefan Guşă: Şi atunci aceşti oameni au făcut această diversiune, eu aşa îi zic, diversiune, să fie limpede...

Pavel Coruţ: I-a chemat în faţa focului.

General Ştefan Guşă: I-a chemat în faţa focului. Pe ăştia nu-i trage nimeni la răspundereʻ?

Pavel Coruţ: Păi...

General Ştefan Guşă: Păiʻ? Dar tragem la răspundere soldatul care a greşitʻ?

Pavel Coruţ: Nu se poate.

General Ştefan Guşă: Şi atunci îi lăsăm pe ăştia care aveau grade mari. Cine l-a trimisʻ? Să-ţi spun o treabă. Poate să se supere pe mine. Domnule, cine l-a trimis pe Cico Dumitrescu la Televiziuneʻ? Era în vreun plan, cevaʻ? Avea cumva el, din timp de pace, planul lui de alarmă, ca ofiţer al Armatei Române, să participe la treaba astaʻ? Sînt convins că nu. Şi atunci ce-a căutatʻ? După cum îmi povesteaţi dumneavoastră şi despre căpitanul ăsta (Lupoi), care e, după mine, un aventurier.

Pavel Coruţ: Aventurier, da.

General Ştefan Guşă: Un aventurier. După cîte am aflat după aceea, el a fost reactivat la cererea tatălui său, care a fost ofiţer, şi

lucra undeva pe la Bărbulescu, la proiectare, subinginer sau arhitect.

Pavel Coruț: Bun. Deci acum e clară povestea cu Cico. Deci a chemat unități...

General Ștefan Gușă: Vedeți, dacă luați secvențele, că eu le-am văzut mult mai tîrziu și am rămas indignat. Nu le-am văzut atunci toate. Ați văzut că la un moment dat s-a întrerupt și emisiunea, ca și cum ăștia ar fi fost atacați cu bombe, că ar fi distrugeri, oameni morți și nu mai exista nimic în picioare, nici antene.

Pavel Coruț: Exact, exact asta era, crearea de senzație că totul e terminat.

General Ștefan Gușă: Se crease pentru cel care nu era acolo și care, uitîndu-se pe ecran, avea senzația unui dezastru.

Pavel Coruț: A unui dezastru național.

General Ștefan Gușă: A unui dezastru național și nu era așa. Nu era așa deloc.

Pavel Coruț: Cine a creat dezastrul?

General Ștefan Gușă: Cei ca și noi, sau cei care țin la români și vor într-adevăr să afle adevărul, trebuie să știe de ce s-a creat această senzație, cu ce scop? De ce, domnule?

Pavel Coruț: Bine, era clară senzația. Unitățile militare erau atacate toate, începînd cu cele de pe centură și pînă în centru. Cine le putea ataca? S-a spus că „atacă Securitatea". Trebuia să iasă un război civil, asta era aproape clar.

General Ștefan Gușă: Ca să lămurim niște treburi, trebuie spus că s-au întîmplat și niște nenorociri pe care nu le mai spală nici Dumnezeu, și nici sîngele care a curs nevinovat. Securitatea o fi avut și ea păcătoșii ei, cum am avut cu toții, dar cîți, domnule, au fost? Puteau să meargă ăștia în toată țara? În cele mai multe locuri, Securitatea a fost blocată de la început. Eu, încă o dată vă spun, nu vreau să bag mîna în foc pentru nimeni... dar vreau să spun o treabă. Trupele de Securitate erau trupe, știm cu ce se ocupau, erau ca și ai noștri, făceau aceeași instrucție.

Pavel Coruț: Intraseră în subordine deja, eu am fost martor la intrarea lor în subordine.

General Ștefan Gușă: Domnule, eu nu știu dacă au intrat sau n-au intrat, e greu să intri în subordine, dar comandantul lor (generalul Ghiță Grigorie) a raportat: „Sînt la dispoziția Dumneavoastră."

Pavel Coruț: A raportat la Marele Stat Major, la amiralul Dinu.

General Ştefan Guşă: Da, domnule, sînt de acord. Dar vreau să spun, nu pot să afirmi că sînt ei, atîta timp cît nu avem nici un fel de probe.

Pavel Coruţ: Da, bineînţeles.

General Ştefan Guşă: N-avem probe. De aceea zic că nu poţi să dai vina pe Securitate. Care Securitate, cine anume, ofiţerii?

Pavel Coruţ: Păi cine avea arme. Şi arme mici, pistoale, au avut ofiţerii.

General Ştefan Guşă: Aici e greu, vreau să spun. Trebuie să lămurim cine a făcut diversiunea. Încă o dată vă spun, chiar dacă s-au făcut greşeli în care trupa, în unele locuri, a tras fără să vrea în trupă, că aşa a fost, dar să lămurim cine i-a adus în această situaţie.

Pavel Coruţ: Exact. Se pune problema instigatorului şi a celui care ştia. Soldatul nu este vinovat, nu avea informaţii, el trăgea.

General Ştefan Guşă: Soldatul trăgea, dacă vedea flacără în faţă, bubuia.

Pavel Coruţ: Terorişti.

General Ştefan Guşă: El avea psihoza asta, că urma să fie lichidat.

Pavel Coruţ: Inclusiv s-a răspîndit ştirea că sînt terorişti îmbrăcaţi în uniforma Ministerului Apărării.

General Ştefan Guşă: Da. Eu merg mai departe. Mie mi s-a spus în 23 — că în 23 de-abia am reuşit să scap de-acolo cu un TAB şi îi mulţumesc colonelului care m-a salvat într-un fel, de-am ajuns la minister —, dar, în 23 noaptea, mie mi s-a spus că sînt terorişti chiar în minister, în subsol, legaţi. „Unde sînt, domnule?“

Pavel Coruţ: Şi i-aţi văzut?

General Ştefan Guşă: Păi nu i-am văzut, că nu m-am dus să-i controlez, dar era un ofiţer serios cel care mi-a spus.

Pavel Coruţ: Cine?

General Ştefan Guşă: Era colonelul Manda, de la divizie. E un om serios.

Pavel Coruţ: Să ştiţi că au fost terorişti arestaţi într-adevăr acolo.

General Ştefan Guşă: Şi unde s-au dus?

Pavel Coruţ: Trebuie să-l întrebăm pe ministrul Apărării, pe domnul Militaru. Păi dînsul era ministru atunci.

General Ştefan Guşă: Cei care au hotărît soarta lor trebuie să vină în faţă şi să recunoască. Au fost date nişte ordine.

Pavel Coruț: Au fost arestați, pentru că știu cu certitudine.

General Ștefan Gușă: Domnule, dacă au fost arestați și au fost predați, cine i-a predat și cui? Ăia nu erau un obiect, un cartof, să-l arunci peste gard.

Pavel Coruț: Știu, exact.

General Ștefan Gușă: Domnule, dacă ziceți că au fost predați, cineva înseamnă că trebuia să întocmească un tabel, să aibă un delegat care semnează că i-a predat, altul care-i primește. Pentru că nu se predau niște cartofi în piață. Vedeți, treaba asta e foarte serioasă.

Pavel Coruț: Deci noaptea aceea a fost o noapte cumplită, în care v-ați străduit să puneți ordine în Armată și în țară.

General Ștefan Gușă: Ce se întîmplă?

Pavel Coruț: Cu telefonul ați sunat la toate unitățile.

General Ștefan Gușă: Domnule, am reușit.

Pavel Coruț: Ați făcut zeci de apeluri: „Opriți diversiunea, apărați...!"

General Ștefan Gușă: Exact.

Pavel Coruț: „Apărați concentric unitățile!"

General Ștefan Gușă: Unitățile. Și am spus încă o dată...

Pavel Coruț: „Nu se intră."

General Ștefan Gușă: Nu, nu. Și asta am spus, pentru că am avut deja semnale de la Iași și chiar de la Marină că se încearcă pătrunderea pe teritoriul României. Și am spus: „În această situație gravă, grea, foarte grea pentru noi, în nici un caz nu trebuie să lăsăm să se întîmple acest lucru." Îmi amintesc, dacă nu mă înșel, nu știu sigur, n-am trăit acolo, dar în 1968, în „Primăvara de la Praga", parcă pe undeva m-a durut că Armata cehă n-a răspuns. Sau a încercat, mi se pare, să răspundă o singură unitate, nu mai știu exact istoria, dar m-a durut că o Armată s-a lăsat copleșită.

Pavel Coruț: Decizia dumneavoastră era că, dacă sîntem invadați, să luptăm.

General Ștefan Gușă: Să tragem pînă la ultimul.

Pavel Coruț: Ce i-ați spus colonelului Cioară de la Iași, cu care ați vorbit la telefon?

General Ștefan Gușă: Unuia dintre ei i-am spus: „Muriți pe brazdă!" Mă rog, poate acum, vedeți, îmi vine să zîmbesc, trebuia să-i dau un ordin foarte clar, dar în momentele acelea nu mai era timp.

Pavel Coruţ: El a înţeles foarte bine.

General Ştefan Guşă: El mi-a spus că are informaţii. Eu, în primul rînd, aş vrea să remarc că e un ofiţer foarte serios şi un bun român, adică un român adevărat. Pentru că mulţi se declară români, dar nu sînt. Sau mulţi au nume de român, dar nu sînt. Cioară este un om adevărat, asta voiam să spun. La un moment dat, mi-a spus că are informaţii şi cum, săracul, s-a chinuit să ajungă la mine, vă daţi seama că nu era uşor, să ajungi totuşi la şeful Marelui Stat Major, tot şeful Marelui Stat Major eram, aşa m-am considerat.

Pavel Coruţ: Eraţi, eraţi, eraţi şi ministru.

General Ştefan Guşă: Şi, practic, trebuia să-mi fac datoria, domnule.

Pavel Coruţ: Ce-a spus Cioară?

General Ştefan Guşă: Mi-a spus că are informaţii şi de la grăniceri, că se pregătesc să intre în România, cu blindate, cu elicoptere. Şi i-am spus...

Pavel Coruţ: Dinspre est, dinspre URSS.

General Ştefan Guşă: Dinspre est, asta-i realitatea.

Pavel Coruţ: Dinspre defuncta URSS.

General Ştefan Guşă: Defuncta URSS, da. Şi i-am spus: „Muriţi pe brazdă, nu trece nimic!“ Nu trece nimic, cam aşa a fost.

Pavel Coruţ: Ăsta a fost ordinul recepţionat, oamenii au...

General Ştefan Guşă: El poate să confirme.

Pavel Coruţ: Am mărturiile acolo.

General Ştefan Guşă: Acelaşi lucru l-am spus şi la cei cu care am mai vorbit. Inclusiv la grăniceri, îmi amintesc. Parcă tot de la *(lipsă de audiţie, n.n.)* am sunat. În fine, asta a fost ideea mea. Pe undeva însă, îmi amintesc bine, au început căutările şefului Marelui Stat Major. Lumea trebuia să cunoască următorul lucru şi ar fi bine să le spunem. Eu încă trăiam şi făceam parte din unul din organismele Tratatului de la Varşovia, nu e nici un secret. Era Comitetul Politic Consultativ, unde erau şefii de stat, era Comitetul miniştrilor Apărării şi Comitetul şefilor Marilor State Majore. Vorbesc de organe care semnaseră documente şi care aveau nişte răspunderi, pe baza statutului şi a altor documente care existau în cadrul Tratatului de la Varşovia. Şi lumea trebuie să cunoască foarte clar acest lucru. Ceauşescu, care era în Comitetul Politic Consultativ, nu mai trăia, Milea, care era în Comitetul miniştrilor Apărării, murise, mai rămăsesem eu în Comitetul şefilor Marilor State Majore.

Pavel Coruț: Şi au început să vă caute pe dumneavoastră.

General Ştefan Guşă: Şi au început să mă caute pe mine. Eu n-am ştiut lucrul acesta, ei mă căutau prin minister. L-au căutat pe generalul Eftimescu, dar la un moment dat au ajuns şi la mine.

Pavel Coruț: Care a fost primul, discuția în limba rusă.

General Ştefan Guşă: Aia a fost o treabă care nici în ziua de azi nu-mi dau seama dacă a fost aranjată din țară, dar în orice caz în limba rusă mi s-a vorbit.

Pavel Coruț: L-ați cunoscut pe interlocutor?

General Ştefan Guşă: Nu puteam, auzeam doar vocea.

Pavel Coruț: Eu am depistat cum s-a făcut diversiunea. Ați citit cartela?

General Ştefan Guşă: Da, am citit-o.

Pavel Coruț: Diversiunea s-a făcut din țară.

General Ştefan Guşă: Nu ştiu cum a fost.

Pavel Coruț: Pentru că pe dumneavoastră vă cunoşteau, după voce şi personal, şefii Marilor State Majore şi miniştrii Apărării din Tratat.

General Ştefan Guşă: Vreau să precizez un lucru. Lumea nu ştie un lucru. Că nu în seara aceea s-a rezolvat sau s-a prevenit — şi asta trebuie să o ştie tot poporul —, nu, nu în seara aceea s-a prevenit...

Pavel Coruț: Intervenția.

General Ştefan Guşă: Intervenția şi ajutorul.

Pavel Coruț: Dar cum?

General Ştefan Guşă: Nu, nu. Aceea a fost pe 23, cînd am vorbit personal şi există documente în sensul ăsta, cînd am vorbit personal cu şeful Marelui Stat Major al Armatei sovietice, generalul Moiseev.

Pavel Coruț: Moiseev şi mai cum?

General Ştefan Guşă: Moiseev Mihail.

Pavel Coruț: Da. Şi? I-ați refuzat ajutorul?

General Ştefan Guşă: Nu numai că i-am refuzat, dar i-am spus: „În nici un caz, indiferent cine va cere, nu avem nevoie de nici un ajutor."

Pavel Coruț: Şi în prezența cui ați vorbit?

General Ştefan Guşă: În prezența actualului general Dumitru Mircea, pe atunci colonel, şeful biroului translatori, pentru că am vorbit cu translator — locotenent-colonelul Lungu, care mai trăieşte.

Pavel Coruț: Gheorghe.

General Ştefan Guşă: Gheorghe.

Pavel Coruţ: Îl cunosc.

General Ştefan Guşă: Aşa, deci asta s-a întîmplat în 23, dar vezi că iar facem salturi.

Pavel Coruţ: Nu, nu, e foarte important şi am să vă spun şi de ce.

General Ştefan Guşă: Şi am să vă spun şi eu de ce am intervenit la Moscova. Pentru că lumea trebuie să ştie adevărul, cu o viaţă sîntem datori, puţin îmi pasă ce se va întîmpla, a fost cerut ajutor sovietic inclusiv în faţa mea.

Pavel Coruţ: Cine l-a cerut?

General Ştefan Guşă: Grupa de conducere, în totalitatea ei.

Pavel Coruţ: Adică.

General Ştefan Guşă: Începînd cu domnul Iliescu, care era acolo, şi îmi pare rău că Voican-Voiculescu nu mai recunoaşte. Uită oare cînd a venit în birou, chiar la mine în birou a venit?

Pavel Coruţ: La Marele Stat Major?

General Ştefan Guşă: Da. Şi a zis că moare lumea şi că e necesar să cerem ajutor specializat, era împreună cu generalul Militaru, cu Iliescu. Oare a uitat, chiar aşa?

Pavel Coruţ: Şi ce se cerea practic, ce fel de trupe?

General Ştefan Guşă: Aeropurtate, care să cureţe Bucureştiul de aceşti terorişti.

Pavel Coruţ: Dar pînă la vremea aceea se prinseseră terorişti.

General Ştefan Guşă: Nu. Încă se trăgea. Vedeţi că în 23 şi 24...

Pavel Coruţ: Deci, practic, au venit generalul Militaru, Voican-Voiculescu, Iliescu. Roman a fost de faţă?

General Ştefan Guşă: Nu-mi amintesc, vă rog să mă iertaţi.

Pavel Coruţ: Deci aceşti trei inşi sigur.

General Ştefan Guşă: Dar staţi un pic, se poate, putem lua să vedem cine a fost. Eu îmi amintesc de Militaru sigur, Iliescu sigur, Voican-Voiculescu sigur.

Pavel Coruţ: Dar la ce nivel a cerut ajutorul? Specialistul era Militaru, Nicolae Militaru.

General Ştefan Guşă: Nu. Militaru e altă treabă. Iar mă faceţi să merg mai devreme. Vedeţi, nici n-am plecat din Comitetul Central şi noi ne-am repezit la asta.

Pavel Coruţ: Important e de clarificat, că o aducem la timp.

General Ştefan Guşă: Hai să vă spun o treabă. Hai să trecem peste Comitetul Central. Dar, mă rog, hai pune-mi întrebările!

Pavel Coruţ: Întrebarea este aşa: generalul Militaru cam ce efective cerea?

General Ştefan Guşă: Nu s-a precizat, dar „măcar o brigadă".

Pavel Coruţ: Măcar o brigadă, aeropurtată?

General Ştefan Guşă: Aeropurtată.

Pavel Coruţ: Să cureţe Bucureştiul de teroriştі?

General Ştefan Guşă: Da.

Pavel Coruţ: Şi dumneavoastră ce i-aţi răspuns?

General Ştefan Guşă: Cît oi fi şeful Marelui Stat Major, în nici un caz nu va călca picior de rus. Dar asta se ştie foarte clar.

Pavel Coruţ: Şi alături aveaţi acei doi...

General Ştefan Guşă: Nu, atunci am urlat efectiv la ei: „Domnule, nu, nu admit pentru nimic în lume acest lucru."

Pavel Coruţ: Cine a mai fost martor la discuţie?

General Ştefan Guşă: Şi atunci am chemat... Păi, nu prea erau, pentru că ei m-au surprins, oarecum, în birou.

Pavel Coruţ: Singur.

General Ştefan Guşă: Şi-mi spune: „Trebuie neapărat să încetăm să mai moară lumea." Dar eu zic: „Cum adică?" Şi zice: „Trebuie să facem apel la trupe specializate în lichidarea teroriştilor, că soldaţii noştri nu sînt pregătiţi să facă faţă." Şi atunci i-am spus: „Domnule, Armata, indiferent dacă..." — am făcut, poate, această afirmaţie, nu ştiu, eram atît de nervos — „dacă or mai muri", parcă aşa am zis, e posibil să fi zis: „Şi dacă or mai muri, Armata este în măsură să facă faţă. Iar eu, cît voi fi şeful Marelui Stat Major, în nici un caz n-am să admit să se ceară vreun sprijin, indiferent de ce natură." De ce spun asta? Pentru că vedeţi, în cursul nopţii de 23, eu am vorbit cu nişte miniştri ai Apărării, din ţări ale Tratatului de la Varşovia; lucrul acesta nu ştiu dacă e înregistrat sau nu, dar se ştie.

Pavel Coruţ: Cu cine aţi vorbit?

General Ştefan Guşă: Am vorbit cu Karpati, am vorbit cu Vaÿec de la cehoslovaci, l-am căutat eu sau m-a căutat el, nu mai reţin exact, cu Semegiev, şeful Marelui Stat Major de la bulgari. De ce? Pentru că Giurov, ministrul Apărării al Bulgariei, era un tip arogant, nu prea vorbea.

Pavel Coruţ: Deci aţi vorbit aşa: cu ministrul Karpati de la unguri, cu Vaÿec.

General Ştefan Guşă: Înainte de a vorbi cu Karpati, am fost sunat, în 23 noaptea, de ataşatul militar sovietic, am fost sunat de ataşatul militar al ungurilor, domnule Coruţ, colonelul Arady Sandor, care ştia foarte bine românește și care mi-a indicat cu o precizie de ceasornic o parte din staţiile Securităţii ce trebuiau distruse de către Armata Română, ca să scăpăm de terorişti.

Pavel Coruţ: Ce fel de staţii erau?

General Ştefan Guşă: Domnule, erau şi ale Securităţii şi ale Direcţiei de Informaţii a Armatei. Omul a lucrat excepţional, l-aş felicita dacă i-aş fi şef, pentru că mi le dădea cu o precizie de metru, pe coordonate.

Pavel Coruţ: Domnule general, vă fac o mărturisire...

General Ştefan Guşă: Asta trebuie să se ştie. Poate cînd o auzi asta, să se supere, era simpatic, pentru că părea un tip foarte volubil.

Pavel Coruţ: Mă rog, se născuse în România, crescuse aici.

General Ştefan Guşă: Am fost cu el şi într-o vizită odată, prin ţară, împreună cu şeful lui, şeful Marelui Stat Major, generalul Pacec Josef.

Pavel Coruţ: Originar din Bistriţa.

General Ştefan Guşă: Originar nu cred că era din Bistriţa, dar avea ceva rude prin România.

Pavel Coruţ: Din Bistriţa era.

General Ştefan Guşă: Să ştiţi că s-au simţit bine în România. Eu să ştiţi că aveam nişte relaţii bune cu el, era destul de realist.

Pavel Coruţ: V-a uimit acurateţea informaţiilor pe care vi le-a transmis. Deci a fost un spion.

General Ştefan Guşă: Asta mi-a transmis domnul colonel Arady, nu ştiu dacă o mai fi colonel, era ataşat militar, deci spion oficial, dar care şi-a făcut meseria ca lumea. Atunci mi-am dat seama că mi le dădea cu o precizie atît de mare. Am rămas uimit, că eu nu le ştiam exact, domnule, chiar aşa de exact...

Pavel Coruţ: Şi ce i-aţi răspuns cînd aţi văzut că vă plasează informaţiile astea pentru a distruge staţiile de transmisiuni?

General Ştefan Guşă: I-am răspuns că ştim şi noi. „Îmi place că le ştii la fix“, cam în genul acesta i-am răspuns. Şi am impresia că şi-a dat seama că a făcut o gafă. Sau poate că n-a făcut o gafă,

probabil că a spus-o cu anumite intenţii, ori să mă testeze, ori gîndea că voi lua nişte măsuri.

Pavel Coruţ: Exact. Deci urmărea să vă implice în distrugerea staţiilor de transmisiuni.

General Ştefan Guşă: Era vorba de un sistem de legături care, din păcate, nu era numai al Direcţiei de Informaţii a Armatei, domnule Coruţ.

Pavel Coruţ: Nu era numai al Securităţii, numai al Direcţiei de Informaţii a Armatei.

General Ştefan Guşă: Cuprindea staţii care aparţineau, de fapt, siguranţei naţionale, dacă vreţi.

Pavel Coruţ: Păi acum, hai să vă fac eu o confesiune. Discuţia a fost interceptată.

General Ştefan Guşă: Nu ştiu dacă a fost.

Pavel Coruţ: Ba da. Flăcăii noştri de la Unitatea Militară 110 a Direcţiei Securităţii Statului, au avut...

General Ştefan Guşă: Şi acum am carneţelul în care am încercat să-mi notez ce-mi dicta el, dar eram atît de emoţionat.

Pavel Coruţ: Patru minute şi jumătate a durat discuţia.

General Ştefan Guşă: Nu ştiu cît a durat.

Pavel Coruţ: A fost interceptată de Unitatea Militară 110 a Securităţii.

General Ştefan Guşă: Dar vreau să vă spun o treabă. Eu am carnetul în care am încercat să notez exact datele lui: 3,5 pe... Adică omul era, să ştiţi, foarte bine pus la punct.

Pavel Coruţ: Indica staţiile de siguranţă naţională şi ale Armatei, care trebuiau distruse în concepţia lui, pentru a scăpa cică de terorişti.

General Ştefan Guşă: De terorişti, aşa mi s-a spus.

Pavel Coruţ: Cred că a fost o mişcare foarte interesantă.

General Ştefan Guşă: De fapt, ei au pus şi nişte întrebări: dacă noi am trimis elicoptere spre ei şi am spus că nu. Tot în noaptea aceea ştiu că ministrul lor, Karpati, avea translator sau translatoare de limba română. Dar am rămas uimit pentru că, vedeţi, la cap de linie erau cei care ştiau limba română perfect. Erau nişte fetiţe...

Pavel Coruţ: Nişte fetiţe.

General Ştefan Guşă: Nişte fetiţe, da. Eu îmi amintesc că şi Vaÿec a vorbit cu ajutorul unei fetiţe. Pacec mi-a spus un lucru foarte curios, că ar fi vrut să ne sprijine cu muniţie. Şi atunci am

răspuns într-un fel cam dur. I-am zis: „Domnule, dacă dumneata ai impresia că Armata Română chiar şi-a tras muniţia din cîteva lăzi, care s-au dus, proastă părere ai despre...“

Pavel Coruţ: Deci fiecare oferea ajutor militar.

General Ştefan Guşă: Oferea... Ăştia s-au oferit să ajute.

Pavel Coruţ: Deci, Moiseev v-a oferit trupe.

General Ştefan Guşă: Nu, Moiseev n-a oferit, Moiseev a fost sunat de mine. Adevărul istoric ăsta este.

Pavel Coruţ: Dumneavoastră l-aţi sunat?

General Ştefan Guşă: Eu l-am sunat. Ştiţi de ce l-am sunat? Spun asta ca să se termine odată şi să ştie lumea. L-am sunat datorită insistenţelor unora de a cere ajutor. Mi-am închipuit că vor încerca şi fără mine. Nu ţineau cont de mine dacă vreau sau nu. Ce, ei vorbeau din faţa mea? Puteau să vorbească de oriunde.

Pavel Coruţ: V-aţi temut ca nu cumva să treacă peste dumneavoastră şi atunci aţi luat măsuri.

General Ştefan Guşă: Şi mi-am amintit, şi acesta e adevărul, pot să creadă ce-or vrea ei acum, şi mi-am amintit că încă sînt şeful Marelui Stat Major, cel care semnase multe documente în cadrul Tratatului şi cel care făcea încă parte, la data aceea, reţineţi, din Comitetul Şefilor de Mari State Majore. Deci nu eram mort.

Pavel Coruţ: Cum a recepţionat această ştire Moissev?

General Ştefan Guşă: S-a vorbit cu şeful pregătirii de luptă, de la el din birou. Colonelul Mircea a vorbit, de fapt, nu eu. După ce am transmis datele care erau atunci, dumneavoastră aţi lucrat *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Pavel Coruţ: Da, cunosc, protocolul.

General Ştefan Guşă: Da, protocolul. Am spus că la noi s-a făcut o revoluţie şi că indiferent cine va cere, nu avem nevoie de nici un fel de ajutor, de nici un fel de ajutor sovietic, de nici o natură.

Pavel Coruţ: Şi Moiseev ce-a zis?

General Ştefan Guşă: „Nici medicamente?“ Zic: „Dacă va fi cazul, vom cere noi, la vremea respectivă.“

Pavel Coruţ: Şi Moiseev a spus că va respecta?

General Ştefan Guşă: Moiseev, după cîte îmi amintesc eu, a zis că l-a informat cu ce se întîmplă în România pe şeful statului (sovietic). Dacă nu mă înşel, a mai spus că altfel a apărut în presă, dar ce-o fi fost acolo, la ei în casă, Dumnezeu ştie! Este însă clar că

şeful Marelui Stat Major (român) n-a solicitat muniţie sau aşa ceva. În orice caz, am rămas uimit că prietenii noştri din Tratat totuşi ar fi fost dispuşi să ne „ajute“.

Pavel Coruţ: Bun. Karpati v-a oferit ajutor?

General Ştefan Guşă: Pe Karpati îl interesa dacă avem elicoptere care zboară în apropierea frontierei şi dacă e nevoie de ceva ajutor, n-a zis de care. I-am spus că nu avem nevoie de absolut nimic. I-am mai precizat că n-avem nici elicoptere care se îndreaptă către ei.

Pavel Coruţ: Vaÿec. A fost cu muniţia.

General Ştefan Guşă: Vaÿec s-a oferit să ne dea muniţie.

Pavel Coruţ: Bun. Bulgarul?

General Ştefan Guşă: N-am reuşit să-l prind. L-am căutat pe Semegiev. Atanase Semegiev era şeful Marelui Stat Major, deci omologul meu. V-am spus, n-am încercat la Giurov pentru că noaptea nu cred că-l găseam, una, şi, al doilea, era un ministru cam gomos. Cel puţin, din cîte l-am cunoscut, era un pic mai... mă rog, şi apoi vîrsta... După cîte ştiam de la ei, ăsta trăise mult pe lîngă Todor Jivkov şi era aşa, o personalitate mai acătării, nu se uita la un general-maior, chiar dacă era el şeful Marelui Stat Major al unei armate frăţeşti, eram prea mic pentru el, domnule Coruţ. Şi atunci l-am sunat pe omologul meu, general-colonelul, pe care nu l-am găsit şi n-am mai insistat după aceea. Cu el avusesem nişte dispute pe seama obiectivului de la Giurgiu. Ei mereu ne tot sîcîiau că infestăm atmosfera cu combinatul chimic, dar nu ziceau nimic de Podgodin. Am avut nişte discuţii.

Pavel Coruţ: În orice caz, deci cu bulgarii n-aţi apucat să discutaţi.

General Ştefan Guşă: Vreau să vă mai spun o treabă. Cei care au fost cu mine în diferitele activităţi pe care le-am desfăşurat ca şef al Marelui Stat Major, în cadrul Tratatului, nu mă refer numai la Moscova, ci la Berlin, la Praga, unde se desfăşurau ele, la Sofia, unde erau, îşi amintesc că aveam o poziţie total deosebită faţă de ceilalţi „fraţi“.

Pavel Coruţ: Mi-aţi spus chiar că ungurul, la un moment dat, v-a felicitat.

General Ştefan Guşă: Da, că am curaj.

Pavel Coruţ: Adică cine a fost?

General Ştefan Guşă: Pacec, era om de treabă.

Pavel Coruţ: Nu, ăsta-i cehul.

General Ştefan Guşă: Nu, Pacec era ungur, aşa se numea el, Josef Pacec. Ăla e Vaÿec. Vezi, e foarte greu la ei.

Pavel Coruţ: Vaÿec şi ăsta e Pacec.

General Ştefan Guşă: Da.

Pavel Coruţ: Deci Pacec v-a felicitat pentru atitudinea fermă faţă de „frăţiori".

General Ştefan Guşă: De multe ori îmi spunea, nu că m-a felicitat, că mă invidia.

Pavel Coruţ: Vă invidia pentru atitudinea independentă faţă de „frăţiori".

General Ştefan Guşă: Da. Şi asta cînd ne întîlneam aşa, că el ştia cîteva cuvinte româneşti.

Pavel Coruţ: Domnule general, o întrebare grea.

General Ştefan Guşă: Mi s-a părut, mi s-a părut, să ştiţi o treabă, n-aş vrea să fac politică, mi s-a părut că e un om destul de echilibrat şi la locul lui.

Pavel Coruţ: Dumneavoastră aţi trăit mult timp totuşi şi aţi lucrat în Transilvania, în mediu maghiar.

General Ştefan Guşă: Ştiţi cu cine nu ne înţelegeam?

Pavel Coruţ: Cu cine?

General Ştefan Guşă: În general, nu cu şeful Marelui Stat Major sovietic, care era un om de treabă, un bătrînel de treabă, era mareşal, ci cu cei de la tratat, în special Kulicov, care erau duri.

Pavel Coruţ: Mareşalul Kulicov.

General Ştefan Guşă: Mareşalul era foarte dur.

Pavel Coruţ: Voia să se impună.

General Ştefan Guşă: Neapărat. Era ursul, puterea.

Pavel Coruţ: Da, şi trebuia să impună soluţii.

General Ştefan Guşă: Da. Inclusiv cînd era la noi în ţară a încercat să-şi impună punctul de vedere. Îmi amintesc că la una din ultimele şedinţe, iertaţi-mă, l-am trosnit atît de tare... că era lipsă ministrul din sală şi eram la noi, la minister. Voiau să facă ei nişte activităţi pe care noi nu înghiţeam să le facem. Şi a încercat să-mi impună.

Pavel Coruţ: Aplicaţii pe teritoriul românesc.

General Ştefan Guşă: Nu, nu, era vorba de alte activităţi în comun cu armata sovietică, pe la Televiziune, o serie întreagă de conlucrări.

Pavel Coruţ: Deci integrarea militară.

General Ştefan Guşă: Şi atunci, tot refuzîndu-l politicos... După aceea mai înţepat, s-a supărat la un moment dat, că a aruncat totul şi a plecat. Nici bună ziua n-a dat. A fost un moment foarte greu. I-a reproşat ministrului Milea că are un subordonat — eu eram acela — tare încăpăţînat şi cu care nu se poate lucra. Nu ştiu dacă a spus că sînt şi nepregătit, dar aia nu cred că a spus-o. Oricum, i-a reproşat că nu sînt un bun partener de dialog şi că nu înţeleg. Eram şi mic în grad şi poate nu le convenea, că de la mareşal la general-maior era totuşi o distanţă mare.

Pavel Coruţ: La noi gradele s-au dat cu zgîrcenie şi potrivit legii, ăsta-i adevărul.

General Ştefan Guşă: Ştii ce mă enerva? Că vorbea cu mine ca şi cum eram la Moscova şi nu în Bucureşti şi de asta mi-a sărit ţandăra şi mie. Adică dacă la Moscova ţipi la mine, aici mai du-te dracului, măcar acum mai stai cuminte. I-am şi zis: „Cred că aţi uitat unde ne aflăm."

De regulă, ăsta-i adevărul, ei se puneau la punct înainte de a ajunge eu acolo şi mă puneau în faţa faptului împlinit, or, eu nu puteam să înghit treaba asta. Deci asta se poate spune, pentru că e o realitate.

Pavel Coruţ: Ştiu realitatea asta, că doar plecau băieţi şi de la noi.

General Ştefan Guşă: Şi spuneam: „Domnule, eu nu semnez şi cu asta basta"... „Că tot voi, românii..."

Pavel Coruţ: Domnule general, în noaptea aceea grea, aţi avut măcar o secundă...

General Ştefan Guşă: Treaba cu noaptea din Comitetul Central...

Pavel Coruţ: ...Îndoiala din 23? Aţi avut vreo singură secundă îndoiala în legătură cu omul de lîngă dumneavoastră, generalul Vlad?

General Ştefan Guşă: Nu, cinstit.

Pavel Coruţ: Să ştiţi că eu am văzut caseta de zeci de ori, să vedem dacă acest om a trădat. Ştiţi că eu n-am scris nimic în favoarea generalului Vlad?

General Ştefan Guşă: Nici eu n-am să fac nimic în favoarea lui. Vreau să spun o treabă. Ştiu că şi-a comandat unităţile, că a luat o serie de măsuri legate de nenorocirea pe care o trăiam atunci. Deşi eu nu eram atent la toate ce vorbea el, oricum am prins nişte frîn-

turi: îşi atenţiona oamenii asupra unor probleme operative, chiar luarea unor măsuri privind salvarea arhivei, îmi amintesc perfect că a discutat treaba asta, şi altele...

Pavel Coruţ: Salvarea arhivei?

General Ştefan Guşă: Salvarea arhivei, a discutat, dar cu cine anume nu mai ştiu.

Pavel Coruţ: Acolo apăruse la un moment dat şi Mazilu.

General Ştefan Guşă: Domnule, au apărut mai mulţi, a apărut şi Verdeţ, la un moment dat. Erau foarte mulţi. La uşă de-abia îi ţineau pe unii.

Pavel Coruţ: Acum urmează marea întrebare, că eu m-am legat de generalul Vlad. La un moment din diversiune, s-a tras concluzia că trupele care trag ar putea fi de la Securitate. Şi generalul Vlad zice asta: „Nu pot să fie trupele noastre."

General Ştefan Guşă: Îmi lăsa o impresie puternică tăria lui. Încă o dată o spun: l-am considerat pe generalul Vlad un om inteligent, un om solid, stăpîn pe el, cult, dar se pare că şi el, la un moment dat, a fost indus în eroare. De ce? Pentru că nici el, la un moment dat, nu mai ştia ce să creadă. Mai ales că rapoartele astea de dezinformare privind — mă refer chiar la cele de la Armată, nu e vorba de Securitate — faptul că s-a atacat prin unităţi, că au apărut elicoptere, l-au putut deruta şi pe el. La un moment dat, am impresia că a fost derutat şi el.

Pavel Coruţ: Urmează o întrebare foarte grea.

General Ştefan Guşă: Nu-i nimic.

Pavel Coruţ: Şi vă rog să-mi răspundeţi ca militar.

General Ştefan Guşă: În noaptea aceea, eu am fost informat de şeful Direcţiei Informaţii a Marelui Stat Major, viceamiralul Dinu Ştefan, că teroriştii sînt trupe speciale ale Comitetului Central…

Pavel Coruţ: I-am spus: „Tovarăşe amiral, foarte bine, apelăm la trupele noastre speciale, respectiv la băieţii de la Direcţia de Informaţii a Armatei, precum şi la Unităţi Speciale de Luptă Antiteroristă, de la Securitate, şi îi lichidăm pe aceşti fanatici, care nu înţeleg că în ţara asta s-a schimbat totul într-o singură zi." Ulterior n-am mai auzit nimic despre asta şi totuşi din nou pot să aduc probă, în faţa oricărei instanţe, că un fost soldat de-al meu, de la Marină, de cînd eram eu ofiţer de Marină, nu de Contrainformaţii, a devenit activist de partid şi a fost avansat locotenent la o secţie

specială a Comitetului Central. Băiatul m-a întîlnit întîmplător şi a zis: „Domnule, m-au chemat la Comitetul Central şi m-au avansat locotenent, sînt activist de partid într-o fabrică. Aveţi vreun rol în treaba aceasta?“ „Nu, nu m-a întrebat nimeni, de unde să te cunosc eu pe tine?“ Ar fi putut exista asemenea trupe de care să nu ştiţi dumneavoastră de la Armată, de la Securitate, de la Miliţie? Aşa, de nuanţa a cîtorva sute?

General Ştefan Guşă: Ar fi fost foarte greu să scape neobservaţi. Vedeţi, atunci s-a acreditat ideea, în noaptea aia, şi am crezut-o şi eu, că ar fi existat chiar elicoptere de care noi nu ştim, dar totuşi mi se părea aproape imposibil. Zic, cum dracu', dacă şi faţă de şeful Marelui Stat Major s-a păstrat acest secret, înseamnă că au lucrat diabolic, pentru că la un moment dat se spunea: „Domnule, sînt elicoptere, dar noi nu ştim de ele. Sînt ale lui (Ceauşescu), păstrate undeva.“ „Unde dracu', măi?“ zic.

Pavel Coruţ: Ah, s-a acreditat, de exemplu, ideea existenţei unei baze subterane pentru elicoptere, pe undeva, prin Făgăraş...

General Ştefan Guşă: Da. Nu mai ştiu exact, dar vreau să spun o treabă, asta pur şi simplu m-a uluit; deci teoretic s-ar fi putut, dar practic foarte greu, să ne fi scăpat nouă astea chiar aşa neobservate; or, trebuiau să facă şi ei pregătirea piloţilor — sau probabil că o făceau în străinătate —, precum şi pregătirea tehnicii. E imposibil să ascunzi asta.

Pavel Coruţ: S-a acreditat, de asemenea, existenţa unor terorişti în subteranele Comitetului Central.

General Ştefan Guşă: Asta să ştii că a fost o teroare, efectiv, pentru că toţi care veneau, spuneau...

Pavel Coruţ: S-a prins vreunul?

General Ştefan Guşă: Domnule, în noaptea aia, nu. Ce-am prins noi noaptea, dacă-ţi aminteşti pe casetă, a fost că i-au adus pe Postelnicu şi pe Dincă, găsiţi într-o cameră sau undeva.

Pavel Coruţ: Şi la un moment dat a adus Dan Iosif un căpitan în civil, căpitanul Sălăjan, care s-a prezentat dumneavoastră. Cred că era de la colonelul Lăzărescu, că a spus „Ştiţi, eu am executat ordinul tovarăşului Lăzărescu.“

General Ştefan Guşă: E posibil.

Pavel Coruţ: Nu ştiu cine era acest căpitan Sălăjan, că nu a dat nici un semn de viaţă, pentru că ar putea fi un martor important, ce a căutat acolo...

General Ştefan Guşă: Păi o fi, probabil că trăieşte. Dar n-a fost recunoscut? Mi se pare că a fost recunoscut de colonelul Lăzărescu.

Pavel Coruţ: Nu, a apărut acolo, a trecut pe lîngă generalul Vlad, fiind adus de Dan Iosif, şi a venit pînă în faţa dumneavoastră şi a spus: „Tovarăşe ministru, sînt căpitanul Sălăjan, am executat misiunea împreună cu tovarăşul colonel Lăzărescu", Lăzărescu fiind cine?

General Ştefan Guşă: Lăzărescu era de pe la pază, de la Comitetul Central.

Pavel Coruţ: Deci din pază.

General Ştefan Guşă: Răspundea de pază parcă, împreună cu generalul Neagoe.

Pavel Coruţ: Înseamnă că era din direcţia de pază (Direcţia a V-a — Securitate şi Gardă a Departamentului Securităţii Statului, *n.n.),* pentru că eu nu vreau..., să nu trăiţi cu impresia că vreau să disculp Securitatea..., eu vreau să ştiu exact unde şi cum a frînat fiecare. Deci, Sălăjan...

General Ştefan Guşă: Domnule, ce se ştia în noaptea aia, deci zvonurile erau că aştia ar avea nişte locuri în subteran şi că au acolo armament şi muniţii şi că oricînd pot să atace din interior. Asta era o psihoză, să ştii...

Pavel Coruţ: Ştiu, am vorbit cu revoluţionarii.

General Ştefan Guşă: ... fie unii din ei să mineze clădirea şi să o arunce în aer; deci era o treabă nenorocită de tot. Deşi, îţi spun, cu toată oboseala care era, mi se păreau nişte inepţii. Dar, pînă la urmă, dacă tot veneau, veneau, veneau, una după alta, zic chiar or fi, domnule.

Pavel Coruţ: Bine, televiziunea transmitea, radioul transmitea...

General Ştefan Guşă: Mi-am dat seama că multe sînt, dar nenorocirea era că nu puteam să le verificăm, multe sînt, fac parte din *(lipsă de audiţie, n.n.),* dar vezi că nu aveai cum să le verifici.

Pavel Coruţ: Dacă aţi fi fost la Televiziune, credeţi că aţi fi putut preveni mai mult din diversiune?

General Ştefan Guşă: Cred că da. Aş fi interzis să mai apară, în primul rînd acolo, neaveniţi din aştia cu zvonuri în afara celor verificate. Sau mai bine zis, întîi verificam ştirea respectivă.

Pavel Coruţ: În primul rînd că toţi militarii din ţară v-ar fi văzut.

General Ştefan Guşă: Asta ar fi fost o problemă.

Pavel Coruţ: Un element de tărie.

General Ştefan Guşă: Absolut.

Pavel Coruţ: În al doilea rînd că toată lumea ar fi preluat exact ce transmite generalul Guşă şi s-ar fi adresat: „Tovarăşe ministru al Apărării din URSS, nu interveniţi!“, „tovarăşe cutare...“, „militari, opriţi focul!...“

General Ştefan Guşă: Deci nu mai era nevoie să facem apel la trecut.

Pavel Coruţ: „Militari, opriţi focul..., în momentul acesta urmăriţi cine mai trage!“ şi atunci teroarea se oprea.

General Ştefan Guşă: Noi am încercat să o facem şi de aici, dar cu un telefon...

Pavel Coruţ: Am văzut că în repetate rînduri aţi dat telefon la Televiziune să înceteze aceste chemări.

General Ştefan Guşă: Pe urmă am încercat la comandamentul *(lipsă de audiţie, n.n.)*. „Nu mai trageţi, pînă vă lămuriţi unde!“; dar vedeţi, în haosul acela, aici a fost unde au reuşit ei.

Pavel Coruţ: Aţi avut vreo clipă senzaţia dublei comande, că cineva mai comandă trupele în afară de dumneavoastră?

General Ştefan Guşă: Da.

Pavel Coruţ: Cînd?

General Ştefan Guşă: Chiar în cursul nopţii. Mi s-a spus că vine un regiment de la Tîrgovişte; am fost uluit că în Tîrgovişte...

Pavel Coruţ: Dar cine-i dăduse ordin?

General Ştefan Guşă: De la Marele Stat Major.

Pavel Coruţ: Regimentul de Tancuri?

General Ştefan Guşă: Da. Şi de asta m-am şi supărat; am şi remarcat: „Voi ştiţi ce înseamnă să aduci un regiment noaptea într-un oraş ca Bucureştiul?“

Pavel Coruţ: Şi cine-l chema?

General Ştefan Guşă: Mi s-a spus că din Marele Stat Major a fost chemat pentru apărarea capitalei; măi, aici a fost greşeala; dar ştii că am intervenit, îţi aminteşti, nu ştiu dacă e pe casetă, că am zis: „Cum e posibil să nu vă daţi seama...?“

Pavel Coruţ: „Grijă mare la muniţii, grijă mare la tancuri, opriţi-vă acolo!“ E pe casetă, e pe casetă. Deci la această unitate se referă cînd spuneţi dumneavoastră „grijă mare, grijă mare!“.

General Ştefan Guşă: Da. Cum să intre cu ele noaptea?

Pavel Coruţ: Deci să nu intre în oraş.

General Ştefan Guşă: Să nu intre în oraş. Pentru că erau, îţi dai seama, erau cu muniţii în ele; dragă, sînt nişte treburi care — ce se întîmplă? — lumea nu le înţelege, nu le înţelege pentru că nu le-a trăit; unul care a trăit şi a avut necazuri în viaţă, la instrucţie, în poligoane, la forţarea cursurilor de apă, care a văzut dezastre şi nenorociri chiar din respectarea unor reguli elementare de mînuire a muniţiei, a armamentului, a mecanismelor, şi atunci să ştii că era şi treaba asta, cum să aduci noaptea o unitate şi pe mine mă supăra, domnule! Atunci am zis către cineva: „Cine dracu' ne dă ordin, domnule? Armata?" Şi de aceea am zis: „Terminaţi cu dezinformarea!"

Pavel Coruţ: Alte ordine care, de asemenea, vi s-au părut ciudate?

General Ştefan Guşă: În noaptea aia multe ordine erau date la elicoptere, pentru că eu am discutat cu aviatorii să nu ridice nimic, să nu ridice nimic. A mai fost un pericol în zilele respective, pe care nimeni nu vrea să-l vadă, ori nu l-a intuit...

Pavel Coruţ: Care?

General Ştefan Guşă: ...ori nu vor oamenii să spună. Noi am trecut printr-o treabă, dacă sîntem oameni serioşi şi analizăm ca militari buni, trebuie spus că puteam să ne distrugem aviaţia aşa de uşor cu rachetele şi cu antiaeriana...

Pavel Coruţ: Ridicam aviaţia noastră şi ne-o vînam singuri.

General Ştefan Guşă: Singuri, cu propriile arme.

Pavel Coruţ: Cred că acesta a fost şi scopul diversiunii.

General Ştefan Guşă: Să ştiţi că a fost una dintre variantele care, să mă ierte lumea, nu-mi ies din cap.

Pavel Coruţ: A căzut vreun avion atunci?

General Ştefan Guşă: Avioane n-am ridicat deloc, au căzut însă elicoptere, după cum ştiţi. A fost unul aici, pe undeva spre Ghencea, a fost altul spre Tîrgovişte...

Pavel Coruţ: Am citit mărturia pilotului publicată în ziar.

General Ştefan Guşă: A fost tras în el.

Pavel Coruţ: Pilotul a venit, s-a tras de pe acoperişul nostru, s-a tras de pe acoperiş de la Marele Stat Major.

General Ştefan Guşă: Păi ce căuta acolo, domnule?

Pavel Coruţ: Venea să atace baza din Ghencea, unde cică ar fi fost terorişti. În Ghencea...

General Ştefan Guşă: S-a petrecut un fenomen nenorocit, să ştiţi.

Pavel Coruţ: Din Ghencea eram atacaţi totuşi.

General Ştefan Guşă: Unităţile din Ghencea trăgeau către minister şi invers.

Pavel Coruţ: Deci practic acolo a fost un schimb de focuri.

General Ştefan Guşă: Păi după aia mi-am dat seama, pentru că şi schema de apărare a ministerului, nu vreau să condamn pe nimeni, încă o dată, eu n-am dat aceste confesiuni ca să condamn vreun coleg, dar mi se pare că schema de apărare a ministerului a fost foarte prost întocmită; era deja pusă în practică cînd am venit.

Pavel Coruţ: Sub ochii mei a căzut un ofiţer...

General Ştefan Guşă: Era deja pusă în practică.

Pavel Coruţ: ...care, din fericire, a scăpat cu viaţă; e vorba despre actualul colonel erou, să-i spunem erou, Grama, paraşutist, a fost împuşcat prin geam din interiorul Ministerului Apărării, respectiv s-a tras de pe acoperişul de la hotelul militar „Haiducul". Desigur că asta a creat panică pînă cînd a venit medicul şi — culmea — medicul militar a spus clar: „De aici s-a tras" şi s-a văzut de unde se trage, pentru că se putea crede că se trage din interior. În acel moment existau suspiciuni şi primele suspiciuni erau împotriva contrainformatorilor. Nu ştiu dacă ştiţi că la orele 14 noi am fost dezarmaţi. Nu ştiu cine a dat ordinul ăsta.

General Ştefan Guşă: Ce dată era?

Pavel Coruţ: Pe data de 22, la orele 14, ofiţerii de Contrainformaţii militare au depus armamentul.

General Ştefan Guşă: La ora 14, nu eram în Bucureşti.

Pavel Coruţ: Pe 22, la orele 14.

General Ştefan Guşă: Nu eram în Bucureşti.

Pavel Coruţ: Deci din ordinul generalului Stănculescu au fost dezarmaţi, fiind consideraţi... negri. Noi deja atunci am ştiut că ceva se întîmplă neobişnuit; înainte de sosirea dumneavoastră în Bucureşti, cu privire la situaţia noastră se luase o hotărîre: am fost dezarmaţi.

General Ştefan Guşă: Aia s-a transmis şi în teritoriu.

Pavel Coruţ: S-a transmis şi în teritoriu. Deci generalul Stănculescu a dat ordin să se dezarmeze Contrainformatorii.

General Ştefan Guşă: Nu ştiu cine a dat exact ordinul.

Pavel Coruţ: Dînsul era la comandă.

General Ştefan Guşă: Da.

Pavel Coruţ: Cert este că eu de la dînsul am primit ordinul. Eram un executant pentru că eram militar al Armatei Române. Contrainformatorii nu erau ai altcuiva decît tot ai Armatei Române, că acolo am lucrat toată viaţa. Bun. Ce-a mai apărut atunci? În momentul în care am coborît jos, la ministrul Stănculescu, dus de amiralul Dinu şi însoţit de amiralul Dinu, mi s-au precizat următoarele după ce amiralul a intrat la ministrul adjunct Stănculescu şi cînd a ieşit mi-a spus: „Tovarăşe Coruţ, nu aveţi de ce să vă temeţi, cei care aţi lucrat în Armată n-aţi săvîrşit abuzuri şi vedeţi-vă de treabă; armamentul însă îl predaţi. Ceilalţi de la Securitate însă au săvîrşit abuzuri şi vor avea necazuri.“ Şi atunci m-am gîndit: „Cine a luat această hotărîre? De unde se ştia la nivelul Ministerului Apărării Naţionale ce făcuse Securitatea? Asta se întîmpla în jurul orei 14-14,30. Dumneavoastră la ce oră aţi vorbit?

General Ştefan Guşă: La Televiziune?

Pavel Coruţ: Da.

General Ştefan Guşă: Pe la 15.

Pavel Coruţ: 15. Atunci asta se întîmpla în jurul orei 15,30, exact.

General Ştefan Guşă: 15-15 şi... Să-ţi spun de ce.

Pavel Coruţ: Imediat după ce aţi vorbit la Televiziune, noi am fost dezarmaţi.

General Ştefan Guşă: A durat mult pînă am intrat noi.

Pavel Coruţ: Deci această scenă pe care v-am descris-o, pe mine mă urmăreşte. Cine a dat ordin să fim categorisiţi drept negri, deşi la acea oră noi eram dispuşi să ieşim în primul rînd, cu piepturile goale, fără armament, să luptăm cu teroriştii? Am spus: „Domnule, dacă ne trimiteţi în misiune, noi prindem terorişti, fără arme, dar să-i prindem după legile noastre.“ Aici este o problemă care mie mi-e neclară.

General Ştefan Guşă: Vedeţi, sînt foarte multe curiozităţi, domnule Coruţ.

Pavel Coruţ: Oricum, dumneavoastră n-aţi dat acest ordin, cu certitudine.

General Ştefan Guşă: În nici un caz, pentru că n-aveam cînd, nici n-am avut cînd.

Pavel Coruţ: Cine l-ar fi putut da, ţinînd seama că s-a dat în toată Armata?

General Ştefan Guşă: Dar eu ştiam că s-a dat mai tîrziu, de către generalul Militaru.

Pavel Coruţ: Vedeţi, la orele..., imediat după ce aţi vorbit dumneavoastră în Televiziune, deci la 15,30...

General Ştefan Guşă: 15 să fi fost...

Pavel Coruţ: ... am primit acest ordin, l-am executat...

General Ştefan Guşă: Hai să admitem că era 15, că se însera devreme, dar în nici un caz la 14. La 14, eram pe aeroport sau în aer.

Pavel Coruţ: Deci dumneavoastră n-aţi avut cum să-l daţi.

General Ştefan Guşă: Vreau să-ţi mai spun şi eu ceva ce nu ţi-am spus. N-am urmat traseul direct. De ce?

Pavel Coruţ: Zig-zag-ul!

General Ştefan Guşă: Am luat-o în zig-zag. De ce? Pentru că nu cunoşteam situaţia apărării antiaeriene şi nici nu aveam legătură cu ei; comandantul aeronavei, respectiv comandantul regimentului cred că a fost *(lipsă de audiţie, n.n.)*, m-am şi minunat: „De ce întîrziem măi atîta şi mergem prea jos?“ că am mers mai jos un pic şi pe alte trasee, adică un pic... Zice: „Domnule, ca nu cumva vreun tîmpit...“, chiar aşa a spus, „eu ştiu, din greşeală...“ pentru că, deşi cerusem aprobare de plecare, se comunicase că plecăm cu aeronava de pe Timişoara, dar sînt nişte reguli aici, se anunţă dispozitivele apărării antiaeriene, ori în tulburarea aia de atunci...

Pavel Coruţ: Mai e o chestie ciudată.

General Ştefan Guşă: Deci s-a dat ordin cu dezarmarea în 22. Eu ştiu că ordinul s-a dat mult mai tîrziu.

Pavel Coruţ: Nu, pe 22, la ora 15,30, ofiţerul de serviciu ne-a transmis ordinul de a preda armamentul, apoi am fost dus la Stănculescu unde am fost primit pînă la urmă, căci m-a chemat personal, mă ştia, eu avînd o problemă gravă. Care era acea problemă gravă? Eu am fost urmărit pentru că am mîrîit, am mîrîit ceva împotriva conducătorului. Amiralul Dinu cunoştea faptul ăsta, că eram urmărit, pentru că urmărirea s-a desfăşurat cu sprijinul unităţii respective, a Direcţiei de Informaţii a Armatei, în biroul meu s-a introdus ce s-a introdus şi aşa mai departe. Deci se ştia că eu am fost anticeauşist. Eu am bănuit că de asta mă cheamă. De fapt amiralul Dinu, la un moment dat, mi-a şi spus: „Domnule, atunci cînd ai avut tu necazurile alea, eu am fost de partea ta, te-am susţinut.“ Dovadă este că nici n-am fost scos din funcţie,

din grad şi aşa mai departe. Că ce mîrîisem eu, mîrîisem pe cinstite. Mîrîisem împotriva...

General Ştefan Guşă: Acum, fiecare am mai mîrîit.

Pavel Coruţ: Nu, mîrîisem pe cinstite.

General Ştefan Guşă: Avem şi dovezi, dar nu asta e important...

Pavel Coruţ: Nu, nu, mîrîisem pe cinstite. Dosarul e la Securitate.

General Ştefan Guşă: ...nici tu, nici eu n-am avut *(lipsă de audiţie, n.n.)*, că trebuia să ne dăm disidenţi.

Pavel Coruţ: Mi-ar fi ruşine să mă dau disident, că mîrîia tot românul, douăzeci şi trei de milioane mîrîiau.

General Ştefan Guşă: Bineînţeles. Apropo, exact cum e ruşinea asta, că eu aşa o consider, o mare ruşine, ruşinea cu scandalul certificatelor de luptători în revoluţie. Am văzut la toate emisiunile astea la televizor şi îmi vine să-l sparg, îmi produce o lehamite, o silă fantastică.

Pavel Coruţ: Da, este ruşinos, ruşinos.

General Ştefan Guşă: De fapt, eu mi-am spus părerea anul trecut, într-un consiliu militar, mi-am spus părerea şi la un consiliu militar la care a participat inclusiv conducerea, despre treaba asta, dar probabil că n-am fost bine receptat.

Pavel Coruţ: Bun, am lămurit o chestie foarte interesantă. Acum, în dimineaţa zilei de 23, cînd dumneavoastră încă eraţi în Comitetul Central cu generalul Vlad, în oraş, tineri cam la 20-25 de ani răspîndeau zvonul că sînteţi mort.

General Ştefan Guşă: În 23 a fost asta?

Pavel Coruţ: Da, în 23 dimineaţa, am caseta.

General Ştefan Guşă: Eu atunci am încercat să plec, Coruţ. Mi-am dat seama că am făcut greşeala de la început cînd, v-am spus, cînd am intrat acolo şi mi-am dat seama ce haos era; măi băiatule, holurile erau pline de civili, militari, cu armament, cu muniţie, apă pe jos, rupte scaune, distrugeri, covoarele de pe acolo întoarse pe dos, lume multă, nu puteai să umbli dintr-un loc în altul, la un moment dat s-a întrerupt lumina, nu ştiu de unde...

Pavel Coruţ: S-a şi tras, s-au omorît şi între ei.

General Ştefan Guşă: ...adică era un haos şi am căutat, reţine asta, am căutat să scap cît mai repede; am căutat să scap cît mai repede de acolo, domnule. Văzînd că... trebuie să scap; pe timpul

nopţii, cinstit îţi spun, mi-era şi teamă, zic trage cineva în mine, unde dracu' să mă duc, maşina mi-a dispărut. Ah, domnule, nu vreau să trec peste episodul ăsta.

Pavel Coruţ: E foarte important.

General Ştefan Guşă: Nu, domnule, e un episod care trebuie reţinut; de ce? Pentru că sînt nişte oameni care şi-au riscat viaţa. Totuşi la Comitetul Central am cerut să mi se trimită o grupă operativă cu nişte hărţi şi nişte ofiţeri. Nici în ziua de azi n-au venit. Sîntem în 1993?

Pavel Coruţ: Da.

General Ştefan Guşă: Deci nu mi s-a trimis, în schimb am apreciat că echipajul, că eu aveam un echipaj la Batalionul de Transmisiuni al Marelui Stat Major, în schimb acel echipaj cu autostaţia şi cu prelungirea, deci cu acţionarea de la distanţă, inclusiv cu plutonierul rănit... pot să-l şi menţionez, Scurtu, sau plutonierul-major Scurtu...

Pavel Coruţ: L-am recunoscut. Dumneavoastră i-aţi spus să vă aducă...

General Ştefan Guşă: Mi-a adus legătura pînă...

Pavel Coruţ: Nu, nu legătura. Cum i-aţi spus? În termeni militari i-aţi spus: „Adu-mi..."

General Ştefan Guşă: Acţionarea, cam aşa ceva.

Pavel Coruţ: Acţionarea sau ceva cu patru litere.

General Ştefan Guşă: Nu, acţionarea.

Pavel Coruţ: Aşa, acţionarea. E pe film, e pe film. Au lucrat eroic.

General Ştefan Guşă: Dar, vezi, ei au pătruns. Eroic. Şi ăsta era rănit şi nu mi-am dat seama decît cînd, mînjit de sînge... şi îi era ruşine să-mi spună, era împuşcat în spate, în şold.

Pavel Coruţ: Plutonierul...?

General Ştefan Guşă: Plutonierul-major Scurtu, parcă. Scurtu, Scurtu.

Pavel Coruţ: Scurtu apare şi acolo. Deci erou al revoluţiei.

General Ştefan Guşă: Şoferul împuşcat şi ăsta, Vasilescu...

Pavel Coruţ: Poate cineva să conteste calitatea lor de eroi?

General Ştefan Guşă: ...răniţi amîndoi, şi ăsta şi şoferul autostaţiei.

Pavel Coruţ: Deci au menţinut legătura între ei.

General Ştefan Guşă: Au tras de undeva, în tot haosul acela de acolo, că ăştia au reuşit să tragă autostaţia undeva lîngă Comitetul Central, domnule, şi au urcat cu legăturile la mine. Cum? Nu-mi dau seama. Cum au reuşit, cu ce efort?

Pavel Coruţ: Sînt sau nu sînt eroi ai revoluţiei?

General Ştefan Guşă: Ăştia pot să-i consider, domnule.

Pavel Coruţ: Eu zic că sînt eroi ai revoluţiei.

General Ştefan Guşă: Pentru că ăştia ştii ce-au făcut? Ştiau că la război trebuie să vină cu acţionarea la mine...

Pavel Coruţ: Legătura.

General Ştefan Guşă: ...au aflat că sînt acolo şi au venit cu legătura după mine. E un lucru pe care n-am să-l uit cît oi trăi. Îi apreciez pînă la Dumnezeu; uite, ăştia sînt într-adevăr, aş putea spune că sînt eroi.

Pavel Coruţ: Eroi. Bun. Mergem mai departe.

General Ştefan Guşă: Domnule, i-aş menţiona. Ştii de ce? Am impresia că nu s-au bucurat de nici un fel de drepturi. Nu ştiu sigur.

Pavel Coruţ: În schimb, eu cunosc un subofiţer care a ajuns general-maior. Ştiaţi?

General Ştefan Guşă: Nu cred, asta e o poveste, nu poate să fie.

Pavel Coruţ: V-o aduc oficială.

General Ştefan Guşă: Eu nu cred că s-a ajuns chiar acolo.

Pavel Coruţ: A fost reactivat maior şi la ora actuală este general-maior.

General Ştefan Guşă: Vreau să vă spun o treabă: îmi amintesc, cu jenă, spun asta cu durere un pic, că la cîteva luni după revoluţie, la un an poate, se punea problema scoaterii afară din Armată a acestui Scurtu întrucît şchiopăta, deci prezenta acest defect, datorită căruia, principial, nu trebuia să fie în Armată, dar gîndindu-ne unde şi din ce cauză şchiopăta omul, asta m-a durut şi atunci, ţin minte, am intervenit cu toată fermitatea să nu cumva să-l scoată afară pe omul ăsta care, dacă nu mă înşel, avea şi vreo trei copii, doi sau trei copii.

Pavel Coruţ: Bun.

General Ştefan Guşă: Vezi, e un episod de care nimeni nu ştie, dar eu îmi amintesc de copilul ăsta, cînd a venit şi s-a băgat sub masa aia, dacă ţii minte unde eram noi.

Pavel Coruţ: E filmat totul, cu scurtă pe el...

General Ştefan Guşă: Şi a venit cu legătura.

Pavel Coruţ: ...cu scurta şi cu legătura. E filmat. Aduc caseta, nici o problemă.

General Ştefan Guşă: Reţine că el a venit pentru că îndatoririle pe care le avea la război...

Pavel Coruţ: Conform postului.

General Ştefan Guşă: ...conform funcţiei lui, spuneau: „la război...".

Pavel Coruţ: Nu-i dăduse nimeni ordin, el venise conform instrucţiilor.

General Ştefan Guşă: Avea aprobarea comandantului unităţii. Dar el a traversat Bucureştiul, a trecut printre gloanţe, a fost rănit, a venit rănit sus, şoferul care a condus autostaţia a fost rănit, Vasilescu se numeşte.

Pavel Coruţ: Vasilescu.

General Ştefan Guşă: Deci, nişte oameni nemaipomeniţi. Vezi, uite, ăştia sînt eroii ăia necunoscuţi. Nu sînt ăştia care apar pe postul de televiziune şi se bat cu pumnul în piept, nu sînt ăştia care şi-au luat titluri şi insigne, că m-a enervat o treabă. Îmi cer scuze, dacă ating cumva şi n-aş fi vrut să ating pe nimeni în durerea lui, că unii şi-au pierdut copii. Era o doamnă care amintea numele meu — m-a deranjat — că aş fi luat şi eu...; dar eu n-am fost niciodată la Cotroceni, chiar dacă am fost invitat, şi n-am luat nici un fel de medalie şi nu voi lua, consider că Armata Română şi-a făcut doar datoria în totalitate.

Pavel Coruţ: Ştiţi cine cere cu insistenţă insignă şi certificat de luptător? Brucan.

General Ştefan Guşă: Nu ştiu la ce i-ar folosi.

Pavel Coruţ: L-aţi văzut luptînd acolo, făcînd ceva important în timpul acesta?

General Ştefan Guşă: Domnule, nişte decizii sînt convins că a luat.

Pavel Coruţ: A luat nişte decizii.

General Ştefan Guşă: Dar, dar ca merite de luptător nu ştiu, că el a apărut numai în 22 noaptea, seara, după ce fugise Ceauşescu.

Pavel Coruţ: Deci deja în timpul diversiunii a apărut, în timpul mascaradei.

General Ştefan Guşă: El a apărut în partea a doua.

Pavel Coruţ: Deci v-aţi întors înapoi la Marele Stat Major.

General Ştefan Guşă: Da, m-am întors cu un transportor. Ce-am făcut? Am rugat pe un locotenent — o fi locotenent-major, o fi căpitan, Dumnezeu să-l ţină, îmi pare rău că nu m-am mai interesat de el nici în ziua de azi, păcat...

Pavel Coruţ: Ştiaţi măcar cum îl cheamă?

General Ştefan Guşă: Fac nişte greşeli, nici acum nu ştiu. Un băiat înăltuţ.

Pavel Coruţ: Poate o să aflaţi.

General Ştefan Guşă: Poate vine el să-mi spună. Nu mai ştiu, dar cred că de la Regimentul de Gardă era, cu o grupă de soldaţi. Şi i-am spus: „Domnule, trebuie să mă scoateţi de aici. Puteţi?“ „Da, tovarăşe general.“ Zic: „Trageţi un tanc cît mai aproape de scări“, că se trăgea totuşi.

Pavel Coruţ: Se trăgea.

General Ştefan Guşă: Şi băiatul: „Da, dar o să trebuiască să vă luaţi, poate să vă luaţi şi cascheta din cap, că e un reper foarte..., stema.“ Zic: „Nu contează, voi mă scoateţi de aici.“ „Domnule general, imediat, tragem tancul şi cînd e gata, venim noi.“ A venit cu cîţiva militari şi aproape că pe sus m-a aruncat băiatul acesta în transportor. De ce? Pentru că am aflat după aceea că s-a şi tras asupra tancului, dar nu fac din asta o pagină de eroism cum au făcut unii. Era condus de un caporal şi am întrebat: „Tu cunoşti oraşul?“, că se vedea numai prin fantă. Se ridicase blindajul şi se vedea destul de puţin. Zic: „Măi, copile, tu cunoşti să ajungi la Marele Stat Major?“ „Cred că da.“ „Că nu putem chiar peste tot, că mai e blocat de tancuri, mai e blocat...“ „Pe unde ştii, dar cît mai repede la Marele Stat Major.“ Şi locotenentul a fost cu mine în tanc, pe ochitor, dacă nu mă înşel, mecanicul, care era caporal nu subofiţer, reţineţi; erau un caporal şi acest locotenent pe care aş vrea să-l întîlnesc; nu ştiu de ce n-a venit niciodată la mine să-mi ceară ceva; nu, că n-a făcut nici o faptă de eroism, l-a luat pe şeful Marelui Stat Major şi l-a dus la minister, dar pentru mine, în condiţiile acelea în care se trăgea, era o problemă, a fost ca un gest...

Pavel Coruţ: Deci asta s-a întîmplat în ziua de 23, la ora 11 şi ceva, 12.

General Ştefan Guşă: Pe 23. Nu mai ştiu ora. Cam aşa. În prima parte a dimineţii.

Pavel Coruţ: Deci în jurul orei 12.

General Ştefan Guşă: Nu mai ştiu exact.

Pavel Coruţ: Am caseta marcată.

General Ştefan Guşă: În orice caz, pînă în prînz.

Pavel Coruţ: Pînă în prînz, la miezul zilei eraţi în Marele Stat Major, în biroul ministrului sau la dumneavoastră?

General Ştefan Guşă: Nu. Am intrat în biroul meu din Marele Stat Major, deci la mine în birou. Nu. Întîi am fost la biroul ministrului şi acolo l-am văzut parcă — Stănculescu plecase din birou, nu mai era acolo, era ofiţerul de serviciu, erau şi alţi ofiţeri, forfotă mare, vezi, nu pot să-ţi dau exact — dar în orice caz acolo m-am întîlnit cu Militaru, Militaru era în minister.

Pavel Coruţ: Militaru era deja în minister pe 23?

General Ştefan Guşă: Militaru era în minister pe 23. El degeaba spune... Sînt casete.

Pavel Coruţ: Fusese numit deci prin televiziune. Îl recunoştea cineva drept ministru?

General Ştefan Guşă: A fost numit şi a doua oară. Nu cum spune el, pe 25...

Pavel Coruţ: Aia e altceva, deci fusese numit. Îl recunoştea cineva? Stătea acolo, era cineva pe lîngă el?

General Ştefan Guşă: Nu, nu, nu. El a fost numit de către domnul Iliescu.

Pavel Coruţ: Pe ce dată?

General Ştefan Guşă: În faţa *(lipsă de audiţie, n.n.),* cred că asta a fost în...

Pavel Coruţ: După ce s-a dus în Marele Stat Major, nu?

General Ştefan Guşă: După, în 23 sau 24 dimineaţa.

Pavel Coruţ: Bine, deci era acolo. Şi ce făcea?

General Ştefan Guşă: Eu rămîn cu imaginea asta a domnului general Militaru, nu ştiu ce vîrstă are acum, dar atît de bine îmi amintesc: s-a aşezat lîngă biroul ministrului, într-un fotoliu, a pus mîna pe telefonul alb sau roşu, nu mai ţin minte exact...

Pavel Coruţ: Asta e foarte important.

General Ştefan Guşă: ...şi a cerut: „Maskva".

Pavel Coruţ: Adică cum a spus?

General Ştefan Guşă: A cerut legătura cu Moscova.

Pavel Coruţ: Da.

General Ştefan Guşă: Exact nu ştiu ce-a cerut, nu mai reţin exact...

Pavel Coruţ: Deci a zis: „Alo, Maskva.“

General Ştefan Guşă: ...dar n-am să uit, domnule general Militaru, niciodată accentul cu semnul moale, „al…“ şi „ia bil“, nu „bîl“ cum zic ei, „generalul Militaru…“ şi nu ştiu ce. Am dispărut imediat din birou, în orice caz, a fost un moment pentru mine...

Pavel Coruţ: Şocant.

General Ştefan Guşă: ...un pumn, da; cînd am auzit că vorbeşte în limba rusă...

Pavel Coruţ: Şi că primul lucru pe care l-a făcut, a luat legătura cu Moscova.

General Ştefan Guşă: ... zic: „Domnule, dracu’ m-a luat, acesta acum...“; mi-am dat seama că ceea ce se spunea despre el... de fapt a fost momentul cînd mie mi s-a confirmat, dacă vrei — pentru că pînă atunci auzisem doar poveşti cu ce-a făcut, ce n-a făcut —, dar acum mi s-au confirmat zvonurile despre generalul Militaru, ăla a fost momentul.

Pavel Coruţ: Cînd a luat legătura cu Moscova şi le-a adus aminte cine a fost?

General Ştefan Guşă: Că a fost nu ştiu ce, nu ştiu ce, că „Eu am fost comandantul Armatei...“

Pavel Coruţ: Deci în momentul cînd el a început să povestească.

General Ştefan Guşă: Deci a făcut un fel de foarte scurtă, foarte scurtă...

Pavel Coruţ: Biografie. Prin telefon.

General Ştefan Guşă: ...biografie prin telefon. Şi atunci am zis: „Hopa! Reaminteşte acelora cine e el. Deci se confirmă zvonurile anterioare“, că m-ai întrebat la început dacă ştiu. Domnule, auzisem că... Dar acum am zis: „Hopa!“

Pavel Coruţ: Le aducea aminte cine e el.

General Ştefan Guşă: Asta e, domnule. Tăticu, asta e. Şi...

Pavel Coruţ: Asta este. Şi? V-aţi simţit bine văzîndu-l la conducerea Armatei?

General Ştefan Guşă: ...am plecat imediat din birou. În funcţie a fost numit — fac apel la memorie, nu-mi mai amintesc exact orele — a fost numit de domnul Iliescu, în biroul ministrului; era şi Stănculescu, eram şi eu, nu mai reţin alte persoane, dar parcă şi Petre Roman. „Domnule, ne-am gîndit ca în funcţia de ministru al Apărării Naţionale să fie tovarăşul Militaru. Dumneata rămîi mai

departe şeful Marelui Stat Major", deci nu Stănculescu, ci Militaru. Deci dînsul, Iliescu...

Pavel Coruţ: Deci asta se întîmpla pe data de 23 sau 24. Verbal. În faţa dumneavoastră şi a lui Stănculescu.

General Ştefan Guşă: 23 sau 24. Da. În nici un caz cum a zis el, 25, că pe 24 noaptea au participat ei la o adunare secretă la care eu n-am fost invitat, de aceea spun că era ministru.

Pavel Coruţ: Unde se adunaseră?

General Ştefan Guşă: În biroul fostului adjunct, Dumnezeu să-l ierte că a murit anul trecut sau anul acesta, nu, anul trecut, generalul Nicolescu, care era la etajul întîi, era adjunct al ministrului, asta era funcţia.

Pavel Coruţ: Deci în noaptea de 24.

General Ştefan Guşă: În 24 către 25, către Crăciun. Cred că se pregătea acţiunea Tîrgovişte.

Pavel Coruţ: Deci aţi găsit acolo adunarea aceasta.

General Ştefan Guşă: Nu, vezi, iar trecem prea repede peste ele.

Pavel Coruţ: Bine, deci aţi mers în birou...

General Ştefan Guşă: Deci a fost numit, am mers acolo, mi-am format o grupă, pentru că am văzut, din păcate, — iar asta am spus-o la începutul interviului nostru — că primele ajutoare ale mele m-au privit cu multă suspiciune, chiar...

Pavel Coruţ: Cu oarecare reţinere.

General Ştefan Guşă: Nu, chiar cu destul de multă reţinere, dar...

Pavel Coruţ: Fusese făcută o dezinformare deja în rîndul trupei, cu privire la dumneavoastră.

General Ştefan Guşă: Nu al trupei.

Pavel Coruţ: Al Marelui Stat Major.

General Ştefan Guşă: Nu, nici al Marelui Stat Major, al celor de lîngă mine.

Pavel Coruţ: Adică cine era lîngă dumneavoastră?

General Ştefan Guşă: Era şeful Direcţiei Operaţii, alţi şefi de direcţie, ăştia care erau, adică generalul Eftimescu, locţiitorul meu, adică amiralul Aron şi alţii.

Pavel Coruţ: Deci vă priveau cam ciudat, ca pe...

General Ştefan Guşă: Un tip obosit, parcă picasem de undeva, dragă, asta e expresia.

Pavel Coruţ: Adică nu v-au primit cu bucurie: „V-aţi întors!“

General Ştefan Guşă: Da, să vină: „Ce facem? Uite ce-am făcut pînă acum.“ Normal ar fi fost să-mi fi raportat.

Pavel Coruţ: Şi n-au venit?

General Ştefan Guşă: N-au venit. Şi cînd am început să-i caut, văd că au început să-i raporteze, spre exemplu generalul Eftimescu s-a prezentat deja generalului Militaru cu nişte probleme din astea. Şi atunci am rămas un pic surprins şi amărît.

Pavel Coruţ: Aţi tras cumva concluzia că fusese deja...

General Ştefan Guşă: Că eu sînt deja pe dinafară...

Pavel Coruţ: Care a fost atitudinea amiralului Dinu? Pentru că informaţiile se aflau în mîna amiralului Dinu, cercetaşii erau ai lui...

General Ştefan Guşă: Voi de ce nu ştiţi? Că trebuia să ştiţi treaba asta.

Pavel Coruţ: Eram dezarmaţi şi ostatici deja.

General Ştefan Guşă: Păi, vedeţi?

Pavel Coruţ: Şi, totuşi, amiralul Dinu a fost corect cu mine. Deşi eram dezarmat şi ostatic, mă chema periodic şi mă informa despre ce se întîmplă, bănuind că s-ar putea să aibă o soartă necăjită — sau ştiu eu ce bănuia? — şi voia să se ştie nişte chestii. Deci care a fost atitudinea amiralului Dinu? Amiralul Dinu a fost comandantul unităţii mele.

General Ştefan Guşă: Domnule, eu l-am apreciat, dar după cele întîmplate...

Pavel Coruţ: L-am respectat foarte mult şi pe locţiitorul lui, pe Şarpe, actualul general Şarpe, era colonel atunci.

General Ştefan Guşă: Şi eu, am lucrat foarte bine cu Dinu, dar acum...

Pavel Coruţ: Deci amiralul Dinu şi colonelul Şarpe erau comandanţii de acolo.

General Ştefan Guşă: Cu Direcţia de Informaţii a Armatei am lucrat apropiat, acesta e cuvîntul cel mai corect.

Pavel Coruţ: Era şi foarte important.

General Ştefan Guşă: Am lucrat apropiat, să ştii.

Pavel Coruţ: În acele momente, informaţia era marfă de aur, marfa principală.

General Ştefan Guşă: Nu, dar în general şi înainte lucrasem cu ei destul de apropiat.

Pavel Coruţ: Care a fost atitudinea Direcţiei Informaţii? Mă interesează atitudinea amiralului Dinu, pentru că vreau s-o ştiu exact.

General Ştefan Guşă: El n-a luat... Eu i-aş imputa între multe altele şi următoarea treabă: în momentul în care a fost anunţată eliberarea mea din funcţie, el...

Pavel Coruţ: Pe ce dată?

General Ştefan Guşă: Se vede, că a fost dat la televizor, 24 sau 25. În 25 cred, în ziua de Crăciun.

Pavel Coruţ: În ziua de Crăciun.

General Ştefan Guşă: Cred că atunci.

Pavel Coruţ: Muriseră deja Ceauşeştii? Pe 24 noaptea, ei au stabilit să-i lichideze.

General Ştefan Guşă: Trebuie să facem apel la casetă, pentru că mi-e foarte greu. Da, eu eram atunci şeful Marelui Stat Major, pe 24, sigur.

Pavel Coruţ: Deci pe 25.

General Ştefan Guşă: Pe 25 seara, cred că a fost schimbarea mea.

Pavel Coruţ: Cum s-a produs schimbarea?

General Ştefan Guşă: Păi am fost chemat...

Pavel Coruţ: Unde?

General Ştefan Guşă: Militaru fusese numit ministru de către conducere.

Pavel Coruţ: De o zi şi jumătate, de două zile.

General Ştefan Guşă: De două zile. Din momentul cînd l-a numit ministru, singura treabă pe care a făcut-o a fost de a lua la telefon şi a-şi căuta prietenii, foştii colaboratori.

Pavel Coruţ: Foşti generali şi colonei trecuţi în rezervă.

General Ştefan Guşă: ...pe toţi, pe generalul nu-ştiu-care, pe generalul nu-ştiu-care...

Pavel Coruţ: Deci, în general...

General Ştefan Guşă: ...colonei, generali, mă rog, el tot timpul a vorbit la telefon cu ăştia şi îi chema.

Pavel Coruţ: Îi chema din oraş; deci avea telefoanele lor...

General Ştefan Guşă: Avea telefoanele lor.

Pavel Coruţ: ...semn că păstrase legătura cu ei.

General Ştefan Guşă: Probabil că da.

Pavel Coruţ: ...căci, pe cinstit, eu nu am telefoanele foştilor colegi.

General Ştefan Guşă: Absolut, în mod sigur. A început să şi-i cheme.

Pavel Coruţ: Da, şi-i chema acolo şi îi îmbrăca.

General Ştefan Guşă: Nu, unii veneau chiar îmbrăcaţi.

Pavel Coruţ: Aha, îmbrăcaţi în general.

General Ştefan Guşă: Îmbrăcaţi în general şi, mai mult, îi numea.

Pavel Coruţ: Îi numea.

General Ştefan Guşă: Măi, îmi amintesc că a vorbit chiar şi cu generalul Pancea la...

Pavel Coruţ: La Brăila.

General Ştefan Guşă: La Galaţi, la Galaţi. Aici e un episod foarte interesant, pe care nu ştiu de ce generalul Pancea l-a păstrat în tăcere pînă acum.

Pavel Coruţ: De ce, care-i interesul?

General Ştefan Guşă: Ştiţi de ce? Mie mi-au raportat subordonaţii şi ei trăiesc şi acum; el acolo, la Galaţi, s-a dat drept şef al Marelui Stat Major, cînd eu încă funcţionam ca şef al Marelui Stat Major.

Pavel Coruţ: Adică în zilele de 23, 24?

General Ştefan Guşă: 24, da, chiar a încercat *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Pavel Coruţ: Faţă de cine s-a prezentat? Faţă de colonelul Rizea?

General Ştefan Guşă: Nu, probabil că şi la colonelul Rizea, care era comandantul diviziei, dar în mod sigur la regimentele mecanizate şi de tancuri din Galaţi, unde a avut şi un incident...

Pavel Coruţ: Ce-a păţit?

General Ştefan Guşă: Păi, acolo a fost arestat de tanchişti, de comandantul regimentului, sau de comandant împreună cu şeful de Stat Major, acolo a fost reţinut.

Pavel Coruţ: De ce? Dînsul avea atunci funcţia de şef al Centrului Militar Galaţi...

General Ştefan Guşă: El era şeful Centrului Militar Galaţi...

Pavel Coruţ: ...şi atunci ce căuta în unităţile operative?

General Ştefan Guşă: Păi asta e o enigmă pe care el ar trebui să o explice, pentru că trăieşte.

Pavel Coruţ: Deci ca şef al Centrului Militar Galaţi trebuia să fie în Centrul Militar Galaţi.

General Ştefan Guşă: ...să fie în Centrul Militar Galaţi.

Pavel Coruţ: Ce căuta prin unităţi, ce căuta prin unităţi? Asta-i întrebarea.

General Ştefan Guşă: Una din probleme am înţeles-o de la *(lipsă de audiţie, n.n.)* şi va trebui să o rezolvăm, să o detaliem, să o detaliez, avem cu cine pentru că trăiesc comandanţii; s-a dus, am înţeles, prima dată să aresteze pe unul din comandanţii de la regimentele de acolo; a luat un transportor şi s-a dus la Regimentul Mecanizat să-l aresteze pe comandantul regimentului; în momentul cînd a ajuns la Regimentul de Tancuri s-a produs *(lipsă de audiţie, n.n.)*, ăştia l-au reţinut pe... generalul Pancea.

Pavel Coruţ: Dar ce era, general-maior?

General Ştefan Guşă: Era general-maior, păi era general-maior de mult, îţi spun precis, din 1982, avansat în 1982, pe cînd era la cursul post-academic, era împreună cu mine la Academie...

Pavel Coruţ: Da. Deci a trecut la arestarea comandanţilor de regimente mecanizate.

General Ştefan Guşă: La Galaţi.

Pavel Coruţ: La Galaţi. În acest moment, comandantul Regimentului de Tancuri cine era?

General Ştefan Guşă: E şi acum.

Pavel Coruţ: Cum se numea?

General Ştefan Guşă: Locotenent-colonelul Gîţă Ilie, inginer Gîţă Ilie.

Pavel Coruţ: Gîţă Ilie.

General Ştefan Guşă: Nu, nu era el, parcă atunci era Zaharia sau ăsta era şef de Stat Major, nu mai ştiu exact.

Pavel Coruţ: Dar, în orice caz, l-au arestat şi au raportat.

General Ştefan Guşă: L-au arestat şi au raportat. Şi a doua zi, ţin minte că a fost chemat din birou de generalul Militaru: „Măi Marine, zice, lasă că o să vii tu la Bucureşti, să vii la Bucureşti!“, cam ceva în genul ăsta.

Pavel Coruţ: Şi aducîndu-l la Bucureşti, în ce funcţie l-a numit?

General Ştefan Guşă: După aia l-a adus şi l-a numit şef al Direcţiei de Informaţii a Armatei.

Pavel Coruţ: Şi ulterior?

General Ştefan Guşă: Şi ulterior... ulterior comandant al trupelor de..., da, comandantul Trupelor de Transmisiuni.

Pavel Coruţ: Şi ulterior? Actual?

General Ştefan Guşă: Actual este consilierul preşedintelui; acum generalul Pancea este secretarul Consiliului Apărării ţării.

Pavel Coruţ: Deci, anterior consilier prezidenţial, iar acum secretarul Consiliului Apărării ţării?

General Ştefan Guşă: Naţionale.

Pavel Coruţ: Naţionale. O funcţie foarte mare.

General Ştefan Guşă: Da, pentru că aicea se discută probleme de securitate naţională, de apărare, de siguranţă naţională, deci de apărare naţională.

Pavel Coruţ: De întreaga apărare naţională.

General Ştefan Guşă: Da, toate aspectele.

Pavel Coruţ: Bine, ăsta este un aspect umoristic. Deci dumneavoastră aţi fost demis pe data de 25, seara.

General Ştefan Guşă: Fac apel la... nu mai ştiu, trebuie să ne uităm...

Pavel Coruţ: Pe 25, aţi fost chemat jos la Cabinet, de către domnul Iliescu.

General Ştefan Guşă: Nu, de către domnul Militaru.

Pavel Coruţ: Militaru. În prezenţa cui?

General Ştefan Guşă: Păi, în momentul cînd mi-a spus mie, cred că era singur. Şi am avut chiar o discuţie cu dînsul şi trebuie să şi-o amintească, că nu a trecut prea mult timp.

Pavel Coruţ: Asta e importantă, da.

General Ştefan Guşă: Şi i-am spus: „Domnule, care sînt motivele?“ „Măi, tu nu prea ai trecut..., înspre binele tău e.“

Pavel Coruţ: Dar unde a vrut să vă mute atunci?

General Ştefan Guşă: Zice: „Tu n-ai trecut pe la... şi aşa eşti obosit, eşti necăjit, tu nu ai trecut...“ Eu nu mă mai opresc la nişte detalii. Eu l-am întrebat pe Militaru, că atunci cînd l-au numit ministru n-am zis nimic, că dacă e hotărîrea conducerii care era atunci... Şi i-am zis: „Domnule, cum vreţi să lucrăm? Eu generalului Milea îi raportam problemele...“ Nu mi-a zis nimic, el era preocupat să-şi cheme...

Pavel Coruţ: Foştii colegi.

General Ştefan Guşă: Foştii colegi. Şi atunci l-am lăsat în pace; ceilalţi subordonaţi ai mei imediat s-au trecut în subordine, îi raportau...

Pavel Coruţ: Da, mă rog, oportunişti.

General Ştefan Guşă: Lingerea, dragă, lingerea, lingăi, că pot să le spun aşa; lingăii imediat m-au trecut pe linie moartă şi au trecut să-l lingă.

Pavel Coruţ: Adică cine erau aceştia?

General Ştefan Guşă: Păi, întîi şeful Direcţiei Operaţii...

Pavel Coruţ: Eftimescu, deci, generalul Eftimescu.

General Ştefan Guşă: Eftimescu, apoi Aron şi, mă rog, ceilalţi.

Pavel Coruţ: Şeful secţiei... Ce funcţie avea Aron?

General Ştefan Guşă: Era locţiitorul şefului Marelui Stat Major. Era o funcţie...

Pavel Coruţ: Funcţie mare.

General Ştefan Guşă: Mare.

Pavel Coruţ: Şi l-a numit imediat comandantul Marinei.

General Ştefan Guşă: După aia l-a numit, l-a făcut amiral şi l-a făcut comandantul Marinei.

Pavel Coruţ: Da. Altul cine?

General Ştefan Guşă: Păcat, păcat. Mă rog, ăştia care erau în preajmă, Dinu şi alţii, îţi dai seama.

Pavel Coruţ: Bun, deci toţi au trecut în... Deci, e momentul în care v-a anunţat că trebuie să plecaţi la Cluj. Pe ce funcţie v-a spus?

General Ştefan Guşă: Eu nu vreau să intru în amănunte. El mi-a spus: „Măi, tu eşti un băiat foarte bun...“, aşa, nu, nu, vă mai spun o treabă, să nu uitaţi; am fost şi eu anunţat că trebuie să mă duc la o şedinţă a CPUN-ului, la care nu m-am dus, pentru că nu ştiam nici ce e ăla Consiliul Frontului Salvării Naţionale...

Pavel Coruţ: Consiliul Frontului Salvării Naţionale.

General Ştefan Guşă: ...că sînt membru. Am zis că nu mă interesează, deocamdată Armata e în dezordine şi eu aveam treabă atunci. Ştiţi ce am făcut în zilele alea, într-un cuvînt? Domnule, în zilele alea am început să iau unităţile, marile unităţi, să întreb care e situaţia oamenilor, a tehnicii, ce fac trupele...

Pavel Coruţ: Exact ce trebuie să facă un militar de carieră. Nu v-aţi băgat în politică. Foarte bine.

General Ştefan Guşă: Exact. Nu aveam eu timp să mă ocup de Consiliul Frontului Salvării Naţionale şi nici nu mă voi băga vreodată. Dar ştiu că am fost anunţat de la secretariat să mă duc că „e şedinţă", „Domnilor, lăsaţi-mă în pace!", să mă duc că e o şedinţă pe la palatul Victoriei. În zilele alea, să ştiţi, conducerea noastră (CPUN) stătea în Ministerul Apărării Naţionale, acolo lucra, acolo mînca, de acolo pleca cu transportoarele.

Pavel Coruţ: Apropo de treaba asta, la un moment dat au venit şi generalii de Securitate. I-aţi văzut acolo?

General Ştefan Guşă: Da.

Pavel Coruţ: Pe cine?

General Ştefan Guşă: Păi au fost chemaţi pe rînd, dar am avut şi o adunare în sală, la care au participat, în stînga, sau în dreapta sălii, mai bine zis, erau generalii de Securitate şi Miliţie, şi alţii cu funcţii, nu numai generalii, deci funcţiile de conducere din cele două ministere, iar în stînga cei de la Ministerul Apărării Naţionale. Eram, ca să spun aşa, în faţa lor: Militaru, împreună cu mine şi generalul Vlad, şi am pus problema cooperării.

Pavel Coruţ: A prinderii teroriştilor.

General Ştefan Guşă: A prinderii teroriştilor s-a pus chiar în birou, mai de mult, înainte de a face adunarea asta cu toţi; adunarea asta cu toţi mi se pare că s-a făcut în 25 dimineaţa sau 26.

Pavel Coruţ: Deci prinderea teroriştilor începuse de pe 23.

General Ştefan Guşă: De pe 23 noaptea.

Pavel Coruţ: În noaptea de 23, a venit la Ministerul Apărării Naţionale generalul Vlad.

General Ştefan Guşă: Exact. A venit generalul Vlad, apoi generalul Vasile şi pe urmă restul...

Pavel Coruţ: Ardeleanu...

General Ştefan Guşă: ...a fost vorba să le dăm epoleţi şi chiar ţinute pentru oamenii lor, că nu aveau ţinute.

Pavel Coruţ: Da, că erau civili.

General Ştefan Guşă: L-am chemat pe generalul Dafinescu să le dea ţinute. Încă o dată îţi spun, avem multe amănunte. S-a încercat această formare a unor echipe mixte, între militari de la noi şi militari din Securitate, ca să se treacă la scotocire.

Pavel Coruţ: S-a şi făcut şi s-au împăcat foarte bine.

General Ştefan Guşă: S-au împăcat foarte bine. Nu s-a întîmplat nimic.

Pavel Coruţ: Da. Am discutat cu militari care au lucrat împreună cu ei.

General Ştefan Guşă: N-au făcut acţiuni prea multe.

Pavel Coruţ: Au fost cîteva.

General Ştefan Guşă: Ceva, dar nu la ce ne aşteptam noi, de proporţii prea mari, pentru că cei care se instalaseră la conducere atunci nu păreau interesaţi de această conlucrare. Totodată, mie mi s-a spus că eu trebuia să merg acolo, la Cluj, pentru că nu aveam experienţă la aceste eşaloane. I-am spus generalului Militaru...

Pavel Coruţ: Deci pe ce funcţie v-a numit?

General Ştefan Guşă: Şef al Statului Major al Armatei a 4-a. Am spus: „Domnule, dacă aş putea să merg la Buzău, că am mama acolo.“ Nu ştiam nimic de familie, îţi dai seama în zilele alea cum am fost. Familia, am dat telefon de la Timişoara să plece la părinţi. N-a plecat acolo, în loc să meargă la părinţi, familia s-a dus la Predeal.

Pavel Coruţ: Deci a insistat să mergeţi la Cluj. Ce i-aţi răspuns?

General Ştefan Guşă: I-am spus că eu o să execut dacă s-a hotărît, dar el nu va putea să rămînă la conducerea Ministerului Apărării pentru că nu este cunoscut de oameni, iar problemele Armatei, în ultimii ani, sînt cu totul altele decît le ştia el cînd era activ; că nu este cunoscut de Armată, pe cînd eu sînt destul de bine cunoscut, am fost mult în trupe şi că oamenii o să mă regrete. Şi mi se pare că chiar s-a întîmplat treaba aceasta.

Pavel Coruţ: După care a chemat...

General Ştefan Guşă: De două ori i-am spus treaba asta, după care eu, că n-a chemat el, i-am spus: „Vă rog să fie chemaţi şefii de direcţie şi de secţie şi să li se comunice această hotărîre“, despre care mi-a spus că a vorbit şi cu domnul Iliescu.

Pavel Coruţ: Deci a avut confirmarea?

General Ştefan Guşă: El aşa a zis, că s-a hotărît. Pentru că s-a hotărît, înseamnă că de sus...

Pavel Coruţ: S-a hotărît la conducerea de stat.

General Ştefan Guşă: Da, pentru că schimbarea unui şef al Marelui Stat Major nu se face de către oricine. I-am chemat — şi aici am avut, din păcate, acel sentiment pe care am să-l trăiesc toată viaţa, de silă, scîrbă, cînd subordonaţii mei nu mi-au luat apărarea. În ce sens? N-au fost lîngă mine, măcar să mă întrebe care-i motivul schimbării mele.

Pavel Coruţ: Aţi avut senzaţia că a fost regizată înainte, că fiecare în parte ştia că vă vor schimba?

General Ştefan Guşă: E greu să spun dacă a fost sau nu regizată, dar se pare că unii din ei de-abia aşteptau, se pare că unii din ei n-au fost mulţumiţi nici cînd am fost numit prima dată şef al Marelui Stat Major, pentru că eram prea tînăr. Şi acum, cînd s-a întîmplat treaba asta, am impresia că li se îndeplinea un vis mai vechi, la unii.

Pavel Coruţ: Sau poate că aveau nişte relaţii mai vechi cu Militaru.

General Ştefan Guşă: Nu că poate, sigur. Pe urmă mi-am dat seama că ei avuseseră cu acest general, cînd el a fost la Bucureşti comandantul Armatei, fel de fel de relaţii, erau mai în vîrstă, mă rog, din altă generaţie, cu alte mentalităţi. Dar ce vreau să scot în evidenţă este că m-a scîrbit atitudinea aceasta de laşitate, de a nu-şi apăra un fost camarad.

Pavel Coruţ: Comandantul.

General Ştefan Guşă: Şi comandant, că eram legal comandantul lor. Nimeni n-a luat o atitudine critică: „De ce, cum?“ Dar m-am bucurat într-un fel. Nu ştiu de ce a insistat, Militaru a insistat să merg neapărat la Cluj, neapărat la Cluj.

Pavel Coruţ: Cu avionul.

General Ştefan Guşă: Nu asta e important. Neapărat la Cluj. Şi i-am zis: „Dar poate...“ „Nu, domnule, la Cluj. Că acolo e şi un comandant de Armată mai experimentat.“

Pavel Coruţ: Topliceanu.

General Ştefan Guşă: Da. Dar pe mine m-a bucurat, pentru că lucrasem — poate că el a uitat; eu n-am fost o personalitate de care Militaru să se fi interesat. Eu ştiu? Sau poate da. Dar o mare greşeală pe care a făcut-o el este că a uitat că eu am lucrat aproape două decenii în Transilvania şi trecusem prin multe unităţi, mă cunoştea foarte bine Armata din Transilvania, şi m-aş fi dus cum mă duceam acasă.

Pavel Coruţ: Şi aţi plecat.

General Ştefan Guşă: Am plecat, sigur că da, am plecat însă tîrziu de tot, după ce am predat funcţia de şef al Marelui Stat Major generalului-colonel Ionel Vasile, care...

Pavel Coruţ: Venise...

General Ştefan Guşă: ...a venit mai tîrziu, pe 27-28. El lucrase în economie.

Pavel Coruţ: Deci dumneavoastră aţi plecat pe 28.

General Ştefan Guşă: Nu... De acolo da, din minister. Între timp s-a mai petrecut ceva. Se organiza înmormîntarea fostului ministru al Apărării Naţionale şi n-am fost prins deloc în această activitate. Normal ar fi fost să fi primit ceva sarcini, pentru că lucrasem cu acest om. La un moment dat, secretarul de atunci mi-a spus că nu ştie dacă e cazul să merg eu la înmormîntare. Acest lucru m-a durut, dar m-am dus, totuşi, la Academie. Păcat că n-am fost şi acasă. La Academia Militară am fost pe holul academiei, de-acum eram un oarecare, şi-am făcut de gardă acolo.

Pavel Coruţ: Deci pe 28 aţi plecat la Cluj.

General Ştefan Guşă: N-am plecat la Cluj, am rămas în Bucureşti. Dar asta o ştiu numai eu. Am rămas în Bucureşti.

Pavel Coruţ: Unde?

General Ştefan Guşă: Aici.

Pavel Coruţ: Acasă.

General Ştefan Guşă: Da. N-a ştiut decît ofiţerul de la Direcţia de Informaţii a Armatei, care a fost permanent cu mine, ca însoţitor, Dumnezeu să-l ierte, a murit şi ăsta, o moarte puţin cam suspectă.

Pavel Coruţ: Cine?

General Ştefan Guşă: Fostul căpitan, şef de grup, Bărbieru, din Direcţia de Informaţii a Armatei.

Pavel Coruţ: Domnule, era un băiat extraordinar!

General Ştefan Guşă: Da, un luptător, Dumnezeu să-l ierte!

Pavel Coruţ: Bărbieru Virgil.

General Ştefan Guşă: Nu, Gică. Gică Bărbieru.

Pavel Coruţ: Deci, v-a însoţit tot timpul, şi la Timişoara, şi la Bucureşti.

General Ştefan Guşă: Tot timpul. M-a preluat împreună cu Gheorghe, de la Timişoara, şi tot timpul cît am stat în Bucureşti, m-a păzit încontinuu.

Pavel Coruţ: V-a păzit încontinuu.

General Ştefan Guşă: Ăsta e adevărul.

Pavel Coruţ: Şi a murit cînd?

General Ştefan Guşă: A murit mai tîrziu, a murit la Buzău, în luna aprilie sau mai, dacă nu mă înşel, într-un accident tare stupid,

de neînţeles, el şi cu încă un ofiţer, cu maşina ofiţerului celălalt; chemat seara undeva, nu s-a ştiut unde, e o variantă.

Pavel Coruţ: Deci, aţi stat aici?

General Ştefan Guşă: Pînă în 30.

Pavel Coruţ: Pe data de 29, deci, n-aţi participat la arestarea generalilor de Securitate.

General Ştefan Guşă: Nu, nu.

Pavel Coruţ: Aţi stat aici pînă pe 30.

General Ştefan Guşă: În nopţile acelea, lîngă mine, a fost generalul Vlad, eu am acceptat să vină să lucreze în Marele Stat Major, să dea telefoane şi chiar să se schimbe omul, pentru că era o situaţie foarte dificilă.

Pavel Coruţ: Am înţeles că a prezentat schema unităţilor de Securitate.

General Ştefan Guşă: Da, sigur că da. Ce să mai spun ca eveniment important? Deci, pe 24 noaptea, către ziuă, era această şedinţă care s-a făcut la etajul întîi, unde au participat generalul Stănculescu, Iliescu, Brucan, Voiculescu, Roman şi unde, de fapt, hai s-o spunem pe aia dreaptă, se hotăra lichidarea cuplului prezidenţial.

Pavel Coruţ: Ceauşeştilor.

General Ştefan Guşă: Da. Sigur, nu ne-au anunţat să participăm, pe mine şi pe generalul Vlad, totuşi am îndrăznit să intrăm peste ei.

Pavel Coruţ: Amîndoi?

General Ştefan Guşă: Împreună cu generalul Vlad am intrat, au întrerupt şedinţa şi a avut loc o dispută foarte dură între Brucan şi generalul Vlad. Brucan a încercat să-i arunce în spate, să-i plătească nişte poliţe, cred eu, care nu se cuveneau, generalului Vlad. Generalul Vlad a răspuns foarte demn şi foarte dur.

Pavel Coruţ: Brucan ce afirma?

General Ştefan Guşă: Nu-mi mai amintesc exact, chiar asta i-a spus generalul Vlad: „Dumneavoastră aveţi de plătit nişte poliţe.“ Brucan: „Voi sînteţi de vină“, ceva în genul ăsta. El culpabiliza Securitatea şi a avut loc această ciocnire destul de dură, în cuvinte foarte tari, după care noi ne-am retras la biroul şefului Marelui Stat Major.

Pavel Coruţ: Dumneavoastră aţi zis ceva?

General Ştefan Guşă: I-am spus domnului general să mergem, să plecăm de acolo.

Pavel Coruț: Nu, dar celor prezenți le-ați spus ceva?

General Ștefan Gușă: Le-am spus că de ce nu ne-au chemat, că dacă nu prezentăm încredere să ni se spună, la care toată lumea a tăcut. „Nu, că era tîrziu și dumneavoastră vă odihneați", cam astea au fost explicațiile.

Pavel Coruț: Deci dumneavoastră n-ați participat la luarea acelei decizii?

General Ștefan Gușă: Noi doi nu. Și ce bine că n-am participat!

Pavel Coruț: Cred că și eu m-aș fi simțit groaznic să știu că am luat decizia de a lichida pe cineva fără judecată dreaptă.

General Ștefan Gușă: Judecată dreaptă sau nedreaptă, vreau să spun un singur lucru și cu asta închei: și cei mai mari criminali ai lumii au dreptul la apărare și asta s-a făcut în toate timpurile, rețineți, și cu asta închei.

Pavel Coruț: Cînd ați ajuns la Cluj, ați avut vreo surpriză?

General Ștefan Gușă: Dar stai că n-am încheiat aici. N-am plecat din Marele Stat Major nici în 27, 27 era Sfîntul Ștefan, și l-am invitat pe viceamiralul Dinu pînă la mine.

Pavel Coruț: Erați Ștefan, Ștefan.

General Ștefan Gușă: Păi de-aia. Eram Ștefan, Ștefan și era Sfîntul Ștefan și-mi amintesc că l-am rugat pe aghiotant să facă rost de un pic de băutură, să-mi serbez, în spate unde aveam biroul era o cămăruță, să-mi serbez ziua; interesant e că în seara respectivă a venit și generalul Militaru sus, cu o serie de propuneri, chipurile să mă consulte și pe mine, deși nu mai eram șeful Marelui Stat Major, să mă consulte și pe mine în legătură cu niște propuneri pe care voia să le facă pe linia avansării unor generali. Interesant, nu?

Pavel Coruț: Da.

General Ștefan Gușă: Am zîmbit. Zic: „Domnule, ăștia merită, dacă e după mine, dar nu eu hotărăsc", după care s-a retras, deci el, pe undeva, știi ce mi-a zis, că n-o să-mi pară rău că m-a schimbat, că o să fie spre binele meu. Deși eu i-am repetat, cînd a plecat din birou, că nu va rămîne în minister, pentru că nu îl cunoaște Armata, și că nu mai știe problemele cu care s-a confruntat Armata și din cauza asta, așa i-am zis: „Nu veți rezista aici." Asta ar fi una, și al doilea, nu a rezistat pentru că s-au văzut gafele ordinare pe care le-a făcut, începînd cu problema asta a avansării, nu mai vorbesc de restul.

Pavel Coruţ: Deci avansările care au destabilizat Armata, ordinele contradictorii.

General Ştefan Guşă: Pe urmă îţi spun o treabă. Erau o serie de ofiţeri care nu fuseseră numiţi în funcţie, pentru că erau aşa-zişii înlocuitori la comandă, pentru că Ceauşescu foarte greu îi numea, dar care ani de zile comandaseră marile unităţi şi acum s-au trezit peste noapte că sînt aduşi din rezervă nişte generali, impuşi, fuseseră în Armată, dar demult, şi vin şi sînt puşi peste noapte, peste capul lor, comandanţi. Ce, crezi că asta a creat o emulaţie în Armată? A creat o mare nemulţumire, o enorm de mare nemulţumire. Aceste valuri de avansări, care nu făceau altceva decît să nemulţumească de la o zi la alta efectivele Armatei, au fost a doua mare greşeală.

Pavel Coruţ: Cu aceste avansări au fost încălcate legea şi regulamentul militar.

General Ştefan Guşă: Da, bineînţeles. Unii s-au făcut ofiţeri din subofiţeri, îmi spuneau, eu nu cred că s-au făcut chiar aşa.

Pavel Coruţ: Eu am un caz concret de subofiţer care e general-maior.

General Ştefan Guşă: Dar s-a intervenit, chiar la mine s-a intervenit de către domnul ministru, de generalul Militaru, în legătură cu unul dintre consătenii lui, care era pe la Cluj şi trecut în rezervă din maistru, a ajuns chiar maior, deci de la maistru militar la maior.

Pavel Coruţ: E un subofiţer, am cazul acasă, vi-l pot aduce, e un subofiţer care a devenit general-maior.

General Ştefan Guşă: Dar vreau să spun altceva, cu fiecare avansare care se făcea se creau tot mai multe nemulţumiri şi o tot mai mare destabilizare a unităţii cadrelor militare. Vezi, asta poate că n-a înţeles-o.

Pavel Coruţ: Avansările au fost făcute în scopul de a cumpăra. În scop politic, de a cumpăra de partea lui.

General Ştefan Guşă: Da. Că restul, cu alea, că s-au dat nişte drepturi, oricine le dădea, că nu mai trăia Ceauşescu.

Pavel Coruţ: Da, bineînţeles.

General Ştefan Guşă: Norma nu ştiu-care, norma..., orice ofiţer care venea le făcea, pentru că nu mai era...

Pavel Coruţ: Apropo de aşa-zisa reformă: am două întrebări. În primul rînd, ştiu că Militaru a chemat, a selecţionat o parte din ofiţeri şi i-a băgat la un curs de limba rusă pentru a se califica

sau a face nişte cursuri de calificare la Moscova. Ştiţi ceva de treaba asta?

General Ştefan Guşă: Nu, că eu plecasem. Dar de la dumneavoastră, de la Armată, a luat asemenea oameni? Dacă a luat, înseamnă că nu m-a anunţat pe mine, pentru că eu ştiu că n-au fost.

Pavel Coruţ: Al doilea lucru. Cui i-a venit ideea să integreze Securitatea în Armată?

General Ştefan Guşă: Păi asta a fost ideea lui.

Pavel Coruţ: Şi cum vedeţi dumneavoastră, ca militar de carieră, treaba aceasta?

General Ştefan Guşă: Stai un pic, că n-am vorbit. Greşelile cu avansările sînt altele. Dar una din marile greşeli pe care a făcut-o atunci, pe loc, cînd a venit ministru al Apărării, a fost să ia în subordine Securitatea, pentru că el n-avea cu ce... Cu ce s-o conduci? Al doilea: nu ştia cu ce se ocupă, pentru că nu era vorba... una e Securitatea politică, iartă-mă că spun aşa...

Pavel Coruţ: Nu, că a existat Securitate politică: Direcţia întîi.

General Ştefan Guşă: ... şi alta sînt acele organe de Securitate care s-au ocupat de siguranţa...

Pavel Coruţ: Adică de spionaj şi contraspionaj. Să le diferenţiem clar.

General Ştefan Guşă: De aceea zic, care s-au ocupat nemijlocit de siguranţa statului, de siguranţa naţională. Şi atunci, cum poţi să le iei tu în subordine, în primul rînd că nu cunoşti problematica cu care se ocupă.

Pavel Coruţ: Ca primă comandă este că n-a desfiinţat Securitatea politică, ştiţi nu?

General Ştefan Guşă: Nu.

Pavel Coruţ: Direcţia întîi a rămas în funcţiune şi a desfiinţat Direcţia de Contrainformaţii militare, contraspionajul militar, ceea ce a fost o prostie.

General Ştefan Guşă: Vreau să spun o treabă. Cu ce le conducea el? Avea organe cu care să poţi conduce siguranţa naţională, mai ales în acele condiţii, cînd era haosul acela?

Pavel Coruţ: Dar s-a consultat cu cineva cînd a făcut aceasta, cînd a luat această măsură?

General Ştefan Guşă: Cu mine în nici un caz.

Pavel Coruţ: Dar dumneavoastră, ca general de carieră, ce părere aveţi despre această măsură? Cum o calificaţi?

General Ştefan Guşă: În primul rînd, o mare gafă, ca militar. El are pretenţia că este un strateg.

Pavel Coruţ: Da, am înţeles că este şi doctor în ştiinţe militare.

General Ştefan Guşă: N-are importanţă. Dar ca om care a trecut totuşi prin Armată, a făcut o greşeală fundamentală, în primul rînd. Practic asta a fost, de fapt, desfiinţarea Securităţii, desfiinţarea siguranţei naţionale. Indiferent ce s-ar fi întîmplat, indiferent, cuplul prezidenţial plecase, deci se înfăptuise ce se înfăptuise, ca să zicem aşa, şi noi aveam nevoie — şi vom mai avea cît va fi lumea şi pămîntul —, aveam nevoie de siguranţa naţională. Or, el, prin desfiinţarea siguranţei naţionale, a dat voie ca în România să pătrundă cine vrea şi cine nu vrea. Sau să iasă cine vrea şi cine nu vrea.

Pavel Coruţ: Frontierele erau deschise deja, deşi v-aţi opus din prima zi.

General Ştefan Guşă: Nu e vorba numai de deschiderea frontierelor, dar nu mai aveam nici un organ care să ţină un pic evidenţă, să-i mai întrebe pe ăştia... Nu se poate, e o gafă ordinară, elementară. Al doilea: domnule, dacă ai trecut Securitatea în subordinea Armatei, aveai cu ce s-o conduci, aveai competenţa sau oamenii pregătiţi cu care să conduci un organism ca Securitatea? E o întrebare.

Pavel Coruţ: În spate, eu ştiu ce s-a ascuns, dorinţa de a ajunge la dosare.

General Ştefan Guşă: Era prea măruntă treaba asta. Bine, pentru el...

Pavel Coruţ: Pentru el nu era măruntă, pentru că existau acolo cîteva dosare din acţiunea „Corbul“, care deranjau şi care-i ştirbeau credibilitatea în faţa poporului. Totuşi, omul ăsta a visat să conducă România. N-a visat să fie numai conducătorul Armatei, a visat să conducă România.

General Ştefan Guşă: Părerea mea e că, după aceea am aflat că a fost — păcat că trebuie să o spun acum, cînd despre oamenii bătrîni ar fi fost bine să vorbeşti, dar nu despre un asemenea om —, că a fost abuziv se ştia, a fost un om abuziv, călca în picioare demnitatea multor oameni. Vedeţi, asta nu înseamnă exigenţă.

Pavel Coruţ: Fusese şi avansat foarte rapid.

General Ştefan Guşă: În general, cei care studiau în URSS erau avansaţi foarte repede; veneau în ţară numai pe funcţii mari.

Pavel Coruţ: Nu cunoştea ce înseamnă poziţia inferiorului niciodată.

General Ştefan Guşă: Şi aveau, din păcate, aveau o mentalitate foarte greşită.

Pavel Coruţ: Care?

General Ştefan Guşă: Că noi, cei care făceam şcolile în România, am fi mult mai slab pregătiţi. Că, chipurile, ei, care treceau cu carandaşul peste continent, erau foarte bine pregătiţi, iar noi, care luam valea şi copacul la pipăit, care învăţam ca lumea tactica, eram din ăştia mai mărunţi, care nu prea vedeam... Să ştii că mulţi dintre ei aşa gîndeau, chiar şi despre academia noastră, deşi e o şcoală bună.

Pavel Coruţ: Academia Militară Română? E o şcoală demnă, din care iese un ofiţer bine pregătit.

General Ştefan Guşă: Şi admiterea e foarte grea, nu intră oricine.

Pavel Coruţ: Ştiu, ştiu.

General Ştefan Guşă: Şi cei care au făcut-o, hai să spunem cu fruntea sus, au ieşit oameni pregătiţi, oameni ca lumea, dar cei care veneau de acolo, sigur veneau cu aere, că la ei totul era „balşoi". Săgeţile erau „balşoi", elementele erau „balşoi", adîncimile de misiune erau „balşoi". Îţi mai aduci aminte cînd aruncam, parcă presăram mărgele, cu bombe nucleare şi făceam nişte ofensive de te apuca boala? Cucereai ţări întregi într-o zi. Era mentalitatea lor de mare putere. Noi eram ăştia care apăram malul, rîul, şanţul, movila.

Pavel Coruţ: Da, e vorba de două şcoli diferite.

General Ştefan Guşă: Ştii de ce? Pentru că sîntem două ţări diferite, două mărimi diferite.

Pavel Coruţ: Altă concepţie de viaţă, de trai, de apărare. Noi n-am visat niciodată să facem ofensivă peste frontieră.

General Ştefan Guşă: Noi am avut alte tradiţii.

Pavel Coruţ: Dumneavoastră vă pare rău de ce la Militaru *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

General Ştefan Guşă: La el? Mă aşteptam cel puţin dacă şi-a asumat această răspundere *(lipsă de audiţie, n.n.),* pentru că şi-a asumat o răspundere — recuperarea dosarelor să fie unul dintre motive — *(lipsă de audiţie, n.n.),* dar faptul că nu a sesizat că duce la destabilizarea Armatei, lucru foarte periculos. Şi am mai sesizat

o treabă. Omul era ros de ambiţii, eu nu cred că se oprea la nivelul ministerului, el ar fi vrut mai mult, cred asta.

Pavel Coruţ: Am înţeles că, de fapt, a vrut să ia conducerea statului.

General Ştefan Guşă: Cînd subordonezi Armata, Securitatea, Poliţia, înseamnă că de acum eşti...

Pavel Coruţ: Luase conducerea întregului stat.

General Ştefan Guşă: Oricînd poţi să dai „Stop".

Pavel Coruţ: De fapt, pe data de 12 ianuarie, am mărturiile unor ofiţeri din care rezultă că a vrut să dea o lovitură de stat, să ia conducerea, considerîndu-l pe Ion Iliescu mai slab, respectiv ori că nu executase nişte ordine de undeva de-afară, ori l-a considerat un om mai slab. Am mărturiile unor ofiţeri din Bucureşti, care au refuzat să iasă cu tancurile pentru a distruge, pentru a lichida mulţimea din Piaţa Victoriei, asta a fost atunci ideea: „Intrăm în Piaţa Victoriei cu tancurile şi călcăm tot." Asta este mărturie de la un ofiţer.

General Ştefan Guşă: Lucrurile astea pe care mi le spui sînt cînd eu eram în exil.

Pavel Coruţ: Eraţi în exil.

General Ştefan Guşă: Deci mi-a prins bine perioada aceea.

Pavel Coruţ: Acest exil este sub semnul romantismului, că s-a răspîndit deja o idee, că de fapt procurorul militar care a mers să vă aresteze...

General Ştefan Guşă: Nu să mă aresteze, să mă ancheteze, după care să mă aresteze.

Pavel Coruţ: Să vă ancheteze. Cine a fost?

General Ştefan Guşă: Actualul general Diaconescu.

Pavel Coruţ: Generalul Diaconescu Gheorghe, procuror militar, adjunctul procurorului general, a fost trimis la Cluj să vă ancheteze.

General Ştefan Guşă: Pentru a ancheta şi după aceea aresta pe cei doi generali, Guşă şi Topliceanu.

Pavel Coruţ: Deci şi pe Guşă şi pe Topliceanu voiau să-i aresteze?

General Ştefan Guşă: Da, pe mine mă interesează persoana mea.

Pavel Coruţ: Da. Aţi apucat să discutaţi cu acest om, căruia îi salvaseraţi viaţa într-o anumită împrejurare?

General Ştefan Guşă: Da. A uitat, din păcate, cred că nici acum nu ştie că am trimis un elicopter la Reşiţa, să-l ducă la Timişoara.

Pavel Coruţ: Deci dumneavoastră i-aţi salvat viaţa. Aţi discutat cu el faţă în faţă?

General Ştefan Guşă: Nu eu, echipajul de elicoptere, dar tot cu aprobarea mea, bineînţeles, şi chiar cu insistenţele generalului Guşă pentru că nu era un timp prea favorabil pentru zbor.

Pavel Coruţ: Deci dumneavoastră i-aţi salvat viaţa. V-aţi întîlnit faţă în faţă. Unde? La marea unitate sau v-a chemat la Procuratură?

General Ştefan Guşă: M-a chemat la Procuratură.

Pavel Coruţ: Şi v-aţi prezentat.

General Ştefan Guşă: Interesant este că venisem în Bucureşti, era prima mea ieşire din Cluj către familie, în Bucureşti. Şi am plecat împreună, ne-am întîlnit în aerogară şi am mers în acelaşi avion.

Pavel Coruţ: Deci venea să vă ancheteze, dar nu v-a spus nimic.

General Ştefan Guşă: Numai la coborîre mi-a spus că va trebui ca a doua zi să mă prezint la Procuratură.

Pavel Coruţ: Asta se întîmpla în ianuarie-februarie 1990?

General Ştefan Guşă: Februarie.

Pavel Coruţ: În primele zile ale lui februarie. Pînă pe 15 februarie?

General Ştefan Guşă: Pînă pe 15.

Pavel Coruţ: Cînd era Militaru încă ministru.

General Ştefan Guşă: Păi am înţeles că a fost făcută ancheta din ordinul lui.

Pavel Coruţ: Deci din ordinul lui Militaru...

General Ştefan Guşă: Anchetare şi arestare.

Pavel Coruţ: Pentru genocid.

General Ştefan Guşă: Da.

Pavel Coruţ: Şi v-aţi prezentat la Procuratură?

General Ştefan Guşă: Aici sînt probleme multe. Vreţi să le discutăm aşa pe scurt?

Pavel Coruţ: Oricum, trebuie să terminăm caseta asta.

General Ştefan Guşă: M-am prezentat la Procuratură, i-am dat şaptesprezece pagini scrise, cu activitatea mea începînd din 16 şi pînă... Mi-a cerut pînă în 22.

Pavel Coruţ: Pînă pe 22, pentru că era teoria genocidului.

General Ştefan Guşă: Da.

Pavel Coruţ: Care a căzut după aceea, sub influenţa juriştilor...

General Ştefan Guşă: Că şi el a scris o carte după aceea. A fost o lună în America, chipurile, să se edifice, iar apoi a scris o carte domnul general Diaconescu... M-am întîlnit după aceea cu el, dar am evitat să discut. Nu ştiu dacă dînsul ar avea curaj să discutăm episodul Cluj. Dar, după cum s-a purtat, cred că ar avea... tupeu.

Pavel Coruţ: V-a jignit cu ceva?

General Ştefan Guşă: Fantastic, faptul că fostul şef al Marelui Stat Major a fost acuzat, cînd ştia foarte bine că, mai ales în nopţile acelea, chiar în nopţile acelea...

Pavel Coruţ: Fusese acolo.

General Ştefan Guşă: Da, bineînţeles.

Pavel Coruţ: Fusese prezent şi ştia? Formidabil!

General Ştefan Guşă: El a fost în Timişoara. Asta m-a deranjat.

Pavel Coruţ: Fusese în Timişoara, ştia că n-aţi participat la nici un fel de acte...

General Ştefan Guşă: Asta m-a durut. Că şi el a fost la Timişoara, în acelaşi timp cu mine. Da, fusese în Timişoara şi atunci m-am simţit nu numai jignit, chiar profund indignat. Adică dumneata ştii, că ai fost acolo, ştii bine ce a făcut Armata...

Pavel Coruţ: Deci se ştia că nu e genocid şi participa totuşi la asemenea anchetă?!

General Ştefan Guşă: Şi scrie acolo, dumneata spui: „pentru genocid". Şi m-a jignit, nu că m-a jignit, m-a indignat profund omul acesta, atitudinea lui. După aceea şi-a cerut scuze. Mai tîrziu... Dar şi asta arată...

Pavel Coruţ: Aţi declarat corect ce s-a întîmplat acolo?

General Ştefan Guşă: Da, bineînţeles. Dar nu aveam ce ascunde. Dragă Coruţ, să scrii şi acolo: nu am nimic de ascuns. Ţi-am spus, mi-e teamă de Dumnezeu şi bineînţeles şi de oamenii răi.

Pavel Coruţ: Subordonaţii au înţeles ce se întîmpla cînd aţi fost chemat la Procuratură?

General Ştefan Guşă: Subordonaţii au aflat fără să le spun eu şi se pregătea o mare lovitură acolo. Dar Diaconescu cred că a sesizat-o, dacă nu i s-a şoptit, pentru că subordonaţii erau hotărîţi să nu mă lase pentru nimic în lume să fiu implicat sau arestat, arestat şi judecat pentru porcăriile astea. Ei mă cunoşteau foarte bine. Şi hai să ţi-o spun pe aia dreaptă. Erau atît de hotărîţi, încît în nici

un caz Diaconescu nu mai pleca întreg de acolo. Asta ţi-o spun fără nici un fel de...

Pavel Coruţ: Deci el venise cu ordin clar de la Militaru. Anchetat, arestat... şi aşa mai departe.

General Ştefan Guşă: Da. Bine, eu mai auzisem şi alte variante, dar astea sînt auzite. Or, eu pe auzite... I se promisese ceva, dacă reuşeşte să mă înfunde — iartă-mă că folosesc acest cuvînt —, i se promisese o funcţie foarte mare, dar întrucît n-am auzit-o direct...

Pavel Coruţ: Dar cu urechile dumneavoastră aţi auzit altceva care e important.

General Ştefan Guşă: Nu vreau s-o iau drept..., dar lumea trebuie să ştie.

Pavel Coruţ: Uitaţi-vă care e treaba: cu urechile dumneavoastră aţi auzit însă doi foşti subordonaţi din Marele Stat Major că discutau: „Haide să-l terminăm pe Guşă ăsta." E vorba de amiralul Aron şi de — vorbeau după o uşă...

General Ştefan Guşă: Mi-a confirmat-o şi un subordonat, la vremea respectivă numai maior.

Pavel Coruţ: Adică cine vorbea?

General Ştefan Guşă: Amiralul Aron şi generalul Eftimescu.

Pavel Coruţ: „Hai să-l terminăm pe ţiganul ăsta de Guşă."

General Ştefan Guşă: Cam aşa ceva a fost: „Să scăpăm de Guşă."

Pavel Coruţ: Deci, în concluzie, dumneavoastră aţi fost o piatră tare, care nu se potrivea în mozaicul pregătit dinainte.

General Ştefan Guşă: Acum o spunem, atunci...

Pavel Coruţ: Adică n-aţi avut loc în plan.

General Ştefan Guşă: N-am fost în schemă.

Pavel Coruţ: N-aţi fost în schemă.

General Ştefan Guşă: N-am fost şi, culmea, nici nu puteam fi...

AUDIEREA GENERALULUI ŞTEFAN GUŞĂ LA COMISIA SENATORIALĂ PENTRU CERCETAREA EVENIMENTELOR DIN DECEMBRIE 1989 DIN DATA DE 21 SEPTEMBRIE 1993

(Transcriere după bandă magnetică)

Preşedintele Comisiei: Vreau să vă spun, de la început, că această Comisie nu face o cercetare penală, caracterul cercetării noastre este politic. Noi vrem să stabilim adevărul istoric asupra acelor memorabile evenimente. Nu căutăm să eliminăm pe nimeni, nici să discriminăm, asta nu e treaba noastră, e treaba organelor..., altele, în sfîrşit, nu noi.

General Ştefan Guşă: M-am născut pe 17 aprilie 1940, în judeţul Buzău, sînt absolvent de liceu. Părinţii: tata, decedat, a fost ţăran, mama trăieşte, este în vîrstă de 83 de ani, ţărancă, pensionară C.A.P. Sînt căsătorit cu Rolea Guşă, din aceeaşi localitate, şi avem două fete studente. Am absolvit Liceul „Bogdan Petriceicu Haşdeu", din Buzău, Şcoala Militară de Ofiţeri Activi de Tancuri şi Auto, din Piteşti, Facultatea Tehnică Militară, cursurile de cinci ani şi jumătate, Secţia de Mecanică, două cursuri post-academice, cu profil unic, pe probleme de strategie. Am îndeplinit funcţii, începînd cu cea de comandant de pluton, de companie şi pînă la cea de şef al Marelui Stat Major, iar la ora aceasta sînt comandantul Armatei a II-a, de la Buzău.

Comisia Senatorială: Domnule general, vă rog, adresa dumneavoastră.

General Ştefan Guşă: La ora actuală sînt în Buzău, locuiesc la Comandamentul Armatei a II-a, deci la Unitatea Militară 02470.

Comisia Senatorială: Şi, altfel, unde vă găsim acasă?

General Ştefan Guşă: Acasă în Bucureşti, B-dul Aviatorilor 100, sîmbăta şi duminica.

Comisia Senatorială: Domnule general, deşi, aşa cum v-am spus, comisia noastră nu face o cercetare penală, totuşi o să vă rugăm să depuneţi un jurămînt. Vă rog să repetaţi după mine:

„ Jur să spun adevărul, să nu ascund nimic din ceea ce ştiu."

(Generalul Ştefan Guşă a repetat.)

Comisia Senatorială: Nu e nevoie să vă atrag atenţia că jurămîntul fals atrage penalizarea. Vă mulţumesc.

Comisia Senatorială: Domnule general, vă rog să fiţi amabil, într-o primă parte, să ne povestiţi dumneavoastră, dar numai ce este esenţial din ceea ce ştiţi asupra evenimentelor la care aţi participat, în mod direct; nu vă referiţi, vă rog, la altele, la care n-aţi fost de faţă. Vă rog, aveţi cuvîntul.

General Ştefan Guşă: Domnule senator, domnule preşedinte, promit că voi face tot ce este posibil ca, fie azi, fie şi la alte dăţi, poate, să spun tot ceea ce am trăit şi văzut, fără să spun ceea ce am auzit sau fără a comenta sau aprecia alte activităţi. Aceasta în scopul, în primul rînd, aşa cum am arătat-o şi altădată, de a arăta într-adevăr, indiferent că îmi place sau nu, exact aşa cum s-au întîmplat evenimentele din decembrie '89 şi mai ales că, în calitate de militar, simt răspunderea pentru colegi, subordonaţi şi pentru Armată, care a fost unul din factorii principali în aceste evenimente. Modalităţile de a arăta acest lucru sînt multiple. Sigur, întîmplările sînt foarte multe şi, din păcate, ne aflăm la o distanţă, în timp, de aproape patru ani. De aceea o să îmi cer scuze dacă, uneori, n-o să le expun cu exactitate pe ore, ci cu aproximaţie. Minutele sau orele nu le mai pot da. Poate aş pierde esenţialul. De aceea, vă rog să mă ajutaţi cu unele întrebări în urma a ceea ce eu voi încerca să explic.

O altă problemă: înainte de a începe această descriere a evenimentelor care s-au petrecut în 1989, aş vrea să-mi daţi voie să raportez comisiei că, în perioada în care am fost internat în spital, pentru nişte afecţiuni pe care le-am avut, exagerate, din păcate, mai mult decît trebuia, de o anumită parte a presei, am fost solicitat destul de mult şi insistent de către Pavel Coruţ, care se ştie că a fost

ofiţer de contraspionaj la Direcţia Informaţii a Armatei şi pe care-l cunoşteam, să dau un interviu pe care el l-a publicat într-o carte, în ultima lui carte. Ceea ce vreau să raportez comisiei, cu toată răspunderea, este că ceea ce s-a dat acolo sînt exact cuvintele mele, deci nu mi-a schimbat absolut nimic, iar dacă voi scăpa unele amănunte, comisia se poate folosi şi de acest interviu, ce cuprinde o serie de aspecte, pe care s-ar putea ca eu să nu le pot prezenta în acest moment, pentru că nu mi-am făcut nici un plan al descrierii evenimentelor.

Comisia Senatorială: O întrebare aş vrea să vă pun. Aţi citit cartea scrisă de el?

General Ştefan Guşă: Da.

Comisia Senatorială: Şi cărţile, în general, scrise de el?

General Ştefan Guşă: Nu toate.

Comisia Senatorială: Nu toate?

General Ştefan Guşă: Nu.

Comisia Senatorială: Punctul dumneavoastră de vedere coincide cu punctul lui de vedere, în general?

General Ştefan Guşă: Nu în totalitate, numai la ultima carte în care eu am fost implicat.

Comisia Senatorială: Da.

General Ştefan Guşă: El a respectat, întru totul, ceea ce am declarat eu acolo în vreo două nopţi.

Aş începe cu ziua de 16, chiar de 15 decembrie 1989. Poate calitatea naraţiunii mele nu va fi cea scontată de dumneavoastră, de comisie, dar, încă o dată vă spun că nu voi vorbi după un plan dinainte stabilit. Deci, în 15, reţin exact, împreună cu fostul ministru al Apărării, general-colonel Vasile Milea, am participat la activităţile de depunere a jurămîntului în unităţi militare, dînsul la Iaşi, eu la o unitate de transmisiuni din Buzău. Pe 15 seara, ne-am înapoiat în Bucureşti şi, după cum era obiceiul atunci, nu plecam acasă pînă la ore destul de înaintate, astfel că m-am dus direct la minister. După aproximativ o jumătate de oră a venit şi ministrul Apărării. Ceea ce m-a frapat este că m-a întrebat dacă eu am sesizat ceva deosebit. N-am reuşit să realizez la ce se referea dar, ca să trec mai repede peste ele, vreau să spun că, după aceea, am făcut şi eu legătura cu ceea ce dînsul voia să afle de la mine. Pe parcursul traseului de la Buzău, iar dînsul de la Iaşi, se pare că, spre deosebire de alte dăţi, a observat foarte multe maşini străine, din care

foarte multe cu număr rusesc. Şi m-a întrebat: „Măi, cam ce-o fi cu ăştia? De ce Dumnezeu or veni? Fac Crăciunul pe aici?“ „Probabil, tovarăşe ministru. Eu ştiu?!“ Desigur că eu nu ştiam, nu bănuiam ce se poate întîmpla. Dacă aceştia au avut un rol, rămîne să stabilească istoria. În 16, era sîmbătă, nu mai reţin exact, era sîmbătă sau duminică, da, era sîmbătă, am plecat de la minister, destul de tîrziu, la orele 21,00. În momentul cînd am ajuns acasă, fiind obosit după o săptămînă de lucru, am rugat-o pe nevastă-mea: „Să nu facă zgomot copiii, că vreau să mă odihnesc.“ Cred că, aproximativ cincisprezece minute, m-am odihnit, cînd a sunat telefonul scurt şi ofiţerul de serviciu de la Marele Stat Major m-a anunţat că trebuie să mă prezint, de urgenţă, la minister. Am întrebat ce s-a întîmplat, dar nu ştia. Un singur lucru mi-a spus: „Timişoara, ceva cu Timişoara.“ „Bine, zic, maşina a plecat?“ „Trebuie să sosească“, mi-a răspuns el. M-am îmbrăcat foarte repede şi m-am dus la minister. În minister, era ministrul Apărării Naţionale şi vorbise, deja, la telefon, cu înlocuitorul comandantului Diviziei 18 Mecanizate, de la Timişoara, la acea dată locotenent-colonelul Zeca Constantin, care relatase nişte nereguli, nişte aspecte de dezordine în garnizoana Timişoara. Deci, nu dispuneam de prea multe informaţii la acea dată. L-am întrebat, după ce a vorbit la telefon, şi mi-a zis: „Măi, ce s-o fi întîmplînd la Timişoara, că e dezordine? Ceva în legătură cu pastorul reformat Tökes Laszlo, cu evacuarea acestuia“, atît mi-a spus. Atît se ştia. Ăsta era singurul lucru care se cunoştea. L-am întrebat dacă e nevoie să luăm nişte măsuri. „Verifică-ţi grupa operativă la minister şi vezi dacă mai e altceva de făcut. Vezi comandanţii de armată dacă sînt prezenţi, ce activităţi au, dacă sînt plecaţi comandanţii din garnizoane şi toţi să fie pe recepţie.“ Erau măsurile care se iau de regulă, atunci cînd se întîmplă cîte un eveniment, aşa-zise măsuri de întărire progresivă a capacităţii de acţiune. Am executat o serie de activităţi personale: mi-am verificat locţiitorii, în primul rînd, deci locţiitorii şefului Marelui Stat Major. Aveam cîţiva. Apoi şefii de secţii, care erau în Marele Stat Major, după care m-am prezentat la ministrul Apărării Naţionale şi l-am întrebat dacă mai trebuie să mai executăm ceva. „N-ar fi rău să facem nişte grupe operative“, mi-a spus dînsul. Între timp, însă, a mai vorbit la telefonul guvernamental, tot cu locotenent-colonelul Zeca şi nu mai ştiu exact cu cine, dar şi la Ministerul de Interne, cu cineva. Deci, asta era pe 16 seara, de fapt noaptea, după care am

cerut voie, dacă nu mai avea nimic să-mi ordone, să mă retrag la etajul doi, unde aveam biroul. M-am dus la birou, am vorbit cu ofiţerul de serviciu, ordonîndu-i ca, în caz că e ceva, să mă trezească. În spate aveam o banchetă, o canapea unde mă odihneam cînd rămîneam peste noapte. Şi m-am odihnit pînă dimineaţa la ora 7,00. La ora 7,00, m-am trezit, l-am întrebat pe ofiţerul de serviciu ce s-a întîmplat în cursul nopţii şi mi-a spus că, pe la ora 6,00, ministrul Apărării Naţionale a chemat o grupă operativă formată din colonelul Ionescu, care era din Marele Stat Major, colonelul Ardeleanu din CPS şi încă doi sau trei ofiţeri, care au plecat cu un avion militar la Timişoara, pentru că situaţia era foarte neclară.

Comisia Senatorială: Ce înseamnă CPS?

General Ştefan Guşă: Consiliul Politic Superior. Deci, era colonelul Ardeleanu de la CPS, care era un locţiitor al generalului Ilie Ceauşescu, secretarul CPS, şi încă alţi cîţiva ofiţeri, nu-i ştiu exact acum, dar se pot afla. După ce m-am informat la ofiţerul de serviciu m-am dus jos, n-o să intru în toate detaliile. Au început legăturile telefonice între ministrul Apărării Naţionale, Ministerul de Interne, cabinetul secretarului Comitetului Central, Ion Coman, şi Cabinetul 1 (mai tîrziu mi-am dat seama, mult mai tîrziu, către orele 11,00 sau chiar 12,00), în care se întreba, am înţeles din ce vorbea ministrul Apărării, care este situaţia în Timişoara. Ministrul îl presa pe înlocuitorul comandantului diviziei să-i spună, dar acesta prea multe detalii am înţeles că n-a putut să-i dea. Cert e că, pe la ora prînzului, din a cui dispoziţie nu ştiu, s-a ordonat ca o parte din ostaşii garnizoanei Timişoara, împreună cu comandanţii şi cu drapelele, să iasă în oraş şi să facă o deplasare cu cîntec.

Comisia Senatorială: Ce înseamnă s-a ordonat? Cine?

General Ştefan Guşă: Ministrul a ordonat, dar a primit dispoziţie de undeva. Fie de la secretarul Comitetului Central, Ion Coman, fie de la Cabinetul 1, pentru că n-am fost pe fir ca să aud cine anume, dar reţin că a transmis acest ordin, să se iasă în oraş. Noi, acolo, dispuneam de două mari unităţi: era Divizia de Apărare Antiaeriană, care avea numai comandamentul şi puţine unităţi, dispunerea ei fiind pe o suprafaţă mai mare, şi Divizia Mecanizată, care avea în Timişoara majoritatea unităţilor.

Comisia Senatorială: Domnule general, mă iertaţi că intervin, trebuie să mă lămuresc în treaba asta: eu îmi închipui că orice

ordine ce se dau în Armată, se dau prin şeful Marelui Stat Major, nu direct de către ministrul Apărării.

General Ştefan Guşă: Le-a dat direct, domnule preşedinte, aşa este, le-a dat direct ordin. Mie mi-a ordonat să formez grupele operative, deci să transmit la armate să se formeze grupe operative, în care să intre comandantul, şeful de Stat Major, şefii de armă, care erau funcţiile importante. Aceştia să fie găsiţi la comandamente şi să-şi pregătească documentele, în situaţia că va fi nevoie să transmită anumite ordine. La acea dată nu mi s-au dat alte ordine de către dînsul.

Comisia Senatorială: Vă întrerup din nou: care erau relaţiile între dumneavoastră şi generalul Milea?

General Ştefan Guşă: Relaţiile erau foarte bune. Ministrul Apărării Naţionale mă cunoştea — fac o paranteză, dacă-mi permiteţi — mă cunoştea de cînd eram elev (în Şcoala Militară de Ofiţeri), am fost şeful promoţiei şi dînsul, oarecum, vreau să spun că m-a ajutat într-un fel, m-a urmărit în activitatea mea ulterioară.

Comisia Senatorială: În promovarea dumneavoastră ca şef de Stat Major?

General Ştefan Guşă: Dar în nici un caz nu ceea ce s-a vehiculat, din păcate şi în Armată, că i-aş fi fost rudă, pentru că se ştie de unde sînt, sau că nevastă-mea îi e nepoată şi aşa mai departe. Efectiv, m-a cunoscut ca elev al Şcolii Militare, m-a reîntîlnit după un număr de ani, ca absolvent al Academiei Militare, după care am fost numit în Armata pe care o conducea, de data aceasta la Cluj, comandant al unei unităţi de tancuri din Turda, în 1970-1971, după care am trecut prin celelalte funcţii tot în garnizoane din Ardeal, de exemplu la Tîrgu-Mureş, iar, ulterior, în 1986, în funcţia de şef al Marelui Stat Major.

Comisia Senatorială: Faptul că ministrul lucra direct cu trupele, fără dumneavoastră, are o semnificaţie?

General Ştefan Guşă: Dacă transmitea în faţa mea, o făcea direct, nu era nici o problemă. Adică luam act de ceea ce s-a transmis şi de regulă informam şi eu pe ofiţerul operativ, vezi că s-a ordonat cutare sau cutare, adică se ţinea o evidenţă a ordinelor date. Dar prea multe ordine de felul acesta nu s-au dat. Către prînz, s-a mai dat un ordin, într-adevăr, de aceea vă spun că multe amănunte s-ar putea să-mi scape, ca să se întărească, şi asta nu de atunci, chiar de seara, să se întărească numărul de patrule care să

funcţioneze în garnizoana Timişoara, în care să intre, pe lîngă militarii în termen, chiar şi ofiţeri şi subofiţeri. Ei trebuiau să patruleze şi să constate dacă e dezordine şi să pună ordine dacă sînt implicaţi, cumva, militarii. Atunci numărul lor a fost mărit prin ordin al ministrului Apărării Naţionale.

Domnul Senator Plătică: În legătură cu cele două întrebări pe care le-a pus domnul preşedinte Gabrielescu, eu, ca fost militar în acea perioadă, ştiu foarte bine — se pot verifica aceste afirmaţii ale mele — că ministrul, cum era organizarea pînă în '89, era primul îndreptăţit să ia orice măsură pe care o consideră necesară în minister, deci se exclude posibilitatea ca să treacă, neapărat sau obligatoriu, prin intermediul şefului Marelui Stat Major. E de reţinut aceasta pentru a nu da o anume interpretare unor chestiuni.

Comisia Senatorială: Vreau şi eu să vă întreb ceva. Dacă credeţi, cumva, că în numirea dumneavoastră, ca şef al Marelui Stat Major, domnul general Milea a jucat un rol?

General Ştefan Guşă: Eu cred că da, faptul că mă cunoştea...

Comisia Senatorială: Faptul că vă cunoştea. Sigur că da.

General Ştefan Guşă: Mă cunoştea de elev.

Comisia Senatorială: Avansarea dumneavoastră, se subînţelege în întrebarea mea, avansarea dumneavoastră a avut un caracter politic sau profesional? Eu ştiu că era profesional.

General Ştefan Guşă: Era pur profesională.

Comisia Senatorială: De aceea am vrut această precizare, să ştiţi.

General Ştefan Guşă: Pentru că funcţia de şef al Marelui Stat Major e o funcţie tehnică şi, de fapt, e funcţia care se ocupă cu pregătirea de luptă, cu probleme de organizare, mobilizare, probleme specifice, pur militare. Nu erau de activist politic.

Comisia Senatorială: Domnule general, continuaţi.

General Ştefan Guşă: Da. Am reţinut acest ordin de patrule, acel ordin care s-a dat cu executarea acestor deplasări cu cîntec sau cum au fost numite ele, de care a luat cunoştinţă şi generalul Ilie Ceauşescu, că erau în sfera lui de activitate, adică erau o activitate educativă, spunea dînsul, şi s-a primit informaţia de la înlocuitorul comandantului Diviziei Timişoara că militarii, pe timpul cît s-au deplasat în oraş, au fost agresaţi de către tineri, de cetăţeni care au aruncat în ei cu pietre, cu beţe, cu obiecte contondente, iar unui detaşament, dacă nu mă înşel de la regimentul mecanizat, i s-a luat

chiar drapelul de luptă. Sigur că ministrul a ordonat măsuri foarte ferme, să intre în cazărmi şi să se evite orice contact dur cu civilii. După aceea a adunat locţiitorii. La adunarea aceasta, din biroul dînsului, a mai fost chemat generalul Victor Stănculescu, generalul Ilie Ceauşescu, subsemnatul şi cred că mai erau, nu reţin exact, şeful Direcţiei Operaţii, generalul Eftimescu, şi generalul Dafinescu. De asemenea, ulterior, a fost chemat, în calitatea de comandant al garnizoanei (de regulă venea la minister numai chemat) şi generalul Chiţac.

Comisia Senatorială: Ce funcţie avea generalul Chiţac, atunci?

General Ştefan Guşă: Generalul Chiţac îndeplinea funcţia de comandant al Trupelor Chimice şi comandant al Garnizoanei Bucureşti. A fost numit el comandant al Garnizoanei Bucureşti, pentru că murise generalul Velicu, mai înainte, care fusese comandant al garnizoanei şi pentru că generalul Chiţac trăia aici de mulţi ani, îşi desfăşurase activitatea în Bucureşti, cunoştea mai bine unităţile şi problemele, sectoarele şi, atunci, fusese numit el în funcţia de comandant al Garnizoanei Bucureşti, funcţie care, de regulă, se îndeplinea de către comandantul unităţii celei mai mari, respectiv comandantul Armatei I-a, adică Armata din Bucureşti.

Comisia Senatorială: Încă ceva aş vrea să precizaţi dumneavoastră. Care era ordinea ierarhică, să spunem legală sau mai puţin legală, în cadrul ministerului?

General Ştefan Guşă: Ministrul, şeful Marelui Stat Major, primul-adjunct, secretarul Consiliului Politic Superior.

Comisia Senatorială: Care venea pe locul doi.

General Ştefan Guşă: Venea după şeful Marelui Stat Major, dar, de multe ori, lucra direct cu ministrul, pentru că...

Comisia Senatorială: Vă referiţi la Ceauşescu?

General Ştefan Guşă: Da.

Comisia Senatorială: Cum era funcţia lui, cum se numea?

General Ştefan Guşă: Era adjunct al ministrului şi secretarul Consiliului Politic Superior al Armatei.

Comisia Senatorială: Şi domnul general Stănculescu ce era?

General Ştefan Guşă: Era prim-adjunct al ministrului şi şef al Departamentului de Înzestrare a Armatei.

Comisia Senatorială: Şi, al treilea, eraţi dumneavoastră.

General Ştefan Guşă: Nu.

Comisia Senatorială: Un moment: după regulament eraţi al doilea, dar, după putere, eraţi al treilea.

General Ştefan Guşă: După Ceauşescu. Da.

Comisia Senatorială: Să spunem, ca să fie clar.

General Ştefan Guşă: Cam aşa era.

Comisia Senatorială: Şi pe locul patru venea Victor Stănculescu...

General Ştefan Guşă: Da, ca prim-adjunct al ministrului. Se ocupa de înzestrare, fabricaţie...

Comisia Senatorială: Şi generalul Eftimescu?

General Ştefan Guşă: Generalul Eftimescu era primul locţiitor al meu şi şef al Direcţiei Operaţii.

Comisia Senatorială: Şi pe urmă? Aţi mai spus numele generalului Dafinescu.

General Ştefan Guşă: Dafinescu ţinea locul comandantului Comandamentului Serviciilor, dar nu era numit.

Comisia Senatorială: Dar...

General Ştefan Guşă: Îi ţinea locul. În perioada respectivă, dacă-mi permiteţi, domnule preşedinte, în perioada respectivă era un obicei, iertaţi-mă că spun, nenorocit, poate, în multe cazuri, cînd nu mai era comandant, foarte greu se mai numea altul. Şi, atunci, erau aşa-zişii înlocuitori, cum am avut la revoluţie. La revoluţie, diviziile de la Iaşi, Constanţa, Timişoara şi altele, nu-mi vin acum toate în minte, nu aveau comandanţi numiţi, ci înlocuitori la comandă. Şi ăştia erau, de regulă, şefii de Stat Major sau locţiitori, înlocuitori care ţineau locul de comandant, asigurau — prin cumul — această funcţie. Aşa era şi cazul de la Timişoara, cu locotenent-colonelul Zeca, aşa era cazul şi la Comandamentul Serviciilor, unde Dafinescu nu era numit comandant, el ţinea locul.

Comisia Senatorială: Nici nu e important acest lucru.

General Ştefan Guşă: Nu. Domnule preşedinte, deci asta ar fi către ora 12,30-13,00, în ziua de 17, duminică. Către orele 13,00, 13 şi un sfert, cred, ministrul a avut o discuţie cu generalul Vlad, în care căuta să afle mai multe informaţii. De asemenea, a vorbit şi cu ministrul Postelnicu, acesta reproşîndu-i ministrului Milea de ce a informat, cred că la secretarul Coman se referea, cu situaţia din Timişoara, că ei stăpînesc situaţia acolo. Cam aşa ceva am reţinut din discuţia celor doi la telefon. Cert e că, la această adunare, ministrul a încercat să ne prezinte că în Timişoara s-a întîmplat această agresare a militarilor, în timp ce se deplasau, că acolo se

evacua acest preot, Tökes Laszlo, şi că, din cauza lui, lumea s-a adunat şi sînt tulburări, culminînd — inclusiv — cu agresarea militarilor care cîntau.

Comisia Senatorială: Domnule general, vă referiţi la trecerea acelui pod, în Timişoara, acolo s-a întîmplat?

General Ştefan Guşă: Acolo s-a întîmplat, după aceea am aflat, dar atunci noi ştiam ce raportau ei şi anume că au fost agresaţi. După un timp, a fost sunat, în timp ce ne informa cu situaţia de la Timişoara, a fost sunat de Ceauşescu. Spun aşa, pentru că se vedea imediat: „Ordonaţi!“, se ştia că e Cabinetul 1. N-a putut să răspundă prea multe, deci să-i dea răspunsuri prea multe, dar spunea: „Am înţeles, am înţeles“, de cîteva ori a repetat. După ce a închis telefonul, a zis că e necesar ca la Timişoara să se deplaseze o grupă mai puternică şi că această grupă va fi condusă de secretarul Comitetului Central, Ion Coman, şi din care să facă parte subsemnatul, deci şeful Marelui Stat Major, generalul Stănculescu, generalul Chiţac şi, la rîndul nostru, să ne luăm ofiţerii pe care-i considerăm că ne sînt necesari, pentru a putea stabili ce se întîmplă acolo. Prea multe detalii nu mi-a dat, decît că trebuie să-mi formez această grupă pentru că, imediat sau cît se poate de repede, să ne deplasăm la Timişoara cu un avion militar, de pe aeroportul militar Otopeni. Deci, era către 13,30-14,00. M-am dus repede să-i spun aghiotantului, căpitanul Ionel pe vremea aceea, respectiv maiorul Gheorghe Ionel, să-mi pună repede o cămaşă în geantă şi trusa de ras, cum aveam obiceiul cînd plecam, şi să fie pregătit ca să plecăm la aeroport. De asemenea, să dea telefon să-l ia pe colonelul Gheorghe, care era şef de secţie în Marele Stat Major, un ofiţer de la comandamentul Trupelor de Transmisiuni. Am luat de la Cercetare pe colonelul Ioniţă Vasile, care a fost permanent cu mine la Timişoara. Aceştia, pe care îi numesc, au fost permanent lîngă mine, zi şi noapte, deci cei care am plecat de aici, din Bucureşti şi cei pe care i-am găsit la Timişoara. După aceea m-am dus, din nou, jos şi am întrebat: „Tovarăşe ministru, dar, practic, ce-o să fac?“ „Măi, nu mi-e clar deloc, ce-o da Dumnezeu!“, ăsta e adevărul adevărat. A mai adăugat: „Vă subordonaţi lui Coman. Ai grijă ce se întîmplă, trebuie să ştim precis care este situaţia.“ Trec peste amănuntele deplasării.

Comisia Senatorială: Domnule general, mă iertaţi, vă rog să ne explicaţi: eu, prin grupă operativă înţeleg Coman, pentru că el era

Comitetul Central, dumneavoastră, şeful Marelui Stat Major, generalul Stănculescu, în ce calitate, că se ocupa de înzestrarea Armatei...?

General Ştefan Guşă: N-am înţeles, pentru că pentru mine a fost o surpriză domnule preşedinte, eram, deja *(lipsă de audiţie, n.n.)*. În primul rînd, în mod normal, într-o situaţie ca aceasta, că oricum era o situaţie complicată, şeful Marelui Stat Major nu prea se desparte de ministru, nu pleacă din minister, este un aspect. Pentru că este cel care are, direct, legăturile cu marile unităţi operative, cu armatele, cu efectivele şi aşa mai departe. Dar eu am plecat atunci şi am rămas un pic surprins. De ce? Că şi al doilea prim-adjunct a plecat. Probabil că asta a fost indicaţia dată de la Comitetul Central.

Comisia Senatorială: Bun, hai să spunem, dar Chiţac ce mai căuta? În ce calitate?

General Ştefan Guşă: Chiţac era, dacă nu mă înşel, chiar atunci, de serviciu pe minister şi probabil, văzîndu-l, ministrul l-a pus în grupă. N-am înţeles de ce.

Comisia Senatorială: Cum aşa, domnule general? Acum, sîntem civili, dar avem şi noi *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Ce înseamnă o grupă operativă?

General Ştefan Guşă: Aveţi dreptate. O grupă operativă înseamnă un şef, cu cîţiva oameni, ofiţeri de operaţii, ofiţeri de transmisiuni...

Comisia Senatorială: Ofiţeri de Stat Major.

General Ştefan Guşă: Exact. Ofiţeri de Stat Major, ofiţeri de legătură.

Comisia Senatorială: Dar ce caută Stănculescu, cu înzestrarea, ce caută Chiţac, cu arma chimică şi comandant al Garnizoanei Bucureşti?

General Ştefan Guşă: E posibil ca aceşti ofiţeri să fi fost indicaţi direct de către...

Comisia Senatorială: Direct de către cine?

General Ştefan Guşă: Direct de către Ceauşescu.

Comisia Senatorială: Iertaţi-mă, ministrul Milea, generalul Milea, după ce a închis telefonul a pronunţat aceste nume sau mai tîrziu?

General Ştefan Guşă: După ce a închis telefonul a zis că trebuie să plece o grupă operativă. Din nou, o altă grupă (nu cea

care plecase de dimineaţă), condusă de secretarul Comitetului Central, Ion Coman, şi că va trebui să plec eu şi cei care eram acolo, la masă.

Comisia Senatorială: Deci, a spus numele celor care erau la masă, care erau acolo.

General Ştefan Guşă: Exact. „Şi să vă mai luaţi cu voi cîţiva ofiţeri, de la operaţii, de la transmisiuni" şi aşa mai departe. Şeful grupei va fi secretarul Coman şi mai vine, de la Interne, generalul Nuţă, care se prezintă direct la aeroport.

Comisia Senatorială: Încă un detaliu vreau să vă întreb. Din convorbirile pe care le aveaţi şi le aveaţi în birou acolo, ştim cum erau relaţiile dumneavoastră, aţi simţit că generalul Milea era mai aproape de generalul Vlad, decît de Postelnicu, ca relaţii umane?

General Ştefan Guşă: Domnule senator, eu nu cunoşteam prea bine. Ştiţi cînd am avut legături efective cu Securitatea? În ultima parte a anului, cînd am predat grănicerii la Ministerul de Interne. A fost prima dată cînd m-am dus la Ministerul de Interne şi l-am cunoscut pe generalul Vlad, pe Postelnicu, pentru că era nevoie să le predau trupele de Grăniceri. Şi a trebuit să le dau o serie de detalii. Postelnicu nu ştia ce e un batalion sau o brigadă de grăniceri, habar nu avea. Şi, atunci, generalul Vlad a spus: „Lăsaţi să ne ocupăm noi, cu cei de la mobilizare." Mai venea, cîteodată, la minister generalul Vlad, care discuta numai cu ministrul, deci nu venea la mine, venea direct la ministru. În general, este o părere şi nu o certitudine, Postelnicu nu-l prea agrea pe Milea, dar nici Milea pe Postelnicu. E o părere personală, din ce mi-am dat seama.

Comisia Senatorială: Da. Vă mulţumesc.

General Ştefan Guşă: Ne-am deplasat, deci, la aeroport. Am forţat, un pic, piloţii să pornească avionul şi am aşteptat să vină, pe rînd, ceilalţi. Am fost primul care a ajuns acolo. Pe rînd, pe rînd au venit şi ceilalţi, mai puţin, dacă nu mă înşel, un ofiţer, care s-a deplasat cu maşina, pentru că nu sosise la timp şi n-am mai stat după el. Pe drum, către Timişoara, secretarul Comitetului Central, Ion Coman, m-a întrebat cîteva probleme privind unităţile din garnizoana Timişoara, respectiv ce dotare aveau. Era vorba de Regimentul de Tancuri al garnizoanei, deci al diviziei, Regimentul Mecanizat, Regimentul de Artilerie, cam ce efective aveau, cu aproximaţie, desigur, şi dacă ştiu şi alte probleme. „Tovarăşe secretar, zic, nu ştiu nimic, treaba cu evacuarea lui Tökes şi faptul că au

fost şi nişte incidente, inclusiv pe timpul deplasării militarilor.“ Mai multe detalii nu prea aveam. Aşa a decurs deplasarea pînă la Timişoara. La Timişoara, pe aeroport, au venit înlocuitorul comandantului diviziei, locotenent-colonelul Zeca, şi alţi ofiţeri, nu-i mai reţin pe toţi, însă se cunosc. Am coborît şi s-a cerut ca secretarul Ion Coman să ia, imediat, legătura cu Bucureştiul, pentru că, reţin clar, la coborîrea din avion, el a întrebat unde găseşte un T.O. (telefon operativ). Şi, dacă nu mă înşel, s-a dus în turn, dar n-aveau T.O. şi a vorbit prin aviaţie, n-am înţeles ce. Apoi, secretarul Ion Coman a spus: „În drum spre sediul judeţului, mergem pe la Inspectoratul M.I. Trebuie să ne informăm cu situaţia. Voi nu mă mai aşteptaţi, daţi-i drumul.“ Şi am plecat eu, generalul Stănculescu şi ceilalţi. Aşa, locotenent-colonelul Zeca ne-a informat, la aeroport, că, în oraş, s-au produs tulburări foarte grave, că o serie de magazine au fost sparte şi chiar incendiate, că inclusiv sediul Comandamentului Diviziei 18 Mecanizate a fost atacat cu sticle incendiare şi cu pietre, că au fost sparte geamuri, s-a dat foc la maşinile cadrelor, parcate în faţa marii unităţi. Pe scurt, că e o situaţie foarte tulbure şi foarte gravă. Mai mult n-am putut afla acolo, pe aeroport şi în maşină, cît am mai putut să-l întreb. Cînd am trecut pe la Inspectorat, în biroul inspectorului...

Comisia Senatorială: Mă iertaţi, ce Inspectorat?

General Ştefan Guşă: Inspectoratul de Interne, deci unde era Poliţia, unde era sediul Securităţii şi, în acelaşi local, era şi Miliţia.

Comisia Senatorială: Unde se află în Timişoara?

General Ştefan Guşă: Este în drumul de la aeroport către centru, undeva pe partea stîngă, nu cunosc bine Timişoara. Acolo erau doi civili, pe urmă am aflat că erau generalul Macri şi colonelul Teodorescu şi încă un colonel din Timişoara şi am întrebat care e situaţia. „Domnilor, situaţia e foarte gravă şi nu ştim de ce aţi venit, pentru că nu puteţi pătrunde.“ Atunci am avut o afirmaţie care a fost speculată, din păcate, dar pe care mi-o recunosc oricînd şi o justific. Încă o dată, vreau ca tot ce spun aici să fie verificat cu martori, pentru că, în toată această activitate, nu fac decît să spun ce-am trăit direct şi ce-am văzut. Ceea ce spun eu se poate proba fie cu documente, fie cu mărturii. Am spus atunci: „Indiferent cum, iau un tanc şi tot ajung la comandament, n-am venit aici să stau blocat în Inspectorat.“ S-a făcut o speculaţie după aceea, că am zis că dau cu tancul în ei, mă rog... Dar, nu asta e important. Important

e că erau şi ei agitaţi, speriaţi, dar nu ne-au informat prea mult, decît că a pornit de la Tökes Laszlo această mişcare de turbulenţă şi că, într-adevăr, sînt foarte multe magazine sparte, incendiate şi că s-a atacat chiar sediul comandamentului. Ştiau, deci, de treaba asta.

Comisia Senatorială: Ştiaţi că Armata a intervenit?

General Ştefan Guşă: Atunci am aflat.

Comisia Senatorială: Ştiaţi că au fost morţi?

General Ştefan Guşă: Nu, nu era nici un mort pînă la ora aceea. Nu. N-a fost nici un mort, era vorba de 17 (decembrie 1989).

Comisia Senatorială: Da, da, ştiu. Deci, dumneavoastră aţi ajuns în 16, pe la ce oră?

General Ştefan Guşă: Pe 17, duminică, începuse să se întunece, pe 17, seara. Deci, în momentul cînd am plecat, imediat, că nu am stat mult, a fost treabă de două, trei minute, informarea pe care am făcut-o cu ei, după care am plecat şi am spus: „Urgent, la comandamentul Diviziei." Erau grupuri de cetăţeni pe stradă, dar nu ne-au agresat. Am intrat pe la cazarma Oituz, în apropierea diviziei, pentru că am fost informaţi de locotenent-colonelul Predonescu că nu se poate pătrunde, întrucît se aruncă cu *(lipsă de audiţie, n.n.)* şi că arde o maşină în faţă, că se trage, deja, în sus, că se trage, deci, reţineţi, în 17, cînd eram, deja, la comandamentul Diviziei.

Comisia Senatorială: Avertisment.

General Ştefan Guşă: Da. Am plecat, totuşi, cu maşina, am intrat la cazarmă, aici nu erau condiţii, pentru că era vorba de un batalion de transport al diviziei şi nu aveau legături prea multe cu restul unităţilor şi am insistat la locotenent-colonelul Zeca să ne ducă la comandamentul Diviziei, indiferent cum.

Comisia Senatorială: Cine era cu dumneavoastră?

General Ştefan Guşă: Cu mine era generalul Stănculescu, pînă aici, că de aici n-a mai fost cu mine, locotenent-colonelul Zeca, înlocuitorul comandantului diviziei, colonelul Ioniţă de la Direcţia Cercetare şi cred că şi maiorul Rusu, de la Transmisiuni, sînt aproape sigur, precum şi aghiotantul, obligatoriu, care era însoţitorul permanent. Am dat ordin să mergem în comandament. Cînd am ajuns la comandament, care era aproape, era mulţimea adunată în faţa comandamentului Diviziei, în spatele ei, unde erau nişte chioşcuri. După aceea am aflat că erau nişte chioşcuri de ziare şi nu ştiu ce se mai vindea acolo. Erau arse şi mai ardeau, încă, iar la poartă ardea o maşină Dacia, care era aproape pe terminate.

Oamenii erau, faţă în faţă, cu un cordon de soldaţi. Era mulţime, în general tineri, dar şi femei, lume, masiv. Deja se întunecase, îi vedeam mai mult la flăcările care ieşeau de la maşină. Şi aici era un cordon de soldaţi şi cîteva maşini, pe margini, care protejau intrarea la comandament. Cine cunoaşte topografia locului ştie că nu există curte, se intră direct din stradă, este un comandament cu intrarea direct din stradă. Am ajuns aici, am urcat imediat în biroul comandantului şi, într-adevăr, am văzut bucăţi de geamuri sparte, inclusiv pe birou aruncate. Locotenent-colonelul Brăduţ (?) plîngea că i-a ars maşina. El ţinea locul şefului de Stat Major al diviziei. Am întrebat: „Domnule, ce s-a întîmplat? Să fiu informat imediat!“ Şi mi s-a spus că în oraş s-a tras, deja, în sus, pentru că se atacase sediul Comitetului Judeţean de Partid, Municipiului de Partid, dar şi comandamentul Diviziei Mecanizate, că au încercat să pătrundă în interior şi au fost nevoiţi să tragă în sus. Mi-au arătat bucăţi de piatră, de sticlă spartă, fiind surprins de ce acest lucru şi chiar mi s-a spus — deci asta era, deja, pe înserate — că ar fi rănită o femeie. „Cine era?“ „Nu ştim.“ Deci, în data de 17 decembrie, nu reţin exact ora, era întuneric, deja, în acest moment am văzut că după mine nu mai era generalul Stănculescu. Mi-am dat seama că el s-a dus direct la sediul Comitetului Judeţean de Partid. Am fost sunat de la sediul diviziei şi m-au informat că au scos trupele. „Unde?“, am întrebat eu. Mi-au spus că sînt în centru, mi-au spus unde sînt, în centru. „Domnilor, mi-aduceţi harta, îmi spuneţi ce efective şi de la ce unităţi.“ Dar, în timp ce discutam cu colonelul Ionescu, care fusese trimis să raporteze, am fost sunat de la Comitetul Judeţean de Partid să mă prezint, urgent, la teleconferinţă. Nu intru în amănunte. Nu m-am prezentat la această teleconferinţă, nici nu ştiam despre ce e vorba şi că punctul de comandă, îmi pare rău că trebuie să revin, că punctul de comandă pentru noi nu trebuie să fie la Judeţeana de Partid. Şi am spus: „Nu, acolo nu am legături cu unităţile Armatei şi acolo nu mă duc!“ A fost un refuz în faţa propunerii care a venit din partea lui Coman. Mi-a şi reproşat: „Băi, acolo se conduce, la Judeţ!“

Comisia Senatorială: Dînsul a rămas acolo?

General Ştefan Guşă: Dînsul a rămas, întîi, să vorbească la telefon de undeva, am impresia că din aeroport, după care a plecat direct, însoţit de alţi ofiţeri, cred că erau de la Interne, pentru că erau mai mulţi cînd am sosit noi pe aeroport. Erau, deci, înlo-

cuitorul comandantului diviziei, cîţiva ofiţeri din aviaţie, probabil ai aeroportului, cîţiva de la Interne, de la fosta Miliţie şi erau mai mulţi. Şi aveau Dacia, Aro, noi ne-am dus cu un Aro, aveau şi un transportor blindat, dar ăla n-a fost folosit, şi alte cîteva maşini. Fiecare s-a urcat unde a putut, aşa s-a întîmplat. Eu m-am dus cu Aro-ul cu care venise înlocuitorul comandantului diviziei. Deci eu nu m-am dus la acea teleconferinţă. Mi s-a reproşat că de ce nu mă duc şi am spus: „Nu sînt clar cu situaţia şi nu pot să plec de aici pînă nu mă lămuresc.“ În fine, teleconferinţa a început şi s-a terminat. Afară, din cînd în cînd, se trăgea şi am fost foarte surprinşi. La un moment dat, am zis: „Domnule, de ce se trage?“ „Păi, încearcă să pătrundă.“ „Cum încearcă să pătrundă?“ „Păi, uitaţi, au aruncat cu astea, să vedeţi că sînt şi soldaţi loviţi în cap.“ În fine, au început să se potolească. Au tras, în sus, soldaţii din cordonul ăsta, dar şi din alte cordoane. Reţin o singură treabă. În momentul cînd, nu vreau să mă disculp cu nimic, dar în momentul cînd am ajuns în oraşul Timişoara, era, deja, încropit un dispozitiv pe care-l făcuse înlocuitorul comandantului diviziei, cu celălalt de la Apărarea Antiaeriană şi cu cei care erau în grupa operativă de la Marele Stat Major. Deci, erau, deja, în acest dispozitiv şi, încă o dată spun, se trăsese în sus, clar, deci nu-i nici un fel de îndoială că s-a tras. Mi s-a spus că nu s-a tras în oameni, că s-a tras pentru că aceştia intenţionau să pătrundă inclusiv în unitate. Deci, în cursul zilei de 17, aceştia au început să se retragă. Între timp, am primit de la Bucureşti un telefon, cred că de la grupa operativă de la minister, că se trimit încă nişte forţe, de la Buziaş şi de la Lugoj. Ce se întîmplă? Multe unităţi n-aveau efectivele complete şi, atunci, se forma cîte o companie din toate efectivele unităţii şi se trimiteau. Se ştie situaţia, nu erau toate unităţile cu efectivul complet.

Comisia Senatorială: Domnule general, mă iertaţi, nu vă pierdeţi şirul, voiam numai să vă întreb lucrul următor. Ne-aţi spus că, în momentul sosirii dumneavoastră acolo, se trăsese sau se trăgea chiar cînd aţi ajuns...

General Ştefan Guşă: Da, da, se trăgea chiar.

Comisia Senatorială: ...deci, trăgeau trupe de acolo, din Timişoara..., sub comanda dumneavoastră, pînă la urmă.

General Ştefan Guşă: Pînă la urmă, da.

Comisia Senatorială: Asta vreau să vă întreb. Ce ordine au avut aceste trupe, în afară de faptul că aţi venit dumneavoastră acolo, ei...?

General Ştefan Guşă: Ei au avut ordin dinainte, de la comandantul diviziei şi de la cei care au fost în grupa operativă, să someze şi să tragă în sus ca să nu pătrundă, să îi sperie efectiv pe aceştia să nu pătrundă în comandament.

Comisia Senatorială: V-aş ruga să vorbiţi de regulamentul militar şi de starea în care se afla ţara, din punct de vedere al regulamentului militar, în momentul acela.

General Ştefan Guşă: După ce s-a dat comunicatul, s-a transmis teleconferinţa la care nu am participat, tîrziu de tot am văzut ce s-a discutat. S-a transmis indicativul alarmei de luptă parţială, deci prin mijloacele de transmisiuni specializate (un aparat), s-a transmis „Alarmă de luptă parţială".

Comisia Senatorială: Ce înseamnă „s-a transmis"? Cine a transmis? Cum?

General Ştefan Guşă: Ministrul Apărării.

Comisia Senatorială: Ordinul Ministrului?

General Ştefan Guşă: Deci, Ministrul Apărării a transmis „Alarmă de luptă parţială", prin mijloacele de transmisiuni, prin acele IA-uri.

Comisia Senatorială: Da. La ce oră asta?

General Ştefan Guşă: 18,00.

Comisia Senatorială: Dumneavoastră eraţi la divizie?

General Ştefan Guşă: La divizie eram, în comandament.

Comisia Senatorială: Şi cui i-a transmis ministrul?

General Ştefan Guşă: Tuturor unităţilor din Timişoara şi cred că în toată ţara.

Comisia Senatorială: Şi eraţi la divizie. Acolo s-a transmis?

General Ştefan Guşă: La divizie. Şi în această situaţie am ordonat celorlalţi să pună în aplicare planul, adică efectivele trec şi primesc muniţie, se completează cu grupurile care ies la alarmă, se pregăteşte tehnica pentru ieşire la misiuni, adică sînt, în acest plan de trecere la „Alarmă de luptă parţială", o serie de activităţi.

Comisia Senatorială: Ăsta e „Radu cel Frumos"?

General Ştefan Guşă: Ăsta este, că celălalt era „Ştefan cel Mare".

Comisia Senatorială: Domnule preşedinte, dacă-mi permiteţi. Domnule general, vă rog, aţi menţionat că, pînă la ajungerea dumneavoastră în garnizoana Timişoara, se constituise, deja, un dispozitiv de apărare şi inclusiv ieşirea unor unităţi pentru *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

General Ştefan Guşă: Asta a fost în cursul dimineţii.

Comisia Senatorială: Da, da, am reţinut că a fost înainte de ajungerea dumneavoastră acolo. În baza căror ordine s-au făcut? Presupun că există fie note telefonice, fie ordine scrise, fie chiar verbale.

General Ştefan Guşă: Trecerea la ocuparea acestor dispozitive?

Comisia Senatorială: Da.

General Ştefan Guşă: În baza ordinului ministrului. Deci, s-a spus: „Se formează grupuri de militari care să protejeze Comitetul Judeţean şi alte obiective." Era vorba de Comandamentul Diviziei, comandamentele regimentelor de tancuri şi mecanizate şi, pe urmă, mai tîrziu mi-am dat seama, de uzina „Solventul", Fabrica de pîine, Uzina Electrică şi o serie de obiective care au fost protejate, pe toată această perioadă, iar în centru s-au blocat, practic, nişte intrări. Acesta e adevărul, adică s-au blocat nişte intrări ca să nu permită accesul mulţimii către sediul Comitetului Judeţean de Partid şi sediul Comitetului Municipal de Partid.

Comisia Senatorială: Exista un plan în acest sens?

General Ştefan Guşă: Dinainte stabilit, nu.

Comisia Senatorială: Încă o întrebare, domnule general, şi vă rog să răspundeţi. În acele momente, dumneavoastră, personal, aţi avut în vedere posibilitatea unei intervenţii străine şi Armata *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

General Ştefan Guşă: Nu atunci, pe moment, mai tîrziu am avut în vedere.

Comisia Senatorială: Deci, în acel moment nu încă?

General Ştefan Guşă: Nu.

Comisia Senatorială: Vă rog să marcaţi momentul în care aţi ţinut cont de asta.

General Ştefan Guşă: Dacă o să reuşesc. Îmi cer scuze, domnule preşedinte, dar să ştiţi că am avut timp mai mult atunci şi dacă fac apel la acea cărţulie, că acolo sînt nişte treburi pe care le-am tratat mult mai liniştit, ca mod cronologic… Poate facem apel la ea,

îmi pare rău că nu am adus-o cu mine. (Probabil face trimitere la cartea în care s-a publicat interviul dat lui Pavel Coruţ, *n.n.).*

Comisia Senatorială: Lăsaţi, să ştiţi că mai bine povestiţi acum.

Comisia Senatorială: Domnule general, iertaţi-mă, eu aş vrea să completez întrebarea domnului coleg. Dacă aţi putea să ne spuneţi şi cum vă explicaţi dumneavoastră posibilitatea intervenţiei factorilor străini, fără ca dumneavoastră, şi nici generalul Milea, să ştie ceva.

General Ştefan Guşă: Acum trebuie să spunem un lucru, noi nu ştiam ce se va întîmpla. Dar ştiam că la Malta, pe 2 decembrie, se întîlniseră nişte oameni mari. Ştiam, de asemenea, pentru că însemna să nu fi fost militari, să nu analizăm, că în Germania se întîmplase ce s-a întîmplat. În Ungaria la fel, în Polonia la fel, deci, pe undeva eram conştienţi că pornise un tăvălug, ca să-i spunem aşa, către est. Dar nu ştiam cînd, cum şi ce se va întîmpla cu noi. Nenorocirea cea mare, în toată această perioadă, decembrie '89, a fost lipsa de informaţie pe care a avut-o Ministerul Apărării. Pentru că, din păcate, Ministerul Apărării, în '89, n-a avut decît patru ataşaţi militari, din patruzeci şi ceva. Singurele informaţii pe care le-am primit, le-am primit de la ataşatul militar de la Belgrad, şi ăla Dumnezeu ştie din ce surse le-a avut, în care se spunea clar că împotriva României se pregăteşte o intervenţie. Pentru că Ilie Ceauşescu, cînd a venit în 18, la Timişoara, a venit şi cu o notă din partea ataşatului militar de la Belgrad, în care ne informa că, din sursele lui specifice, sigur se preconizează că împotriva României o să aibă loc o agresiune. Deci, ca militari, eram marcaţi oricum de acest lucru. Nu ştiam cum, de unde, cînd, pentru că problema se punea foarte clar. Armata era împrăştiată peste tot atunci. De ce? Se ştie. La „Radu cel Frumos", în loc să ne constituim în eşaloane de luptă, noi eram, deja, împrăştiaţi, iar conducerea era foarte greu de executat.

Comisia Senatorială: Asta voiam să vă întreb.

General Ştefan Guşă: Or, pe acest fond al împrăştierii trupelor Armatei, şi aşa puţine, foarte clar, un militar gîndeşte că se poate pătrunde.

Comisia Senatorială: „Radu cel Frumos", să nu fie o confuzie şi vă rog să o clarificaţi aici, „Radu cel Frumos" se referă numai la intern sau şi la extern? Adică la apărarea graniţelor?

General Ştefan Guşă: „Radu cel Frumos“ se referă la tot, inclusiv la apărarea graniţelor. Pentru că „Radu cel Frumos“ cuprinde şi nişte măsuri unde erau inclusiv trupele de Grăniceri. Noi am avut în vedere şi asta. Mi se pare mie că, la vremea respectivă, s-a făcut o greşeală, ca militar o spun şi răspund de ce spun, trupele de Grăniceri, părerea mea e că nu trebuiau date la Ministerul de Interne, pentru că noi vedeam în aceste trupe eşalonul I strategic. Aveau planuri de mobilizare, inclusiv pe pichete. Aveau oameni pregătiţi, care, într-o oră, intrau în şanţ şi aveau şi blocajul de tragere făcut, deci vedeam, întîi, apărarea şi supravegherea frontierei. Misiunile lor, nu vreau să critic pe nimeni, sînt supravegherea şi paza frontierelor, nu de pîndari. Noi vedeam în ei luptători. Or, „Radu cel Frumos“, care s-a stabilit prin ’88, cred, cînd eram eu şef al Marelui Stat Major, pentru că n-a existat pînă atunci, prevedea astfel de măsuri, care se luau, inclusiv cu întărirea observării aeriene, deci, la fiecare armă se luau nişte măsuri specifice, care se iau pentru întărirea capacităţii de apărare. Vă răspund la întrebare: deci, „Radu cel Frumos“ prevedea şi nişte măsuri vizavi de o acţiune externă. Nu vreau să zic vorbe mari, dar noi aveam informaţii că, în ultima periodă, unele unităţi de pe teritoriul Ungariei, or, acolo erau vreo 60 000 de ruşi, unele unităţi au fost redislocate, în perioada ’88.

Comisia Senatorială: E important să spuneţi lucrul acesta.

General Ştefan Guşă: E foarte important pentru noi, ca militari...

Comisia Senatorială: Şi pentru Comisie şi pentru raportul nostru.

General Ştefan Guşă: Ce se întîmplă? E sigur că am fost dezinformaţi şi asta e limpede şi nu ne absolvă nimeni de vina asta. Dar au fost şi nişte motive. Deci, lipsa ataşaţilor. Al doilea, cu toate aceste greutăţi, noi ştiam că o parte din trupele care staţionau în Ungaria, dincolo de Dunăre, deci, către graniţa cu Austria, fuseseră aduse mai aproape, inclusiv unităţi de aviaţie, deci se crease, oarecum, o psihoză, chiar dacă nouă nu ne era teamă şi, încă o dată repet, nu ne era teamă de unguri. Personal, o afirm cu toată răspunderea aici, mi-a fost teamă de ruşi. Adică ruşii erau şi în Ungaria, erau şi la est. Nu mă refer la trupele ungureşti, mă refer la trupele ruseşti, care staţionau în Ungaria şi care, oricînd, puteau să facă o Praga, o aplicaţie, avînd în vedere că toate trupele Armatei Române

erau împrăştiate, în fel de fel de oraşe şi de misiuni, fărîmiţate, de fapt, pe obiective. Or, în această situaţie, orice militar gîndeşte că poate avea loc o agresiune foarte uşoară împotriva unei ţări şi, ca militar, eram obligat să mă gîndesc la treaba asta. Şi afirm acest lucru şi poate fi verificat de către toţi cei care vor, de aici, că, împreună cu colonelul Gheorghe, din Marele Stat Major, am lucrat o hartă, dispărută acum, în care prevedeam acoperirea frontierei de vest. Nu din planurile pe care le aveam în minister, pentru că acolo era locul meu, la minister şi nu la Timişoara, dar din ceea ce reţineam din ce lucrasem noi, am reuşit să reconstituim, pentru că ştiam, dacă le lucrasem, ştiam cam cum, am reuşit să reconstituim nişte aliniamente, nişte direcţii şi nişte itinerarii pe care am planificat chiar ocuparea lor de către trupele ce se aflau atunci în Banat şi în Transilvania. Cînd? Numai în cazul că ar fi fost o agresiune. Pentru că, vreau să raportez Comisiei Senatoriale, în Timişoara au fost efective scoase, destul de multe, în stradă, dar nu toate. Şi tehnică a fost foarte multă, care n-a fost scoasă. Noi aveam unităţi pregătite, tehnică şi efective, pentru intervenţie la frontieră. Dacă am greşit, istoria să mă condamne şi Dumnezeu să mă condamne, dar asta am făcut-o eu şi asta a fost ideea care m-a călăuzit. Să nu scoatem tot în stradă, să avem o rezervă, cu care, în caz de nevoie, să putem imediat interveni pentru apărarea frontierei.

Comisia Senatorială: Mai am o întrebare suplimentară, domnule general. Aţi spus că dumneavoastră aţi analizat fenomenele externe.

General Ştefan Guşă: În funcţie de cît aveam informaţii.

Comisia Senatorială: Da, da. Aţi spus că aţi fost dezinformaţi. Întrebarea: de ce credeţi, în ce scop şi cine a făcut această dezinformare faţă de vîrfurile Armatei noastre, faţă de dumneavoastră?

General Ştefan Guşă: Vedeţi, aici, în ce mă priveşte, sînt părerile mele personale. Deci, una din problemele grave care au fost în această revoluţie a fost necunoaşterea reală a situaţiei. Noi nu dispuneam de nişte informaţii certe, cu ce se poate întîmpla. Sau ce mişcări sînt la alţii. Bănuiam, numai. Deci, o dată, lipsa de informaţii. A doua, indiferent de ce s-o întîmpla, rămîn la ideea că, în decembrie '89, împotriva României s-a acţionat cu două tipuri de războaie, un război radio-electronic şi un război psihologic. Cine le-a făcut o să aflăm odată, poate. Dar, atîtea informaţii veneau, care derutau, şi o să intru pe urmă şi în amănunte. O să vă raportez,

pentru că am argumente cînd vorbesc lucrul ăsta. Din păcate, zic din păcate, nu instituţia în sine, ci unii care au acţionat în această instituţie, mă refer la Televiziunea Română, au făcut mult rău naţiei române, prin cei care, de acolo, au chemat unităţile în Bucureşti, să treacă la apărarea unor obiective. Nu aşa se comandă o armată.

Comisia Senatorială: Şi unii militari care au apărut la Televiziune.

General Ştefan Guşă: Din păcate, pentru mine, domnule senator, şi vă rog să fiu încondeiat cum vreţi, pentru mine sînt nişte dezertori. La alarmă, militarul e obligat să se ducă în front, indiferent ce se întîmplă. Sînt nişte reguli militare foarte precise, eu n-aveam voie să mă duc în Televiziune să iau microfonul şi să mă adresez către ţară şi să apar în faţă, ca erou. Pentru că au apărut şi astfel de...

Comisia Senatorială: De acord cu dumneavoastră.

General Ştefan Guşă: Iertaţi-mă că am făcut...

Comisia Senatorială: Nu, nu, e bine să spuneţi.

General Ştefan Guşă: Deci, dacă-mi permiteţi, domnule preşedinte, să revin la Timişoara. Eram foarte speriaţi, că începuse, deja, dezinformarea asta. Aveam zvonuri că se atacă nişte obiective, deja începuseră din 17, dar, oricum, cert este că, pe 17 decembrie, după-amiază, oamenii au început să se liniştească. Deci, au început să se retragă de pe străzi, probabil să se odihnească, obosiţi, deci au început să se liniştească. Noi am reuşit, cît de cît, să ne fixăm, pe un plan al oraşului Timişoara, care sînt de fapt obiectivele precise la care Armata participă, ce nevoi sînt, dacă mai trebuiau apărate. Vă dau un exemplu — „Solventul", dar nu numai ăsta, erau mai multe, foarte importante. Către orele 11,00, cred, am dat ordin să se adune toţi comandanţii de unităţi care acţionează, indiferent cum, să discut cu ei. Dar, între timp, am primit ordin de la Judeţ (Comitetul Judeţean) să pun la dispoziţie două transportoare şi un camion, ca să meargă prin oraş, să vadă ce s-a întîmplat. Secretarul Comitetului Central, Ion Coman, fostul prim-secretar Matei şi încă cineva de la judeţ, cine mai era acolo. M-am deplasat pînă la Comitetul Judeţean într-un camion, că n-am luat transportor, dar, în transportor, au mers secretarul Ion Coman şi cu Matei. Şi pentru că Matei cunoştea oraşul (Matei, fusese prim-secretar, mai înainte, acolo), el a făcut un traseu în care am văzut ce se întîmplase. La periferie, mai erau grupuri de copii, unii chiar — o

afirm cu toată certitudinea — aruncau cu pietre în soldaţii care erau în camion. Dar, mă rog, erau şi îndreptăţiţi, pe undeva. Se trăsese. După aceea mi-am dat seama. Totuşi, n-am înţeles de ce această agresivitate vizavi de Armată. Unde am văzut, şi am văzut cu ochii mei, în centru, erau într-adevăr foarte multe distrugeri: vitrine distruse, magazine incendiate, altele sparte şi marfa furată sau aruncată pe trotuar, chiar şi pietre din caldarîm luate, probabil că le-au scos anume din pavaj, fire de tramvai smulse. Ştiu că s-au atins cu antena de la transportor fire scoase din circuit. Deci, un aspect dezolant, parcă era în urma unor lupte care s-au dat. Asta m-a şocat. Erau, de asemenea, patru camioane noi, arse. Am reţinut că au fost cu trupele de grăniceri venite, undeva în zona centrală, şi nişte maşini, de la pompieri, incendiate. Am întrebat şi mi-au zis că au fost incendiate. E posibil şi asta. Rămîne s-o dovedească cei care ştiu exact. E posibil ca aceste maşini să fi fost din cele care au împrăştiat mulţimea şi atunci era justificată o agresiune asupra lor, dar dacă erau din cele care au venit să stingă incendiul, mi s-a părut un act foarte grav. Ca să se ardă maşina unui pompier, cînd ăsta vrea să stingă incendiul! Cam asta a fost ceea ce am văzut.

Comisia Senatorială: Ştiaţi de morţi?

General Ştefan Guşă: Imediat vă raportez. M-am întors, i-am lăsat la sediul Judeţenei, deci nu m-am dus cu ei. Secretarul (Ion Coman) mi-a reproşat, încă o dată: „De ce n-ai venit? Trebuia să fii aici!“ Şi i-am zis: „Tovarăşe secretar, daţi-mi voie! Eu nu pot să vin aici, pentru că, acolo, am legături radio, dublate de legăturile cu fir.“ Pentru că una din acţiunile de la „Radu cel Frumos“ este dublarea legăturilor. Pînă la urmă, m-a înţeles. Deci, noi, deja, din seara de 18, am dat ordin să se ia şi această măsură. Locul meu era acolo, la divizie, unde puteam vorbi cu unităţile militare, cu armatele şi eventual cu ministerul, prin telefon T.O. şi prin fir militar. Cînd m-am întors, am căutat să-l găsesc pe ministrul Apărării şi foarte greu am reuşit, ca, în cîteva minute, să-l informez. M-a întrebat: „Ce s-a întîmplat?“ „Sînt nişte distrugeri în oraş, am fost cu secretarul Ion Coman.“ „Măi, dar ce s-a întîmplat?“ „Tovarăşe ministru, exact ce s-a întîmplat, asta s-a întîmplat, lumea e nemulţumită, au ieşit în stradă şi s-au produs şi aceste necazuri. În detaliu, nu ştiu ce s-a întîmplat.“ „Sînt morţi?“ „Am auzit că sînt.“ Cînd m-am întors, am întrebat dacă sînt morţi. „Da, e o femeie moartă şi o fetiţă“, mi s-a răspuns. „Atîta mi s-a spus.“ După aceea

am chemat comandanţii de unităţi, care au ajuns foarte tîrziu, după miezul nopţii, de la unităţi la mine. Şi am întrebat pe fiecare, se poate verifica, oamenii trăiesc încă, ce trupe au scos, ce misiune au primit, ce s-a întîmplat, dacă sînt morţi sau nu, dacă sînt soldaţi morţi sau nu.

Comisia Senatorială: Era pe 17, spre 18?

General Ştefan Guşă: Era în 17 noaptea, spre dimineaţă, către 18 decembrie.

Comisia Senatorială: Da.

General Ştefan Guşă: În cursul nopţii, era dimineaţa, pe 18, mai bine zis. Nu ştiu, exact, ora.

Comisia Senatorială: Da.

General Ştefan Guşă: Mi-au raportat că au fost şi soldaţi agresaţi, că n-au tras decît în sus, dar că au auzit şi ei că sînt morţi. „La cine sînt, atunci, măi? Dacă voi aţi tras în sus, ăia au tras în sus, de unde sînt?“ N-au putut să mă lămurească.

Comisia Senatorială: Domnule general, aş vrea să vă pun şi eu o întrebare, dacă se poate. Spuneaţi că aţi discutat cu comandanţii de unităţi, pe care i-aţi chemat atunci, seara, şi i-aţi întrebat ce misiuni au primit. De la cine au primit misiunile acelea?

General Ştefan Guşă: De la comandantul diviziei, pentru că am vrut să mă lămuresc. La regimentul de tancuri, fusesem informat că un tanc a fost incendiat. Şi aşa a fost. Pînă la urmă, el a fost stins cu instalaţia pe care o are, specifică. De asemenea, un lucru foarte grav care s-a întîmplat şi n-aş vrea să trec peste el, este acela că, în data de 17, Regimentul de Tancuri, tot din acelaşi ordin, a scos şase tancuri din cazarma Giroc. Aceste tancuri erau cu muniţie de război pe ele şi au fost blocate chiar în Calea Girocului. Probabil de către oameni care făcuseră armata la tancuri şi au băgat răngile în roată..., ştiţi cum sînt. Au spart farurile, periscoapele şi au blocat tancurile. Pericol mare a fost şi aici. De aceea am chemat comandanţii de unităţi şi le-am zis că, indiferent de preţ, aceste tancuri trebuie recuperate şi introduse, din nou, în cazarmă. Pentru că incendierea lor presupunea, practic, şase bombe cu o încărcătură extraordinar de mare. În fiecare tanc, erau practic patruzeci şi ceva de lovituri de război, care puteau produce un efect extraordinar în cartierul respectiv, cu mulţi morţi. Deci, am insistat, l-am căutat pe locţiitorul tehnic, nu l-am găsit, că era în concediu, m-am şi supărat foc. Am chemat, pînă la urmă, un comandant care sosise, atunci, de

la Lugoj, actualul colonel Paul, şi i-am dat misiunea, foarte clară, să recupereze, cu orice preţ, aceste tancuri şi să le ducă, din nou, în cazarmă, pentru că, încă o dată vă spun, mi-era foarte frică. Dacă pătrundeau în ele copiii sau luau foc, aceste tancuri erau un pericol pentru Timişoara. Recunosc exact ce-am făcut. Am spus că, cu orice preţ, dacă mă întrebaţi dacă înţeleg chiar cu foc, chiar cu foc. De ce? Pentru că pericolul era foarte mare. De fapt, de acest lucru am fost întrebat şi la tribunal. Se pot lua depoziţiile pe care le-am făcut cînd am fost chemat la tribunal, ca martor în Procesul Timişoara".

Comisia Senatorială: Deci, domnule general, vreau să mă lămuresc: deci „Radu cel Frumos" ăsta, am înţeles. Dar tancurile astea, cînd au ieşit din cazarmă, au ieşit la ordinul comandantului diviziei, probabil.

General Ştefan Guşă: Da.

Comisia Senatorială: În baza lui „Radu cel Frumos".

General Ştefan Guşă: Da.

Comisia Senatorială: Şi aşa spunea „Radu cel Frumos", să iasă cu muniţie de război tancurile?

General Ştefan Guşă: Ce se întîmplă? Într-o parte din unităţile, în special cele de frontieră, cum e Timişoara, muniţia se păstra permanent în tancuri, pentru că erau unităţi din Garda de Luptă Permanentă (GLP). Deci, într-o parte din unităţile de tancuri, nu toate, se păstrează muniţia în ele, permanent, şi la pace. Şi atunci cînd se dă alarma, nu mai e nevoie să meargă în depozit să ia muniţia, s-o şteargă, s-o pună în rastel, o au, deja, pe tancuri. Numai pornesc motorul, iau echipajul şi pleacă. Asta pentru scurtarea timpului de îndeplinire a unor misiuni. Aşa se explică existenţa muniţiei pe aceste tancuri. Acest lucru este valabil şi pentru regimentul din Timişoara şi alte unităţi, pe care, dacă consideraţi că e nevoie, vi le spun. Deci, asta explică, la întrebarea dumneavoastră, prezenţa muniţiei pe aceste tancuri.

Comisia Senatorială: Domnule general, eu aş avea o întrebare care ar fi de natură să vă permită să continuaţi să ne explicaţi ideile de dinainte. De ce n-aţi făcut legătura între musafirii veniţi din afară şi provocările de la Timişoara, provocările la adresa Armatei? De ce n-aţi făcut această legătură, iar dacă aţi făcut-o, cînd? Şi cînd aţi făcut-o, care au fost schimbările de comportament ale Armatei faţă de această treabă?

General Ştefan Guşă: Vă raportez, domnule senator. Vreau să rămînă aşa cum am depus jurămîntul, sincer, n-am făcut nici o legătură. Eram nedumerit, efectiv. De ce şi ce se întîmplă? Prin minte mi-a trecut: „Domnule, ăştia nu se poate să fie români, cînd atacă Armata, pentru că ăla din stradă tot frate cu ăsta e, nu poate să-i dea în cap şi înseamnă că ăştia sînt numai nişte infiltraţi păcătoşi, străini." De ce vă spun asta? Pentru că, fiecare zi de acţiune, în Timişoara, a fost caracteristică, cu totul alta. Pe 17, a fost un mod de acţiune, pe 18, cu totul altul, iar, pe 19, s-au întîmplat nişte episoade pe care, cu permisiunea domnului preşedinte, o să vi le relatez. Deci, n-am făcut, atunci, imediat, legătura, dar mi-am închipuit că, domnule, cineva care e străin de români, pentru că, să fim cinstiţi, au ceva cu Ceauşescu, se duc la Judeţeană, unde e partidul, dau şi sparg capetele şi geamurile, dar ce aveau cu Armata? Este una dintre întrebările pe care, şi astăzi, mi-o pun. Nu cumva...? După un timp mi-am dat seama, trebuiau neapărat să fie acele şaizeci de mii de victime, care s-au fluturat? Pentru că eu înnebuneam cînd mă gîndeam, auzind la radio, că am făcut şaizeci de mii de victime. Or, eu ştiu că, în 19, nu s-a mai tras în Timişoara şi vă raportez imediat de ce şi cum. Şi mai ştiam că părinţii mei, că mai trăia, încă, mama, şi cu ţăranii mei ascultă că eu am fost acolo comandant şi sînt şaizeci şi cinci de mii de victime! A fost o diversiune extraordinară! E limpede, asta nu se poate. Posturile străine de radio, aşa de bine „informate", că dădeau cinci mii de morţi, patru mii de morţi, or, este necesar, domnule preşedinte, să se stabilească în toată ţara, pentru că s-au făcut şi greşeli mari şi va trebui să recunoaştem, chiar dacă le-am făcut noi, că lumea trebuie să ştie adevărul: cîţi morţi au fost pînă în 22 şi cîţi după. Pentru că aspectele sînt cu totul şi cu totul deosebite. În prima fază, a fost un aspect şi, ca să răspund domnului senator, în 18, a fost o caracteristică a acţiunilor şi, în 19, cu totul alta. Nu vreau să raportez decît atît, că în 19 aveam de-a face cu oameni ordonaţi, cu brasarde albe la mînă, iar pe cei care erau beţi, ciomăgaşi, îi luau şi pur şi simplu îi aruncau. Îşi puseseră ordine, veneau oamenii ca la demonstraţie. Aveam informaţii şi ştiam ce se întîmplă. Am avut acolo cu mine şi nişte cercetaşi care mi-au spus: „Domnule, oamenii se pregătesc, fără beţe, fără ciomege, fără lanţuri, fără sticle şi vor să defileze în pace." Asta s-a întîmplat, însă, mai tîrziu, începuse organizarea pe 18, în 19, de fapt şi în 20, dar, dacă îmi permiteţi să relatez.

Comisia Senatorială: Domnule general, mă iertaţi, deci dumneavoastră eraţi, acolo, şeful Marelui Stat Major şi eraţi la divizie. Da?

General Ştefan Guşă: Da.

Comisia Senatorială: Şi acolo mai erau domni de la Comitetul Central.

General Ştefan Guşă: Nu, erau dincolo (la Comitetul Judeţean).

Comisia Senatorială: Erau dincolo. Bun. Dar cine coordona operaţia asta? Cine comanda treaba asta?

General Ştefan Guşă: Secretarul Ion Coman. Ce se întîmplă? El a coordonat. Şi ce-a făcut, practic, ce coordonări a făcut? A cerut în plus să i se dea nişte transportoare blindate, pentru apărarea sediului Judeţului. Şi am spus: „Domnule, nu se pot trimite prin lume, e foarte greu." Am fost chiar admonestat, că de ce nu trimit. Cum să le trimit, prin oameni? A mai cerut să se întărească paza la Comitetul Municipal de Partid, era prim-secretar, îmi amintesc şi acum, Moţ parcă, pentru că ştiu că a încercat să ia legătura cu primul secretar, eu nu discutam cu el, discutam cu Coman, care m-a admonestat şi mi-a spus să nu mai dau informaţii ministrului Apărării, pentru că el e şef. Într-un fel, el avea dreptate, dar eu trebuia să-mi ţin la curent ministrul meu, şeful meu direct. Şi atunci, de multe ori îi spuneam: „Ce se întîmplă? Uitaţi ce s-a întîmplat, s-a spart aia, ăştia au tras în sus, am auzit că sînt totuşi morţi", adică trebuia să-l informez pe ministrul Apărării. Eu am căutat, pe cît posibil, fiind unul dintre obiectivele pe care le-am avut, să nu se întîmple acest incident nenorocit, ca armamentul să ajungă pe mîna civililor sau militarii să tragă, cumva, cu armament greu, cum e vorba de tanc sau chiar cu grenade, pentru că se întîmplau catastrofe. A doua problemă, care se poate verifica, am lucrat efectiv cu colonelul Gheorghe, din Marele Stat Major, şi, cu creionul în mînă, am făcut planul de acoperire a frontierei. Zic acoperire, pentru că nu era vorba de o apărare, nu aveam certitudinea că vine cineva, dar ziceam, în caz că vine, trebuie să avem nişte planuri pe care doar să le punem în funcţiune. Şi al doilea, ascultam, de fapt, pentru că nu eram dumirit, încă o dată vă spun că nu eram nici eu dumirit. Eu ştiţi cînd m-am dumirit? Abia în 19, dimineaţa, m-am dumirit ca lumea, cînd m-am dus la ELBA, pentru că vă raportez, domnule preşedinte, am fost la ELBA îmbrăcat militar. S-a speculat într-o carte, îmi pare rău că s-a speculat într-o carte a lui Filip

Teodorescu, că era să fiu scalpat şi linşat. N-am fost linşat. Timişorenii ştiu şi trebuie întrebaţi cei care au fost acolo, în 19, cînd mi-a spus Coman: „Du-te, măi, şi scoate-l (el a înţeles că merg cu o unitate), scoate-l pe Bălan de la ELBA!“ M-am urcat în maşină cu aghiotantul şi cu un ofiţer de transmisiuni şi m-am dus la ELBA, în curte. N-am fost lăsat să intru. Am fost oprit la intrare, că voi fi omorît. Totuşi erau mii de muncitori în această întreprindere, în uzină şi, probabil, că o să mă recunoască dacă mă văd. Am încercat să leg un dialog, care foarte greu s-a legat cu ei, pentru că muriseră oameni, într-adevăr. Îmi arătau tuburi de cartuşe şi mi-au strigat: „Ucigaşilor! Ne-aţi ucis copiii!“ O femeie striga la mine: „Unde-i popa?“ Nu mi-am dat seama ce popă. La multe zile după aceea, mi-am dat seama ce-a vrut asta cu popa: de Tökes era vorba, de fapt. Şi, atunci cînd m-am dus la ELBA, pe 19 — îmi pare rău că sar peste unele episoade — mi-am cerut scuze că nu am un grafic, deci cînd m-am dus, în 19, acolo, mi-am dat seama că oamenii, nu mai era vorba de huligani, erau cu banderole, erau organizaţi. Au început să strige „Libertate!“, „Pîine!“, „Jos Ceauşescu!“, „Jos dictatorul!“, „Jos tiranul!“. Astea erau lozincile de-acum. Şi, încă o dată vă raportez, că nu mi-au făcut absolut nimic. Şi dacă cineva îndrăzneşte să spună că e altfel, vă rog să se verifice în toată Timişoara şi cu cei 40-50 de ofiţeri cu care am lucrat, permanent. La ELBA, pe data de 19, a fost prima dată cînd în România s-a strigat „Armata e cu noi!“ Şi vă spun şi cum s-a petrecut. Eu, plecînd de la divizie cu o Dacia, în urma mea, comandantul diviziei a trimis un camion cu militari să-mi facă protecţie. Eram neînarmat, n-aveam nimic la mine. Şi au venit militarii. Şi tot vorbind cu muncitorii, la un moment dat au început să ţipe la mine: „Dar ce caută Armata aia?“ Ei au văzut camionul cu soldaţii. Deşi erau şi nişte TAB-uri pe pod, din cele scoase înainte, pentru că intersecţiile erau blocate, militarii au venit cu camionul. Şi, atunci, am încercat să leg acest dialog: „Măi, oameni buni, de ce vă distrugeţi oraşul?“ „Nu noi, nu noi!“, ţipau. Zic: „Armata n-are nimic cu voi“. „Atunci ce caută Armata aici?“ Am spus să plece imediat. Am dat ordin la un ofiţer, a plecat, a întors maşina şi, în momentul ăsta, au început să strige: „Armata e cu noi!“ — ăsta e adevărul istoric, acolo au strigat prima dată şi nu aici, la Bucureşti. Asta s-a întîmplat la ELBA. M-am dus să iau maşina, dar zburase de acolo, a fugit de frică băiatul care era cu Dacia. Am plecat cu o altă maşină şi i-am spus

secretarului Coman: „Tovarăşe secretar — era de faţă şi Victor Stănculescu — femeile plîng, mi-au arătat gloanţele, ne-au zis *ucigaşii*, nu e vorba de huligani, acolo sînt oameni serioşi, am văzut oameni în vîrstă, sînt de-acuma muncitori, care ies în stradă şi uitaţi ce strigă!“ Şi replica a fost: „Ce, bă, eşti şeful Marelui Stat Major şi te-ai speriat de trei muieri?“ Şi eu m-am enervat: „Cum să mă sperii, nu-i vorba de speriat, e vorba că sînt acuma nişte treburi clare pentru mine!“ Nu era vorba de ăia care distrugeau magazine, era vorba de marea masă a oamenilor care ieşeau şi ce strigau atunci, i-am auzit, acum, pe loc. De aceea, în moment, pe 19, la prînz, cînd am ieşit de la ELBA, am trecut pe la Comitetul Judeţean şi i-am spus acest lucru secretarului Coman, de faţă fiind Victor Stănculescu.

Comisia Senatorială: Era în ghips?

General Ştefan Guşă: Nu, era la Timişoara. Şi, după aceea, m-am dus la divizie şi am spus locotenent-colonelului Zeca: el trebuie audiat — următoarele: „Domnule, din momentul de faţă nu mai scoţi nici un fel de TAB, trebuie să facem tot posibilul să le retragem.“ Pentru că informaţia pe care am primit-o de la colonelul Ioniţă, de la Cercetare, era că: „Domnule, ăştia, mîine, vor să iasă, au încercat şi ieri, vor să iasă să ocupe piaţa centrală şi, dacă noi îi oprim acolo, o să iasă incidente. Dacă noi vrem să blocăm această mare masă de oameni, atunci iese într-adevăr cu morţi, cu măcel.“ De aceea, din 19, i-am raportat secretarului Coman că nu e bine să mai blocăm trecerile şi n-aş vrea să iau vreun merit de aici şi nici să-l scap pe Coman, dar Coman să ştiţi că a fost de acord. Zice: „Păi, cum?“ Zic: „Tovarăşe secretar, mi-l aruncă în apă, cînd vin 1000 de oameni, TAB-ul mi-l aruncă cu tot cu soldaţi. E vorba de mulţime.“ Şi, atunci, zice: „Păi, atunci, trageţi-vă şi voi de-o parte.“ Atunci am dat ordin ca toate să fie retrase şi intersecţiile să fie eliberate. Am dat ordin, că venise cu Regimentul de Paraşutişti, de la Caracal, colonelului Cohonţa. O parte din ei a fost luată de către secretarul Coman, pentru asigurarea pazei sediului judeţean, iar o parte erau în cazarmă, la Divizia de Apărare Antiaeriană şi se preconiza să blocăm cealaltă întreprindere, „Electromotor“ Timişoara, parcă. Şi am spus: „Nu blocaţi nimic, comandantul de regiment ştie, nu blocaţi nimic, lăsaţi ca oamenii să intre.“ Asta a făcut ca, pe 20, în Timişoara să nu se tragă un glonţ, toţi au ieşit din uzine şi au umplut Piaţa Maria şi Piaţa Operei şi, în 20, Timişoara, practic, a

defilat pe transportoare blindate. E un adevăr pe care e păcat dacă istoria nu-l consemnează. S-a defilat pe tancuri şi pe transportoare. Sînt martori timişorenii, sînt martori cei care au fost cu mine. Singura grijă pe care am avut-o, după aceea, a fost să recuperăm acest armament, pentru că era pericol să pună mîna pe el copiii sau chiar alţii, zvăpăiaţi. Pentru că, în prima fază, vă raportez cu toată certitudinea, pe 17 seara, cînd m-am dus în Timişoara, foarte mulţi erau beţi. Poate de la magazinele de băutură sparte, nu ştiu, dar erau şi oameni beţi, ăsta e adevărul şi nu trebuie să supere pe nimeni. Timişorenii nu trebuie să se supere, pentru că în prima fază asta a fost: distrugeri de magazine şi agresarea, chiar, a Armatei, asta a fost, nu putem s-o ascundem. Şi atunci, (am sărit un pic) a fost un episod foarte neplăcut pe 18. Pe 18, s-a declarat din nou, numai pentru Timişoara, stare excepţională. A declarat-o Ceauşescu şi s-a dat ordin să se scoată nişte staţii de amplificare, ca să se anunţe lumea. Le-am adus de la Armată, de la Craiova. Am trimis ca să aducă staţiile, să se poată vorbi la lume că e stare de necesitate şi că n-aveau voie să mai facă întruniri. Că asta era stare de necesitate. Aici a fost solicitat să vorbească Victor Stănculescu, dar a refuzat. A venit pe la mine şi s-a dus la spital, deci asta era în 18, s-a dus la spitalul din Timişoara, cu bila, că a avut ceva omul, nu ştiu, dar, în orice caz, s-a dus la spital şi a fost folosit Chiţac ca să vorbească din sediul Judeţenei de Partid. De ce spun asta? Pentru că m-a solicitat Ion Coman să-l trimit pe generalul Chiţac cu o portavoce. Deci, asta a fost în 18 dimineaţa. În 18 seara, s-a tras, din păcate, în Timişoara, din nou. S-a tras în zona Catedralei, zonă în care au fost aruncate şi nişte gisturi, e vorba de grenade de instrucţie cu substanţe toxice, care nu omoară, dar produc lacrimi şi *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Comisia Senatorială: Ştiaţi ceva de chemarea unei unităţi chimice şi de chemarea unităţilor Direcţiei de Informaţii a Armatei?

General Ştefan Guşă: Da. Unităţi DIA!? Nu era vorba de unităţi DIA. Trebuie s-o lămurim şi cu DIA. DIA, de fapt, este Direcţia de Informaţii a Armatei, care e, şi acum, Direcţia Cercetare. Ea are un batalion de cercetare, care face pregătire în dispozitivul inamic. Acest batalion se găseşte la Buzău şi el este organizat pe grupuri de cercetare în adîncime, cu ofiţeri, subofiţeri. Fac o instrucţie tip comando, ăsta e adevărul, sînt specializaţi pentru culegere de informaţii şi diversiuni în spatele inamicului. Ei sînt lansaţi *(lipsă*

de audiţie, n.n.). Vreau să vă explic asta. De ce? Pentru că s-a spus în presă, de oameni care nu ştiu, îmi pare rău că nu se documentează, că DIA au fost teroriştii. DIA sînt nişte cercetaşi, iar la Timişoara au fost aproximativ cinci grupuri conduse de colonelul Ioniţă, din DIA, care poate fi chemat, de comandantul lor, maiorul Ghergulescu şi de şeful de Stat Major, căpitanul Guţulescu. Ei au băgat, la Timişoara, armamentul în lăzi sigilate. Am folosit un singur grup, să vadă ce se întîmplă în oraş. Eu le-am zis: „Nu vă băgaţi, că nu-i misiune pentru voi." Şi oamenii ştiu. Şi mai e interesantă o treabă care s-a întîmplat pe 21, cu arestarea celor din Piaţa Operei, în care puteau fi implicaţi, dar n-au fost. Deci DIA, ăştia au fost. Ei au cercetat, au raportat nişte date, nu au acţionat şi se poate verifica. Deci, erau cinci grupuri care au venit de la Buzău, după ce am sosit eu. După ce-am terminat la Timişoara, deci în 22, le-am dat ordin să se întoarcă înapoi. Ei au venit la minister, de fapt chemaţi la minister, pentru întărirea pazei. Ăştia au fost DIA. Nu sînt subunităţi, cum s-a spus, de terorişti, ci sînt cercetaşi. Sînt cercetaşi, din adîncime, ai Marelui Stat Major. Armatele au şi ele subunităţi de cercetaşi, la rîndul lor. Deci, ăştia sînt DIA.

Comisia Senatorială: Domnule general, fiindcă a venit vorba despre această unitate specială, cîţi au fost trimişi de la Buzău la Timişoara?

General Ştefan Guşă: De la Buzău la Timişoara, colonelul Niţă ştie exact şi Ghergulescu, dar cinci grupuri, asta înseamnă în jur de 25-30 de oameni.

Comisia Senatorială: Erau îmbrăcaţi civil?

General Ştefan Guşă: Da, au fost civili. Ei au mai multe ţinute. De ce? Fac instrucţia asta, pot fi îmbrăcaţi în ţinută civilă sau pot fi şi în cea militară, tip mozaic. Dar, pentru nişte misiuni pe care le îndeplinesc ei, în dispozitiv inamic, au şi ţinută civilă: de pădurar, de civil oarecare etc.

Comisia Senatorială: Cine a fost comandantul acestor trupe?

General Ştefan Guşă: Comandantul lor a fost comandantul unităţii, maiorul Ghergulescu. E acum la minister, Ghergulescu Remus.

Comisia Senatorială: Au consumat muniţie?

General Ştefan Guşă: Nici un cartuş. Nici un cartuş. Ei nu au fost băgaţi, deloc, în dispozitiv. Ei au fost puşi la dispoziţie. Prac-

tic, ce-am făcut cu ei? I-am pus să întărească paza la fabrică, să nu pătrundă cineva.

Comisia Senatorială: Ei sînt paraşutişti, nu?

General Ştefan Guşă: Nu. Sînt şi paraşutişti. Adică ei ce sînt? Buni trăgători, buni înotători, buni scafandri, buni paraşutişti, ei au o pregătire tip comando. Şi în timp de război, de regulă, ăştia se lansează în dispozitivul inamic, la distanţe foarte mari, au mijloace de transmisiuni foarte bune. Cu ce scop? Ştiu să captureze documente, ştiu să captureze şi persoane, ştiu să transmită informaţii din nişte puncte nevralgice, prin codificare, fie chiar cu acţiuni din astea, cu aruncat în aer un pod, un punct de comandă...

Comisia Senatorială: Asta la război, dar acum?

General Ştefan Guşă: Nu erau misiuni specifice pentru ei, acum. Ei, acum, au fost folosiţi pentru a culege informaţii.

Comisia Senatorială: Domnule general, cine a dat ordin să plece ei la Timişoara?

General Ştefan Guşă: Au primit direct ordin de la viceamiralul Dinu, şeful Direcţiei (DIA), dar probabil că el a cerut aprobarea ministrului, că nu îi trimitea de capul lui. S-au comportat în mod normal. „Măi, trimite şi Cercetarea", putea fi ordinul. Dar nu tot batalionul, au venit cinci grupuri.

Comisia Senatorială: Au venit grupurile alea. Şi ei unde s-au prezentat?

General Ştefan Guşă: La comandamentul diviziei. Acolo s-au şi cazat, pentru că au nişte dormitoare la comandament, la CIC, cam aşa ceva, e o subunitate. Am spus: „La armament pun lacăt." Aveau pistoalele la ei, atît, că nici n-au avut pistoale-mitralieră, că ei erau *(lipsă de audiţie, n.n.)* Şi o singură dată au ieşit în oraş, o dată s-au dus la o întreprindere ca să vadă ce se întîmplă, ce atmosferă e înăuntru şi, în restul timpului, prin oraş, să vadă cam ce e. De la ei am şi ştiut, de fapt, că în 19 se organizează o manifestaţie fără derbedei, iar pe ăştia îi dau la o parte. Tot de la ei am ştiut că, pe 20, se preconizează ca toţi din întreprinderile timişorene să afluiască către centru şi să ocupe Piaţa Maria şi Piaţa Operei.

Comisia Senatorială: Domnule general, încă o dată revin. Dumneavoastră comandaţi trupele, dar acolo erau şi trupe de Securitate, în Timişoara. Nu erau?

General Ştefan Guşă: Erau trupe de Securitate şi de Grăniceri. Acolo e un comandament de brigadă. Erau sub comanda, prin

inspectorul-şef, direct sub comanda secretarului Comitetului Central, Ion Coman. Ei erau în dispozitiv, deja. Practic, păzeau sediul judeţean, sediul municipiului, că s-au întîlnit cu ai noştri. De fapt, ei erau în pază, s-au întîlnit cu subunităţi de la Armată şi, dacă nu mă înşel, Radiodifuziunea a fost în pază, la ei, dar se poate verifica pe document. Deci, erau în dispozitiv, deja, cînd ne-am dus. De ce spun asta, domnule preşedinte? Pentru că acele patru camioane DAC, pe care le-am văzut arse, erau de la grăniceri. După aceea am aflat. Deci, erau unul după altul, încolonate, au coborît din ele şi, probabil, au fost incendiate.

Comisia Senatorială: Deci, în Timişoara, afară de divizia asta a dumneavoastră...

General Ştefan Guşă: În afară de divizia asta a fost o brigadă de securitate, care nu are toate efectivele acolo, avea un batalion, nu le ştiu exact organizarea. Deci, ăştia erau, apoi comandamentul de brigadă de grăniceri, cu un batalion de instrucţie şi un batalion chiar în Timişoara. Mai era o Divizie de Apărare Antiaeriană, dar asta n-are trupe multe, pentru că acolo e comandamentul, ei sînt pe jumătate de ţară împrăştiaţi. Acolo aveau un divizion de apărare antiaeriană, nişte subunităţi de radiolocaţie, specifice apărării antiaeriene şi comandamentul diviziei, aflat pe Calea Lipovei.

Comisia Senatorială: Da. Şi ăştia erau sub comanda domnului Coman?

General Ştefan Guşă: Securiştii?

Comisia Senatorială: Trupele astea de securitate.

General Ştefan Guşă: Şi noi eram, dar eu Securitatea n-am avut-o în subordine, pentru că era alt minister.

Comisia Senatorială: Coman, ca secretar al Comitetului Central, avea şi Armata şi Securitatea?

General Ştefan Guşă: Avea tot.

Comisia Senatorială: Deci, dumneavoastră, acolo, eraţi sub comanda lui Coman?

General Ştefan Guşă: Sub comanda lui Coman, da.

Comisia Senatorială: În mod normal, da? Normal?

General Ştefan Guşă: Nu normal, aşa a fost ordinul...

Comisia Senatorială: Coman comanda şi trupele de Securitate şi Miliţie şi tot?

General Ştefan Guşă: Toate forţele.

Comisia Senatorială: Da. Coman v-a dat dumneavoastră niște ordine, în timpul ăsta? „Se trage."

General Ştefan Guşă: Mi-a dat, domnule senator. După teleconferință, mi-a zis foarte clar: „Măi, băiatule, se trage! Trebuie să punem ordine!" „Păi, domnule, unde să se tragă?" „Păi, zice, conform legii." Conform legii înseamnă să trag în sus, să somez, dar a accentuat: „Se trage fără probleme, fără discuție!" Eu am interpretat-o, domnule președinte, am interpretat-o că se trage... Că, dacă o interpretam că se trage, atunci puteam să ordon: „Se trage în mulțime!" Or, nu s-a ordonat așa ceva, nici un comandant de acolo n-a făcut treaba asta.

Comisia Senatorială: Totuși, domnule general, au murit niște oameni...

General Ştefan Guşă: Au murit niște oameni. Aș vrea să vă dau însă un singur exemplu: pe 18, am aflat de la cercetașii ăștia, care sînt ponegriți, că sînt informații că, la Spitalul Județean, se îndreaptă lumea să-și ia morții și răniții, că țipă și fac scandal. Şi, atunci, l-am sunat și eu pe secretarul Coman: „Domnule, sînt informații că aștia vor să meargă la spital." Zice: „Nu te băga, nu te amesteca. Nu e treaba ta!" Ca, după aceea, să aflu că, de acolo, s-au cărat niște cadavre. Or, vă rog să mă iertați, oare avea cineva interes să ascundă Armatei morții? Dacă îi omorîse Armata, cineva a vrut să-i ardă, să nu mai rămînă?

Comisia Senatorială: Atunci, cine i-a omorît pe ăștia?

General Ştefan Guşă: Aici e întrebarea și îmi pare rău că nu pot să dau cu certitudine răspunsul cine, fie din afară, fie din interior. Cred că trebuie adîncită treaba la Procuratură, pentru că e imposibil să nu existe niște date. Fiecare om, unde a murit și se știe unde, în ce loc a căzut și pe cine a avut în față. Pentru că nimeni, nu cred eu, în lumea asta, ar fi ținut atît de mult la instituția armată, că noi știm cum eram priviți. Nu, pentru că eu nu pot, nu vreau să bag mîna în foc și n-am s-o fac cît voi trăi, nici pentru toți din Armată, pentru că și noi am avut *(lipsă de audiție, n.n.)* noastre și nici pentru Securitate. Dar, nici nu pot să vin acum să-i condamn că ei au împușcat, pentru că n-am dovezi. E foarte grav să afirm, am raportat aici, am jurat să spun numai ce știu și ce-am văzut, în nici un caz altfel, nu pot. Sînt prezumpții, presupuneri. Dacă-i omora Armata, aveau interes să-i ascundă alții? E o întrebare firească, pe care mi-am pus-o.

Comisia Senatorială: Dar, cine a cărat morţii ăştia şi cine i-a adus?

General Ştefan Guşă: Păi, am înţeles că a fost o treabă organizată. După aceea am aflat toate treburile, după ce am venit de la Cluj, deci mult mai tîrziu. O să revin şi la episodul ăsta. Adevărul o să se afle, de fapt. Nu că nu mi-am făcut datoria, n-am fost lăsat să-mi fac datoria. Şi asta o afirm cu toată răspunderea şi cu toată certitudinea.

Comisia Senatorială: Vă rog să ne explicaţi treaba asta.

General Ştefan Guşă: Se pare că, după 22, dar iar sar peste ele şi nu e bine...

Comisia Senatorială: Să mergem în ordine cronologică.

General Ştefan Guşă: În ordine cronologică, e mai bine. Deci, în 18 seara, la Catedrală, s-a tras. I-am întrebat, foarte clar, pe cei care au fost acolo „Domnule, aţi tras?“ „Domnule, am tras în sus.“ „Atunci, cum Dumnezeu au murit, măi?“ Cert e un lucru, că, acolo, în grădina de lîngă Catedrală, eu nu ştiu exact locul, dar mi s-a raportat că în lateral şi în spate, faţă de Catedrală, există un parc şi că, în acel parc, au fost arestaţi foarte mulţi oameni. Acolo s-au folosit şi gisturi, inclusiv de către generalul Chiţac, la indicaţiile lui Coman, gisturile astea care n-au omorît oameni.

Comisia Senatorială: Cine avea în dotare aceste grenade?

General Ştefan Guşă: Aceste grenade au fost aduse la cererea telefonică a generalului Chiţac, de la Sibiu, pentru că ei nu aveau acolo, la Timişoara. Normal, are toată trupa, normal trebuiau să fie la toată lumea, pentru că la instrucţie astea se folosesc, în procesul de instruire. În perioada aceea, probabil că nu avea divizia din Timişoara şi atunci generalul Chiţac a vorbit la telefon şi i-a raportat ministrului să-i dea voie să aducă de la Sibiu. Am înţeles că i s-a aprobat. De la Sibiu, au fost trimise cu un avion şi el s-a ocupat de le-a luat, le-a dus, pe urmă, la Comitetul Judeţean, nici nu le-a adus aici şi, pe urmă, le-a repartizat la militari, ca să le folosească acolo unde sînt *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Comisia Senatorială: La militari, care — Securitate?

General Ştefan Guşă: Nu, nu, la Armată.

Comisia Senatorială: La Armată? Dumneavoastră aţi ştiut de treaba asta, atunci?

General Ştefan Guşă: Da, sigur că da, am ştiut. Am ştiut pentru că l-am auzit cînd vorbea la telefon, că vorbea de la mine, din

punctul de comandă, din birou. Am ştiut că a cerut aceste gisturi, a întrebat întîi la Bucureşti, pe locţiitorul lui, nu mai ştiu exact cine era atunci, colonel în orice caz, şi ăla i-a spus, că nu ştia exact situaţia unde are, şi i-a spus unde are, mai aproape. I s-a spus că la Sibiu sînt. Şi de la Sibiu i s-au trimis, cu un avion, pe data de 18 seara, nu, 18 ziua, că seara le-a folosit. Deci, în 18, am fost informat că au murit nişte oameni la Catedrală, că s-au arestat foarte mulţi şi că au fost duşi, după aceea, la penitenciar. Asta a fost în 18 seara, după care, în cursul nopţii, nu, tot în cursul zilei de 18, am avut, ca să spun aşa, un episod, care, părerea mea e, făcea parte dintr-un plan şi ăsta. De la punctul de comandă al Diviziei Mecanizate, deci asta se întîmpla pe la ora *(lipsă de audiţie, n.n.)*, în orice caz cam după-masă, era zi, lumină, am fost informat că două ţinte se îndreaptă către România, din direcţia nord-vest. Asta însemnau două avioane, care vin din nord-vest, către sud-est, adică pe direcţia Braşov unul şi, respectiv, pe direcţia sud, Craiova-Bucureşti. Întrucît aveam alarmă de luptă parţială, Regimentul de Aviaţie din Timişoara era pregătit pentru acţiune, inclusiv cu rachete la bord. Şi, atunci, am întrebat încă o dată, pe acest comandant de divizie, colonelul Rotariu: „Domnule, precis?" „Astea sînt datele pe care le avem, pe ecran", mi-a răspuns el. Deci, ei luau datele astea de unde? Din radiolocator. Şi, atunci, am ridicat în aer o celulă, cu ordinul clar că, dacă se trece peste frontieră, să tragă. Pentru că am întrebat: „Au survol?", adică au aprobare de a survola teritoriul? „Nu." Dacă nu au aprobare, trageţi. Comandantul Regimentului de Aviaţie poate să confirme. Adică, dacă se trece frontiera de stat a României, aceste ţinte să fie doborîte, cu aviaţia noastră.

Comisia Senatorială: Pe ziua de 18?

General Ştefan Guşă: Pe ziua de 18, a fost. Dacă greşesc, cumva, atunci comandantul poate să-şi amintească, s-ar putea să fie 19, pentru că e foarte greu, e totuşi timp de atunci. Altceva e interesant. S-au ridicat în aer şi, în momentul cînd s-au apropiat de ţară, ţintele au luat-o către nord-est, deci paralel cu frontiera. Şi acum mă întreb: fie că a fost o diversiune, fie că ni s-au dat informaţii false, pentru că ăştia n-au pătruns totuşi sau au fost ţinte reale care, totuşi, au virat undeva spre est? Dar data ne-a fost furnizată. De ce vă raportez, domnule preşedinte? Se pare că ăsta a fost unul din începuturile acestui război radio-electronic şi de diversiune, dacă

vreţi psihologic, pentru că, în 18 noaptea, am primit foarte multe informări telefonice. De unde Dumnezeu ştiau numerele de telefon ale ofiţerilor de serviciu din unităţi? Se anunţa că familii ale cadrelor sînt agresate, că urmează să fie omorîte, că „Solventul“ va fi aruncat în aer, că apa este otrăvită... Şi asta a continuat şi pe 19 şi chiar şi după 20, cînd s-a liniştit.

Comisia Senatorială: S-a mutat la Bucureşti, pe urmă.

General Ştefan Guşă: Chiar şi după 20 a fost. Asta presupunea verificare. Ce însemna? Se luau maşini şi oameni, care se trimiteau să vadă dacă e adevărat sau nu. Îi puneam să verifice, pentru că, din păcate, unii ofiţeri n-au verificat imediat şi închideau telefonul. „Domnule, de unde ai vorbit?“, ca să-l poată prinde, dacă e fals. De multe ori luau informaţia ca atare şi o transmiteau. Apoi, spre nenorocirea noastră, multe se şi umflau. Deci, el afla una şi o mai şi umfla cînd o dădea mai sus şi această diversiune a creat multe, multe necazuri. Pentru că nu puteam să trimit trupă, peste tot, să verifice sau ofiţeri să verifice dacă e adevărat. Ceea ce reţin este că, de multe ori, după ce se verifica dacă sursele sînt reale, se dovedea că sînt false, cum a fost această treabă cu avioanele. S-a dat această informaţie că sînt ţinte şi direcţia de deplasare şi înălţimea de zbor, toate s-au dat exact cum se dau regulamentar. Deci, asta a fost în 18, seara. Pe data de 19, fără să intru în detalii, am intrat la ELBA, deci a fost episodul pe care l-am descris, pe scurt. Dar, pe 19, a fost şi un episod nenorocit acolo, cînd am dat ordin ca un transportor să se mute de pe pod, nu ştiu care dintre ele, că sînt foarte multe acolo, Maria, Michelangelo, unul din ele, nu le ştiu exact care. Am dat ordin să se retragă, de acolo, un TAB, ca să lase liber accesul, dar soldatul din TAB a tras un cartuş, nu ştiu dacă a omorît, dar ne-a încurcat foarte mult. Adică reuşisem să fac acel dialog, cît de cît, cu oamenii, să-i fac să înţeleagă că nu avem nimic cu ei şi că trebuie să stea liniştiţi şi au început: „Vezi ce fac?“ Un episod neplăcut. Dar, să-l reţineţi şi pe ăsta, ca detaliu. Deci, pe 19, după-amiaza, am primit informaţii, deja, că în uzine se pregătesc oamenii ca, în 20, să ocupe Piaţa Operei, centrul şi aşa mai departe. Pe 19 noaptea, au fost semnalate nişte incendii la o fabrică de anvelope, la un CAP, în apropiere de Timişoara, unde au ars nişte nutreţuri şi în mai multe locuri. A fost simulat chiar un atac la un regiment mecanizat din Timişoara. Deci începuse această hărţuială, deja se primeau unele informaţii care, cum am raportat, erau false,

în marea majoritate. Astfel de procedee s-au folosit şi în Bucureşti după aceea şi, de fapt, în toată ţara. Noaptea de 19 a fost relativ liniştită, mai puţin acele incendii şi dezinformări. Foarte multe cadre veneau şi-mi raportau: „Vă rog, daţi-mi voie să mă duc acasă, că am primit telefon că urmează să-mi fie omorîtă soţia.“ Or, toate aceste telefoane s-au dovedit a fi, pînă la urmă, nişte falsuri, dar care creau, din păcate, o psihoză destul de mare în rîndul cadrelor militare care erau acolo. Pe 20 dimineaţa, am primit informaţii că începe mişcarea coloanelor de demonstranţi către Piaţa Operei, lucru care s-a şi petrecut. Vreau să subliniez în faţa dumneavoastră şi a Comisiei Senatoriale că în 20, deci din 19 seara, de fapt, am dat ordin ca nici măcar în sus să nu se mai tragă, pentru că, încă o dată subliniez, aspectul se schimbase faţă de zilele precedente. Oamenii din întreprinderi erau organizaţi destul de corect, adică pe secţii, eu ştiu cum aveau ei organizarea acolo, cu oameni de ordine, cu steaguri, cu steaguri albe, deci şi albe, şi această mişcare a început deja din primele ore ale dimineţii, încheindu-se către prînz. La acestea au participat, nu e un merit al Armatei dar nu trebuie scăpat din vedere că ar fi păcat, că toate aceste deplasări s-au făcut inclusiv cu trupele care erau pînă atunci în intersecţii sau pe unde erau. Oamenii s-au urcat pe transportoare. Tancuri n-am mai avut, că pe acelea le-am deblocat şi le-am băgat în cazarmă. Au defilat pînă în piaţă, inclusiv prin faţa diviziei au trecut, în faţa sediului, în Piaţa Operei, după care i-am rugat pe toţi să le decongestioneze de oameni şi să le bage în cazărmi. Deci în 20 am ordonat, şi se poate verifica în documentele celor din Timişoara, ca trupele să intre în cazărmi, să se facă plinurile, să se completeze dacă au consumat carburanţi, să se pregătească hrană rece, pentru că, încă o dată, chiar dacă am greşit, o afirm pînă la capăt, încă aveam în vedere că e posibil ca să aibă loc o agresiune asupra României. Şi voiam ca toate aceste trupe să fie apte pentru a îndeplini o misiune de luptă. În acest sens am chemat iarăşi comandanţii la ordin şi le-am spus să-şi organizeze activitatea, să fie încolonaţi, să se organizeze inclusiv odihna personalului, pentru că erau obosiţi, cum eram şi noi, de fapt. Deci, în 20, ăsta ar fi episodul mai important cînd, afirm cu toată certitudinea şi răspunderea, a fost o fraternizare în masă a Armatei cu populaţia. Domnule preşedinte, se pare că, în 20, a venit din Iran Ceauşescu, nu mai ştiu exact.

Comisia Senatorială: Da, da, pe 20, da. Şi a fost o teleconferinţă.

General Ştefan Guşă: Şi a fost o teleconferinţă. În 20, în Timişoara, a fost ordine; în Timişoara, s-a defilat, Armata a fost alături de toţi timişorenii, care trăiesc şi pot să confirme. I-am raportat ministrului Apărării acest lucru: „Nu mai sînt derbedei, nu mai sînt huligani şi, dacă cineva vă informează altfel, minte.“ Astea sînt cuvintele pe care i le-am spus şi care pot fi verificate, probabil sînt înregistrate. „Deci asta s-a întîmplat cu Armata şi am dat ordin să intre toată lumea în cazărmi şi să se pregătească.“ Ministrul Apărării de atunci, generalul Milea, Dumnezeu să-l odihnească, mi-a spus: „Rămîi acolo.“ Atît am mai putut să vorbesc. N-am reuşit să-l mai prind după aceea, pentru că a fost blocat aproape toată perioada asta, pînă pe 22, aici, în sediul ăsta. Deci, de cîte ori sunam la minister, nu dădeam de el. În 20, s-a format o comisie dintre ei (demonstranţi) şi s-a dus la Comitetul Judeţean. Despre aceasta ştiu din ce am auzit la telefon şi de la ceilalţi, eu n-am participat direct la ele. S-a format o comisie dintre cei din Timişoara, care s-a dus la sediul Comitetului Judeţean, cu o serie de puncte cu nişte revendicări pe care oamenii le-au pus pe hîrtie şi le-au dus la Judeţ. Tot în 20, după-amiaza sau către seară, au sosit, la Timişoara, Constantin Dăscălescu şi Emil Bobu. N-am participat la nici un fel de şedinţă cu ei, pentru că, încă o dată vă spun, n-am mai părăsit locul unde mă aflam. Îmi dădeam seama că şi eu sînt oarecum în pericol. Pentru că, încă o dată, nu vreau să-mi aduc nici un fel de merit, dar, practic, în Timişoara, Armata se aliase cu muncitorii, se eliberaseră toate căile de comunicaţie, iar armata intrase în cazărmi, era o neexecutare de ordine, vizavi de cele care fuseseră date. Pentru mine, care eram un om ce nu executase misiunea, exista riscul ca viaţa să-mi fie în pericol. O afirm cu toată tăria. Pentru că de-abia în 20 seara s-a întors şi Ceauşescu.

Comisia Senatorială: E evident.

General Ştefan Guşă: Eu vreau să vă raportez foarte clar că ministrul Milea mi-a salvat viaţa, Dumnezeu să-l ierte! Acesta e adevărul. Milea, cînd mi-a spus, n-am înţeles de ce: „Măi, grijă mare, să nu pleci de acolo!“ Şi n-am înţeles de ce să nu plec, pentru că, practic, nu prea mai aveam ce face. I-am raportat: „În Timişoara s-a ocupat piaţa şi au apărut oamenii. Ce să fac aici?“ El mi-a zis: „Rămîi acolo.“ După aceea am judecat de ce să rămîn, probabil că eram în pericol dacă plecam. Şi atunci am fost nevoit să rămîn pînă în 22, imediat după ce-a fugit (Ceauşescu) cu eli-

copterul. După aceea am plecat către Bucureşti. Revin însă la data de 20. A fost acea şedinţă (cu Bobu şi Dăscălescu) la care n-am participat. A participat generalul Stănculescu. A participat precis, pentru că era în sediul Comitetului Judeţean. Au mai fost Coman şi o delegaţie a celor din Timişoara. Am înţeles că s-a vorbit din balcon, dar că nu s-a ajuns la nici un fel de adunare (organizată). Între timp, se formase acel comitet, cum să-l numesc, care îşi făcuse sediul în cadrul Operei din Timişoara. Deci din balconul Operei vorbeau. În piaţă, erau zeci de mii, sute de mii de oameni, că se ocupase complet. Deci în 20, noaptea, Bobu şi Dăscălescu au plecat. N-au ajuns la nici un rezultat. Am înţeles că au fost scoşi prin spatele Comitetului Judeţean, iar piaţa era ocupată de către paraşutişti. E vorba de subunităţile de paraşutişti de la Caracal. Cei doi au fost scoşi prin spate şi duşi la aeroport. Au plecat cu avionul la Bucureşti.

Comisia Senatorială: Cine, cine?

General Ştefan Guşă: Dăscălescu, Bobu şi însoţitorii lor, cei care îi însoţeau. Deci pe 20, noaptea, ei au plecat de acolo. A avut loc un episod în care n-am înţeles de ce s-a făcut aşa şi m-am supărat. Cei doi au fost însoţiţi de la aeroport şi de militari. La doi sau la trei dintre ei li s-a luat armamentul de către civili. Un pericol foarte mare. Erau militari din Divizia de Apărare Antiaeriană, care fuseseră în zona aeroportului, întrucît aveau şi misiune acolo, deoarece tot acolo era şi divizionul lor de apărare. Am făcut un mare caz din asta. Pentru că pericolul era mare. Armele puteau intra pe mîna copiilor şi trăgeau, cum s-a întîmplat, din păcate, în multe locuri. Deci pe 20, noaptea, cei doi au plecat. Pe 21, oamenii s-au odihnit, noi am continuat să ne pregătim *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Reţineţi că Armata n-a ieşit în totalitate din dispozitiv. Am ordonat ca totuşi să fie şi la Fabrica de pîine. Am discutat cu comandanţii: „Grijă mare!“ că de dimineaţă oamenii pleacă la muncă. Lucrau: Fabrica de pîine, Uzina Electrică şi altele. Oamenii se duceau la lucru. Şi am spus: „Domnule, nu cumva să aveţi incidente! Lăsaţi cetăţenii, dimineaţa, să treacă, trimiteţi-vă oamenii cu subofiţeri sau cu ofiţeri, ca să nu se întîmple necazuri!“ Deci din 21 pînă în 22 inclusiv, cînd am plecat eu, militarii au rămas în pază la „Solventul“, că era pericol dacă se umbla la el, la Uzina Electrică. Se poate verifica pe planul pe care l-am avut noi şi cred că există la minister planul oraşului Timişoara, cu locurile unde am avut

amplasate efectivele, responsabilii, adică exact toate obiectivele. Încă un episod care s-a mai petrecut aici: în 21 am primit telefon că se pregătesc să vină (la Timişoara) gărzi patriotice. De la cine am primit telefonul? Cred că de la generalul Eftimescu. Nu, de la generalul Constantinescu, de la minister; îmi comunica faptul că se pregătesc să vină Gărzile Patriotice, ca să pună ordine în Timişoara. N-am înţeles raţiunea. S-a precizat că nu noi îi organizăm, pentru că ei vin deja organizaţi, din două sau trei judeţe, iar planul se întocmeşte la Marele Stat Major şi se va transmite direct prin Statul Major al Gărzilor Patriotice. Este aşa-zisa acţiune a Gărzilor Patriotice, care n-au ajuns în totalitate acolo. O parte, care au ajuns, s-au dus în oraş *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Era o inepţie. Dar ştiu că i-am spus celui de la CFR, pentru că blocase practic staţia, să oprească unele din ele pe parcurs. Este vorba de reprezentantul militar, nu-i mai ştiu numele, cred că Marcu îl chema, de la Timişoara. I-am spus: „Măi, nu-i mai băga acolo, că n-are rost să vină în Timişoara!“ Iar e interesant că în 21 s-a încercat să se organizeze o contrademonstraţie. Nu în 21, ci mai devreme, în 20. Se preconizase să aibă loc cînd muncitorii ieşeau din fabrici. Deci să se organizeze o contrademonstraţie la care să participe şi Armata. N-am aprobat nici un soldat. De fapt, s-a văzut cînd veneau spre centru. Şi „Electrobanat“ şi „Electromotor“, toate uzinele mari au venit. Se organizase un fel de contrademonstraţie. Am reţinut că trebuia să dăm şi noi nişte militari fără arme. N-am dat nici un om, pentru că erau în dispozitiv, nu se putea. De fapt, eram în acel indicativ şi în stare de necesitate şi nu puteau să lase arma şi să plece. Un alt episod care s-a petrecut a fost în legătură cu un ordin pe care l-am primit ca, împreună cu Securitatea, să capturăm pe cei care vorbesc din balconul Operei. Asta a fost pe 21, după-amiază. La acţiune să participe Regimentul de Paraşutişti, care era, mai puţin cei care se aflau în pază la sediul Comitetului Judeţean. Ei erau dispuşi în curtea Diviziei de Apărare Antiaeriană, pe Calea Lipovei. Cei de la DIA să participe şi ei şi planul să fie făcut împreună cu organele de Securitate din Timiş. Asta s-a întîmplat pe 21, după-amiază. Telefonul l-am primit de la secretarul Comitetului Central, Ion Coman: „Băi, o să vină cei de la Securitate, care au planul clădirii, trebuie să-i capturăm pe ăia de acolo. E ordin să-i capturăm pe ăia de acolo, să nu mai vorbească la lume.“ Deci în 21, deşi în 20 fuseseră primiţi în sediul Comitetului Judeţean. A

spus să vină securiştii cu planul, dar zic eu: „Pentru ce? E o inepţie să facem aşa ceva.“ „Băi, taci din gură şi să executaţi ordinul!“ Zic: „Să vină securiştii încoace!“ N-au venit. În schimb, a doua zi dimineaţa, a zis să se ducă ai noştri. Am zis: „Ai mei nu pleacă, nici nu cunosc Timişoara, oamenii sînt străini...“ În 22 dimineaţa au venit cîţiva ofiţeri de la Securitate, nu ştiu cine sînt, erau civili, s-au legitimat la poartă, mă rog, erau de acolo, cu un plan al clădirii, deci al Operei. Pentru că ei aveau un om, am înţeles, care răspundea de obiectiv, unul din ei, care avea în primire obiectivul respectiv. Am chemat — se poate verifica, că e aici, în Bucureşti — pe colonelul Ioniţă, pe Ghergulescu Remus, deci pe cei de la DIA şi le-am spus: „Vă duceţi cu ei în camera de acolo — le-am dat o cameră — şi lucraţi la plan, dar această misiune nu se va executa niciodată. Reţineţi: nu se va executa niciodată.“ Se poate verifica, oamenii sînt aici. Dar au lucrat la el. Între timp, m-a mai întrebat Coman: „Se lucrează?“ „Tovarăşe secretar, nu se poate, iese un măcel, dacă n-a fost pînă acum, o să fie, vor muri mii de oameni. Ca să faci o acţiune din asta, ar însemna să omori sute de oameni, nu se poate!“ „Băi, faceţi planul!“ „Am înţeles, facem planul.“ Şi am tot făcut planul, am tras de el pînă în 22, cînd s-a produs, de fapt... Şi ca să fiu în spiritul adevărului, pe care am jurat să-l spun, nici cei de la Securitate n-aveau nici un chef, era o treabă foarte grea de făcut, dar, oricum, la acest plan s-a lucrat într-o cameră de către Ioniţă, Ghergulescu, cei de la Securitate şi comandantul Regimentului de Transmisiuni, pînă către 22, la prînz, cînd Ceauşescu a *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Astfel a picat tot planul. A mai fost un episod, cu moartea ministrului Apărării Naţionale.

Comisia Senatorială: Iertaţi-mă, vreau să vă spun ceva. Nu vă ascund faptul că domnul secretar Ion Coman a acuzat o anumită insubordonare a dumneavoastră în timpul acela, o evitare de a-i răspunde la telefon şi de a-l consulta în anumite măsuri pe care le-aţi luat. Ce-aţi putea spune în sensul acesta?

General Ştefan Guşă: Aşa este, că i-a spus ministrului Apărării, chiar, că am trecut peste el. Ce să vă spun? La un moment dat mi-a spus: „Nu înţelegi că eu îţi sînt şef?“ Nu vreau să arunc acum vina pe Coman, că e păcat. Coman era şeful grupei, dar încă o dată repet ce am spus la început, eu tot ce am făcut acolo şi tot ce intenţionam îi raportam generalului Milea. Pentru mine, el era şeful meu direct. Pentru mine, ca şef al Marelui Stat Major, era şeful de la care

primeam ordine. Nu e bine să vorbim de morţi, Dumnezeu să-l ierte, dar eu cred că, deşi, poate, a fost devotat lui Ceauşescu, a fost un foarte bun militar şi un bun patriot, prin tot ce-a făcut. Să fie limpede acest lucru. E o părere personală şi sper că istoria o s-o demonstreze. Coman a fost foarte supărat pentru că eu nu-i raportam aceste lucruri lui. Al doilea, a fost foarte supărat că el a cerut nişte transportoare, nu ştiu cîte, şi nu i-am mai trimis, pentru că nu se putea, străzile erau pline de oameni şi, dacă aş fi încercat să tranzitez cu ele, se produceau incidente, vrînd-nevrînd. Atunci se intra, într-adevăr, în conflict, din care se putea ieşi cu morţi. Atunci am preferat să *(lipsă de audiţie, n.n.)*. I-am spus: „Da, s-au trimis, iau legătura cu ei.“, adică cu locotenent-colonelul Zeca, cu care m-am înţeles destul de bine. Multe din astea să ştiţi că le-am făcut aşa, din *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Şi atunci oamenii rămîneau pe loc. N-am mai făcut aceste mişcări pentru că se crea pericol foarte mare. Aveau armament, dacă manifestanţii ar fi venit să-i dea în cap unui soldat sau făceau ceva, ăsta punea mitraliera pe ei. Ce se întîmpla atunci? Adică am evitat pe cît posibil să nu fie aceste legături, chiar dacă cei din dispozitiv trăgeau în sus.

Comisia Senatorială: Spuneţi-mi, aţi avut alte *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

General Ştefan Guşă: El mi-a zis — ca să vă răspund —, Coman mi-a zis: „Vezi că te subordonezi mie, te rog să fii foarte atent, ai grijă!“, cam în genul ăsta.

Comisia Senatorială: Încă ceva vreau să vă întreb. Dacă aţi omis, nu aţi omis, aţi spus tot, în legătură cu relaţiile dumneavoastră cu Securitatea, în perioada asta. Pînă acum n-aţi pomenit aproape nimic.

General Ştefan Guşă: Relaţiile mele cu Securitatea, la ce se referea?

Comisia Senatorială: Da.

General Ştefan Guşă: Securitatea era compusă din mai multe părţi. Ca relaţii, am avut de-a face cu ei la acele planuri unice, de pază a aeroporturilor, e vorba de nişte planuri unice de apărare a aeroporturilor şi a aerodromurilor, la care participau subunităţi ale Ministerului de Interne, care păzeau de regulă interiorul, adică aerogara; unităţile Ministerului Apărării Naţionale, de regulă, păzeau pista şi alte obiective; subunităţi de Gărzi Patriotice şi subunităţi de Securitate erau de intervenţie. Erau aşa-zisele planuri

unice de apărare a aeroporturilor. Veneam în contact cu ei cînd se întocmeau aceste planari. Altă colaborare n-aveam. A doua problemă. Tot din Securitate făceau parte ofiţerii de contrainformaţii, care erau subordonaţi, de fapt, DSS-ului, Departamentului Securităţii Statului, adică Direcţia a 4-a. Ăştia erau subordonaţi direct Ministerului de Interne, prin Departamentul Securităţii Statului. Ei ce făceau? Veneau şi informau cînd sînt nereguli în sector. Dar informau atît cît probabil că aveau ordin să o facă. Relaţii directe cu ei n-am avut. De ce vă raportez? În decembrie, cînd am predat complet trupele de Grăniceri, un episod neplăcut în viaţa mea, încă o dată vă spun, cu toate necazurile pe care le-am avut, pentru că în fiecare noapte erau evenimente deosebite şi mă sculau noapte de noapte, fie că se împuşca, fie că trecea unul frontiera şi ne trăsnea de nu ne vedeam, dar am ţinut la aceste trupe, încă o dată vă spun, pentru că, din punct de vedere militar, erau elemente de cercetare şi primul element de apărare a ţării. Acum s-au transformat, din păcate, şi spun că răspund de asta, s-au transformat în nişte pîndari, pentru că misiunea lor cu asta începe, observare şi supraveghere. Or, orice misiune, la o unitate, începe cu apărarea, deci apărare şi supraveghere. Li s-a luat această misiune, care e, de fapt, apărarea frontierei. Deci am mai colaborat cu ei cînd am predat aceste trupe, m-am dus la minister de vreo trei, patru ori atunci şi la şedinţele care s-au făcut la Comandamentul trupelor de Grăniceri, cînd am predat aceşti grăniceri. Nici n-am putut să iau cuvîntul atunci, pentru că eram destul de necăjit. Ministrul n-a mai vrut să participe, pentru că şi el a fost foarte afectat. Deci astea au fost colaborările. N-am avut alte colaborări. Ei mă informau cu unele probleme, să ştiţi, şi, cînd eram comandant de regiment şi comandant de divizie, primeam unele informaţii cu aspectele care se petreceau în unitate, relatate de către aceşti ofiţeri de contrainformaţii. Dar încă o dată o spun, subordonarea era la Securitate.

Comisia Senatorială: Domnule general, aţi spus că se telefona la unităţi şi la familiile cadrelor militare, dîndu-se informaţii false. Deci se dispunea de o adevărată carte de telefoane. Aici este întrebarea. Asta ne-ar permite nouă să formulăm ipoteza că forţele venite din afara ţării au ajuns să dispună de această carte de telefon sau, mai degrabă, sau/şi, că, de fapt, din interiorul ţării şi nu din afara Armatei, au fost forţe care au cules aceste telefoane şi, sub

forma unei cărţi, au fost folosite în războiul psihologic. Deci asta este întrebarea.

General Ştefan Guşă: Domnule senator, ar fi greu să vă dau un răspuns exact, ar însemna să-mi depăşesc nişte competenţe, dar amîndouă variantele sînt posibile. Noi ştim că nici România n-a fost scutită de spionaj şi am să vă dau un exemplu. Din păcate, nu vreau să fiu înţeles greşit, dar, în noaptea de 23 decembrie, mi s-au dat nişte date de către un ataşat militar, în care se nominalizau toate staţiile care trebuie distruse ca să nu mai fie terorişti. Deci erau şi ei informaţi. E posibil ca unele numere de telefon să fi fost cunoscute de către cei din afara ţării, nu e exclus însă ca lichele, iertaţi-mă, sau oameni de nimic, să fi fost şi din ţară şi care să fi lucrat pentru ei. Dar nenorocirea este că noi n-am prins nici un fel de *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Pentru că, spre regretul nostru şi spre insatisfacţia noastră, că atunci, inclusiv în războiul radio-electronic, s-au tras rachete. Se ştie clar că sînt tipuri de rachetă care nu pleacă de pe rampă dacă nu au ţinta, or la noi s-au tras milioane. De ce? Pentru că pe radio-locator a apărut totuşi ţintă. Cine este în stare să facă această simulare, că avem aici specialişti. Numai cineva care dispune fie de sateliţi, fie de o tehnică anume, ca să facă o simulare perfectă pentru ca să plece racheta.

Comisia Senatorială: Şi se cunoaşte tipul de rachetă?

General Ştefan Guşă: Era amic sau inamic, pentru că nu se poate şti. Tehnic, e aşa făcut că nu trage ăla şi pleacă racheta. Or, trebuie să fim cerţi că acest război s-a creat fie de către cei din afară, care, din păcate, au cunoscut foarte multe date. Păi, ce trebuia să cunoască? Numărul de telefon al ofiţerului de serviciu de la o unitate şi acolo suna: „Domnilor, fiţi atenţi că în strada cutare s-a adus *(lipsă de audiţie, n.n.)*" sau: „Vedeţi că sare în aer uzina nu ştiu care!" Şi închidea. Ăsta speriat, că mai sînt şi din ăştia, erau mai tinerei, o lua şi imediat o amplifica; era şi această psihoză, pentru că a fost tot timpul, să ştiţi, oamenii au fost marcaţi. Pentru că, orice s-ar spune, domnule senator, nu cred eu că a fost uşor nici pentru cei din stradă, care s-au confruntat, inclusiv cînd au tras, chiar dacă au tras în sus, unii, din păcate, or fi tras, pentru că au tras şi unii în alţii, ăsta e adevărul, mai tîrziu, după 22, tot ca urmare a unei diversiuni. Vina este însă a acelora care au reuşit să facă acest război psihologic. Am văzut cazuri cînd au venit la mine: „Tovarăşe general, daţi-mi voie să fug pînă acasă, pentru că îmi

moare copilul! Am primit telefon de la o vecină de-a mea, care a fost informată … — deci vecina informată — că urmează ca soţia mea să fie omorîtă sau să-mi fie luat copilul.“ Vedeţi pînă unde s-a ajuns cu nişte chestii din astea? Ori se cunoşteau telefoanele de la cîteva cadre, ori se cunoştea telefonul de la o unitate militară şi foarte simplu unul care-l avea, spunea: „Domnule căpitan, fiţi foarte atent!“ Mulţi s-au dat drept ofiţeri: „Sînt locotenent-colonelul cutare.“ Pe noi ne-a prins nepregătiţi, asta e nenorocirea, că am fost nepregătiţi pentru aşa ceva. Ne-a surprins, efectiv. Noi n-am mai lucrat cu războiul radio-electronic şi nici psihologic, deşi făceam pregătire psihologică la Armată, o făceam cu lecţii, dar vedeţi, ne-au pus în situaţia să ne confruntăm cu el şi s-a dovedit că am fost slabi pe undeva, din păcate.

Comisia Senatorială: Mulţumesc.

Intervine un membru al Comisiei: Aş vrea să fac o precizare la cele spuse de domnul coleg. Acelaşi lucru ce-l declară domnul general, numele ofiţerilor pe care îi cunoaştem şi care au suferit această acţiune de război psihologic, o declară şi s-a întîmplat şi la ofiţeri de Securitate sau de la Interne, din Miliţie. Deci aici este lucrul, la întrebarea dumneavoastră, sau partea cea mai interesantă, pe care v-o adaug eu. De ce s-au cunoscut numerele şi s-au aplicat şi la ofiţeri de Securitate — s-a spus, familia Ardeleanu şi unde au fost ucise, copilul e mort şi aşa mai departe — şi la Armată? Concluzia o trageţi singur.

General Ştefan Guşă: Domnule senator, dacă mai sînt întrebări.

Comisia Senatorială: Domnule general, acţiunea dumneavoastră la Timişoara cam aici s-ar încheia.

General Ştefan Guşă: Nu.

Comisia Senatorială: Vă rog să continuaţi.

General Ştefan Guşă: Deci a mai fost episodul cu moartea ministrului. E interesant, măcar pentru a şti ce s-a întîmplat, ce concepţie aveam noi şi ce mentalitate, de fapt. Vedeţi, după revoluţie mulţi au zis că am ştiut. N-am ştiut, domnule preşedinte, noi am fost surprinşi cu multe chestiuni, am fost şi dezinformaţi, din păcate. Noi n-am avut, încă o dată o spun, păcat că la acea dată noi nu aveam un organ specializat care să ne dea nişte informaţii foarte certe, nici intern şi nici extern. V-am relatat. O ţară cu o armată ca a noastră, care avea numai patru ataşaţi militari, atîţia mai rămăseseră, şi ăştia bătrîni! Deci referitor la asta: am fost chemat la cen-

trul de transmisiuni, pentru că în punctul ăsta de comandă e un centru unde sînt staţii de radio-relee. Sînt sunat să mă prezint acolo, deci nu în birou. Am rămas un pic surprins. M-am dus în acest punct de transmisiuni şi m-a sunat actualul general Popescu — fostul colonel Popescu, era atunci comandantul trupelor de Transmisiuni —, pe firul nostru militar, că v-am spus că, în 18, una din măsuri a fost dublarea legăturilor, şi mi-a spus următorul lucru: „Tovarăşe general — zice —, nea Vasile e mort." Nea Vasile — se referea la ministru. „Cum, măi?", zic. „Cu un glonţ în piept." „Cum, cum?" „Nu ştiu altceva." Şi a închis. Efectiv, a fost ca un trăsnet, ca un şoc. Era totuşi ministrul Apărării! Am rămas aşa de blocat şi n-am avut curaj să le spun, l-am informat pe Coman. N-a zis nici el nimic, dar n-am avut curaj să le spun celor din sală. Mă gîndeam ce reacţii vor avea ei. În timp ce mă tot frămîntam, s-a dat pînă la urmă, la televizor, acel comunicat, că Milea e trădător. Dar o chestie care m-a frapat este aceea că s-a zis „ministrul Forţelor Armate". Or, denumirea de forţe armate se folosea de mult. Ceauşescu, dacă ar fi dat comunicat, ar fi zis ministrul Apărării Naţionale, că ştia foarte bine. Trec peste episoadele sentimentale. Lumea aclama. De ce? Alt episod: în 21, seara — ora mi-e greu s-o precizez, îmi amintesc că era întuneric afară —, Chiţac a plecat la Bucureşti. A plecat îmbrăcat civil şi cu trenul, că n-a mai prins avionul. De plecare, Chiţac mi-a raportat telefonic decît atît: „Am primit ordin să plec." Mi-a dat telefon de pe undeva, tot din comandament, dar din altă parte. Zic: „Domnule, de ce nu te-ai dus cu Stănculescu, cu avionul?" „Dar ce, pleacă un avion? Nu ştiam.", spune el. „Bineînţeles, ia legătura cu el şi, dacă ai primit ordin să pleci, mergeţi împreună." Deci nu a plecat cu Stănculescu, a plecat singur, cu trenul. După aceea am aflat, adică mi-au spus oamenii de acolo, că l-a condus la gară şeful Protecţiei Antichimice a Diviziei Mecanizate.

Comisia Senatorială: Domnule general, vreau să vă întreb ceva: dacă erau ordine să plece, nu ar fi trebuit să le ştiţi şi dumneavoastră ordinele respective?

General Ştefan Guşă: Nu mai avea cine. Pentru că eu am încercat să verific asta la ministru şi nu mai răspundea deloc. Începînd cam din 20, eu n-am reuşit să vorbesc cu ministrul decît o singură dată, am insistat să-l scoată de la *(lipsă de audiţie, n.n.)*, cînd i-am raportat, în 20, că s-a defilat şi nu putem *(idem)*. După aceea mi se

spunea mereu că e în sediu, la Comitetul Central. Am încercat la sediu, aici, a răspuns o dată, parcă, Hîrjeu (şeful de cabinet al lui Ceauşescu, *n.n.).*

Comisia Senatorială: Amiralul?

General Ştefan Guşă: Nu, nu, nu. Şi nu mai ştiu cine, a mai răspuns încă altcineva şi după aceea în minister nu l-am mai găsit. Deci, practic, cred că ministrul a fost din 20, 21, aici (la Comitetul Central, *n.n.).*

Comisia Senatorială: Din 20 s-a mutat aici?

General Ştefan Guşă: De aceea zic că n-am mai putut să iau legătura cu el, iar aici răspundea tot altcineva. Că o dată era în birou la Ceauşescu, o dată nu ştiu ce, că era plecat în stradă, deci n-am reuşit să mai vorbesc cu el. Şi atunci, în 22, pe la prînz, deci după ce a plecat Ceauşescu, Gheorghe a strîns documentele şi am spus: „Vă deplasaţi la aeroport, plecăm la Bucureşti." Aveam două scopuri. În primul rînd, să vin, că nu mai avea rost să rămîn acolo, pentru că *(lipsă de audiţie, n.n.),* iar ministrul nu mai era. Voiam să vin să spun lumii că Milea n-a fost un trădător şi o afirm cu toată certitudinea şi acum. În al doilea rînd, să vadă Armata şi să se liniştească. Pentru că rămăsese, practic, fără comandant, era un moment destul greu. Oricum, militarii mă cunoşteau destul de bine, lucrasem atîţia ani cu ei şi era nevoie să le spun să stea liniştiţi în cazărmi, ceea ce am şi făcut, de fapt. Ceea ce vă raportez eu acum, este deja pe casetă, altele în nişte documente. Deci am hotărît să plec la Bucureşti. Asta s-a întîmplat în 22, către prînz, am plecat cu un AE 24, pilotat de comandantul Regimentului de Transport.

Comisia Senatorială: Domnule general, înainte de a pleca la Bucureşti, vreau să vă mai întreb ceva.

General Ştefan Guşă: Da.

Comisia Senatorială: În legătură cu morţii de la spitalul din Timişoara, dacă aţi avut totuşi ceva informaţii?

General Ştefan Guşă: În 18 seara, am avut informaţii de la cercetaşi că se intenţiona luarea cu asalt a spitalului. De fapt, lumea voia să intre în spital să-şi ia morţii. Zic: „Păi, care morţi, măi?" „Sînt morţi, tovarăşe general, sînt nişte morţi, sînt răniţi şi lumea nu e lăsată să intre acolo şi e scandal." Şi atunci am intervenit, am pus mîna pe telefon şi l-am sunat pe secretarul Coman şi i-am spus: „Uitaţi, am informaţii." „Nu te băga, nu e treaba ta, nu te amesteca!" N-am mai ştiut de acest episod cu luarea morţilor de la

Timişoara, decît după ianuarie, cînd s-a prezentat pe la televizor, că între timp am avut alte minuni, am fost trimis la Cluj şi după aceea am aflat ce s-a întîmplat şi multe le-am aflat după aceea, din păcate, pentru că, în vîrtejul evenimentelor, multe nu le-am ştiut.

Comisia Senatorială: Deci Coman v-a spus să nu vă băgaţi în această problemă.

General Ştefan Guşă: Exact: „Nu e treaba ta şi nu te amesteca!"

Comisia Senatorială: Domnule general, vreau să vă mai întreb cîteva lucruri tot în legătură cu Timişoara, pentru că problema Bucureştiului e o altă treabă. Armata a avut pierderi la Timişoara?

General Ştefan Guşă: După cîte ştiu eu, din ce mi s-a raportat, un mecanic-conductor, care a primit o lovitură cu un topor în cap, deci ăsta era subofiţer, un soldat rănit încă din 17 şi încă un soldat, mort pe 18 sau 19. Atît ştiam la acea dată.

Comisia Senatorială: Morţi de glonţ sau morţi de lovituri?

General Ştefan Guşă: Unul mort de glonţ, celălalt lovit cu toporul n-a murit, a fost un subofiţer rănit, şi am înţeles că încă un soldat a fost rănit cu ranga.

Comisia Senatorială: Deci terorişti, la Timişoara, au fost sau n-au fost?

General Ştefan Guşă: La Timişoara, e o părere personală, domnule preşedinte, şi luaţi-o deci ca o părere, eu rămîn cu părerile mele, e că în prima fază, la Timişoara, s-a acţionat în forţă pentru atragerea Armatei la o acţiune din asta.

Comisia Senatorială: Provocare.

General Ştefan Guşă: Provocator s-a acţionat. Nu pot să concep altfel. Pentru că elementele sînt astea: domnule, am ceva cu Ceauşescu, de ce să atac comandamentul diviziei, de ce să intru peste unitatea militară sau să-i atac pe soldaţii ăia care cîntau? Cîntau, îi fluieram, dar nu-i agresam. Adică au fost nişte indicii, în prima fază... De ce vă raportez că pe 19 m-am convins că nu mai era vorba de *(lipsă de audiţie, n.n.)?* Pe 19, oamenii cereau: „Jos, Ceauşescu!", „Jos dictatorul!", „Libertate!", „Pîine!", şi asta nu un om, doi, era o masă de oameni într-o curte de fabrică, deci erau foarte mulţi care cereau acest lucru. Şi în al doilea rînd: pe 19, se vedea acest element de organizare, nu mai mergeau în haos. Ăsta e adevărul. În 17, unii erau beţi, i-am văzut şi eu, erau turmentaţi, pe faţa lor se vedea, erau terminaţi. Dar în 19 am văzut cînd spuneau şi ei: „Domnule, cei care sînt beţi sau cu beţe la ei, cu lanţuri, să fie

scoşi, afară cu ei!“ Deci era această organizare tipică unei demonstraţii paşnice, oamenii n-au mai venit cu violenţă. Cam asta e, e o părere, bineînţeles, mi-ar fi greu să dau un verdict.

Comisia Senatorială: Domnule general, tot în legătură cu Timişoara asta, înainte de a încheia episodul ăsta — Timişoara, aveţi cumva idee ce muniţie a consumat Armata la Timişoara?

General Ştefan Guşă: N-am făcut calculul, dar foarte mult, din păcate, şi asta din două cauze. Lipsa de instruire, din păcate, a militarilor, unii din ei fiind chiar recruţi, şi dacă unul trăgea, tot şirul ăla trăgea în sus. În orice caz, s-a consumat, n-am cifra, dar poate vom găsi la divizie. Am atras însă atenţia, n-am mai intrat în amănunte, să nu se mai tragă aşa, în prostie, chiar dacă trag în sus, să tragă unu, doi, ca să nu mai consume atîta muniţie. Cînd eram acolo, pe 18 ziua, erau militari în nişte camere. Unul s-a speriat, Dumnezeu ştie de ce, că a tras, altul, din altă parte, a tras şi el, astfel că toţi ăştia din cameră au pus armele în sus şi au început să tragă. Am făcut scandal, l-am chemat pe comandant, mă rog. Adică era şi această psihoză, frica, trăgea unul, trăgeau toţi şi s-a consumat muniţie, nu ştiu însă cifra.

Comisia Senatorială: Dar cantitate mare?

General Ştefan Guşă: Mare, domnule preşedinte, asta este.

Comisia Senatorială: Domnule general, iertaţi-mă, aţi menţionat trei pierderi, răniţi, morţi ai Armatei.

General Ştefan Guşă: Ce mi-au raportat comandanţii.

Comisia Senatorială: Aţi putea să-i localizaţi, în timp? Au fost în prima parte, în prima fază?

General Ştefan Guşă: Deci numai în prima parte, că în a doua eu nu mai ştiu, că în 22 am plecat.

Comisia Senatorială: Deci în prima parte au fost?

General Ştefan Guşă: În prima parte.

Comisia Senatorială: Da, mulţumesc.

General Ştefan Guşă: Au fost chiar în Calea Giroc. Cei de la Timişoara ştiu mai bine, că se cunosc între ei. Din cei care au ieşit din curte cu tancurile care au fost blocate.

Comisia Senatorială: Mulţumesc foarte mult.

Domnule general, tot în legătură cu Timişoara. Din ce aţi văzut, aţi putea să ne relataţi, dacă ştiţi, au fost, s-au manifestat, s-au infiltrat elemente din ţările vecine? Că se vorbesc fel de fel de lucruri, că ruşi, că unguri, că tătari…

General Ştefan Guşă: Domnule preşedinte, că ruşi au fost mai mulţi în ţară, o dovedesc documentele. Să vă raportez de ce. Eu am întrebat în 15 noaptea. Eu, cînd eram şeful Marelui Stat Major, aveam o sinteză la minister, adică, în fiecare dimineaţă mi se prezenta, de la fiecare batalion şi brigadă de grăniceri, situaţia trecerilor legale, ilegale, de fapt, deci unele prin puncte, iar altele care erau treceri peste frontieră, dinspre sau către afară. Grănicerii au semnalat în această perioadă de patru ori mai multe treceri decît în perioada anterioară.

Comisia Senatorială: Clandestine?

General Ştefan Guşă: Clandestine. Şi clandestine şi în precedenţă făcute. Deci aproximativ, de fapt, pentru că unii, spre exemplu, nu treceau pe la sud, dar Borşa, Albiţa, nu, Ungheni, dincoace, pe vest, la fel. Eu i-am întrebat: „Măi, aveţi mai multe treceri?“, „Avem, domnule general“, inclusiv treceri dinspre Ungaria către noi. Ele se pot verifica pentru că documentele sper să mai existe. Trecerile deci, un indiciu a fost ăsta. Ar fi greşit din partea mea să spun că am văzut eu unul din ăla, străin, trăgînd. Nu l-am văzut pentru că eram în punctul de comandă, acolo unde eram. Că e posibil să fi fost însă, e posibil.

Comisia Senatorială: Domnule general, astea erau pe data de 15, spuneţi, 15 decembrie.

General Ştefan Guşă: Pe 15 seara, am venit noi de la jurămînt.

Comisia Senatorială: Da, dar trupele de Grăniceri nu mai erau subordonate dumneavoastră, în momentul acela.

General Ştefan Guşă: Cu o săptămînă înainte, fuseseră luate, însă noi păstram încă legătura cu ei. Noi le-am dat inclusiv multe din documentele de la Interne, inclusiv hărţile pe care le aveam, inclusiv *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Eu, dacă vreţi, şi în timpul revoluţiei, în decembrie, am vorbit aşa: cu generalul Teacă, era colonel atunci, (comandantul Trupelor de Grăniceri, *n.n.),* cu colonelul Sima, care era comandantul Brigăzii de Grăniceri Iaşi, cu colonelul Stancu, comandantul Brigăzii de Grăniceri Oradea, şi am continuat să vorbesc cu ei, în virtutea relaţiilor pe care le-am avut, destul de apropiate. Pentru că, raportez Comisiei, ei ne-au creat multe greutăţi. Unul din necazurile mari a fost cu trecerea gimnastei Nadia Comăneci. Am fost chemaţi atunci aici, la Comitetul Central, în sălită, cine ştie unde e, pe aici pe undeva, şi bruftuluiţi rău de tot. Atunci chiar s-a hotărît luarea grănicerilor de la noi, că

nu sîntem în stare să-i conducem, deci trecerea de la Ministerul Apărării, la Ministerul de Interne. A mai fost atunci un caz cu Deva, altul cu trecerea unei turme de oi, mă rog, scandaluri mari. Ei, grănicerii, ne creau nouă nişte necazuri. Ne creau, asta era situaţia, nu era vina lor, dar noi aveam nevoie de ei pentru că erau un element care ne informa. Ştiam ce se întîmplă de jur împrejurul ţării. Avînd foarte mulţi ataşaţi militari lipsă şi neavînd alte posibilităţi, luam aceste informaţii de la ei. Deci completam imaginea a ceea ce se întîmplă cît de cît în apropierea frontierelor României, de la ei, care observau, ştiau. Deci unul din indicii a fost ăsta, că au trecut mai mulţi frontiera, de aproape trei, patru ori mai mulţi, decît în alte perioade. Şi i-am văzut şi eu, cu ochii mei, pe şosea, cînd veneam de la Buzău, pe aici, pe la Urziceni. I-a văzut şi ministrul Apărării, Dumnezeu să-l ierte! El m-a întrebat: „Tu n-ai observat nimic?“ Eu, după aceea, mi-am dat seama. Deci şi el a observat şi, pe urmă, încă o dată vă spun: sînt din datele care s-au obţinut de la grăniceri, trecerile au fost mult mai multe decît în alte perioade. Dar, încă o dată afirm, nu am dreptul să spun că am văzut vreunul, că eu nu am văzut.

Comisia Senatorială: Ce legătură faceţi dumneavoastră între prezenţa acestor străini, că de la est, că de la vest, şi evenimentele care s-au întîmplat la Timişoara? Adică nu i-aţi văzut, dar aşa, logic.

General Ştefan Guşă: Domnule preşedinte, e posibil să fi fost şi eu sînt convins că în această revoluţie din decembrie au fost mai multe scenarii, poate nu scenarii, mai multe variante, planuri. Una ar fi fost asta: să se pornească această revoltă, pentru că Ceauşescu, oricum, trebuia să pice şi să se facă mai repede. E posibil ca planificarea din 2 decembrie, de la Malta, noi nu o ştim, eu n-am fost acolo, dar bănuiesc că nu degeaba s-au întîlnit la Malta cei mari, respectiv Gorbaciov şi cu Bush. Deci bănuiesc că s-ar fi putut ca una din variante să fie aceasta: o pornim noi, cu elementele noastre, atragem şi Armata, ca să poată să fie ca lumea. E o variantă, încă o dată vă raportez. Deci ei numai să pornească această revoluţie şi să dezinformeze, iar după cum s-au desfăşurat lucrurile, cinstit vorbind, mă întreb şi acum: oare timişorenii de bună credinţă şi-ar fi distrus trei sute de magazine chiar aşa, singuri? E drept, erau ţigani, erau bişniţari, era oraşul bişniţarilor, pentru că în Timişoara, în timpul revoluţiei, erau fel de fel de… Era oraşul unde se făcea

trafic de valută şi se mai făceau fel de fel de alte afaceri. Dar încă o dată vă spun, un om de bună credinţă, un cetăţean de bună credinţă şi-ar fi distrus oraşul? Să-i dea foc, să-l incendieze?

Comisia Senatorială: Şi de ce nu s-a continuat pe linia asta? Că s-a oprit.

General Ştefan Guşă: Şi pe urmă de ce s-a oprit? Pentru că încă o dată vă raportez. Eu n-am văzut ca în Timişoara să semene 17 cu 18 şi cu 19, fiecare zi avea caracteristica ei. Dacă la început a fost haos, dezordine, bătăi, după aceea organizare, oameni cu banderole, adică mi s-a părut că nici o zi n-a semănat cu alta. După aceea mi-am tot făcut şi eu calcule. M-am tot gîndit, zile şi nopţi, la ce s-a petrecut atunci. Mi-am adus aminte, cît am putut să-mi aduc şi cît îmi mai aduc şi acum aminte, dar, domnule preşedinte, nu pot să intru chiar în toate detaliile. Sînt multe şi convorbirile pe care le-am avut cu ofiţerii şi altele, care se pot completa, pe măsură ce dumneavoastră puteţi asculta din martori — pe cîţiva i-am precizat şi eu —, apoi din ce v-am raportat astăzi, pînă la această oră. Dar e posibil ca scenariul să fi fost astfel pornit. O altă problemă. Şi nu cred că poate să mă contrazică nimeni. Ar fi fost posibilă şi următoarea variantă: România să-şi distrugă aviaţia cu propriile trupe de apărare antiaeriană, pentru că acest război radio-electronic putea crea, la un moment dat, situaţia ca noi să ridicăm toată aviaţia în aer şi să ne-o distrugem cu propriile arme. Ceea ce s-a şi întîmplat pe ici, pe colo.

Comisia Senatorială: Şi în Golf.

General Ştefan Guşă: Ceea ce s-a întîmplat, din păcate. De aceea am şi spus, şi generalul Rus ştie: „Nu cumva să ridicaţi ceva în aer!“ Dar au ridicat, din păcate. Şi a fost chiar şi un elicopter care a căzut. Pentru că vă spun că, în haosul care s-a creat, nu e posibil ca pe ecran să-mi apară ţintă şi mie să-mi plece racheta, decît dacă ţinta este reală. Or, cine poate să creeze aceasta? E posibil atunci să vin cu ţinte, cum s-a spus în 22, de la mare, de la *(lipsă de audiţie, n.n.)*, cu nu ştiu cîte ţinte, se ridică aviaţia şi să mi-o termin? E foarte posibil. Deci a fost şi asta o altă variantă. Şi Dumnezeu să mă ierte, poate greşesc, domnule preşedinte, dar oare n-a fost posibilă şi varianta ca noi, care niciodată nu ne-am înghiţit cu Securitatea, să ne omorîm unii pe alţii? Eu n-o exclud nici pe asta. Poate că nu e adevărat, dar era şi asta. „Domnule, ăştia au fost cei care v-au maltratat toată viaţa, hai pe ei acuma, să-i omorîm!“ Mai

sînt variante, dar planurile s-au dejucat. Noi ştiţi ce-am făcut, domnule preşedinte? Ne-am adaptat, spre fericirea noastră, ne-am adaptat totuşi din mers. Pentru că a dat Dumnezeu să nu fim atît de nenorociţi să plîngem acum cei 60 000 de morţi, care erau ceruţi. Eu am înlemnit cînd, la radio, am auzit că în Timişoara, fusesem în Timişoara, ştiam că sînt morţi, dar nu puteam să-mi închipui că e posibil să fie omorîţi 1 000 de oameni, nu 60 000. Nu se poate! S-a dat cifră exactă la posturile de radio străine: „S-au omorît 65 000 de oameni." Mă gîndeam cu groază: unde? Ce vor crede ai mei, care mă ştiu de copil? Că am comandat trupele din Timişoara şi am comandat un măcel? Şi vă rog foarte mult să întrebaţi toţi ofiţerii care au fost, comandanţii de unităţi să fie chemaţi aici ca să se afle adevărul. Noi, la Timişoara, ne-am adaptat din mers, dacă vreţi, s-o spunem pe cea dreaptă, eu, poate, nu merit nimic, poate că am făcut greşeli şi am recunoscut că am făcut şi greşeli, dar Armata nu poate fi blamată că la Timişoara a făcut *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Că dacă puneam tunurile şi trăgeam o singură salvă, domnule preşedinte, nu mai era revoluţie nici în Bucureşti. Poate era mai tîrziu.

Comisia Senatorială: Domnule general, aş vrea, dacă-mi permiteţi, cred că pentru nedistrugerea aviaţiei cu propria artilerie, cred că Armata noastră este de felicitat. Cred că şi pentru faptul că Securitatea n-a ajuns să se bată cu Armata, cred că şi pentru faptul că n-a ieşit război civil. Mă ajută şi raportul domnului Sergiu Nicolaescu în formularea aşa rapidă a acestor concluzii, în raport şi cu ceea ce spuneţi dumneavoastră. Aş avea totuşi o întrebare. Noi toţi trăiam cu o impresie, aşa cum aţi spus dumneavoastră, despre Armată, corespunzătoare, şi noi aveam oameni apropiaţi şi în familie, militari, chiar de rang înalt. Totuşi, ştiam despre Securitate că este o Securitate poate nu atît de crîncenă, dar care era foarte adînc înşurubată în toată fiinţa românească, în toate instituţiile. Ce părere aveţi, ce ne puteţi spune despre acest fapt, notoriu de acum, că nici Securitatea nu s-a comportat prea deosebit de Armată?

General Ştefan Guşă: Am înţeles, domnule preşedinte. Încă o dată, am afirmat aceasta la începutul discuţiei cu domnul preşedinte, că eu n-aş băga mîna în foc pentru nimeni. Dar, atîta timp cît n-am dovezi palpabile, n-am dreptul să fac nişte afirmaţii. Am spus la început că vorbesc numai pe ce-am auzit şi ce-am văzut. Cert e însă un lucru: noi simţeam, din păcate, fie că a fost ceva dirijat sau nu, dar între noi, între Ministerul Apărării Naţionale şi

Securitate, întotdeauna au fost nişte disensiuni tacite. Nu ne înghiţeam, ăsta e adevărul. Noi eram cu porumbul, cu canalele, noi eram cu cărbunele, cu şapte mii de soldaţi la lucru, în mine, care mureau ca muştele, noi eram cu corvezile, iertaţi-mă, într-un cuvînt, or, Securitatea nu era. Noi credeam că ei sînt mult mai bine plătiţi şi probabil că aşa şi era. Dar, în acelaşi timp, tot pe dreptate să vorbim, una e securitatea politică şi alta e siguranţa, adică securitatea care se ocupă nemijlocit de siguranţa naţională. Părerea mea e că nu e totuşi bine să le confundăm, să le amestecăm. Pentru că a fost o Securitate a dracului, a simţit-o şi taică-meu, care fugea, fiind un amărît de ţăran care a cumpărat pămînt şi toată viaţa a muncit pe la boieri ca să facă bani să cumpere pămînt. Cînd a reuşit şi el, în '62, a trebuit să-l dea la colectiv. Şi de frică, nu-l lua nimeni, că avea cinci hectare, iar acolo se considera că e mult; stătea şi dormea noaptea prin căpiţele de fîn, pe cîmp. De ce? De frica Securităţii. Deci a fost această psihoză, poate că a fost şi această acţiune a lor, din care cauză mulţi, ăsta e adevărul şi istoria a demonstrat-o, de fapt, mulţi au suferit din cauza lor. Dar încă o dată, domnule senator, părerea mea, e o părere personală, nu trebuie să amestecăm Securitatea, s-o facem toată la fel. Nu, avînd în vedere şi cine era în Securitate. Erau şi oameni de treabă, copii de ţărani, ca mine, de intelectuali, erau tot români. Că, în prima parte, Securitatea a fost o groază, ăsta e adevărul, pentru că au nenorocit oameni, au băgat la puşcărie. Dar au fost şi oameni. Puteţi să mă judecaţi cum vreţi... Probabil, că dacă aş fi primit ordin de la Ceauşescu să mă duc să lucrez în Securitate, n-aş fi avut ce face şi m-aş fi dus, ca să pot să-mi ţin copiii, să trăiesc. Pentru că, hai să vorbim, nu-s politic, sînt tehnician, inginer mecanic, sînt ofiţer, sînt stat-majorist, dar, încă o dată o spun, n-am adus noi comunismul în ţară, nici dumneavoastră. A fost adus de ruşi, pe tancuri, aşa cum a fost adus. Puteam să facem altceva? Am crescut într-o anumită concepţie, asta a fost, dar părerea mea e că ne-am respectat ţara şi părinţii. Că am fost obligaţi să facem ce-am făcut, că nu ne convenea, domnule senator, mă durea inima cînd vedeam că vin părinţi în audienţă la Marele Stat Major, că le murea copilul la cărbuni acolo, la mină, copii de 19 ani, care n-aveau nici o pregătire şi trebuiau să lucreze ca mineri. Deci, puteam să-l iubim pe Ceauşescu? O fi făcut şi lucruri bune Ceauşescu, nu-l judec eu, nu-i dreptul meu, de fapt nici n-am participat la judecarea lui, dar vreau să vă raportez un

lucru: trebuie să fim foarte realişti cînd apreciem situaţia. Asta a fost. Noi am fost astfel crescuţi, a trebuit să ne supunem, a trebuit să supravieţuim, a trebuit să ne creştem copiii, să trăim. De aceea spun: poate că şi eu, dacă aş fi fost obligat de împrejurări şi să mi se fi spus: „Domnule, ai sarcină de partid să lucrezi în Securitate", mă duceam. Deci nu-i condamn şi nici nu bag mîna în foc. Au avut şi ei lichelele lor.

Comisia Senatorială: Da. De acord. Am vrut să vă întreb dacă şi Securitatea avea, credeţi, informaţii despre desfăşurările şi intenţiile din afară? Probabil că avea şi ea?

General Ştefan Guşă: Ei, nu probabil, ei aveau mult mai multe posibilităţi. Pentru că în toate ambasadele aveau oameni, se ştie clar, consilieri, plus cei acoperiţi economic, plus... Noi n-am reuşit să avem, Armata Română n-avea decît patru ataşaţi militari! Păi nu exista ambasadă a României unde să nu aibă doi, trei securişti. Şi iertaţi-mă, poate şi acum, nu ştiu dacă mai e tot aşa. Ei aveau informaţii. Din păcate, relaţiile noastre cu Internele n-au fost din cele mai bune. Fie că s-au cultivat ca să nu fie din cele mai bune, naiba ştie, poate era bine să fim învrăjbiţi. În ce ne priveşte, nu ne înghiţeam, expresia e dură, iertaţi-mă, vulgară, dar noi nu ne înghiţeam cu Securitatea şi poate că nu e bine.

Comisia Senatorială: Steaua cu Dinamo.

General Ştefan Guşă: Exact, e o altă comparaţie. Cum e şi la fotbal. Adică noi aveam impresia că ei ne urmăresc şi, de fapt, ne urmăreau prin acei CI-şti. Că nici dintre CI-şti n-au fost toţi nişte ticăloşi, au fost şi oameni cu raţiune, care şi-au făcut meseria. Ce era să facă? Protecţia Armatei. Dar erau şi oameni care, din păcate, n-au ştiut să se oprească la timp sau n-au avut pregătirea necesară, ori caracterul i-a făcut să fie altfel decît trebuie. Referitor la întrebarea dumneavoastră: poate că au făcut rău, domnule senator, dar mie mi-e greu, generalul Guşă, să-i condamn atîta timp cît n-am nişte probe, după cum nici eu n-aş admite să fiu condamnat de cineva care nu mi-ar aduce nişte dovezi. Securitatea politică a fost dură şi a dracului, dar erau şi la ei compartimente care, practic, de ce să n-o spunem, se ocupau cu siguranţa naţională. Că era socialism, că era capitalism, orice ţară are siguranţă naţională. Noi am făcut două greşeli, şi îmi pare foarte rău, s-a filmat şi poate undeva există, în 22 am spus foarte limpede să se închidă frontierele. Orice lovitură de stat, orice revoluţie, orice revoltă, orice mişcare,

orice schimbare într-o ţară cu asta începe, cu închiderea frontierelor. Or, la noi s-au deschis pe motiv că în 22 vin ajutoare. Întrebarea mea e: cînd dracu' au avut timp să pregătească ajutoarele alea ca în 22 să fie deja la frontieră? Erau aşa de clar pregătite! Că l-am şi întrebat pe colonelul Teacă, actualul general: „Cum ţi-ai permis să dai drumul la frontiere?" Zice: „Păi mi s-a ordonat de la FSN." Eu nu ştiu cine a ordonat, cine a avut curaj să deschidă frontierele României în 22. Trebuia să fie închise cîteva luni sau, poate, eu ştiu, măcar o lună.

Comisia Senatorială: Corect.

General Ştefan Guşă: Şi a doua problemă. „Grănicerii să treacă la noi", sînt cuvintele pe care le-am spus în 22. Pentru că, încă o dată revin, erau elementul nostru de informaţie, pe care-l aveam la exterior, la poarta ţării.

Comisia Senatorială: Domnule general, să ne referim puţin la Timişoara, totuşi, înainte de a pleca la Bucureşti şi înainte de a lua o pauză. Domnule general, ştiţi cîţi morţi au fost la Timişoara şi răniţi, aproximativ, aşa?

General Ştefan Guşă: Nu ştiu, domnule senator, din păcate, nu. Aproximativ vă spun cîţi au fost pînă în 22, în jur de *(lipsă de audiţie, n.n.)* deci au fost cadavre, cam 40, care au fost luate la Bucureşti.

Comisia Senatorială: Vă spun eu cifra, e 98, cam aşa. Între 98 şi 102 sînt.

General Ştefan Guşă: Nu pînă în 22.

Comisia Senatorială: Nu, vorbesc de toţi morţii.

General Ştefan Guşă: Nu, nu. Vă raportez un lucru. Trebuie să facem o mare distincţie, pînă în 22 şi după 22. E cu totul alt aspect. Pînă în 22, n-au fost, au fost ăştia care au fost duşi la Bucureşti şi încă cîţiva, au fost sub cincizeci, sub patruzeci, cred. Se poate verifica, dar vă spun ăştia care au fost duşi.

Comisia Senatorială: Domnule general, insist. Cine i-o fi împuşcat pe ăştia? Şi plus răniţii, că ăia sînt cu sutele.

General Ştefan Guşă: Răniţi au fost, dar răniţii puteau fi şi din ricoşete, să ştiţi, ăsta e adevărul. Acum să ştiţi, n-aş vrea să iau apărarea Armatei, deşi o apăr cît voi trăi, dar un soldat neinstruit, dacă a tras un cartuş pe undeva, e posibil să fi făcut şi ăsta o greşeală. Nenorocirea e alta: dacă comandantul lui a fost acolo şi nu l-a prevenit, aici e greşeala. Mulţi au fost răniţi şi din ricoşete.

Comisia Senatorială: Dar recunoaşteţi că se putea şi un soldat...

General ştefan Guşă: Se poate. Mi-e imposibil să cred că un soldat a tras în plin, pentru că ar fi fost cel puţin 20 de morţi la un loc. Eu n-am auzit nicăieri să fie decît cîte unul, cîte doi.

Comisia Senatorială: Ştiţi ceva de civilii care erau pe lîngă Armată?

General Ştefan Guşă: Care civili?

Comisia Senatorială: Civili. Dacă ştiţi ceva de civilii care erau în jurul trupelor?

General Ştefan Guşă: În jurul nostru, civili? Cine erau? Erau CI-şti civili, că altcineva nu era. Nu ştiu dacă ăştia ar fi putut să facă, eu ştiu, Dumnezeu ştie. Altceva a fost greşit, domnule senator, marea durere şi marea greşeală. S-a tras ca la nuntă şi de către civili, nu numai de către Armată. Pentru că trebuie întrebat cine a dat armament la civili şi de ce. Ce, era război de apărare a patriei? E o problemă care trebuie lămurită.

Comisia Senatorială: Ce ştiţi despre treaba asta, cine a dat armament?

General Ştefan Guşă: Cred că prin ordinul Gărzilor Patriotice, comandantul lor sau altcineva de aici. Era inadmisibil să dai armament cînd se duce o revoltă într-un oraş. Pentru că, dacă era în cîmp, se ducea luptă în cîmp, unde era specific acţiunilor militare, dar pentru războiul ăsta de gherilă, în oraş, Armata n-a făcut niciodată instrucţie pe aşa ceva. Şi s-a mai dat *(lipsă de audiţie, n.n.),* am văzut în casete, domnule preşedinte, vă rog să mă iertaţi că vă spun, am văzut şi eu după aceea casete, că după ce am venit de acolo m-am mai documentat, s-au mai dat puşti care, pur şi simplu, trag de luptă. Unde trag? Aici, în Comitetul Central, eu am ajuns printr-o greşeală pe care am făcut-o, că am ascultat de sfatul cuiva să vin aici. Dar cînd am ajuns pe la uşa aceea, m-a luat valul, n-am mai putut să fug înapoi. A fost imposibil să mai mă desprind, m-a împins cu totul. Pentru că toţi căutau să intre în Comitetul Central şi în Televiziune, oamenii crezînd că nu trebuie să piardă istoria, momentul, să-i vadă şi în Comitetul Central, nu ştiu ce-or fi bănuit, că toată lumea se lupta aici, cînd am venit eu după-amiază, să intre cu orice preţ în această clădire. De ce? Dumnezeu ştie de ce, că era o bramburealâ că nu se vedea om cu om, un haos total era. Ca şi în Ministerul Apărării, din păcate, unde am găsit la fel, cînd m-am dus. Nu un Minister al Apărării, am găsit o cloacă, iertaţi-mi expre-

sia, mă doare să vă spun că era plin de civili. Acolo trebuia să fie un telefon, hartă, grupă operativă. Or, dînşii ştiu, în minister erau numai civili cu puştile agăţate la gît. Cum au pătruns şi de ce au pătruns? Ministerul Apărării are un regim foarte strict, foarte clar, cine intră şi cine iese, indiferent că e pace, că e război.

Comisia Senatorială: Să revenim la Timişoara. Cine a dat armament la civili?

General Ştefan Guşă: Dar civilii n-au avut armament în Timişoara.

Comisia Senatorială: N-au avut?

General Ştefan Guşă: Nu. Gărzile Patriotice nu au primit armament în Timişoara.

Comisia Senatorială: Nu?

General Ştefan Guşă: Nu.

Comisia Senatorială: Nici cei care au venit din afară?

General Ştefan Guşă: Cei care au venit de la Gărzile Patriotice aveau nişte beţe, ciomege făcute pe la nu ştiu ce întreprinderi. Însă asta, domnule preşedinte, a fost o acţiune negîndită. Cum să trimiţi muncitori contra muncitori? Ăştia au lăsat beţele, s-au dus şi s-au luat de gît cu ceilalţi şi au trecut la băut. Ăsta e adevărul, ce s-o mai... Să se lupte unii cu ceilalţi? Cine a gîndit-o, Dumnezeu să-l ierte, cine o fi gîndit-o?! Puteau să mai pună ordine după ce ăştia, în 20, îşi aleseseră oameni acolo, în guvern, şi vorbeau? Era liberă Timişoara, domnule preşedinte. Ce să mai trimiţi gărzile de la Olt să facă ordine? Armata era retrasă şi vin cu gărzile, n-am înţeles, mă rog. Sînt nişte treburi care pot fi explicate.

Comisia Senatorială: Domnule general, dumneavoastră, cînd aţi plecat din Timişoara, l-aţi lăsat pe domnul Coman acolo?

General Ştefan Guşă: Da. Coman n-a mai venit. Eu mă aşteptam să vină la divizie după ce s-a întîmplat *(lipsă de audiţie, n.n.),* însă n-a mai răspuns nici la telefon. Am încercat să-l sun la telefon, n-a răspuns. Am plecat, l-am lăsat în pace. El n-a fost niciodată la divizie, deci numai în Comitetul Judeţean. Singura excepţie a fost cînd a ieşit de acolo şi a mers în oraş, în 17 noaptea, cînd a făcut acea trecere.

Comisia Senatorială: Domnule general, am înţeles. Acum aş vrea să vă mai întreb în legătură cu domnul general Stănculescu. Dumnealui a plecat acolo în urma unui ordin al domnului minstru,

a venit înapoi din ordinul nu se ştie cui, dar, practic, dînsul a venit vreodată la comandamentul diviziei sau la comandamentul general?

General Ştefan Guşă: Da. În data de 18 dimineaţa, a venit şi a spus că se internează. Am înţeles de ce. Nu voia să vorbească în piaţă, probabil a evitat treaba asta, ca să vorbească, după care s-a internat în spital, la Timişoara. Şi către prînz a trecut înapoi, deci în 18, către prînz, s-a dus înapoi la Comitetul Judeţean şi a trecut pe la comandament.

Comisia Senatorială: Dumneavoastră vi s-a propus să vorbiţi?

General Ştefan Guşă: Nu.

Comisia Senatorială: Deci nu i s-a propus decît, probabil, domnului Victor Stănculescu şi generalului Chiţac.

General Ştefan Guşă: El fiind în sediu, i s-a propus lui. Chiţac, cu Chiţac ce se întîmpla? Chiţac nu stătea numai aici, pleca. Eu l-am şi trimis la unităţi, mergea şi pe la Judeţ, dar i s-a propus să vorbească generalului Stănculescu şi am impresia că a evitat. Atunci el a venit şi mi-a zis: „Mă duc la spital că mă doare bila." După aceea am aflat. Coman zice: „Băi, trimite-l pe Chiţac. Unde e Chiţac, că vreau să-l pun să vorbească la lume?" Deci am tras concluzia că (Stănculescu) s-a internat în spital, la Timişoara, ca să nu vorbească din balconul Comitetului Judeţean.

Comisia Senatorială: Păi de ce nu se ducea Coman să vorbească, că era mare om politic? îl punea pe generalul chimist să vorbească poporului?

Un alt membru al Comisiei:

— Era în uniformă, Coman era civil.

General Ştefan Guşă: Mda... Nu, dar Chiţac a umblat şi civil şi militar. Şi-a făcut rost de o helancă, mă rog, am rămas şi eu mirat. Nu prea mi-a plăcut nici mie că a umblat civil, ştie lumea că eşti militar, dar, mă rog, nu pot să-i condamn cu nimic.

Comisia Senatorială: Domnule general, dacă-mi permiteţi. În legătură cu morţii aceştia, care s-au înregistrat pînă pe 22. Aţi amintit dumneavoastră că a fost simulat un atac împotriva Regimentului Mecanizat şi că în decursul acestei...

General Ştefan Guşă: Nu-mi mai amintesc, iertaţi-mă.

Comisia Senatorială: *(lipsă de audiţie, n.n.)* în decursul acestei perioade, au mai existat nişte tentative de agresare a militarilor, respectiv a unităţilor militare. În urma schimburilor de focuri care

s-au produs, există vreo evidenţă a morţilor sau răniţilor, după caz, eventual înregistraţi?

General Ştefan Guşă: Nu, nu, nu există. A mai fost un episod, domnule senator. Nu mai ştiu exact cînd a fost asta, în 18 sau în 19 seara, sau în 17 noaptea, nu, în 18 noaptea. La un moment dat, s-a plîns cel din Calea Giroculuí, colonelul Rotariu — o să vă spun exact cum a fost, pentru că şi expresiile o să le folosesc tot pe acelea — mi-a raportat că i se atacă comandamentul. Era vorba de Divizia de Apărare Antiaeriană şi mi-a spus asta. Aveam legătură direct şi prin T.O.: „Mă atacă". Zic: „Cine te atacă, domnule? Du-te dracului, dacă nu eşti în stare să te aperi, pleacă dracului de acolo!" Iertaţi-mă, am fost un pic nervos. Acolo ştiu că s-a tras iarăşi, deci asta este în Calea Lipovei. Cînd? Ar putea să spună ei, că doar au trăit momentele. Dar în orice caz a fost şi episodul cînd Armata, acolo, a tras.

Comisia Senatorială: Au fost şi morţi.

General Ştefan Guşă: În Calea Lipovei? Probabil că au fost... Da, în Giroc şi Lipovei.

Comisia Senatorială: Eu aş vrea să rămîn la prima etapă, pînă în 22. Am înţeles că n-aţi respectat o serie de ordine care au venit de sus şi este evident că aţi făcut ceea ce dumneavoastră aţi considerat că este normal. Eu, personal, înclin să cred că scenariile care n-au ieşit, menţionate de dumneavoastră, faptul că n-au ieşit se datorează în bună măsură meritului dumneavoastră, că n-aţi respectat ordinele. Aş vrea să vă întreb pe dumneavoastră: puteţi să comentaţi această impresie a noastră că aveţi un anumit merit în faptul că n-a ieşit război civil?

General Ştefan Guşă: Domnule senator, mi-e foarte greu şi n-am s-o fac. Vă rog să mă iertaţi că spun lucrul ăsta. Las s-o facă alţii, s-o facă colegii mei...

Comisia Senatorială: Vă mulţumesc foarte mult.

General Ştefan Guşă: S-o facă subordonaţii şi, dacă vreţi, iertaţi-mă c-o spun, s-o facă istoria.

Comisia Senatorială: Mulţumim foarte mult.

General Ştefan Guşă: Pe cuvînt de onoare, vă spun, nu vreau să răspund la asta şi mă iertaţi.

Comisia Senatorială: Şi eu sînt foarte mulţumit. V-aş face încă o dată întrebarea: care a fost activitatea domnului general Stănculescu, la Timişoara? În ce calitate a mers acolo şi ce a făcut acolo?

General Ştefan Guşă: Domnule preşedinte, el era prim-adjunct al ministrului Apărării Naţionale şi a mers în această comisie, în cadrul acestei grupe, să-i zic aşa, o grupă operativă de conducere, de dirijare a acţiunilor, acolo. Dar practic, vă rog să mă iertaţi că afirm, nu-i cunosc activitatea deoarece a lucrat tot timpul în sediul Comitetului Judeţean, deci n-am fost împreună. El a fost pe lîngă secretarul Ion Coman. Am bănuit totuşi ceva, că acolo erau şi multe aspecte legate de producţia militară, cu care Armata avea *(lipsă de audiţie, n.n.)* şi dînsul răspundea de producţia militară şi, probabil, m-am gîndit eu, că poate în această idee a fost cooptat în această comisie. Însă direct cu dînsul nu am reuşit să iau contact decît atît cît am raportat Comisiei, adică în 18 dimineaţa, cînd trebuia să se anunţe măsurile care veneau din starea de necesitate şi pe la prînz, cînd am trecut înapoi, dar foarte scurt, pentru că eram prins acolo, în birou, decît cîteva minute, două minute dacă am stat.

Comisia Senatorială: Sînteţi cam aceeaşi promoţie cu dînsul?

General Ştefan Guşă: Nu. Sînt, din păcate, mult mai tînăr.

Comisia Senatorială: Dumneavoastră mai tînăr deci?

General Ştefan Guşă: Mult mai tînăr, da. Am cincizeci şi trei de ani, dînsul are şaizeci şi patru.

Comisia Senatorială: Domnul general Stănculescu este inginer?

General Ştefan Guşă: Domnul general Stănculescu este ofiţer de artilerie şi absolvent al Academiei Militare de Stat Major, dar conducea acest departament (al înzestrării, *n.n.),* de cîţiva ani. Parcă în '84 s-a creat, nu mai ştiu exact. Departamentul înzestrării Armatei dirija odată producţia cu specific, cum zicem noi, adică specială, deci producţia militară de tancuri, tunuri, muniţie de toate calibrele, avioane şi cercetarea în acest domeniu, respectiv Clinceniul şi celelalte, şi se ocupa, de asemenea, cu comerţul cu armament şi muniţie. Nu-i nici un secret, noi aveam o anumită cotă, vă rog să-mi permiteţi să n-o spun aici, era o cotă care revenea Armatei, din comerţul exterior. Această cotă, această sumă se realiza din comerţul care se făcea, nu mă pricep că nu mă ocupam direct, dar ştiu că se făcea prin interpuşi, prin intermediari, cum e specific acestui gen de comerţ, şi de care răspundea direct un prim-adjunct al ministrului, care era generalul Stănculescu, cu Direcţia de Comerţ Exterior, care era în cadrul departamentului. Ştiu că aveau relaţii şi cu ICECHIM-ul, cît de extinse n-aş putea să spun, pentru că sarcinile noastre erau oarecum în contradicţie. Ca şef al Marelui Stat Major

eu aveam interes să reţin cît mai mult armament şi muniţie, în ţară, pentru a avea o capacitate de luptă cît mai completă, pe care noi o calculam în zile-operaţii cît mai multe. Dînsul avea ordin, nu era din vina lui, dar avea ordin să realizeze un anumit procent de dolari, de valută. Şi atunci, pe undeva, sarcinile noastre erau oarecum contradictorii. De aceea am şi insistat, la un moment dat, ca ceea ce se vindea în cadrul Ministerului Apărării Naţionale să fie mai mult din producţia care se realizează şi nu din existent. Deci reţineţi: din producţie şi nu din existent. De asemenea, să ţină cu dinţii, ca să folosesc, aşa, o expresie, poate nu e cea mai potrivită, de acele categorii de armament şi muniţie care erau deficitare pentru Armata Română. Cu asta cred că am lămurit lucrurile, din punctul acesta de vedere. Dar sarcina dînsului era una pe care trebuia s-o îndeplinească cineva. Dacă nu era el, era altul, dar el a fost.

Comisia Senatorială: Revin încă o dată la întrebarea: ce căuta ministrul Înzestrării Armatei, la Timişoara, la mişcări de stat?

General Ştefan Guşă: Singura explicaţie ar fi fost că în Timişoara erau nişte întreprinderi de interes republican, să spunem, sau de interes deosebit, care lucrau şi pentru Armată, inclusiv zona Reşiţei, zona Timişoarei, cu foarte multe întreprinderi. Greşesc dacă aş afirma ceva ce nu ştiu.

Comisia Senatorială: Domnule general, să trecem la plecarea dumneavoastră de la Timişoara şi sosirea la Bucureşti.

General Ştefan Guşă: Domnule preşedinte, domnilor senatori, aş vrea să concluzionez. Deci, la Timişoara, afirm cu toată răspunderea că, începînd din 19 noaptea, sau mai precis din 20 dimineaţa, Armata, pentru că o reprezint şi o s-o reprezint cît voi trăi, Armata, e limpede şi prin dovezi se poate verifica foarte clar, a trecut de partea populaţiei din Timişoara. Şi asta s-a întîmplat cu două zile înainte de căderea lui Ceauşescu. E o concluzie care trebuie reţinută totuşi, pentru că încă o dată nu vreau, ca general al Armatei, să disculp Armata, dar nici nu doresc ca, în continuare, o parte din cadrele militare sau majoritatea lor să se simtă cumva culpabilizaţi. Pentru că, repet, şi îmi pare rău că vă reţin atenţia cu treaba asta şi timpul dumneavoastră, noi am fost totuşi sub un anumit ordin, eram sub jurămînt, prestaserăm un jurămînt şi, orice s-ar spune, momentele prin care a trecut majoritatea, aş zice imensa majoritate a Armatei, a cadrelor Armatei, n-au fost deloc uşoare. Pentru că ăsta e adevărul, eram puşi să alegem între

Ceaușescu și popor. Se pare că subordonații mei au dat dovadă de multă înțelepciune. Pentru că n-am reușit să vorbesc cu ei pînă la ultimul, dar au reușit să se orienteze, fără să fie nevoie să le spun direct. Sigur că da, și-au dat seama și de poziția mea, poate. Deci, în 22, am plecat...

Comisia Senatorială: Vreau să vă mai întreb ceva în legătură cu Timișoara. Aveți cunoștință, la Timișoara, de vreo unitate a dumneavoastră sau de vreun ostaș individual, dacă a avut ordin să tragă și a refuzat? Adică mă refer la micile unități, vreun act de insubordonare pe față, vreun ostaș a zis: „Nu trag, domnule, lasă-mă în pace!“?

General Ştefan Guşă: Nu, n-am observat. Nu mi s-a raportat nimic. Poate mi-ar fi spus după aceea. Oricum, aveam legătura cu comandanții.

Comisia Senatorială: Dar ați auzit de vreun ofițer care să fi împușcat un soldat fiindcă soldatul n-a vrut să tragă?

General Ştefan Guşă: În Timișoara?

Comisia Senatorială: Da.

General Ştefan Guşă: După cîte știu, și acum îmi amintesc bine, am avut în jur de zece, doisprezece răniți, dar nici unul mort. Morții cred că au fost după 22, din cîte îmi amintesc eu. După 22. Dar am avut răniți. Știți cîți au fost? Eu nu știu exact cîți. Răniți de la Armată au fost în Calea Girocului. A fost unul din episoadele triste, din păcate, adică acolo unde s-a blocat acea coloană cu tancuri, cu muniție în ele. Acolo au fost niște răniți, din partea Armatei vorbesc, ofițeri, subofițeri și soldați, nu mai știu exact. Şi în alte locuri, dar ca să fi împușcat soldat, asta cred că e *(lipsă de audiție, n.n.)*. Iar dacă e așa, înseamnă că n-am știut.

Comisia Senatorială: Nu, nu, vă întreb pe dumneavoastră.

General Ştefan Guşă: Nu, nu cunosc așa ceva.

Comisia Senatorială: Hai să revenim la București.

General Ştefan Guşă: Da, deci am plecat la aeroport împreună cu colonelul Ionescu, colonelul Gheorghe, colonelul Ardeleanu și cu ceilalți ofițeri. Am folosit avionul. Pe timpul deplasării, mi s-a raportat de către un subofițer, care era radiotelegrafistul de bord, că la București, la Televiziune, s-au prezentat o serie de generali și ofițeri în rezervă, care fac apel inclusiv la mine și la ceilalți comandanți, comandanții de armate, la cei din minister. Din acest punct de vedere, nu prea știam exact. „Măi, ascultă și spune-mi ceva

concret!“ Asta se întîmpla, practic, atunci cînd începuse decolarea, chiar începusem să zburăm, deci înainte de a veni la București. Că s-au adresat la Televiziune și făceau apel la o serie de generali care erau activi. Printre ei era și generalul Militaru. Ceea ce m-a șocat, și nici acum nu-mi dau seama ce s-a întîmplat, de fapt, a fost faptul că s-a început cu acele cuvinte pe care radiotelegrafistul mi le-a precizat aproape exact și după aceea le-am văzut și pe casetă, mult mai tîrziu, după vreo două luni. Se făcea apel la încetarea unui măcel: „Încetați măcelul!“ După cîte informații aveam, în data de 22, după fuga lui Ceaușescu, nici la Armata a 4-a, unde am reușit să vorbesc, nici la Armata a 2-a nu se trăgea. Nu se trăgea nicăieri. Deci, practic, în 22, la ora prînzului, în România era liniște din acest punct de vedere. Sigur, efectivele erau împrăștiate în fel de fel de orașe, în misiuni, dar nu se trăgea. Ceea ce s-a întîmplat, s-a întîmplat după-amiază, în seara zilei de 22. Și am rămas oarecum surprins de acest apel de încetare a măcelului. Mă rog! Pe Aeroportul militar Otopeni, trec peste niște amănunte pe care le-am discutat cu subordonații care erau cu mine, eram, cinstit o raportez acum, eram destul de nedumerit, pentru că era o situație inedită, eram și obosit, erau totuși cîteva nopți care au trecut peste noi, dar nu știam ce se petrece în București. La Aeroportul militar Otopeni am fost întîmpinați de fostul comandant al Aviației Militare, generalul Rus. Generalul Rus mi-a spus că e bine să merg la Televiziune, ca să știe Armata. Zic: „Acolo și vreau să mă duc, dar se poate pătrunde?“ Zice: „Foarte bine. Merg eu înainte.“

Comisia Senatorială: Pe la ce oră era asta?

General Ştefan Guşă: Cred că 15.

Comisia Senatorială: După, după.

General Ştefan Guşă: Sau după, nu mai știu exact. În orice caz, era după-amiază, trecuse de prima parte a zilei. Era lumină bună, nu era chiar tîrziu. În orice caz, în jurul orei 15, peste, poate, cu ceva.

Comisia Senatorială: Cam așa era, 15.

General Ştefan Guşă: Cam așa era. Știu că la 16.30 începea deja să se întunece și am mai avut încă lumină, pentru că am ajuns la minister și am și plecat din minister.

Comisia Senatorială: Îmi aduc aminte pentru că am văzut secvențele la televizor, nu pot localiza exact, dar era în jurul orei 15.

General Ştefan Guşă: Bine, cam în jurul orei aceleia. Deci împreună cu generalul Rus am încercat să pătrundem la Televiziune. De ce am făcut acest lucru? În primul rînd, am vrut să spun că generalul Milea nu a fost trădător şi nici spion. Încă o dată repet şi îmi asum răspunderea. Acest general, pentru mine, a fost un model, ca militar, şi va fi totdeauna, a fost un foarte bun patriot şi un militar desăvîrşit. Asta e părerea mea personală. Mă durea pe mine şi voiam să lămuresc şi Armata, în întregul ei, că Milea nu a fost un trădător, pentru că pata care se aruncase la Televiziune asupra ministrului Apărării era, de fapt, o pată care se arunca asupra întregii Armate. Deci ăsta a fost unul din motivele pentru care am vrut să ajung la Televiziune, nu pentru că am vrut să mă văd pe ecran. Şi al doilea, să fac un apel la Armată, ceea ce s-a şi întîmplat. Dacă o să revedeţi caseta, desigur, cu emoţiile de atunci, o să constataţi că asta am şi făcut cerînd ca Armata să intre în cazărmi, să treacă la paza obiectivelor, să se evite orice fel de deplasare, să nu se întîmple incidente, deci cîteva apeluri care se văd şi astăzi pe casetă. Ceea ce m-a frapat, domnule preşedinte şi domnilor senatori, este că la Televiziune era, practic, un mare haos. De fapt, după aceea m-am convins că aşa era şi în alte părţi. Haos nu e bine zis, era foarte multă lume care voia să pătrundă, dar nu numai să pătrundă, ci să şi vorbească. Printre ei erau foarte mulţi militari, unii chiar în ţinută de gală, şi toţi aveau ceva de spus… Cu chiu cu vai am reuşit să fiu dus într-unul din studiouri, nu mai reţin care...

Comisia Senatorială: Studioul patru.

General Ştefan Guşă: Probabil că da. Am intrat cu generalul Rus, dar, între timp, mai mulţi s-au strîns pe lîngă noi. Am reuşit să beau un pic de apă şi să spun ce aveam de spus. Printre altele, am afirmat „Că acum e nevoie de linişte, că Armata trebuie să stea în cazărmi şi că Timişoara urmează să fie discutată, iar, dacă se consideră că sînt vinovaţi, aceştia vor primi ceea ce trebuie să primească“. Dar nu era momentul atunci, asta voiam să spun, să facem nişte judecăţi, ci atunci era momentul să fie linişte. Am reuşit să ies cu greu de acolo, pentru că, încă o dată vă raportez, toţi voiau să vorbească. N-am înţeles, pe urmă mi-am dat seama, lumea era şi sub euforia evenimentelor ce se petrecuseră şi — de ce nu? — poate voiau oamenii să rămînă imortalizaţi pentru istorie. E posibil şi asta. Nu că e posibil, e sigur.

Comisia Senatorială: Pe cine aţi văzut dintre domnii generali?

General Ştefan Guşă: Vă rog să mă iertaţi, dar erau toţi în vîrstă şi în ţinută de paradă, slabi, nu-i cunosc nici acum. Spre necazul meu, sînt promoţie tînără. Eram cel mai tînăr în minister. Aceştia erau ofiţeri din rezervă şi, în mod sigur, bine intenţionaţi, dar nu puteau pătrunde toţi. I-am văzut cu ţinută, unii erau cu eghileţi, se înghesuiau toţi să pătrundă în acel studiou sau în altul. L-am văzut inclusiv, să mă iertaţi, pe Înalt Prea Sfinţia Sa sau cum se numeşte, Înalt Prea Fericitul, că era pe acolo, pe undeva pe la intrare. Preoţi, foarte multă lume care voia neapărat să ajungă acolo. Deci am reuşit totuşi să spun aceste cîteva cuvinte, după care am plecat.

Comisia Senatorială: Domnul general Militaru era?

General Ştefan Guşă: N-a fost acolo. Fusese, pentru că în avion am fost informat de plutonierul radiotelegrafist că vorbise deja. Atîta mi-a spus atunci şi mult mai tîrziu după aceea am văzut ce a vorbit. Aceasta prin ianuarie sau chiar februarie (1990, *n.n.),* cînd am reuşit să văd nişte casete. În fine, am ajuns la minister.

Comisia Senatoarială: Cu ce oameni politici v-aţi întîlnit acolo, pe care-i cunoşteaţi?

General Ştefan Guşă: Domnule Nicolaescu, nu era nici un om politic.

Comisia Senatorială: Dintre actuali?

General Ştefan Guşă: Nici unul. Cu cei actuali m-am întîlnit la minister, dar imediat voi reveni la asta. Deci am ajuns la minister după ce-am spus acele cîteva cuvinte. Pe străzi era multă lume. Aici, la minister, iarăşi am fost un pic surprins. Surprins, de ce? Nu mă aşteptam ca în Ministerul Apărării Naţionale să fie atîta dezordine. În ce sens? Mulţi civili, unii cu armament la ei, pe care nu i-am cunoscut în viaţa mea cine sînt, şi foarte mulţi ofiţeri din rezervă, nişte bătrînei, iertaţi-mă că spun aşa. Biroul ministrului era aproape plin cu civili, cu militari.

Comisia Senatorială: Ce oră era, la ce oră aţi ajuns acolo?

General Ştefan Guşă: Deci în jurul orei 16.

Comisia Senatorială: Dumneavoastră aţi sosit la Televiziune cam pe la 15.30, pentru că nu v-aţi întîlnit cu noi, plecaserăm spre Comitetul Central. Asta era pe la 15.30, deci înseamnă că aţi ajuns de acolo după ce aţi vorbit şi era deja 16.30, aproximativ. Şi ce civili erau? Dar pe Petre Roman l-aţi văzut...?

General Ştefan Guşă: Staţi un pic. Staţi că revin la ele. Deci în minister erau ăştia: domnul general Stănculescu, care stătea la

biroul ministrului. Nici n-am putut, practic, să discutăm. L-am luat un pic la rost pe şeful turei operative, de ce e această dezordine: „Ce dracu e aici? — exact aşa am zis — Ce se întîmplă?“ Îmi spune: „Au pătruns“. „Cum, n-aţi avut şi voi punct de control?“, mă rog, nu se putea, era o euforie şi pe holuri, era dezordine, ăsta e adevărul. Între timp, deci cît am intrat acolo şi nici n-am apucat să dau noroc cu Stănculescu, în biroul ministrului au intrat domnul Iliescu, Petre Roman, Voican-Voiculescu...

Comisia Senatorială: *(lipsă de audiţie, n.n.)*

General Ştefan Guşă: Probabil că da. Vedeţi, mi-e foarte greu să-i nominalizez. Cîţiva mi-au rămas întipăriţi, deci nu toţi. Au intrat, „Felicitări!“ şi s-au aşezat la masa de consiliu, deci nu la biroul ministrului. Eu, iertaţi-mă că vă spun acum şi susţin acest lucru, consideram că sînt comandantul Armatei, pentru că murise ministrul, iar, după lege şi după regulamentele militare, şeful Marelui Stat Major preia automat comanda, fără altă numire. Şi atunci m-am aşezat la masă. Erau domnul Petre Roman, eu, în faţă era domnul Iliescu şi ceilalţi. În acel birou, acolo, am spus eu că trebuie să închidem frontierele şi s-a filmat, dar, din păcate, nu ştiu unde e filmul. Dar trebuie găsită caseta, că cineva a filmat. Am zis că trebuie închise frontierele şi readuşi grănicerii la Ministerul Apărării Naţionale. Tot acolo s-a încercat, îmi amintesc că asta a făcut-o Petre Roman, să facă acea comunicare către ţară. Toţi aveau propuneri, dar, practic, n-a ieşit mai nimic, pentru că toată lumea vorbea. Şi n-a ieşit mare lucru din asta: „Ce să spunem? Punctul 1, punctul 2?“ Se chinuiau acolo… Eu nu ştiu dacă dumneavoastră (Sergiu Nicolaescu, *n.n.)* aţi fost acolo, nu-mi mai amintesc, nu cred că aţi fost.

Comisia Senatorială: Nu, acolo nu. Noi am venit seara, pe 23.

General Ştefan Guşă: Montanu a fost sigur.

Comisia Senatorială: Montanu era. Erau aşa: Petre Roman, domnul Iliescu, Montanu şi Voican-Voiculescu. Venise domnul Militaru? Asta e întrebarea.

General Ştefan Guşă: Nu, pe el nu l-am văzut. Cu el m-am întîlnit în Comitetul Central.

Comisia Senatorială: Domnule general, iertaţi-mă, în optica mea, într-o linie dreaptă sînteţi. La acea masă, la acea mare întîlnire, dumneavoastră aţi făcut una din propuneri de a se închide frontierele. Aţi putea să continuaţi, ce alte lucruri aţi propus?

General Ştefan Guşă: Numai două. Am zis că restul urmează să luăm legătura cu Armata şi *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Ce se întîmplă? Din păcate, eu, pe timpul cît am venit de la Timişoara la Bucureşti, nu ştiam ce s-a mai întîmplat. Ştiam ceva din Transilvania, că unităţile, majoritatea lor erau în cazărmi, mai puţin cele de la Cluj. Nu prea ştiam ce s-a întîmplat în Moldova, pentru că noi am avut treaba cu Timişoara şi nu ştiam exact nici în Bucureşti ce se întîmplă. Şi atunci eu aveam nevoie de nişte informaţii. Asta am şi încercat să întreb: „Domnule, ce se întîmplă?" Ofiţerul de la tură mi-a spus clar, mi se pare că era Teodorescu: „E linişte." „Măi, e ceva pe undeva?" în învălmăşeală aia, atît am putut să-l întreb. „Tovarăşe general, e linişte peste tot", mi-a spus el. Dar această adunare s-a făcut ca să se redacteze acel document (comunicat). Nu s-a reuşit însă. Propunerile pe care le-am făcut eu acolo au fost acele două puncte şi s-au acceptat, o dată ce nimeni n-a contestat sau n-a negat. Aşa am crezut eu... Cînd am constatat că nu s-a respectat? De-abia noaptea, cînd mi s-a raportat că la Oradea şi nu mai ştiu pe unde, se cerea permisiunea să se intre cu ajutoare. Şi pe mine m-a şocat acest lucru, fiind şi acum surprins, cum au reuşit ca în 22 noaptea, cînd, în 22, Ceauşescu de-abia fugise, ajutoarele să fie deja la frontieră! E o treabă... Mi se pare totuşi că lucrul acesta trebuie analizat ca lumea. A venit o propunere, pentru că nu reuşeau să se pună de acord, şi atunci domnul Iliescu, pe atunci, iertaţi-mă, un necunoscut — deşi după aceea am aflat că locuia pe lîngă mine, însă nu-l cunoşteam, asta-i viaţa, nu l-am cunoscut pînă atunci —, a făcut propunerea să mergem la Comitetul Central, întrucît a convocat aici o serie de miniştri, personalităţi, să se vorbească mulţimii ca să fie liniştită şi să se continue acel comunicat care să fie dat către ţară, mă rog, prin intermediul Televiziunii.

Treburile pe care le raportez acum s-au derulat foarte repede, una după alta, şi eu, practic, n-am mai avut un moment în care să adun Direcţia Operaţii care să mă informeze despre ce-i în ţară. A venit apoi propunerea să venim la Comitetul Central. De ce să venim în Comitetul Central? Să ne adresăm populaţiei, celor care erau adunaţi aici şi care erau mulţi.

Comisia Senatorială: Domnule ministru, domnule general, vă pun această întrebare din perspectiva evenimentelor care abia urmau să se petreacă în jurul Ministerului Apărării Naţionale, acelea nedorite. Mulţumesc.

General Ştefan Guşă: Deci am plecat. Cred că nu se înserase, precis nu se înserase. Am ajuns cu chiu cu vai, prin spatele Palatului, pe la Scala, în mod sigur, şi aici era extrem de multă lume. Toţi doreau să intre în această clădire. Foarte mulţi tineri, foarte multă lume, împingeau, se trăgeau. Era cineva înăuntru şi cineva care păzea. Nu ştiam ce-i înăuntru. Erau persoane care păzeau pe la uşi, dar în orice caz, practic, efectiv, asta-i expresia, am fost luat de val, deci am intrat aproape forţat în clădire.

Comisia Senatorială: Domnule general, dacă-mi permiteţi, mă iertaţi că vă întrerup, cam către ce oră aţi ajuns aici?

General Ştefan Guşă: Deci nu se înserase încă, cam 17 fără un sfert. Cam 16.30-17.00. Acolo se căuta, dacă îmi amintesc bine, se căuta un birou unde să se poată lucra. Foartă multă lume şi aici. Birourile pline, holurile erau încărcate cu oameni, cu tineri, unii înarmaţi. Atunci am observat că li se dăduseră arme. După aceea i-am întrebat cine le-a dat, dar nimeni nu ştia să-mi răspundă. Şi am înţeles că li s-au dat de la Gărzile Patriotice. Am aflat după aceea. Bănuiam că de la Gărzile Patriotice. În orice caz, în Comitetul Central s-a încercat să se găsească un loc unde să se poată lucra. A fost aproape imposibil. Ce să se lucreze? Deci să dea acea declaraţie, mă rog, nu ştiu cum i-a zis, proclamaţie sau comunicat, nu, nu, comunicat. Comunicat către ţară. Şi s-a apucat să scrie, veneau unii şi alţii cu propuneri. Atunci, aici, l-am găsit pe generalul Militaru. Deci în Comitetul Central. Că a pătruns o dată cu noi, că pătrunsese înainte, nu ştiu, el ştie mai bine, dar ţin minte că s-a băgat şi el... Dacă sînteţi amabil şi dacă se poate, către 18.00-18.30, aş vrea să închei ca să pot totuşi să ajung *(lipsă de audiţie, n.n.)*. De aceea, vă rog să mă iertaţi dacă vorbesc un pic mai repede. Către 18.30, ca să prind un pic de lumină, numai dacă se poate. Adică n-aş vrea să rămîn pentru *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Comisia Senatorială: Domnule general, voiam să lămurim nişte lucruri, dacă se poate, dacă nu putem, vă mai chemăm o dată.

General Ştefan Guşă: La dispoziţia dumneavoastră, pot să dau şi scris unele detalii. Deci, încă o dată. Cineva a venit cu propunerea să vorbim din balconul de aici. Atunci am văzut că piaţa era plină de lume. Începuse să se însereze deja. Am văzut maşina Televiziunii undeva, în faţă. Pe aici am ieşit în balconul ăsta, dar nu mai ţin minte ordinea. Ştiu că a vorbit domnul Iliescu, Petre Roman, după care, eu. Aceasta se poate verifica pe casetă. Am făcut

apel la liniște, la unități să treacă în cazărmi, să se întărească paza unităților, să fie ordine, disciplină, și la alte probleme militare. Se poate verifica. Deci n-aș vrea să răpesc timpul să-mi amintesc exact cuvintele. După care ne-am reîntors să găsim un loc de lucru, unde să se redacteze în continuare acea proclamație. Am impresia, nu mai știu exact, că nu s-a citit atunci acea proclamație.

Comisia Senatorială: Nu.

General Ştefan Guşă: Nu, nu, sînt sigur pentru că se vorbea. Deci, n-am văzut pe nimeni cu hîrtii, se vorbea liber. După aceea, mi-am dat seama că am pătruns în biroul, mai întîi cred că la *(lipsă de audiție, n.n.)* nu mai știu exact topografia, întîi la Apostoiu și după aceea la Curticeanu, în biroul lui Curticeanu. Şi acolo lume multă. Adică ce se întîmpla? Voiam să ne retragem undeva să putem redacta, să scriem, dar toată lumea venea buluc. Aici, în această clădire, l-am întîlnit pe generalul Vlad. După aceea l-am văzut pe colonelul Ardeleanu, fostul comandant al USLA. Parcă era, dacă mai țin bine minte, Ilie Verdeț și altă multă lume, că nu-i cunoșteam pe toți. Spre exemplu, Silviu Brucan, o fi fost el vreo personalitate, dar eu atunci l-am văzut prima dată. Pe Bîrlădeanu, de asemenea, în seara aceea l-am văzut prima dată, de aproape, însă pe mulți nu-i cunoșteam. În momentul cînd ne-am întîlnit, ăsta e adevărul, eu nu pot să judec activitatea nimănui, a început să se tragă exact de pe Palatul Regal.

Comisia Senatorială: Nu, nu, pînă atunci.

General Ştefan Guşă: Nu mai țin minte. S-a vorbit în balcon, ne-am retras din nou în cameră, dar n-am mai reușit toți la un loc, pentru că era multă lume. Nu mai țin minte.

Comisia Senatorială: Nu vrem să vă influențăm. Spuneți dumneavoastră ce vă amintiți.

General Ştefan Guşă: Cam atît îmi aduc aminte. Or mai fi și altele.

Comisia Senatorială: Cine conducea discuția la masa la care erați dumneavoastră și încă un grup de militari, cine conducea discuția?

General Ştefan Guşă: Vedeți, aici s-a vorbit în două birouri, domnule senator. Mai întîi într-un birou unde l-am întîlnit și pe generalul Militaru, care făcea o propunere, nu mai știu ce propunea. Mi se pare că făcea propunerea să se numească Frontul Salvării. După aceea am ajuns în biroul lui Curticeanu, pentru că era lume

foarte multă. Acolo, în birou, cine vorbea? Acolo au fost mulţi în noaptea aceea, nu-mi mai amintesc exact. Cert e un lucru, că de acolo, din acel birou, am văzut cînd au început să tragă. De ce? Am tras perdeaua şi am văzut personal patru cuiburi de foc pe Palatul Regal. Asta nu poate să mi-o scoată nimeni din minte. Că e posibil să fi fost simulatoare, e posibil, prin geam nu-mi dădeam seama. Ceva totuşi m-a frapat. Această piaţă de aici era plină de oameni. Eu m-am uitat, de sus, n-a căzut nimeni, dar pe Palat, reţin cît voi trăi treaba asta, am văzut flacăra la gura ţevii, că doar sînt militar. Şi apoi zgomotul care e specific armamentului automat. Deci de acolo s-a tras prima dată. Şi de aici a început, iertaţi-mă, această canonadă, această nenorocire. De ce? Militarii de jos, care erau aici, în piaţă, şi care fuseseră în dispozitiv încă din timpul zilei, au început să riposteze. Şi de aici a început... Atunci am avut prima discuţie şi l-am întrebat pe generalul Vlad: „Domnule general, ăştia ai cui sînt, că Armata nu s-a urcat pe Palatul Regal, sînt ai dumneavoastră?“ „Nu, domnule general, nu sînt ai mei.“ Şi mi-a spus textual: „Eu l-am părăsit pe Ceauşescu, dar niciodată n-o să trădez poporul român.“ Omul aşa mi-a spus. Şi i-am zis: „Domnule general, hai să facem ceva să înceteze mascarada asta. Ce se întîmplă?“ M-am uitat pe geam, oamenii nu cădeau totuşi, fugeau de colo-colo, dacă vă amintiţi, dintr-o parte în alta, dar n-am văzut morţi. Deci patru cuiburi automate de foc şi nu vedeam morţi. Mai tîrziu m-am întrebat: domnule unde trăgeau, trăgeau în sus, trăgeau...? Am dat nişte telefoane atunci, pentru că acolo aveam T.O. şi interior. Am dat telefon şi am întrebat ce se întîmplă. Era linişte în momentul cînd am întrebat, dar peste nici un minut mi s-a telefonat că şi la Ministerul Apărării Naţionale se trage din blocurile de vizavi. Deci, cam pe la ora 18, a început această parte a doua. În orice caz, era întuneric pentru că se vedeau foarte clar flăcările la gura ţevii şi în jur era întuneric bine, însă jos, în piaţă, erau lumini, erau maşini care se vedeau, se vedea lumea cum aleargă, cum se ascunde după tehnică, după TAB-uri, se băgau după ele, dar nu, încă o dată spun, n-am văzut nici un mort aici. Nenorocirea este, şi o recunosc, că aici am făcut o greşeală. Practic, această canonadă m-a prins în clădirea Comitetului Central. De aici am reuşit să dau un telefon şi am spus să mi se trimită o grupă operativă. Din păcate, nici azi n-a venit. Ca să plec, cinstit vă spun, mi-era un pic teamă, că nu ştiam ce se întîmplă. Maşina în care am

fost, ea este şi acuma, cred, pe la autobază, a fost lovită de un glonţ, dar nu era a mea, era de undeva de pe aici. Nici nu ştiu unde a putut să mai stea. După aceea mi-a raportat că a plecat. Şi atunci mi s-a adus totuşi un alt mijloc de legătură pentru că, în situaţie de campanie, şeful Marelui Stat Major şi ministrul Apărării aveau nişte staţii, nu personale ale lor, şi nişte reţele în care intrau, iar această staţie de radio a fost adusă undeva aici, în zonă, şi trasă pentru acţionare în biroul unde eram eu, de către nişte subofiţeri de la o unitate de transmisiuni de la Măgurele, care răspundeau de această treabă. Unul din ei a fost rănit undeva la şold şi altul, şoferul, nu ştiu, pe la o mînă, dar au ajuns cu legătura. Asta cînd? în cursul nopţii. Ce s-a întîmplat? V-aş ruga să mă iertaţi că vă spun, dar toate se văd, nu chiar toate pentru că la televizor s-a dat acea celebră „Noapte a generalilor", mă rog, nu ştiu cu ce scop, dar afirm aici că, spre fericirea mea, am intrat şi eu în posesia casetei şi e ceva mai lungă decît s-a dat. Aş vrea să vă propun să se folosească eventual această casetă, pentru a se vedea mai clar ce activitate am desfăşurat, ca să nu mai trec prin toate amănuntele. Oricum, mi-a venit foarte greu să stabilesc acele greşeli grave care s-au făcut. Şi în ce constau? Şi le susţin cît oi trăi. Cei care s-au dus la Televiziune, din păcate, instituţia nu e de vină, deci încă o dată, nu condamn instituţia, îi condamn pe cei care au folosit această instituţie şi au creat o panică nejustificată, care a dus la multe greşeli. Chemarea unităţilor e o mare greşeală. Un obiectiv ca Televiziunea nu se apără de către sute de unităţi aduse din ţară, erau destule unităţi în Bucureşti. Pe urmă, eu afirm cu toată certitudinea că unitatea care asigura paza Televiziunii era suficientă, arhisuficientă ca să apere Televiziunea. Poate că ar mai fi trebuit, mă rog, întărită, dar ca să vină regimente din Focşani, Galaţi, Rîmnicu-Sărat şi Moldova, e o mare greşeală şi cine a făcut-o şi-a asumat o răspundere. De ce? Greşeala a fost şi-a mea, că m-a prins aici. Unul din vinovaţi a fost marinarul pe care îl cheamă Cico Dumitrescu. El lucra la Ministerul Petrolului de vreo 20 de ani. Atunci era în concediu medical, dacă nu mă înşel. Trebuia, în caz de alarmă, să se ducă la unitatea de care aparţinea, nu acolo, la Televiziune. Dar mulţi, domnule preşedinte şi onoraţi senatori, mulţi au vrut să intre în istorie. Ăsta e adevărul, din păcate. Şi au intrat în aşa hal încît istoria asta s-a lăsat cu sînge şi cu morţi, de care toţi, într-un fel sau altul, sîntem vinovaţi. Dar unii, prin ce-au făcut şi cum au acţionat,

n-au făcut decît rău. Din păcate. Poate că n-au vrut s-o facă, dar au făcut. În primul rînd, că s-a creat acea spaimă, pentru că apărînd pe ecran şi cerînd ca Galaţiul să vină la Bucureşti, ce-şi închipuiau cei din ţară? „Măi, înseamnă că Bucureştiul e asediat, e terminat, e distrus.“ Eu, cînd am văzut unele secvenţe, inclusiv imaginea de la Televiziune, am crezut că oamenii ăştia sînt morţi. Adică s-a făcut, iertaţi-mi expresia, o diversiune din interiorul Televiziunii.

Comisia Senatorială: Da. Aţi vrea să vă continuaţi, domnule general, ideea sublinierii a ce-aţi făcut pe linia eliminării greşelilor?

General Ştefan Guşă: În primul rînd, am dat ordin să se verifice, pentru că erau zvonuri, să se verifice toate informaţiile care se primesc. Se continua, şi afirm clar că se continua, acea dezinformare care începuse la Timişoara, însă cu mai multă intensitate, pentru că acuma ştim că veneau de la CAT (Comandamentul Apărării Teritoriului). La CAT era un general colonel (Mocanu) în care trebuia să am încredere. Veneau de la Armata a III-a, de la generalul Roşu, pe care, din păcate, în prima parte nu prea l-am găsit la telefoane, nu numai pe el, dar acuma îl găsisem. Această dezinformare şi acest război combinat, războiul psihologic — radioelectronic a continuat şi după 22, dar cu mult mai mare intensitate. Este cert că aşa s-a întîmplat. Că pe fondul ăsta au fost şi greşeli, este iar limpede, nu putem să ne ascundem, s-au făcut şi greşeli. Dar încă o dată vă spun, dezinformarea a existat, panica s-a creat, poate voit sau nevoit, dar s-a creat, şi din aceste cauze şi greşelile au existat. Poate şi din cauza asta au fost şi mai multe victime.

Comisia Senatorială: Cînd nu l-aţi mai văzut pe Victor Stănculescu?

General Ştefan Guşă: Eu am stat aici. Abia a doua zi a trebuit să ies de aici. Deci n-am mai reuşit să-l văd.

Comisia Senatorială: Cînd aţi plecat de la Ministerul Apărării Naţionale, el a rămas acolo?

General Ştefan Guşă: Absolut.

Comisia Senatorială: A rămas acolo şi nu l-aţi mai văzut pînă în 22 sau 23, după-amiaza, cînd v-aţi întors la minister?

General Ştefan Guşă: În 23. Nu era după-amiaza, era către prînz pentru că îmi aduc aminte că am chemat la Comitetul Central un TAB, chiar la scările acelea din lateral, sau dacă nu, chiar pe aici am plecat.

Comisia Senatorială: De aici, din faţă.

General Ştefan Guşă: De aici, de aici, aici, pentru că a venit un locotenent de la Regimentul de Gardă şi i-am zis: „Trage un TAB — se trăgea pe aici — cît poţi de aproape, zic, să ne urcăm în el să mergem la minister", şi aşa am venit cu nişte soldaţi. Ce se întîmplă? Eu nu vreau să discut ce s-a întîmplat aici, noaptea, pentru că inclusiv în această clădire s-a tras. Cum-necum, s-a stins lumina la un moment dat, era o panică, a ajuns zvonul că e minată clădirea, era un zvon, lumea era speriată, era panicată. Alt zvon că era ocupată clădirea de teroriştii. Lumea era panicată. Ce se întîmplă, foarte mulţi aveau armament şi muniţie. De aceea vă spun că am rămas *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Nu vreau să mă absolv de nici o vină, dar n-am înţeles nici în ziua de azi cu cîtă uşurinţă s-a dat atunci armamentul şi muniţia.

Comisia Senatorială: Securitatea era sus, aici, la etajul doi?

General Ştefan Guşă: Domnule, eu n-am fost în Bucureşti. Eu vă spun ce-am văzut, venind din afară după atîtea zile.

Comisia Senatorială: Deci, tinerii care au intrat aici au găsit armamentul în cameră.

General Ştefan Guşă: Asta a fost nenorocirea, din păcate.

Comisia Senatorială: Aţi putea să ne spuneţi din ordinul cui sau dacă aţi aflat cine a stins lumina? Aţi putea şti?

General Ştefan Guşă: Nu, nici nu puteam atunci. Domnule senator, privind lucrurile după trei ani şi jumătate, putem să le analizăm cu calm şi cu multă luciditate. Dar vreau să fiu foarte cinstit cu dumneavoastră, şi eu eram panicat, şi nu numai panicat, eram şi obosit şi nu ştiam ce se întîmplă, eram atît de nedumerit, cînd, pe data de 22, la prînz, era linişte în toată ţara şi a început această canonadă, că nu pot să-i spun altfel, am rămas efectiv surprins. Pentru că, să ştiţi, foarte greu mi-am revenit. Nu vreau să-mi aduc nici vină, nici *(lipsă de audiţie, n.n.),* dar asta e realitatea. De aceea am şi rămas surprins şi l-am şi întrebat pe generalul Vlad: „Ai cui sînt ăştia?" Pentru că în prima fază am bănuit, dar n-am probe, că sînt oamenii Securităţii, şi toată lumea credea aşa. Ei spun că n-au fost. Probabil că aşa este. Dar cert e că s-a început această canonadă care s-a întins după aceea la Comandamentul Apărării Antiaeriene, la Ministerul Apărării Naţionale, la Comandamentul Serviciilor, dacă nu mă înşel, pe la Haiducului şi inclusiv, dacă nu mă înşel, şi la Comandamentul Armatei I, pe Antiaeriană, pe Ghencea şi pe urmă la Otopeni.

Comisia Senatorială: Domnule general, pînă acum s-a strecurat o mică inadvertenţă, n-aş zice contradicţie. Poate reuşim s-o clarificăm. Aţi spus că domnul general Vlad a declarat că l-a abandonat pe Ceauşescu, dar a spus că nu trădează poporul. Aici aţi putea să ne faceţi poate o anumită lumină. Dar nu asta vreau să vă întreb. Vreau să punem faţă în faţă această afirmaţie a domnului general Vlad, care bănuiesc că nu era rupt de propriile efective ale Securităţii, pentru că dumneavoastră v-aţi pus întrebarea cine a tras, cine a stins lumina, cine a făcut o serie de diversiuni. S-a emis şi ipoteza că poate şi oamenii Securităţii? Avea în subordine domnul general Vlad unităţi care-l supravegheau chiar pe el? Era posibil să se facă un asemenea act contradictoriu cu comportamentul generalului Vlad, favorabil revoluţiei?

General Ştefan Guşă: Nu cred că ar fi avut unităţi de care să nu ştie, că dacă nici dînsul nu ştia... Mi se pare absurd. Adică şeful Securităţii să nu ştie, nu cred. Cert e că s-a stins lumina, că am fost aici în clădire. Că lumea a zis că se aruncă în aer clădirea, asta am auzit-o aici, sînt oameni care au fost aici şi au auzit tot. Şi pe urmă faptul că s-a tras peste tot unde erau unităţi militare…

Comisia Senatorială: Domnule general şi stimaţi colegi, este cunoscut faptul că Statele Majore ale Gărzilor Patriotice erau subordonate Comitetului Central şi că cel care era comandant, şef al Gărzilor Patriotice, îşi avea sediul sau locul de muncă aici, undeva în clădirea asta.

General Ştefan Guşă: La etajul şase, dacă nu mă înşel.

Comisia Senatorială: Legat şi de abandonarea armamentului de către cei de la Securitate şi de posibilele măsuri care ieşiseră de sub control — şi vă amintesc deplasarea aceea iluzorie ca scop, a Gărzilor Patriotice, la Timişoara —, este posibil ca elemente aparţinînd acestor formaţiuni să fi făcut ceea ce astăzi nu înţelege nimeni cum s-a produs? Pentru că, cel puţin din cîte ştiu eu din cele întîmplate la Galaţi, ca şi în alte mari garnizoane din ţară, s-au petrecut o mulţime de ciudăţenii legate de comportamentul Gărzilor Patriotice.

General Ştefan Guşă: Domnule senator, eu nu ştiu ce ordine au primit ei, însă ştiu ce ordine am dat eu, cît am putut să mai dau. Pentru că una din greutăţile pe care le-am avut aici şi una din vini — nu vreau să mă absolv de ea — a fost că eu, dacă ştiam ce se întîmplă, nu veneam aici (la Comitetul Central). Dacă ştiam ce se

întîmplă, rămîneam în mod sigur acolo (la Ministerul Apărării Naţionale), că aveam legături mult mai multe. Dar ştiu că, atît cît am putut, le-am spus după aceea să nu cumva să dea armament la Gărzile Patriotice. Pentru că nu era război de apărare a patriei, deci să suplimenteze nişte forţe ale Armatei şi atunci am spus să nu se dea la lume armament. De ce? Pentru că noi aveam o experienţă cu ei, să mă ierte Dumnezeu, dar mai luau cîte un ţoi, se mai îmbăta cîte unul, adică mi s-a părut că aceasta era o măsură care nu trebuia luată în acele momente, mai ales că unii erau sub euforia acelei fugi a lui Ceauşescu şi de bucurie mai trăgeau şi cîte ceva la măsea. De aceea cred că s-au şi întîmplat, în unele locuri, nişte nenorociri, inclusiv la Buzău. După revoluţie am aflat că acolo, sub acţiunea băuturii, s-au împuşcat în sediul Comitetului Judeţean. Adică au fost şi nişte nenorociri. Nu ştiu, dar părerea mea personală este că cel care trebuie să ştie şi să răspundă este cel care a condus Gărzile Patriotice. În unele judeţe şi oraşe nu s-a dat armament şi muniţie Gărzilor Patriotice. Sigur s-a dat la Bucureşti, la Buzău şi la Brăila. Probabil şi la Braşov.

Comisia Senatorială: Domnule general, continuaţi, vă rog, ca să nu vă pierdeţi firul.

General Ştefan Guşă: Deci în acea noapte, multe din ele se găsesc pe casetă şi n-aş vrea să le mai repet. Ce vreau să concluzionez? S-a continuat cu această dezinformare, că la un moment dat le-am şi spus: „Măi, verificaţi, că m-aţi înnebunit!“ În primul rînd, am căutat să stăvilesc acele cereri care se făceau prin televizor, de a aduce în Bucureşti unităţi militare care nu erau necesare. În primul rînd, două probleme se iveau şi, cît eram eu de obosit, îmi dădeam seama de ele. Se dezorganiza sistemul de apărare a ţării, pentru că unele unităţi nu întîmplător sînt dispuse în nişte garnizoane, ele acoperă o anumită parte din frontieră, în planurile noastre operative. Or, luîndu-le de unde erau, descopeream practic dispozitivul de apărare sau de acoperire. Al doilea. Erau suficiente forţe în această capitală a ţării. Apoi nu ştiu cine ne ataca, era vorba de teroriştii, revin şi la treaba asta, dar teroriştii nu se nimicesc cu regimente de tancuri, aduse de la Tîrgovişte. Că una din probleme — dacă vă amintiţi, e şi pe casetă — a fost să mă opun intrării în oraş a acestor regimente, erau regimente cu tancuri moderne. Pentru că, din practică ştiu, o companie de tancuri, pe timp de noapte, este foarte greu de condus, chiar dacă ştim dinainte traseul. Dar o uni-

tate care intră pentru prima dată într-un oraş ca Bucureştiul putea să producă mari nenorociri! Mai ales că legătura era cum era, iar staţiile de radio în mediul urban, în oraşe, de multe ori sînt ecranate de fel de fel de obstacole şi se pierdea legătura cu ele. Plus acel haos care se crease, pentru că ăsta e adevărul şi de ce să n-o spunem? Erau şi ofiţeri sau subofiţeri tineri, care, efectiv, erau speriaţi, nu ştiau ce se întîmplă cu ei. Şi atunci, cît am putut, am oprit ca în Bucureşti să mai aducă trupe. Pentru că descopeream, efectiv, vă spun, descopeream frontiera. De unde luam trupe? De la Focşani, de la Galaţi? Păi e poarta Focşanilor. Îi luam din Dobrogea? Păi atunci rămînea litoralul... Îi luam din Moldova? Că s-a luat şi de la Piatra Neamţ. Adică ce făceam, descopeream partea de est a ţării? Pentru că orice s-ar spune, domnule preşedinte, şi asta va rămîne s-o stabilească istoria, toate pericolele pentru România au venit totdeauna dintr-o direcţie şi dumneavoastră o ştiţi foarte bine. Din vest, nu ne-a atacat nimeni, niciodată. Şi năvălirile înainte, iertaţi-mă că fac o mică paranteză, tot din est au venit, şi goţii şi hunii şi gepizii, şi toţi au venit de unde au venit. Şi atunci, asta vreau să spun, am încercat să împiedic aceşti oameni să mai cheme prin televizor. Culmea, că s-a făcut din ordinul şefului Marelui Stat Major. Eu nu puteam să dau asemenea ordin. Orice militar cu un pic de pregătire nu putea să facă asemenea greşeală. Că era necesar să fie întărită Televiziunea, însă de acord, erau destule unităţi în Bucureşti. Şi aşa s-a şi întîmplat, de fapt.

Comisia Senatorială: Domnule general, dacă aţi făcut această afirmaţie, că toate necazurile şi evenimentele alea au venit din est, puteţi să ne explicaţi cam de ce credeţi că de data asta au venit tot din est?

General Ştefan Guşă: Poate e şi ceva împămîntenit, ca să zic aşa, în mintea mea...

Comisia Senatorială: Special, particular.

General Ştefan Guşă: În particular, poate să se consemneze sau nu, niciodată n-am putut să înghit „măreaţa Armată sovietică". Pentru că totdeauna ne sfidau şi asta s-a întîmplat şi în funcţia pe care am avut-o, să ştiţi, şi-am avut totdeauna cu ei nişte discuţii şi se pot verifica aceste discuţii, am avut inclusiv şedinţe în care, efectiv, au ieşit afară şi au aruncat cu hîrtiile pe jos, mai ales cînd eram la Moscova sau în alte capitale ale ţărilor din Tratatul de la Varşovia. Ne priveau ca pe ultimii. Şi vă spun încă o dată că poate

şi prin formaţia mea, crescut la ţară, taică-meu a luptat pe front, n-am avut încredere în ei şi nici n-o să am niciodată. Şi pericolele, încă o dată spun, istoria ne-a spus că au venit de acolo. Se ştie clar că toate au venit de acolo, nu? Şi cred eu că dacă..., ferească Dumnezeu, să nu mai fie, tot de acolo vor veni. Să-mi fie gura blestemată, dar e o părere a mea, personală. Încă o dată afirm, să ştiţi că nu mi-era frică de unguri, mi-era frică de cine era în ţara lor. Erau peste 60 000 de ruşi cu divizii mecanizate, cu tancuri şi cu aviaţie, care puteau, în momentul cînd Armata României era împrăştiată în plutonaşe şi plutoane pe la toate obiectivele, puteau pătrunde în marş triumfal, cum s-a întîmplat la Praga, în 1968.

Comisia Senatorială: 67 000 de ruşi erau în ţară în momentul ăla, vă spun eu.

General Ştefan Guşă: Nu ştiu cîţi erau, nu i-am numărat, dar eu ştiu ce se întîmpla în afară. Şi ştiu ce s-a întîmplat în 1968, cînd Armata cehă, spre ruşinea ei, n-a tras un glonţ. Pentru că noi, indiferent ce s-ar fi întîmplat, chiar dacă nu voia generalul Guşă, soldatul nostru din porumb sau ăla de la mină, tot trăgea, ăla luat de pe Canal. Erau atît de porniţi încît trăgeau, să ştiţi, şi atunci era într-adevăr motiv să fie ocupată România. Marele pericol ştiţi care a fost? Că dacă ei ar fi solicitat un pic de ajutor, chiar specializat, şi un singur rus ar fi fost împuşcat, era motivul pentru ocuparea României în cîteva ceasuri. Era motiv. Dar o să revin la ele dacă-mi permiteţi. Deci asta s-a întîmplat pe la orele *(lipsă de audiţie, n.n.)*, în cursul nopţii, nu mai ştiu, că eram foarte obosit. În acea noapte am încercat cît de cît să mă lămuresc. Am vorbit cu cei de la Iaşi. La Iaşi era comandant înlocuitorul comandantului de divizie, actualul colonel Cioară, care e la Oradea, şi care mi-a spus că are informaţii că dinspre est e posibil să fie atacaţi şi m-a întrebat ce face. „Mori pe brazdă, măi băiatule, acolo mori, pe brazdă!“ El poate confirma, poate fi chemat aici. Aveam aceleaşi informaţii, de fapt nişte dezinformări, pînă la urmă, dacă o luăm aşa, o fi fost şi ceva real, eu nu ştiu, n-am fost pe frontieră, dar prea veneau nişte informaţii, inclusiv de la grăniceri. Au fost nişte episoade destul de bizare, în zona Galaţilor şi a Focşanilor, care trebuiesc lămurite. Nu numai pe 22 noaptea, ci şi după 23, 24. Dar o să revin la ele. Deci, în cursul nopţii, am căutat pe cît posibil să reuşim să menţinem *(lipsă de audiţie, n.n.)*, pentru că, ce s-a întîmplat *(lipsă de audiţie, n.n.)* aceste puncte care s-au creat, de foc, au dus, din păcate, la un

fenomen care s-a generalizat, foarte mulţi soldaţi au început să tragă. Fie de teamă, fie că *(lipsă de audiţie, n.n.)* pentru că vă spun, unul singur care trăgea aici, aţi văzut că toată piaţa răspundea cu foc, datorită acestei stări care s-a creat, din păcate, şi s-a creat, ăsta-i adevărul. În cursul nopţii, a venit generalul Militaru şi m-a întrebat dacă e util să mă ajute cu ceva. Şi i-am spus să-şi vadă de treabă. Eu nu ştiu, îmi pare rău că trebuie să spun asta, dar nu vreau nici să-l disculp, nici să-l inculp, însă părerea mea e că la vîrsta lui trebuia să fi stat acasă. Mă rog! Ăştia care eram şi care dusesem greul şi la porumb, şi la Canal, şi la Casa Ştiinţei, cred că eram în stare să conducem Armata, dar, din păcate, a venit să mă întrebe dacă e nevoie de el. „Nu-i nevoie, domnule, de dumneata, du-te şi vezi-ţi de treabă!“ Surpriza a fost a doua zi, că l-am găsit în minister. Pentru că el afirmă undeva, într-un ziar, că a fost numit de-abia pe 26. Dar cum poate să afirme acest lucru?

Comisia Senatorială: Pe 25.

General Ştefan Guşă: Nici pe 25, domnule senator. Pe 24, noaptea, a participat la şedinţa cu omorîrea lui Ceauşescu, cînd s-au pus la punct detaliile. Păi, să mă ierte Dumnezeu, asta nu se poate, n-are cum! El, în momentul cînd a venit în Ministerul Apărării Naţionale — generalul Guşă, cu urechile lui, a auzit cînd a pus mîna pe telefon şi a zis: „Alio — cu semnul moale —, alio, Maskva, ia bîl gheneral Militaru...“ Nu se poate! Pentru mine a fost o lovitură. El degeaba spune că nu. Îmi pare foarte rău, am impresia că omul nu prea-i... Dar aşa amăriţi cum eram, cu înlocuitori la comenzi de divizii, aşa am putut să facem sarcinile alea şi aşa puteam să facem şi în continuare. Pentru că Armata nu l-a înghiţit, să ştiţi, şi nici acum nu-l înghite.

Comisia Senatorială: Domnule general, sînteţi sigur că a făcut afirmaţia asta, a vorbit rusește la telefon?

General Ştefan Guşă: Dar în faţa mea a vorbit, domnule senator!

Comisia Senatorială: Pentru că noi l-am audiat şi nu ne-a spus decît o singură relaţie cu exteriorul, cu consulatul de la Constanţa. Vă mulţumesc.

General Ştefan Guşă: Domnule senator, dacă există, şi există un Dumnezeu, ar trebui să-i fie frică, măcar la vîrsta asta, sau măcar un pic de ruşine să aibă. Pentru că, oricum, nu eu am fost scos din Armată de către Ceauşescu pentru anumite motive, ci el. N-au fost scoşi degeaba şi trimişi în economie, nici el, nici generalul Şerb şi

alţii. Se ştie de către toată lumea treaba asta, nu trebuie s-o ascundem. Au fost trădători, din păcate. Dar Ceauşescu nu i-a omorît, ăsta-i adevărul istoriei, i-a lăsat să trăiască. Eu n-am făcut treaba asta şi nu vreau să *(lipsă de audiţie, n.n.)*, dar nu se poate. Greşelile-s greşeli. Pentru că în cursul nopţii, dacă vă amintiţi în „Noaptea generalilor", sovieticii m-au căutat, să ştiţi, nu ştiu dacă din ambasadă sau de la ei. Dar am fost căutat cu insistenţă. Din păcate, nu ştiam bine ruseşte. M-am folosit de o studentă, erau gîrlă pe acolo studenţi, ca să vorbesc. Ei mă căutau. Şi de ce mă căutau? Pentru că în Tratatul de la Varşovia, domnul general ştie foarte bine, erau trei organisme legal constituite: era Comitetul Politic Consultativ, care erau şefii de stat, deci unde erau Ceauşescu şi ceilalţi, era Comitetul Miniştrilor Apărării, unde era răposatul general Milea, Dumnezeu să-l ierte, şi ceilalţi, şi era Comitetul Şefilor Marilor State Majore, unde eram şi eu. Or, o altă Praga nu se făcea fără ca să mă consulte cît de cît. Pentru că ei ştiu ce-au făcut la Praga şi cît i-au hulit şi acum oricum ţineau cont de singurul care mai era în viaţă şi cu semnătură pe tratat şi ăsta eram eu. Nu vreau să-mi aduc nici un merit. Ei m-au căutat. Şi eu i-am căutat în 23 şi nu la Televiziune, cum s-a dat. I-am căutat din Ministerul Apărării Naţionale şi am document că i-am căutat. Documentul este în arhiva ministerului. Şi lîngă mine a fost generalul Mircea care mi-a făcut tranzlaţiile cu generalul Moiseev (şeful Marelui Stat Major sovietic). Pentru că, vă spun, ei întrebau dacă e nevoie de ajutor. Da, dacă e nevoie de ajutor sovietic. În noaptea aceea ei asta m-au întrebat. Eu am spus: „Nu, n-am nevoie de nici un fel de ajutor." Iar în 23 noaptea, inclusiv cu Vatsek (ministrul Apărării al Cehoslovaciei) am vorbit, inclusiv cu Karpati (ministrul Apărării din Ungaria), şi cu alţii care solicitau, mă solicitau la telefon să vadă dacă Armata noastră şi noi avem nevoie de ceva, chiar ajutor militar dacă e posibil. Or, acest lucru e un adevăr, nu-l putem ascunde. În 23 au venit la mine să cerem ajutor pentru că moare lumea.

Comisia Senatorială: Cine?

General Ştefan Guşă: Cine? Generalul Militaru. Domnul Iliescu era de faţă. La vremea respectivă, era cine era. Îmi pare rău, acum e preşedintele ţării şi tot respectul, dar istoria e istorie, a fost el, a fost Gelu Voican-Voiculescu. Degeaba declară că n-au fost. Au

venit inclusiv la mine în birou, la Marele Stat Major, şi am martori. A zis: „Moare lumea!“

Comisia Senatorială: În ce dată era?

General Ştefan Guşă: Pe 23, domnule senator. După ce am plecat de aici. Au venit, nu ştiu de unde au venit.

Comisia Senatorială: Au venit de la Televiziune. Pe 23, dimineaţa, au venit la Ministerul Apărării Naţionale.

General Ştefan Guşă: De acolo au venit. Au venit la minister şi au spus: „Lumea moare“. Şi am spus: „Poate să moară, cît oi fi şef al Marelui Stat Major nu admit.“ Şi atunci am pus mîna eu şi am sunat Moscova. Pentru că nu ştiam ruseşte, i-am chemat pe colonelul Mircea, actualul general Mircea, şi pe colonelul Lungu, şi avem document în acest sens. Şi am spus că „indiferent ce se va întîmpla, nu avem nevoie de ajutor sovietic“. Şi m-a întrebat, cred că Denisov era pe fir, pe Mircea l-a întrebat, pe generalul Mircea: „Dar măcar medicamente?“ „Nici medicamente. Dacă o fi nevoie, vă cerem noi.“ E un adevăr, nu se poate ascunde. Oamenii au cerut-o poate din teama că se întîmplă ceva. Dar eu am zis-o foarte limpede, cît de amărîtă era Armata noastră, atîta mai lipsea, să vină ruşii. Pentru că un singur soldat sau paraşutist rus împuşcat *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Pentru că s-a cerut clar: „Măcar o brigadă.“ Şi Militaru ştie. De ce ascunde treaba asta? Istoria e istorie.

Comisia Senatorială: Domnule general, hai s-o luăm mai sistematic puţin. În legătură cu subiectul ăsta cu Uniunea Sovietică, deci spuneţi-ne ce ştiţi dumneavoastră în legătură cu aceste conversaţii cu Moscova. Cine le-a avut şi unde?

General Ştefan Guşă: Domnule senator, eu l-am văzut pe generalul Militaru vorbind din biroul ministrului Apărării.

Comisia Senatorială: Asta era în ce zi?

General Ştefan Guşă: 23, după-amiază, cred.

Comisia Senatorială: Dumneavoastră plecaseţi?

General Ştefan Guşă: El era pus ministru de păcătosul ăla de..., iertaţi-mă, de Lupoi. Ăsta a fost un dezertor, a luat o puşcă şi s-a postat în spatele domnului Iliescu. Asta a făcut, şi el a început să dea acolo sfaturi, la Televiziune. Mulţi dintre ei, pentru mine, generalul Guşă, indiferent ce mi se întîmplă, îi consider cît oi trăi nişte dezertori, care încă n-au fost...

Comisia Senatorială: Pe cine?

General Ştefan Guşă: Pe Lupoi, pe Cico Dumitrescu. N-aveau ce căuta acolo, trebuiau să fie la locul lor, nu la Televiziunea Română. Acolo erau alţii care trebuiau să se ducă.

Comisia Senatorială: Da. Domnule general, hai să încercăm să deslușim treaba asta cu Moscova. Deci cum, cum ştiţi dumneavoastră că *(lipsă de audiţie, n.n.)*. S-o luăm de cînd eraţi aici, în localul ăsta. A fost discuţia asta despre Moscova?

General Ştefan Guşă: Eu am fost căutat la telefon şi mi s-a vorbit în limba rusă. Că a fost de la ambasadă, că a fost de la sovietici, e foarte clar că mi s-a vorbit rusește şi reţin exact: „Unde e generalul Eftimescu?“ (în rusă). Că mai ştiu ceva rusă, nu chiar perfect, dar oricum, mă mai descurc şi eu. „Domnule, nu, e generalul Guşă.“ „Cine e ministrul Apărării?“ Zic: „Ministrul nu mai e.“ A întrebat de ministru şi după aceea a început ceva care nu mai înţelegeam, am înţeles ceva de „pomoci“ — ajutor. Şi am spus: „Domnule, cine ştie rusește?“ Şi am dat-o pe o cetăţeancă, care era acolo. „Măi, ştii rusește? Ia vezi ce vrea şi tradu-mi.“ Că solicităm ajutor? Dacă dorim, avem nevoie de ajutor? Pe mine m-a speriat treaba asta.

Comisia Senatorială: Adică ei ofereau ajutor.

General Ştefan Guşă: Ofereau ajutor. Dar, domnule senator, domnule preşedinte, un ajutor poate să fie în două feluri oferit, adică dat: ori din proprie iniţiativă, ori dacă cineva l-a cerut. Dar Dumnezeu ştie de ce au venit ei la telefon să-l întrebe pe generalul Guşă dacă avem nevoie de ajutor militar? Fie că s-a cerut, fie că oamenii, din bunăvoinţa lor, voiau să ne ajute. E un adevăr, nu se poate ascunde.

Comisia Senatorială: Da. Şi dumneavoastră le-aţi spus că nu?

General Ştefan Guşă: „În nici un caz.“ „În nici un caz.“ Şi asta am repetat-o a doua zi. De ce, domnule preşedinte? Ca s-o lămurim cu ruşii. În momentul cînd m-am dus în minister şi s-a lansat ideea, şi din păcate era şi domnul preşedinte actual acolo, că ar trebui nişte trupe specializate, măcar o brigadă care să lichideze teroriştii care trăgeau, atunci, efectiv, am făcut următorul raţionament.

Comisia Senatorială: Cine făcea propunerea asta?

General Ştefan Guşă: Ca să fiu cinstit, cred că preşedintele Iliescu era mult dus de acest general Militaru, care propunea. Şi el a venit acolo, dar cel care a vorbit mai mult a fost generalul Militaru,

care trebuie să recunoască, n-are încotro, dacă are un pic de caracter, ceea ce nu cred. Deci se conta pe un ajutor nu masiv de tancuri, ci pe trupe specializate în lupta asta antigherilă, în oraş. Or, treaba asta cum se putea petrece? Deci aici erau două probleme. Una, că ei totuşi nu puteau să dea ajutorul cerut, fără aprobarea mea. Oricît, ei mă cunoşteau totuşi, lucrasem de-atîţia ani cu ei, în Tratat. Al doilea. Pericolul era fantastic pentru că ai noştri, aşa amărîţi cum erau, din porumb, de unde i-am adus, erau porniţi să tragă. Să ştiţi că ceea ce vă raportez acum, la Comisie, este adevărul adevărat, erau, erau, cum să spun eu, cu o ură în ei nemaipomenită, şi soldaţi şi ofiţeri. Deci nu se punea problema ca să se... Se întîmpla un incident nenorocit. De ce? Se crea precedentul şi motivul ca într-adevăr să ocupe ţara.

Comisia Senatorială: Da.

General Ştefan Guşă: Ăsta este adevărul, domnule preşedinte.

Comisia Senatorială: Am înţeles.

General Ştefan Guşă: Dacă noi am fi tras într-un singur paraşutist sovietic, noi eram ocupaţi, pentru că, indiferent că muream pînă la ultimul, erau prea mulţi şi prea mari, cum sînt şi-acum. Dar nu trebuia să creăm motivul. Pentru asta nu am cerut ajutor Moscovei şi pentru că mi-era teamă să nu ceară, în continuare, altcineva, acest ajutor.

Comisia Senatorială: Cine altcineva?

General Ştefan Guşă: Credeţi că la data aceea generalul Guşă ştia cine sînt cei din conducere?

Comisia Senatorială: La cine vă gîndiţi acum?

General Ştefan Guşă: Păi, puteau oricare din ei. Fie preşedintele, fie Roman, fie Militaru. Mi-a fost teamă pentru că, încă o dată, nu vreau să fac afirmaţii gratuite. În momentul cînd am auzit ideea de solicitare, efectiv m-au speriat urmările a ce putea să se întîmple. Şi atunci eu am sunat Moscova. Ăsta e adevărul, iar generalul Mircea poate fi chemat şi întrebat. Pentru că după aceea mi-a spus: „Domnule general, m-am speriat.“ „De ce, măi?“ „Păi am crezut că sunaţi să-i chemaţi.“ „Cum, măi, eşti nebun? Aşa am ajuns?“ Deci am fost speriat de această treabă şi am acţionat. În plus, v-am raportat că în noaptea de 23, în localul Ministerului Apărării, am fost căutat de ataşatul militar sovietic, era contraamiral. După aceea, de ataşatul militar ungur, Arady Sandor, care mi-a dat nişte date cu staţiile, să le nimicim ca să terminăm cu teroriştii.

Şi i-am spus: „Măi, ţi-ai făcut meseria ca lumea“ — că ştiam — un bun spion, adevărat, pentru asta, jos pălăria! Karpati m-a întrebat dacă elicoptere de la noi se duc să survoleze Ungaria. „Domnule, nici vorbă“, zic. Că a fost informat, că nu ştiu ce. Deci *(lipsă de audiţie, n.n.)* Vatsek era ministrul cehilor pe vremea aceea, la Armată. M-a întrebat dacă avem nevoie de muniţii. I-am răspuns foarte obraznic chiar. „Dacă tu — zic — ai impresia că Armata Română stă în lăzile de muniţii care s-au tras, ai o părere foarte proastă despre dotarea noastră.“ Deci, în noaptea aceea, ei au fost cei care m-au căutat, din Tratat. Cu ce scop? Nu ştiu. Testare? Puşi de alţii? Dar, oricum, adevărul este că m-au căutat. Şi ceea ce m-a intrigat este că nu în ruseşte am vorbit cu ei. Lîngă mine erau Străjescu, Ivănel... Erau subordonaţii domnului general, din cei mai tinerei, că cei mai mari nu prea au avut *(lipsă de audiţie, n.n.)*, e o durere să o spun, dar unii n-au prea fost lîngă mine, din păcate, atunci. Vreau să vă spun că ei aveau la cap de linie translator deja pregătit, în limba română. Pentru că cu toţi am vorbit şi „nu-i nevoie de ruseşte, că vorbim noi“. Mă rog, erau familii care ştiau. Deci s-au pregătit oamenii ca să poată merge repede convorbirile. Au fost deci aceste oferte de ajutor, inclusiv din partea aliaţilor. Că ele s-ar fi făcut sau nu, am fost dator să le previn. Că este aşa, o pot dovedi cu acte. Omul care mi-a tradus trăieşte iar documentul a fost înregistrat în minister şi se poate verifica. Deci asta ar fi referitor la ce m-aţi întrebat dumneavoastră. Cam asta a fost, în mare, povestea.

Comisia Senatorială: Da. Vă rog să ne spuneţi dacă prima dată aţi vorbit dumneavoastră şi le-aţi spus că nu e nevoie. Acum cine le-a spus că e nevoie?

General Ştefan Guşă: Domnule, cu ruşii se putea vorbi din mai multe locuri. Se putea vorbi inclusiv de la Televiziune. Noi aveam oricum legătura cu ei din mai multe birouri: biroul ministrului, biroul şefului Marelui Stat Major, biroul... sau de la ambasadă... Eu ştiu de unde se putea vorbi? De la Direcţia Operaţii, exact, aveam mai multe locuri de unde se putea vorbi.

Comisia Senatorială: Domnul Iliescu cu cine a vorbit?

General Ştefan Guşă: Eu ştiu că domnul Iliescu a vorbit cu ambasada (sovietică) şi chiar a recunoscut. Că i-a informat, că nu ştiu ce. Dacă a vorbit mai departe, ar fi păcat să afirm, dar că s-a solicitat ajutor, asta au făcut-o în faţa mea. Mi-au spus mie să solicităm.

Comisia Senatorială: Cine? Cui?

General Ştefan Guşă: Deci v-am spus, echipa era aşa: era domnul Iliescu, domnul Voican-Voiculescu, Militaru...

Comisia Senatorială: Petre Roman era?

General Ştefan Guşă: Petre Roman era, aveţi dreptate, dar nu ştiu dacă mai era Mihai Montanu.

Comisia Senatorială: Şi Montanu era, a fost cu ei tot timpul.

General Ştefan Guşă: Nu erau în toate situaţiile, că de multe ori mai lipseau, nu ştiu cum.

Comisia Senatorială: Şi ce-au făcut, domnule general?

General Ştefan Guşă: Păi asta a fost, ce vă spuneam, domnule preşedinte. E necesar, uite moare lumea... Ce se întîmplă? Eu am impresia că a fost un cui pe undeva. Pentru că se pare că sovieticii nu acordau ajutor fără să zic eu ceva. Întrucît în toate documentele existam, totuşi, ca organism, eu ştiu, ca un om care trăieşte *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Ştiţi că noi aveam statutul la război, cu care n-am fost de acord. Dar aveam statutul la pace, cu care am fost de acord, iar semnături în documentul ăsta aveau ministrul, Guşă şi Ceauşescu. Adică poate ăsta a fost motivul sau poate *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Comisia Senatorială: Cred că da.

General Ştefan Guşă: Nu ştiu dacă ăsta a fost, dar oricum ei au fost obligaţi să mă caute. Iar eu cînd am văzut că se încearcă această cerere, am fost obligat să vorbesc cu generalul Moiseev (şeful Marelui Stat Major al Armatei Sovietice).

Comisia Senatorială: Corect!

General Ştefan Guşă: Şi nu singur, ci l-am pus pe Mircea şi i-am spus: „Domnule, înregistreaz-o, că nu se ştie.“ Şi bine am făcut.

Comisia Senatorială: Acum spuneţi-ne cine a vorbit...

General Ştefan Guşă: Cu ei?

Comisia Senatorială: Da, ca să-i cheme în ajutor.

General Ştefan Guşă: Să-i cheme în ajutor? Domnule, în faţa mea n-au vorbit. Ăsta e adevărul. Dar în faţa mea s-a solicitat să cerem ajutorul. Mie mi s-a solicitat să cerem ajutorul şi nu am fost de acord. Cei care au solicitat, v-am spus, erau Militaru, Iliescu..., grupul care v-am spus. Ăştia au fost.

Comisia Senatorială: Asta acolo, la localul ministerului.

General Ştefan Guşă: La minister, sigur că da. Iar ce-a fost la televizor... mă căuta, dar nu ştiu de unde, cineva. Deci s-a încercat,

în 22 noaptea, să se ia legătura cu mine. Eu am rugat-o pe fata aceea să le spună că nu solicităm nici un fel de ajutor, că m-au întrebat dacă avem nevoie de ajutor. Au continuat să mă caute în minister şi m-au găsit. Nu m-au căutat sovieticii, să fie limpede. Deci numai ataşatul lor, care m-a întrebat dacă sînt ceva probleme şi avem nevoie de ajutor.

Comisia Senatorială: O întrebare: Victor Stănculescu era prezent în acele momente?

General Ştefan Guşă: Nu. Victor Stănculescu, în 25, a fost la Tîrgovişte, în 24, noaptea, a participat şi el la şedinţa aceea unde se hotăra soarta Ceauşeştilor, la care n-am participat pentru că n-am fost chemat. Nici eu, nici generalul Vlad. Şi apropo de generalul Militaru: el spunea că nu. Păi în 24, noaptea, a participat la această şedinţă, deci era ministrul Apărării, îl numise... Lupoi, din 22 noaptea. Dar nu asta e important. Victor Stănculescu nu a participat la aceste discuţii cu ajutorul. Victor Stănculescu a participat cînd a fost numit Militaru ca ministru al Apărării, de către domnul Iliescu, în biroul ministrului, iar mie mi s-a spus că rămîn în continuare şeful Marelui Stat Major. După care Victor Stănculescu a mers şi pe la departament, pentru că la un moment dat, probabil că avea şi alte probleme şi el *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Iar, din 24, n-a mai venit decît pe 25 seara, un pic, după care s-a dus la Economie, sau nu mai ştiu unde a plecat.

Comisia Senatorială: După 26.

General Ştefan Guşă: Sau după 26.

Comisia Senatorială: Am înţeles că în fapt au existat două nopţi, aşa-numite „ale generalilor", şi că în seara de 23 spre 24, la o astfel de şedinţă, de reuniune...

General Ştefan Guşă: N-a fost o reuniune, domnule senator.

Comisia Senatorială: Mă rog, „noaptea generalilor", convenţional, cumva.

General Ştefan Guşă: Aşa au fost numite.

Comisia Senatorială: Cînd se pecetluia soarta lui Ceauşescu...

General Ştefan Guşă: Nu, aia a fost în 24-25. El spune 23-24. Aia e o altă *(lipsă de audiţie, n.n.)*. În 23-24 eu am fost în birou, împreună cu o grupă operativă formată la direcţia (DIA) unde aveam băieţii de la cercetare. O grupă operativă de la ei. De ce? N-aş fi vrut să spun treaba asta, dar mă văd nevoit să o spun. După ce m-am întors de la Comitetul Central, am simţit o răceală din partea

ajutoarelor directe şi, după aceea, spre mîhnirea mea, pe care o s-o am toată viaţa, ajutoarele mele directe nu prea m-au băgat în seamă. Nu îi condamn, să-i condamne Dumnezeu, dacă e. Nu-i condamn, dar ăsta e adevărul. Şi atunci am făcut apel, ca să pot totuşi să lucrez, la aceşti copii, care erau foarte apropiaţi de mine. Şi toţi erau. Şi ei au venit cu hartă, cu ei aveam legăturile, deci în birou la mine s-a făcut grupul operativ. Pentru că în nopţile acelea, să ştiţi, m-au căutat mulţi din foştii miniştri. Mi-aduc aminte că m-a sunat Aron, dar m-au sunat şi alţii, Dumnezeu ştie, nu-mi mai amintesc acum, trebuie să mă gîndesc bine, dar erau speriaţi...

Comisia Senatorială: Aron, cel care a fost la Transporturi?

General Ştefan Guşă: Exact, exact, exact. Aşa. Eram solicitat să le spun... Ce să le spun? Pe urmă mai e o problemă pe care aş vrea să-mi permiteţi să o relatez. Cei de la trupe, mă refer chiar din cei de la Galaţi, dar mai ales marinarii şi cei de la Iaşi trăiau cu impresia şi au şi informat că, sau probabil că aşa au fost ei informaţi, că totuşi pe graniţa de est se fac mişcări de trupe. De la Marină mi s-au semnalat acele ţinte care zice-se că au fost elicoptere. Le-am spus: „Nu trece nimic, nici musca.“ Era atunci parcă Angelescu. Angelescu venise la comandă. Nu, nu, aveţi dreptate. Comandant era Muşat. Da, da, da, aşa este. Iordache era... Dar nu, după aceea a apărut şi Angelescu, sînt sigur că a apărut. Deci aveam nişte informaţii că totuşi..., dar astea nu erau certe, din păcate, dar de frică îmi era frică să nu fie adevărate, pentru că s-au făcut diversiuni. Şi aici a fost o diversiune, sînt convins de asta, s-a profitat de nişte informaţii, deci ne-au intoxicat cu nişte informaţii „că vin, că nu vin“, de fapt n-au venit, sau or fi fost, dar n-au intrat pe teritoriu. Revin la ce v-am raportat dumneavoastră, la Comisie. Adică s-a ajuns pînă acolo că s-a tras. Ce s-a tras, că n-au fost milioane? Cum s-a tras? Ştie foarte bine generalul că nu pleacă racheta de pe rampa de lansare dacă n-are ţintă, şi totuşi a plecat. Deci îmi era foarte teamă, că pe undeva, profitîndu-se de situaţia de haos în care era ţara — că a început după aceea să se tragă la Cluj, să se tragă la Braşov —, deci s-a întins această nenorocire, ca să-i spun aşa, şi atunci era posibilă o intervenţie. De aceea mi-a fost foarte teamă ca nu cumva să pătrundă. Erau speriaţi cei de la Iaşi. Aici aş vrea să scot în evidenţă, totuşi, un mare merit al acestui copil: era maior, atît, totuşi stăpîn pe el, încît în Iaşi nu s-a tras un foc, deşi e oraş mare, n-au fost necazuri. La fel în toată zona Moldovei. Nici acum nu-mi dau

seama dacă s-a păstrat ca tampon, dar, oricum, au fost totuşi oraşe unde a fost linişte, oraşe mari. Au fost oraşe unde de-abia în 23, noaptea, s-au întîmplat necazuri, cum a fost la Buzău. Deci, la Buzău, pe 22 n-a fost nimic, pe 22 noaptea nimic, de-abia pe 23, către 24, a început. La Brăila, unde, iertaţi-mă, şi din greşeala conducătorilor militari de acolo ca şi a dezinformării, intoxicării care a fost făcută, s-au făcut nişte greşeli, au murit oameni nevinovaţi, ăsta e adevărul. Cum, unde? Trebuie văzut, luată fiecare casă în parte.

Comisia Senatorială: Domnule general, fiindcă timpul dumneavoastră e scurt, hai să ne concentrăm asupra unor puncte care, pentru mine şi pentru domnii senatori de aici, nu sînt clare. Dumneavoastră ştiţi şi aţi văzut multe lucruri, dar nu toate sînt foarte importante. V-aş ruga să ne lămuriţi asupra acestei chestiuni: aţi vorbit şi totuşi nu ne-am lămurit. Dumneavoastră, atîta timp cît aţi fost aici, în Comitetul Central, şi aţi stat, pînă cînd aţi stat aici, pînă în 23, pînă cînd?

General Ştefan Guşă: 23, pe la 10,30-11, către prînz, nu ştiu exact.

Comisia Senatorială: Atunci aţi plecat?

General Ştefan Guşă: Da.

Comisia Senatorială: Dar atîta timp cît aţi fost aici, conversaţiile astea cu ruşii le-aţi avut de aici?

General Ştefan Guşă: Încă o dată: ruşii m-au căutat pe 22 noaptea.

Comisia Senatorială: Aici?

General Ştefan Guşă: Aici, pentru că apare şi studenta, sau ce era, care mi-a tradus, e pe casetă, e clar. Convorbirea cu Moiseev am avut-o din localul Ministerului Apărării Naţionale.

Comisia Senatorială: După 23?

General Ştefan Guşă: Nu, pe 23 seara. La ea a participat generalul Mircea actual, colonelul Mircea atunci, care era translator, şi şeful biroului de translatori, el şi cu ai lui, eu l-am chemat, pentru că nu puteam să mă descurc şi el trebuia să traducă.

Comisia Senatorială: Da. Am înţeles.

General Ştefan Guşă: Şi pe el l-am rugat, mă iertaţi, să consemneze treaba asta şi a consemnat-o.

Comisia Senatorială: Da. Dar cînd eraţi aici, vreau să zic înainte de a pleca de aici, aţi plecat la minister?

General Ştefan Guşă: Da.

Comisia Senatorială: Aici fiind dumneavoastră, aţi avut conversaţii cu cineva în legătură cu acest ajutor, cu de-ai noştri? Nu cu ruşii, cu ruşii aţi vorbit.

General Ştefan Guşă: Nu aici, în localul ăsta, nu.

Comisia Senatorială: Cu domnul Iliescu n-aţi vorbit?

General Ştefan Guşă: Nu. Domnul Iliescu venea şi pleca. De fapt, seara, după ce s-a făcut acel comunicat, nu prea l-am mai văzut decît la minister.

Comisia Senatorială: L-aţi găsit la minister.

General Ştefan Guşă: L-am găsit la minister.

Comisia Senatorială: Dar la telefon n-aţi vorbit cu dînsul?

General Ştefan Guşă: Cred că o dată, da. Mi-e foarte greu, trebuie să mă gîndesc, să-mi iau nişte însemnări. Eu mai am nişte notiţe pe undeva. Dacă mai e nevoie, mai vin o dată sau vă pot relata în scris, domnule preşedinte. Mi-e greu acum să-mi aduc aminte toate fazele. Iertaţi-mă, nu vreau să fac *(lipsă de audiţie, n.n.),* dar eram tare obosit. Să ştiţi că uneori simţeam că plutesc, nu mai ştiam ce e cu mine. Eram după cinci zile de Timişoara, era pe 22 noaptea, cînd începuse această canonadă, mascaradă care m-a deranjat foarte mult şi, efectiv, eram destul de tracasat.

Comisia Senatorială: Dar de ce aţi plecat de aici? V-a chemat cineva sau singur...?

General Ştefan Guşă: Nu. Aici mi-am dat seama că nu aveam cum să mai conduc nimic, pentru că telefoanele erau foarte reduse şi îl mai aveam pe cel militar, pe care mi-l adusese plutonierul major, Scurt se numeşte.

Comisia Senatorială: Nu v-a chemat domnul Iliescu?

General Ştefan Guşă: Nu m-a chemat, eu am plecat din proprie iniţiativă. Nu mai aveam ce căuta. Eu am greşit că am venit aici, domnule senator. Eu, dacă nu plecam din minister, poate că era mai bine. Zic poate. De ce? Poate de acolo preveneam mai uşor *(lipsă de audiţie, n.n.).* În ce sens? Că aveam legături mai multe. Al doilea: cei care au lucrat atîţia ani cu mine poate erau mai apropiaţi. Şi apropiaţi au fost toţi cei din Marele Stat Major, o afirm cu toată certitudinea, cu excepţia a doi, trei generali care, din păcate, nu m-au vrut. E păcat că o spun, dar am simţit-o.

Comisia Senatorială: Îmi pare foarte rău, dar trebuie să constat că multe lucruri le-aţi uitat.

General Ştefan Guşă: S-ar putea, e posibil, au trecut atîţia ani.

Comisia Senatorială: Eu vreau să vă amintesc lucrul următor, dacă vi-l amintiţi.

General Ştefan Guşă: Da.

Comisia Senatorială: Aici, din acest local, de undeva de pe sus, nu ştiu unde eraţi dumneavoastră, aţi vorbit la telefon cu domnul Iliescu, care se afla la minister.

General Ştefan Guşă: În 22 noaptea.

Comisia Senatorială: Eu nu am auzit ce spunea domnul Iliescu, dar am auzit ce spuneaţi dumneavoastră. Şi dumneavoastră spuneaţi aşa...

General Ştefan Guşă: Iertaţi-mă, cred că am vorbit după convorbirea cu sovieticii, nu ştiu. Mi-e greu să precizez.

Comisia Senatorială: De sovietici nu ştiu eu, dar v-am auzit eu, cu urechile mele, pe dumneavoastră personal, cînd vorbeaţi la telefon cu domnul Iliescu şi spuneaţi aşa: „Nu, domnule Iliescu, nu e nevoie, nu faceţi greşeala asta, nu avem nevoie de nici un ajutor, nu asta ne mai trebuie!“

General Ştefan Guşă: La asta se referea.

Comisia Senatorială: Eu vă spun ce-am auzit cu urechile mele.

General Ştefan Guşă: Eu ar trebui să-mi reîmprospătez un pic memoria...

Comisia Senatorială: Aşa spuneaţi dumneavoastră, că mi-a rămas în memorie, am văzut un general român, eu eram un cetăţean oarecare, am văzut un general român apărîndu-şi ţara. La ce oră era, domnule general?

General Ştefan Guşă: Îmi amintesc că am avut o convorbire *(lipsă de audiţie, n.n.)*, că eu vorbeam cu mai mulţi atunci... inclusiv cu Mocanu (de la CAT) am vorbit, cu Roşu (Armata de la Craiova), am vorbit cu Gheorghe de la Marele Stat Major.

Comisia Senatorială: Eu nu ştiu, cu ăştia nu ştiu. Eu ştiu că spuneaţi aşa: „Nu e nevoie, domnule Iliescu, nu trebuie, nu faceţi greşeala asta! Eu sînt comandantul Armatei, vă garantez că Armata Română poate să facă faţă oricăror terorişti, nu avem nevoie de nici un ajutor.“ Am auzit-o cu urechile mele.

General Ştefan Guşă: Da, aşa este, aveţi dreptate. Era în cursul nopţii, să ştiţi.

Comisia Senatorială: Şi în final, să mă iertе stimata doamnă, „nu domnule Iliescu, nu, dă-i în... etc.“, scuzaţi.

General Ştefan Guşă: Da, din păcate, mai foloseam unele expresii, îmi pare rău.

Comisia Senatorială: Dar ce oră era? Dacă nu vă aduceţi aminte, vă lăsăm... Dar eraţi în noaptea aceea aici. În noaptea de 22 spre 23, aţi fost aici?

General Ştefan Guşă: Da, da.

Comisia Senatorială: Domnule general, eu v-am auzit, aţi vorbit cu Iliescu.

General Ştefan Guşă: Da, da, îmi amintesc acum. El nu era aici. Iliescu era ori la Televiziune, ori la *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Nu era aici, nu era în acest local.

Comisia Senatorială: Domnule preşedinte, noi toţi am luat act de acest dialog. Vă propun să-l lăsăm pe domnul general să-şi verifice notiţele, ca să fie o chestiune definitivă.

General Ştefan Guşă: Nu, nu, nu. A fost în noaptea aceea, dar nu mai reţin exact ora, aveţi dreptate, cred că era (Ion Iliescu) la Televiziune sau la minister.

Comisia Senatorială: Domnule general, puţin timp după aceea v-aţi luat mantaua şi aţi plecat.

General Ştefan Guşă: Mai tîrziu am luat mantaua.

Comisia Senatorială: În noaptea de 22 spre 23, domnul Iliescu se afla la Televiziune, domnul general a plecat dimineaţa, în jur de ora 10. În jurul orei 10, a plecat de aici pe 23 dimineaţa, deci ce spuneţi dumneavoastră, să spuneţi dacă era zi sau noapte, însemna că domnul Iliescu a vorbit de la Televiziune cu dînsul, aici. Şi numai în noaptea aceea putea să fie.

General Ştefan Guşă: De undeva m-a sunat, nu-mi mai amintesc. Daţi-mi voie să revăd caseta şi să-mi revăd un pic *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Comisia Senatorială: Avem un martor aici. Marian Coman e aici? Care a stat toată noaptea cu dumneavoastră.

General Ştefan Guşă: Nu mai ştiu cine e.

Comisia Senatorială: Hai să vă lăsăm să continuaţi dumneavoastră. Domnule general, aş vrea să ne precizaţi cine a participat la şedinţa din 24 spre 25, care a hotărît soarta familiei Ceauşescu.

General Ştefan Guşă: În 24 spre 25. În 23, de fapt, seara, a venit la minister şi generalul Vlad. În 23 era, îmi amintesc bine. El a rămas în Comitetul Central, în orice caz, după ce am plecat. În 24 seara, m-am culcat, nu mai puteam. În spate, acolo, aveam o cana-

pea, unde era biroul şefului Marelui Stat Major, în spatele biroului. La un moment dat, am fost trezit de aghiotant, căpitanul Gheorghe Ionel. Mi-a spus: „Domnule general, s-au adunat cei care sînt conducătorii — cam aşa ceva —, jos, la generalul Nicolescu“, deci în biroul generalului Marin Nicolescu; era la etajul întîi, biroul meu este la etajul doi. Ora n-o mai ştiu exact, era în cursul nopţii, către dimineaţă dacă nu mă înşel, destul de tîrziu, pentru că nu m-am culcat nici eu devreme, m-am întins destul de tîrziu. În birou la mine, era Ivănel de serviciu, sau Străjescu, unul din ăştia doi. Şi atunci eu, cînd am plecat, l-am găsit pe generalul Vlad, care nici el nu a fost informat că se face această şedinţă. Şi atunci am coborît la etajul întîi şi am mers pe culoar către spaţiul unde este biroul generalului Nicolescu. N-am fost opriţi de nimeni, că eram şeful Marelui Stat Major, mă cunoşteau toţi care erau în pază, deci nu m-a oprit nimeni. În biroul generalului Nicolescu, mascat, îmi amintesc şi acum, un felinar, deşi eu aprindeam lumina, erau perdelele care mascau, îmi amintesc că erau domnul Iliescu, Brucan, Voican-Voiculescu, Militaru, Stănculescu şi cred că şi Roman, dar nu sînt sigur, dar ăştia erau sigur. De ce spun asta? Pentru că am auzit secvenţele următoare: „Da, domnule, mergem cu două elicoptere. Pînă la Tîrgovişte cît e?“ Se făcea discuţia, planul pentru a doua zi, episodul Tîrgovişte. Şi atunci am pătruns împreună cu generalul Vlad şi am zis, îmi amintesc foarte clar: „Nu înţeleg, nu prezint încredere?“ „Nu, dar eraţi obosit, v-am lăsat, nu ştiu ce...“ Şi cînd am zis asta, a avut loc o ceartă, efectiv, o dispută foarte dură între Silviu Brucan şi generalul Vlad, care îl acuza că Securitatea nu ştiu ce-a făcut. Brucan avea de plătit nişte poliţe şi a început un dialog foarte dur între ei. După care am spus: „Domnilor, eu plec şi vă las să vă vedeţi de treabă, nu rămîn aici.“ Şi am plecat împreună cu generalul Vlad.

Comisia Senatorială: N-aţi menţionat aici pe domnul Militaru. A fost şi dînsul?

General Ştefan Guşă: Păi sigur că da.

Comisia Senatorială: Nu l-aţi menţionat, l-aţi scăpat.

General Ştefan Guşă: Sigur că da. Vreau să vă spun o treabă, uitaţi că îmi revine în minte acum, iertaţi-mă că sar de la una la alta, să nu vă supăraţi, zic, că sar un pic la altele. În 24 seara, dumneavoastră aţi venit în minister, pare-mi-se.

Comisia Senatorială: Da, eram acolo.

General Ştefan Guşă: Îl căutaţi pe Stănculescu, nu mai ţin minte.

Comisia Senatorială: Nu, eram acolo, şi la dumneavoastră am fost, în birou.

General Ştefan Guşă: Îmi amintesc că atunci i s-au adus medicamentele lui Ceauşescu. Este vorba de doctorul, nu mai ştiu care a venit, Georgescu sau Mincu, în orice caz, doi au fost care au venit cu un plic în care erau insulina şi seringa. Generalul Militaru era în biroul ministrului, deci, în 24, el era ministru. M-a chemat ca să fac ca aceste medicamente să ajungă la Tîrgovişte. Realitatea este următoarea: acel plic l-am luat, l-am dat viceamiralului Dinu, şi i-am spus să fie trimise cu o maşină comandantului unităţii unde era Ceauşescu, la Tîrgovişte. Comandant, pe vremea aia, era Chemenici. De aceea vă spun că mi-a venit în minte, în 24 seara era treaba asta, el a doua zi, pe 25, a fost executat. I s-au trimis deci medicamentele cu o zi înainte, în seara respectivă. Şi atunci i l-am dat (pachetul) şi i-am spus: „Iei un ARO, nişte oameni foarte buni, de la tine, ofiţeri, să ajungă ăsta la..." şi am scris adresa pe plic — col. Chemenici, Tîrgovişte, nu ştiu cît avea numărul unităţii militare. Şi s-a dus cu un ARO de la Direcţia Informaţii. Că le-a luat, că nu le-a mai luat, nu mai ştiu ce s-a întîmplat, mi se pare că nu le-a luat pînă la urmă, că nu le-a făcut (injecţiile).

Comisia Senatorială: Au ajuns.

General Ştefan Guşă: De ajuns, au ajuns, dar nu ştiu dacă şi le-a făcut... Deci asta s-a întîmplat seara, pe 24, iar noaptea, pe 24, este episodul pe care vi l-am relatat, cînd această şedinţă s-a făcut în biroul generalului Marin Nicolescu, la etajul întîi. Am plecat de acolo şi am spus: „Domnilor, dacă nu prezint încredere, eu am plecat." N-am mai asistat, dar, cinstit vă raportez, mi-am dat seama că despre asta era vorba. Pentru că unul din motive a fost ăsta: „Domnule, se trage, trebuie lichidat ăsta, ca să înceteze tragerea." Asta nu sînt eu în drept să *(lipsă de audiţie, n.n.),* dar faptele aşa s-au petrecut. Deci a doua zi s-a întîmplat episodul cu Tîrgovişte, s-au dus, ce-au făcut...

Comisia Senatorială: Vreau şi eu să vă întreb ceva, vă rog mult să vă gîndiţi şi să vă aduceţi aminte. Mă interesează noaptea de 22 spre 23, deci dumneavoastră sînteţi în Comitetul Central, sus, la etajul 6, în camera...

General Ştefan Guşă: Nu...

Comisia Senatorială: ...dincoace la 1, cu generalul Vlad împreună..., nu, eraţi la 2, dincoace, în clădirea Ministerului Sănătăţii.

General Ştefan Guşă: Eram şi colo şi colo.

Comisia Senatorială: Deci eraţi cu domnul general Vlad împreună. Şi dînsul dădea telefoane, şi dumneavoastră dădeaţi telefoane. Încercaţi să vă aduceţi aminte ce eforturi a făcut dînsul în legătură cu această tragere diversionistă, care începuse în după-amiaza zilei de 22; ce telefoane, cui dădea şi ce spunea.

General Ştefan Guşă: Exact... *(lipsă de audiţie, n.n.),* a întrebat nişte unităţi dacă sînt toţi în dispozitiv. Nu ştiu exact pe cine chema el, pentru că, cinstit, eu pînă la revoluţie nici nu i-am cunoscut organizarea ca lumea.

Comisia Senatorială: Deci întreba dacă sînt prezenţi toţi în dispozitiv.

General Ştefan: Întreba dacă: „Sînt toţi oamenii prezenţi în dispozitiv? Măi, precis, i-ai verificat?“ După aceea a verificat dacă USLA-şii sînt toţi. L-a chemat la el pe colonelul Ardeleanu (comandantul USLA).

Comisia Senatorială: Deci el bănuia că ar putea fi oamenii lui?

General Ştefan Guşă: Putea să fie şi atunci i-a pus la verificat. Tot atunci, îmi aduc aminte că a atras atenţia, cui nu ştiu, că v-aş spune, să se aibă mare grijă de arhive, să nu se ia de acolo, să fie foarte atenţi. Treaba cu arhivele mi-a rămas, pentru că nu eram şi eu chiar atent cu arhiva, sînt sigur, iar cu oamenii, o spun, de ce... Eu i-am zis „Sînt oamenii dumneavoastră?“ „Nu sînt ai mei“, a zis dînsul. „Păi atunci cine sînt?“ Şi atunci a început să-i verifice, să-i ia la telefon. „Măi, precis sînt toţi?“ Cu care dintre ei o fi vorbit nu ştiu, dar probabil cu şefii unităţilor subordonate.

Comisia Senatorială: Dar a făcut un efort în sensul ăsta, a făcut un efort să controleze toate unităţile lui?

General Ştefan Guşă: Exact, exact.

Comisia Senatorială: Deci credeaţi că această acţiune ar fi putut fi dusă de oamenii lui?

General Ştefan Guşă: Absolut, nici n-am ascuns treaba asta.

Comisia Senatorială: Mulţumesc. Deci, domnule general, dumneavoastră n-aţi luat parte la consiliul acela unde s-a hotărît moartea lui Ceauşescu?

General Ştefan Guşă: Domnule preşedinte, nu am luat parte.

Comisia Senatorială: Dumneavoastră, domnule general, vă odihneaţi atunci. Nu cumva, în timp ce vă odihneaţi, l-au întrebat pe aghiotantul dumneavoastră dacă puteţi să vă duceţi, nu ştiţi...

General Ştefan Guşă: Nu. Aghiotantul mi-a spus exact asta: „Domnule general, s-au adunat, dumneavoastră nu mergeţi?“

Comisia Senatorială: Rezultă din asta că el nu fusese informat...

General Ştefan Guşă: Nu, am fost dat de-o parte, oarecum.

Comisia Senatorială: Aţi simţit aceasta şi de la acei colegi generali pe care nu i-aţi numit, dar i-aţi subliniat...?

General Ştefan Guşă: Nici n-am să-i numesc, vă rog să mă iertaţi... nici n-am să-i numesc.

Comisia Senatorială: Bine, nici nu vă cerem. Aţi simţit o răceală, vorbesc de noaptea de 23 spre 24, aţi simţit o răceală faţă de dumneavoastră?

General Ştefan Guşă: Da.

Comisia Senatorială: Pentru că aveaţi o stare nervoasă, v-o spun eu acum, o stare nervoasă anormală şi cred că acest lucru se datora faptului că aţi fost sau v-aţi simţit oarecum marginalizat. E adevărat?

General Ştefan Guşă: Este foarte adevărat, aveţi dreptate. Deja era şi senzaţia asta că sînt marginalizat şi era şi faptul că subordonaţii mei, pe undeva, nu toţi, încă o dată spun, poate minim unu, doi, de fapt doi au fost, sau trei, am simţit că nu-mi acordă nici o atenţie şi s-au îndreptat către generalul Militaru. Şi atunci am zis: „Domnule, e limpede!“ Am simţit, aveţi dreptate, am simţit această răceală. Mi s-a confirmat pe 24, cînd n-am fost invitat la acea şedinţă secretă. S-au dus acolo, în alt birou, puteau s-o facă în biroul ministrului, dar s-au retras în acel birou, care era neocupat atunci, mi se pare. Se pensionase Nicolescu şi era un birou disponibil, practic nu era nimeni în el. Pentru că oarecum am rămas surprins cînd am intrat. „Domnule — zic —, nu mai prezint nici o încredere, n-am înţeles...!“ Dar intrînd pe hol şi în birou am reţinut că se vorbea de elicopter şi de *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Deci am făcut această legătură şi după aceea am făcut-o şi mai bine, gîndindu-mă

la ce s-a întîmplat. Dar ca să răspund domnului preşedinte, nu am participat la acea şedinţă.

Comisia Senatorială: Domnule general, aş vrea să vă întreb şi eu ceva. Eu nu sînt prea priceput în problemele de organizare militară. Voiam să vă întreb dacă generalul Militaru, care era ministru în momentul acela, ar fi vrut să vă schimbe pe dumneavoastră din funcţia de şef al Statului Major, credeţi că ar fi putut, ţinînd seama de evenimentele care erau în desfăşurare?

General Ştefan Guşă: Probabil că a făcut-o, domnule senator. Vă rog să mă iertaţi, a făcut-o.

Comisia Senatorială: A făcut-o, dar cîteva zile mai tîrziu.

General Ştefan Guşă: Nu cîteva zile mai tîrziu, a făcut-o pe 25.

Comisia Senatorială: Pe 25? Mă iertaţi, nu ştiam exact.

General Ştefan Guşă: Deja nu mi-a mai dat nici o atenţie, iar la Televiziune a şi dat comunicatul în 26 deja — „eliberat din funcţie".

Comisia Senatorială: Pe 26 aţi fost dumneavoastră eliberat din funcţie.

General Ştefan Guşă: Eliberat. La Televiziune a dat comunicat.

Comisia Senatorială: De fapt, era dinainte.

General Ştefan Guşă: De fapt, din ziua de Crăciun. Vreau să sesizez un aspect aici, dacă-mi permiteţi. Da, în 25 a fost treaba *(lipsă de audiţie, n.n.),* nu mai ştiu exact la ce oră a fost, cînd mi s-a spus că voi fi schimbat, mi s-a spus că voi fi schimbat pentru că eu n-am trecut pe la eşalonul Armată şi e bine să trec. Spre binele meu. Asta a spus-o generalul Militaru. Spre binele meu. Atunci am dat ordin să adune de faţă şefii de secţii independente şi, spre regretul meu, mi-am dat seama că o parte din foştii mei colegi, subordonaţi, mai în vîrstă, e adevărat, n-au zis absolut nimic. A fost un sentiment cu care, indiferent de ce s-o întîmpla, rămîn, un sentiment de mare silă. Pentru că, atîta cît am lucrat cu ei, am căutat să nu-i pun niciodată într-o situaţie de inferioritate, avînd în vedere că eram mai tînăr. Spre regretul meu, ei m-au considerat un trupet, ăsta e adevărul, veneam de la trupe, e adevărat, dar ştiam şi eu cîte ceva, mai ales că făcusem şi o facultate tehnică, făcusem şi două

cursuri postacademice, de un an de zile, dar unii m-au considerat mai tînăr decît trebuie. Spre neşansa noastră, s-au manifestat în acest sens, din păcate, în noaptea de *(lipsă de audiţie, n.n.),* sau în nopţile acelea, vreo doi, trei. Daţi-mi voie să nu-i numesc. Dar oricum am rămas cu un gust amar şi voi rămîne toată viaţa. Bine că n-a fost război!

Comisia Senatorială: Domnule general, ca să vă atenuez puţin din amărăciune...

General Ştefan Guşă: Nu, nu vreau să abuzez dar, oricum, m-a amărît treaba aceea.

Comisia Senatorială: Toţi am gustat în viaţa pe care am avut-o, în diferite împrejurări, elemente similare, aşa că vreau să vă îndulcesc puţin, e un comportament uman care trebuie studiat, e behaviorismul care se ocupă, în general, cu treaba asta, dar noi nu prea ştim despre el nimic, la noi, în literatura noastră vorbind.

Domnule general, hai să revenim puţin la evenimente. Aş vrea să fiţi amabil să ne spuneţi, cînd s-a întîmplat atacul acela împotriva Ministerului Apărării, unde eraţi?

General Ştefan Guşă: Eram în Minister, dar n-am ştiut decît a doua zi. Nu ştiu, dar cred că cineva i-a chemat ca să vină la Minister. În momentul cînd s-a întîmplat, eu n-am ştiut de ei. De ce? Cînd am văzut această răceală între mine şi generalul Militaru, eu l-am întrebat următorul lucru: „Domnule general, eu am lucrat cu generalul Milea şi generalul Milea mi-a dat anumite libertăţi în funcţia de şef al Marelui Stat Major, cu dumneavoastră cum doriţi să lucrăm?“ Nici nu mi-a răspuns. Eu vă spun, nu vreau să-l condamn, dar generalul Militaru, în momentul cînd a venit pe scaunul ministrului, a pus mîna pe telefon şi a început să-şi caute prietenii. Asta a făcut. Foştii colegi. O mare greşeală, nu vreau să-l judec, dar ăştia care stăteau pe funcţii de înlocuitor, de atîta timp, aşteptau să fie numiţi în funcţii şi peste noapte le-au venit, puşi peste cap, nişte comandanţi care erau de mult în pensie şi puteau să-şi vadă de treabă. Deci ăsta e un aspect care a nemulţumit foarte mult Armata, plus altele, nu vreau să le judec acum.

Comisia Senatorială: Am auzit că au fost nişte lupte la minister, acolo...

General Ştefan Guşă: La minister s-a tras cum s-a tras peste tot, se auzea un glonte pe undeva, toată garda de acolo trăgea. Am căutat, ştiu că am dat telefoane pe la toţi: „Încetaţi domnilor! Mergeţi la soldaţi, să nu mai tragă!“ Însă eu ştiu la ce vă referiţi dumneavoastră, nu la asta vă referiţi, că s-a tras. S-a tras şi la Armata I, s-a tras şi la CAT. Probabil că vă referiţi la episodul Trosca.

Comisia Senatorială: Nu numai.

General Ştefan Guşă: Episodul Trosca s-a petrecut, mi se pare, în noaptea de 23, am aflat de-abia în 24...

Comisia Senatorială: Dimineaţa, pe 24...

General Ştefan Guşă: Nu, am aflat pe 24 că s-a întîmplat acest episod nenorocit, în care un ABI a fost lovit de un tanc şi chiar în faţa ministerului au fost omorîţi oameni. Dar cine i-a chemat? E posibil să fi fost chemaţi, asta trebuie să vedem, e posibil să fi fost chemaţi chiar de Ardeleanu, care era în Ministerul Apărării atunci, e posibil. La indicaţiile cui?

Comisia Senatorială: Era cu generalul Militaru. N-aţi fost atunci în discuţie?

General Ştefan Guşă: Nu.

Comisia Senatorială: Nici n-aţi participat la discuţie? E vorba de 23 după-amiaza.

General Ştefan Guşă: Nu, m-am retras sus, în biroul şefului Marelui Stat Major şi, iertaţi-mă, apropo de verificare, am vorbit cu foarte mulţi la unităţi, pentru că erau mulţi speriaţi, începuseră să se manifeste destul de multe nereguli, de trageri anapoda, şi am vrut să-i liniştesc pe oameni, să fie foarte atenţi să nu se întîmple nenorociri. Din păcate, s-au întîmplat. După aceea am vorbit cu grănicerii, la Iaşi, la Oradea. În noaptea aceea de 23, am vorbit aproape cu toţi cei din Tratat, pentru că unii din ei mă căutau. Spre exemplu, în seara aceea m-a căutat, am dat exemplul cu Arady, m-a căutat şi mi-a dat exact toate staţiile care trebuiau distruse de noi, ca să nu mai aibă posibilitatea să discute între ei teroriştii. Vă

daţi seama că era să distrugem ce aveam; staţiile erau unele ale Armatei, altele ale Securităţii, că omul le ştia destul de bine, corect. Sigur că i-am zis-o, într-un fel: „Bine, mulţumesc, ţi-ai făcut datoria...“ Deci în noaptea aceea am fost ocupat, de aceea mi-a scăpat acest episod, eu în 24 am aflat de nenorocirea asta, dar la minister, jos, s-a ştiut că ei vin.

Comisia Senatorială: Există o variantă şi trebuie să v-o spun. Există o versiune, să spunem aşa, în care se încearcă să fie culpabilizată Armata, spunîndu-se că locurile acestea, care au fost atacate de terorişti, în ghilimele, sau diversionişti, cum spuneaţi, ar fi făcute de către unităţi sau subunităţi ale DIA — deci din subordine, respectiv oamenii dumneavoastră de la Buzău — în condiţiile în care sub forma aceasta, a teroriştilor, Armata trebuia să lupte şi să salveze poporul, scăpînd de culpabilizarea Timişoarei. Aţi citit această versiune în materialele *(lipsă de audiţie, n.n.),* în special acele materiale care sînt supuse influenţei fostei Securităţi.

General Ştefan Guşă: Vreau să vă precizez un lucru, domnule senator. Cei de la DIA au fost în Ministerul Apărării Naţionale şi în cazarma lor de la Buzău, deci n-au acţionat, în nici un fel, în altă parte. Ca să fi făcut aşa ceva trebuia să fie plantaţi pe grupuri, prin anumite locuri, or, în Bucureşti au fost atîtea locuri unde s-a tras. Cei care au venit în Bucureşti au asigurat paza în localul ministerului. Deci au fost toţi sub supraveghere permanentă. Este total exclus ca oamenii din DIA să fi fost implicaţi în această *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Că şi mie mi s-a raportat de către colonelul Mandra că sînt terorişti prinşi, unii chiar în subsolul unor clădiri din Marele Stat Major, că sînt cu cătuşe la mîini, şi chiar mi s-au prezentat nişte bilete de o anumită mărime, cu un ceas şi nişte semne, mi s-au părut cifre arabe. La mine au venit cu ele pe masă şi am zis: „Domnule, păziţi-i foarte serios, pentru că ăştia sînt în stare să ne arunce în aer. N-am avut, din păcate, timpul să mă fi dus atunci să văd cine au fost. Cert e că mi s-a spus după aceea, cînd am întrebat, că au fost predaţi organelor de miliţie. Or, predarea unor terorişti trebuie să se facă cu documente, cu tabele, cu indicatori, nu se poate oricum. Deci acest episod trebuie lămurit cu cei care s-au ocupat de

ei. Pentru că teroriști se zice că au fost, dar unde sînt? Au dispărut. E un semn de întrebare mare, care ar lămuri foarte multe probleme. Cine au fost ăştia? Au fost sau n-au fost?

Comisia Senatorială: Ce părere aveţi dumneavoastră?

General Ştefan Guşă: Că s-a făcut diversiune, este sigur. Că această diversiune nu s-a făcut singură, ci de către nişte oameni, iar este sigur. Că la ea au participat mai mulţi sau mai puţini, dar e posibil să fi fost cîţiva care acum trăgeau *(lipsă de audiţie, n.n.),* dar foarte bine instruiţi, acum trăgeau de pe Palatul Regal, peste o jumătate de oră trăgeau în Drumul Taberei, sau peste trei ore puneau un imitator nu ştiu pe unde. E posibil. Era destul să facă acest lucru.

Comisia Senatorială: Deci civili oarecare nu puteau...

General Ştefan Guşă: Nu, oameni pregătiţi, domnule senator. Asta presupune că erau mult mai bine pregătiţi decît amărîţii noştri de soldaţi. De aceea s-a şi pus la un moment dat problema ca lupta împotriva acestora să se facă de către noi împreună cu USLA. Pentru asta a venit în minister colonelul Ardeleanu. Pentru asta i-am adunat, în 23 noaptea, pe Ardeleanu, pe Hortopan, pe *(lipsă de audiţie, n.n.),* şi le-am spus: „Domnule, dacă e nevoie, le daţi şi haine, le facem şi legitimaţii la noi, nu cumva să acţioneze separat Armata şi USLA şi să se împuşte.“ Dar nu s-a mai dus la bun sfîrşit pentru că a durat timp. Deci s-a lansat şi această idee ca, pentru curăţirea locurilor de aceşti zişi teroriști, să se folosească USLA, împreună cu cercetaşii.

Comisia Senatorială: S-au folosit. USLA a acţionat *(lipsă de audiţie, n.n.).*

—V-am ruga foarte mult să-l lăsăm pe domnul general să spună ce ştie el...

General Ştefan Guşă: N-am ştiut de sosirea acestor ABI-uri, am înţeles că au fost trei, în prima fază, două au ajuns, din care unul a fost nimicit. Am aflat de-abia pe 24. Sigur că mai tîrziu am aflat că a fost *(lipsă de audiţie, n.n.).*

Comisia Senatorială: Da. Domnule general, eu nu ştiu cum a fost, vă spun ce am auzit, dar vă întreb aşa: am auzit că acolo au

fost nişte lupte groaznice, prin Cimitirul Ghencea, cu intervenţie în elicopter, că s-au tras rachete în Cimitirul Ghencea, că toate blocurile alea din faţă erau pline de trăgători care atacau ministerul. Ce-i cu chestia asta?

General Ştefan Guşă: Din păcate! Eu personal n-am văzut nici un trăgător. Chestia asta este tot ca urmare a panicii create şi a unor *(lipsă de audiţie, n.n.)*, că cineva a fost de a tras de acolo, e imposibil, totuşi, eu vă spun, plec de la acest exemplu, de aici, din piaţa asta. Domnule, cineva a început-o sus, altfel *(lipsă de audiţie, n.n.)*, eu le-am văzut cu ochii mei cele patru cuiburi de foc. La fel putea să fie şi acolo. Or, dacă un singur glonţ care s-a tras de pe undeva, de pe un bloc, sau s-a imitat flacăra de la gura ţevii, ăştia de jos trăgeau ca lumea, cu tot ce aveau. Eu personal n-am văzut, pe bloc, pe nimeni. Referitor la luptele care s-au dus în Cimitirul Ghencea, nu ştiu cine a solicitat, dar părerea mea — este o mare greşeală să bagi un elicopter să lupte între două unităţi, pentru că între minister şi Ghencea, în linie dreaptă, e o distanţă foarte mică. Or, se crease această psihoză că din Cimitirul Ghencea acţionează securişti, terorişti. Pentru asta s-a folosit, am înţeles, un elicopter. Din ordinul meu, în nici un caz. Ordinul meu a fost, şi poate fi verificat, la unitatea de elicoptere de pe Alexeni, care era cea mai bine dotată la acea vreme şi care m-a interceptat. Pentru că, am uitat să precizez, eu am fost auzit atunci de actualul colonel sau general Alexandru, şi de Suciu, cînd am spus: „Nu se ridică nimic." De ce am spus asta? Pentru că era marele pericol, v-am spus, ca din cauza necunoaşterii şi a haosului care era, să ne împuşcăm singuri avioanele. Că s-au ridicat *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Aş vrea să mai completez şi cu un alt exemplu. Era oare necesar ca generalul Nuţă să fie adus noaptea de la Deva, cînd putea să fie adus a doua zi, pe lumină? Cred că nu. Deci el putea să rămînă pînă a doua zi, că era sub pază militară, la unitate militară...

Comisia Senatorială: Dar cine a ordonat să vină Nuţă la Bucureşti?

General Ştefan Guşă: Păi, ştiu că a ordonat ministrul, prin generalul Hortopan. Poate să fie întrebat generalul Hortopan. Rus mi-a

declarat mie că a primit ordin de la Hortopan, dar la ordinul ministrului.

Comisia Senatorială: Ministru fiind cine?

General Ştefan Guşă: Militaru.

Comisia Senatorială: Militaru a dat ordin să vină Nuţă?

General Ştefan Guşă: Militaru a dat acest ordin prin Hortopan, pentru că, la un moment dat, în biroul ministrului Apărării Naţionale a apărut un sergent-major sau plutonier, pe care şi l-a adus dînsul, fost subordonat. A mai fost un general, care a murit acum, Dumnezeu să-l ierte, Cerbu, care era la telefoane lîngă Militaru, şi mai era generalul Hortopan, care se învîrtea printre ei, mi se pare că au lucrat împreună. Eu v-am spus, din momentul în care am fost privit cu oarecare suspiciune şi scos oarecum din schemă, m-am dus sus şi, cu grupul operativ, am căutat să-i liniştesc şi să lămuresc nişte probleme care erau vitale. Pentru că există, din păcate, o mare *(lipsă de audiţie, n.n.)*. El poate să dea vina pe mine, dar n-are dreptate. Generalul Militaru n-a comandat nimic cînd a venit acolo, în zilele acelea. El a început, încă o dată vă spun, dînd primul telefon la Moscova, apoi cu următoarele telefoane îşi căuta foştii colegi: „Băi, generalul cutare, eu sînt, hai să vii încoace, la minister, vino, cutare!“ Eu l-am auzit, cu urechile mele. Şi l-au auzit şi cei care erau lîngă el. Or, Armata nu de asta avea nevoie atunci. Trebuia, în primul rînd, să vedem ce Dumnezeu se întîmplă, pentru că zvonurile erau, domnule preşedinte, că şi la Galaţi nu ştiu ce se întîmplă sau pe la Giurgiuleşti, zvonuri erau că şi pe la Iaşi nu ştiu ce se întîmplă, că la Bacău deja s-a interceptat o coloană. Deci erau zvonuri care ne puneau sub nişte presiuni şi trebuiau luate nişte măsuri. Întrebam grănicerul: „Măi, tu ce-ai văzut? Nu mai daţi dezinformări, mai verifică o dată.“ Deci era nevoie de alte preocupări, Armata simţea nevoia ca cineva să le spună ceva. A fost însă, din păcate, pauză, cînd trupele au suferit din cauza lipsei de conducere. Nu vreau să mă absolv de vină, dar părerea mea e că, dacă nu venea nimeni atunci şi-l lăsa Dumnezeului în pace (pe Militaru), ne descurcam noi cum puteam, împreună cu comandanţii respectivi.

Comisia Senatorială: Domnule general, vă rog să mă verificaţi dacă am înţeles bine o legătură care mi se pare că se face între acţiunile teroriştilor şi ofertele care ni s-au făcut din exterior, pentru o brigadă sau un desant, ceva, aerian, special, care să lupte, din afara ţării, care să lupte împotriva teroriştilor. Am înţeles bine această legătură?

General Ştefan Guşă: În cazul brigăzii de trupe aeroportate nu a fost o ofertă, ci o propunere. De ce?

Comisia Senatorială: O propunere, da. Am înţeles bine această legătură?

General Ştefan Guşă: Da, „măcar o brigadă" a fost expresia.

Comisia Senatorială: Dacă este aşa, domnule general, înseamnă că ne apropiem destul de mult de răspunsurile pe care le căutăm. Poate ne puteţi da elemente în plus, în jurul acestei chestiuni. Şi vă întreb asta pentru că în raportul elaborat sub conducerea domnului senator Sergiu Nicolaescu, se formulează mai multe ipoteze cu privire la terorism. Or, ideea aceasta, corelaţia între terorişti şi oferta, propunerea care ni s-a făcut, pare să spună că factorul extern a jucat un rol major în această *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Sigur, poate şi cu unele legături din interior, pentru a grăbi intrarea, într-o formă sau alta, a sovieticilor, pentru a crea mari probleme în ţară. În raportul domnului Sergiu Nicolaescu se formulează vreo 4-5-6 ipoteze cu privire la cei care au tras. Or, din expunerea dumneavoastră, fără să cunoaşteţi, probabil, aceste concluzii, aceste ipoteze, rezultă că ar trebui să acordăm pondere acestei corelaţii între acţiunile teroriştilor şi oferta din afară, de desant, de oameni capabili să-i neutralizeze pe terorişti. Mulţumesc.

General Ştefan Guşă: Domnule senator, pentru a răspunde corect, consider că ne lovim de o singură problemă. Va trebui ca măcar unul dintre oamenii care au fost prinşi, pentru că au fost şi la minister, au fost şi pe Olteniţei, măcar unul din aceşti oameni să lămurească o problemă: unde şi cui i-au predat şi cine au fost aceşti terorişti. Nu se poate altfel. Vorbim tot aşa, cu presupuneri, dar dacă ei au fost predaţi, pentru că mie mi s-a raportat chiar la Minis-

terul Apărării că au fost prinşi şi au fost predaţi, cine i-a predat, cu ăsta trebuie vorbit.

Comisia Senatorială: Dar cine a dat ordinul de predare, domnule general?

General Ştefan Guşă: Ordinul de predare l-a dat cine comanda atunci...

Comisia Senatorială: Da.

General Ştefan Guşă: Nu? Şi atunci putem face o legătură, dar încă o dată, ne trebuie aceste dovezi certe, pentru că mi-ar fi foarte greu să zic „da, aşa e", atît timp cît nu găsim măcar o legătură, unul care a avut, unul care l-a predat, cui l-a predat şi cine a fost ăla. Şi atunci se poate face această legătură. Cert e că prea se leagă nişte lucruri, dar n-avem ceva, ceva care lipseşte. La minister, spre exemplu, ştiu că s-a ocupat de asta Mandorli, o perioadă, dar nu mai ştiu după aceea. Pentru că eu am plecat la Cluj. După ce-am venit de acolo, am fost un pic bolnav. După ce-am venit de acolo, am văzut multe. Am văzut casetele de la Televiziune, nu le văzusem. Am auzit de adunările care au fost la minister, pe 6 şi 7, cînd generalul Militaru a fost efectiv forţat să plece, de către ofiţerii din Marele Stat Major, unde a fost chemat, mai întîi, domnul Măgureanu şi după aceea, a doua zi, chiar domnul Iliescu, mi se pare că a fost la ei, ca să-i potolească, să-i liniştească. N-am ştiut de aceste lucruri, am aflat tîrziu, după aceea am aflat. Dar încă o dată, vă rog să mă iertaţi şi îmi pare rău că nu vă pot răspunde exact şi nu vreau să fac ipoteze dacă n-am date.

Comisia Senatorială: V-am rugat doar să mă ajutaţi să cred sau să nu cred. Am înţeles totuşi bine că există o legătură. Asta v-am rugat. Vă mulţumesc.

— Domnule general, aş mai avea şi eu problema aceea că a circulat un zvon că, în afară de problema unui eventual ajutor din partea ruşilor, care să fie cerut, şi-ar fi oferit şi francezii ajutorul în această problemă. Ştiţi ceva de această poveste, că ştiu că s-a discutat la vremea respectivă?

General Ştefan Guşă: N-am cunoştinţă de acest ajutor.

Comisia Senatorială: N-a vorbit nimeni?

General Ştefan Guşă: Absolut nimeni.

Comisia Senatorială: Da, mulţumesc.

— Domnule general, eu tot nu vă las cu nişte întrebări. A fost bătălie la Ministerul Apărării sau n-a fost?

General Ştefan Guşă: N-a fost.

Comisia Senatorială: Păi cum, că zice că cimitirul ăla a fost răscolit, că rachetele... au scos morţii din mormînt, cum e?

General Ştefan Guşă: Din păcate! Cine a comandat să tragă cu elicopterul acolo, trebuie să spunem, a făcut o mare greşeală. În primul rînd, asta trebuie să spunem.

Comisia Senatorială: Eraţi acolo cînd cu elicopterul?

General Ştefan Guşă: Am fost, în nopţile alea, acolo. Pe 25, cînd m-a schimbat, n-am plecat încă din minister, am rămas în spate, la birou, am căutat să-mi strîng şi eu nişte lucruri şi să plec la noua destinaţie. A fost o greşeală. Şi să ştiţi că greşeala n-a fost numai în Bucureşti. Datorită şi dezinformării, panicii, au fost cazuri cînd s-a tras de la o unitate către alta. Cred că acelaşi lucru s-a întîmplat între unităţile de la minister şi unităţile din Ghencea.

Comisia Senatorială: Ştiţi ceva de acţiunea elicopterelor pe 22 dimineaţa?

General Ştefan Guşă: Nu, nu ştiu. Pe 22 dimineaţa, eram la Timişoara.

Comisia Senatorială: Pe 23, dimineaţa, aceste elicoptere din ordinul cui ar fi putut să se ridice de pe aeroport?

General Ştefan Guşă: Numai cu ordinul comandantului Aviaţiei, primit de la ministrul Apărării, şi al şefului Marelui Stat Major.

Comisia Senatorială: Deci, pe 23 dimineaţa *(lipsă de audiţie, n.n.)*, sau al dumneavoastră. Dumneavoastră nu aţi dat acest ordin?

General Ştefan Guşă: Nu.

Comisia Senatorială: Şi cu toate astea au zburat elicoptere.

General Ştefan Guşă: Cineva probabil că a ordonat, trebuie văzut. Rus trebuie să ştie, că era comandantul Aviaţiei şi răspundea de fiecare *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Comisia Senatorială: Da, credeam că ştiţi şi dumneavoastră.

General Ştefan Guşă: Nu.

Comisia Senatorială: 23 dimineaţa?

General Ştefan Guşă: Pe 23, dimineaţa, cred că eram încă aici.

Comisia Senatorială: Dumneavoastră eraţi încă aici?

General Ştefan Guşă: Da.

Comisia Senatorială: Domnule general, unităţile care apărau Ministerul Apărării, în bătălia aia teribilă, au avut pierderi?

General Ştefan Guşă: După 22, ştiu că au avut. E vorba de nişte militari de la Regimentul de Gardă... A fost o greşeală că s-au trimis şi de la Academie. Ăia n-au fost ofiţeri. Nu ştiu dacă din ofiţerii din interior au mai fost.

Comisia Senatorială: Aţi văzut morţii din curte?

General Ştefan Guşă: Nu.

Comisia Senatorială: Dar ştiţi că erau împuşcaţi în cap?

General Ştefan Guşă: Nu.

Comisia Senatorială : Aici v-aş ruga, domnule general, există informaţia că la Ministerul Apărării, apropo de ce spune domnul coleg Sergiu Nicolaescu, mai mulţi ofiţeri tineri au fost împuşcaţi în cap, în ceafă, într-o dimineaţă. Ştiţi ceva despre acest episod şi bănuiţi cine şi de ce?

General Ştefan Guşă: Că au fost omorîţi, dar de către cine?

Comisia Senatorială: Repet, ofiţeri tineri.

General Ştefan Guşă: N-am reuşit să cercetez. E vorba, cred, de ofiţerii de la Academie. Ăştia au fost tineri.

Comisia Senatorială: Nu, în interiorul ministerului.

General Ştefan Guşă: În interiorul ministerului, nu ştiu. Vedeţi, eu am dat ordin atunci generalului dr. Stănicioiu, pentru că şi pentru mine erau nişte cifre care mă cutremurau, şi atunci îmi amintesc că în 23 seara, daţi-mi voie să mă gîndesc bine, sau 24 seara, i-am dat ordin generalului dr. Stănicioiu să-mi spună clar şi precis cîţi ofiţeri şi subofiţeri sau cîţi oameni răniţi au fost duşi la Spitalul Militar sau la alte spitale, şi am şi luat această situaţie la minister, la grupa operativă, nu mai ştiu unde e situaţia acum.

Comisia Senatorială: Dar cunoaşteţi unde se practică în lume împuşcatul în cap, în ceafă, dinspre spate în faţă.

General Ştefan Guşă: Eu ştiu, comandourile astea păcătoase...

Comisia Senatorială: Începînd de la Ca *(lipsă de audiţie, n.n.)* şi de la revoluţia mexicană...

General Ştefan Guşă: Sigur că da...

Comisia Senatorială: Mulţumesc.

General Ştefan Guşă: Sînt trupe specializate. Spre exemplu, ăştia care acţionau prin Afganistan cred că erau foarte pregătiţi să facă treaba asta. Erau, nu toate trupele, mă refer la cele care erau specializate.

Comisia Senatorială: Domnule general, ce facem cu teroriştii ăştia?

General Ştefan Guşă: Va trebui să prindem măcar unul, domnule preşedinte.

Comisia Senatorială: Păi, dacă nu i-am prins acum patru ani...

General Ştefan Guşă: Se poate, mai greu într-adevăr. Este totuşi o problemă deosebit de gravă că din toţi cîţi au fost prinşi nici măcar unul nu poate fi scos la iveală. Eu cred că, dacă se insistă la cei care s-au ocupat de ei, trebuie să scoatem măcar unul, ca să putem da şi nişte concluzii cît de cît reale.

Comisia Senatorială: Dumneavoastră ştiţi că Procuratura a cercetat un număr foarte mare de terorişti. Peste vreo 300 şi ceva.

General Ştefan Guşă: Unii n-au fost, atîta ştiu.

Comisia Senatorială: Nici unul n-a fost.

General Ştefan Guşă: Din cei pe care i-au cercetat ei?

Comisia Senatorială: Da.

General Ştefan Guşă: Dar oare au fost cercetaţi toţi, iertaţi-mă?!

Comisia Senatorială: Dar măcar ăia 300 pe care cineva i-a trimis în cercetare, Procuratura a concluzionat că nu sînt probe.

General Ştefan Guşă: Domnule preşedinte, dacă-mi permiteţi o părere personală. În afară de terorişti, poate zic că au fost, din păcate, n-am prins nici unul, dar era bine dacă prindeam. Aş zice că o parte din morţi se datorează, o dată, lipsei de instruire a oamenilor, care au tras de frică, dar se datorează şi celor care au primit arme fără drept şi care au tras aiurea şi cine ştie unde s-au dus gloanţele alea. S-au datorat acestei psihoze, acestei stări, pentru că

toată lumea se aştepta să fie atacată, pentru că soldatul, cînd a auzit că se trage undeva, el se aştepta ca pe el să-l omoare şi atunci trage din frică şi haideţi să nu excludem aceste accidente nefericite, care nu ştiu dacă au fost făcute cu bună ştiinţă. Poate, dar au fost greşeli. Au fost greşeli, ăsta e adevărul.

Comisia Senatorială: La ce vă referiţi?

General Ştefan Guşă: Mă refer la *(lipsă de audiţie, n.n.)* atîtea cartuşe, mii, milioane care s-au tras, sigur că s-au tras în sus, dar unele s-au tras şi prin clădiri, s-au tras şi pe străzi, au fost oameni loviţi de gloanţe nu numai în ceafă, au fost loviţi şi prin geam, chiar în apartament am avut un caz în Drumul Taberei, cînd prin geam a fost lovit. Însă au fost şi accidentele astea nefericite. De ce? Pentru că în oraş nu este o luptă care se duce în mod normal, ca în cîmp, unde ai poziţia de tragere, inamicul, distanţele clare, înălţătoare, sectoare de siguranţă; în oraş e foarte greu să duci lupta. În general, nu se duc acţiuni de luptă în stilul ăsta în care a fost pusă, din păcate, Armata Română să lupte. Eu nu vreau să mi-i apăr, dar e foarte greu, mai ales noaptea, soldatul s-a speriat, trăgea, Dumnezeu ştie unde s-au dus gloanţele alea, cred că s-au mai dus şi-n oameni. Ăsta e adevărul, crud...

Comisia Senatorială: Dar dumneavoastră aţi văzut patru locuri cel puţin, cu ochiul dumneavoastră.

General Ştefan Guşă: Domnule senator, am văzut, şi nimeni nu poate să mă contrazică, pentru că am desfăcut perdeaua, m-am uitat de aici, din birou, şi am spus: „Ce Dumnezeu se întîmplă? Cine-s ăştia? Armata nu s-a urcat pe Palatul Regal", chiar aşa am spus.

Comisia Senatorială: Deci s-a acţionat în acelaşi timp. Anumiţi oameni împuşcaţi, nu întîmplător, v-am spus, de ofiţer care trage cu o armă foarte bună cu lunetă. Sînteţi de acord cu mine? Deci vă îndoiţi de existenţa teroriştilor?

General Ştefan Guşă: Din punctul ăsta de vedere nu, dar poate să fie şi întîmplarea să nimerească chiar acolo. Dar dacă-s mai mulţi, nu-i o întîmplare. Dacă-i unul, se întîmplă, dar dacă-s doi,

trei sau în mai multe locuri, se poate trage o concluzie. De-asta spun că e păcat că n-am prins măcar unul.

Comisia Senatorială: Domnule general, voiam să vă întreb, în noaptea de 24 spre 25, s-au întîlnit aceia care au hotărît soarta Ceauşeştilor. Credeţi, opinia dumneavoastră, credeţi că era absolut necesară soluţia care s-a dat? A avut vreun efect asupra luptelor care s-au dat în continuare?

General Ştefan Guşă: Opinia mea personală?

Comisia Senatorială: Da, opinia personală. Vă mulţumesc.

General Ştefan Guşă: Părerea mea este că s-ar fi putut lua în cauză şi faptul acesta. Că dacă s-ar fi omorît *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Deci se putea trage concluzia asta. Opinia mea însă, personală, este că nu *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Dacă se mai aştepta o zi, două, se potoleau oricum, pentru că deja începuse să se pună ordine în subunităţi.

Comisia Senatorială: Vă mulţumesc foarte mult. Mă interesa opinia dumneavoastră fiindcă ştiţi că, în general, în presa străină noi am fost imediat foarte grav acuzaţi pentru decizia care s-a luat atunci, că nu ar fi fost cazul să fie făcută, spuneau unii străini, că, în orice caz, a fost o judecată sumară.

General Ştefan Guşă: Tot în opinia mea, vă raportez că şi eu sînt de acord cu asta.

Comisia Senatorială: Vă mulţumesc, domnule general.

— Unitatea de la Tîrgovişte, unde s-a întîmplat evenimentul ăsta, mai era sub comanda dumneavoastră cînd s-a făcut execuţia?

General Ştefan Guşă: Nu.

Comisia Senatorială: Nu mai era. Nu mai eraţi şeful Marelui Stat Major?

General Ştefan Guşă: Nu, păi mi-a zis că mă schimbă...

Comisia Senatorială: Cînd aţi fost dumneavoastră eliberat...?

General Ştefan Guşă: În ziua de Crăciun.

Comisia Senatorială: În ziua de Crăciun. Adică în ziua aceea a fost împuşcat şi Ceauşescu.

General Ştefan Guşă: Da. De ce spun asta? Pentru că în 26, deci pe 25 seara, se rula caseta asta în biroul lui Militaru, deci pe 25

seara. Iar pe 26 ştiu că a apărut pe ecran la Televiziune schimbarea, nu, eliberarea, reţin exact scrisul, eliberarea din funcţie a generalului Guşă. Ştiam, nu m-am mirat, că se întîmplase faptul seara… Asta doar a confirmat. Din momentul ăla însă, n-am plecat din minister, am aşteptat pînă cînd a venit generalul Ionel să preia funcţia de şef al Marelui Stat Major.

Comisia Senatorială: Vi s-au spus cauzele schimbării?

General Ştefan Guşă: Una din cauze este că mi s-a spus de către generalul Militaru că e bine să trec şi pe la acest eşalon, că eu am venit direct de la divizie şi că e spre binele meu să trec şi pe la acest eşalon, să capăt experienţă, deşi am solicitat ca în cazul acesta să vină şi ajutoarele, trec peste asta, am solicitat să merg la Buzău, pentru că o aveam pe mama, dar nu mi s-a aprobat. La Cluj, într-un fel mi-a convenit, că am lucrat în Transilvania douăzeci de ani, dar ceea ce am spus generalului Militaru şi cred că îşi aminteşte, că de două ori i-am repetat, că nu va avea succes în funcţia de ministru al Apărării Naţionale pentru că Armata nu-l mai cunoaşte. I-am spus-o şi în spate acolo, în birou, i-am spus-o şi în biroul propriu-zis al ministrului, şi nu vreau să spun altceva decît simţeam. Ăştia mai mici care erau pe acolo nu-l acceptau. Şi ştiam şi altceva: că de zece ani, de cînd plecase el, cam aşa ceva, se petrecuseră multe schimbări în Armată, or, din păcate, el n-a avut cunoştinţă de ele şi, mai ales, se ştia prin cercurile noastre că nu degeaba a fost scos din funcţie şi trimis în Economie. Ceea ce s-a confirmat, a fost în data de 6 şi 7, eu nu eram aici, eram în această funcţie de locţiitor al şefului Marelui Stat Major, la Cluj. Ofiţerii din Marele Stat Major s-au revoltat efectiv împotriva lui şi a trebuit să plece. Am ascultat atunci caseta, cred că mai există pe la minister, trebuie să existe, am ascultat-o în luna februarie şi am văzut că a fost un adevărat scandal acolo. Deci n-a rezistat, eu i-am dat trei săptămîni, dar mi se pare că a stat o lună. I-am spus: „Dumneavoastră nu staţi mai mult de trei săptămîni. De ce? Armata nu vă cunoaşte, îmi pare rău, nu mai sînt ofiţerii pe care îi ştiţi dumneavoastră, ăştia sînt chinuiţi, au fost la munci, necăjiţi, pentru

că n-au fost avansaţi.“ Era exact după perioada aceea, 23 august, da, după ce-am făcut parada aceea aici, la...

Comisia Senatorială: Domnule general, aţi spus dumneavoastră în cursul expunerii de astăzi de dimineaţă, că de la Timişoara a avut loc o plecare sau două plecări. Au avut loc două plecări precipitate cu avionul. Una a domnului Stănculescu...

General Ştefan Guşă: N-aş zice precipitate, două plecări.

Comisia Senatorială: La care v-aţi pus probleme? Desfăşurările ulterioare ale evenimentelor aveau să vă clarifice poziţiile pe care le-au avut aceşti oameni în desfăşurarea lor? Ţinînd seama de elementele pe care ni le-aţi dat, ne-aţi spus că domnul Stănculescu a ocupat o poziţie relativ dublă, era şi la Armată şi avea relaţii şi cu „Dunărea“.

General Ştefan Guşă: Nu, aia pe vremea cînd lucra erau relaţii normale, pentru că tot în comerţ se desfăşurau. Ce se întîmplă? Deci el a plecat (la Bucureşti) în 21. Eu n-am ştiut nici de treaba care s-a întîmplat în C.C., eu n-am aflat amănuntele astea. Eu le-am aflat de-abia după ianuarie. Deci după ce-am ajuns la Cluj am aflat o serie de amănunte. La ceea ce am fost martor, a fost următoarea scenă. În biroul generalului Militaru, deci al ministrului Apărării, generalul Chiţac a fost numit ministru de Interne. Expresia a fost următoarea: „Băi, Mişule, iei tu Internele“ şi eu i-am spus: „Tovarăşe general...“ „Lasă-mă, domnule, în pace!“, Chiţac a avut oarecum, aşa, un gest de revoltă faţă de mine şi oricum eram şeful Marelui Stat Major, chiar dacă eram mai tînăr, dar ce s-o mai ocolim, oamenii şi-au vizat nişte funcţii şi le-au şi ocupat. Într-adevăr, Chiţac a fost numit ministru de Interne.

Comisia Senatorială: Era vorba doar de a ocupa nişte funcţii sau erau nişte merite pe care le revendicau în desfăşurarea evenimentelor?

General Ştefan Guşă: Nu era vorba de merite, n-a avut nimeni merite, pentru că am fost puşi într-o situaţie nenorocită. Ce merite îşi poate aroga un om cînd e pus să tragă în poporul lui, pus faţă în faţă cu ăla *(lipsă de audiţie, n.n.),* merită, poate, să fie ocolit...

Comisia Senatorială: Mulţumesc foarte mult.

— Domnule general, vă rog să-mi răspundeţi la următoarea întrebare. În legătură cu generalul Militaru — deci el a fost scos din Armată pe nişte motive, v-aş ruga să ne spuneţi cu sinceritate ce ştiţi. Ce legătură putem face între activitatea generalului Militaru atunci cînd era el în Armată sau după ce a fost scos, între telefoanele date pe la Moscova şi insistenţa de a-l împuşca pe Ceauşescu? Ce legătură facem între aceste evenimente? Putem face vreo legătură, ce credeţi?

General Ştefan Guşă: O luaţi ca opinie personală?

Comisia Senatorială: Vă rog.

General Ştefan Guşă: Sigur că fac o legătură. El a fost scos din Armată pentru că a fost dovedit că a avut relaţii cu KGB.

Comisia Senatorială: Dovedit?

General Ştefan Guşă: Păi la vremea respectivă a fost dovedit, pentru că el a fost racolat de un oarecare căpitan Jelev. Ceea ce vă spun dumneavoastră am aflat şi eu de la alţii, nu trăit de mine, eu eram comandant de pluton cînd generalul Militaru a venit general de la Iaşi, comandant al Diviziei de la Craiova. Eram comandantul unui pluton de tancuri. L-am avut şef două luni, deci nu l-am cunoscut, dar am aflat şi noi, pentru că la vremea respectivă au fost două cazuri. A fost cazul Şerb, de care se ştie, care a fost tot aşa dovedit că avea legături cu Serviciile de spionaj sovietice, şi a fost cazul Militaru, care a fost scos şi trimis în Economie. Ni s-a prelucrat, ca la orice militar la vremea respectivă, dar într-un cadru, cum se făcea, să nu ştie trupa... Deci noi ştiam că el a avut aceste păcate, şi le-a avut. Sînt convins că nu degeaba a fost scos. Dar cine ştia de treaba aceasta? Probabil că cel mai bine ştia şeful statului. Păi cînd un general al Armatei trădează, cine-i primul informat? Şeful statului, care era şi comandant suprem, Ceauşescu era comandant suprem. Şi atunci, cine ştia mai bine ce s-a întîmplat? Şeful statului. Oare era nevoie să mai vorbească ăsta? Poate vorbea. Văzîndu-l acum în fruntea Armatei, ar fi spus ceva despre el. Deci din acest punct de vedere eu fac această legătură. Că existau nişte interese ca lui Ceuşescu să i se închidă gura, cît mai repede. Poate că interesele erau să nu se afle şi alte treburi, mai sus... Pentru că

revin la ce spuneam dimineaţă. Soarta lui Ceauşescu a fost hotărîtă de alţii, omorîrea lui s-a făcut de către ai noştri, dar soarta lui a fost pecetluită în altă parte, respectiv, părerea mea, fie la Moscova, fie la... la Malta, cred. Deci din acest punct de vedere aş face o legătură. Existau nişte interese şi, dacă vreţi, pot să intru în amănunte, dar nu cred că sînt chiar atît de competent, existau nişte interese ca Ceauşescu să nu poată vorbi. N-aş vrea însă să exclud cu desăvîrşire şi ceea ce au spus unii: „Că, domnule, dacă nu-l omorîm, se mai omoară lume.“ Ca o părere personală, pentru că aşa v-am spus de la început, că e personală, cred că într-o zi, două, oricum se linişteau apele. Pentru că începuseră să se liniştească şi militarii intraseră toţi în cazărmi, se mai trăgea, dacă-mi amintesc bine, numai dimineaţa şi seara sau la anumite ore, dar începuseră să se liniştească treburile, ăsta e adevărul. Dacă o fi altfel, Dumnezeu ştie, dar v-am spus că a fost opinia generalului Guşă.

Comisia Senatorială: Domnule general, sigur că soarta lui Ceauşescu o fi fost pecetluită la Malta, s-or fi înţeles oamenii mari, acolo — „Hai, domnule, să-l înlăturăm pe Ceauşescu.“ — dar ca să-l împuşcăm aşa sumar...

General Ştefan Guşă: Nu, asta n-au hotărît-o ei. Pentru că una este înlăturarea lui şi alta este omorîrea lui.

Comisia Senatorială: Bineînţeles. Au fost înlăturaţi în toate ţările...

General Ştefan Guşă: A trebuit să fie înlăturat, dar s-a făcut înlăturarea nu printr-o revoluţie de catifea, ci printr-una sîngeroasă. E păcat că s-a făcut aşa. Noi trebuia să fim altfel decît alţii. Dar revenind la omorîrea lui, nu cred că a fost justificată. E părerea mea. Nu acesta a fost motivul că se trăgea în continuare.

Comisia Senatorială: Cine a avut interesul să-l asasineze?

General Ştefan Guşă: Păi, domnule, iertaţi-mă că spun, probabil că cei care s-au întrunit. Eu aşa cred. E numai părerea mea.

Comisia Senatorială: Da. Iertaţi-mă, domnule general, domnilor colegi, eu mă întîlnesc periodic cu colegi din fostele ţări socialiste, la Bruxelles. Ei, îmi aduc aminte, în special polonezii, „că voi, românii, vă omorîţi domnii, şefii şi aşa mai departe“. Dumneavoas-

tră acum aţi spus un lucru foarte important, că soarta a fost hotărîtă în altă parte şi de alţii, dar de omorît, l-am omorît noi. E foarte important pentru istoria noastră şi pentru imaginea României în lume, dacă chiar noi, românii, l-am omorît pe Ceauşescu. Într-un fel, se poate spune da, dar ar trebui examinat rolul factorului extern, că uneori nu mîna, ci decizia contează a cui este, pentru că e foarte important în acest raport, pe care ne căznim să-l ducem la liman, să ştim dacă au fost omorîţi de români, de noi, şi deci dacă meritäm blazonul, în ghilimele, că ne omorîm domnii, noi, românii, în istorie. Mulţumesc.

General Ştefan Guşă: Tot o opinie personală şi vă rog să mă iertaţi că spun asta. Că ne omorîm domnii, din păcate, istoria spune asta, aşa a fost. Că au fost alte conjuncturi, alte motive sau alte *(lipsă de audiţie, n.n.),* asta e altă treabă. Vreau să raportez Comisiei Senatului că una e a-l urî, pentru că şi Armata nu-l mai înghiţea, credeţi că nouă ne convenea că ne trimitea la porumb, la...? Credeţi că ne-a convenit cînd, la 23 august, după ce-am făcut acea paradă şi am chinuit oamenii ăia, nu s-au făcut avansări legale ale ofiţerilor superiori, deci o serie de lucruri. Deci asta este. Dar a-l urî este una şi a-l omorî este cu totul alta. Părerea mea e că se poate răspunde în felul următor celor care au găsit ca motivaţie revolta şi că oamenii mor. Dar cînd toată lumea ştia că este prins, că este în mînă sigură la Armată, lumea se potolea şi o judecată, pentru că, iarăşi o opinie personală, orice criminal, cel mai mare criminal din lume are dreptul la o apărare, şi pentru noi prezenta un mare interes să ştim ce-a gîndit, ce-a făcut... Eu nu cred că Ceauşescu, aşa cum a fost, cu păcatele lui, să nu fi ştiut multe lucruri, inclusiv despre unii oameni. Pentru că eu nu ştiu, dacă aş fi fost şef de stat şi aş fi prins pe unul că trădează, indiferent cum era, dacă l-aş fi iertat sau nu. Eu nu ştiu dacă Ceauşescu i-a iertat pe Şerb, pe Militaru, pentru că a vrut el sau pentru că aşa i s-a ordonat de undeva. I-a iertat, asta e limpede, nici nu i-a închis măcar. Le-a luat funcţiile de răspundere şi i-a trimis în altă parte. Deci au existat nişte interese ca lui să i se închidă gura. Este o opinie personală. Cei mari sigur că i-au hotărît soarta. Era incomod, sînt convins că era, inclusiv pentru ruşi.

Comisia Senatorială: Nu ştiu în ce măsură a fost incomod pentru americani, dar pentru ruşi o înţeleg integral.

General Ştefan Guşă: Da, pentru ruşi nici n-o mai spun, pentru că voiam să vin cu nişte argumente...

Comisia Senatorială: Poftiţi.

General Ştefan Guşă: Vă dau un singur exemplu. Chiar dacă noi ajunsesem la anumite certuri în cadrul Tratatului de la Varşovia, noi eram fericiţi că Ceauşescu totdeauna îmi dădea un mandat, că îmi permitea să mă cert cu ăştia. Şi le-am spus: „Domnule, la mine nu vii cu trupe!“ Clar. Putea să bată rusul în masă pînă trăsnea, eu spuneam: nici nu discut cu tine. Deci pe undeva el nu era înghiţit de ruşi. Asta e limpede. Sînt multe exemple. În ce măsură era sau nu înghiţit de americani? Mă depăşeşte. Iertaţi-mă că vă spun, de formaţie eu n-am fost un om politic, dar poate i-a deranjat şi pe ăia cu ceva. De ce să nu luăm şi aspectul ăsta? Oricum eu cred, aşa cum bine a spus şi domnul preşedinte, eu cred că la Malta nu s-a hotărît decît înlăturarea lui şi a regimului, nu şi înlăturarea fizică. Înlăturarea fizică, din păcate, ăsta e adevărul, s-a făcut de către cine? La hotărîrea unor persoane de la noi. Dacă ar fi altfel, poate aflăm, dar nu cred că e altfel.

Comisia Senatorială: Se spune, domnule general, despre Ceauşescu că a depus sume mari de bani în străinătate. Eu cred că aceste sume au fost de ordinul miliardelor de dolari. Din nişte socoteli pe care le-am făcut şi din nişte informaţii primite, n-are importanţă cum şi cît de corecte sînt, nu-mi dau seama, credeţi că omorîrea lui a avut legătură şi cu acest fapt? Poate e o întrebare prea complicată.

General Ştefan Guşă: Mă iertaţi, pentru mine e un pic complicată, n-aş crede că are o legătură directă. Eu nu ştiu dacă are într-adevăr aceste sume. S-a dovedit cumva? Atunci s-ar explica, dar după cîte ştiu nu s-a aflat nici un cont.

Comisia Senatorială: Da, conturile nu s-au aflat, dar eu ştiam încă de pe vremea aceea că erau o serie de indivizi, aflasem aşa, pe căi lăturalnice, că erau indivizi care plecau cu avione în străinătate, avea nişte curieri, se spuneau asemenea lucruri. Cît de adevărate

erau, nu ştiu, n-am idee exactă, dar însuşi faptul că el era în bune relaţii cu generalul Marcos din Filipine, care a depus 10 miliarde de dolari în străinătate...

General Ştefan Guşă: E posibil.

Comisia Senatorială: E posibil ca o activitate din aceasta să fi fost?

General Ştefan Guşă: E posibil. Din păcate, eu n-am avut acces la alte date. Ştiu că Armata avea ca sarcină, într-adevăr, ca la acest aport valutar să participe şi ea. Şi v-am raportat în ce consta. Sumele nu le pot raporta. Le ştiam, le bănuiesc adică.

Comisia Senatorială: Domnule general, aş vrea să vă mai fac o întrebare. Pe generalul de aviarie Ştefan Ispas l-aţi cunoscut?

General Ştefan Guşă: Da, l-am cunoscut.

Comisia Senatorială: Pot să vă întreb ce părere aveţi despre el?

General Ştefan Guşă: Nu mi-a fost rector la Academia Tehnică Militară, dar ştiu că era foarte bine pregătit în domeniul aeronauticii, un bun metodist, mi s-a spus de către cei care l-au avut profesor. Personal, l-am avut ca un bun amic, un om de treabă. El se ocupa mult cu structura materialelor de rezistenţă, din astea uşoare, pentru aviaţie, şi am citit nişte studii foarte interesante din acest punct de vedere. L-am apreciat ca inginer şi ca om.

Comisia Senatorială: *(lipsă de audiţie, n.n.)* Clubului Aeronautic.

— Domnilor senatori, vă rog să ne limităm la întrebări directe în legătură cu subiectul nostru. Alte lucruri, înseamnă că n-ajungem...

— Domnule general Guşă, în revoluţie au căzut, eu zic după o apreciere destul de precisă, 1033 de oameni. Deci în decembrie 1989. Se apreciază că Timişoara are în jur de 100. Dumneavoastră pretindeţi, nerecunoscînd existenţa teroriştilor *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

General Ştefan Guşă: Iertaţi-mă, nu nerecunoscînd, neprinzînd nici unul.

Comisia Senatorială: E bine că aţi precizat lucrul acesta. Deci, ar însemna că cei *(lipsă de audiţie, n.n.)* să despărţim deci morţii dinainte de 22 de cei de după 22, cei dinainte de 22, conform

majorității părerilor, se datoresc Armatei, inclusiv cei de la Timișoara. Sigur că părerea mea personală este că nu este așa, dar rămîn circa 900 de morți, în București majoritatea și în restul țării. Puteau acești morți, credeți dumneavoastră, să fie numai din întîmplare și din greșelile Armatei? Sau ale civililor care au avut arme?

General Ștefan Gușă: Nu. O parte din ei da, o parte nu.

Comisia Senatorială: Mă iertați, domnule general, aș vrea să completez întrebarea domnului coleg. Cum vă explicați și faptul că s-a tras numai în anumite orașe, iar în altele nu și nu s-au organizat, n-au fost asemenea evenimente? Vă mulțumesc.

General Ștefan Gușă: Domnule senator Nicolaescu, vedeți, după revoluție imediat au fost niște acțiuni în care s-a verificat armamentul, la Armată... Armata a fost prima care a recunoscut, da domnule, și eu am recunoscut, s-a tras cel mai mult, milioane de cartușe. Bineînțeles că aceste milioane de cartușe n-au fost trase pe plan orizontal, pentru că ar fi fost și milioane de oameni, sau zeci de mii de oameni, sau sute de mii de oameni morți. Morți au fost și unde au fost trupe ale Ministerului de Interne și unde au fost trupe ale Armatei. Asta din ce am citit în presă, ce s-a cercetat de procuratură și de către alte organe. Morți au fost și unde n-au fost trupe și atunci revin un pic, nu că nu recunosc, n-am reușit să prindem teroriștii, nu că nu au existat, deci am putea pune și pe seama lor o seamă de morți. În nici un caz, și ar fi o mare greșeală, nu pentru că eu sînt îmbrăcat kaki, ar fi o mare greșeală să pună toți morții în seama Armatei. Are și Armata partea ei de vină, are greșelile ei, dar ar fi o mare greșeală. Eu nu știu, oare toată lumea a verificat tot armamentul și al Ministerului de Interne, după 22 decembrie, și s-a găsit că tot a fost furat? Dacă eu am recunoscut și recunosc oricînd că în Armată am avut oameni care au greșit, oare la ei chiar n-a greșit nici unul din toată țara?

Comisia Senatorială: Nici unul.

General Ștefan Gușă: Deci, din acest punct de vedere, dați-mi voie ca la răspunsul pe care vi-l dau să zic că o parte din vină, probabil, aparține și altora, nu numai Armatei. Că Armata a fost cel mai mult implicată? Păcat că a fost implicată. Vreau să închei cu

următorul lucru. Cu toate păcatele ei, Armata a fost lîngă popor, pentru că altfel nu s-ar fi făcut revoluţia, domnule Nicolaescu. Să mă ierte Dumnezeu dacă vă spun că, dacă aceşti nenorociţi de soldaţi ar fi tras unde trebuie, nu se făcea revoluţia. Păcat că am avut şi necazuri, dacă nu recunoaştem, iar e păcat, trebuie să recunoaştem, neinstruire, greşeli, dar încă o dată vă spun, pe mine mă deranjează un lucru, că toate păcatele revoluţiei s-au dat tot pe amărîta de Armată. Noi, şi înainte de revoluţie, la construcţii, la Casa Republicii, la Canal, la căi ferate, la agricultură, tot noi cu păcatele şi acum... Să nu uităm că inclusiv la Timişoara, unde a început revoluţia, în 20 decembrie totuşi, şi soldaţii ăia amărîţi, şi ofiţerii, şi chiar cadrele mari au fost lîngă ăştia care au luptat, care au ieşit în stradă cu curaj, lîngă copiii ăştia. E posibil, dacă luăm şi analizăm fiecare caz, probabil că a tras soldatul, din greşeală, de frică, dar în nici un caz să nu punem în seama Armatei toate. Trebuie verificat şi, încă o dată, poate chiar eu am să vă aduc, zic poate, să vă aduc nişte dovezi cu armament care a fost montat şi de la alte categorii de forţe ale Armatei, nu ale Armatei. Deci, din acest punct de vedere, daţi-mi voie să vă spun că unii aparţin şi greşelilor celor care trăgeau aiurea. Dacă n-am prins teroriştii e o mare greşeală, eu îmi exprim totuşi speranţa că o să prindem unul, atunci s-ar lămuri multe aspecte. Ar mai fi o problemă. În haosul care a fost atunci, nici noi n-am putut să ne conducem aşa cum trebuia acţiunile. Şi nu în ultimă instanţă, din păcate, nu ne-am confruntat şi nici nu ne-am gîndit că, în loc să luptăm pe alineamentul Prut, sau Mezeş, sau Someş, sau Siret, din păcate, a trebuit să luptăm în oraşe. Nu ne-am aşteptat la asta şi ne-a surprins. Ne-a surprins şi pe noi care am condus, i-a surprins şi pe cei care au fost în front. Şi numai în front să nu fii cînd ai în faţă unul care-ţi aruncă cu sticla în cap, sau cu piatra sau cu bâtul, şi ştii că e fratele tău, iar tu eşti de cealaltă parte a baricadei, pentru că Dumnezeu a vrut ca în 1990 să faci armata, sau în 1989. Sînt multe de spus. Deci nu vreau să disculp Armata, dar în nici un caz nu sînt de acord cu cei care au culpabilizat-o. O apăr pentru că e instituţia în care m-am format şi am trăit, o apăr pentru că aşa e normal să o apăr,

pentru că, cu păcatele ei, totuşi a fost lîngă revoluţie, cu toată răspunderea, şi cu asta închei, vă rog să mă iertaţi că am vorbit mai mult acum. Cu toată răspunderea afirm că nu s-ar fi făcut revoluţia dacă Armata era o Armată nenorocită care s-ar fi opus pînă la ultimul cartuş. Îmi cer scuze că am...

Comisia Senatorială: Domnule general, aş vrea să vă mai pun, dacă nu vă supăr, încă o întrebare. În Armată existau ofiţeri de contrainformaţii, cum existau şi prin alte părţi, în institutele de proiectare unde am lucrat... Aş vrea să vă întreb dacă dumneavoastră aţi remarcat o schimbare în comportamentul lor, să zicem după 15-16 decembrie, sau după 22 decembrie, s-a putut constata o schimbare notabilă în comportamentul lor?

General Ştefan Guşă: Domnule senator, n-am observat pentru că, din păcate, dacă aş fi fost poate mai atent un pic, aş fi observat, dar nu mi-am dat seama. De fapt, eu aveam relaţia următoare: ca şef al Marelui Stat Major mă întîlneam cu un singur om, era şeful lor. El de regulă venea şi îmi relata nişte nereguli din astea care erau pe teritoriu, referitor la siguranţa armamentului, despre unii din ofiţeri, mai guralivi, pe care-i scăpa gura şi vorbeau mai mult decît trebuie, problema documentelor secrete; la modul general vorbind, mă informa din cînd în cînd şi eu eram obligat să iau sau să nu iau nişte măsuri. Ceilalţi mai mici se opreau la nişte eşaloane mai mici. Lucram de multe ori şi cu şeful Direcţiei, generalul Vasile, cu care foarte rar mă întîlneam. Dar atunci n-am fost atent la treaba asta şi n-am observat ceva deosebit.

Comisia Senatorială: Domnule general, la proces, Nicolae Ceauşescu a formulat o acuzaţie, uitîndu-se la o persoană prezentă, la domnul Stănculescu. Ce credeţi dumneavoastră că-i reproşa?

General Ştefan Guşă: Probabil că Ceauşescu se aştepta ca el să-l salveze cumva. Am văzut o singură dată secvenţa şi ştiu că într-adevăr s-a îndreptat cu privirea către el. Vedeţi, domnule senator, mi-e greu să fac nişte aprecieri. Stănculescu a fost cel care i-a chemat elicopterul... N-aş putea spune ceva. Cert e un lucru, că s-a vorbit de trădare, dacă nu mă înşel şi dacă e adevărat ce spunea un miliţian de pe la Tîrgovişte. Şi despre mine s-a afirmat că am fost

un trădător. Şi am fost, vizavi de Ceauşescu. Poate că aşa o fi crezut şi despre el. Pentru că am avut de ales totuşi.

Comisia Senatorială: N-aţi trădat poporul.

General Ştefan Guşă: În nici un caz asta *(lipsă de audiţie, n.n.),* nu eu, pentru că nici un ţăran român nu făcea treaba asta, şi eu sper să rămîn un ţăran român. Dar, vă spun încă o dată, au fost momente grele. Privind retrospectiv, retroactiv, privind acum în urmă cu patru ani, foarte multe îmi vin în cap. Dacă ar mai fi o revoluţie, cred că aş şti cum să acţionez. Atunci însă... ne-a prins de unde ne-a prins.

Comisia Senatorială: Ceea ce spuneţi dumneavoastră este foarte impresionant, domnule general, şi vreau să relatez şi eu un fapt care rimează cu ceea ce aţi spus dumneavoastră. Fratele meu, care e mai mic ca mine cu vreo nouă ani, cînd făcea armata, un ofiţer pe care-l avea spunea: „Băi, băieţi, voi credeţi că ţăranul român, care a luptat în 1916 şi 1940 pentru bucata de pămînt, şi acum, dacă se întîmplă ceva, va mai lupta la fel ca atunci?“ M-a impresionat acest lucru pe care avusese curajul să-l spună acest ofiţer, prin anii 1970.

General Ştefan Guşă: Dacă-mi permiteţi să completez. De aceea ne-a fost teamă, pentru că o intervenţie rusească, în România, s-ar fi produs cu mari necazuri. Eu nu glumesc deloc cînd raportez Comisiei Senatoriale că aveam, efectiv, o pornire..., nu a generalului Guşă sau a generalilor, a coloneilor, inclusiv a soldaţilor. Deci nu s-ar fi admis de către soldaţi să fim ocupaţi. Cred că asta poate să o spună şi domnul senator, că eraţi la trupe atunci.

Comisia Senatorială: Da, domnule general. Aţi amintit dumneavoastră de momentul Giurgiuleşti. Eram şeful grupei operative atunci, am luat măsurile militare, de cercetare a zonei, şi exista această hotărîre unanimă a trupei, a corpului de cadre, ca în eventualitatea... Nu există nici o îndoială.

Comisia Senatorială: Domnule senator, mai aveţi întrebări?

—Nu.

Comisia Senatorială: Domnule general, eu mai am o ultimă întrebare şi după aceea vă dăm voie să vă duceţi acasă.

General Ştefan Guşă: Vă mulţumesc, dacă mai e nevoie, mai revin.

Comisia Senatorială: Domnule general, în legătură cu războiul psihologic, în legătură cu războiul electronic, şi pînă la urmă cu lipsa de terorişti, aş vrea să ştiu părerea dumneavoastră, dacă acest război electronic a existat, dacă acest război psihologic a existat, cine le putea organiza?

General Ştefan Guşă: Merită să le luăm pe rînd. Referitor la războiul electronic, fiind inginer mecanic şi nu electronist şi nici de apărare antiaeriană, deci radiolocatorist, ca să simulez, pentru că e vorba de o simulare, de fapt, ca să creezi un război radio-electronic trebuie să dispui de nişte mijloace sofisticate. România nu ştiu dacă dispunea de aceste mijloace sofisticate, ci numai marile puteri şi alte ţări care aveau o tehnologie deosebită, capabilă să creeze această imagine reală. Deci războiul radio-electronic putea fi creat fie în acest mod, fie cu alte dispozitive care puteau fi amplasate pe lîngă dispozitivele de luptă ale Antiaerianei şi care puteau bruia staţiile de radio sau crea imaginea unor ţinte. Spun acest lucru, domnule senator, şi iertaţi-mă că fac o paranteză, fiind la Cluj mi s-au adus două reflectoare poliedrice cu nişte baloane şi, respectiv, cu nişte staţii meteorologice dedesubt, unele chiar cu bec. Aceste reflectoare poliedrice, trimise în atmosferă, creează imaginea unor ţinte. La un moment dat curenţii le pot duce în fel de fel de direcţii încît le poţi asimila perfect cu un elicopter. Ceea ce s-a şi întîmplat din păcate, în multe situaţii, în dispozitivele apărării antiaeriene, atît prin Ardeal, cît şi prin Oltenia, dacă nu mă înşel. Deci se poate crea acest război radio-electronic, iar România, afirm cu toată certitudinea, a fost supusă acestui război. Că a fost creat de ruşi, e foarte posibil. Şi eu zic că e mai posibil decît de alţii, care sînt prea departe. E foarte posibil, aveau cum. Să nu uităm o treabă: aproape toată tehnica pe care trupele de apărare antiaeriană ale României o au în dotare, este de producţie sovietică, deci e vorba nu numai de staţii de radio, ci chiar de rachete, care sînt numai de producţie rusească. Deci din acest punct de vedere înclin să cred, ca părere personală, că era posibil să ne-o facă prietenii. Nu vorbesc din

resentimentul pe care-l am vizavi de ei, ci, logic vorbind, puteau s-o facă. În ce priveşte războiul psihologic, nu se putea face decît cu nişte oameni care dispuneau de nişte date. În primul rînd, de dispunerea corectă, deci nişte oameni care au spionat România. Trebuiau să cunoască dispunerea unităţilor militare, telefoane, legături care sînt între unităţi militare şi dispozitive, trebuiau să dispună de nişte date privind comandanţii unităţilor, marilor unităţi, dispunerea pe teritoriu a diferitelor unităţi şi mari unităţi. Şi atunci s-a putut acţiona prin telefon, prin radio, prin zvon, prin lansarea unor diversiuni, şi aşa mai departe. Această parte a războiului psihologic a vizat în primul rînd cadrele de conducere, deci în primul rînd cadrele de conducere care, efectiv, unii din ei erau speriaţi de ce se putea întîmpla sau de ce auzeau. Acest război psihologic putea fi creat, şi fac legătura cu a treia componentă, pe care dumneavoastră mi-aţi spus-o, cu teroriştii. Foarte bine aceşti terorişti puteau să creeze acest război psihologic, dispunînd de telefoane, dispunînd de date, foarte bine se duceau la un telefon public şi formau un număr. Nimeni nu poate să mă contrazică atît timp cît n-am prins nici unul. Dar e posibil ca ei, dispunînd de aceste cîteva date, să creeze această componentă a războiului psihologic, la care, încă o dată spun, România a fost supusă. Instruirea noastră, pe care am făcut-o în Armată privind pregătirea psihologică, acum ne-am dat seama, nu era cea mai bună sau nu viza ce trebuia. Acum ne-am dat seama că prin această armă psihologică ne puteau produce un rău mult mai mare decît cîteva divizii de tancuri. Lipsa teroriştilor. Teroriştii lipsesc acum, dar poate că în viitor nu vor lipsi. Este imposibil totuşi ca să nu se afle. Eu plec de la următorul aspect. Totuşi, pentru mine, generalul Guşă, care am fost aici, la etajul întîi, am tras perdeaua... Cine a creat acele patru cuiburi de foc? Garantez cu capul şi cu ce vreţi, cu libertatea mea, că nu a fost Armata, pentru că Armata nici nu avea acces în acest obiectiv. Era un obiectiv unde Armata nu avea acces, efectiv. Şi atunci mi-am pus întrebarea cine a făcut-o, dacă nu securiştii? Şi pînă acum se pare că nu. Atunci, au făcut-o într-adevăr aceşti terorişti, că or fi români, că or fi spioni, că or fi din afară, dar cineva a făcut-o.

Comisia Senatorială: Dar ştiţi că această clădire era păzită de Securitate?

General Ştefan Guşă: Ştiu că era păzită de ei, nu mai ştiu însă cum, interior, exterior, nu mai am date. Deci, referitor la această concluzie, domnule preşedinte, România într-adevăr s-a aflat, din păcate, în decembrie 1989, sub influenţa acestui război dublu, psihologic şi radio-electronic, cu greşelile de rigoare. Totuşi, aş vrea să menţionez un lucru. Pe parcurs, nu Guşă şi nici generalul Codrescu, mulţi dintre ofiţeri au reuşit să sesizeze acest aspect şi să elimine multe din... hai să zic necazurile care s-ar fi putut produce. Că s-au produs şi necazuri, este vina noastră, dar pe unele le-am putut elimina, le-am putut scoate din circuit, din plan. Părerea mea este că atunci mulţi au cunoscut şi cunosc, eu sînt convins că în ţară mai sînt oameni care cunosc multe probleme, dar care din teamă şi de frică nu le spun. Cînd se va învinge această teamă de către toţi, şi vor veni cu curaj să spună „pe X l-am prins eu, în data de..." şi se va afla mai mult, atunci poate adevărul va ieşi, aşa cum trebuie să iasă, la lumină. Şi, iertaţi-mă, Armata a avut, din păcate, necazurile ei şi a făcut şi greşeli. Greşelile nu le aruncăm pe umerii soldaţilor, greşelile aparţin şefilor şi în primul rînd şefilor mai mari. Deci, din acest punct de vedere, poate şi noi am fost de vină. Dar închei cu asta. Păcat dacă se încearcă cumva să se culpabilizeze numai Armata. Vă rog să mă iertaţi că mă opresc la această *(lipsă de audiţie, n.n.)*.

Comisia Senatorială: Domnule general, totuşi o mică chestiune. Ne-aţi recomandat cu amabilitate interviul din cartea domnului Pavel Coruţ.

General Ştefan Guşă: Da.

Comisia Senatorială: Şi o s-o citim cu interes, eu care n-am citit-o. Ce altceva ne recomandaţi şi dacă totuşi aveţi anumite documente sau ne puteţi trimite la anumite documente care ne-ar fi de folos în sprijinul elucidării în general a problemei şi mai ales în zona asta, mai puţin cunoscută de către noi şi de către comisie, că nu s-a putut acoperi tot.

General Ştefan Guşă: Da, sînt convins că e foarte greu. Şi să mă iertaţi că fac această apreciere, să nu mă consideraţi obraznic. Cred că sarcina comisiei e deosebit de grea, să nu cumva să ne apuce ani mulţi pînă vom afla adevărul. Va trebui, nu ştiu, ar fi păcat să fie aşa, dar va trebui ca mulţi care ştiu să vină cu curaj să spună şi poate că vor veni. Referitor la problema aceasta, eu nu dispun de bombe, dar de nişte documente care să mă facă să merg cu fruntea sus, dispun. Adică nu compromiţătoare, ci mai mult de disculpare a mea, dacă cineva ar încerca să mă implice în ceva. Deci, nu bombe. De asemenea, mai dispun de nişte confesiuni, dacă vreţi, confesiuni ale mele, către mine şi către cineva, făcute imediat după revoluţie, care sînt valabile şi peste 100 de ani. Pentru că ceea ce am spus astăzi, aici, am spus şi acum trei ani, am spus-o şi la proces şi o voi spune întotdeauna cînd mă va întreba cineva. Mai mult nu ştiu. Ah, detalii, amănunte, mai sînt multe aspecte pe care nu cred că comisia şi-a propus să le afle acum, astăzi. Eu o să mă mai gîndesc între timp, pentru că nu mi-am propus nici să devin scriitor, nici să cîştig bani din memorii, poate nici n-apuc să le scriu, dar cred că în viitor o să-mi fac timp să mi le aştern pe hîrtie aşa, un pic, pentru că văd că deja azi — m-am convins în faţa Comisiei — unele am început să le cam uit. Dacă voi afla, cu mare plăcere sînt dispus. Chiar dacă ar însemna să fiu şi eu *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Sînt dispus să spun tot ce-a fost şi despre toţi de care am vorbit astăzi. Să nu se supere, dar istoria e istorie, indiferent ce funcţii au azi. Istoria se face nu pe funcţii, ci după ce-a fost şi ce-a făcut fiecare la vremea respectivă.

Comisia Senatorială: Domnule general, domnul senator v-a întrebat ceva mai devreme despre modul în care s-a dus războiul electronic. Sînt absolut convins că, dacă eu voi spune ceva, ce anume s-a întîmplat, dumneavoastră probabil vă veţi aduce aminte. În noaptea de 23 spre 24 decembrie, mie, la Galaţi, mi-a fost semnalată de către comandanţii unor unităţi de specialitate, respectiv care dispuneau de radiolocaţie, existenţa unor elicoptere şi, mă rog, avioane, în regiunea Dobrogea, munţii Măcin şi în Bărăgan. Încercînd să iau legătura cu comandamentul diviziei, fapt care s-a

dovedit imposibil, am vorbit cu comandanţii unităţilor de la Boboc, Bacău, Borcea, şi domniile lor ne-au confirmat existenţa unor ţinte, să le numim aşa. Intrigaţi fiind de faptul că ni s-a comunicat că direcţia generală de zbor este spre Galaţi, i-am întrebat dacă se cunoaşte la minister, la CAT, şi deşi toată lumea confirma existenţa ţintelor, lipseau măsurile de apărare. Ştiţi cumva cine anume a dat ordin pentru o nonintervenţie, întrucît era foarte aproape de ruşi? Ştiţi că de la Galaţi pînă la Prut sînt vreo 4-5 km, cel mult? A doua problemă despre care aş dori să vă întreb. Aţi amintit mai înainte de domnul general Cerbu. Ce funcţie avea dînsul, pentru că în acele zile, deci în perioada 22 pînă către 28, m-am întîlnit în repetate rînduri cu acest nume, despre care nu auzisem pînă atunci şi care, ulterior, a dispărut de pe firmamentul de conducere...? Şi ultima întrebare. Aveţi cunoştinţă despre o eventuală sau mai multe încercări sau chiar reuşite ale domnului general Militaru, de sustragere a unor anumite documente din arhivă, care îl priveau? Eu am nişte date şi informaţii în acest sens.

General Ştefan Guşă: Am înţeles. Referitor la perioada aceea, 23-24, aveţi dreptate. Mi s-au semnalat şi mie nu numai dinspre Galaţi. O dată dinspre Galaţi şi dinspre litoral, deci din Dobrogea, ţinte aeriene. Ştiu că am vorbit atunci cu Comandamentul Marinei şi am zis: „Domnule, în caz că sînt reale şi se încearcă, trebuie doborîte." Deci asta a fost. Alte ordine pe care le-au dat alţii, nu ştiu. E posibil. Asta numai în 22. În 23, eram deja la minister şi nu ştiu cine ar mai fi putut să mai dea ordine. Poate din biroul ministrului să fi dat, că eu nu m-am mai dus acolo. Am rămas sus. Dar alte ordine nu ştiu. În legătură cu Boboc, şi mie mi-au semnalat, într-adevăr, ce v-au semnalat dumneavoastră. Nenorocirea era însă alta. La un moment dat, am început să nu mai cred nici eu. „Domnule, zic, dacă aţi doborît...", că mi s-a raportat, vă dau un exemplu, la Craiova, generalul Roşu, comandantul Armatei, pe care, din păcate, în prima fază cînd eram la Timişoara nu prea l-am găsit, dar acum l-am găsit, mi-a raportat că a doborît şapte elicoptere. I-am spus: „Dă-mi şi mie o bucată, că o mănînc, o bucată măcar din acestea şapte!" Pe baza exploziei, ei raportau ţintă

doborîtă, dar nu era. Apropo de războiul ăla electronic, că a fost o diversiune. Deci şi mie mi s-au semnalat. Vreau să mai completez aici ceva. Au fost şi puţini, foarte puţini, dar au fost şi comandanţi pe care nu-i prea găseam. Şi vă spun de ce. Nu-l găseai, cum aţi păţit dumneavoastră. Nu găseaţi legătura cu divizia. Omul se sustrăgea de la o răspundere. În momentul cînd îi raportezi, trebuia să decidă, e o mare răspundere şi mai ales în situaţii din astea, cînd subordonatul îţi zice ceva şi trebuie să-i dai răspunsul. Deci unii nu prea au răspuns. Se pare că la Brăila nu prea au răspuns. Referitor la zona unde aţi lucrat dumneavoastră, nu prea au răspuns şi, dacă au răspuns, au făcut-o cu întîrziere. Referitor la generalul Cerbu, un nefericit, din păcate, el a decedat ca urmare a unui necaz pe care l-a avut cu fiul său. I-a murit băiatul şi din cauza asta a murit şi el. Era colonel pe vremea aia şi îndeplinea o funcţie în Comandamentul Trupelor de Transmisiuni. Că a fost în grupa operativă, că l-a chemat cineva, nu ştiu, dar ştiu că acest om s-a lipit de telefoanele din biroul ministrului Militaru şi a rămas lipit de ele, că la un moment dat mă şi miram — ăsta nu mai mănîncă, nu mai are şi el nevoie de…, că era lipit de telefoane, şi acolo a rămas, lipit de aceste telefoane. Generalul Militaru cînd a fost scos, a dispărut din minister. A plecat, cel puţin aşa mi s-a spus de către cei din Ministerul Apărării, fără să fi făcut o adunare în care să-şi ia rămas-bun. Pur şi simplu s-a urcat în maşină şi a plecat. Cu privire la documente, nu am dovezi certe, dar se poate verifica prin şeful Arhivelor. Se pare că în perioada cît a fost ministru el a cerut totuşi nişte documente. E greu să spun dacă le-a şi luat cu el. Trebuie contactat colonelul respectiv şi întrebat. Şi să aibă curaj să răspundă dacă Militaru a luat documente. Şi acum să vorbim pe faţă, pentru că tot am zis că discutăm deschis. Probabil îl interesa dosarul personal, nu cel de cadre, pentru că pe ăla îl avea la Direcţia Personal, ci dosarul „Corbu“. Asta cred că l-a interesat.

Comisia Senatorială: Bun. Vă mulţumesc.

— Domnule general, ce era dosarul ăsta „Corbu“?

General Ştefan Guşă: Dosarul „Corbu“ erau, de fapt, datele adunate în care se aduceau dovezile legăturilor pe care generalul Militaru le-a avut cu KGB.

Comisia Senatorială: Unde se afla dosarul ăsta „Corbu“?

General Ştefan Guşă: Ele, de regulă, sînt la Arhivă. După cîte cunosc eu, iar domnul general Codrescu e mai experimentat ca mine, unele din aceste documente se şi microfotografiază parcă, şi, chiar dacă dispar nişte originale, rămîn microfilmele.

Comisia Senatorială: La Securitate.

General Ştefan Guşă: Nu ştiu la cine sînt. Eu dosarul acestui om nu l-am văzut niciodată.

Comisia Senatorială: Nu pot să dispară, nu?

— E greu să dispară toate.

General Ştefan Guşă: Toate nu. Dispare un dosar, rămîne microfilmul.

Comisia Senatorială: Are noroc istoria.

— Domnule general, în legătură cu ce ne-aţi spus mai înainte, în legătură cu războiul ăsta electronic şi cu presupunerea că ar fi fost pus la cale, şi electronic şi psihologic, că ar fi fost pus la cale de Uniunea Sovietică. E o supoziţie. Acum, o întrebare aş vrea să vă pun: care e părerea dumneavoastră, dacă aşa a fost sau aşa este, care era interesul ruşilor, al Uniunii Sovietice pe vremea aceea, să provoace în ţară o asemenea *(lipsă de audiţie, n.n.)*. Ce voiau ei să facă?

General Ştefan Guşă: Părerea mea personală, domnule senator, domnule preşedinte, este că tocmai asta lipsea: motivul pătrunderii lor. Adică creau acest război radio-electronic, noi trebuia să acţionăm, trebuia să ajungem fie să ne omorîm între noi, fie la un război civil, fie ca ei să găsească motivaţia ajutorului frăţesc. E posibil şi asta, e tot o supoziţie, dar trebuie luată în seamă.

Comisia Senatorială: Deci cu războiul radio-electronic şi psihologic asta e supoziţia. Poate să fie cea mai veridică, dar dacă au avut personal aici, pe teritoriul nostru, care a fost în slujba lor, şi dacă ăştia au acţionat, şi dacă au fost şi terorişti în slujba lor, să zicem, dacă au făcut război radio-electronic şi psihologic, poate că

au avut şi puşcaşii ăia care au tras de aici, de colo, sau simulatoare, ce-au avut, în sfîrşit.

General Ştefan Guşă: Da. Nu e exclus nici asta. Nenorocirea noastră este că nu am prins... Aş vrea să completez un pic, dacă-mi permiteţi. Se pare că în perioada respectivă — cît o fi de adevărat, trebuie verificat — se pare că inclusiv aprovizionarea Ambasadei Sovietice s-a făcut cu mult mai multe produse decît de obicei. Poate se aprovizionau de Crăciun oamenii...

Comisia Senatorială: Da. Dar vedeţi dumneavoastră, foarte mulţi au fost arestaţi sub bănuiala că ar fi fost terorişti, trimişi de la Armată nu ştiu unde. Au fost trimişi la Poliţie...

General Ştefan Guşă: La Poliţie.

Comisia Senatorială: ...şi eliberaţi. Cine a dat ordinul ăsta să fie puşi în libertate?

General Ştefan Guşă: Domnule senator, dacă-mi permiteţi, o primă parte a răspunsului: din cei foarte mulţi arestaţi, au fost foarte mulţi nevinovaţi, pentru că în învălmăşeala de atunci..., vedeai unul cu o faţă mai... Îl luai de terorist. Deci, sînt convins că printre ăştia mulţi arestaţi, mulţi au fost şi nevinovaţi, dar au fost probabil şi vinovaţi. În ce priveşte a doua parte, cine a dat ordin, mi-e greu să vă răspund pentru că eu nu mai eram în Bucureşti. Ei au fost eliberaţi, am înţeles, după 1 ianuarie.

Comisia Senatorială: Începînd din 28.

General Ştefan Guşă: Aici trebuie văzut în concret, luat pe unităţi, luînd persoana care s-a ocupat de ei şi atunci aflăm cine a dat ordin.

Comisia Senatorială: Dumneavoastră nu ştiţi?

General Ştefan Guşă: Eu, în primul rînd că n-am dat ordin şi în al doilea rînd că nu cunosc. N-am dat acest ordin. O singură precizare am făcut colonelului Mandra: să fie foarte atent că, dacă într-adevăr ăştia scapă din cătuşe, aruncă în aer tot ministerul, pentru că sînt oameni cu o pregătire deosebită ca luptători.

Comisia Senatorială: Deci cineva totuşi a dat un ordin, că nu putea să fie aşa...

General Ştefan Guşă: Absolut.

Comisia Senatorială: Absolut. Trebuie să aflăm cine.

General Ştefan Guşă: Cine? Şi aflăm de la cei care i-au predat...

Comisia Senatorială: Ce facem cu Procuratura actuală sau de acum trei ani? Procuratura Generală care, avînd în mînă 300 de oameni şi cercetîndu-i, n-a găsit nici o probă. Putem face o legătură între cel care a dat ordin să fie puşi în libertate şi între cei care cercetează şi nu găsesc nimic? Ce explicaţie...?

General Ştefan Guşă: Nu pot să răspund, vă rog să mă iertaţi, poate e singurul lucru la care *(lipsă de audiţie, n.n.)* n-am văzut dosare...

Comisia Senatorială: Dar ştiţi că aici e miezul problemei, pînă la urmă. Războiul electronic a existat, războiul psihologic a existat, teroriştii au existat, teroriştii au fost arestaţi, teroriştii au fost eliberaţi, teroriştii au fost cercetaţi şi găsiţi nevinovaţi...

General Ştefan Guşă: Este într-adevăr miezul problemei. Se pare că prima parte se poate afla, şi deja am şi aflat-o, că a fost războiul electronic, a fost şi psihologic, pentru că l-am simţit. Noi am primit informaţii. De la cine? Probabil cei de la cap de linii, care dădeau *(lipsă de audiţie, n.n.),* am văzut aceste baloane, care nu ştiu de ce au fost atît de multe în perioada aceea. Am văzut aceste acţiuni pe care le-a avut apărarea antiaeriană pe ţinte simulate, sau aşa de bine simulate încît *(lipsă de audiţie, n.n.).* Treaba cealaltă este singura despre care mi-e greu să fac nişte afirmaţii. Părerea mea este că dacă Comisia va reuşi ca unul din cei care s-au ocupat de terorişti, pentru că au fost şi pe Olteniţei, după cîte ştiu eu, prinşi, îmi spunea generalul *(lipsă de audiţie, n.n.)* cînd era aici, unul din cei care s-au ocupat cu *(lipsă de audiţie, n.n.),* atunci se va face lumină mai mare în problema asta. E jenant, pe undeva, că din atîtea sute de oameni n-am găsit unul pe care să-l putem cataloga ca terorist.

Comisia Senatorială: Ce ne sfătuiţi să facem ca să intrăm pe această pistă?

General Ştefan Gușă: Eu aș sta de vorbă cu foarte mulți care au acționat în zona respectivă, chiar grade mai mici, subofițeri, ofițeri...

Comisia Senatorială: Domnule general, este ora 18, așa cum v-am promis. Vă mulțumim!

General Ştefan Gușă: Vă mulțumesc și eu.

EXTRAS DIN REGISTRUL UNIC AL MINISTERULUI APĂRĂRII NAŢIONALE, 507/1, NR. 55/522, PRIVIND CONVORBIREA TELEFONICĂ A GENERALULUI ŞTEFAN GUŞĂ, CU GENERALUL DE ARMATĂ SOVIETIC MOISEEV, DIN DATA DE 23 DECEMBRIE 1989

NOTĂ

cu unele aspecte mai deosebite, privind relaţiile cu unele armate din statele participante la Tratatul de la Varşovia şi reprezentanţa comandantului şef la Bucureşti (convorbiri telefonice, întîlniri etc.) începînd cu data de 20 decembrie 1989.

23 decembrie, după ora prînzului, la înapoierea generalului-maior Guşă de la sediul fostului C.C. al P.C.R., a avut loc o convorbire cu generalul de armată Moiseev (traduce col. Mircea D.) căruia i-a comunicat că, în calitatea sa de şef al Marelui Stat Major al Armatei Române, nu a solicitat şi nu va solicita ajutor militar sovietic.

POSTFAŢĂ

La 15 ani de la procesul revoluţionar prin care a trecut naţiunea noastră la sfîrşitul anului 1989 şi începutul anului 1990, încep să se împrăştie norii şi să adune seninul peste gîndurile noastre tulburi de atunci. Deşi, fragmentar, unele fapte au mai fost dezvăluite — cu predilecţie în ultimul an —, felul haotic, propagandistic sau rău intenţionat de a reconstitui evenimentele continuă să-i ţină pe români în penumbra minciunii. În mod paradoxal, fie prin dinamismul vieţii politice, fie pe calea publicisticii curajoase, fie prin gestul generos al unor oameni care refuză să uite şi să-şi îngroape morţii fără epitaf — ca în cazul volumului de faţă — adevărul începe să iasă la lumină.

O femeie puternică — doamna Veronica Daniela Guşă de Drăgan —, fiica generalului Ştefan Guşă şi soţia celui mai bogat român din lume, publică un volum de documente în memoria tatălui său, volum care depăşeşte însă prin consistenţă nivelul operei biografice şi se înscrie în categoria operelor revelatoare, pentru orice anotimp politic şi pentru orice secol. Generalul Ştefan Guşă nu a fost doar şeful Marelui Stat Major al Amatei în momentul revoltei populare, aşa cum îl descriu statisticile, ci un actor important şi, mai ales, unul din martorii-cheie. Volumul de faţă este valoros nu numai pentru cunoaşterea publică, ci şi pentru istorici şi cercetători, fiind vorba de una din puţinele mărturii autentice rămase pe urma evenimentului. Documentele sînt în realitate transcripturi ale înregistrărilor audio făcute în timp real de generalul Guşă cu diferiţi interlocutori, avînd astfel şi prospeţimea relatării imediate, şi greutatea informaţiei directe. Evaluînd acest fond de documente, nu am putut rezista tentaţiei de a-l pune în legătură cu cercetările făcute de

mine, cercetări pe parcursul cărora, fie sursa ofiţer de Securitate, de Armată sau politician, am întîlnit aceeaşi imagine pozitivă, chiar admirativă la adresa generalului Guşă. A fost şi cea mai rapidă răsturnare de imagine înregistrată de un personaj al revoluţiei — de la acuzat de genocid la erou naţional.

Volumul doamnei Veronica Daniela Guşă de Drăgan vine să confirme, înainte de toate, bănuielile istoricilor asupra naturii conflictuale externe, subversive, a evenimentelor declanşate atunci în România. Ştim astăzi că, la ora ajungerii generalului Guşă la Timişoara, Ceauşescu îl minţise pe generalul Milea că a decretat starea de necesitate, iar ministrul Apărării dăduse deja ordine de angajare a Armatei în lupte de stradă. Mai ştim că principala preocupare a generalului Guşă a fost să apere frontierele şi să regrupeze forţele din Timişoara în poziţii defensive. Aflăm însă că Armata a fost supusă diversiunii prin telefon, zvonuri şi mijloace electronice încă din 18 decembrie, ceea ce dezvăluie caracterul artificial al declanşării incidentelor de la Timişoara şi condiţiile speciale în care s-au găsit forţele militare şi de ordine publică. Dar cele mai mari revelaţii le avem după întoarcerea generalului la Bucureşti, acolo unde erau în plină desfăşurare lovitura militară, revolta populară şi preluarea puterii de către grupul Iliescu. Un rol central joacă amănuntele apariţiei fenomenului terorist şi ale chemării trupelor sovietice, momente care se dovedesc, prin spusele generalului Guşă, ca indisolubil legate. De fapt, mărturia de dincolo de mormînt a generalului Guşă — aşa cum spunea chiar el: „Adevărul se va afla, se va afla şi dincolo de noi“ — leagă cel mai bine faptele şi informaţiile disparate aflate pînă acum. Marele avantaj a acestei mărturii este credibilitatea de excepţie a acestui militar patriot, cinstit şi curajos, pus împreună cu armata lui într-o situaţie imposibilă, între subversiunea externă şi diversiunea internă. Pe fondul său profund, volumul de faţă nu este doar o mărturie calificată despre tragedia generalului Ştefan Guşă, ci şi despre tragedia Armatei române şi a ţării.

ALEX MIHAI STOENESCU

CUPRINS

Cuvînt înainte de Daniela Veronica Guşă de Drăgan 7

Carte exemplară despre un destin exemplar
de prof. univ. dr. GH. BUZATU 9

Repere ale carierei militare a generalului inginer Ştefan Guşă 11
Cuvîntul generalului Ştefan Guşă, rostit la Televiziunea Română
în ziua de 22 decembrie 1989 21
Cuvîntul generalului Ştefan Guşă, rostit în ziua de
22 decembrie 1989, de la balconul sediului C.C. al PCR 23
Mesajul generalului Ştefan Guşă adresat Naţiunii Române şi
transmis postului naţional de Radio şi Televiziune, în noaptea
de 22-23 decembrie 1989, din sediul C.C. al PCR 24
Greva Ofiţerilor, ianuarie 1990 26
Scrisoare adresată preşedintelui României, de către
generalul-locotenent Ştefan Guşă, la data de 18 februarie 1990 .. 34
Apelul generalului Ştefan Guşă către poporul român 37
Generalul Ştefan Guşă, Convorbiri
Partea I, din data de 22 februarie 1990 40
Partea a II-a, din data de 26 februarie 1990 67
Partea a III-a, din data de 27 februarie 1990 98
Interviu dat de generalul Ştefan Guşă domnului
colonel Valeriu Pricină, la data de 20 martie 1990
Partea I 113
Partea a II-a 129

Interviu dat de generalul Ştefan Guşă domnului
colonel Valeriu Pricină, ca drept la replică la declaraţiile
lui Silviu Brucan, februarie 1990 141
Declaraţia de martor a generalului Ştefan Guşă,
dată în faţa Completului de Judecată al Secţiei Militare
a Curţii Supreme de Justiţie, în „Procesul Timişoara“ 144
Declaraţia de martor a locotenent-colonelului Constantin Zeca,
în faţa Completului de Judecată al Secţiei Militare
a Curţii Supreme de Justiţie, în „Procesul Timişoara“ 165
Generalul Ştefan Guşă în dialog cu Pavel Coruţ 224
Audierea generalului Ştefan Guşă la Comisia Senatorială
pentru cercetarea evenimentelor din decembrie 1989,
din data de 21 septembrie 1993 373
Extras din Registrul Unic al Ministerului Apărării Naţionale,
507/1, nr. 55/522, privind convorbirea telefonică a
generalului Ştefan Guşă, cu generalul de armată sovietic Moiseev,
din data de 23 decembrie 1989 504

Postfaţă de ALEX MIHAI STOENESCU 505